

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

**PROPOSED POLICY FOR ENHANCING THE STUDENT LEARNING QUALITY
OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF KALASIN
EDUCATIONAL SERVICE AREA 2**

นายสันติสุข ภูศรีโสม

วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2554

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

นายสันติสุข ภูศรีโสม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

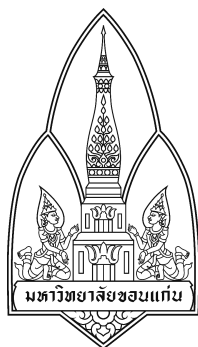
พ.ศ. 2554

**PROPOSED POLICY FOR ENHANCING THE STUDENT LEARNING QUALITY
OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF KALASIN
EDUCATIONAL SERVICE AREA 2**

MR.SANTISUKH POOSRISOM

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF DOCTOR OF EDUCATION
IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
GRADUATE SCHOOL KHON KAEN UNIVERSITY**

2011



ใบรับรองวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
หลักสูตร
ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์: ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์: นายสันติสุข ภูศรีโสม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์:

รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คัมภีรปกรณ	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ สารรัตนะ	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราชญ์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิชัย บุญเต็ม	กรรมการ
อาจารย์ ดร.ประยุทธ์ ชูสอน	กรรมการ
ดร.พิธาน พื้นทอง	กรรมการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์:

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.ประยุทธ์ ชูสอน)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร.พิธาน พื้นทอง)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่่นมาตย์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

สันติสุข ภูศรีโสม, 2554. **ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: อาจารย์ ดร.ประยุทธ ชูสอน, ดร.พิธาน พันทอง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้
ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบด้วย เป้าหมาย
แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบายมี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1
การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ใช้การศึกษาเชิงสำรวจจากผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน จากกลุ่มตัวอย่าง 1,492 คน โดยใช้
แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน โดยใช้
แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการศึกษาพหุกรณี สถานศึกษาด้านการบริหารจัดการศึกษา
3 แห่ง โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตและจดบันทึก และการวิเคราะห์เอกสาร สำหรับ
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากข้อมูลที่สังเคราะห์ได้จากผลการวิจัย
ในขั้นตอนที่ 1 ตามเกณฑ์ความสอดคล้อง เหมาะสม เป็นประโยชน์ เป็นไปได้และเป็นที่ยอมรับ
โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านบริหารการศึกษา ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านนิเทศการศึกษา
ด้านจัดการเรียนการสอน และด้านการวิจัย จำนวน 10 คน การสนทนากลุ่มเป้าหมายบุคลากรใน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุคลากรภายในโรงเรียน และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น จำนวน 27
คนและการประชุมพิจารณาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 60 คน

ผลจากการวิจัย

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนประกอบด้วยเป้าหมาย
แนวทาง และกลไกเชิงนโยบายในประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้

1. เป้าหมาย ประกอบด้วย สุขภาพอนามัยแข็งแรงออกกำลังกายสม่ำเสมอและเห็นคุณค่า
ความสำคัญของการออกกำลังกาย สามารถสื่อความคิด ผ่านการพูดเขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีการ
ต่าง ๆ การตระหนักรู้การควบคุมอารมณ์ของตนเอง มีความสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสร้าง
ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่พึงามถูกต้อง ตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน

2. แนวทาง ประกอบด้วย สร้างบรรยากาศในสถานศึกษาที่ผ่อนคลาย สะอาดถูก
สุขลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการออกกำลังกาย ส่งเสริมกิจกรรมตอบสนองความต้องการและ

ความสนใจของเด็กตามวัยต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม มีหลักสูตร/กิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจให้ตนเองมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองในแง่ดีและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้นได้ เสริมสร้างกระบวนการสร้างสัมพันธภาพระหว่างตัวบุคคล และส่งเสริมการจัดกิจกรรมในด้านคุณธรรม จริยธรรม

3. กลไกเชิงนโยบาย ประกอบด้วย โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โครงการทัศนศึกษา แหล่งเรียนรู้ โครงการยกย่องคนดี โครงการหารายได้ระหว่างเรียน และโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

Santisukh Poorsisom. 2011. *Proposed Policy for Enhancing the Student Learning Quality of Schools under the Office of Kalasin Educational Service Area 2*. Doctor of Education Thesis in Educational Administration, Graduate School, Khon Kaen University.

Thesis Advisors: Dr. Prayuth Chusorn, Dr. Pitan Peuntong

ABSTRACT

The objective of this research was to develop proposed policy for enhancing the student learning quality of schools under the Office of Kalasin Educational Service Area 2. including the goals, means, and policy mechanism. The design was the Policy Research Methodology including 2 phases: Phase 1; Establish the tentative proposed policy using survey research from the administrators, teachers, and school boards, students' parents, and students from 1,492 samples by using the Questionnaire as Rating Scale, the In-depth Interview from 8 experts by using structured interview and multi cases, 3 pilot schools in Educational Administration, by using an in-depth interview, observation and note-taking, and documentary analysis. Phase 2: Develop and investigate the tentative proposed policy from the synthesized data from the research findings in Phase 1, based on criterion of congruence, appropriateness, utilization, feasibility, and acceptance by Focus Group Discussion of the experts in Educational Administration, Educational Supervision, Instructional Management, and Research, 10 persons, Focus Group of target group of staffs in the Office of Educational Service Area, 27 persons, and Public Hearing from 60 stakeholders.

For research findings:

Proposed policy for enhancing the student learning quality, it included the goals, means, and policy mechanism on were as follows:

1. Goals were obtained: the strong health, regular exercise, and viewing the importance of exercise, communicating the ideas through speaking or writing, or presenting by different techniques, awareness of one's emotional control, the ability to adjust oneself with the others as well as create the good relationship with the others and the good conduct based on basic virtue.

2. Means were obtained: the creation of relaxed school climate, clean and health facilitating the learning and exercise, the enhancement of activity serving the need and interest of

children with different ages thoroughly and appropriately, the curriculum/activity creating motivation for oneself to have positive thinking in what occurred to oneself as well as adjust to the environment, the enhancement in process for developing the interpersonal relationship and the enhancement for activity management in virtue and morality.

3. Policy mechanisms were obtained: the school project for enhancing health, the project of field trip study in learning sources, the project for recognizing good persons, the project for earning revenue during studying, and the project of Buddhism School.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร. ประยูทธ ชูสอน อาจารย์ที่ปรึกษาและ ดร.พิธาน พื้นทอง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือ ตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งให้กำลังใจและติดตามความก้าวหน้าในการจัดทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คัมภีรปกรณ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ สารรัตนะ รองศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราชญ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีชัย บุญเติม ที่กรุณาเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำช่วยเหลือ ตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณา เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือในการวิจัย ให้สัมภาษณ์ สนทนากลุ่ม และประชาพิจารณ์ ซึ่งมีรายนามตามภาคผนวก ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือ ตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลขอนแก่น ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านหนอง่างซิ่น ผู้อำนวยการโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และผู้อำนวยการโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ทุกท่าน ที่กรุณาเอื้อเฟื้อสถานที่ บุคลากร และให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณ นายทักษิณ เชื้อสูง นายสวัสดิ์ เวียงอินทร์ นายโกวิท ฉวีรักษ์ นายประสงค์ สกุลซ้ง นายอารยัน แสงนิกุล และว่าที่ร้อยเอกเดชฤทธิ์ วรรณทอง ที่ให้ความช่วยเหลือในการเป็นผู้ช่วยนักวิจัย จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอบคุณคุณพ่อจรรยา ภูศรีโสม คุณแม่บุญเชียร ภูศรีโสม คุณวัฒนา อันอามาตย์ คุณจันจิรา อันอามาตย์ คุณสุพันธุ์พิพย์ ภูศรีโสม รวมทั้งญาติมิตรทุกคนที่คอยให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมา

สันติสุข ภูศรีโสม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. คำถามของการวิจัย	8
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
4. ขอบเขตของการวิจัย	8
5. นิยามศัพท์เฉพาะ	9
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
1. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบาย	13
2. นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้	34
3. การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้	42
4. บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2	124
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย	131
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	133
1. ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	134
2. ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	141
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	145
1. ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	145
2. ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการพัฒนาตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	233

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5	
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	297
1. ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	297
2. ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	299
3. สรุปผลการวิจัย	300
4. การอภิปรายผล	303
5. ข้อเสนอแนะ	324
บรรณานุกรม	327
ภาคผนวก	345
ภาคผนวก ก	
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	347
ภาคผนวก ข	
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	351
ภาคผนวก ค	
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์เชิงลึก	383
ภาคผนวก ง	
คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	387
ภาคผนวก จ	
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม	397
ภาคผนวก ฉ	
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มเป้าหมาย	401
ภาคผนวก ช	
รายนามผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	405
เพื่อตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย การยกระดับ	
คุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด	
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2	
ภาคผนวก ฉ	
ภาพการจัดกิจกรรมการวิจัย	411
ประวัติผู้เขียน	421

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	เป้าหมายและแนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้	58
ตารางที่ 2	องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน	73
ตารางที่ 3	เป้าหมาย แนวทางและกลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรม จริยธรรม	117
ตารางที่ 4	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	136
ตารางที่ 5	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 แยกตามสัดส่วน	136
ตารางที่ 6	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด	146
ตารางที่ 7	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามผู้อำนวยการสถานศึกษา	147
ตารางที่ 8	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามครู	148
ตารางที่ 9	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามนักเรียน	149
ตารางที่ 10	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามผู้ปกครอง นักเรียน	150
ตารางที่ 11	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	151
ตารางที่ 12	เป้าหมายและแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ภาพรวม 5 ด้าน	152
ตารางที่ 13	เป้าหมายและแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านร่างกาย	153
ตารางที่ 14	เป้าหมายและแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านสติปัญญา	156
ตารางที่ 15	เป้าหมายและแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านอารมณ์	157
ตารางที่ 16	เป้าหมายและแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านสังคม	159

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 17	เป้าหมายและแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรม 161
ตารางที่ 18	กลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านร่างกาย 162
ตารางที่ 19	กลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านสติปัญญา 163
ตารางที่ 20	กลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านอารมณ์ 164
ตารางที่ 21	กลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านสังคม 165
ตารางที่ 22	กลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านคุณธรรมจริยธรรม 166
ตารางที่ 23	ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย 211
ตารางที่ 24	แสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบสอบถามข้อเสนอเชิงนโยบาย การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านสติปัญญา 3) ด้านอารมณ์ 4) ด้านสังคม และ 5) คุณธรรมและจริยธรรม 389
ตารางที่ 25	แสดงคุณภาพของแบบสอบถามรายด้าน 392
ตารางที่ 26	แสดงคุณภาพของแบบสอบถามข้อเสนอเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 รายข้อ 393

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	แสดงลำดับขั้นการเรียนรู้	51
ภาพที่ 2	แสดงองค์ประกอบการเรียนรู้ของผู้เรียน	52
ภาพที่ 3	กรอบแนวคิดในการวิจัย	131
ภาพที่ 4	ขั้นตอนการวิจัย	134
ภาพที่ 5	แผนผังความคิดองค์ประกอบสำคัญของข้อเสนอเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาศสินธุ์ เขต 2	321
ภาพที่ 6	แผนผังความคิดองค์ประกอบสำคัญของข้อเสนอเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาศสินธุ์ เขต 2 ด้านอารมณ์ และด้านสังคม	322
ภาพที่ 7	แผนผังความคิดองค์ประกอบสำคัญของข้อเสนอเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาศสินธุ์ เขต 2 ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรมจริยธรรม	323
ภาพที่ 8	สภาพแวดล้อมของโรงเรียนกาศสินธุ์พิทยาสรรพ์	413
ภาพที่ 9	สภาพแวดล้อมของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างจีน	414
ภาพที่ 10	สภาพแวดล้อมของโรงเรียนอนุบาลขอนแก่น	415
ภาพที่ 11	การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ	416
ภาพที่ 12	การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2553	417
ภาพที่ 13	การสนทนากลุ่มเป้าหมาย เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2553	418
ภาพที่ 14	การประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2553	419

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (ราชกิจจานุเบกษา, 2550) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และมาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2548)

จากการจัดการศึกษาของไทยที่ผ่านมายังไม่บรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 โดยเฉพาะด้านคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนมีแนวโน้มที่ลดต่ำลง (ชัยยุทธ์ ศิริสุทฺธ, 2552; วิทยากร เชียงกุล, 2550) มีหลักฐานต่าง ๆ สะท้อนให้สังคมไทยเห็นมาอย่างต่อเนื่องถึงคุณภาพการศึกษาของไทยที่ตกต่ำ ทั้งที่เป็นการสำรวจโดยองค์กรระหว่างประเทศ และการประเมินโดยองค์กรภายในประเทศ เช่น การศึกษาขององค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economics Co-operation and Development : OECD) ที่รู้จักกันในชื่อของ PISA (Programme for International Students Assessment) พบว่านักเรียนไทยที่จัดได้ว่ามีความรู้วิทยาศาสตร์อยู่ในระดับสูงมีเพียง ร้อยละ 1 เท่านั้นเอง ซึ่งคงจะได้แก่นักเรียนที่ไปชนะเลิศการแข่งขันโอลิมปิกวิชาการสาขาต่าง ๆ และย่อมไม่ได้หมายถึงคุณภาพโดยเฉลี่ยของระบบการศึกษาไทย PISA ยังพบว่า เด็กไทยร้อยละ 74 อ่านภาษาไทยไม่รู้เรื่อง คือ มีตั้งแต่อ่านไม่ออก อ่านแล้วตีความไม่ได้ วิเคราะห์ความหมายไม่ถูก หรือแม้แต่ ใช้ภาษาไทยให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิชาอื่น ๆ ไม่ได้ คุณภาพที่ตกต่ำย่อมหมายถึงวิชาการ และองค์ความรู้ที่เรามีอยู่ในระบบการศึกษาไทยต่ำกว่ามาตรฐาน หมายถึงระบบการถ่ายทอดความรู้ รวมทั้งครูผู้สอนมีความรู้ต่ำกว่ามาตรฐาน

หมายถึง ความดี้อยคุณภาพของระบบสนับสนุน การเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งในที่สุด ย่อมเป็นผลให้ผู้เรียนมีความรู้ต่ำกว่ามาตรฐาน (ภาวิช ทองโรจน์, 2552) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานสภาวะการการศึกษาไทย ปี 2547/2548 และ 2549/2550 ที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในเกณฑ์ต่ำ นักเรียนส่วนใหญ่ กิควิเคราะห์สังเคราะห์ได้น้อย นักเรียน เยาวชนส่วนใหญ่ขาดความตระหนักและขาดความรู้ ในการดูแลสุขภาพ เช่น ขาดการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทำลายสุขภาพ เช่น ดื่มสุรา สูบบุหรี่ บริโภคน้ำตาลมากเกินไป เด็กที่อยู่ในวัยต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษา ลงมา (0-12) ปี อยู่ในภาวะทุโภชนาการ หรือการขาดสารอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของร่างกายซึ่งรวมถึงสมองด้วยร้อยละ 15 ของเด็กวัยเดียวกัน และจากการสำรวจระดับเชาว์ปัญญา (IQ) ของเด็กไทยอายุ 6-18 ปี พบว่า ไอคิวของเด็กไทยมีค่าเฉลี่ยลดลงจากปี พ.ศ. 2540 อยู่ที่ 91.9 เหลือ 88 ในปี พ.ศ. 2547 เทียบกับเด็กจีน ญี่ปุ่น เกาหลีซึ่งเด็กมีไอคิวเกิน 100 ที่น่าเป็นห่วงคือเด็ก ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีกลุ่มเด็กที่ไอคิวค่อนข้างต่ำเกินร้อยละ 50 ซึ่งสาเหตุเกิดจากเด็กขาดสารไอโอดีนและเหล็ก การได้รับมลภาวะ การไม่ได้รับ การกระตุ้นการเรียนรู้ ให้สมองพัฒนามากเพียงพอ นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครร้อยละ 78.8 จากกลุ่มตัวอย่าง 2,743 ตัวอย่าง ตอบว่าเคยมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับอบายมุข เช่น เหล้า บุหรี่ การพนัน เที่ยวกลางคืน ยาเสพติด และผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในปี 2544-2548 จำนวน 30,010 โรงเรียน ปรากฏว่ามีโรงเรียนไม่ได้มาตรฐานร้อยละ 66 (วิทยากร เชียงกูล, 2549, 2550) และสอดคล้องกับผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2551 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ จำนวน 782,284 คน 31,269 โรงเรียน ใน 3 ด้าน พบว่า ด้านการเขียนมีนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุงร้อยละ 10.53 และเขียนไม่ได้ร้อยละ 5.81 ด้านการอ่านมีนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุงร้อยละ 3.52 และอ่านไม่ได้ร้อยละ 4.18 ด้านการคิดคำนวณ มีนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุงร้อยละ 20.48 และคิดคำนวณไม่ได้ร้อยละ 4.02 (สมเกียรติ ชอบผล, 2552)

สาเหตุของความล้มเหลวของการยกระดับคุณภาพการศึกษา จากการวิเคราะห์ปัญหาที่เป็นเหตุผลของการปฏิรูปการศึกษาครั้งแรก ของคณะกรรมการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการมีปัญหาสำคัญ 2 ด้าน ได้แก่ ปัญหาการบริหารจัดการและปัญหาคุณภาพการจัดการศึกษา โดยเฉพาะปัญหาด้านการบริหารจัดการพบว่ามีปัญหาการรวมศูนย์อำนาจไว้ในส่วนกลาง การขาดเอกภาพในการบริหารจัดการด้านนโยบาย เนื่องจากนโยบายมีหลายระดับ

ยากต่อการนำไปปฏิบัติ และขาดการพัฒนานโยบายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (เอกชัย กี่สุขพันธ์, ปันรศ มาลากุล ณ อรุชยา และ สุกัญญา ทองนาค, 2553) และอาจมีสาเหตุมาจากการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติไม่ประสบผลสำเร็จ ดังคำกล่าว ของวรวงศ์ จันทศร (2551) ที่กล่าวว่า นโยบายสาธารณะเมื่อถูกกำหนดขึ้นมาแล้ว สิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อมาก็คือ การนำนโยบายสาธารณะนั้นไปสู่ภาคปฏิบัติให้บังเกิดผล แต่ในอดีตหรือจากบทเรียนหรือประสบการณ์ที่ผ่านมาปรากฏว่า นโยบาย แผนงาน หรือโครงการที่ผ่านการกลั่นกรองมาแล้วจนอาจถือได้ว่าเป็นความคิดที่ดีเด่น เมื่อมีการนำไปปฏิบัติจริงๆ ปรากฏว่าบังเกิดความล้มเหลวเสียเป็นส่วนใหญ่ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความล้มเหลวดังกล่าวมักเป็นความล้มเหลวที่หาสาเหตุที่แน่ชัดไม่ได้ จนเป็นผลให้นโยบาย แผนงาน หรือโครงการนั้นต้องล้มเลิกไปในที่สุด และได้วิเคราะห์ปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยสรุป มีปัญหาอยู่ 5 ประการ ได้แก่ 1) ปัญหาด้านสมรรถนะ 2) ปัญหาด้านการควบคุม 3) ปัญหาด้านความร่วมมือและต่อต้านการเปลี่ยนแปลง 4) ปัญหาด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์กรอื่น 5) ปัญหาด้านการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในประการที่สาม ซึ่งเป็นปัญหาด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายสู่การปฏิบัติส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งสอดคล้องกับ พสุ เดชะรินทร์ และ ชัยวัฒน์ หฤทัยพันธ์ (2553) ที่กล่าวว่า การนำนโยบายหรือแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนจำนวนมากมักไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องมาจากการกำหนดยุทธศาสตร์ในหลายๆ ครั้งไม่สอดคล้องกับบริบทขององค์กร ยุทธศาสตร์หรือนโยบายไม่ได้มาจากการวินิจฉัยขององค์กรหรือการทำความเข้าใจขององค์กรในขณะนั้น และการจัดทำยุทธศาสตร์ไม่ได้ถูกบรรจุลงในแผนการปฏิบัติงานประจำวันของบุคลากร

หน่วยงานที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประสบความสำเร็จหรือไม่คือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (educational service area) และสถานศึกษาอันเป็นหน่วยยุทธศาสตร์ทางการศึกษาในพื้นที่ (strategic area) หรือเปรียบเสมือนแม่ทัพและนายกองที่จะนำพาการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ร่วมกัน ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีหน้าที่ต้องส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ที่มีหน้าที่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ ต้องวางระบบการบริหารจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทและความต้องการจำเป็นของตนเองเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนด (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และคณะ, 2550)

ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งรับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษา 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอยางตลาด อำเภอฆ้องชัย อำเภอห้วยเม็ก อำเภอหนองกุงศรี และอำเภอท่าคันโท มีสถานศึกษาที่ต้องดูแลและรับผิดชอบ คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาเอกชน สถานศึกษาปริยัติธรรมแผนกสายสามัญ 207 โรงเรียนที่ผ่านมาได้มีแผนพัฒนาคุณภาพของนักเรียน เพื่อยกระดับคุณภาพ การเรียนรู้ของผู้เรียน โดยกำหนดกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปี 2549-2551 ไว้ดังนี้ 1) คุณธรรม นำความรู้ น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ 2) ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประชากรวัยเรียนอย่างกว้างขวางและทั่วถึง 3) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ 4) กระจายอำนาจและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา 5) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและท้องถิ่น แต่การขับเคลื่อนกลยุทธ์ดังกล่าวสามารถยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ขึ้นในระดับหนึ่งเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากผลการจัดการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า คุณภาพของนักเรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือจากผลการประเมินคุณภาพ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อประกันคุณภาพผู้เรียน ปีการศึกษา 2550 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการประเมินระดับโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 60.11 อยู่ในกลุ่มพอใช้ ร้อยละ 23.60 อยู่ในกลุ่มปรับปรุง และร้อยละ 16.29 อยู่ในกลุ่มดี ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการประเมินส่วนใหญ่ร้อยละ 53.33 อยู่ในกลุ่มปรับปรุง ร้อยละ 42.67 อยู่ในกลุ่มพอใช้ ร้อยละ 4.00 อยู่ในกลุ่มดี และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2550 กลุ่มสาระ การเรียนรู้คณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 49.97 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 49.87 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 37.12 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2, 2550ก, 2550ข) ส่วนปีการศึกษา 2551 คะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 57.35 กลุ่ม สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 55.08 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 51.59 คะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 42.02 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 52.52 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 42.02 คะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 39.81 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 32.43 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 37.48 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.73 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 31.30 และผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติด้านพื้นฐาน (O - Net) คะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระ

การเรียนรู้ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.41 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 23.94 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 28.24 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 30.55 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 25.94 (กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา, 2552) ซึ่งเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินระดับชาติแล้วยังไม่น่าพอใจ สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกและรอบสองของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยข้อมูล ณ เดือนมกราคม 2552 ที่พบว่า ในรอบแรกมีโรงเรียนเข้ารับการประเมิน 192 โรงเรียน อยู่ในระดับ ปรับปรุง ร้อยละ 1.04 พอใช้ ร้อยละ 63.54 ดี ร้อยละ 35.42 มีผลการผ่านมาตรฐาน 68 โรงเรียน ไม่ผ่าน 124 โรงเรียน ในรอบสองมีโรงเรียนเข้ารับการประเมิน 123 โรงเรียน อยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 26.02 ดี ร้อยละ 72.36 ดีมาก ร้อยละ 1.63 มีผลการผ่านการรับรองร้อยละ 66.67 ไม่ผ่านการรับรองร้อยละ 33.33 (กลุ่มพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) และจากการศึกษาวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพตามเกณฑ์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่เกี่ยวกับมาตรฐานด้านการเรียนการสอนและด้านผู้เรียนที่เกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพอนามัย คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ (กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา, 2552) นอกจากนี้จากรายงานโครงการระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนยังพบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษามีปัญหา การทะเลาะวิวาท ชู้สาว การพนัน หนีเรียน ยาเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพอนามัย เช่น สูบบุหรี่ ดื่มสุรา เที่ยวกลางคืน ขาดการออกกำลังกาย (ทักษิณ เชื้อสูง, 2552; สวัสดิ์ เวียงอินทร์, 2552) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประเทือง เลื่อมใส (2548) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน และด้านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมโดยตรง ตามลำดับ และคล้ายคลึงกับงานวิจัยของสันติสุข ภูศรีโสม (2551) ที่ได้ศึกษากระบวนการสร้างคุณธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า พฤติกรรมของนักเรียนที่มีปัญหาและควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนคือ ขาดระเบียบวินัย ไม่มีความซื่อสัตย์ ไม่มีการประหยัด ไม่มีสัมมาคารวะ และสอดคล้องกับ ชัยยุทธ์ ศิริสุทนต์ (2552) ที่กล่าวในฐานะประธานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ว่าผลการพัฒนานักเรียนยังไม่่าพอใจในทุกด้านจำเป็นต้องช่วยกันทำให้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นในทุกวิชา ทุกระดับชั้น และทำให้ทุกโรงเรียนผ่านการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

จากที่กล่าวมาแสดงว่าการจัดการศึกษาของไทยและของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ภาพลพินธ์เขต 2 ต้องได้รับการแก้ไขเกี่ยวกับผลผลิตที่เป็นคุณภาพนักเรียน ซึ่งการแก้ไขดังกล่าว จำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องพัฒนา และยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเร็ว (จурินทร์ ลักษณ์วิศิษฐ์, 2552; วิจิตร ศรีสะอาด, 2552; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) และการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนจะต้องยกระดับคุณภาพในทุกด้านให้สมดุล ทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม ดังที่แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ.2545 – 2559) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาคนว่า 1) พัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุล 2) สร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ 3) พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม โดยมีแนวนโยบาย คือ 1) พัฒนาทุกคนให้มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ 2) ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อผู้เรียน 3) ปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (2550) และวิทยากร เชียงกูล (2550) ที่กล่าวว่า การพัฒนาคนต้องพัฒนาในทุกด้าน ทั้งสติปัญญา ทักษะวิชาชีพ ความฉลาดด้านอารมณ์ จิตสำนึกของความเป็นพลเมือง ส่งเสริมให้คนมีทางเลือกในชีวิตมากขึ้นอย่างเต็มศักยภาพ มีสุขภาพดีและมีความมั่นคงในชีวิต และคล้ายคลึงกับ Murphy (2004) ที่ได้ศึกษาหลักสูตรการจัดประสบการณ์ในโรงเรียนเพื่อความสำเร็จตลอดชีวิต พบว่า การจัดประสบการณ์ในโรงเรียนให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากครู ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญแล้ว หลักสูตรต้องกำหนดผู้เรียนได้รับการพัฒนาทางด้านเชาว์ปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคม การมีอาชีพหรือการมีงานทำ การมีภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีมและมีการพัฒนาชุมชนด้วย และที่สำคัญ การพัฒนานักเรียนในทุกด้านมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน สามารถสอนและพัฒนาได้ดังที่ ปิยวรรณ เลิศพานิช (2547) ได้วิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเชาว์อารมณ์จากแนวคิดจิตวิทยา ศาสนา และสังคม จากนักวิจัยต่างประเทศ พบว่า เชาว์อารมณ์ส่งเสริมความสามารถทางการคิด สัมพันธ์กับการจัดกิจกรรมนิสัยสุขภาพที่เป็นบวก เป็นการส่งเสริมสนับสนุนคุณภาพชีวิตและสังคม มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์และความเป็นผู้นำ

อย่างไรก็ตามการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนนั้นจะประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมและสร้างสภาพการณ์เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพและขีดความสามารถของนักเรียน โดยยึดหลักการให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดและตัดสินใจ ไม่ว่าจะเป็น หน่วยงาน

ภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน และประชาชน เป็นต้น จึงจะทำให้ประสบผลสำเร็จ (กองวิจัยทางการศึกษา, 2546; พิมพ์ันต์ เตชะคุปต์, 2548; เลขา ปิยะอัจฉริยะ, 2545; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับ Mcfarland (1999 อ้างถึงใน ปิยวรรณ เลิศพานิช, 2547) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาชาวอาร์เมเนียโดยการรวมกลยุทธ์เกี่ยวกับพฤติกรรมเข้าสู่สิ่งแวดล้อมทางการศึกษาของวัยรุ่น การพัฒนาชาวอาร์เมเนียโดยการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู นักเรียนกับครอบครัว และนักเรียนกับชุมชน การเชื่อมความสัมพันธ์กับชุมชนให้เข้มแข็งช่วยพัฒนาความมั่นคงทางอารมณ์และสุขภาพจิต มีผลกระทบต่อพฤติกรรมและความสามารถในการเรียนรู้ของวัยรุ่น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าองค์ประกอบเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่ยึดหลักการ มีส่วนร่วม (participation) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน มาร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลนโยบาย ไปสู่การกำหนด เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ตามเกณฑ์ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเป็นประโยชน์ อันเป็นนโยบายที่มีเหตุผล เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย สามารถพิสูจน์ทดสอบด้วยหลักวิชาการ เป็นนโยบายที่เกิดจากการขยายองค์ความรู้ด้านการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นนโยบายที่มีชีวิต (living policy) เป็นนโยบายสู่การปฏิบัติ (action policy) เป็นนโยบายที่มีพลังขับเคลื่อน ทันสมัย ปรับเปลี่ยน สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่น และนำไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย การวางแผนและตัดสินใจในระดับผู้กำหนดนโยบาย หรือระดับปฏิบัติตลอดจนเป็นแนวทางสู่การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนที่เหมาะสม มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สำหรับผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์ บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ประชาชน และผู้สนใจ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐ เอกชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน และผู้สนใจทั่วไป ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกแบบเจาะจงเลือกศึกษาเฉพาะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการศึกษาวิจัย ด้วยเหตุผลคือ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีสถานศึกษาจัดการศึกษาในสังกัดที่หลากหลาย ได้แก่ สถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานศึกษาพระปริยัติธรรม สายสามัญ 2) สถานศึกษาในสังกัดจำนวนมากไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษาจากสำนักงานประเมินและรับรองมาตรฐานการศึกษา (องค์การมหาชน) โดยเฉพาะด้านการเรียนรู้ของนักเรียน 3) จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินักเรียน (O-NET) ปีการศึกษา 2549 ถึง 2551 และการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อการประกันคุณภาพของผู้เรียน ปีการศึกษา 2549 ถึง 2551 พบว่า ผลการประเมินยังไม่บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

2. คำถามของการวิจัย

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในองค์ประกอบ เป้าหมาย แนวทาง และกลไก เชิงนโยบาย ตามเกณฑ์ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเป็นประโยชน์กับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จากผลการศึกษาเชิงสำรวจการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และจากการศึกษาพหุกรณีของโรงเรียนต้นแบบมีอะไรบ้าง

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพ การเรียนรู้ของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในองค์ประกอบ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

4.1 ขอบเขตของข้อเสนอเชิงนโยบาย เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่มีองค์ประกอบต่าง ๆ คือ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบายของการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

4.2 ขอบเขตของเนื้อหากำหนดตามกรอบแนวคิดของการวิจัย เพื่อหาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่มีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม

4.3 ขอบเขตของพื้นที่การศึกษา จำแนกออกเป็นสองพื้นที่เพื่อให้มีความสอดคล้องกับคำถามการวิจัยที่กำหนดข้างต้น มีดังต่อไปนี้

4.3.1 พื้นที่ศึกษาเพื่อการศึกษาเป้าหมาย แนวทางและกลไกเชิงนโยบายของการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ดังนี้

- 1) สถานศึกษาที่อยู่ในอำเภอขามเฒ่า จำนวน 66 แห่ง
- 2) สถานศึกษาที่อยู่ในอำเภอน้อยชัย จำนวน 20 แห่ง
- 3) สถานศึกษาที่อยู่ในอำเภอห้วยเม็ก จำนวน 37 แห่ง
- 4) สถานศึกษาที่อยู่ในอำเภอหนองกงศรี จำนวน 45 แห่ง
- 5) สถานศึกษาที่อยู่ในอำเภอท่าคันโท จำนวน 23 แห่ง

4.3.2 พื้นที่ศึกษาที่เป็นสถานศึกษาด้านแบบการบริหารจัดการศึกษาที่พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน จำนวน 3 แห่ง คือ 1) สถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 ได้แก่โรงเรียนอนุบาลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 2) สถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 ได้แก่โรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างซัน อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม 3) สถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 ได้แก่ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาดังนี้ คือ 1) มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นที่ยอมรับ มีความโดดเด่น ซึ่งพิจารณาจากผลงานของผู้บริหาร ครู นักเรียน และสถานศึกษา ได้รับรางวัล ได้รับการยกย่องจากภายนอก เช่นรางวัลพระราชทาน รางวัลผู้บริหารดีเด่น รางวัลครูผู้สอนดีเด่น รางวัลความเป็นเลิศของนักเรียน สถานศึกษาผ่านการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และ/หรือได้รับรางวัลจากองค์กรภาครัฐหรือหน่วยงานของเอกชน 2) มีกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้เป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานต้นสังกัด

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อความเข้าใจที่สอดคล้องตรงกันสำหรับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดคำจำกัดความสำหรับศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

5.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย หมายถึง สาระเกี่ยวกับนโยบาย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากกระบวนการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีองค์ประกอบสำคัญคือ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย

5.1.1 เป้าหมาย หมายถึง ผลลัพธ์สุดท้ายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่คาดหวังให้สูงขึ้น ใน 5 ด้าน คือด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม

5.1.2 แนวทาง หมายถึง วิธีการสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติ เพื่อให้การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

บรรลุผลในเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน 5 ด้าน คือด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม

5.1.3 กลไกเชิงนโยบาย หมายถึง โครงการ และกิจกรรม ที่ใช้ในการสนับสนุนแนวทางเพื่อให้การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 บรรลุเป้าหมายใน 5 ด้าน คือด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม

5.2 การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดจากการได้รับประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

5.3 การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน หมายถึง การพัฒนาหรือกระทำให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดจากการได้รับประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งของนักเรียนให้มีลักษณะเด่นที่ตรงตามมาตรฐานและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโดยครอบคลุมองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้

5.3.1 ด้านร่างกาย หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่ดีขึ้น ในด้าน น้ำหนัก ส่วนสูง สุขภาพอนามัย

5.3.2 ด้านสติปัญญา หมายถึง ความความสามารถของบุคคลที่แสดงออกในการปรับตัว การคิดหาเหตุผล การแก้ปัญหา และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

5.3.3 ด้านอารมณ์ หมายถึง ความสามารถควบคุมการตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของตนเอง การตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ และการแสดงออกทางอารมณ์

5.3.4 ด้านสังคม หมายถึง ความสามารถในการด้านความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและผู้อื่น และการดำรงตนในสังคม

5.3.5 ด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดีที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ การประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้องตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน และการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้องเป็นที่ยอมรับของสังคม

5.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่จัดตั้งขึ้นตามประกาศกระทรวง มาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ซึ่งรับผิดชอบในการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาใน 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอขามเฒ่า อำเภอห้วยเม็ก อำเภอหนองกุงศรี อำเภอนาคู และอำเภอฆ้องชัย

5.5 ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้รักษาราชการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในปีการศึกษา 2552

5.6 ครู หมายถึง ครูผู้ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในปีการศึกษา 2552

5.7 นักเรียน หมายถึง นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในปีการศึกษา 2552

5.8 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในปีการศึกษา 2552 ยกเว้นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนครู และผู้บริหาร

5.9 ผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง บิดามารดา หรือบิดา หรือมารดา ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของนักเรียน และรวมถึงบุคคลที่นักเรียนอยู่ด้วยเป็นประจำ หรือที่นักเรียนอยู่รับใช้แรงงาน ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในปีการศึกษา 2552

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งจะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

6.1 ประโยชน์เชิงวิชาการ

6.1.1 เป็นการนำเสนอรูปแบบการศึกษาเป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบายของการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่ยึดหลักการวิจัยแบบผสม (mixed methodology) เพื่อให้ได้ข้อมูลจากหลากหลายแหล่งตามหลักการสามเส้า (triangulation) ในขั้นตอนแรกในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นอาจนำไปใช้เป็นต้นแบบการวิจัยของการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ได้อย่างถูกต้องหลักวิชา

6.1.2 เป็นการนำเสนอรูปแบบการวิจัยเชิงนโยบายที่กำหนดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยการศึกษาวิเคราะห์ ที่ยึดหลักการมีส่วนร่วม (participation) ในขั้นตอนการจัดทำร่างและการพัฒนาตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ในขั้นตอนที่หนึ่งและขั้นตอนที่สอง ที่สอดคล้องกับหลักการบริหารเชิงบูรณาการ (integrated management) ซึ่งจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะเป็นกรณีศึกษาหรือเป็นกรณีต้นแบบที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ จะนำไปประยุกต์ใช้ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาทางด้านอื่น ๆ ตามหลักบูรณาการได้

6.1.3 ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมสามารถใช้เป็น

แนวทางกำหนดมาตรฐานคุณภาพ ประสิทธิภาพในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน และเป็นการขยายองค์ความรู้ด้านองค์ประกอบการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ ของนักเรียนต่อไป

6.2 ประโยชน์เชิงการประยุกต์ใช้

6.2.1 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำแนวนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนไปสู่การปฏิบัติให้เกิดความเป็นเอกภาพทางนโยบาย มีมาตรฐานคุณภาพทางการปฏิบัติ และเกิดประสิทธิภาพในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

6.2.2 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกหน่วยงานทุกสังกัด สามารถนำผลการวิจัยข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนไปพัฒนาเป็นแนวทางกำหนดนโยบาย การวางแผนและตัดสินใจในระดับผู้กำหนดนโยบาย หรือระดับผู้ปฏิบัติ ให้มีความสอดคล้อง เหมาะสม มีประโยชน์ และเป็นไปได้

6.2.3 ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในองค์ประกอบด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านสังคม ด้านอารมณ์ และด้านคุณธรรมจริยธรรม ให้สถานศึกษาสถานศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนมีฐานข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการจัดทำนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการนำเสนอเป็น 5 ประเด็น คือ แนวคิดเกี่ยวกับนโยบาย นโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบาย

ในการนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับนโยบาย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบหรือนโยบาย สำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินงานอย่างมีหลักเกณฑ์ ส่งผลให้การพัฒนานักเรียนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นย่อย ๆ ตามลำดับ ดังนี้ ความหมายของนโยบาย ความสำคัญของนโยบาย ลักษณะของนโยบายที่ดี ประเภทของนโยบาย รูปแบบของนโยบาย การกำหนดคนนโยบาย และองค์ประกอบของนโยบาย

1.1 ความหมายของนโยบาย

นโยบาย (policy) มีผู้ให้ความหมายไว้แตกต่างกัน ดังที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายว่า นโยบายคือหลักและวิธีปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการ ส่วนกนกอร สมปราชญ์ (2548) ให้ความหมายว่า เป็นแนวทางที่กำหนดขึ้นโดยอาศัยเป้าหมายและแผนกลยุทธ์ทั้งหมดขององค์กรเพื่อใช้เป็นทิศทางสำหรับบุคคลในองค์กร หรือหมายถึงข้อความทั่วไปเพื่อแนะแนวความคิดในการตัดสินใจของผู้บริหารให้มั่นใจว่า มีการตัดสินใจที่เหมาะสม ซึ่งคล้ายคลึงกับ Jamson (1994) ที่ให้ความหมายว่า เป็นกลยุทธ์ที่เลือกสรรแล้วนำไปสู่การแก้ปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลในองค์กร ในขณะที่ พิธาน พื้นทอง (2548) ให้ความหมายว่าเป็นกรอบหรือแนวคิดที่ใช้ในการตัดสินใจขั้นต้นในการดำเนินงานในอนาคตขององค์กรหรือหน่วยงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แต่ไชยา ภาวะบุตร (2549) และอำนาจ ชนะวงศ์ (2550) ได้มองนโยบายว่ามีความสัมพันธ์กับผู้บริหารจึงให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า นโยบายเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจเพื่อการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ได้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน ในขณะเดียวกัน สมคิด พรหมจู้ (2550)

ได้ให้ความหมายของนโยบายไว้ 2 ประการ คือ 1) นโยบาย หมายถึงแนวทางที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นทิศทางสำหรับการตัดสินใจ และ 2) หมายถึง แนวทางหรือการตัดสินใจของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เพื่อเป็นการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เช่น นโยบายการศึกษา นโยบายเศรษฐกิจ เป็นต้น แต่ คณิง สายแก้ว (2549) กลับแยกอธิบายความหมายของนโยบายใน 4 ทักษะคือ 1) ทักษะเพื่อกำหนดเป้าหมายของสิ่งที่จะทำ 2) ทักษะเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางใหม่ๆ ซึ่งอาจรวมถึงหลักเกณฑ์ วิธีการ กลยุทธ์ และยุทธวิธี เพื่อเป็นเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติอันที่จะนำไปสู่การบรรลุผลตามนโยบายนั้น ๆ 3) ทักษะเกี่ยวกับการกำหนดปัจจัยและสิ่งสนับสนุนต่าง ๆ เพื่อให้ฝ่ายปฏิบัติการสามารถลงมือปฏิบัติตามแนวทางที่วางไว้และเกิดผลดีต่อองค์กร 4) ทักษะว่าเป็นแผนงาน โครงการ ซึ่งจะต้องปฏิบัติให้บรรลุผลโดยแปลงจากนามธรรมเป็นรูปธรรม ซึ่งความหมายของนโยบายตามทักษะข้อแรกของ คณิง สายแก้ว สอดคล้องกับ วิจิตร ศรีสะอาด และ ทองอินทร์ วงศ์โสธร (2544) ที่เปรียบเทียบนโยบายเสมือนหนึ่งเข็มทิศและหางเสือในการเดินเรือ กล่าวคืออย่างแรกนโยบายเป็นคล้าย ๆ เข็มทิศเป็นแต่เพียงว่าเป็นเข็มทิศที่ชี้ไปทางเดียวเพราะเมื่อเรากำหนดไว้อย่างไรก็ชี้ไปทางนั้น เราพยายามให้มันแล่นตามเข็มทิศที่ชี้ กับอีกลักษณะหนึ่งคือเป็นหางเสือที่จะคอยค้ำท้ายเรือให้แล่นไปในทิศทางที่เรากำหนด และสอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตนะ (2550) ที่สรุปว่านโยบายเป็นข้อความที่บอกให้ทราบถึงทิศทาง การเปลี่ยนแปลงขององค์กรหรือของสังคม ทิศทางดังกล่าวอาจจะอธิบายถึงเรื่องอะไร เพื่ออะไร อย่างไร และเพียงใด ของความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่านโยบายหมายถึงข้อความ หรือความเข้าใจร่วมกัน อย่างกว้าง ๆ ที่เป็นแนวทางหรือการตัดสินใจของผู้บริหารหน่วยงานหรือองค์กร สำหรับการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

1.2 ความสำคัญของนโยบาย

ประชุม รอดประเสริฐ (2535) กล่าวถึงความสำคัญของนโยบายว่าสำคัญต่อการบริหารคือ 1) ช่วยให้ผู้บริหารทราบว่าทำอะไร 2) ช่วยให้บุคลากร ทุกระดับชั้นในองค์กรหรือหน่วยงานได้เข้าใจภารกิจของหน่วยงานที่ตนสังกัด 3) ก่อให้เกิดเป้าหมายในการปฏิบัติงาน 4) ส่งเสริมการใช้อำนาจของผู้บริหารให้เป็นไปโดยถูกต้องมีเหตุผลและมีความยุติธรรม 5) ช่วยให้เกิดการพัฒนาการทางบริหาร ส่วน วิจิตร ศรีสะอาด และ ทองอินทร์ วงศ์โสธร (2544) เห็นว่าความสำคัญของนโยบายอยู่ที่การใช้เป็นกรอบในการดำเนินงาน 4 ด้านคือ 1) เป็นกรอบในการพัฒนาหน่วยงาน สังคมและประเทศชาติ เนื่องจากนโยบายมีผลกระทบต่อทุกคนในหน่วยงาน มีผลกระทบต่อทุกคนทั่วประเทศ ยิ่งเป็นนโยบายสาธารณะก็ยิ่งมีความสำคัญมาก นโยบาย

ของรัฐบาลจึงเป็นกรอบสำคัญของการพัฒนาประเทศ 2) เป็นกรอบในการวางแผน ในการจัดทำแผนไม่ว่าจะเป็นแผนระยะสั้นหรือแผนระยะยาว ไม่ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือแผนพัฒนาการศึกษาไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน สิ่งที่จะต้องกำหนดขึ้นก่อนเป็นพื้นฐานเบื้องต้นคือวัตถุประสงค์และนโยบาย นโยบายจึงเป็นกรอบสำคัญของการวางแผน 3) เป็นกรอบในการตัดสินใจ นโยบายที่ดีย่อมเป็นกรอบในการตัดสินใจทำให้การตัดสินใจถูกทิศทางรวดเร็ว ประหยัดเวลา 4) เป็นกรอบสำหรับควบคุมและติดตามการปฏิบัติงาน เนื่องจากนโยบายเป็นเสมือนหางเสือ หางเสือมีความสำคัญเพราะเป็นเครื่องควบคุมเรือให้ถูกทิศทาง นโยบายจึงมีความสำคัญ เพราะเป็นกรอบสำหรับการควบคุมและการติดตามการปฏิบัติงาน จะทำให้ทราบว่าหน่วยงานได้ปฏิบัติไปมากน้อยเพียงใด สอดคล้องกับนโยบายหรือไม่ ในขณะที่ Knezevich (1969) ได้กล่าวถึงคุณค่าของนโยบายไว้ 10 ประการคือ 1) ทำให้เกิดความรับผิดชอบระหว่างผู้เกี่ยวข้อง 2) ทำให้การตัดสินใจคงเส้นคงวา 3) ทำให้เกิดความต่อเนื่อง 4) ประหยัดเวลา 5) เสริมสร้างการประชาสัมพันธ์ 6) เป็นกำแพงป้องกันความกดดันจากกลุ่มต่าง ๆ 7) ลดคำวิพากษ์วิจารณ์ว่าการบริหารงานไม่มีหลัก 8) ให้ทิศทาง 9) ทำให้มีการทบทวนอย่างเป็นระบบ 10) ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างผู้เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ทวีป ศิริธรรม (2544) ให้ความสำคัญของนโยบายต่อการบริหารว่านโยบายเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือสำหรับผู้บริหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางและเป้าหมาย เพื่อการพัฒนาองค์การและนำมาเป็นกรอบชี้้นำการปฏิบัติ (course of action) นโยบายอาจเป็นแนวทางการดำเนินงานทั้งในระดับกว้างและในระดับองค์การ ซึ่งมีความสำคัญต่อการใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับ คณิง สายแก้ว (2549) ที่เห็นว่านโยบายมีความสำคัญต่อการบริหารเพราะเป็นแนวทางการปฏิบัติงาน ที่ต้องมีความชัดเจนในวัตถุประสงค์ว่าใครจะทำอะไร เมื่อใด ทำใด และอย่างไร เพื่อให้นโยบายสามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและสังคม โดยรวม ถึงความสอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในขณะที่ ชงชัย สันติวงษ์ (2540) ให้เหตุผลว่านโยบายมีความสำคัญ และเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องจัดขึ้นใช้งานในองค์การเพราะเหตุผล 8 ประการคือ 1) นโยบายช่วยป้องกันการปฏิบัติผิดต่างๆที่เบี่ยงเบนไปจากแนวทางที่ต้องการ โดยพยายามชี้ให้เห็นถึงแนวทางที่พึงปฏิบัติตาม 2) การมีนโยบายช่วยให้สามารถมีช่องทางการติดต่อระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะช่วยเอื้ออำนวยให้กระบวนการมอบหมายงานสามารถดำเนินไปได้โดยสะดวก 3) นโยบายช่วยให้เกิดความมั่นใจว่า ส่วนสำคัญที่ทำหน้าที่แตกต่างกันในองค์การ ต่างฝ่ายต่างก็จะทำงานอยู่ภายใต้กรอบกฎเกณฑ์แนวทางเดียวกัน 4) นโยบายจะช่วยให้เกิดการประสานงานและการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานต่างๆภายในองค์การ 5) การมี

นโยบายช่วยส่งเสริมการมอบหมายงาน และช่วยให้มีการประสานงานกันใกล้ชิดยิ่งขึ้น จะส่งผลให้การกระจายอำนาจสามารถทำได้มากขึ้น 6) นโยบายจะเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมให้แต่ละคนมีความคิดริเริ่ม และช่วยจัดการสูญเสียเวลาที่จะต้องมาวิเคราะห์การตัดสินใจที่สำคัญ ๆ ในทุกครั้งที่มีปัญหาเกิดขึ้น 7) ถ้าหากมีนโยบายไว้ใช้เป็นแนวทางแล้ว พนักงานก็จะสามารถดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และจะเต็มใจรับผิดชอบงานต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น และ 8) ถ้าหากพนักงานสามารถมีความมั่นใจว่า การกระทำของตนสอดคล้องเป็นไปตามนโยบายแล้ว ทุกคนก็จะสบายใจในการดำเนินการเรื่องอื่น ๆ ต่อไปอีกมากกว่าการรอให้สั่ง

กล่าวโดยสรุปได้ว่านโยบายมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นกรอบ ทิศทาง หรือแนวทางในการพัฒนาของหน่วยงาน องค์กร หรือประเทศ ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การลงมือปฏิบัติ การควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมินผล เพื่อให้บรรลุผลตามความต้องการ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชน และสังคม

1.3 ลักษณะของนโยบายที่ดี

วิโรจน์ สารรัตนะ (2550) กล่าวถึงลักษณะของนโยบายที่ดีว่ามี 6 ประการ คือ

- 1) นโยบายที่ดีต้องมีเป้าหมาย ที่ส่งผลประโยชน์แก่องค์กรหรือประชาชนโดยส่วนรวมมากที่สุด
- 2) นโยบายที่ดีควรได้มาจากการถกเถียงถึงความสำคัญของปัญหาหรือความต้องการ
- 3) นโยบายที่ดีควรครอบคลุมภารกิจทุกด้านและควรมีความสอดคล้อง สนับสนุนซึ่งกันและกัน ไม่ขัดแย้งกัน
- 4) นโยบายที่ดีควรประกอบด้วย เป้าหมาย แนวทาง และกลวิธีที่ดี ดำเนินการได้เร็วที่สุด และเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด
- 5) นโยบายที่ดีนอกจากจะมีเนื้อหาเป็นหลักในการทำงานแล้ว เนื้อหาดังกล่าวควรจะเป็นหลักในการประเมินความสำเร็จทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
- 6) นโยบายที่ดีจะเป็นข้อความที่ชัดเจน ถ่ายทอดไปสู่ผู้ปฏิบัติโดยง่ายและมีความเข้าใจตรงกัน ซึ่งคล้ายคลึงกับ สมคิด พรหมจ้อย (2550) กล่าวว่าการกำหนดนโยบายเพื่อให้ได้นโยบายที่ดีมีเกณฑ์ที่สำคัญ 7 ประการ คือ

- 1) นโยบายจะต้องแสดงทิศทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนว่าจะให้ทำอะไร อย่างไร
- 2) แสดงจุดเน้นและกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ
- 3) เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน
- 4) มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ทั้งทางกายภาพ ทางเทคนิค และสามารถบริหารงานได้
- 5) ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการในการพัฒนาอย่างแท้จริง
- 6) สอดคล้องกับนโยบายระดับสูงหรือนโยบายที่เกี่ยวข้อง
- 7) เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของหน่วยงานอย่างแท้จริงหรือโดยตรง

ส่วนทวีป ศิริวิเศษ (2544) ได้กล่าวถึงลักษณะของนโยบายที่ดีไว้ 9 ประการ คือ

- 1) นโยบายที่ดีจะต้องกำหนดขึ้นจากข้อมูลที่เป็นจริง มิใช่ความคิดเห็นส่วนตัวของผู้กำหนดนโยบาย แต่ทั้งนี้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะหรือปฏิกริยาต่าง ๆ จากภายนอกก็ควรนำมาพิจารณาในการกำหนดนโยบายด้วยเช่นเดียวกัน
- 2) นโยบายที่ดีจะต้อง

สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน และสามารถที่จะช่วยให้การดำเนินงานบรรลุถึงเป้าประสงค์ได้ 3) นโยบายที่ดีจะต้องได้รับการกำหนดขึ้นก่อนที่จะมีการดำเนินงาน โดยการกำหนดกลวิธีในการปฏิบัติไว้กว้าง ๆ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถตีความแล้วนำไปปฏิบัติตามความสามารถ สอดคล้องกับสภาพการณ์นั้น ๆ และเหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่ 4) นโยบายที่ดีจะต้องมุ่งสนองประโยชน์ให้กับบุคคลโดยรวม และจัดลำดับตามความสำคัญและความจำเป็นก่อน-หลังในการปฏิบัติ 5) นโยบายที่ดีจะต้องเป็นถ้อยคำหรือข้อความที่กะทัดรัด ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และแถลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้สมาชิกทุกคนและทุกระดับชั้นในหน่วยงานสามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจน 6) นโยบายที่ดีจะต้องอยู่ภายในขอบเขตของวัตถุประสงค์และมีความยืดหยุ่นสามารถที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อเหตุการณ์ใหม่ ๆ เสมอ 7) นโยบายที่ดีจะต้องเป็นจุดรวมหรือศูนย์ประสานสัมพันธ์ของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์กร กล่าวคือ หน่วยงานต่าง ๆ สามารถใช้นโยบายเป็นหลักในการปฏิบัติภารกิจของตน และใช้เป็นแนวทางในการประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ซึ่งมีการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันออกไปได้ในขณะเดียวกัน 8) นโยบายที่ดีจะต้องครอบคลุมไปถึงสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย 9) นโยบายที่ดีจะสอดคล้องกับปัจจัยภายนอกองค์กร กล่าวคือ จะต้องสอดคล้องกับระเบียบกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ ของสังคมโดยส่วนรวม ตลอดจนความคิดเห็นของสาธารณชน (public interests) ซึ่งสอดคล้องกับ ประชุม รอดประเสริฐ (2535) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของนโยบายไว้คล้ายคลึงกัน แต่ข้อ 6 นั้นเน้นว่านโยบายที่ดีต้องมีขอบเขตและระยะเวลาในการใช้ที่ชัดเจน

กล่าวโดยสรุปได้ว่านโยบายที่ดีจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีข้อมูลที่ต้องเป็นจริง กำหนดขึ้นก่อนที่จะดำเนินการ ส่งผลต่อประโยชน์ส่วนรวม มีถ้อยคำที่กะทัดรัดและชัดเจน มีขอบเขตระยะเวลาในการใช้ ยืดหยุ่นตามสถานการณ์ เป็นศูนย์รวมของการประสานสัมพันธ์ของหน่วยงานต่าง ๆ ครอบคลุมสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสอดคล้องกับปัจจัยต่างๆทั้งภายในและภายนอก ซึ่งจะช่วยให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องทิศทาง ง่าย และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วยให้ผู้ปฏิบัติหรือผู้บังคับบัญชาสามารถกำหนดแนวปฏิบัติและตัดสินใจในภารกิจที่ตนเองรับผิดชอบ โดยไม่จำเป็นต้องรอการวินิจฉัยสั่งการจากผู้บังคับบัญชาเสมอไป ทั้งนี้ เพราะเข้าใจนโยบายขององค์กรชัดเจนแล้ว

1.4 ประเภทของนโยบาย

นโยบายมีหลายประเภท Ripley & Finagling (1982) จำแนกได้เป็น 1) นโยบายกระจายผลประโยชน์เพื่อส่วนรวม 2) นโยบายกำกับทำให้สิทธิประโยชน์เชิงการแข่งขัน 3) ควบคุมดูแลเพื่อป้องกันสิทธิประโยชน์ 4) นโยบายการจัดทรัพยากรเสียใหม่ ส่วน ประชุม รอดประเสริฐ

(2535) ได้จำแนกตามลักษณะ 4 ประการคือ 1) จำแนกตามแหล่งที่มา (sources) ประกอบด้วยนโยบายในลักษณะ 3 ประการ คือ 1.1) นโยบายริเริ่ม (originated policy) เป็นนโยบายที่ผู้บริหารระดับสูง (top executive) เป็นผู้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานทั้งหมด นโยบายประเภทนี้จะพัฒนาจากวัตถุประสงค์หลักของหน่วยงานเป็นนโยบายที่กำหนดในลักษณะกว้าง ๆ เพื่อให้ผู้บริหารระดับล่างทุกระดับใช้เป็นแนวคิดในการตัดสินใจสั่งการ ในลักษณะที่ผู้บริหารระดับสูงเป็นผู้ให้แนวคิดแล้วผู้บริหารระดับอื่น ๆ รองลงมาแปลความหมายหรือทำให้นโยบายนั้นมีความชัดเจน จนสามารถนำไปประกอบการตัดสินใจและปฏิบัติการกิจในหน่วยงานที่รับผิดชอบ 1.2) นโยบายเรียกร็อง (imposed policy) เป็นลักษณะนโยบายที่เกิดจากความกดดันภายนอกของหน่วยงาน ให้หน่วยงานต้องกำหนดนโยบายขึ้นตามความต้องการของแรงกดดันภายนอกเหล่านั้น เช่นอิทธิพลของรัฐบาล ระเบียบกฎหมาย กลุ่มอิทธิพลที่หน่วยงานต้องติดต่อสัมพันธ์ด้วยแรงกดดันต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นสิ่งที่องค์กรไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้หากหน่วยงานหรือองค์กรยังต้องดำเนินงานต่อไปในลักษณะเช่นนี้ ผู้บริหารทุกระดับ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารระดับสูงจะต้องติดตามผล และกำหนดนโยบาย ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำลังดำเนินการอยู่เพื่อความอยู่รอด และความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงาน 1.3) นโยบายปริยาย หรือนโยบายโดยนัย (implied policy) เป็นนโยบายที่ใช้ข้อมูลเก่า ๆ เพื่อการตัดสินใจ เป็นนโยบายตามความต้องการของผู้บริหารระดับสูงที่ไม่ต้องการเหตุผลหรือต้องการพิสูจน์เสียก่อนว่าจะมีข้อดีหรือข้อเสียอย่างไร ต้องการเพียงให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติเท่านั้น เข้าลักษณะที่ “นโยบายต้องเหนือเหตุผล” นโยบายประเภทนี้อาจเกิดจากความเชื่อ ค่านิยมของบุคคลในสังคมส่วนใหญ่แม้ผู้บริหารไม่เห็นด้วย แต่จำต้องกำหนดขึ้นเป็นนโยบาย เพื่อหลีกเลี่ยงความยุ่งยากที่จะเกิดขึ้นกับการดำเนินงานของหน่วยงานเช่นค่านิยมของสังคมในการศึกษาต่อโดยปราศจากเป้าหมายที่ชัดเจนในการลงทุน 2) นโยบายจำแนกตามลักษณะการเกิด (origin) นโยบายลักษณะนี้ถือเอาหน่วยงานหรือองค์กรเป็นหลัก แบ่งได้ 2 ประเภท คือ 2.1) นโยบายภายใน (internal policy) เป็นนโยบายที่เกิดมาจากอิทธิพลภายในหน่วยงานหรือองค์กร โดยผู้บริหารทุกระดับเป็นผู้กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของตนเองและของผู้ร่วมงานอื่นในองค์กร 2.2) นโยบายภายนอก (external policy) เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นเพื่อสนองตอบอิทธิพลจากนอกองค์กรหรือหน่วยงาน เช่น อิทธิพลจากรัฐบาล สภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศ และกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ นโยบายภายนอกมีลักษณะเช่นเดียวกับนโยบายเรียกร็อง (imposed policy) 3) นโยบายจำแนกตามระดับชั้นของผู้บริหารในองค์กร (organizational levels of management) แบ่งได้ 6 ประเภท คือ 3.1) นโยบายขั้นพื้นฐาน (basic policy) เป็นนโยบายที่กำหนดไว้โดยผู้บริหารระดับสูง (top executive) โดยเป็นนโยบายที่ใช้เป็นฐาน สำหรับการกำหนดนโยบายประเภทอื่นๆ

นโยบายประเภทที่มีลักษณะเป็นแนวคิดกว้างๆ 3.2) นโยบายทั่วไป (general policy) เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นโดยผู้บริหารระดับกลาง (middle managers) ซึ่งเป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นตามนโยบายขั้นพื้นฐานและทำให้นโยบายพื้นฐาน มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น สามารถเป็นที่เข้าใจของผู้ปฏิบัติได้โดยง่าย 3.3) นโยบายเฉพาะแผนงาน (departmental policy) เป็นนโยบายที่กำหนดโดยผู้บริหารระดับหัวหน้างาน (supervisors) มีความละเอียดเฉพาะเรื่อง นโยบายประเภทนี้ถูกกำหนดขึ้นโดยอาศัยนโยบายทั่วไปและนโยบายขั้นพื้นฐานของผู้บริหารระดับเหนือขึ้นไป ซึ่งทั้งนโยบายขั้นพื้นฐาน นโยบายทั่วไปและนโยบายเฉพาะแผนงานต้องมีความสอดคล้องกับนโยบายของประเทศ 3.4) นโยบายหลักหรือนโยบายระดับชาติ (national policy) เป็นนโยบายที่รัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี หรือรัฐบาลเป็นผู้ที่กำหนดขึ้น มีลักษณะเป็นแนวทางที่เป็นพื้นฐานของการกำหนดนโยบายอื่น ๆ 3.5) นโยบายการบริหาร (administrative policy) เป็นนโยบายระดับกระทรวง ทบวง กรม โดยผู้บริหารระดับปลัดกระทรวงและอธิบดีเป็นผู้จัดทำขึ้น เป็นการจำลองนโยบายหลักในส่วนที่กระทรวงและกรมจะต้องรับไปปฏิบัติ การกำหนดนโยบายนั้นจะต้องคำนึงถึงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้นโยบายสามารถนำไปสู่การปฏิบัติและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานหรือองค์การที่ตั้งไว้ 3.6) นโยบายเฉพาะกิจ (specific policy) เป็นหน่วยงานระดับกองหรือระดับแผนกจัดทำขึ้นเฉพาะกิจ โดยยึดนโยบายหลักและนโยบายการบริหารเป็นเกณฑ์ในการกำหนด เพื่อให้ปฏิบัติการกิจของหน่วยงานเป็นไปตามเป้าหมาย บางครั้งยังเป็นนโยบายที่จัดทำขึ้นเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งเกิดขึ้นกะทันหัน เช่นปัญหาน้ำท่วม เมื่อได้รับการแก้ไขแล้วนโยบายก็อาจสิ้นสุดโดยปริยาย 4) นโยบายจำแนกตามหน้าที่ (functions) ของหน่วยงาน เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นตามหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานเป็นหลัก มีลักษณะเป็นนโยบายแผนกว้าง ๆ ไม่บ่งบอกถึงวิธีการ (means) หรือขั้นตอนในการปฏิบัติงานโดยชัดเจน แบ่งได้ 4 ประเภทคือ 4.1) นโยบายการผลิต ข้อความของนโยบายจะมีลักษณะดังนี้ เช่น จะผลิตสินค้าให้มีคุณภาพดีที่สุด 4.2) นโยบายการตลาด ข้อความของนโยบายจะมีลักษณะดังนี้ เช่น ตลาดจะต้องเพิ่มขึ้นทุกเดือน 4.3) นโยบายการเงิน อาจระบุเป็นนโยบายดังนี้ จะมีการตรวจสอบงบเงินทุกสามเดือน 4.4) นโยบายการบริหารบุคคล นโยบายอาจกำหนดดังนี้ จะจัดสวัสดิการให้พนักงานทุกคนโดยยุติธรรมและเท่าเทียมกันในทางการศึกษา นโยบายอาจจำแนกได้หลายวิธีดังที่ วิจิตร ศรีสะอ้าน และ ทองอินทร์ วงศ์โสธร (2544) ได้จำแนกนโยบายการศึกษาออกเป็น 5 วิธีคือ 1) จำแนกตามระดับของการบริหาร ซึ่งอาจจำแนกได้เป็น 3 ประเภทคือ 1.1) นโยบายระดับชาติ ได้แก่ นโยบายที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ แผนการศึกษาชาติ นโยบายปัจจุบันของรัฐบาลในด้านการศึกษา นโยบายระดับนี้เป็นนโยบายขั้นพื้นฐานที่หน่วยงานการศึกษาทุกหน่วยจะต้องนำไปปฏิบัติ 1.2) นโยบายระดับหน่วยงาน เป็นนโยบายระดับกรม หรือหน่วยงานที่มีฐานะเทียบเท่ากรม

เช่น มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งนโยบายระดับนี้จะต้องสอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ

1.3) นโยบายระดับหน่วยงานย่อยเป็นนโยบายของหน่วยงานระดับกอง ฝ่ายหรือแผนก ลักษณะของนโยบายจะเป็นแนวปฏิบัติที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการนำนโยบายของหน่วยงานไปปฏิบัติ 2) จำแนกตามระดับการศึกษา ได้แก่ นโยบายระดับก่อนประถมศึกษา นโยบายระดับประถมศึกษา นโยบายระดับมัธยมศึกษา และนโยบายระดับอุดมศึกษา 3) จำแนกตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานแต่ละหน่วย มีหน้าที่หลักที่จะต้องปฏิบัติ เช่น นโยบายระดับอุดมศึกษาอาจจำแนกได้เป็นนโยบายด้านการจัดการศึกษา นโยบายด้านการวิจัยและพัฒนา นโยบายด้านการบริการทางวิชาการ นโยบายด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และนโยบายด้านการบริหาร เป็นต้น 4) จำแนกตามเนื้อหาเป็นการจำแนกตามเรื่องของนโยบายการศึกษา เช่น ด้านความเสมอภาคอาจจำแนกเป็นเชื้อชาติ ความขาดแคลน เพศ ฯลฯ ด้านการบริหารการศึกษา อาจจำแนกเป็นอำนาจในการจัดการมีส่วนร่วม การรวมอำนาจ กระจายอำนาจ ฯลฯ ด้านการเรียนการสอน อาจจำแนกเป็นหลักสูตร การทดสอบ กระบวนการเรียนการสอน ฯลฯ ด้านเศรษฐศาสตร์การศึกษา อาจจำแนกเป็นการคาดคะเนกำลังคนทุนมนุษย์ (human capital) ฯลฯ 5) จำแนกตามคุณค่า (values) ซึ่งจำแนกเป็นนโยบายด้านความเสมอภาค นโยบายด้านประสิทธิภาพ นโยบายด้านเสรีภาพ และนโยบายด้านความเป็นเลิศ

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการจำแนกประเภทของนโยบายทำได้หลายวิธีแต่ละวิธี ยึดหลักแตกต่างกัน แต่นโยบายทางการศึกษามักจะกล่าวถึงการจำแนกตามระดับการบริหาร คือ นโยบายระดับชาติ นโยบายระดับหน่วยงาน และนโยบายระดับหน่วยงานย่อย แต่อย่างไรก็ตามการกำหนดนโยบายที่ดีนั้น ต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อนโยบายทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม และองค์ประกอบภายใน ภายนอกองค์กรที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการกำหนดนโยบาย เพื่อให้องค์กรหรือหน่วยงานนั้นดำรงอยู่ได้และสามารถดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.5 รูปแบบของนโยบาย

ในการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบนี้นักวิชาการบางท่านใช้คำว่าตัวแบบ (model) เป็นหลักในการอธิบายนโยบาย ตัวแบบเป็นเสมือนแว่นขยายทำให้เข้าใจปัญหาได้ชัดเจนขึ้น ตัวแบบนโยบายมีหลายตัวแบบ แต่ละตัวแบบมีแนวความคิดแตกต่างกันและนักวิชาการกล่าวถึงตัวแบบแตกต่างกันด้วย

Dye (1984) ได้กล่าวถึงตัวแบบ 8 ตัวแบบ คือ 1) ตัวแบบสถาบัน (institutional model) ให้แนวคิดว่านโยบายเป็นผลผลิตของโครงสร้างสถาบันการปกครอง ซึ่งได้แก่รัฐสภา พรรคการเมือง กระทรวง ทบวง กรม ศาล ตลอดถึงองค์การบริหารระดับท้องถิ่น การ

เปลี่ยนแปลงในโครงสร้างและกระบวนการของสถาบันมีผลกระทบต่อนโยบาย 2) ตัวแบบกระบวนการ (process model) ให้แนวคิดที่ว่านโยบายคือ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการที่สำคัญได้แก่ การกำหนดปัญหา การกำหนดคนนโยบาย การอนุมัตินโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลการดำเนินนโยบาย 3) ตัวแบบกลุ่ม (group model) ให้แนวคิดที่ว่า นโยบายเกิดจากการต่อสู้แข่งขันระหว่างกลุ่ม 4) ตัวแบบผู้นำ (elite model) ให้แนวคิดที่ว่า นโยบายคือคุณค่า (values) และความชอบใจ (preference) ของกลุ่มผู้นำ 5) ตัวแบบเหตุผล (rational model) ให้แนวคิดที่ว่า นโยบายคือกิจกรรมที่เมื่อนำไปปฏิบัติแล้วจะเกิดผลประโยชน์สูงสุดสู่สังคม ผลประโยชน์ (benefits) ที่ได้รับจะต้องมากกว่าต้นทุนที่ลงทุนไป 6) ตัวแบบเพิ่มขึ้นทีละน้อย อธิบายว่านโยบายต่างๆ เป็นผลสืบเนื่องจากการกระทำของรัฐบาลในอดีต นโยบายที่กำหนดขึ้นเป็นการต่อเติมเพียงเล็กน้อยจากนโยบายเดิม 7) ตัวแบบทฤษฎีเกม (game theory model) เป็นตัวแบบเชิงเปรียบเทียบ ผู้กำหนดนโยบายเปรียบเสมือนผู้แข่งขัน นโยบายที่เกิดขึ้นเป็นผลของการต่อสู้ระหว่างคู่แข่งกัน ผู้เล่นเกมอาจจะเป็นคน กลุ่ม หรือประเทศชาติ 8) ตัวแบบ ระบบ (system model) ให้แนวคิดที่ว่านโยบายเป็นผลผลิต (output) ของระบบการเมือง ผลผลิตมาจากตัวป้อน (input) และกระบวนการ (process) ตัวป้อนและกระบวนการ จึงมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย

ในขณะที่วิโรจน์ สารรัตนะ (2550) วิจิตร ศรีสะอ้าน และทองอินทร์ วงศ์โสธร (2544) ได้ใช้คำว่า รูปแบบ แทนคำว่า ตัวแบบ ซึ่งกล่าวไว้ 7 ประการคือ 1) รูปแบบผู้นำ (elite model) กำหนดโดยผู้นำ ยึดถือหลักอำนาจนิยมว่า ผู้นำต้องการอะไร เมื่อกำหนดมาแล้วก็เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ตาม ที่จะนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติให้บรรลุผล 2) รูปแบบกลุ่ม (group model) กำหนดโดยกลุ่มยึดถือหลักการมีส่วนร่วม และการหาจุดร่วมระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ โดยอาศัยหลักการเสียงข้างมาก การประนีประนอม หรือการเจรจาต่อรอง 3) รูปแบบสถาบัน (institutional model) กำหนดโดยสถาบัน ยึดหลักความเป็นสถาบัน อ้างอิงความเป็นสถาบันที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม หากไม่ปฏิบัติตามอาจมีบทลงโทษ 4) รูปแบบค่อยเป็นค่อยไป (incremental model) ยึดถือแนวคิดความต่อเนื่องจากอดีตสู่ปัจจุบันและอนาคต “สมัยก่อนเคยทำกันอย่างไร สมัยนี้ก็ทำกันไปอย่างนั้น” ทั้งนี้อาจเนื่องจากมีเวลาจำกัด งบประมาณน้อยหรือไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ ๆ 5) รูปแบบระบบ (system model) ยึดถือแนวคิดที่ว่านโยบายเป็นปัจจัยป้อนออก (output) ที่เกิดจากปัจจัยป้อนเข้า (input) ของปัญหาความต้องการ หรือข้อเรียกร้องจากกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในองค์การหรือสังคม แล้วมีกระบวนการ (process) ของโครงสร้างองค์การหรือสังคมที่จะกำหนดเป็นนโยบายออกมา 6) รูปแบบกระบวนการ (process model) ยึดถือแนวคิดว่าการกำหนดนโยบายเป็นกิจกรรมที่มีขั้นตอนต่าง ๆ เป็นกระบวนการดังนี้ คือ มีขั้นตอนการกำหนดปัญหา ความต้องการ หรือข้อเรียกร้อง มีขั้นตอนการเสนอแนะทางเลือกนโยบายหลากหลายทางเลือก

มีขั้นตอนการเลือกนโยบายที่ดีที่สุดหรือเหมาะสม มีขั้นตอนการนำเอานโยบายไปปฏิบัติ และมีขั้นตอนการประเมินผลนโยบาย 7) รูปแบบมีเหตุผล (rational model) คำนึงถึงผลตอบแทน (gain) ที่จะได้รับมากกว่าค่าใช้จ่าย (cost) ซึ่งผลตอบแทนไม่ได้หมายถึงเฉพาะเรื่องเงินเท่านั้น แต่หมายถึงผลได้ผลเสียในด้านอื่นด้วยซึ่งการที่จะกำหนดนโยบายตามรูปแบบนี้ออกมาได้ ผู้กำหนดนโยบายต้องมีความรู้ความสามารถหลายประการ เช่น รู้ว่าองค์การหรือสังคมต้องการอะไร มีน้ำหนักมากน้อยกว่ากันอย่างไร รู้ทางเลือกนโยบายทุกทางที่มีอยู่ สามารถคาดการณ์ทางเลือกนโยบายแต่ละทางได้ถูกต้อง สามารถคำนวณหาอัตราส่วนระหว่างผลตอบแทนและค่าใช้จ่ายสำหรับแต่ละทางเลือกและสามารถเลือกนโยบายที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าตัวแบบคือรูปแบบ แต่ละแบบมีแนวความคิดแตกต่างกัน ความเหมาะสมที่จะอธิบายปรากฏการณ์ของนโยบายจึงแตกต่างกัน แต่ละรูปแบบมีข้อดีข้อเสีย แต่ที่นักวิชาการมักให้ความสำคัญและกล่าวสอดคล้องกัน ได้แก่ รูปแบบผู้นำ รูปแบบระบบ รูปแบบกลุ่ม และรูปแบบสถาบัน โดยเฉพาะรูปแบบสถาบันเป็นรูปแบบที่นักการศึกษาจะต้องเข้าใจและเกี่ยวข้องมากที่สุดเพราะจำเป็นต้องปฏิบัติงานตามนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการ แผนการศึกษาชาติ กรม หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

หากพิจารณาจากรูปแบบต่าง ๆ ของการกำหนดนโยบายดังกล่าวข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า การวิจัยครั้งนี้ มีรูปแบบการพัฒนานโยบายในรูปแบบกลุ่ม (group model) เนื่องจากใช้หลักการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่ายมาร่วมกันวิเคราะห์ วิพากษ์ และให้ข้อเสนอแนะ และมีรูปแบบกระบวนการ (process model) เนื่องจากการวิจัยประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการจัดทำร่าง และขั้นตอนการพัฒนาตรวจสอบเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย

1.6 การกำหนดนโยบาย

1.6.1 ความหมายและกระบวนการกำหนดนโยบาย

ทวีป ศรีรัสมิ (2544) ให้ความหมายของการกำหนดนโยบายว่าหมายถึงกระบวนการอันจะนำมาซึ่งนโยบายในการดำเนินงานที่ถูกต้องมีประสิทธิภาพเป็นไปตามหลักวิทยาศาสตร์ของการบริหารซึ่งเป็นที่รับทราบและยอมรับจากบุคคลทุกฝ่ายขององค์กร คือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การกำหนดนโยบาย เป็นการกำหนดหลักการหรือกรอบความคิด แนวทางทิศทางหรือกลวิธีดำเนินงานที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ในองค์กรนั้น ๆ กำหนดขึ้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือเฉพาะบุคคลในทางปฏิบัตินั้นอาจกำหนดได้ในทุกระดับชั้นขององค์กร เช่น

นโยบายระดับประเทศ (national) ซึ่งเป็นนโยบายส่วนรวม นโยบายระดับสาขางาน (sector) นโยบายระดับภาค (regional) นโยบายระดับหน่วยงาน (institutional หรือ organization) และนโยบายระดับสายงาน นโยบายยังอยู่ใกล้ระดับปฏิบัติการ (operation unit) มากเพียงใด ลักษณะของนโยบายก็ยังมีแนวโน้มเป็นแบบจำเพาะเจาะจง

การกำหนดนโยบายเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ซึ่งอาจมีชื่อเรียก แตกต่างกันไป เช่น เรียกว่า วงจรนโยบาย (policy cycle) หรือการพัฒนาโยบาย (policy development) เป็นต้น แต่ให้คำอธิบายคล้าย ๆ กัน และหากจะมีส่วนแตกต่างกันก็อยู่ที่การเน้นความสำคัญในองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่ง ดังที่ ชงชัย สันติวงษ์ (2540) กล่าวถึงกระบวนการของนโยบายไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นตอนการจัดทำนโยบาย (policy formulation) 2) ขั้นตอนการแจกจ่ายนโยบาย (policy dissemination) 3) ขั้นตอนของการชี้แจงให้เกิดความเข้าใจในนโยบาย (policy communication) 4) ขั้นตอนของการยอมรับนโยบาย (policy acceptance) 5) ขั้นตอนของการใช้นโยบาย (policy application) 6) ขั้นตอนการตีความนโยบาย (policy interpretation) 7) ขั้นตอนของการพิจารณาทบทวนและประเมินผลนโยบาย (policy control : review and appraisal)

ในขณะที่ทวีป ศรีริศมี (2544) ชงชัย สันติวงษ์ (2540) ประชุม รอดประเสริฐ (2535) กล่าวว่าสอดคล้องกันถึงกระบวนการกำหนดนโยบายไว้ 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดประเด็นปัญหาและความต้องการ บริบทต่าง ๆ ในสังคมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ฯลฯ มีผลต่อการกำหนดนโยบาย ซึ่งสามารถดำเนินการได้ดังนี้ 1) ศึกษาค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลข่าวสาร ด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ฯลฯ ทั้งภายในและภายนอกองค์กรให้กว้างขวาง เพียงพอที่จะนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายและความต้องการ 2) การวิเคราะห์แปลความหมายหรือตีความและสรุปประเด็นปัญหาและความต้องการของสังคมและองค์กรเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบาย 3) การคัดเลือกจัดระบบและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการเพื่อนำปัญหาและความต้องการบางเรื่องเข้าสู่กระบวนการพัฒนานโยบายซึ่งอาจจะใช้วิธีวิเคราะห์โครงสร้างของปัญหา (problem structure analysis) โดยดำเนินการดังนี้ 3.1) ตรวจสอบความเบี่ยงเบนสภาพที่ควรจะเป็น (What ought to be?) หรือ (What should to be?) กับสภาพที่เป็นจริง (What is?) 3.2) กำหนดขอบเขตของปัญหา ความเบี่ยงเบนระหว่างสภาพที่ควรจะเป็นกับสภาพที่เป็นจริง ในสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความเป็นปัญหาของเรื่อง que ตรวจสอบการพิจารณาขอบเขตของปัญหาควรมองในภาพรวมให้เห็นทุกด้านของปัญหา มากกว่าที่จะพิจารณาที่ละปัญหา 3.3) วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาอาจเริ่มต้นจากการตั้งสมมุติฐานเบื้องต้นก่อนว่า ปัญหาดังกล่าวน่าจะมาจากสาเหตุใด แล้วหาข้อมูลและเหตุผลมาสนับสนุนยืนยัน และต้อง

ไม่ลืมนำปัญหาแต่ละปัญหานั้นอาจเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และ 3.4) ระบุปัญหาผลการตรวจสอบ สมมุติฐานซึ่งอาจต้องดำเนินการในรูปของการศึกษาวิจัย การสำรวจ หรือการศึกษา ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ แล้ว จะยืนยันได้ว่า อะไรคือปัญหาที่แท้จริง การระบุปัญหาที่ชัดเจนจะทำให้มองเห็นแนวทางแก้ไขปัญหาได้ง่าย การระบุปัญหาจึงเป็น “หัวใจ” ของการแก้ปัญหาของนโยบาย

การดำเนินนโยบายของรัฐมีวิธีการกำหนดประเด็นและความต้องการแตกต่างกันไปจากองค์การทั่ว ๆ ไปคือ 1) เรื่องราวหรือปัญหาที่จะนำเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะจะต้องเป็นเรื่องหรือปัญหาของสาธารณชนหรือเรื่องของคนส่วนรวม 2) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารรวมทั้งระบบการวิเคราะห์ แปลความหมายหรือ ตีความ และคัดเลือกปัญหาเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะนั้น นอกจากจะต้องอาศัยการวิจัยแล้ว ยังต้องอาศัยกระบวนการและสถาบันทางการเมืองในระบบสังคมการเมืองนั้น ๆ ประกอบกันไปด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดเค้าโครงนโยบายเบื้องต้นและการพัฒนานโยบาย มีกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการตามลำดับดังนี้ 1) การกำหนดทางเลือกหรือวิธีการแก้ปัญหา โดยอาศัยความรู้ทางวิชาการที่เกี่ยวข้องประกอบกับประสบการณ์และจินตนาการของนักพัฒนานโยบาย โดยมุ่งแก้ที่สาเหตุของปัญหา 2) การวิเคราะห์ทางเลือกหรือวิธีการแก้ปัญหาเป็นการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของทางเลือกการแก้ปัญหาแต่ละทาง โดยใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณา นักพัฒนานโยบายจะคัดเลือกทางเลือกที่อยู่ในเกณฑ์ดี และมีความเป็นไปได้สูงจำนวนหนึ่งเพื่อจัดทำร่างนโยบายเบื้องต้นต่อไป 3) การจัดทำเค้าโครงนโยบายเบื้องต้น เป็นการนำทางเลือกการแก้ปัญหาที่ได้ผ่านการพิจารณาคัดเลือกแล้วมาจัดทำรายละเอียดในรูปของแผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ 4) การพิจารณากลับกรองและการอนุมัตินโยบาย 4.1) การพิจารณากลับกรองนโยบาย หน่วยงานในระดับสูงขึ้นไปจะทำหน้าที่ในการกลับกรองความเหมาะสมของโครงร่างนโยบายที่หน่วยงานระดับล่างเสนอขึ้นไป 4.2) การพิจารณาอนุมัตินโยบาย จะครอบคลุมถึงการอนุมัติงบประมาณและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินนโยบายเรื่องนั้น ๆ 5) การประกาศใช้นโยบาย โดยทั่วไปอาจปรากฏออกมาในลักษณะของระเบียบวิธีการดำเนินงาน ประกาศ คำสั่ง พระราชบัญญัติ แผนงาน โครงการ เป็นต้น เมื่อประกาศใช้นโยบายแล้วถือว่ากระบวนการพัฒนานโยบายนั้นสิ้นสุดลงอย่างสมบูรณ์แล้ว

ขั้นตอนที่ 3 การนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นการนำนโยบายไปใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายที่กำหนดไว้โดยองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งจะต้องอาศัยระยะเวลาและดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการคือเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องกัน ได้แก่ 1) การแปลความหมายของนโยบาย 2) การรวบรวมทรัพยากรเพื่อปฏิบัติตามนโยบาย 3) การวางแผนเพื่อปฏิบัติตามนโยบาย 4) การเตรียมการเพื่อนำนโยบายไปปฏิบัติ 5) การปฏิบัติตามนโยบายจะต้อง

คำนึงถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 3 ประการคือ 5.1) ทรัพยากรหรือปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติ จะต้องเตรียมให้พร้อมทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ 5.2) ความสัมพันธ์กับหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อการสนับสนุนหรือได้รับความร่วมมือ (cooperation) 5.3) ผลประโยชน์ของประชาชนหรือกลุ่มบุคคลเป้าหมายและหน่วยงานหรือองค์กรที่นำนโยบายไปปฏิบัติ 6) การติดตามผลการปฏิบัติตามนโยบาย ในขั้นตอนนี้ กล้า ทองขาว (2548) ได้ให้ความหมายการนำนโยบายไปปฏิบัติในเชิงศาสตร์ว่า การแสวงหาความรู้ความเข้าใจ ปรากฏการณ์เป็นจริงที่เกิดขึ้นในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อเป็นบทเรียนและพัฒนาแนวทางสร้างกลยุทธ์ เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพและความสามารถขององค์กร และกลุ่มบุคคลที่นำไปปฏิบัติ ให้สามารถจัดการและประสานกิจกรรมให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย รวมทั้งสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาที่เป็นอุปสรรค ต่อการบรรลุผลสำเร็จของนโยบาย และชี้ให้เห็นว่าในการแปลงนโยบายหรือการนิยามนโยบายใหม่เพื่อให้นโยบายมีความชัดเจน ผู้รับผิดชอบจะต้องกระทำอย่างระมัดระวัง เพราะหากผู้รับผิดชอบไม่เข้าใจเจตนารมณ์อันแท้จริงของนโยบาย ไม่วางตัวเป็นกลาง และไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ก็อาจทำให้นโยบายที่นำไปปฏิบัติบิดเบือนหรือเสียหายได้เช่นกัน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลนโยบาย เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารนโยบายที่ผู้บริหารนโยบายจะต้องกำหนดไว้ก่อนล่วงหน้าเพื่อการตัดสินใจว่านโยบายที่กำลังดำเนินอยู่นั้นยังเหมาะสมที่จะต้องใช้ต่อไป (retain) หรือจะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง (modify) หรือยกเลิก (eliminate) ซึ่งวิธีการประเมินผลนโยบายเป็นการประเมินใน 2 ลักษณะคือ

1) การประเมินผลระบบหรือกระบวนการกำหนดนโยบาย เป็นการประเมินเพื่อหาข้อสรุปว่า ระบบหรือกระบวนการกำหนดนโยบายที่กว้างขึ้นนั้นมีความเป็นไปได้ มีประสิทธิผลและมีอุปสรรคมากน้อยเพียงใด ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 3 ประเด็น 1.1) การประเมินความเป็นไปได้ของระบบในเชิงการเมือง การบริหารและระบบ หรือสภาวะแวดล้อมอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอก 1.2) การประเมินประสิทธิผลของระบบ เป็นการประเมินว่าระบบการกำหนดนโยบายนั้น ๆ ครอบคลุมและตอบสนองปัญหาและความต้องการขององค์กรมากน้อยเพียงใด สามารถวัดระดับความร่วมมือจากองค์กรย่อยและบุคลากรด้านต่างๆ ได้มากน้อยเพียงใด มีความยืดหยุ่นต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด มีเสถียรภาพ ความคงเส้นคงวา (consistency) และความชัดเจนเพียงพอที่จะให้องค์กรย่อยและผู้ปฏิบัติถือเป็นแนวปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใด 1.3) การประเมินความพร้อมและปัญหาอุปสรรคเป็นการประเมินความพร้อมขององค์กร และบุคคลที่รับผิดชอบ และพิจารณาว่าปัญหาใดที่อาจจะเกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินการภายใต้ระบบและองค์กร จะมีวิธีเตรียมรับมือกับปัญหาอย่างไร การประเมินผลระบบมีจุดเน้นที่สำคัญคือ การตรวจสอบระบบ

(system analysis หรือ system approach) ของนโยบายใน 3 ส่วน คือ สิ่งป้อนเข้า (inputs) กระบวนการ (process) และผลผลิต (outputs)

2) การประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบาย ประกอบด้วย 2.1) การประเมินผลแผนกลยุทธ์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นการประเมินระดับการบรรลุเป้าหมายและปัญหาของแผนกลยุทธ์ในการบริหารนโยบายขององค์กรที่รับผิดชอบ 2.2) การประเมินสัมฤทธิ์ผลของนโยบายเฉพาะด้าน เป็นการประเมินผลสรุปของการบรรลุเป้าหมายของการดำเนินนโยบายเฉพาะด้าน โดยเริ่มต้นจากการประเมินผล ความสำเร็จของกิจกรรมโครงการ แผนงานย่อย แผนงานหลักตามลำดับ แล้วสรุปเป็นผลการประเมินระดับความสำเร็จของนโยบายแต่ละด้านแล้วสรุปภาพรวม หรือนโยบายรวมในที่สุด

กล่าวโดยสรุปสำหรับการวิจัยครั้งนี้กระบวนการกำหนดนโยบายมีแนวความคิดมาจากความเชื่อพื้นฐาน 2 ประการคือ ทฤษฎีทางบริหารที่เชื่อว่านโยบายต้องกำหนดขึ้นโดยผู้บริหารระดับสูง และทฤษฎีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่เชื่อว่าทุกคนในองค์กรมีส่วนในการกำหนดนโยบาย ซึ่งกระบวนการกำหนดนโยบายควรประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวิจัยและการวิเคราะห์นโยบาย หรือการกำหนดประเด็นปัญหาและความต้องการ 2) การวิจัยและการวิเคราะห์นโยบาย หรือการกำหนดเค้าโครงนโยบายเบื้องต้นและการพัฒนานโยบาย 3) การเสนอใช้และการนำนโยบายไปปฏิบัติ และ 4) การประมาณการและการประเมินผลนโยบาย ทั้งนี้กระบวนการกำหนดนโยบายจะเป็นวงจรที่ต่อเนื่องกันไป ถ้าทั้ง 4 ขั้นตอนดำเนินการอย่างมีคุณภาพก็จะทำให้นโยบายที่ได้มีคุณภาพและเป็นนโยบายที่ดี

1.6.2 ข้อควรคำนึงในการกำหนดนโยบาย

การกำหนดนโยบายเป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อน เพราะนอกจากจะต้องใช้สติปัญญา ไหวพริบ และสัญชาตญาณที่ดีแล้ว ยังต้องใช้ความสุ่มรอบคอบ ความรอบรู้ในการวิเคราะห์ข้อมูลหรือข่าวสารต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อความถูกต้องและมีลักษณะเป็นนโยบายที่ดี ควรคำนึงถึงข้อพิจารณา ดังนี้ 1) การกำหนดนโยบายจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือหน่วยงาน 2) การกำหนดนโยบายจะต้องคำนึงถึงความต้องการ 3) การกำหนดนโยบายจะต้องคำนึงถึงเหตุผลและความเป็นไปได้ 4) การกำหนดนโยบายจะต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติ (ประชุม รอดประเสริฐ, 2535) ในขณะที่ ทวีป ศิริรัศมี (2544) ได้กล่าวถึงข้อควรคำนึงในการกำหนดนโยบายไว้ 5 ประการคือ 1) ความครอบคลุมครบถ้วนสมบูรณ์ ความถูกต้อง และความ เป็นปัจจุบันของข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการกำหนดนโยบาย 2) วิสัยทัศน์ บทบาทหน้าที่ และภารกิจหรือพันธกิจขององค์กรหรือหน่วยงาน 3) ผลประโยชน์ขององค์กรหรือหน่วยงาน 4) ความต้องการของสังคมหรือคน ส่วนใหญ่ที่จะรับผลหรือผลกระทบจากการนำ

นโยบายนั้น ไปใช้ และ 5) เหตุผลและความเป็นไปได้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ จะต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบหรือมีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ส่วน ธงชัย สันติวงษ์ (2540) ได้กล่าวถึงหลักทั่วไปในการกำหนดนโยบายไว้ 6 ประการคือ 1) นโยบายจะต้องอยู่บนพื้นฐานหลักข้อเท็จจริงของการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 2) นโยบายย่อยจะต้องสนับสนุนนโยบายใหญ่เสมอ 3) นโยบายต่าง ๆ จะต้องประสานและเข้าใจกันได้เป็นอย่างดี 4) นโยบายจะต้องชัดเจนเป็นที่เข้าใจได้ง่าย และควรเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร 5) นโยบายจะต้องมีความแน่นอน (stable) และคล่องตัวได้ตามสมควร 6) นโยบายที่สร้างขึ้นจะต้องเหมาะสมและรัดกุมมากที่สุด และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2540) กล่าวว่าหากการกำหนดนโยบายเกิดขึ้นเป็นนโยบายที่มีเหตุผลเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย สามารถพิสูจน์ทดสอบด้วยหลักวิชา จะเป็นนโยบายที่มีโอกาสในการบริหารจนประสบผลสำเร็จได้ค่อนข้างสูง

กล่าวโดยสรุปสำหรับการวิจัยครั้งนี้ในการกำหนดนโยบายนั้นควรคำนึงถึง วัตถุประสงค์หรือผลประโยชน์ขององค์กร ความต้องการของสังคม หรือคนส่วนใหญ่ที่จะได้รับผลกระทบหรือมีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติ ครอบคลุมครบถ้วน สมบูรณ์ความถูกต้องและความเป็นปัจจุบันของข้อมูลและสารสนเทศที่นำมาใช้ ชัดเจน เข้าใจง่าย มีเหตุผลและความเป็นไปได้ อยู่บนพื้นฐานข้อเท็จจริงที่จะนำไปปฏิบัติ

1.7 องค์ประกอบของนโยบาย

องค์ประกอบของนโยบาย หมายถึง ปัจจัยที่เน้นคุณสมบัติพื้นฐานของนโยบาย และโดยทั่วไปจะมี 2 ลักษณะ (ทวีป ศิริรัสมิ, 2544) ซึ่งสอดคล้องกับ จรัส สุวรรณมาลา (2535) ที่ได้จำแนกองค์ประกอบของนโยบายเป็น 2 ลักษณะ คือ องค์ประกอบเชิงโครงสร้าง ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ 2) นโยบาย แนวทางหรือกลวิธีการดำเนินการและ 3) ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินนโยบาย องค์ประกอบเชิงกระบวนการประกอบด้วย 1) การให้ความเห็นชอบนโยบายและ 2) การถือเป็นแนวทางปฏิบัติ แต่ วิจิตร ศรีสะอ้าน และ ทองอินทร์ วงศ์โสธร (2544) กลับวิเคราะห์องค์ประกอบของนโยบายการศึกษา โดยนำองค์ประกอบเชิงโครงสร้าง และองค์ประกอบเชิงกระบวนการมาบูรณาการเข้าด้วยกัน จำแนกได้ 4 ลักษณะ คือ 1) นโยบาย ในฐานะเป็นแม่บทของการบริหาร มีลักษณะเป็นข้อความทั่วไป จึงแสดงถึงเจตนารมณ์ของผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ครอบคลุมหน่วยงานทุกระดับ และเป็นแม่บทในการดำเนินงานของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ อาจมีเงื่อนไขเวลากำหนดไว้ เช่น เร่งรัดการดำเนินงานหรือไม่กำหนดระยะเวลาไว้เลย ตัวอย่างของนโยบายประเภทนี้ ได้แก่ นโยบายในแผนการศึกษาชาติ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี 2) นโยบาย ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาการศึกษา นโยบายลักษณะนี้ ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบ

ในการจัดทำแผนแต่ละฉบับในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา นโยบายจะเป็นส่วนหนึ่งของแผน ขั้นตอนแรกเป็นการจัดทำวัตถุประสงค์และนโยบาย ประกอบด้วยกำหนดพันธกิจ วัตถุประสงค์ นโยบายและมาตรการ ขั้นตอนที่สองเป็นการจัดทำแผน (plan formulation) ประกอบด้วยการจัดทำแผนงานงบประมาณ และแนวปฏิบัติ 3) นโยบายในฐานะเป็นกรอบการปฏิบัติ นโยบายประเภทนี้มีลักษณะเฉพาะเจาะจงและมีความเฉพาะเรื่องมากกว่าที่กล่าวมา จะเป็นแม่บทของแนวปฏิบัติ (procedure) และระเบียบ กฎเกณฑ์ (rules) ซึ่งมีข้อสังเกตว่านโยบายแตกต่างจากแนวปฏิบัติและกฎเกณฑ์ คือนโยบายมีลักษณะยืดหยุ่นผู้บริหารสามารถใช้ดุลยพินิจในการดำเนินการตามนโยบาย แต่แนวปฏิบัติและระเบียบมีความตายตัว ไม่ยืดหยุ่นไม่ให้ดุลยพินิจแก่ผู้ปฏิบัติ 4) นโยบายในฐานะเป็นกระบวนการ สามารถแบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอนใหญ่ คือ 1) การกำหนดนโยบาย 2) การนำนโยบายไปปฏิบัติ 3) การประเมินผลนโยบาย 4) ผลย้อนกลับ (feed back) ขณะเดียวกัน ประชุม รอดประเสริฐ (2535) กลับเห็นว่านโยบายน่าจะมีองค์ประกอบที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ 1) การกำหนดเป้าหมายของสิ่งที่ต้องการกระทำ เป้าหมาย (target) ซึ่งอาจเป็นทั้งจุดประสงค์ (purpose) และผลงานที่เกิดขึ้นในที่สุด (ended result) ในลักษณะที่เป็นการทำอะไร ได้อะไร และเพื่ออะไร 2) การกำหนดวิธีการในการดำเนินงาน ตามหลักการและเกณฑ์ของนโยบาย ผู้กำหนดนโยบายจะต้องมีความรู้และกำหนดไว้ก่อน และอาจรวมถึง กลยุทธ์ (tactics) และกลวิธี (strategic) ต่าง ๆ อีกด้วย 3) ปัจจัยสำคัญในการกำหนดนโยบาย ประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการในการกำหนดนโยบาย หากขาดปัจจัยภายในแม้เพียงอย่างเดียวนโยบายก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ และปัจจัยภายนอกได้แก่สภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม หรือแม้แต่สภาพดิน ฟ้า อากาศ ซึ่งมีผลกระทบต่อ การกำหนดนโยบายเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังเห็นว่านอกจากองค์ประกอบ 3 ประการแล้ว ควรจะมีการประเมินผลหรือการประเมินนโยบาย เพราะนโยบายหนึ่ง ๆ เมื่อกำหนดขึ้นมาแล้ว จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งคล้ายคลึงกับ วิโรจน์ สารรัตนะ (2552) ที่กล่าวว่าองค์ประกอบของนโยบายมี 3 องค์ประกอบคือ 1) เป้าหมาย (end) คือ สิ่งที่บอกกล่าวให้ทราบว่าสังคมหรือองค์กรต้องการให้เกิดอะไรขึ้นในอนาคต 2) แนวทาง (mean) หรือวิธีการสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลในเป้าหมาย และ 3) กลไกเชิงนโยบาย (policy mechanism) คือสิ่งที่ต้องการใช้ในการสนับสนุนวิธีการหลักเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

กล่าวโดยสรุปสำหรับการวิจัยครั้งนี้ นโยบายมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) องค์ประกอบเชิงโครงสร้าง ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์ นโยบาย แนวทางหรือกลวิธีการดำเนินการ และ ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินนโยบาย 2) องค์ประกอบเชิงกระบวนการได้แก่

การให้ความเห็นชอบนโยบาย และการถือเป็นแนวทางปฏิบัติ 3) องค์ประกอบเชิงประเมินนโยบาย ซึ่งได้แก่ การประเมินปัจจัย กระบวนการ ผลผลิตและผลลัพธ์ แต่จะเห็นว่านักวิชาการ ได้มององค์ประกอบของนโยบายไว้แตกต่างกัน แต่ในรายละเอียดอาจคล้ายคลึงกันขึ้นอยู่กับจุดเน้นของแต่ละบุคคล และจากการศึกษาการนำเสนอองค์ประกอบของข้อเสนอเชิงนโยบายจากงานวิจัยของนักวิจัยนั้น อาจสรุปได้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญของข้อเสนอมี 2 ส่วนคือ เป้าหมาย และแนวทางปฏิบัติ ซึ่งนักวิจัยอาจเรียกชื่อและนำเสนอทั้ง 2 ส่วนแตกต่างกันเช่น พิธาน พันทอง (2548) นำเสนอตามกรอบงาน ส่วน คณิง สายแก้ว (2549) นำเสนอตาม วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ในขณะที่ คมสันท์ ขจรปัญญาไพศาล (2552) นำเสนอตาม องค์ประกอบที่เป็นวัตถุประสงค์ของแผนที่ยุทธศาสตร์ (strategic map objective) ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์หลัก และองค์ประกอบที่เป็นแนวทางของแผนที่ยุทธศาสตร์ (strategic map means) ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ กลไกเร่งรัดยุทธศาสตร์ การประเมินยุทธศาสตร์ และการควบคุมยุทธศาสตร์ แต่ วิจิต กัมมันตะคุณ (2551) กลับนำเสนอโดยยึดหลักทฤษฎีเชิงระบบในองค์ประกอบของปัจจัยเพื่อการวิจัย คือ 1) ปัจจัยนำเข้า (input) 2) กระบวนการ (process) 3) ปัจจัยป้อนออก (output) และ 4) สภาพแวดล้อมภายนอก (external environment)

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจาก เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่จะนำไปใช้ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรูปแบบการบังคับบัญชาตามโครงสร้างประกอบด้วยมีโรงเรียนในสังกัดจำนวนมาก จำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ เป้าหมาย แนวทางและกลไกการนำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน จึงนำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายตามองค์ประกอบเชิงโครงสร้าง 3 องค์ประกอบ คือ 1) เป้าหมาย (end) 2) แนวทาง (mean) และ 3) กลไกเชิงนโยบาย (policy mechanism) และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในองค์ประกอบต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงนำเสนอรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบดังนี้

1. เป้าหมาย (end) หรือ (goal) มีผู้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันดังนี้ บุญเลิศ ทงคาเย็น และคณะ (2547) ให้ความหมายว่า การกำหนดสิ่งที่ต้องการในอนาคต หรือผลลัพธ์ที่องค์การคาดหวังเพื่อต้องการให้เกิดขึ้นเป้าหมายช่วยให้ข้อความพันธกิจขององค์การเป็นจริง ส่วน จิระ งอกศิลป์ (2551) ให้ความหมายว่า เป้าหมาย คือขอบข่ายของผลสัมฤทธิ์หลักที่หน่วยงานต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ กิ่งพร ทองใบ (2547) ที่ให้ความหมายว่า เป็นผลลัพธ์สุดท้ายที่องค์การต้องการให้เกิดขึ้น เป็นผลลัพธ์ที่เจาะจง สามารถแสดงเป็นข้อมูลเชิงปริมาณสามารถวัดได้ และมีระยะเวลาที่แน่นอน การกำหนดเป้าหมายต้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์และพันธกิจขององค์การ พสุ เดชะรินทร์ (2546) กล่าวถึงการกำหนดเป้าหมายว่า เป็นสิ่งที่ยุ่งยาก และซับซ้อน เนื่องจากมีการต่อรองภายใน หรือไม่ยอมรับในเป้าหมายที่กำหนดขึ้น แต่เนื่องจากเป้าหมายที่กำหนดจะ

ส่งผลต่อประโยชน์หรือแรงจูงใจที่ผู้บริหารและบุคลากรจะได้รับการตั้งเป้าหมายในต่างประเทศจึงมักเป็นการตั้งเป้าหมายที่ยาก ทำท่าย เพื่อให้พนักงานเกิดแรงจูงใจและกระตุ้นที่จะบรรลุเป้าหมายที่ยาก ๆ เพื่อส่งผลต่อการดำเนินงานที่สูงขึ้นขององค์กรโดยรวม หากนำเป้าหมายในลักษณะเดียวกันนี้มาใช้ในประเทศไทย จะก่อให้เกิดความเครียด และการไม่ยอมรับจากบุคลากรในองค์กร ดังนั้น องค์กรที่ตั้งเป้าหมายประเภทนี้จะต้องมีผู้นำระดับสูงที่มีสิทธิ์ขาดและอำนาจในการชี้นำมากพอควร และมีวัฒนธรรมในการทำงานในองค์กรเป็นลักษณะมุ่งเน้นผลงานเป็นหลัก โดยการนำผลลัพธ์ในการปฏิบัติผูกเข้ากับการจูงใจและผลตอบแทน การตั้งเป้าหมายมีแนวทางหลัก 3 ประการดังนี้

1) การตั้งเป้าหมายเป็นจุด (spot target) เป็นลักษณะการตั้งเป้าหมายที่พบได้ในองค์กรทั่วไป โดยเป้าหมายของตัวชี้วัดของการดำเนินงานขององค์กรจะเป็นจุด หรือ ตัวเลขที่กำหนดขึ้น เช่น ลูกค้าร้อยละ 85 มีความพอใจในบริการของร้าน การกำหนดในลักษณะนี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดี คือ กำหนดได้ง่ายโดยเฉพาะถ้ามีข้อมูลพื้นฐานอยู่เป็นข้อมูลอ้างอิงแล้ว ส่วนข้อจำกัด คือ ก่อให้เกิดข้อถกเถียงและวิพากษ์วิจารณ์พอสมควรในแง่ของความยุติธรรม เช่น ถ้าแผนหนึ่งทำได้ร้อยละ 84 และอีกแผนหนึ่งทำได้เพียงร้อยละ 70 แสดงว่า ทำไม่ได้ตามเป้าทั้งสองแผน หากจะพิจารณาถึงความพยายามแล้ว จะพบว่าหน่วยแรกทำงานได้ดีกว่า เป็นต้น จึงมักเป็นข้อถกเถียงเมื่อนำผลงานมาเปรียบเทียบกันอยู่เสมอ

2) การตั้งเป้าหมายเป็นช่วง ๆ (range target) วิธีการนี้แทนที่จะกำหนดเป็นจุดกลับใช้การตั้งเป้าเป็นช่วงแทน โดยอาจเป็นช่วงตั้งแต่ 1-4 หรือ 1-5 หรือ 1-7 หรือ 1-10 ก็ได้ ขึ้นอยู่กับองค์กรแต่ละแห่ง โดยพยายามปฏิบัติงานให้ได้ผลลัพธ์อยู่ในช่วงที่ตั้งไว้ แล้วพิจารณาในรายละเอียดว่าแต่ละขั้นย่อย ๆ ในแต่ละช่วงนั้นได้ค่าคะแนนเท่าใด เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบกับผู้อื่น และการพิจารณาประเมินตนเอง ปัจจุบันเริ่มใช้ในสถาบันการเงิน และรัฐวิสาหกิจบางแห่งแล้ว

3) การตั้งเป้าหมายโดยอาศัยหลักการของ scenario แนวทางนี้เป็นแนวทางใหม่ที่นำมาใช้ในประเทศไทย ผู้บริหารสามารถกำหนดเป้าหมายได้ตามสถานการณ์ที่คาดโดยใช้หลักการของ scenario เช่น กำหนดว่าหากสถานการณ์เป็นไปตาม scenario แรก เป้าหมายของตัวชี้วัดควรเป็นเท่าใด และถ้าเป็นไปตาม scenario ที่สองเป้าหมายควรเลื่อนไปกำหนดที่จุดใด และหากสถานการณ์ขององค์กรเป็นไปตาม scenario ที่สาม เป้าหมายควรเปลี่ยนไปเป็นเท่าใดวิธีนี้เป็นการลดข้อจำกัดคือ สามารถมองทางเลือกในอนาคตไว้ได้หลายเลือก และกำหนดเป้าหมายสำหรับแต่ละทางเลือกนั้น ๆ

เป้าหมายจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้พันธกิจหรือภารกิจมีตัวตนขึ้น ดังนั้น การเขียนเป้าหมายจะต้องแสดงให้เห็นถึงทั้งเรื่องการเงินและไม่ใช้เงิน แสดงให้เห็นถึงจุดยืนที่องค์กรต้องเลือก

แสดงให้เห็นถึงกรอบและแนวทางที่องค์กรต้องบรรลุมีหลักยึดถือไม่คลุมเครือ และแสดงให้เห็นถึงความ เป็นหนึ่งเดียวขององค์กร (นภดล พูลสวัสดิ์, 2551; เสนาะ ดิยาวี, 2546)

กล่าวโดยสรุป สำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป้าหมาย คือ การยกระดับคุณภาพ การเรียนรู้ของนักเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคพลินธุ์ เขต 2 ที่คาดหวังให้สูงขึ้น

2. แนวทาง (mean) หรือที่ ทวีป ศิริวิศรี (2544) เรียกว่า วิธีการ (methods) มีผู้ให้ ความหมายไว้แตกต่างกันดังนี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายว่า ทางปฏิบัติที่วางไว้เป็นแนว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) สอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตนะ (2552) ที่ให้ความหมายว่า วิธีการสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลในเป้าหมาย และคล้ายคลึงกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ที่ให้ความหมายว่า การกำหนด แนวทางหรือวิธีปฏิบัติงาน คือการนำเอาเป้าหมายที่มีลักษณะเป็นความคิดเชิงนามธรรม มาทำให้เป็น รูปธรรมในทางปฏิบัติ โดยคิดโครงการหรือกิจกรรมที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ รวมทั้ง กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ หรือตัวบ่งชี้ให้มีความชัดเจนด้วย ส่วน ศิริวิศรี วงศ์ประภรณ์กุล (2552) กลับใช้ภาษาอังกฤษว่า approach และให้ความหมายว่า วิธีการที่ใช้ให้กระบวนการบรรลุผล แต่ อนันต์ เกตุวงศ์ (2541) เรียกว่า แนวปฏิบัติ (procedure) ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้ให้ทราบว่าทำงานอย่างไร ใช้กระบวนการอะไร รวมทั้งความรู้ทั่ว ๆ ไปในงานนั้น แนวปฏิบัติจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้งาน สำเร็จลุล่วงไปตามวิธีที่ต้องการ แต่ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาได้เหมือนกันเมื่อสภาพการณ์ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นการกำหนดแนวปฏิบัติควรยึดหลัก 6 ประการ ดังนี้ 1) นักบริหารหรือผู้มีหน้าที่ ในการกำหนดแนวปฏิบัติควรพยายามจำกัดให้มีแนวปฏิบัติที่น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ 2) แนวปฏิบัติ จำเป็นต้องกำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ นโยบาย และเป้าหมายขององค์กรหรือหน่วยงาน อย่างมีผลและมีประสิทธิภาพด้วย 3) การกำหนดแนวปฏิบัติ ควรจะได้มีการวิเคราะห์ให้รอบคอบว่าจะ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาการทำงานซ้ำกัน เหลื่อมล้ำกัน หรือขัดแย้งกัน ยิ่งไปกว่านั้นจะต้องให้มีลักษณะ เชื่อมโยงสอดคล้องสนับสนุนซึ่งกันและกันด้วย 4) การกำหนดแนวปฏิบัติจะต้องกระทำโดยการ พิจารณาถึงลักษณะของงานที่เกี่ยวข้องกันเป็นสำคัญ 5) ควรประมาณค่าใช้จ่ายด้วย ในการวิเคราะห์ แนวปฏิบัติจะต้องพิจารณาถึงราคารู้นในการนำแนวปฏิบัตินั้นไปปฏิบัติด้วย เนื่องจากเราสามารถ กำหนดวิธีปฏิบัติได้หลายทาง จึงควรพิจารณาเอาวิธีที่ใช้จ่ายน้อยแต่ได้ผลงานมากในเวลาพอสมควร ด้วยซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญ 6) แนวปฏิบัติจะมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อนำไปปฏิบัติ และการปฏิบัติให้ ได้ผลถูกต้อง ผู้ปฏิบัติจะต้องศึกษาแนวปฏิบัติให้เข้าใจอย่างถูกต้อง ควรมีการชี้แจงให้ผู้ปฏิบัติทราบว่า จะทำอะไร ทำไมจึงต้องมีและใช้แนวปฏิบัติ มีความจำเป็นและวัตถุประสงค์อะไรจึงต้องใช้แนว ปฏิบัตินั้น ๆ และควรจะต้องมีหลักฐานที่แสดงได้ว่าผู้ปฏิบัติเข้าใจแนวปฏิบัตินั้น ๆ อาจมีการ

ตรวจสอบเป็นระยะเพื่อดูผลงาน ปัญหาหรือแนวอุปสรรคในการใช้แนวปฏิบัติ เพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

นอกจากนี้ อนันต์ เกตุวงศ์ (2541) ยังได้กล่าวถึงศิลปะในการกำหนดแนวปฏิบัติว่า ผู้มีหน้าที่กำหนดแนวปฏิบัติขึ้นใหม่ไม่ว่าในเรื่องและสถานการณ์อย่างไร เริ่มแรกทีเดียวจะต้องตั้งคำถามทั้ง 6 ข้อนี้ก่อนคือ อะไร ทำไม ใคร อย่างไร เมื่อไรและที่ไหน คำถามที่แน่ชัดขึ้น ก็คือ จะทำอะไร ทำไมจึงต้องทำ ใครจะเป็นผู้ทำหรือปฏิบัติ จะทำอย่างไรและจะทำกันที่ไหน โดยจะต้องคำนึงถึงสภาพปัจจุบันและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติเดิม เป็นต้น เพื่อป้องกันความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น และที่สำคัญผู้กำหนดแนวปฏิบัติควรมีความรู้ ประสบการณ์ และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่จะกำหนดแนวปฏิบัติอย่างเพียงพอด้วย

กล่าวโดยสรุป สำหรับการวิจัยครั้งนี้ แนวทาง (mean) คือ วิธีการสำคัญที่เกี่ยวข้องจะต้องนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้บรรลุผลในเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. กลไกเชิงนโยบาย (policy mechanism) หรือกลไกสู่การปฏิบัติ มีผู้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันดังนี้ กลไก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายว่า ตัวจักรต่าง ๆ, โดยปริยาย หมายความว่า บุคคลผู้เป็นเจ้าของที่ปฏิบัติงานในระดับต่างๆ, ระบบหรือองค์การที่บุคคลผู้เป็นเจ้าของที่ปฏิบัติงานในระดับต่างๆปฏิบัติงานร่วมกันดูเครื่องจักร, ระบบที่จะให้งานสำเร็จตามประสงค์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ดังนั้น กลไกเชิงนโยบาย จึงหมายถึงระบบที่จะทำให้งานตามนโยบายสำเร็จตามประสงค์หรือเป้าหมาย สอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตนะ (2546, 2552) ที่กล่าวว่า กลไกเชิงนโยบาย คือสิ่งที่ต้องการใช้ในการสนับสนุนวิธีการหลักเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และได้เสนอยุทธศาสตร์ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ 13 ยุทธศาสตร์คือ 1) วิเคราะห์และส่งต่อนโยบาย 2) เรียนรู้ปัญหาเพื่อแก้ไขและป้องกัน 3) ใช้ผลการวิจัยให้เป็นประโยชน์ 4) นำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ 5) พัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อนโยบาย 6) ติดตามประเมินและวิจัยเพื่อพัฒนา 7) มุ่งชนะสิ่งต่อต้านการเปลี่ยนแปลง 8) มุ่งเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 9) ศึกษาอนาคตเพื่อวิสัยทัศน์ ริเริ่มและสร้างสรรค์ 10) ทบทวนข้อวิจารณ์ต่อการศึกษา 11) ทบทวนข้อเสนอเพื่อปฏิรูปการศึกษา 12) ทบทวนเพื่อเข้าใจนโยบาย 13) พัฒนาตัวแบบกระบวนการนโยบายของหน่วยงาน และยังได้กล่าวถึงกลไกสู่การปฏิบัติงานว่าในการออกแบบโครงสร้างขององค์การต้องกำหนดกลไกการประสานงานในแนวตั้งขึ้น (vertical co-ordination) เพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมของผู้บริหารระดับสูงเข้ากับกิจกรรมของผู้บริหารระดับกลางและระดับล่างตามลำดับ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดหมายขององค์การ ซึ่งการที่จะให้มีกลไกดังกล่าวมีประสิทธิภาพจะต้องคำนึงถึงหลักการต่าง ๆ ดังนี้ การทำให้เป็นทางการ ความเป็นเอกภาพในการบังคับบัญชา หลักการยกเว้น หลักการมีสายบังคับบัญชา ขนาดการบริหารหรือขนาดการควบคุม การรวมอำนาจ

และกระจายอำนาจ การมอบอำนาจหน้าที่ และการปฏิบัติการและตำแหน่งที่ปรึกษา นอกจากนี้ควรสร้างกลไกประสานงานในแนวนอน (horizontal co-ordination) โดยพิจารณาถึงการสร้างกิจกรรมเชื่อมโยง (linking) ระหว่างแผนกต่าง ๆ ที่อยู่ระดับเดียวกัน โดยเฉพาะกระบวนการข้อมูลสารสนเทศและที่สำคัญ คือ ต้องอาศัยตัวบุคคลเป็นกลไกการประสานงาน กลไกสู่การปฏิบัติซึ่งประกอบด้วย แผนงาน โครงการ และงบประมาณ ส่วนประชุม รอดประเสริฐ (2535) เรียกกลไกเชิงนโยบายว่า ปัจจัย (resources) สนับสนุนการกำหนดนโยบาย ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการในการกำหนดนโยบาย หากขาดปัจจัยภายในแม้เพียงอย่างเดียวนโยบายก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม หรือแม้แต่สภาพดินฟ้าอากาศ ซึ่งมีผลกระทบต่อ การกำหนดนโยบายเป็นอย่างมาก หากสภาพแวดล้อมด้านใดด้านหนึ่งมีผลกระทบอย่างรุนแรง นโยบายอาจไม่เป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่อาจกำหนดขึ้นมาได้ ในขณะที่วิจิตร ศรีสะอ้าน และ ทองอินทร์ วงศ์โสธร (2544) กล่าวเกี่ยวกับกลยุทธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติว่าสิ่งที่ควรพิจารณาคือ โครงสร้างขององค์กร ระบบการนำไปปฏิบัติ และการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะการนำนโยบายไปปฏิบัติในสถาบันการศึกษา นโยบายบางอย่างอาจใช้โครงสร้างเดิม บางอย่างอาจใช้โครงสร้างใหม่ การจัดระบบการนำไปปฏิบัติ (implementation system) มีความสำคัญมาก ระบบที่จะนำไปสู่ความสำเร็จก็คือการจัดให้มีแผนงาน โครงการและงบประมาณให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบาย ในด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรปัจจัยที่ควรคำนึงคือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การติดต่อสื่อสาร และการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากร ซึ่งคล้ายคลึงกับ จินตนา บุญบงการและ ณีฐพันธ์ เขจรนันท์ (2548) ที่สรุปว่าผู้ที่นำกลยุทธ์หรือแนวทางไปปฏิบัติควรเข้าใจกรอบเกี่ยวกับภาวะผู้นำ วัฒนธรรมการเปลี่ยนแปลง การติดต่อสื่อสาร ระบบการจูงใจ และโครงสร้างองค์กร และกุญแจสำคัญในการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ สามารถพิจารณาจากแบบจำลอง 7S ของ McKinsey (McKinsey's 7Ss) ซึ่งประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ (strategy) โครงสร้าง (structure) ระบบ (system) รูปแบบ (style) บุคลากร (staff) ทักษะ (skill) และ ค่านิยมร่วม (share value)

กล่าวโดยสรุป สำหรับการวิจัยครั้งนี้กลไกเชิงนโยบายคือโครงการ และกิจกรรมที่ใช้ในการสนับสนุนแนวทางเพื่อให้การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 บรรลุเป้าหมาย

2. นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้

ในการนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบว่าคุณภาคส่วนเกี่ยวข้องและให้ความสำคัญกับการยกระดับการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นย่อย ๆ ดังนี้ นโยบายในต่างประเทศกับนโยบายการเรียนรู้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับนโยบายการเรียนรู้ แผนการศึกษาแห่งชาติ (2545-2559) กับนโยบายการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ กับนโยบายการเรียนรู้และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับนโยบายการเรียนรู้

2.1 นโยบายในต่างประเทศกับนโยบายการเรียนรู้

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการเรียนรู้ในต่างประเทศมีอยู่หลากหลายและแตกต่างกัน ดังนี้ สวีเดน มีนโยบายด้านการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์คือ เด็กและเยาวชนทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่จำกัดเรื่องเพศ สถานที่เกิด ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม บุคลากรในโรงเรียนต้องส่งเสริมยอมรับนับถือความเป็นส่วนบุคคลและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ และต่อต้านการข่มเหงรังแกและการแบ่งแยกเชื้อชาติ โรงเรียนทุกโรงเรียนต้องจัดการการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ส่วนการศึกษาภาคบังคับมีการจัดการเรียนรู้ โดยความร่วมมือของโรงเรียนและบ้านเพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้และทักษะอย่างเพียงพอที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ใหญ่ และสมาชิกของสังคมที่มีความรับผิดชอบ ทุกโรงเรียนต้องยึดค่านิยมประชาธิปไตย พื้นฐานร่วมกัน โดยเฉพาะความเท่าเทียมกันทางการศึกษา และการดำเนินการให้นักเรียนได้รับค่านิยมเหล่านี้ ครูใหญ่ต้องรับผิดชอบต่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย ค่านิยมหรือคุณธรรมที่กำหนดไว้ต้องสอดคล้องเชื่อมโยงกับเนื้อหาวิชาและความรู้ที่จะเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันเลือกสื่อและวิธีสอน หลักสูตรเสนอแนะให้ใช้วิธีการเรียนรู้แบบค้นพบ (learning by discovery) มุ่งสู่การเรียนรู้ที่นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ครูจะติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนโดยการประเมินอย่างต่อเนื่อง รายงานความก้าวหน้าของนักเรียนให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบโดยเน้นพัฒนาการความรู้และทักษะ มีการประชุมกับผู้ปกครองเป็นประจำ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

ส่วนฟินแลนด์มีนโยบายการศึกษาคือ ให้การศึกษาแก่ประชาชนให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยการศึกษาขั้นพื้นฐานครอบคลุมตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์คือการส่งเสริมและพัฒนามนุษยธรรม คุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ให้ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต สนับสนุนการศึกษาต่อและให้ความเสมอภาคในสังคม ครูเป็นผู้เลือกวิธีสอนให้เหมาะกับเนื้อหาวิชาและนักเรียน หลักสูตรจะเน้นให้ใช้วิธีสอนที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมบทเรียนและการเรียนครูจะมีบทบาทเป็นผู้กำกับกับการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมของการเรียนการสอน เพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียน การพัฒนาสติปัญญาและการพัฒนาทักษะ การหาข้อมูลและการจัดทำข้อมูลให้เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน รวมถึงการพัฒนา

ทางสังคมของผู้เรียนด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549ก) ซึ่งคล้ายคลึงกับเดนมาร์ก ที่จัดการศึกษาภาคบังคับเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ และคุ้นเคยกับวัฒนธรรมของเดนมาร์ก เข้าใจวัฒนธรรมอื่น และการอยู่ร่วมของมนุษย์กับธรรมชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549ข) ในขณะที่เยอรมนี มีนโยบายจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยยึดอุดมการณ์แห่งชาติเน้นการพัฒนาคนรอบด้าน เอาคนเป็นตัวตั้งและพัฒนาให้ครบทุกมิติทั้งร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความคิด ทักษะ ความสามารถ รวมทั้งทักษะชีวิต ในการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือการศึกษาภาคบังคับ 12 ปี มีหลักสูตรการเรียนการสอน ที่ทั้งวิชาการและวิชาชีพ ส่งเสริมกระบวนการคิด เน้นความริเริ่มสร้างสรรค์และการพัฒนาบุคลิกภาพ และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง รวมทั้งการปลูกฝังความมีวินัย การรู้จักสิทธิและหน้าที่การเป็นพลเมืองดีมีความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม รักและหวงแหนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับกิจกรรมกีฬาหรือพลศึกษา ดนตรี ศิลปะ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกสถานที่จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนมีความชื่นชม ซาบซึ้งในศิลปะและวัฒนธรรม มีความเข้าใจในประวัติศาสตร์และความเป็นมาของประเทศชาติและประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมความเป็นนานาชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548ข)

กล่าวโดยสรุปสำหรับการวิจัยครั้งนี้ นโยบายที่เกี่ยวกับนโยบายการเรียนรู้ในสวีเดน ฟินแลนด์ เดนมาร์ก และเยอรมนี มีส่วนที่คล้ายคลึงกัน คือในการจัดการเรียนรู้นั้นเน้นโรงเรียนและบ้านร่วมมือกัน เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง พัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน และที่แตกต่างกันคือจุดเน้นหรือเป้าหมายในการพัฒนานักเรียน

2.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับนโยบายการเรียนรู้

สาระที่เกี่ยวกับเรื่องนโยบายการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ปรากฏอยู่หลายหมวดหลายมาตราดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546ก)

หมวดที่ 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มีมาตราที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อย่างนี้

มาตรา 6 ลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 เป้าหมายกระบวนการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริม สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ภาคภูมิใจ ในความเป็นไทย

รู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนาและศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาเป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิต สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

หมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มีมาตราที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ดังนี้

มาตรา 22 หลักการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 สาระการเรียนรู้ เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ตลอดจนประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย การเมือง การปกครอง ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเรื่องการจัดการด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การใช้และการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้

มาตรา 24 กระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้เรียนและผู้สอนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย พ่อ แม่ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดได้ตลอดเวลาทุกสถานที่

มาตรา 25 บทบาทรัฐในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ โดยการส่งเสริม การดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 26 การประเมินผลการเรียนรู้ พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกตพฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรมและทดสอบควบคู่กันไปตามความเหมาะสม

ของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา และให้ใช้ผลการประเมินดังกล่าวมาใช้ประกอบการพิจารณาในการจัดสรรโอกาสในการเข้าศึกษาต่อโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

มาตรา 27 และ 28 การพัฒนาหลักสูตรแต่ละระดับ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ หลักสูตรต้องมีลักษณะหลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยสาระของหลักสูตรทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งความรู้ ความคิด ความดี ความสามารถ งาน และความรับผิดชอบต่อสังคม

มาตรา 29 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งหาวิธีการแลกเปลี่ยนการพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 30 การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 เป็นบทบัญญัติที่ให้ทิศทางในการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ชัดเจน ทุกฝ่ายของสังคม ไม่ว่าฝ่ายนโยบาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้เรียน ผู้บริหาร ชุมชน ต้องมีความเข้าใจตรงกันและเข้ามามีส่วนร่วมโดยมุ่งหวังที่จะเห็นคนไทยที่พึงประสงค์ เป็นทั้งคนดี คนเก่งและมีความสุข

2.3 แผนการศึกษาแห่งชาติ (2545-2559) กับนโยบายการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้กำหนดให้แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559) เป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว 15 ปี โดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ 1 พัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นหลักฐานของการพัฒนา

แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 1 การพัฒนาทุกคนตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิตให้มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ เป้าหมาย 1) เด็กปฐมวัยอายุ 0-5 ปีทุกคน ได้รับการพัฒนา และเตรียมความพร้อมทุกด้านก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษาเด็กทุกคนจบการศึกษาภาคบังคับเก้าปี 2) คนไทยทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปี 3) มีกำลังคนด้านอาชีวศึกษาระดับต่าง ๆ ที่มีคุณภาพ

และปริมาณเพียงพอกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการพัฒนาประเทศ 4) มีการพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐานในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย 5) ผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปีมีโอกาสได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จัดในหลากหลายรูปแบบ 6) มีการจัดบริการการศึกษาในรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบ นอกกระบวน และการศึกษาตามอัธยาศัย จากแหล่งเรียนรู้ ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย เพื่อเพิ่มโอกาสและทางเลือกในการศึกษาของประชาชนทุกคน

แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 2 การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ เป้าหมาย 1) ผู้เรียนเป็นคนเก่งที่พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ เป็นคนดี และมีความสุข 2) ครูทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้และความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด 3) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูทุกคนได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ 4) สถานศึกษาทุกแห่งมีการประกันคุณภาพการศึกษา

วัตถุประสงค์ 2 สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้

แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 3 การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของคน เป้าหมาย 1) คนไทยทุกคนมีทักษะและกระบวนการในการคิด การวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา มีความใฝ่รู้ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องเต็มตามศักยภาพ 2) คนไทยทุกคนมีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักผิดชอบชั่วดี มีระเบียบวินัย ประหยัดอดออม มีจิตสำนึกความรับผิดชอบ ต่อส่วนรวม และมีสุขภาพแข็งแรง 3) คนไทยทุกคนมีโอกาสและทางเลือกที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงอายุแต่ละวัยจากสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย มีคุณภาพและยืดหยุ่นตามความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน

แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 4 การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และการเรียนรู้ของสังคมไทย เป้าหมาย 1) เพิ่มสัดส่วนการสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศจากภาครัฐไม่น้อยกว่า ร้อยละ 1.5 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปี และเพิ่มขึ้นตามสมรรถนะทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ และความจำเป็นเร่งด่วนในการวิจัยและพัฒนาเฉพาะเรื่อง โดยจัดระบบการจัดสรรอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ 2) มีการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และมนุษยศาสตร์ ทั้งที่เป็นการวิจัยพื้นฐานและการวิจัยที่มุ่งการประยุกต์ใช้ประโยชน์ในบริบทของสังคมไทยมากขึ้น 3) มีบุคลากรเพื่อการวิจัยและพัฒนาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในอัตราที่ใกล้เคียงกับที่มีในประเทศผู้นำในระดับนานาชาติ

แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 5 การสร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้ และเผยแพร่ความรู้และการเรียนรู้ เพื่อสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ เป้าหมาย 1) มีการพัฒนาความรู้และการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย 2) มีการใช้ความรู้เป็นฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทย 3) มีการใช้ความรู้เป็นฐานในการพัฒนาในทุกภาคการผลิต เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและผลิตภัณฑ์ ที่นำมาสู่รายได้ที่เพิ่มขึ้นของคนไทย

วัตถุประสงค์ 3 พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน และสร้างสังคม คุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้

แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 6 การส่งเสริมและสร้างสรรค์ทุนทางสังคม วัฒนธรรม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมบนฐานของศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ไทย เป้าหมาย 1) สถาบันในสังคมทุกสถาบันสามารถทำหน้าที่เป็นภูมิคุ้มกันพัฒนาจิตใจ และคุณภาพชีวิตที่ดีงาม และมีความสุขของคนและสังคมไทยได้ตลอดไป 2) มีการฟื้นฟู พัฒนา และสร้างสรรค์พฤติกรรมของคนและสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้เกิดความดีงามเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาจิตใจและคุณภาพชีวิตที่ดีงามและมีความสุขของคนและสังคมไทย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แผนการศึกษาแห่งชาติ (2545-2559) เกี่ยวข้องกับนโยบายการเรียนรู้ คือ ต้องการพัฒนาคอนอย่างรอบด้าน ตั้งแต่เกิดจนตลอดชีวิต พัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ พัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และการเรียนรู้ของสังคมไทย สร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้

2.4 กระทรวงศึกษาธิการกับนโยบายการเรียนรู้

ประเวศ วะสี (2545) กล่าวว่าหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ กษมา วรวรณ ฌ อุษรยา (2545) ที่กล่าวว่า โฉมหน้าของการศึกษาไทยจะต้องเปลี่ยนแปลงไป และการปฏิรูปการเรียนรู้จะเป็นหัวใจของการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการ (2551ก) จึงได้มีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 และตามนโยบายรัฐบาล ดังนี้

นโยบายที่ 1 เร่งรัดปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย พัฒนาคอนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษา

ยุทธศาสตร์ สร้างกระบวนการเรียนรู้ ปลุกฝังจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรมวัฒนธรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มาตรการ 1) ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน 2) พัฒนาคอนครุณาจารย์

และบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรและการเรียนการสอน 3) สร้างเครือข่ายคุณธรรมในทุกเขตพื้นที่การศึกษา

นโยบายที่ 2 ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนให้กว้างขวางทั่วถึง มีคุณภาพ และขยายโอกาสทางการศึกษาทุกระดับประเภท

ยุทธศาสตร์ สร้างโอกาสทางการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มาตรการ
1) จัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี 2) จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี 3) สร้าง พัฒนา และจัดบริการ
แหล่งเรียนรู้ 4) ขยายโอกาสทางการศึกษาและฝึกอบรม 5) จัดให้มีกองทุน แหล่งเงินทุน ส่งเสริมโอกาส
ทางการศึกษาและค่าครองชีพ

นโยบายที่ 3 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ 1) เร่งปรับกระบวนการเรียนการสอน เพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐาน
การศึกษา 2) สนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคน มาตรการ 1) ปรับการเรียน เปลี่ยนการสอน
2) แก้ปัญหาขาดแคลนครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาโดยเน้นพื้นที่และกลุ่มสาระ
3) ใช้เทคโนโลยีช่วยเพิ่มคุณภาพและขยายโอกาสทางการศึกษา 4) พัฒนาคู คณาจารย์และ
บุคลากรทางการศึกษา 5) เร่งรัดการพัฒนาคุณวุฒิ วิชาชีพ 6) ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา วิจัยและ
พัฒนานวัตกรรม จัดการองค์ความรู้ 7) เร่งผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลาง 8) ส่งเสริมสนับสนุน
การศึกษา วิจัย และพัฒนา 9) ผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ ผลิตเทคโนโลยีและ
วิทยาศาสตร์สุขภาพ

กล่าวโดยสรุปได้ว่ากระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการจัดการศึกษาที่ยึดคุณธรรม
นำความรู้ สร้างคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของประชาชนให้กว้างขวางทั่วถึง มีคุณภาพ และพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ

2.5 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับนโยบายการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551ก) ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการ
การเรียนรู้ของนักเรียนดังต่อไปนี้

วิสัยทัศน์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์กรหลักใน
การจัดและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรวัยเรียนอย่างทั่วถึง
มีคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และมีคุณภาพตามมาตรฐาน

พันธกิจ ขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชากรวัยเรียนทุกคน ได้รับการพัฒนาให้เป็น
บุคคลที่มีคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน และกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา

เป้าประสงค์ 1) ประชากรวัยเรียนทุกคนทั้งปกติ พิการ และด้อยโอกาสได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ตามสิทธิอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง 2) ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการศึกษา 4) ผู้เรียนในเขตพัฒนาพิเศษ เฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ

กลยุทธ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีภารกิจเกี่ยวกับการจัดการและการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำผลผลิตจำนวน 5 ผลผลิต ได้แก่ ผู้จบการศึกษาก่อนประถมศึกษา ผู้จบการศึกษาภาคบังคับ ผู้จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย เด็กพิการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาสมรรถภาพ และเด็กด้อยโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีหน่วยกำกับประสาน ส่งเสริมการจัดการศึกษาอยู่ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 178 เขตพื้นที่การศึกษา และมีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยปฏิบัติการการจัดการศึกษา เพื่อให้ภารกิจดังกล่าวสามารถตอบสนองสภาพปัญหาเฉพาะและรองรับการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล และกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดการขับเคลื่อนกลยุทธ์ปี 2551 ดังต่อไปนี้ 1) กลยุทธ์คุณธรรมนำความรู้ นำมาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ 2) กลยุทธ์ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างกว้างขวางและทั่วถึง 3) กลยุทธ์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ 4) กลยุทธ์กระจายอำนาจและส่งเสริมความเข้มแข็งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา 5) กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและท้องถิ่นในการจัดการศึกษา 6) กลยุทธ์เร่งพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดการและการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้แก่ ผู้ศึกษา ก่อนประถมศึกษา ผู้ศึกษาภาคบังคับ ผู้ศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย เด็กพิการ ได้รับการศึกษา ขั้นพื้นฐานและพัฒนาสมรรถภาพ และเด็กด้อยโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง

จากที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่านโยบายมีหลายระดับ ในแต่ละระดับเกี่ยวข้องกับนโยบายการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาทุกฝ่ายของสังคมต้องมีความเข้าใจตรงกัน และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคนอย่างรอบด้าน ตั้งแต่เกิดจนตลอดชีวิต ให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม นำความรู้ โดยมุ่งหวังที่จะเห็นคนไทยที่พึงประสงค์ เป็นทั้งคนดี คนเก่งและมีความสุข เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้

3. การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้

ในการนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎี ทำให้ผู้วิจัยมีความไวเชิงทฤษฎี (theoretical sensitivity) ต่อการนำไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ และสามารถเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นย่อย ๆ ดังนี้ ความหมายของการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน ธรรมชาติและองค์ประกอบของการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และองค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้

3.1 ความหมายของการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ มาจากคำว่า การยกระดับ คุณภาพ และการเรียนรู้ของนักเรียน สามารถแยกอธิบายได้ดังนี้

ยก ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายว่า เอาให้สูงขึ้นจากที่เดิมทั้งโดยตรงและโดยปริยาย

ระดับ ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายว่า ลักษณะของพื้นผิวตามแนวนอนระหว่างจุด 2 จุดที่มีความสูงเสมอกัน โดยปกติใช้ระดับน้ำทะเลเป็นมาตรฐานในการวัด (level)

ยกระดับ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า improve หรือ enhance หมายความว่า ทำให้ระดับหรือมาตรฐานสูงขึ้น (ฟรีออนไลน์พจนานุกรม, 2552)

การยกระดับ จึงมีความหมายว่า การทำให้ระดับหรือมาตรฐานสูงขึ้น

คุณภาพ ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายว่า ลักษณะดีเด่นของบุคคลหรือสิ่งของ ส่วน ชัยยุทธ ศิริสุทธิ (2548) ให้ความหมายว่า คำว่า คุณภาพ เป็นคำที่มีพื้นฐานมาจากภาคธุรกิจ-อุตสาหกรรม ซึ่งมีคำที่เกี่ยวข้อง คือ ตรวจสอบ ควบคุม มาตรฐานหรือข้อกำหนดและความพึงพอใจของลูกค้า และสรุปว่า คุณภาพหมายถึงลักษณะของสินค้า บริการหรือกระบวนการผลิตที่ตรงตามมาตรฐาน เหมาะสมกับการใช้ คู่กับค่าใช้จ่าย ตอบสนองความต้องการและทำให้เกิดความพึงพอใจแก่ลูกค้า ในขณะที่เดียวกัน Juran & Gryna (1993) ให้ความหมายสอดคล้องกันว่า คุณภาพ คือระดับความสามารถทำนายได้ของความเหมือน และความไว้วางใจได้ ความเหมาะสมสำหรับการใช้ ความตรงตามข้อกำหนด

คุณภาพ จึงหมายถึง ลักษณะเด่นที่ตรงกับข้อกำหนดที่ตรงตามมาตรฐานข้อกำหนดและความพึงพอใจของลูกค้า

จะเห็นว่า คุณภาพ มีความหมายที่เกี่ยวข้องในเชิงธุรกิจและอุตสาหกรรม มีคำที่เกี่ยวข้องและได้รับการกล่าวถึงบ่อยครั้งคือคำว่า ลูกค้า สินค้าหรือบริการ และการตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือการทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ คำศัพท์เหล่านี้เมื่อนำมาใช้ในบริบททาง

การศึกษาจำเป็นต้องมีการประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม ดังที่ ชัยยุทธ ศิริสุทธี (2548) ได้ใช้คำว่า ผู้รับบริการ แทนคำว่า ลูกค้า และให้ความหมายว่า ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องและใช้บริการจากผลผลิตของโรงเรียนหรือกระบวนการบริหารของโรงเรียน แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ 1) ผู้รับบริการภายในคือ ผู้ที่ปฏิบัติงานภายในทุกฝ่ายตั้งแต่ระดับผู้บริหารระดับกลางจนถึงเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน 2) ผู้รับบริการภายนอก คือ นักเรียน ผู้ปกครอง สถานประกอบการ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ และสังคม ส่วนคำว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจในเป้าหมายของคุณภาพตามมาตรฐานทางการการศึกษา ซึ่งได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนอันเกิดจากกระบวนการเรียนการสอนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

เรียนรู้ ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หมายถึง เข้าใจความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยประสบการณ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ในขณะที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งคล้ายคลึงกับ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) ที่ให้ความหมายว่าการเรียนรู้ที่แท้จริงคือ กระบวนการที่บุคคลหนึ่งเริ่มต้นด้วยการเปิดใจรับข้อมูลบางอย่างแล้วคิด วิเคราะห์ แปลความ ข้อมูลนั้นจนเกิดความเข้าใจ ซึ่งข้อมูลบางอย่างอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติค่านิยมในใจ ส่งผลเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำออกมาภายนอก ในขณะที่ข้อมูลบางอย่างนำสู่การประยุกต์ใช้ในทางสร้างสรรค์ต่อไป ส่วน ฉันทนา กล่อมจิต และคณะ (2549) ให้ความหมายว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีความถาวรพอสมควร อันเป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึก นั่นคือ ถ้าบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่ได้เป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึก การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเหล่านั้นจะไม่รวมอยู่ในความหมายของการเรียนรู้ ซึ่งมี 4 ประการคือ 1) ปฏิกริยาสะท้อน (reflex) เป็นพฤติกรรมตอบสนองตามธรรมชาติ เช่น การหายใจ การกระพริบตา 2) พฤติกรรมที่เป็นผลมาจากวุฒิภาวะ (maturation) เช่น การสืบคลาน การนั่ง การยืน การเดินของทารก 3) พฤติกรรมที่เป็นสัญชาตญาณ (instinct) เช่น การจำศีลของสัตว์บางชนิดในฤดูหนาว การอพยพย้ายถิ่นของนก การว่ายน้ำของปลา 4) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดจากความเมื่อยล้า อ่อนเพลีย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากอิทธิพลของยาหรือการได้รับสารเคมี การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากโรคภัยไข้เจ็บหรือการติดเชื้อ ในขณะที่ Bloom (1985) กล่าวว่า เมื่อเกิดการเรียนรู้ในแต่ละครั้งจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น 3 ประการ จึงกล่าวว่าเป็นการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ คือ 1) การเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ความคิด ความเข้าใจ (cognitive domain) 2) การเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์ความรู้สึก (affective domain) 3) การเปลี่ยนแปลงด้านความเคลื่อนไหวของร่างกายหรือทักษะ (psychomotor domain) ในขณะเดียวกัน อุบลรัตน์ เฟิงสถิตย์ (2530) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า และการตอบสนองบ่อยครั้งเข้า จนในที่สุดกลายเป็น

พฤติกรรมที่ปรากฏขึ้นอย่างถาวร ส่วน สวงวน สุทธิเลิศอรุณ (2531) ให้ความหมายว่าการเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ สอดคล้องกับ สุพานี ศฤงฆ์วานิช (2549) ให้ความหมายว่า การเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติและพฤติกรรมจากเดิม หรือเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อนข้างถาวรในพฤติกรรม ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องมาจากการประพฤติปฏิบัติ หรือการได้รับประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป็นการได้มาซึ่งความรู้ ทักษะ และความสามารถ ตลอดจนทัศนคติ โดยผ่านการกระทำและการปฏิบัติที่เป็นรูปแบบ นอกจากนี้ สุมาลัย วงศ์เกษม และคณะ (2549) กล่าวว่า การเรียนรู้ตามนิยามของ Cronback หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ และประเวศ วะสี (ม.ป.ป. อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2543) กล่าวถึง การเรียนรู้ว่า การเรียนรู้เป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุดของมนุษย์ เพราะสมองของมนุษย์เป็นโครงสร้างที่วิจิตรที่สุดในจักรวาล สามารถเรียนรู้ให้บรรลุอะไรก็ได้ มนุษย์สามารถเรียนรู้ให้รู้ความจริงบรรลุความดี ความงาม ความรัก และอิสรภาพหรือความสุขหรือความสมบูรณ์ในตัวเองได้ การเรียนรู้ จึงหมายถึง การที่มนุษย์ได้รับรู้ถึงสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเขา โดยเริ่มต้นตั้งแต่การมีปฏิสนธิอยู่ในครรภ์มารดาเรื่อยไปจนกระทั่งคลอดมาเป็นทารกแล้วอยู่รอด ซึ่งบุคคลก็ต้องปรับตัวเพื่อให้ตนเองอยู่รอดกับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในครรภ์มารดาและเมื่อออกมาอยู่ภายนอกเพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่รอดทั้งนี้ก็เพราะการเรียนรู้ทั้งสิ้น

สรุปได้ว่าการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดจากการได้รับประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สำหรับการวิจัยครั้งนี้ การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน หมายถึง การพัฒนาหรือกระทำให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดจากการได้รับประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งของนักเรียน ให้มีลักษณะเด่นที่ตรงตามมาตรฐานและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน

3.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน

การจัดการเรียนรู้ให้เกิดการพัฒนาที่ดีขึ้นกับตัวนักเรียนนั้น มีนักวิชาการได้นำเสนอทฤษฎีการเรียนรู้ไว้อย่างหลากหลาย ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 รุ่งฟ้า ล้อมในเมือง และคณะ, 2549; ทิศนา ขมณี, 2551; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550 และ สุพานี ศฤงฆ์วานิช, 2549) กล่าวสอดคล้องกันว่า คนเราสามารถเรียนรู้ได้หลายวิธีด้วยกัน การที่จะเข้าใจว่าคนเราเรียนรู้ได้อย่างไรนั้นควรเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจในทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีทฤษฎีที่สำคัญ ดังนี้

3.2.1 ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (behaviorism) ทิศนา แจมณี (2551) และปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) ได้แบ่งทฤษฎีย่อยได้แก่

1) ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขของ Pavlov เขาเชื่อว่า สิ่งเร้าที่เป็นกลางจะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดปฏิกิริยาสะท้อนอย่างหนึ่งหลาย ๆ ครั้ง สิ่งเร้าที่เป็นกลางจะทำให้เกิดปฏิกิริยาสะท้อนอย่างนั้นด้วย การเรียนรู้ของสิ่งมีชีวิตเกิดจากการวางเงื่อนไข ขั้นตอนการทดลองของ Pavlov เขาได้ทดลองกับสุนัขโดยการสั้นกระดิ่งแล้วเอาผงเนื้อใส่ปากสุนัข ทำซ้ำ ๆ กันหลาย ๆ ครั้ง ในลักษณะเช่นเดียวกัน จนสุนัขเกิดความเคยชินกับเสียงกระดิ่ง เมื่อได้กินผงเนื้อเป็นเวลาหลายครั้งติดต่อกันตามปกติ สุนัขจะหลั่งน้ำลายเมื่อมีผงเนื้อในปาก แต่เมื่อนำผงเนื้อมากู่กับเสียงกระดิ่งเพียงไม่กี่ครั้ง เสียงกระดิ่งเพียงอย่างเดียวก็ทำให้สุนัขน้ำลายไหลได้ แสดงว่าการเรียนรู้ได้เกิดขึ้นในสุนัข เดิมทีสุนัขไม่ได้หลั่งน้ำลายเมื่อได้ยินเสียงกระดิ่ง แต่เมื่อนำกระดิ่งไปคู่กับผงเนื้อ สุนัขก็หลั่งน้ำลาย เมื่อได้ยินเสียงกระดิ่งโดยไม่ต้องมีผงเนื้อ

2) ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขของ Watson ได้นำทฤษฎีของ Pavlov มาใช้และนำมาทดลองกับคน โดยมีความรู้สึกและอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง อารมณ์ที่เกิดขึ้น เช่น อารมณ์กลัว ซึ่งมีผลต่อสิ่งเร้าบางอย่างตามธรรมชาติอยู่แล้ว ก็จะทำให้กลัวสิ่งเร้าอื่น ๆ ได้ด้วย เขาได้ทดลองกับบุตรชาย ด้วยการนำหนูสีขาวมาให้เด็กเล่นคู่กับเสียงดัง จนเด็กเกิดความกลัวและมีผลต่อความกลัวในสัตว์ที่คล้ายคลึงกันในลักษณะการนำหลักการการเรียนรู้การวางเงื่อนไขมาใช้ก็คือ ต้องสร้างความชอบในสิ่งที่เรียนเพื่อเป็นการปรับพฤติกรรม และนำหลักการเรียนรู้มาใช้ คือ

2.1) การนำหลักการลดพฤติกรรมมาใช้ โดยการลดในสิ่งที่ต้องเรียนรู้ซ้ำซาก ควรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย

2.2) การนำกฎความคล้ายคลึงกันมาใช้ เป็นการเปรียบเทียบเพื่อให้เข้าใจยิ่งขึ้น

2.3) การนำกฎแห่งการจำแนกมาใช้ โดยการอธิบายถึงความแตกต่าง ของสิ่งที่เรียน

3) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขของ Skinner เขาทำการทดลองกับหนูและนกพิราบ พบว่า การเรียนรู้เกิดจากผู้เรียนเป็นผู้กระทำ โดยการมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง และการกระทำใดถ้าได้รับการเสริมแรงมีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมนั้นอีก การเสริมแรงตามหลักของ Skinner สรุปได้ว่า ระยะของการศึกษานั้นต้อง ให้รางวัลตอบสนองทุกครั้ง การเรียนรู้จะเร็วขึ้นและดำเนินไปอย่างได้ผลเป็นที่น่าพอใจ แต่เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้วควรเว้นการเสริมแรงแน่นอนเสีย หันมาใช้การเสริมแรงเป็นระยะ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ปรับตัวเข้ากับสถานที่ที่เป็นจริงของเหตุการณ์ปัจจุบัน ในชีวิตจริงเป็นการตอบสนองของบุคคล ไม่จำเป็นต้องได้รับการเสริมแรงทุกครั้ง การนำทฤษฎีการเรียนรู้ของ Skinner ไปใช้ในการเรียนการสอน มีดังนี้

3.1) การใช้กฎการเรียนรู้ กฎที่ 1 คือ การเสริมแรงทันทีทันใด มักใช้เมื่อต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว ส่วนกฎที่ 2 คือการเสริมแรงเป็นครั้งคราว มักใช้เมื่อต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ไปเรื่อย ๆ แล้วแต่ความเหมาะสมของผู้เรียนและโอกาสที่จะใช้

3.2) การสร้างบทเรียนสำเร็จรูป โดยมีจุดมุ่งหมายว่า ผู้เรียนจะได้รับการเสริมแรงทันทีที่แสดงพฤติกรรมถูกต้อง นอกจากนี้บทเรียนสำเร็จรูป ยังเป็นบทเรียนที่ผู้เรียนสามารถนำไปเรียนด้วยตนเองโดยไม่มีครู ซึ่งเหมาะสำหรับผู้เรียนที่มีเวลาไม่แน่นอน และช่วยในการสอนเสริม

3.3) การใช้ในการปรับพฤติกรรมในทางที่ต้องการ โดยมี 3 ลักษณะคือ การเพิ่มหรือการคงพฤติกรรมเดิมไว้ การสร้างพฤติกรรมใหม่และการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา

3.4) ใช้พฤติกรรมทางวาจา เพื่อใช้ในการสอนวิธีพูดโดยใช้การบันทึกเสียงเพื่อใช้ฟังเสียงอ่าน เสียงพูดให้เหมาะสม

3.5) การตอบสนองหลายรูปแบบก่อนบรรลุเป้าหมาย (fractional anticipatory goal reaction) เป็นการตอบสนองแบบลองผิดลองถูก เพื่อจะได้รูปแบบที่ถูกต้อง

3.6) การลำดับพฤติกรรมเพื่อจัดกลุ่มนิสัย (habit family hierarchy) เป็นวิธีการเรียนรู้ของแต่ละคน เมื่อทำแล้วได้ผลตามมุ่งหมายก็จะใช้วิธีนั้นมาเพื่อพบสภาพปัญหาที่คล้ายคลึงกันจนเป็นนิสัยประจำตัว

4) ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Hull เป็นทฤษฎีการวางเงื่อนไข โดยการอาศัยการต่อเนื่องระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง โดยเขาเชื่อว่า พฤติกรรมการเรียนรู้เกิดจากแรงขับ คือ ความหิว ความกระหายกับอุปนิสัยของบุคคลนั้น เมื่อได้รับการเสริมแรงเขียนเป็นสมการ ดังนี้

$$\text{พฤติกรรม (behavior)} = \text{แรงขับ (drive)} \times \text{นิสัย (habit)}$$

การเรียนรู้จะเพิ่มขึ้นเมื่อได้รับการเสริมแรง แต่ในบางครั้ง อัตราการเพิ่มจะลดลง แม้การเรียนรู้จะดำเนินไปเรื่อย ๆ ทั้งนี้ ก็เพราะมีตัวแปรอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ เช่น ความพร้อม ความสนใจ ความถนัด เป็นต้น

5) ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Thorndike ได้ทดลองเกี่ยวกับการเรียนรู้ โดยการเน้นสิ่งเร้าและการตอบสนอง ใช้การลองผิดลองถูก เขาใช้แมวที่หิวใส่ในหีบกล และดูการหาทางออกจากหีบกลของแมว เขาค้นพบว่าการเรียนรู้เกิดจากความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า และการตอบสนอง โดยมีสิ่งภายนอกเป็นตัวเสริมแรง เขาค้นพบกฎ 3 ข้อ ในการเรียนรู้คือ

5.1) กฎแห่งความพร้อม (law of readiness) กฎนี้ กล่าวถึงสภาพความพร้อมของผู้เรียนทั้งร่างกายและจิตใจ ความพร้อมทางร่างกาย หมายถึง ความพร้อมทางวุฒิภาวะ ส่วนความพร้อมทางด้านจิตใจ หมายถึง ความพร้อมที่เกิดจากความพึงพอใจซึ่งต้องมีทั้งสองอย่างประกอบกัน

5.2) กฎแห่งการฝึกหัด (law of exercise) กฎนี้กล่าวถึงการสร้างความมั่นคงของการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองที่ถูกต้อง โดยการฝึกหัดซ้ำบ่อย ๆ ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้นานและคงทนถาวร โดยมีกฎข้อย่อยอีก 2 ข้อ คือ กฎแห่งการนำไปใช้ทำให้การเรียนรู้ถาวร และกฎแห่งการไม่ได้ใช้ทำให้เกิดการลืม

5.3) กฎแห่งผลที่ได้รับ (law of affect) กฎนี้ กล่าวถึงผลที่ได้รับ เมื่อแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ ถ้าผู้เรียนพอใจก็แสดงพฤติกรรมนั้นอีก หากไม่พอใจก็ไม่อยากจะทำ ซึ่งตรงกับลักษณะการเสริมแรง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม เน้นพฤติกรรมที่สังเกตได้ สภาพแวดล้อมจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม พฤติกรรมการเรียนรู้ถูกกำหนดโดยประสบการณ์ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อมีการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง พฤติกรรมสามารถปรับเปลี่ยนได้ สร้างได้โดยมีการวางเงื่อนไข มีการเสริมแรง ให้รางวัล มีการลงโทษ ควรเลือกการเสริมแรงให้เหมาะกับสถานการณ์ ในการจัดการเรียนการสอนครูควรจะใช้การเสริมแรง การเรียนรู้ความแตกต่าง และความเหมือนกันเป็นสิ่งสำคัญที่ให้การเรียนรู้อยู่ได้นาน

3.2.2 ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจหรือทฤษฎีปัญญา (cognitive theories)

นันทนา กล่อมจิต และคณะ (2549) และทศนา เขมณี (2551) กล่าวว่าทฤษฎีนี้มองการเรียนรู้และหยั่งเห็น (insight) พฤติกรรมมีทั้งพฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายในซึ่งเน้นในด้านคิด การเรียนรู้เกิดจากการหยั่งเห็น โครงสร้างเป็นกลุ่ม ๆ ของกระบวนการที่จะแก้ไขปัญหาแบ่งเป็นทฤษฎีย่อย ๆ ดังนี้

1) ทฤษฎีกลุ่ม Gestalt Theories เป็นกลุ่มนักจิตชาวเยอรมัน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1912 โดยมีผู้นำกลุ่ม คือ Werthimer, Kohler, Koffka และ Lewin กลุ่มนี้มีแนวคิดว่าการเรียนรู้เกิดจากการจัดประสบการณ์ทั้งหลายที่อยู่กระจัดกระจายให้มารวมกันเสียก่อน แล้วจึงพิจารณาส่วนย่อยต่อไป Gestalt หมายถึง รูปแบบ แผน และรวมมาเป็นส่วนรวม เขาสรุปจากแนวคิดนี้ว่า ส่วนรวมจะมีค่ามากกว่าผลบวกของส่วนย่อย ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ 2 ลักษณะ คือ 1) การรับรู้ (perception) เป็นการแปลความหมายจากการสัมผัสด้วยอวัยวะสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ หู ตา จมูก ลิ้นและผิวหนัง การรับรู้ที่มากที่สุด คือ ทางสายตา จะประมาณร้อยละ 75 ของการรับรู้ทั้งหมดดังนั้น กลุ่ม Gestalt จึงจัดระเบียบการรับรู้โดยแบ่งเป็น 5 กฎ เรียกว่า กฎแห่งการจัดระเบียบ (the law of organization)

1.1) กฎแห่งความชัดเจน (law of clearness) การเรียนรู้ที่ดีต้องมีความชัดเจนและแน่นอน เพราะผู้เรียนมีประสบการณ์เดิมแตกต่างกัน เมื่อต้องการให้เกิดการเรียนรู้เหมือนกัน การเรียนการสอนต้องมีความชัดเจน 1.2) กฎแห่งความคล้ายคลึงกัน (law of similarity) ถ้าสิ่งที่เรียนมีความคล้ายคลึงกันการรับรู้จะถ่ายโยงกันได้ เพราะสามารถจัดเข้ากลุ่มเดียวกัน 1.3) กฎแห่งความใกล้ชิด (law of proximity) สิ่งใดที่มีความใกล้ชิดกัน ผู้เรียน มีแนวโน้มที่จะรับรู้ไว้เป็นแบบเดียวกัน และเป็นหมวดหมู่เดียวกัน 1.4) กฎแห่งความต่อเนื่อง (law of continuity) สิ่งเร้าที่มีทิศทางไปในแนวเดียวกัน ผู้เรียนจะรับรู้ถึงความต่อเนื่องกัน 1.5) กฎแห่งความสมบูรณ์ (law of closure) สิ่งเร้าที่ขาดหายไป ผู้เรียนสามารถรับรู้ให้เป็นภาพสมบูรณ์ได้ โดยอาศัยประสบการณ์เดิม 2) การหยั่งเห็น (insight) หมายถึง การเกิดความคิดขึ้นมาทันที ในขณะที่ประสบปัญหา โดยมองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาเป็นขั้นตอนเป็นแนวทางของสภาพการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นโดยอาศัยความรู้ความเข้าใจที่เคยเรียนมา เป็นการมองเห็นช่องทางในการแก้ปัญหาอย่างทันทีทันใดนักคิดกลุ่มนี้ เช่น Kohler ได้ศึกษาการเรียนรู้ของลิงชิมแปนซีและสังเกตวิธีการแก้ปัญหาด้วยการเอาประสบการณ์เดิมที่มีอยู่มาใช้กับสถานการณ์ใหม่ได้ ลิงมองเห็นช่องทางในการแก้ปัญหาโดยการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างกล้วยไม้ที่แขวนอยู่นอกกรงและสามารถใช้ไม้สั้นสอดกล้วยได้ เขาเรียกพฤติกรรมนี้ว่าเป็นการหยั่งเห็น ส่วน Lewin เป็นผู้ชี้แนะทิศทางฟิสิกส์มาอธิบายการเรียนรู้ เขาพบว่าคนเรานั้นมีช่องว่างที่จะเกิดการเรียนรู้ เรียกว่า ช่องว่างแห่งชีวิต (life space) โดยมองพฤติกรรมของตนว่ามีพลังภายในและมีทิศทาง ดังนั้นจึงควรให้เขาเกิดการเรียนรู้โดยอาศัยช่องว่างแห่งชีวิต

2) ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Tolman (Tolman's sign learning) เชื่อว่า การเรียนรู้เป็นการเรียนรู้อย่างมีจุดหมาย เขาคิดว่าความมุ่งหมายและความคาดหวังมีผลต่อการเรียนรู้ แนวคิดของการเรียนรู้ คือ การให้ผู้เรียนสร้างโครงสร้างหรือเครื่องหมายขึ้น และโยงความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องหมายและเป้าหมายเข้าด้วยกันและการจะบรรลุเป้าหมายการกระทำของผู้เรียน หลักการเรียนรู้ของ Tolman มีดังนี้ 1) ความคิด ความเข้าใจ เป็นตัวแปรในการเรียนรู้ที่ดีความหมายของสิ่งที่เรียน ให้ผู้เรียนสามารถเลือกพฤติกรรมได้ 2) การเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อเลือกพฤติกรรม การเรียนรู้เครื่องหมายต้องอาศัยการคาดคะเนเป็นหลัก การที่จะสามารถคาดคะเนสิ่งต่าง ๆ ได้ ผู้เรียนต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ได้ดีพอสมควร 3) สิ่งที่จะเรียนรู้ต้องมีความสำคัญและมีความหมาย จึงทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมต่อระหว่างสิ่งที่เรียนรู้เดิมและสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ได้ 4) การเรียนรู้แอบแฝง (latent learning) หมายถึงการเรียนรู้เกิดขึ้นตั้งแต่ยังไม่ได้รับเสริมแรง (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546) ส่วนอารีย์ ตันจ์เจริญรัตน์ (2551) ได้สรุปไว้ว่า ทฤษฎีของ Tolman เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการหยั่งเห็น (insight) แล้วนำมาสรุปเป็นกฎเกณฑ์โดยโยงเข้าหาสิ่งที่มีความหมาย หรือสัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

3) ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bruner (Bruner's theory of learning) เขามองเห็นว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการ มิใช่ผลผลิต ครูควรสนใจวิธีการมากกว่าผลที่ได้รับ กระบวนการก่อให้เกิดการเรียนรู้ จึงไม่ควรสอนแต่เนื้อหา แต่ควรสอนให้คิดอย่างมีเหตุผล ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ที่ใช้แสวงหาความรู้และให้เกิดการเรียนรู้ Bruner พบวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เรียกว่า วิธีการแบบค้นพบและสืบสวนสอบสวน (method of discovery and inquiry) เขาคิดว่าความพร้อมของผู้เรียนสามารถจัดกระทำได้ โดยไม่ต้องรอให้เกิดความพร้อมตามธรรมชาติ ความสนใจของนักเรียนเป็นสิ่งเสริมให้เกิดความพร้อมในการเรียนหลักการเรียนรู้ของ Bruner มีดังนี้

- 1) การเรียนรู้จะต้องเกิดความคิดสร้างสรรค์ (intuitive) และต้องเกิดอย่างฉับไว (sharp insight)
- 2) การทำความเข้าใจ เป็นพื้นฐานที่จะช่วยในการเรียนรู้
- 3) ต้องจัดสิ่งที่เรียนให้เป็นระเบียบ
- 4) การมีแนวคิดพื้นฐาน จะเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้อื่นได้
- 5) การจัดโครงสร้างจะช่วยให้การเรียนอย่างต่อเนื่องไม่เกิดช่องว่างระหว่างความรู้พื้นฐานกับประสบการณ์ใหม่

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทฤษฎีกลุ่มความรู้ความเข้าใจ ประกอบด้วย ทฤษฎี กลุ่ม Gestalt ที่มีแนวคิดว่าการเรียนรู้เกิดจากการจัดประสบการณ์ส่วนรวมก่อนแล้วจึงพิจารณาส่วนย่อย ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Tolman มีแนวคิดว่า ความมุ่งหมายและความคาดหวังมีผลต่อ การเรียนรู้ และทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bruner มีแนวคิดว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการ มิใช่ผลผลิต กระบวนการก่อให้เกิดการเรียนรู้ จึงไม่ควรสอนแต่เนื้อหา แต่ควรสอนให้คิดอย่างมีเหตุผล ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม

3.2.3 ทฤษฎีของกลุ่มมนุษยนิยม (humanisticism)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) กล่าวว่า ทฤษฎีนี้คัดค้านการทดลองเกี่ยวกับพฤติกรรมของสัตว์ แล้วอ้างอิงมาใช้กับคน และปฏิเสธที่จะใช้คนทดลองแทนสัตว์ มองว่ามนุษย์มีอิสระ มีความสำคัญ มีศักดิ์ศรี ควรให้ความสำคัญกับมนุษย์ในด้านความคิด การมีชีวิตจิตใจ และอารมณ์ คนจะเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองเมื่อเขารับผิดชอบตนเอง นำตนเอง พัฒนาตนเองได้ ในการจัดการเรียนการสอนต้องเคารพในความเป็นมนุษย์ของผู้เรียนด้วย กลุ่มนี้เชื่อว่าผู้เรียน เป็นศูนย์กลางในการเรียน นักคิดในกลุ่มนี้มีดังนี้

- 1) ทฤษฎีความต้องการของ Maslow (Maslow hierarchy needs theory) เขาอธิบายว่ามนุษย์มีความต้องการทางกายภาพ คนเรามักจะต้องการทางร่างกายซึ่งเป็นการเบื้องต้น แล้วจึงจะสนองความต้องการทางจิตใจ เขาแบ่งเป็น 5 ชั้น คือ 1.1) ความต้องการทางกายภาพ ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ การนอนหลับพักผ่อน การขับถ่ายของเสีย และความต้องการทางเพศ เป็นต้น 1.2) ความต้องการความปลอดภัย 1.3) ความต้องการความรักและการยอมรับ 1.4) ความต้องการการยกย่องจากผู้อื่น 1.5) ความต้องการการประสบความสำเร็จในชีวิต

2) ทฤษฎีของ Rogers เขาศึกษาถึงวิธีการบำบัดทางจิต ปล่อยให้เด็กได้ระบายความ อึดอัด ให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหของตนเอง Rogers เชื่อว่า เรื่องการเรียนรู้ของนักเรียน เขาต้องเป็น ผู้เรียนเอง ครูคอยอยู่ห่าง ๆ และเป็นทีปรึกษา การจัดกิจกรรมในการเรียนควรให้ผู้เรียนเป็น ศูนย์กลางการเรียนรู้ บรรยากาศแบบกระบวนการกลุ่ม กฎ ระเบียบ ควรให้นักเรียนในกลุ่มตั้งกันเอง ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติจะให้เกิดทั้งปัญญาและเจตคติที่ดีต่อเรื่องที่เรียน โดยครูไม่สามารถจะ ถ่ายทอดทุกสิ่งได้ แต่ครูสามารถจัดสิ่งแวดล้อมให้เขาเรียนสิ่งเหล่านั้นได้

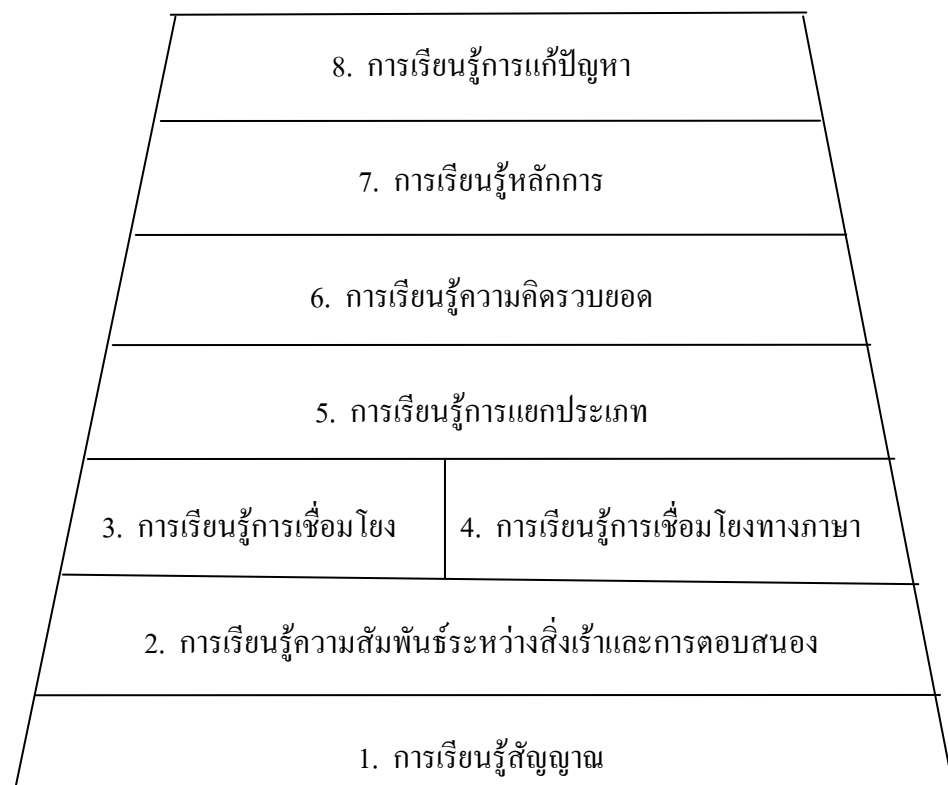
3) ทฤษฎีของ Combs เขาเชื่อว่าความเข้าใจเป็นการนำไปสู่การเรียนรู้และกิจกรรม อื่น ๆ ครูควรให้สิ่งแวดล้อมในช่วงที่ผู้เรียนกำลังสนใจและตั้งใจเรียน เพราะเป็นช่วงแห่งการ ส่งเสริมความเข้าใจ ผู้เรียนสามารถปรับความเชื่อและการรับรู้ได้ ให้ผู้เรียนคิดหาเหตุผลด้วยตนเอง และคิดได้ในทางที่ดี ครูจะต้องมีความรู้สึกที่ดีต่อนักเรียนและไวต่อความรู้สึกของนักเรียนหลักการ เรียนรู้ที่ได้จากทฤษฎีมนุษยนิยม คือ การให้คุณค่าความเป็นมนุษย์กับผู้เรียน โดยเฉพาะความรู้สึก อารมณ์ และสภาพจิตใจ ครูมีบทบาทเป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยตนเองโดยเน้นการให้ นักเรียนเป็นศูนย์กลาง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยมประกอบด้วย ทฤษฎีความต้องการของ Maslow ที่เน้นการจัดการเรียนรู้ตามลำดับความต้องการ ทฤษฎีของ Rogers มีแนวคิดให้ผู้เรียน ได้แก้ปัญหของตนเอง และทฤษฎีของ Combs เชื่อว่าความเข้าใจเป็นการนำไปสู่การเรียนรู้

3.2.4 ทฤษฎีผสมผสาน (Integrated theory)

ฉันทนา กล่อมจิต และคณะ (2549) และทิสนา แซมณี (2551) กล่าวว่า ทฤษฎี ผสมผสานได้แก่ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Gagne เขาได้ผสมผสานทฤษฎีพฤติกรรมนิยมกับทฤษฎีความรู้ ความเข้าใจ แล้วสรุปเป็น 8 ขั้นตอนในการเรียนรู้ 1) การเรียนรู้สัญลักษณ์ (sign learning) เป็นการ เรียนรู้ที่อยู่ในระดับต่ำสุด เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างไม่ตั้งใจ เช่น จากการทดลองการหลั่งน้ำลายของ สุนัข เมื่อได้ยินเสียงกระดิ่ง ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีเงื่อนไขของ Pavlov การเรียนรู้สัญลักษณ์เป็น สิ่งที่เราสามารถสังเกตเห็นจากชีวิตประจำวันของเรา ได้แก่ การกระพริบตาเมื่อมีขอมมา กระพริบตา 2) การเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง (stimulus response learning) เป็นการเคลื่อนไหวของอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายต่อสิ่งเร้า เป็นการเน้นข้อต่อระหว่าง สิ่งเร้าและการตอบสนองโดยผู้เรียนเป็นผู้กระทำเอง เช่น การทดลองจิกเป็นสี่ของนกพิราบ จากการทดลองของ Skinner 3) การเรียนรู้การเชื่อมโยง (chaining) เป็นการเรียนรู้ที่เกิด จากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองติดต่อกัน เป็นการเรียนรู้ในด้านทักษะ เช่น การเขียน การอ่าน การพิมพ์ดีด และการเล่นดนตรี เป็นต้น 4) การเชื่อมโยงทางภาษา (verbal association) เป็นการเชื่อมโยงความหมายทางภาษาโดยออกมาเป็นคำพูด แล้วจึงใช้ตัวอักษร เช่น

การเรียนรู้การใช้ภาษา รวมทั้งการเรียนรู้ตัวอักษรด้วย 5) การแยกประเภท (multiple discrimination learning) เป็นความสามารถในการแยกสิ่งเร้าและการตอบสนอง ผู้เรียนเห็นความแตกต่างของสิ่งของประเภทเดียวกัน เป็นการจำแนกความแตกต่างด้านทักษะและภาษา สามารถแยกลักษณะของลายเส้นจากหมึกเขียนได้ 6) การเรียนรู้ความคิดรวบยอด (concept learning) เป็นความสามารถที่ผู้เรียนมองเห็นลักษณะร่วมของสิ่งต่าง ๆ เช่น เมื่อนึกถึงวิทยุก็นึกถึงความถี่ของเสียง การใช้ไฟฟ้าและแบตเตอรี่การรับฟังข่าวสาระบันเทิงได้ 7) การเรียนรู้หลักการ (principle learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการนำความคิดรวบยอดสองความคิดนั้นมาสัมพันธ์กัน แล้วสรุปตั้งเป็นกฎเกณฑ์ขึ้น เช่น ไฟฟ้าเป็นสื่อนำความร้อน 8) การเรียนรู้การแก้ปัญหา (problem - solving learning) การเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหาเกิดขึ้นจากที่ผู้เรียนนำหลักการที่มีประสบการณ์มาก่อนใช้ในการแก้ปัญหา เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมและปัญหา ดังแสดงในภาพที่ 1

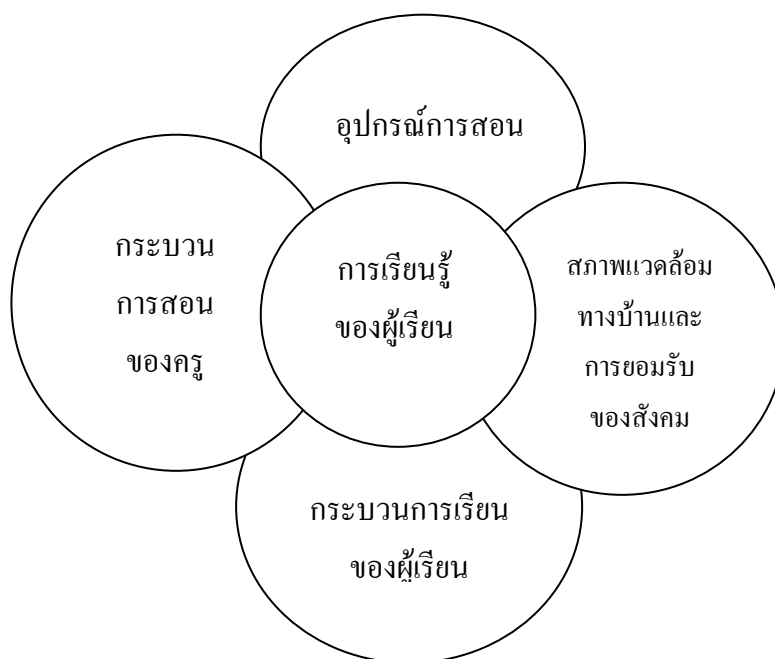


ภาพที่ 1 แสดงลำดับขั้นการเรียนรู้ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Gagne เป็นทฤษฎีผสมผสานระหว่างทฤษฎีพฤติกรรมนิยมกับทฤษฎีความรู้ความเข้าใจ โดยสรุปเป็นขั้นตอนในการเรียนรู้ 8 ขั้นตอน

3.2.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom

Bloom (1993) แบ่งจุดหมายทางการศึกษาออกเป็น 3 ด้านคือ พุทธิพิสัย (cognitive domain) ทักษะพิสัย (psychomotor domain) จิตพิสัย (affective domain) และปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) กล่าวว่า องค์ประกอบที่จะทำให้บรรลุจุดหมายทางการศึกษา จะประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) อุปกรณ์การสอน (instructional material) อุปกรณ์ที่จะช่วยให้ครูได้ใช้ในการสอนผู้เรียนให้สะดวกและเข้าใจได้ง่าย 2) กระบวนการสอนของครู (teaching process) จากวิธีการถ่ายทอดความรู้ของครู การอธิบายให้ผู้เรียนได้เข้าใจ 3) กระบวนการของผู้เรียนในการเรียนการสอน (student processing of instruction) เน้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยอาศัยความตั้งใจเอาใจใส่ และความสามารถในการรับรู้และเรียนรู้ 4) สภาพแวดล้อมทางบ้านและการยอมรับของสังคม (home environment and social system) สภาพแวดล้อมทั้งทางบ้านและสังคมทั่วไปมีผลต่อการเรียนรู้ เช่น เพื่อน วิทยุ โทรทัศน์หนังสือพิมพ์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งเหล่านี้ โดย การฟัง การพบเห็น การติดต่อ ดังแสดงในแผนภาพที่ 2



ภาพที่ 2 แสดงองค์ประกอบการเรียนรู้ของผู้เรียน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546)

ในกระบวนการสอนของครู คุณภาพการสอนของครูนั้นว่ามีความสำคัญมาก ซึ่งจะประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) การชี้แนะ (cues) หมายถึง การบอกจุดหมายของการเรียนการสอนและงานที่จะต้องทำให้ผู้เรียนได้ทราบอย่างชัดเจน 2) การมีส่วนร่วม (participation) หมายถึง การร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) การเสริมแรง (reinforcement)

หมายถึง การชมเชย การติ 4) การให้ข้อมูลย้อนกลับและแก้ไขข้อบกพร่อง (feedback and correction) เป็นการตรวจสอบผลการสอนของครูและผลการเรียนของผู้เรียน แจ้งผลนั้นให้ผู้เรียนทราบ และพิจารณา ว่าผู้เรียนยังมีจุดบกพร่องในเรื่องใด ก็จะแก้ไขเพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โดยยึดข้อมูลย้อนกลับนั้น และเนื่องจากทฤษฎีของ Bloom ได้จากการคิดและการทดลองโดยใช้ ยุทธวิธีการเรียนเพื่อรอบรู้ (mastery learning) Block จึงได้เสนอรูปแบบ การนำทฤษฎีของ Bloom ไปใช้ในการเรียนการสอน ดังนี้ แยกวิชาออกเป็นหน่วยเล็ก ๆ แต่ละหน่วยใช้เวลาสอนหนึ่งหรือ สองสัปดาห์ 1) ระบุจุดหมายของการสอนในแต่ละหน่วยอย่างชัดเจน 2) ทำการสอนแต่ละหน่วย โดยสอนเป็นกลุ่มตามปกติ 3) ทำการทดสอบวินิจฉัยความก้าวหน้าในตอนท้ายของแต่ละหน่วย เพื่อพิจารณาว่ามีความรอบรู้ในหน่วยนั้น ๆ แล้วหรือยัง ถ้ายังมีจุดใดจะต้องซ่อมเสริมเพื่อให้รอบรู้

กล่าวโดยสรุปว่าทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom มีจุดมุ่งหมาย 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย และองค์ประกอบที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษามี 4 ด้าน คือ อุปกรณ์การสอน กระบวนการสอนของครู กระบวนการของผู้เรียนในการเรียนรู้ สภาพแวดล้อม ทางบ้าน และการยอมรับของสังคม

3.2.6 ทฤษฎีการสรรค์สร้างความรู้ (constructivism)

ทิสนา แคมมณี (2551) ได้นำเสนอทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความเชื่อว่าบุคคลสามารถ สรรค์สร้างความรู้ ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเกี่ยวข้องสัมพันธ์ด้วยได้ด้วยตนเอง และเชื่อว่าการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียน คือ การเรียนรู้ในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ เรียนรู้ในสิ่งที่สัมพันธ์ เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถนำความรู้หรือประสบการณ์การเรียนรู้นั้นไปใช้ได้ อย่างแท้จริง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ทฤษฎีการสรรค์สร้างความรู้ มีรากฐานมาจากแนวคิดของ Vygotsky และ Piaget โดยที่ Piaget อธิบายว่าพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของบุคคลมีการปรับตัวผ่านทางกระบวนการซึม ซาบหรือดูดซึม (assimilation) และกระบวนการปรับ โครงสร้างทางปัญญา (accommodation) พัฒนาการเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับ และซึมซาบข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือ โครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม หากไม่สามารถสัมพันธ์กันได้จะเกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น (disequilibrium) บุคคลจะพยายามปรับสภาวะให้อยู่ในสภาวะที่สมดุล (equilibrium) โดยใช้กระบวนการปรับ โครงสร้างทางปัญญา (accommodation) โดยที่ Piaget เชื่อว่าคนเราจะมีพัฒนาการทางปัญญาเป็นไป ตามลำดับขั้นจากการมีปฏิสัมพันธ์และมีประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และประสบการณ์ ที่เกี่ยวกับการคิดเชิงตรรกะและคณิตศาสตร์ (logical mathematical experience) รวมทั้งการถ่ายทอด ความรู้ทางสังคม (social transmission) วุฒิภาวะ (maturity) และกระบวนการพัฒนาวัฒนธรรม และสังคม อย่างมาก โดยได้อธิบายว่ามนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมตั้งแต่เกิด ซึ่งนอกจาก

สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติแล้ว ก็ยังมี สิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งก็คือวัฒนธรรมที่แต่ละสังคมสร้างขึ้น ดังนั้น สถาบันทางสังคมต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของแต่ละบุคคล นอกจากนั้นภาษายังเป็นเครื่องมือสำคัญของการคิดและการพัฒนาเชาวน์ปัญญาขั้นสูง พัฒนาการทางภาษาและพัฒนาการทางความคิดของเด็กเริ่มด้วยการพัฒนาที่แยกจากกัน แต่เมื่ออายุมากขึ้นพัฒนาการทั้งสองด้านจะเป็นไปด้วยกัน และนอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาอีกท่านหนึ่งคือ Ulrich Neisser ได้ให้คำนิยามของกระบวนการรู้คิด (cognition) ว่าเป็นกระบวนการทางสมองในการปรับ เปลี่ยน ลด ตัดทอน ขยาย จัดเก็บและใช้ข้อมูลต่าง ๆ ที่รับเข้ามาทางประสาทสัมผัส ซึ่งอาจจะเกิดหรือไม่เกิดจากการกระตุ้นของสิ่งเร้าภายนอกก็ได้ ดังนั้น การรู้สึก การรับรู้ จินตนาการ การระลึกได้ การจำการคงอยู่ การแก้ปัญหา การคิดและอื่น ๆ อีกมาก จึงถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการรู้คิดนี้

นักทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มสรุปรู้สร้างความรู้มีความเชื่อว่า แม้โลกนี้จะมียุ่อยู่จริง และสิ่งต่าง ๆ มียู่ในโลกจริง แต่ความหมายของสิ่งเหล่านั้นมิได้อยู่ในตัวของมันเอง สิ่งต่าง ๆ มีความหมายขึ้นจากการคิดของคนที่รับรู้สิ่งนั้น และแต่ละคนจะให้ความหมายต่อสิ่งเดียวกันแตกต่างกันออกไปอย่างหลากหลาย ดังนั้น สิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโลกจึงไม่มีความหมายที่ถูกต้องหรือที่เป็นจริงที่สุด การรับรู้ความหมายของบุคคลแต่ละคนเกิดจากการมีประสบการณ์เดิมมาก่อน ดังนั้น สิ่งแวดล้อมที่อยู่ในประสบการณ์นั้นก็ย่อมเป็นส่วนหนึ่งของการคิดนั้น หรือเป็นความหมายส่วนหนึ่งของความคิดนั้น ด้วยเหตุนี้ Vygotsky จึงเน้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อให้ก้าวหน้าจากระดับพัฒนาการที่เป็นอยู่ไปถึงระดับพัฒนาการที่เด็กมีศักยภาพจะไปถึงได้ ซึ่ง Vygotsky อธิบายว่า เด็กที่ยังมีวุฒิภาวะไม่เพียงพอ หรือยังไม่พร้อมที่จะทำสิ่งนั้นจำเป็นต้องรอให้เด็กมีวุฒิภาวะที่สูงขึ้นหรือลดระดับพัฒนาการให้ต่ำลง แนวคิดดังกล่าวนี้ทำให้ Vygotsky เชื่อว่าการให้ความช่วยเหลือซึ่งแนะแก่เด็ก ซึ่งอยู่ในลักษณะของ assisted learning หรือ scaffolding เป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะสามารถช่วยพัฒนาเด็กให้ไปถึงระดับที่อยู่ในศักยภาพของเด็กได้ การเรียนรู้อย่างมีความหมายสำหรับผู้เรียน คือ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาในสภาพที่เป็นจริง หรือการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงนอกห้องเรียนเป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของบุคคลนั้น ๆ และ ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2546) ได้สรุปและแบ่งขั้นตอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้ ขั้นที่ 1 การชี้ปัญหาหรือระบุประเด็นปัญหาให้ชัดเจน เป็นการ “ค้นหาความจริง” (fact finding) และ “ค้นพบปัญหา” (problem finding) กล่าวคือการตระหนักถึงปัญหาโดยการสืบค้นเข้าไปภายในตัวเอง คือเมื่อเกิดความกังวลใจไม่สบายใจ ต้องพิจารณาว่าความกังวลนั้นเกิดจากสาเหตุใด ซึ่งนำไปสู่การค้นพบสาเหตุ หรือปัญหาเป็นลำดับต่อมา โดยต้องระบุหรือชี้ชัดประเด็นปัญหาให้ชัดเจนก่อนว่าปัญหานั้นคืออะไรเป็นอันดับแรก จากนั้นจึงผ่านไปสู่การรวบรวม

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเป็นลำดับถัดไป ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูล ข้อมูลหมายถึง ความรู้ ข้อเท็จจริง ประสบการณ์เดิม ตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน เพื่อใช้เป็นฐานในการคิด แก้ปัญหาต่อไป ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ เป็นขั้นพิจารณาและแจกแจงข้อมูลที่ได้เป็นการคิดไตร่ตรอง วางแผนข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่โดยคิดวิเคราะห์แจกแจงลึกลงไปในรายการต่าง ๆ แยกแยะตีความและ เปรียบเทียบ เช่น ความเหมือน ความต่างและความสัมพันธ์ของข้อมูล เป็นต้น ขั้นที่ 4 การใช้ ความคิดคัดเลือกข้อมูล เมื่อผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นที่ 3 แล้วจะต้องพิจารณาข้อมูลที่ได้ อย่างละเอียดรอบคอบเพื่อตัดสินใจว่าข้อมูลใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม โดยพยายามมองหาทางเลือก ไว้หลาย ๆ ทาง นับเป็นขั้นการค้นหาคำคิดหรือสมมติฐาน (idea finding) หลักสำคัญคือต้อง พยายามระดมความคิด พยายามผลิตความคิดออกมาให้ได้มากที่สุดอย่างเป็นอิสระ หรือกล่าวอีก นัยหนึ่งคือ มุ่งผลิตความคิดของตนเอง ขั้นที่ 5 การประมวลความคิด ความคิดเมื่อเกิดขึ้น ครั้งแรกอาจยังฟุ้งกระจายไม่ชัดเจนต้องผ่านการคิดทบทวนซ้ำ เพื่อให้ความคิดนั้นก่อรูปและพัฒนา ในรายละเอียด จนมีความชัดเจนมากขึ้นตามลำดับ เป็นกระบวนการครุ่นคิด (incubation) ในขั้นนี้ ข้อมูลทั้งเก่าและใหม่ จะสับสนปนเปกันไม่เป็นระเบียบยังไม่สามารถขมวดความคิดเป็นคำตอบที่ ชัดเจนได้ จึงปล่อยความคิดนั้นเงียบ ๆ เสมือนระยะฟักตัว ซึ่งอาจจะสำเร็จหรือไม่ก็ได้ ขั้นที่ 6 การสังเคราะห์ เมื่อผ่านการคิดอย่างละเอียดรอบคอบแล้ว จะต้องรวบรวมหรือเชื่อมต่อองค์ประกอบ ของปัญหา ข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน จนได้ภาพรวมของปัญหา หรือสภาพการณ์ ที่แจ่มชัด จนเกิด ประกายแนวคิด (illumination or insight) จากการร้อยเรียงเหตุผล ข้อมูลและความคิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน จนกระทั่งสามารถเห็นความสัมพันธ์ของสภาพการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นว่าสิ่งต่าง ๆ มีเหตุผล เชื่อมโยงกันอย่างไร เกิดความเข้าใจและคิดคำตอบออกทันทีหรือที่เรียกว่า “ความคิดแว็บ” หรือ “ปิ๊ง” นั่นเอง ขั้นที่ 7 การประเมินผล เมื่อเกิดประกายความคิดขึ้นแล้วขั้นต่อมาจะต้องทดสอบ หรือพิสูจน์ (verification) ว่าความคิดนั้นเป็นจริงและถูกต้องหรือไม่ เป็นการยอมรับผลจากการ ค้นพบ (acceptance finding) โดยนำวิธีการที่ผ่านประเมินแล้วว่าเหมาะสมมาพิสูจน์ให้เห็นว่า สามารถนำไปใช้ได้ รวมทั้งเผยแพร่ความคิดนั้นไปสู่สาธารณชนเพื่อให้ความคิดนั้นเป็นที่ยอมรับ โดยสากล

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทฤษฎีการสรรค์สร้างความรู้ ให้ความสำคัญกับกระบวนการ ทางสติปัญญาโดยมีความเชื่อว่าบุคคลจะรับรู้หรือเข้าใจสิ่งต่าง ๆ นอกจากจะรับข้อมูลจากภายนอก เหล่านั้นเข้ามาสู่ระบบการเก็บข้อมูลในสมองแล้ว บุคคลยังสร้างสรรค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการทำความเข้าใจ จนสามารถให้คำตอบที่มีความหมายสำหรับตนเอง ซึ่งต้องอาศัย ความรู้หรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ก่อนในโครงสร้างของสมอง และการให้ความหมายของบุคคล จะมีความแตกต่างกันออกไป เนื่องจากประสบการณ์เดิม สภาพภูมิหลัง ความเชื่อ วัฒนธรรม

และความรู้สึก ที่ตนเองมีอยู่ก่อนแตกต่างกัน ดังนั้น จึงเน้นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงของผู้เรียน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปเชื่อมโยงกับสภาพปัญหาภายนอกห้องเรียนได้ หรือเรียนรู้จากสภาพการณ์ที่เป็นจริงในการดำเนินชีวิตประจำวัน

3.2.7 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายของ Ausubel

สุรางค์ โคว์ตระกูล (2544) ได้อธิบายถึงทฤษฎีของ Ausubel ไว้ว่าเป็นทฤษฎีที่หาหลักการอธิบายการเรียนรู้ที่เรียกว่า Meaningful Verbal Learning โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้ที่ปรากฏในหนังสือที่โรงเรียนใช้กับความรู้เดิมที่อยู่ในสมองผู้เรียนในโครงสร้างสติปัญญา หรือการสอนโดยวิธีการให้ข้อมูลข่าวสารด้วยถ้อยคำ เน้นความสำคัญของการเรียนรู้ที่มีความเข้าใจในความหมาย การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้รวมหรือเชื่อมโยง (Subsumme) สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2551) ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย Ausubel เชื่อว่าการเรียนรู้จะมีความหมายแก่ผู้เรียน หากการเรียนรู้นั้นสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่รู้มาก่อน การนำเสนอความคิดรวบยอดหรือกรอบมโนทัศน์ หรือกรอบความคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่ผู้เรียนก่อนการสอนเนื้อหาสาระนั้น ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาสาระนั้นอย่างมีความหมาย ส่วนพรณี ช. เจนจิต (2545) ได้นำเสนอทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายของ Ausubel ว่าการเรียนรู้ที่มีความหมายจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์หรือความรู้ใหม่ที่มีความสอดคล้องกับความรู้เดิมที่นักเรียนมีอยู่ แล้วทำการเชื่อมโยงความรู้ใหม่ให้ เข้ากับความรู้เดิมของผู้เรียนได้ ดังนั้น การจัดเนื้อหาให้แก่ผู้เรียนจึงเป็นลักษณะการใช้หลักการหรือมโนคติ จากมโนคติที่กว้างที่สุดไปถึงมโนคติที่แคบลงอย่างเป็นลำดับและต่อเนื่อง ซึ่งการเชื่อมโยงความรู้ในลักษณะนี้จะให้ผู้เรียนเกิดความรู้และความเข้าใจในระยะยาว หรือเกิดการเรียนรู้ที่คงทน และนำเสนอทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของ Ausubel โดย Ausubel กล่าวถึงโครงสร้างทางสติปัญญา (cognitive structure) ไว้ว่า โครงสร้างทางสติปัญญาเป็นโครงสร้างของความรู้ที่ผู้เรียนเก็บสะสมไว้ในสมองในขณะใดขณะหนึ่งว่ามีการจัดระบบความรู้เหล่านั้นชัดเจน มันคงเพียงใด มีการจัดระบบมากน้อยแค่ไหน โครงสร้างทางสติปัญญาจะประกอบด้วยมโนคติที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ จากมโนคติที่กว้างที่สุดไปยังมโนคติที่มีความหมายแคบลง โครงสร้างทางสติปัญญาของบุคคลจะจัดลำดับความรู้ในสาขาใดสาขาหนึ่งไว้ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเรียนรู้และจดจำข้อมูลใหม่ ๆ ในสาขานั้นซึ่งจะเป็น ตัวบ่งชี้ถึงความชัดเจนในสิ่งที่จะเรียน ซึ่งผ่านเข้ามาในขอบข่ายของความคิด (cognitive field) กระบวนการนี้เป็นกระบวนการปฏิบัติสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ถ้าโครงสร้างทางสติปัญญาจัดลำดับได้เป็นอย่างดี การรับรู้ความรู้ใหม่ก็จะเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี แต่หากการจัดลำดับเป็นไปอย่างสับสน ไม่ชัดเจนและไม่มันคง การรับรู้และจดจำความรู้ใหม่ก็จะเป็นได้น้อยหรือไม่สามารถรับรู้ได้เลย Ausubel ยืนยันว่าโครงสร้างทางสติปัญญาของบุคคลที่มีอยู่เดิมเป็นองค์ประกอบอันดับแรกที่สำคัญที่สุดใน

การรับรู้ความรู้ใหม่อย่างมีความหมาย ดังนั้นการรับรู้ความรู้ใหม่จะมีความหมาย และจดจำได้นาน เพียงใดขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางสติปัญญาเดิมของผู้เรียน ดังนั้น หากต้องการให้เกิดการเรียนรู้ความรู้ใหม่ที่มีความหมายและมีความคงทน ก่อนที่จะมีการให้ความรู้ใหม่แก่ผู้เรียนนั้น สิ่งสำคัญอย่างยิ่ง คือ ผู้สอนจำเป็นต้องเพิ่ม หรือเสริมความชัดเจนและมั่นคงของความรู้เดิมให้แก่ผู้เรียน Ausubel ได้ให้หลักการสำคัญของโครงสร้างทางสติปัญญาที่นำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนไว้ 2 ประการ คือ progressive differentiation และ integrative reconciliation ซึ่งหลักการทั้ง 2 เหล่านี้จะช่วยในการจัดลำดับเนื้อหาในแต่ละวิชาทำให้ผู้เรียนสามารถรับเนื้อหาในแต่ละวิชาที่เรียนเข้าไปอยู่ในโครงสร้างทางสติปัญญาของเขาได้อย่างมั่นคง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การเรียนรู้อย่างมีความหมายจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์หรือความรู้ใหม่ที่มีความสอดคล้องกับความรู้เดิมที่นักเรียนมีอยู่แล้วทำการเชื่อมโยงความรู้ใหม่ให้เข้ากับความรู้เดิมของผู้เรียนได้ และมีหลักการสำคัญของโครงสร้างทางสติปัญญาที่นำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนไว้ 2 ประการ คือ progressive differentiation และ integrative reconciliation

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยมีทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญดังนี้ คือ ทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจ ทฤษฎีของมนุษย์นิยม ทฤษฎีผสมผสาน ทฤษฎีการสรรค์สร้างความรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความหมาย และทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา และจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์สามารถสรุปรายละเอียดเป้าหมาย และแนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เป้าหมายและแนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้

ทฤษฎี	เป้าหมาย					แนวทาง
	ด้านร่างกาย	ด้านสติปัญญา	ด้านอารมณ์	ด้านสังคม	ด้านคุณธรรมจริยธรรม	
1. ทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมนิยม	✓	✓	✓	✓	✓	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเรียนรู้เกิดจากผู้เรียนเป็นผู้กระทำ 2. การกระทำใดถ้าได้รับการเสริมแรงมีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมนั้นอีก 3. การเสริมแรงทันทีทันใด ใช้เมื่อต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว 4. การเสริมแรงเป็นครั้งคราว ใช้เมื่อต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ไปเรื่อย ๆ 5. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ต้องมีความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ 6. การฝึกหัดซ้ำบ่อย ๆ ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้นานและคงทน
2. ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจ		✓				<ol style="list-style-type: none"> 1. การเรียนรู้ที่ดีต้องมีความชัดเจนและแน่นอน 2. สิ่งที่เรียนมีความคล้ายคลึงกันการรับรู้จะถ่ายโยงกันได้ 3. กระบวนการทำให้เกิดการเรียนรู้

ตารางที่ 1 เป้าหมายและแนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้ (ต่อ)

ทฤษฎี	เป้าหมาย					แนวทาง
	ด้านร่างกาย	ด้านสติปัญญา	ด้านอารมณ์	ด้านสังคม	ด้านคุณธรรมจริยธรรม	
4. ทฤษฎีผสมผสาน	✓	✓	✓	✓		<p>การเรียนรู้มี 8 ขั้นตอน คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การเรียนรู้สัญญาณ 2. การเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง 3. การเรียนรู้การเชื่อมโยง 4. การเรียนรู้การเชื่อมโยงทางภาษา 5. การเรียนรู้การแยกประเภท 6. การเรียนรู้ความคิดรวบยอด 7. การเรียนรู้หลักการ 8. การเรียนรู้การแก้ปัญหา
5. ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom	✓	✓	✓	✓		<ol style="list-style-type: none"> 1. อุปกรณ์การสอนจะช่วยให้ครูสอนได้สะดวกและนักเรียนเข้าใจง่าย 2. การจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านและสังคมมีผลต่อการเรียนรู้ 3. ครูมีกระบวนการถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้เข้าใจ 4. ผู้เรียนต้องตั้งใจเอาใจใส่ในการเรียนรู้
6. ทฤษฎีการสรรคส์สร้างความรู้		✓	✓	✓	✓	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเรียนรู้ต้องอาศัยประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ในสมอง 2. การจัดการเรียนรู้จัดให้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ตารางที่ 1 เป้าหมายและแนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้ (ต่อ)

ทฤษฎี	เป้าหมาย					แนวทาง
	ด้านร่างกาย	ด้านสติปัญญา	ด้านอารมณ์	ด้านสังคม	ด้านคุณธรรมจริยธรรม	
7. ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายและทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา	✓	✓	✓	✓	✓	1. การเรียนรู้ที่มีความหมายจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์ใหม่ที่สอดคล้องกับความรู้เดิม 2. จัดเนื้อหาการเรียนรู้จากกว้างสุดไปถึงแคบลงอย่างเป็นลำดับต่อเนื่อง

3.3 ธรรมชาติและองค์ประกอบของการเรียนรู้

สุพานี สฤษฏ์วานิช (2549) และมานะ สิ้นธุวงษานนท์ (2550) กล่าวว่า ธรรมชาติของการเรียนรู้โดยทั่วไปนักจิตวิทยาเชื่อว่ามนุษย์จะมีการเรียนรู้ได้ ก็ต่อเมื่อมนุษย์ได้ทำกิจกรรมใด ๆ แล้วเกิดประสบการณ์ ประสบการณ์ที่สะสมมาาก ๆ และหลาย ๆ ครั้งทำให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้ขึ้น และเกิดการพัฒนาสิ่งที่เรียนรู้จนเกิดเป็นทักษะ และเกิดเป็นความชำนาญ ดังนั้น การเรียนรู้ของมนุษย์ก็จะอยู่กับตัวของมนุษย์เรียกว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร หัวข้อที่น่าสนใจต่อไปคือธรรมชาติของการเรียนรู้ของมนุษย์มีอะไรบ้าง ในที่นี้ขออธิบายเป็นข้อ ๆ คือ 1) การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมค่อนข้างถาวร 2) การเรียนรู้ย่อมมีการแก้ไข ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลง โดยการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ จะต้องเนื่องมาจากประสบการณ์ 3) การเปลี่ยนแปลงชั่วครั้งชั่วคราว ไม่นับว่าเป็นการเรียนรู้ 4) การเรียนรู้ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมต้องอาศัยการสังเกตพฤติกรรม 5) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และกระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นตลอดเวลาที่บุคคลมีชีวิตอยู่ โดยอาศัยประสบการณ์ในชีวิต 6) การเรียนรู้ไม่ใช่วุฒิภาวะแต่อาศัยวุฒิภาวะ

วุฒิภาวะคือระดับความเจริญเติบโตสูงสุดของพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ของบุคคลในแต่ละช่วงวัยที่เป็นไปตามธรรมชาติ แต่การเรียนรู้ไม่ใช่วุฒิภาวะแต่ต้องอาศัยวุฒิภาวะประกอบกัน 7) การเรียนรู้เกิดได้ง่ายถ้าสิ่งที่เรียนเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน 8) การเรียนรู้ของแต่ละคนแตกต่างกัน 9) การเรียนรู้ย่อมเป็นผลให้เกิดการสร้างแบบแผนของพฤติกรรมใหม่ 10) การเรียนรู้อาจจะเกิดขึ้นโดยการตั้งใจหรือเกิดโดยบังเอิญก็ได้ และองค์ประกอบของการเรียนรู้มีดังนี้ คือ 1) สิ่งเร้า (stimulus) เป็นตัวการที่ทำให้บุคคล มีปฏิกิริยาโต้ตอบออกมา และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมว่าจะแสดงออกมาในลักษณะใด สิ่งเร้าอาจเป็นเหตุการณ์หรือวัตถุและอาจเกิดภายในหรือภายนอกร่างกายก็ได้ เช่น เสียงนาฬิกาปลุกให้เราตื่น กำหนดวันสอบ เร้าให้เราเตรียมสอบ 2) แรงขับ (drive) มี 2 ประเภท คือ แรงขับปฐมภูมิ (primary drive) เช่น ความหิว ความกระหาย การต้องการพักผ่อน เป็นต้น และแรงขับทุติยภูมิ (secondary drive) เป็นเรื่องของความต้องการทางจิตและทางสังคม เช่น ความวิตกกังวล ความต้องการความรักความปลอดภัย เป็นต้น แรงขับทั้งสองประเภทเป็นผลให้เกิดปฏิกิริยาอันจะนำไปสู่การเรียนรู้ 3) การตอบสนอง (response) เป็นพฤติกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลแสดงออกมาเมื่อได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าต่าง ๆ เช่น คน สัตว์ สิ่งของ หรือสถานการณ์ และอาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่รอบตัวเรานั้นเอง 4) แรงเสริม (reinforcement) คือ สิ่งที่มาเพิ่มกำลังให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง เช่น รางวัล การตำหนิ การลงโทษ การชมเชย เงิน ของขวัญ เป็นต้น

ในขณะที่ประสาท อิศรปริดา (2547) กล่าวว่าอีกตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้คือ ตัวแปรด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล อาจจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มๆ คือ กลุ่มความสามารถ กลุ่มบุคลิกภาพ และกลุ่มผสมผสานระหว่างความสามารถกับบุคลิกภาพ โดยเฉพาะสไตล์การคิด (cognitive style) และสไตล์การเรียนรู้ (learning style) ซึ่งสไตล์การคิดให้ข้อสรุปที่สอดคล้องกันว่า แต่ละบุคคลจะมีวิถีทางของตนเองในการที่จะรับสารข้อมูล การจัดระเบียบสารข้อมูล และกระบวนการประมวลผลสารข้อมูล สไตล์การคิดมี 2 มิติ คือ 1) สไตล์การคิดที่พิจารณาความเร็วและความผิดพลาดของการตอบสนองเป็นหลัก (conceptual tempo) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สไตล์การคิดประเภทหุนหัน และสไตล์การคิดประเภทไตร่ตรอง 2) สไตล์การคิดที่เน้นการจำแนกอิทธิพลของสิ่งรอบข้างออกจากสิ่งที่สนใจ (psychological differentiation) แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ สไตล์การคิดประเภทที่ขึ้นอยู่กับสิ่งรอบข้างกับสไตล์การคิดประเภทที่เป็นอิสระจากสิ่งรอบข้าง ส่วนสไตล์การเรียนรู้ เป็นลักษณะนิสัยหรือความชอบของแต่ละบุคคลในสถานการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นเรื่องที่จะพิจารณาว่าแต่ละบุคคลชอบเรียนที่ไหน เมื่อไร และกับใคร เขาจะเรียนได้ดีในสภาพแวดล้อมใด และจะเรียนได้ดีโดยเงื่อนไขหรือเมื่อมีภาวะทางร่างกายในลักษณะใด ซึ่ง Kolb, Robin and Osland (1991 อ้างถึงใน ประสาท อิศรปริดา, 2547) ได้แบ่งสไตล์การเรียนรู้ออกเป็น

4 ประเภท คือ แบบไดเวอร์เจอร์ เป็นสไตล์การเรียนรู้ที่ผสมระหว่างการเรียนจากประสบการณ์จริงเชิงรูปธรรมกับการเรียนจากการสังเกตและไตร่ตรอง แบบอิมมิเตอร์ เป็นแบบที่ผสมระหว่างการเรียนจากการคิดเชิงนามธรรมกับการเรียนจากการสังเกตและไตร่ตรอง แบบคอนเวอร์เจอร์ เป็นแบบที่ผสมระหว่างการเรียนจากการคิดเชิงนามธรรมกับการเรียนจากการทดลองและปฏิบัติ และแบบแอ็คคอมมูเตเตอร์ เป็นแบบที่ผสมระหว่างการเรียนจากประสบการณ์จริงเชิงรูปธรรมกับการเรียนจากการทดลองและปฏิบัติ ผู้มีสไตล์การเรียนรู้แต่ละแบบจะมีลักษณะนิสัยและความชอบในการเรียนแตกต่างกัน สไตล์การคิดและสไตล์การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล จะเป็นข้อบ่งชี้ถึงความแตกต่างของการปฏิบัติตามแนวทางปัญญา (Intellectual functioning) ขณะเดียวกันก็เป็นข้อบ่งชี้ถึงความแตกต่างด้านคุณลักษณะทางบุคลิกภาพด้วย และยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบทางการเรียนรู้ตามทฤษฎีของเบนคูราว่า วิธีสำคัญที่คนเราเรียนรู้สิ่งต่างๆเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือพฤติกรรมใหม่ๆก็คือวิธีการสังเกตคนอื่น ๆ พฤติกรรมของคนอื่น ๆ ที่กล่าวนี้ถือว่าเป็นแม่แบบ ฉะนั้นองค์ประกอบสำคัญในการเรียนรู้ต่าง ๆ จึงจำแนกได้ 3 ประการดังนี้ 1) แม่แบบในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ หน้าที่พื้นฐานของแม่แบบก็คือ การถ่ายทอดสารสนเทศไปยังผู้สังเกต 2) ผลกรรมจากพฤติกรรมของแม่แบบ เบนคูรามีความเห็นว่า ผลกรรมที่แม่แบบได้รับซึ่งอาจอยู่ในรูปการเสริมแรงที่แม่แบบได้รับหรือการลงโทษที่แม่แบบได้รับต่างก็มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ทางสังคมของผู้เรียน 3) กระบวนการทางปัญญาของผู้เรียน เป็นตัวเชื่อมระหว่างพฤติกรรมและผลการกระทำที่แม่แบบได้รับ และถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทในฐานะศูนย์กลางของการเรียนรู้ กระบวนการของการเรียนรู้ในธรรมชาติของเบนคูรา จะเกิดขึ้นใน 4 ขั้นตอนด้วยกัน คือ ผู้เรียนเกิดความใส่ใจ ผู้เรียนจดจำ ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมตามแม่แบบ และผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำ ๆ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การเรียนรู้มีธรรมชาติของตัวเองและมีองค์ประกอบของการเรียนรู้คือ สิ่งเร้า แรงขับ การตอบสนอง และแรงเสริม นอกจากนี้ สไตล์การคิด สไตล์การเรียนรู้ ตลอดจนแม่แบบในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ ผลกรรมจากพฤติกรรมของแม่แบบ และกระบวนการทางปัญญาของผู้เรียน ก็เป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ ดังนั้น การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนจำเป็นต้องคำนึงถึงธรรมชาติและองค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วย

3.4 กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้เป็นขั้นตอนกิจกรรมที่จะทำให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แนวคิดที่สำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

มาลี จุฑา (2544) ได้เสนอกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญได้แก่ 1) กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Gagne ที่กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ไว้ 8 ขั้นตอน คือ 1.1) การจูงใจ (motivation phase) ก่อนการเรียนรู้จะต้องมีการจูงใจให้ผู้เรียน อยากรู้ อยากเห็น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้ดำเนินไปได้ด้วยดี 1.2) ความเข้าใจ (apprehending phase) ในการเรียนรู้ผู้เรียนจะต้องเข้าใจในบทเรียน จึงจะช่วยให้การศึกษามีประสิทธิภาพ 1.3) การได้รับ (acquisition phase) เมื่อผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียน จะก่อให้เกิดการได้รับความรู้เพื่อเก็บไว้หรือจดจำบทเรียนไว้ต่อไป 1.4) การเก็บไว้ (retention phase) หลังจากผู้เรียนได้รับความรู้ก็จะเก็บความรู้เหล่านั้นไว้ตามสมรรถภาพการจำของบุคคล 1.5) การระลึกได้ (recall phase) เมื่อผู้เรียนเก็บความรู้ไว้ก็จะถูกนำมาใช้ในโอกาสต่างๆ เท่าที่จะระลึกได้ 1.6) ความคล้อยคลึง (generalization phase) ผู้เรียนจะนำสิ่งที่ระลึกได้ไปใช้ และเมื่อพบกับสถานการณ์หรือสิ่งเร้าที่คล้ายคลึงกันจะนำความรู้ดังกล่าวไปสัมพันธ์กับการเรียนรู้ในความรู้ใหม่ที่คล้ายคลึงกัน 1.7) ความสามารถในการปฏิบัติ (performance phase) หลังจากที่ได้เรียนรู้ไปแล้วผู้เรียนต้องนำความรู้ที่เรียนรู้ไปแล้วนั้นไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง 1.8) การป้อนกลับ (feedback phase) เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ ว่าผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ถูกต้องเพียงใด สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียนหรือไม่ จะได้นำข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ต่อไป 2) กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Bruner ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ว่าประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ 2.1) การรับความรู้ (acquisition) เป็นขั้นตอนของการรับความรู้ใหม่ๆ ที่ได้จากการเรียนรู้ 2.2) การแปลงรูปของความรู้ (transformation) เป็นขั้นของการแปลงรูปความรู้ที่ได้รับมาให้สัมพันธ์กับประสบการณ์เดิม หรือเหตุการณ์ปัจจุบัน 2.3) การประเมินผล (evaluation) เป็นขั้นตอนของการประเมินผลว่าสิ่งที่ได้รับมาเป็นความรู้ใหม่ เมื่อผ่านขั้นการแปลงรูปของความรู้แล้วว่าดีหรือไม่ หรือทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ก้าวหน้าขึ้นเพียงใด 3) กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Bloom ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ว่ามี 6 ขั้นดังนี้ 3.1) ความรู้ (knowledge) หลังจากบุคคลได้เรียนรู้ไปแล้วจะเกิดเป็นความรู้ติดตัวผู้เรียน โดยวัดได้จากการจำได้หรือท่องจำได้ เป็นต้น 3.2) ความเข้าใจ (comprehension) ต่อจากขั้นที่ 1 บุคคลจะแปลความหมายหรืออธิบายสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้วในขั้นที่ 1 เกิดเป็นความเข้าใจขึ้น 3.3) การนำไปใช้ (application) เมื่อบุคคลได้เรียนรู้มีความรู้ความเข้าใจแล้วจะสามารถนำความรู้และความเข้าใจไปใช้ได้ เช่น เรียนรู้การหาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยม ใช้สูตรด้านกว้างคูณด้านยาว ผู้เรียนสามารถอธิบายได้ ต่อจากนั้นผู้เรียนสามารถนำไปคำนวณหาพื้นที่ของห้องเรียนได้ เป็นต้น 3.4) การวิเคราะห์ (analysis) เมื่อบุคคลได้เรียนรู้ขั้นที่ 3 แล้วบุคคลจะมีความสามารถในการวิเคราะห์ถึงที่มาของสูตร การหาคำนวณหาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยม ว่ามาจากผลรวมของพื้นที่ของหน่วยย่อยๆ เป็นต้น 3.5) การสังเคราะห์ (synthesis) เมื่อบุคคลได้เรียนรู้ถึงขั้นที่ 4 แล้ว บุคคลจะมีความสามารถในการสังเคราะห์หรือสร้างสูตรขึ้นมาใหม่

เช่น การนำผลรวมของพื้นที่ของหน่วยย่อย ๆ มารวมกันจะได้เป็นพื้นที่ของสี่เหลี่ยมใหญ่ จึงได้
 สูตรว่าพื้นที่สี่เหลี่ยมเป็นผลคูณของด้านกว้างและด้านยาว เป็นต้น 3.6) การประเมินผล (evaluation)
 เมื่อบุคคลได้เรียนรู้ถึงขั้นที่ 5 แล้วบุคคลจะมีความสามารถในการตัดสินใจหรือตีค่า หรือประเมินค่า
 ของสิ่งที่พบเห็น ว่าถูกต้องและดีงามหรือไม่ เป็นต้น 4) กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของ
 Cronbach ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ว่ามีขั้นตอนดังนี้ 4.1) ความมุ่งหมาย (goal) หมายถึงสิ่งที่
 ผู้เรียนควรจะได้รับจากการเรียนรู้ 4.2) ความพร้อม (readiness) หมายถึงระดับวุฒิภาวะอารมณ์
 และความสามารถในการเรียนรู้ 4.3) สถานการณ์ (situation) หมายถึง ตัวครู บทเรียน วิธีสอน
 สื่อการสอน กิจกรรม บรรยากาศในการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 4.4) การแปลความหมาย (interpretation) หมายถึง การพิจารณาและตีความหมายในสิ่งเร้าและ
 สถานการณ์ที่ได้รับรู้มา 4.5) การตอบสนอง (response) หมายถึง การลงมือแสดงพฤติกรรมโดยมี
 ปฏิสัมพันธ์ต่อสิ่งเร้าและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง 4.6) ผลต่อเนื่อง (consequence) หมายถึง ผลที่เกิด
 จากการตอบสนองว่าสอดคล้องกับความมุ่งหมายหรือไม่ ถ้าสอดคล้อง ถือว่ามีการเรียนรู้เกิดขึ้นแล้ว
 ถ้ายังไม่สอดคล้องแสดงว่ายังไม่มีการเรียนรู้เกิดขึ้น 4.7) ปฏิกริยาต่อการขัดขวาง (reaction to thwarting)
 หมายถึงการพบกับความผิดหวัง จึงต้องไปตั้งต้นในขั้นที่หนึ่งใหม่ ในขณะที่ กันยา สุวรรณแสง
 (2538) กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้มีดังนี้ 1) มีสิ่งเร้า (stimulus) มาเร้าอินทรีย์ (organism) 2) อินทรีย์
 เกิดการรับสัมผัส (sensation) ประสาทสัมผัสทั้งห้า ตา หู จมูก ลิ้น ผิวกาย 3) ประสาทสัมผัส
 ส่งกระแสสัมผัสไปยังระบบประสาทเกิดการรับรู้ (perception) 4) สมองแปลผลออกมาว่าสิ่งที่สัมผัส
 คืออะไรเรียกว่าความคิดรวบยอด (conception) 5) พฤติกรรมได้รับคำแปลผลทำให้เกิดความคิดรวบยอด
 ก็จะเกิดการเรียนรู้ (learning) 6) เมื่อเกิดกระบวนการเรียนรู้บุคคลก็จะเกิดการตอบสนอง (response)
 พฤติกรรมนั้น ๆ

และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
 พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติไว้ในแนวการจัดการศึกษาที่ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และ
 พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และ ตามอัธยาศัย
 ต้องเน้นความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ และแนวการจัดการศึกษาในมาตรา 24 ได้
 บัญญัติเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ว่า ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ
 ดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2548) 1) จัดหาเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้อง
 กับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน 2) ฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการ
 การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้
 จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่าง
 ต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝัง

คุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 6) การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ในทุกเวลาทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนทุกฝ่ายให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญจะต้อง มีแรงจูงใจ มีการเรียนรู้ ที่มีความหมายกับผู้เรียน มีความเข้าใจในการเรียนรู้ มีการตอบสนอง มีการฝึกปฏิบัติให้เกิดการเรียนรู้ การนำไปใช้ การคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ความรู้ ตลอดจนการประเมินผลการเรียนรู้

3.5 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้

3.5.1 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของ Bloom

Bloom (1985) แบ่งจุดหมายปลายทางการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย (cognitive domain) ทักษะพิสัย (psychomotor domain) จิตพิสัย (affective domain)

3.5.2 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของ สุนน อมรวิวัฒน์

สุนน อมรวิวัฒน์ (2533) ได้เสนอว่า สมบัติพิสัยที่น่าจะนำไปใช้เป็นพื้นฐานของการจัดการศึกษาไทยได้แก่ วัฒนธรรม ปัญญาธรรม

3.5.3 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของ ทิศนา แจมมณี

และคณะ

ทิศนา แจมมณี และคณะ (2536) ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทย มีดังนี้ 1) พัฒนาการทางด้านร่างกาย เป็นผู้มีสุขภาพดี รักความสะอาด มีอัตราการเจริญเติบโตอย่างเหมาะสมกับวัย 2) พัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นผู้มีความใฝ่รู้ สามารถคิด กล้าคิด กล้าถาม กล้าพูด รู้จักแสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถแก้ปัญหาและมีความคิดสร้างสรรค์ 3) พัฒนาการทางด้านคุณธรรม เป็นผู้มีการปฏิบัติดีตามโอวาท 3 ประการของพระพุทธศาสนา คือ เว้นชั่ว ทำดี ฝึกจิตใจให้ผ่องใส และมีคุณธรรมต่าง ๆ ได้แก่ มีวินัย มีสติกตัญญู เมตตา กรุณา อุดหนุน ซื่อสัตย์ ประหยัด ขยันและไม่เห็นแก่ตัว 4) พัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพ เป็นผู้มีความร่าเริงแจ่มใส เป็นมิตรต่อผู้อื่น มีกิริยา มารยาทแบบไทย ทั้งกาย วาจา ใจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักพึ่งตนเอง มีความรับผิดชอบ รู้จักยืดหยุ่นและวางตนอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ 5) พัฒนาการด้านสังคม เป็นผู้สามารถเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รู้จักเคารพในสิทธิหน้าที่ของตนเอง และของผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ รู้จัก

แก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี รักษา ศาสนาพระมหากษัตริย์ เห็นคุณค่าในศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ รู้จักรักษาและใช้ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.5.4 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของ วิชัย ตันศิริ

วิชัย ตันศิริ (2539) กล่าวถึง ความหมายและจุดมุ่งหมายของการศึกษาตามความหมายในนัยทางพระพุทธศาสนา คือ การพัฒนาขั้น 5 ของบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อให้บรรลุชีวิตที่ร่มเย็นทั้งทางร่างกายและจิตใจ

องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของ อารี รังสินันท์

อารี รังสินันท์ (2540) กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่เด็กอย่างมีระบบ เพื่อเตรียมเยาวชนของชาติให้เป็นสมาชิกที่สมบูรณ์ของเยาวชน กล่าวคือ เป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ และปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถสร้างสรรค์ประโยชน์แก่สังคม

3.5.6 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของ สุภาภรณ์ จันทวานิช และ วิศนี ศีลตระกูล

สุภาภรณ์ จันทวานิช และ วิศนี ศีลตระกูล (2541) ได้ระบุถึงคุณภาพชีวิต แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ 1) ระดับกายภาพ 2) ระดับสังคม 3) ระดับจิตใจ 4) ระดับสติปัญญา

3.5.7 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของ Gomer

Gomer (2004) ได้ศึกษาการเปลี่ยนผ่านการศึกษาเชิงคุณภาพในการเลือกสนามของนักกีฬาอ้อกกีที่ย้ายมาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่การเป็นน้องใหม่ของวิทยาลัย พบว่า อารมณ์เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งสู่การเป็นมืออาชีพของนักกีฬาและการมีงานทำ เพราะอารมณ์บ่งบอกถึงประสบการณ์ชีวิตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

3.5.8 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของ อารุง จันทวานิช

อารุง จันทวานิช (2542) กล่าวในฐานะอธิบดีกรมวิชาการว่า กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิรูปการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ สร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์การแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น และมุ่งหวังที่จะให้ผู้ผ่านการศึกษาแต่ละคนมีความสามารถ และมีคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญคือ มีสุขภาพพลานามัยที่ดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีความสามารถในการคิด ใฝ่รู้ และแสวงหาความรู้ มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ไม่เห็นแก่ตัว เสียสละ อดทน ความเป็นประชาธิปไตย รักษา ศาสนา พระมหากษัตริย์ อยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย

3.5.9 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของ พรทิพย์ คำพอ พรทิพย์ คำพอ (2542) ได้สรุปคุณลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์ในอนาคตไว้ ดังนี้ 1) มีร่างกายสมบูรณ์ และเจริญเติบโตสมวัย 2) มีสุขภาพจิตดี อารมณ์แจ่มใส มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงและมีความอดทน 3) สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีพอสมควร ไม่มีพฤติกรรมที่เป็นผลร้ายต่อผู้อื่น 4) สามารถดำรงชีวิตในครอบครัวและสังคมได้ดี และเป็นคนที่มิประโยชน์ต่อส่วนรวม 5) มีสติปัญญาดีพอสมควร มีความคิดสร้างสรรค์ 6) ใช้วิจารณญาณในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมและมีเหตุผล 7) มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความรับผิดชอบสูง มีคุณธรรม และจริยธรรม

3.5.10 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของ Todd & Heffeman

Todd & Heffeman (n.d. อ้างถึงในเยาเวพา เศษะคุปต์, 2542) ได้สรุปพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ในแง่ความเป็นบุคคล (development as a person) ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา

3.5.11 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของ ประเวศ วะสี ประเวศ วะสี (ม.ป.ป. อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2543) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ว่า ควรจะมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เรียนรู้เพื่อรู้ตัวเอง 2) เรียนรู้เพื่อสิ่งนอกตัวสัมพันธ์กับตัวเองทั้งที่ใกล้และไกล 3) เรียนรู้เพื่อรู้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งนอกตัวและสามารถจัดความสัมพันธ์ให้เกื้อกูลกันและการพัฒนาการเรียนรู้ ควรเป็นกระบวนการที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และทบทวนตัวเองได้ ซึ่งทำให้ปรับตัวดีขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนระบบพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีองค์ประกอบใหญ่ 3 ประการ คือ 1) การสร้างองค์ความรู้ 2) การปฏิบัติ(การพัฒนาการเรียนรู้) 3) ความเข้าใจ สาธารณะและการสนับสนุนเชิงนโยบายซึ่งสัมพันธ์กัน

3.5.12 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของปลุก พรหมรัตน์ ปลุก พรหมรัตน์ (2545) ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิตในโรงเรียนที่ได้รับบริการต่าง ๆ จากโรงเรียนที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่สมบูรณ์ และมีความสุขเมื่ออยู่โรงเรียน ประกอบด้วยประเด็นชีวิต 5 ประการ คือ 1) ด้านร่างกาย วัตถุประสงค์จากการมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ได้ออกกำลังกาย รับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ ได้รับอากาศที่บริสุทธิ์และแสงแดดที่เพียงพอ ได้ดื่มน้ำสะอาด และมีความปลอดภัย 2) ด้านวิชาการ วัตถุประสงค์จากการเรียน โอกาสในการแสดงออกทางวิชาการ การร่วมกิจกรรมการสอนที่ครูจัดขึ้น ได้เรียนรู้ตามความถนัดและความต้องการ รวมทั้งสนองความต้องการของท้องถิ่นและสังคม 3) ด้านอารมณ์และจิตใจ วัตถุประสงค์จากการมีสุขภาพจิตที่ดี ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น การได้บำเพ็ญประโยชน์

มีค่านิยมที่พึงประสงค์ และการมีคุณธรรม 4) ด้านสังคม วัดได้จาก การได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม ได้สร้างความสัมพันธ์กับคนที่อยู่รอบ ๆ ตัวเด็ก และได้รับความช่วยเหลือจากสังคม

3.5.13 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามที่เสนอของ พระราชวรมุนี พระราชวรมุนี (2545) กล่าวว่า การศึกษาจะต้องสร้างคนให้เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข นั่นคือคนมีการศึกษาต้องมีภาพ 3 ภาพ ได้แก่ สมรรถภาพ คุณภาพ และสุขภาพ

3.5.14 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามที่เสนอของ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ปรากฏอยู่หลายหมวดหลายมาตรา ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546ก) หมวดที่ 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มีมาตราที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ดังนี้ มาตรา 6 ลักษณะคนไทย ที่พึงประสงค์ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

3.5.15 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามที่เสนอของ Howard Gardner Howard Gardner (1993 อ้างถึงใน กรมวิชาการ, 2546ก) เห็นว่า ควรพัฒนาปัญญา หรือความสามารถพิเศษของมนุษย์ ที่มีอยู่อย่างน้อย 7 ด้าน ดังนี้ 1) ปัญญาด้านภาษา (linguistic intelligence) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำ 2) ปัญญาด้านตรรกะ-คณิตศาสตร์ (logical intelligence) เป็นปัญญาความสามารถทางด้านจำนวนตัวเลขและเหตุผล 3) ปัญญาด้านมิติ (spatial intelligence) เป็นความสามารถทางด้านคิดเป็นรูปภาพ 4) ปัญญาทางด้านดนตรี (musical intelligence) เป็นคนที่มีความสามารถและชื่นชมในเสียง ทำนองจังหวะ และสามารถผลิตเสียงทำนอง จังหวะได้ดี 5) ปัญญาด้านร่างกาย-การเคลื่อนไหว (bodily-kinesesthetic intelligence) เป็นความสามารถพิเศษ ในการเคลื่อนไหวร่างกายและการใช้มือเพื่อจัดกระทำกับสิ่งของ 6) ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ (interpersonal intelligence) เป็นความสามารถพิเศษในการทำงานกับผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น สามารถจะ สังเกตรับรู้อารมณ์ ความคิดความปรารถนาของคนอื่น 7) ปัญญาหรือความเก่งในการรู้จิตใจของตนเอง (intrapersonal intelligence)

3.5.16 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามที่เสนอของ ทักษิณีย์ นาคุณทรง ทักษิณีย์ นาคุณทรง (2546) กล่าวว่า คุณลักษณะของเด็กไทยที่สังคมปรารถนามี คุณลักษณะดังนี้ 1) มีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ 2) มีบุคลิกภาพดี มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย 3) มีความรู้และทักษะในการดำรงชีวิต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีเจตคติที่จะไปเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต 4) มีความยึดมั่นในคุณธรรม และจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีเหตุผลกล้าต่อสู้เพื่อความถูกต้อง มีความละเอียดต่อการทำชั่ว

และมีน้ำใจเมตตากรุณาต่อกัน 5) มีสุนทรียภาพซาบซึ้งในความงามของมรดกและวัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งรู้จักการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 6) รู้จักเคารพในสิทธิหน้าที่ของตนเอง และผู้อื่น

3.5.17 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของญี่ปุ่นและเกาหลีใต้

ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548ข) เน้นให้นักเรียนพัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจ ให้สามารถปรับตัวเข้ากับธรรมชาติและสังคม ส่งเสริม คุณธรรม ศิลธรรม การเคารพในวัฒนธรรมประเพณี

3.5.18 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ ตามทัศนะของ เขาวดี วิบูลย์ศรี

เขาวดี วิบูลย์ศรี (2549) กล่าวว่า การเรียนรู้ของนักเรียนจำแนกได้ดังนี้ 1) ด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain) จำแนกออกเป็น 1.1) ความรู้ 1.2) ความเข้าใจ 1.3) การนำไปใช้ 1.4) การวิเคราะห์ 1.5) การสังเคราะห์ 1.6) การประเมินผล 2) ด้านจิตพิสัย (affective domain) จำแนกออกเป็น 2.1) การรับรู้หรือการตั้งใจรับรู้ 2.2) การตอบสนอง 2.3) การให้คุณค่า 2.4) การจัด ลำดับความคิด 2.5) การจำแนกคุณลักษณะจากคุณค่าต่าง ๆ ที่ซับซ้อน 3) ด้านทักษะพิสัย (psychomotor domain) จำแนกออกเป็น 3.1) การเคลื่อนไหวเชิงกิริยาสะท้อน 3.2) การเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน 3.3) ความสามารถในการรับรู้ 3.4) สมรรถภาพทางกาย 3.5) การเคลื่อนไหวที่ต้องอาศัยทักษะ 3.6) การสื่อสารที่ต้องใช้ทักษะระดับสูงในการแสดงออก

3.5.19 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของ สัมฤทธิ์ การเพ็ง สัมฤทธิ์ การเพ็ง (2549) กล่าวถึงเป้าหมายของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ว่า การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้มีเป้าหมายที่สำคัญคือ ต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข กล่าวคือ 1) เด็กดี ขยัน อดทน พร้อมจะทำประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคมส่วนรวม 2) แสวงหาความรู้เป็น มีเครื่องมือในการหาความรู้ ทั้งภาษา คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี 3) คิด วิเคราะห์ได้ แก้ปัญหาเป็น คิดสร้างสรรค์ 4) สื่อสารถ่ายทอดความรู้ความคิดได้ 5) ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข 6) มีสุขภาพใจ สมบูรณ์ จิตใจเข้มแข็ง

3.5.20 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของ Smith

Smith (2007) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงบวกและปัจจัยขวางกั้นในเชิงวิชาการต่อความสำเร็จของนักเล่นบาสเกตบอลชายชาว อเมริกัน แอฟริกัน ในดิวิชัน 1 ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการด้านร่างกายและด้านอารมณ์เป็นอุปสรรคต่อตัวผู้เล่นอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น ร่างกายและจิตใจ จะต้องได้รับการพัฒนาช่วยเหลือคู่กันเพิ่มขึ้น

3.5.21 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของสาธารณรัฐฟินแลนด์

สาธารณรัฐฟินแลนด์ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549 ก) มุ่งส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม คุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมและฝึกทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

3.5.22 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของราชอาณาจักรเดนมาร์ก

ราชอาณาจักรเดนมาร์ก (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549ข) เน้นให้เด็กคุ้นเคยกับวัฒนธรรมของเดนมาร์ก และเข้าใจวัฒนธรรมอื่น การอยู่ร่วมกับธรรมชาติ การมีส่วนร่วม รับผิดชอบร่วม รู้จักสิทธิและหน้าที่ต่อสังคมบนพื้นฐานของเสรีภาพและประชาธิปไตย

3.5.23 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของสมาพันธ์รัฐสวิสสมาพันธ์รัฐสวิส (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549ค) มีเป้าหมายในการพัฒนาทางบุคลิกภาพและร่างกาย สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะต่าง ๆ ความรับผิดชอบต่อตนเอง สิ่งแวดล้อม บุคคลอื่นและสังคม ส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรม ศาสนา เสรีภาพ ความเชื่อ จิตสำนึกความอดทน และการยอมรับในภาษาและวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

3.5.24 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของ กิ่งฟ้า สินธุวงษ์ กิ่งฟ้า สินธุวงษ์ (2550) เห็นว่า การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเป็นการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรมที่ควรต้องมีควบคู่กันไป การพัฒนาดังกล่าวมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะสติปัญญาไม่มีเพียง ด้านเดียวหรือเรื่องเดียว แต่เป็นพหุปัญญาที่ผู้เรียนทุกคนมีและพัฒนาได้

3.5.25 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของ Howard Gardner Siver & et. al.

Howard Gardner Siver & et al. (2000 อ้างถึงใน กิ่งฟ้า สินธุวงษ์, 2550) เห็นว่า ควรเพิ่มด้านที่ 8 คือ ปัญญาด้านการรอบรู้และเข้าใจธรรมชาติ (naturalistic intelligence)

3.5.26 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2550ก) ได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ให้สถานศึกษาได้ปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียน จำนวน 8 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

3.5.27 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2550

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550ข) กล่าวว่า หลักของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยึดหลักที่สอดคล้องกับอุดมการณ์หลักการพัฒนาผู้เรียนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม เป็นผู้มีจริยธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

3.5.28 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของ Griswold
Griswold (2008) ได้วิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับโอกาสไปสู่ความเจริญของชีวิต จะได้รับการพัฒนาสมรรถภาพของตนเอง และนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาด้านอารมณ์ สามารถจัดอารมณ์ตนเองได้เป็นอย่างดี เมื่ออยู่ร่วมกับสังคม รู้จักแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างมีไหวพริบปัญญา

3.5.29 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของประเทศ
ราชอาณาจักรสวีเดน

ราชอาณาจักรสวีเดนที่เน้นให้นักเรียนมีความรู้และทักษะอย่างเพียงพอที่จะพัฒนาตนเอง มีความรับผิดชอบ ยึดค่านิยมประชาธิปไตยพื้นฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

3.5.30 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของ ภัทรา สุวรรณบัตร
ภัทรา สุวรรณบัตร (2551) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาการทางสมองว่า ต้องเข้าใจถึงพัฒนาการของนักเรียน ต้องคำนึงถึงพัฒนาการที่แตกต่างกัน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของผู้เรียน

3.5.31 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของ สุนทร เชี่ยวพานิช
สุนทร เชี่ยวพานิช (2552) ได้กล่าวถึง โครงการเสริมสร้างอัตลักษณ์ผู้นำกุลสตรีของโรงเรียนเบญจมราชูทิศในพระบรมราชูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการปลูกฝังจิตสำนึกเชิงอนุรักษ์นิยมในความเป็นไทยให้แก่เด็กนักเรียนในด้านเจตคติ ค่านิยม รวมทั้งพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยใช้วิธีการอบรมเข้มทั้งด้านทฤษฎีและ

ภาคปฏิบัติ มีเนื้อหาสาระสำคัญ 6 ด้าน คือ 1) บุคลิกสง่างาม 2) กล้าหาญเชิงจริยธรรม 3) มีปฏิภาณไหวพริบ 4) ใฝ่รู้ใฝ่เรียน 5) จิตสาธารณะ 6) มนุษย์สัมพันธ์

3.5.32 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตามทัศนะของ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) ได้กำหนดในจุดหมายที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต 3) มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย 4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก 8 ประการ

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิดนักวิชาการ ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน สามารถนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ ดังรายละเอียด ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน (ต่อ)

แหล่งที่มา	องค์ประกอบ														
	1. ด้านร่างกาย	2. ด้านสติปัญญา	3. ด้านอารมณ์	4. ด้านสังคม	5. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	6. การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม	7. การปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิต	8. ด้านจิตใจ	9. ด้านวัฒนธรรม	10. ด้านการแก้ปัญหา	11. ด้านการมีสุนทรียภาพ	12. ด้านการแสวงหาความรู้	13. ด้านความคิด	14. ด้านวิถีประชาธิปไตย	15. จิตสาธารณะ
14. พ.ร.บ. การศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542 ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓						
15. Howard Gardner (1993 อ้างถึงใน กรม วิชาการ, 2546ก)	✓	✓	✓	✓			✓			✓	✓		✓		
16. ทศนีย์ นาคคุณทรง (2546)	✓	✓			✓		✓	✓	✓		✓			✓	✓
17. ชูปั่นและเกาหลิได้ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2548ข)	✓			✓	✓	✓		✓	✓						
18. เขาวดี วิบูลย์ศรี (2549)	✓	✓	✓	✓											
19. สัมฤทธิ์ การเพ็ง (2549)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓		✓
20. Smith (2007)	✓		✓					✓							
21. สาธารณรัฐฟินแลนด์ (2549ก)				✓	✓		✓								
22.ราชอาณาจักรเดนมาร์ก (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2549ข)				✓		✓			✓					✓	

ตารางที่ 2 องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน (ต่อ)

แหล่งที่มา	องค์ประกอบ														
	1. ด้านร่างกาย	2. ด้านสติปัญญา	3. ด้านอารมณ์	4. ด้านสังคม	5. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	6. การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม	7. การปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิต	8. ด้านจิตใจ	9. ด้านวัฒนธรรม	10. ด้านการแก้ปัญหา	11. ด้านการมีสุนทรียภาพ	12. ด้านการแสวงหาความรู้	13. ด้านความคิด	14. ด้านวิถีประชาธิปไตย	15. จิตสาธารณะ
30. ภัทธา สุวรรณบัตร (2551)	✓	✓	✓	✓											
31. สุนทร เชี่ยวพานิช (2552)	✓	✓		✓	✓				✓			✓			✓
32. หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓
รวม	24	24	21	23	18	11	13	13	9	5	6	6	8	5	6

จากตารางที่ 2 สังเคราะห์สรุปได้ว่า องค์ประกอบในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน มีนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ เห็นว่าจำเป็นต้องดำเนินการพัฒนานักเรียนในองค์ประกอบ 15 ด้าน คือด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ด้านการปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิต ด้านจิตใจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการแก้ปัญหา ด้านการมีสุนทรียภาพ ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านความคิด ด้านวิถีประชาธิปไตย และด้านจิตสาธารณะ แต่สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษา 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นด้านที่นักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ กล่าวถึงมากที่สุด โดยใช้เกณฑ์ความสอดคล้องตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป รายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

1) ด้านร่างกาย มีนักวิชาการ และหน่วยงานต่าง ๆ กล่าวถึง คือ Bloom (1985) ทิศนา แวมมณี และคณะ (2536), วิชัย ต้นศิริ (2539), สุภางค์ จันทวานิช และ วิศนี ศรีตระกูล (2541), อารุง จันทวานิช (2542), พรทิพย์ คำพอ (2542), Todd & Heffeman (n.d. อ้างถึงใน กรมวิชาการ, 2546ก), ประเวศ ะสี (ม.ป.ป. อ้างถึงใน ไพพฑูรย์ ศิลารัตน์ (2543), ปลุค พรมรัตน์ (2545), พระราช วรมุณี (2545), พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545, Howard Gardner (1993 อ้างอิงใน กรมวิชาการ, 2546ก), ทศนีย์ นาคคุณทรง (2546), ญี่ปุ่นและเกาหลี่ใต้ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2548ข), เยาวดี วิบูลย์ศรี (2549ก), Smith (2007), สมาพันธ์รัฐสวิส (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549ค) กิ่งฟ้า สินธุวงษ์ (2550), Howard Gardner Siver & et al. (2000 อ้างถึงใน กิ่งฟ้า สินธุวงษ์, 2550), สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2550 ก), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550ข), ภัทรา สุวรรณบัตร (2551), สุนทร เชี่ยวพานิช (2552), หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

2) ด้านสติปัญญา มีนักวิชาการ และหน่วยงานต่าง ๆ กล่าวถึง คือ Bloom (1985), สุมณ อมรวิวัฒน์ (2533), ทิศนา แวมมณี และคณะ (2536), สุภางค์ จันทวานิช และ วิศนี ศรีตระกูล (2541), อารุง จันทวานิช (2542), พรทิพย์ คำพอ (2542), Todd & Heffeman (n.d. อ้างถึงใน กรมวิชาการ, 2546ก), ปลุค พรมรัตน์ (2545), พระราชวรมุณี (2545), พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542 ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545, Howard Gardner (1993 อ้างถึงใน กรมวิชาการ, 2546ก), ทศนีย์ นาคคุณทรง (2546), เยาวดี วิบูลย์ศรี (2549), สัมฤทธิ์ การเพ็ง (2549), สมาพันธ์รัฐสวิส (อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549ค), กิ่งฟ้า สินธุวงษ์, (2550), Howard Gardner Siver & et al. (2000 อ้างถึงใน กิ่งฟ้า สินธุวงษ์, 2550), สำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2550 ก), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550ข), Griswold (2008), ราชอาณาจักรสวีเดน (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา, 2551), ภัทรา สุวรรณบัตร (2551), สุนทร เชี่ยวพานิช (2552), หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษา ขั้นพื้นฐาน, 2552)

3) ด้านอารมณ์ มีนักวิชาการ และหน่วยงานต่าง ๆ กล่าวถึง คือ Bloom (1985), ทิศนา แวมมณี และคณะ (2536), สุภางค์ จันทวานิช และ วิศนี ศรีตระกูล (2541), Gomer (2004), อารุง จันทวานิช (2542), พรทิพย์ คำพอ (2542), Todd & Heffeman (n.d. อ้างถึงในกรมวิชาการ, 2546ก), ปลุค พรมรัตน์ (2545), พระราชวรมุณี (2545), พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545, Howard Gardner (1993 อ้างถึงใน กรมวิชาการ, 2546ก), เยาวดี วิบูลย์ศรี (2549), สัมฤทธิ์ การเพ็ง (2549), Smith (2007), กิ่งฟ้าสินธุวงษ์ (2550), Howard Gardner Siver & et al. (2000 อ้างถึงใน กิ่งฟ้า สินธุวงษ์, 2550), สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2550ก), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550ข), Griswold (2008), ภัทรา สุวรรณบัตร (2551), หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

4) ด้านสังคม มีนักวิชาการ และหน่วยงานต่างๆกล่าวถึง คือ ทิศนา ขัมมณี และคณะ (2536), อารี รังสินันท์ (2540), สุภาภรณ์ จันทวานิช และ วิศนี สีลตระกูล (2541), อารุง จันทวานิช (2542), พรทิพย์ คำพอ (2542), Todd & Heffeman (n.d. อ้างถึงในกรมวิชาการ, 2546ก), ปดุง พรมรัตน์ (2545), พระราชวรมุนี (2545), พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545, Howard Gardner (1993 อ้างถึงใน กรมวิชาการ, 2546ก), ฐิปนุและเกาหลิได้ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2548ข), เยาวดี วิบูลย์ศรี (2549), สัมฤทธิ์ การเพ็ง (2549), สาธารณรัฐฟินแลนด์ 2549ก), ราชอาณาจักรเดนมาร์ก (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2549ข), สมาพันธ์รัฐสวีต (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549ค), กิ่งฟ้า สินธุวงษ์ (2550), Howard Gardner Siver & et al. (2000 อ้างถึงใน กิ่งฟ้า สินธุวงษ์, 2550), สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2550 ก), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 ข), ภัทรา สุวรรณบัตร (2551), สุนทร เชี่ยวพานิช (2552), หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีนักวิชาการ และหน่วยงานต่าง ๆ กล่าวถึง คือ ทิศนา ขัมมณี และคณะ (2536), อารี รังสินันท์ (2540), อารุง จันทวานิช (2542), พรทิพย์ คำพอ (2542), ปดุง พรมรัตน์ (2545), พระราชวรมุนี (2545), พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546ก) ปดุง พรมรัตน์ (2545) พระราชวรมุนี (2545) ทศนีย์ นาคคุณทรง (2546) เกาหลิได้และฐิปนุ (อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2548ข), สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2549), สาธารณรัฐฟินแลนด์ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549ก), สมาพันธ์รัฐสวีต (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2549ค), สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2550ก), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550ข), กิ่งฟ้า สินธุวงษ์ (2550), ราชอาณาจักรสวีเดน (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551, สุนทร เชี่ยวพานิช (2552), (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

สำหรับด้านคุณธรรมจริยธรรมนั้น ถือเป็นด้านที่สำคัญและจำเป็นอีกด้านหนึ่งที่ต้องพัฒนาในสังคม ยุคปัจจุบัน เนื่องมาจากกระแสโลกไร้พรมแดน ทำให้สังคมไทยรับวัฒนธรรมต่างประเทศมากขึ้นเกิดปัญหานักเรียนและเยาวชนมีพฤติกรรมที่เสื่อมถอยมากขึ้น และมีคุณธรรมจริยธรรมที่ควรเฝ้าระวัง 7 ประการคือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีสติสัมปชัญญะ ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม ความขยันหมั่นเพียร ความมีวินัยและความอดทน (คณะกรรมการการศึกษา ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา, 2548; นางลักขณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตังจิตรเจริญกุล, 2551) ประกอบกับรายงานการวิจัยพบว่าประเทศต่าง ๆ ที่พัฒนาแล้ว เช่น ฟินแลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ฯลฯ ต่างก็เน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนเพื่อเป็นพื้นฐาน (เจ้อจันท์ จงสถิตอยู่ และรุ่งเรือง สุขาภิรมย์, 2551)

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในองค์ประกอบต่าง ๆ จึงนำเสนอรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1) ด้านร่างกาย

1.1) ความหมาย

นิตยา กชภักดี (2543) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการทางด้านร่างกายไว้ว่าพัฒนาการทางด้านร่างกาย (physical phycho-motor development) หมายถึงความสามารถของร่างกายในการทรงตัวในอิริยาบถต่าง ๆ และการเคลื่อนไหว เคลื่อนที่ไป โดยการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ (gross motor) เช่น การนั่ง ยืน เดิน วิ่ง กระโดด เป็นต้น การใช้สัมผัสรับรู้และการใช้ตาและมือประสานกันในการทำกิจกรรมต่าง ๆ (fine motor adaptive) เช่นการหยิบจับของ การขีดเขียน ปั่น ประดิษฐ์ เป็นต้น ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้สรุปพัฒนาการทางด้านร่างกายไว้ว่า พัฒนาการทางด้านร่างกาย หมายถึง การพัฒนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นของร่างกายทั้ง 3 ด้าน คือ 1) พัฒนาการทางด้านโครงสร้าง ได้แก่ การพัฒนาในด้านน้ำหนัก ส่วนสูง สัดส่วนที่เพิ่มมากขึ้น กระดูก กล้ามเนื้อ ไยประสาท สมอมีขนาดเพิ่มขึ้น 2) พัฒนาการทางด้านเคลื่อนไหว ได้แก่ การพัฒนาความสามารถในการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การพัฒนาการควบคุมกล้ามเนื้อระบบประสาทและอวัยวะให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) การมีสุขภาพอนามัยที่ดี ในขณะเดียวกัน วิณี ชิดเชิดวงศ์ (2537) ได้กล่าวว่า พัฒนาการทางกาย หมายถึง การที่เด็กมีการเปลี่ยนแปลง คือมีร่างกายสูงขึ้น มีน้ำหนักเพิ่มขึ้น กล้ามเนื้อมีกำลังมากขึ้น ระบบประสาทต่าง ๆ ทำหน้าที่ถูกต้องตามระบบ และอรพรรณ สุมานัส (2539) กล่าวว่า พัฒนาการทางกาย หมายถึง การเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย มีการเพิ่มจำนวน และขนาดของเซลล์ การเจริญเติบโตนี้สามารถวัดได้จาก น้ำหนัก ความยาว ความกว้างและความหนา และประคินันท์ อุปรมัย (2531) กล่าวว่า บุคลิกภาพทางกาย การพูดซึ่งรวมน้ำเสียง ลิลาการพูด ความชัดเจนถูกต้อง

และความคล่องแคล่ว กับกิริยาท่าทางที่แสดงออกในวาระและโอกาส หรือต่อหน้าบุคคลในสถานที่ต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านร่างกาย หมายถึง การพัฒนาที่ผลต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเพิ่มขึ้นในด้านส่วนสูงเพิ่มขึ้น น้ำหนักเพิ่มขึ้น กล้ามเนื้อมีกำลังมากขึ้น ระบบประสาทต่าง ๆ ทำหน้าที่ได้ถูกต้องตามระบบมีสุขภาพอนามัย สมบูรณ์แข็งแรง แต่สำหรับการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้สามารถกำหนดเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านร่างกายได้ง่าย ชัดเจน สะดวกในการวัด จึงกำหนดกรอบความหมาย โดยสรุปได้ว่า การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านร่างกาย หมายถึง การพัฒนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่ดีขึ้น ในด้าน น้ำหนัก ส่วนสูง และสุขภาพอนามัย

1.2) เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านร่างกาย

เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านร่างกายมีนักวิชาการ นักการศึกษา และและหน่วยงานต่าง ๆ กล่าวไว้ดังนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2551ข) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายด้านร่างกาย เพื่อให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรีย์ และรักการออกกำลังกาย เช่นเดียวกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2544) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพจึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านร่างกาย คือ รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550ข) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนด้านร่างกายโดยกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษา มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุนทรีย์ สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีสุนทรีย์ ในการดูแลสุขภาพและออกกำลังกายสม่ำเสมอ มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ นอกจากนี้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2550ข) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนด้านร่างกายโดยกำหนดเป็นมาตรฐานคุณภาพ คือ ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งหมายถึง ผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูง และสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ รวมทั้งรู้จักดูแลและตนเองให้มีความปลอดภัย และผู้เรียน ที่มีสุขภาพจิตดี โดยผู้เรียนจะต้องมีน้ำหนัก ส่วนสูง ตามเกณฑ์ของกรมอนามัย และมี

สมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ของกรมพลศึกษา หรือสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) และผู้เรียนที่ปลอดจากปัญหาทางเพศ ยาเสพติด และสิ่งมอมเมา เช่น สุรา บุหรี่ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เกม เป็นต้น และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนด้านร่างกาย คือ นักเรียนมีสุขภาพและสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ ในขณะที่จุฬาลักษณ์ สุนทรวิภาค (2540) ได้กล่าวถึง เป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนด้านร่างกาย ประกอบด้วย 1) การได้รับประทานอาหารกลางวันเพียงพอกับความต้องการของร่างกายอาหารสะอาดมีคุณภาพครบ 5 หมู่ 2) การมีสุขภาพแข็งแรง คือ การไม่เจ็บป่วยเป็นโรคต่าง ๆ ไม่ขาดเรียนมีน้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 3) การได้ออกกำลังกายในช่วงเวลาพักกลางวัน หรือช่วงพักกลางวัน ได้เล่นกีฬาต่าง ๆ 4) การได้อยู่โรงเรียนที่สะอาด ไม่มีขยะและบรรยากาศที่ร่มรื่นมีต้นไม้หรือต้นไม้ประดับสวนหย่อม 5) การได้อยู่ในที่ที่มี แสงสว่างส่องถึงหรือส่องผ่านไปได้ไม่มีคนเดินไป 6) การได้รับอากาศที่บริสุทธิ์ ไม่มีกลิ่นเหม็นปราศจากสารพิษต่าง ๆ 7) การได้ดื่มน้ำสะอาด ไม่มีสี และมีน้ำใช้ให้นักเรียนสามารถใช้ได้ 8) การได้ยินเสียงที่ไม่เป็นอันตราย 9) การได้รับการตรวจสอบสุขภาพอนามัยโดยเจ้าหน้าที่อนามัยหรือครู 10) การที่ได้อยู่ในโรงเรียนที่ปลอดภัย จากอุบัติเหตุหรืออันตรายต่าง ๆ และนิพนธ์ ภูงคงคา (2546) ได้ศึกษาเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านร่างกาย ประกอบด้วย 1) นักเรียนมีสุขภาพกายและจิตดี 2) นักเรียนมีที่พักผ่อนอย่างเหมาะสมพอเพียง 3) ได้เล่นกีฬาและร่วมกิจกรรมนันทนาการอย่างมีความสุข 4) มีภาวะที่ร่างกายปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ

กล่าวโดยสรุปได้ว่าเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านร่างกาย ประกอบด้วย มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยออกกำลังกายสม่ำเสมอ รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี มีน้ำหนัก ส่วนสูง และสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษ หลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ ได้รับประทานอาหารกลางวันเพียงพอกับความต้องการของร่างกายอาหารสะอาดมีคุณภาพ และร่างกายปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ

1.3) แนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านร่างกาย

การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านร่างกาย ทางโครงสร้างและการเคลื่อนไหว จำเป็นที่พ่อแม่และครูต้องให้ความสนใจ โดยเปิดโอกาสให้เด็ก ได้เล่นและทำกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีความกระตือรือร้นอยากรู้อยากเห็น และพยายามค้นพบประสบการณ์ของชีวิต อยู่เสมอจนเกิดความชำนาญและความมั่นใจ อันจะเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้เสนอแนวทางไว้หลายท่าน ดังนี้ ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2542) กล่าวสรุป

การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายว่า การเปิดโอกาสให้เด็กได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ จะมีผลให้เลือดไปเลี้ยงร่างกายและสมองได้ดี โดยการออกกำลังกายจะทำให้สมองได้รับออกซิเจนอย่างเพียงพอ โดยทั่วไปแล้วสมองหนักแคร์้อยละ 2-3 ของน้ำหนักตัว แต่สมองใช้ออกซิเจนถึงร้อยละ 40 – 50 ของออกซิเจนที่เราหายใจเข้าไป ส่วน วราภรณ์ รักวิชัย (2535) กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกายที่ถูกต้องให้กับเด็กนั้น จะทำให้เด็กมีพัฒนาการดังนี้ 1) มีน้ำหนักส่วนสูง ถูกส่วนหรือใกล้เคียงกับเกณฑ์มาตรฐาน 2) การทำงานของประสาทสัมผัส ประสานสัมพันธ์กันคือ ตา หู มือและเท้า 3) มีสุขภาพอนามัยสภาพร่างกายดี 4) สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ 5) สามารถบังคับกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ได้ดี 6) รู้จักรักษาความสะอาดร่างกายของตนเองตลอดจนเครื่องแต่งกาย 7) มีบุคลิกภาพดี ทั้งร่างกาย การยืน และการนั่ง ในขณะที่ ทิศนา แคมมณี และคณะ (2536) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็ก สรุปได้ว่า การพัฒนาทางด้านร่างกายมี 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ พัฒนาการทางสุขภาพและพัฒนาการทางการเคลื่อนไหว เป็นผู้ที่มีสุขภาพดี มีสุขนิสัยที่ดี รักความสะอาด มีอัตราการเจริญเติบโตอย่างเหมาะสมกับวัย ในขณะเดียวกัน อารีรังสินันท์ (2540) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนในการส่งเสริมและพัฒนาการเด็กในด้านพัฒนาการทางกาย โรงเรียนควรให้ความสนใจใส่ดูแลเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัย และภาวะโภชนาการของเด็ก และจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี และเจริญเติบโตสมวัย และปรียา เกตุทัต (2531) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมความเจริญเติบโตและพัฒนาทางร่างกาย ของเด็ก ดังนี้ 1) การให้อาหารเด็ก พ่อแม่และผู้อบรมเลี้ยงดูจะต้องจัดอาหารให้เด็กรับประทานหลายมื้อในหนึ่งวัน เด็กควรได้หัดรับประทานอาหารเอง พ่อแม่ควรให้เด็กร่วมรับประทานอาหารกับผู้ใหญ่อื่น ๆ ในครอบครัวและสอนให้เข้าใจเรื่องรักษา ความสะอาด 2) เด็กวัยก่อนเรียนต้องได้รับการสร้างภูมิคุ้มกันโรค 3) การรักษาฟัน 4) การฝึกการนอนเป็นเวลา 5) การพัฒนากล้ามเนื้อที่ใช้ในการเคลื่อนไหว 6) พ่อแม่ควรแบ่งงาน ให้เด็กทำบ้างเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ชีวิตที่แท้จริง เรียนรู้การมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น ขณะเดียวกัน กรมสุขภาพจิต (2543) ได้เสนอแนวทางปฏิบัติต่อพฤติกรรมสุขภาพ ดังนี้ 1) ดูแลรักษาร่างกายและและของใช้ให้สะอาด 2) รักษาฟันให้แข็งแรงและแปรงฟันทุกวันอย่างถูกต้อง 3) ล้างมือให้สะอาดก่อนกินอาหารและหลังการขับถ่าย 4) กินอาหารสุก ปราศจากอันตรายและหลีกเลี่ยงอาหารรสจัด สีจัดฉ่ำ 5) งดบุหรี่สารเสพติด การพนันและการสำส่อนทางเพศ 6) สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้อบอุ่น 7) ป้องกันอุบัติเหตุด้วยการไม่ประมาท 8) ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอและตรวจสุขภาพประจำปี 9) ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ 10) มีสำนึกต่อส่วนรวมร่วมสร้างสรรค์ และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ พลศึกษาและสุขศึกษา ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาทางด้านร่างกาย คือ ให้นักเรียน เป็นบุคคลที่มีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพสมบูรณ์อยู่เสมอ เพราะการเคลื่อนไหวและการออกกำลังกายนั้นจะทำให้ระบบประสาท

และระบบกล้ามเนื้อ ทำงานสัมพันธ์กันอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความแข็งแรง ความอดทน กำลัง ความเร็ว ความคล่องตัวได้เป็นอย่างดี (กรมวิชาการ, 2545ค) ซึ่งคล้ายคลึงกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ที่สรุปว่าการพัฒนาการทางด้านร่างกาย ได้แก่ ความต้องการให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพสมบูรณ์อยู่เสมอ มีสมรรถภาพทางกายที่ดี ส่วน Cigliano (2006) ได้ศึกษาการรับรู้ผลกระทบจากโปรแกรมกีฬาในวิทยาลัยชุมชน ที่ได้รับการคัดเลือกในรัฐเทนเนสซี พบว่า การสร้างสมรรถภาพทางการกีฬา การพัฒนาทางด้านร่างกายและสังคม โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องส่งผลให้โปรแกรมการกีฬาประสบความสำเร็จ ซึ่งนักเรียนที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางบ้านและองค์ประกอบของภูมิหลังแตกต่างกัน มีผลต่อการประสบความสำเร็จของนักกีฬาแตกต่างกัน และนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จได้นั้นจะมีการวางแผน การมีผู้ช่วยที่ดี มีการศึกษาและมีเป้าหมายของอาชีพ แต่อุปสรรคของการเป็นนักกีฬา ได้แก่ โรงเรียน มลรัฐ ระบบของโรงเรียน การให้ความสำคัญของโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา ในขณะที่ Kazak (2006) ได้ศึกษาความมีเหตุผลของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในเหตุการณ์ที่เป็นโอกาสบนความหลากหลาย พบว่า มีข้อค้นพบ 2 ประการคือ 1) เหตุผลเชิงคุณภาพจากการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในลักษณะของกลุ่ม 2) เหตุผลเชิงคุณภาพที่พรรณนาถึงสภาพชีวิตที่เป็นจริงเป็นการส่งเสริมพัฒนาทางด้านร่างกายและสังคมให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะได้ ส่วน จุฬาลักษณ์ตฤณวิภาต (2540) ได้สรุปประเด็นชีวิตคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนด้านร่างกาย ดังนี้ 1) การได้รับประทานอาหารกลางวันในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของร่างกาย 2) การมีสุขภาพแข็งแรง 3) การได้ออกกำลังกาย 4) การได้อยู่ในโรงเรียนที่สะอาด 5) การได้อยู่ในที่ที่แสงสว่างส่องถึงหรือส่องผ่านไป 6) การได้รับอากาศที่บริสุทธิ์ ไม่มีกลิ่นเหม็น ปราศจากสารพิษต่าง ๆ 7) การได้ดื่มน้ำสะอาด ไม่มีสี และมีน้ำใช้ 8) การได้ยินเสียงที่ไม่เป็นอันตราย 9) การได้รับการตรวจสุขภาพอนามัยโดยเจ้าหน้าที่อนามัยหรือครู เพื่อตรวจเช็คความผิดปกติของร่างกาย 10) การได้อยู่ในโรงเรียนที่มีความปลอดภัย

กล่าวโดยสรุปได้ว่าแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนทางด้านร่างกาย ควรมีแนวทางดังนี้ 1) การจัดบรรยากาศในสถานศึกษาที่ผ่อนคลาย อบอุ่น สะอาดและปลอดภัย 2) การได้อยู่ในที่ที่แสงสว่างส่องถึงหรือส่องผ่านไป ได้รับอากาศที่บริสุทธิ์ ไม่มีกลิ่นเหม็น ปราศจากสารพิษต่าง ๆ 3) การได้ยินเสียงที่ไม่เป็นอันตราย 4) การเอาใจใส่ดูแลเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย และภาวะโภชนาการ 5) การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี และเจริญเติบโตสมวัย 6) การสร้างภูมิคุ้มกันโรค 7) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางด้านร่างกาย 8) การรับประทานอาหารกลางวันในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของร่างกาย 9) การได้ดื่มน้ำสะอาดไม่มีสีและมีน้ำใช้ 10) การออกกำลังกาย

1.4) กลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านร่างกาย

กลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านร่างกายมี นักวิชาการและนักการศึกษาได้เสนอไว้หลายท่านดังนี้ กรมวิชาการ (2545ข) กล่าวถึง กลไกในการพัฒนานักเรียนด้านร่างกาย ประกอบด้วย กิจกรรมการออกกำลังกาย การเล่นเกม กิจกรรมกีฬาไทยและกีฬาสากล กิจกรรมการป้องกันโรคและความปลอดภัยในชีวิต กิจกรรมสร้างเสริมสมรรถภาพทางกาย กิจกรรมนันทนาการ คล้ายคลึงกับ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2550) ได้กล่าวถึง กลไกในการพัฒนานักเรียนด้านร่างกาย ประกอบด้วย โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โครงการโรงเรียนจัดการเรียนร่วม โครงการกายบริหารร่างกาย โครงการจัดการความรู้เรื่องน้ำดื่ม น้ำใช้ในโรงเรียน โครงการแก้ไขปัญหานักเรียนน้ำหนักเกินมาตรฐาน กิจกรรมโฮมรูม การจัดโปรแกรมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (IEP) โครงการอาหารกลางวัน โครงการอาหารเสริม (นม) โรงเรียน โครงการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด กิจกรรมทู บี นัมเบอร์ วัน กิจกรรมลานกีฬาต้านยาเสพติด คลินิกวัยใส โครงการแข่งขันกีฬาภายใน และโรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 3 (2553) โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย (2553) โรงเรียนชุมแพศึกษา (2553) ได้กล่าวถึง กลไกในการพัฒนานักเรียนด้านร่างกาย ประกอบด้วย โครงการแข่งขันกีฬาภายใน โครงการส่งเสริมสุขภาพ เช่นเดียวกับ โรงเรียนชุมชนบึงบา (2553) ได้กล่าวถึง กลไกที่ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนในด้านร่างกายจนโรงเรียนประสบผลสำเร็จ ได้รับรางวัล โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ประกอบด้วย โครงการตรวจสุขภาพนักเรียน โครงการเฝ้าระวังภาวะสุขภาพ โครงการจัดบริการรักษาพยาบาลเบื้องต้น โครงการสนามเด็กเล่น ปลอดภัย โครงการมือปราบน้อยตามรอยลูกน้ำ โครงการอาหารกลางวัน โครงการ อ.ย. น้อย โครงการพัฒนาอนามัยและสิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนาภูมิทัศน์และแหล่งเรียนรู้ ในขณะที่ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ (2542ก) กล่าวถึง กลไกในการพัฒนานักเรียนด้านร่างกาย ประกอบด้วย โครงการพัฒนาให้มีหลักสูตรเฉพาะในเรื่องสารเสพติด กิจกรรมเสริมทักษะชีวิต กิจกรรมการจัดตั้งกลุ่มองค์กรเยาวชน และยังคงกล่าวถึงการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา 3 ประเภท ได้แก่ 1) กิจกรรมในห้องเรียน เช่น การสร้างความรู้ความเข้าใจโดยการให้ความรู้แก่นักเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะโทษภัยของสารเสพติดชนิดต่าง ๆ ตลอดจนการป้องกัน กิจกรรมการเสริมสร้างค่านิยมและเจตคติที่พึงประสงค์ โดยให้นักเรียนฝึกกิจกรรม วัยรุ่นยุคใหม่ไม่ฝึกฝัสารเสพติดและกิจกรรมชีวิตนี้ มีคุณค่า กิจกรรมฝึกทักษะการควบคุมตัวเอง โดยให้นักเรียนได้ฝึกการควบคุมตนเอง การจัดการกับความเครียด การสร้างพลังใจและพลังจิต กิจกรรมการฝึกทักษะการสื่อสารโดยให้นักเรียน ได้ฝึกทักษะการปฏิเสชในสถานการณ์ต่าง ๆ กิจกรรมการฝึกทักษะการสร้างมนุษยสัมพันธ์โดย ให้นักเรียนได้ฝึก

ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน กิจกรรมการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์โดยให้นักเรียนได้ฝึกกิจกรรมใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ตามความสนใจในลักษณะงานอดิเรก เพื่อหาประสบการณ์หรือหารายได้ กิจกรรม การฝึกกระบวนการตัดสินใจและการแก้ปัญหาอย่างฉลาด โดยการให้นักเรียนได้ฝึกกระบวนการตัดสินใจและแก้ปัญหา 2) กิจกรรมนอกห้องเรียน เช่น โครงการรักชีวิตคิดห่างสิ่งเสพติด โครงการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง โครงการรณรงค์คนรุ่นใหม่ไม่สูบบุหรี่ โครงการให้คำปรึกษา โครงการแนะแนวหมู่ โครงการเพื่อนเตือนเพื่อน โครงการคลินิกสุขภาพจิตวัยรุ่น และโครงการส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียน 3) กิจกรรมเพื่อบำบัดรักษา นักเรียนที่ติดยาเสพติด โดยจัดสถานที่ในโรงเรียนและชุมชน โดยโรงเรียนทำหน้าที่เป็นสถาบันบำบัดฟื้นฟูซึ่งเรียกรูปแบบการบำบัดนี้ว่า ชุมชนบำบัด (therapeutic community) ซึ่งจะต้องจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามโปรแกรมของชุมชนบำบัดเพื่อให้นักเรียนพัฒนาแก้ไขชีวิตตนในทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ (2542) กล่าวถึง กลไกเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดว่า ถ้าพึงการสอนปกติตามหลักสูตรยังไม่ได้ผล สมควรที่จะปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และควรจะมีการจัดกิจกรรมแนะแนวเสริมที่เรียกว่า ทักษะชีวิต เพื่อใช้คุ้มครองป้องกันให้นักเรียนนักศึกษาไม่ถูกคุกคามทางจิตใจ คือ รู้วิธีคิด วิธีแก้ปัญหา และวิธีช่วยตนเองให้พ้นจากความกดดัน หรือการถูกชักจูงให้ใช้สารเสพติด ซึ่งทักษะชีวิต คือ ทักษะหรือยุทธวิธีที่บุคคลใช้ในการดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จ สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะภัยของสารเสพติด เอดส์ การประพฤติดนไปในทางที่ก่อให้เกิดความทุกข์ ความเดือนร้อนต่าง ๆ ทักษะดังกล่าวได้แก่ 1) ทักษะในการคิดและการแก้ปัญหา 2) ทักษะในการจัดการ เช่น จัดการกับเวลา เงินทองให้มีประโยชน์อย่างคุ้มค่า 3) ทักษะในการสื่อสาร ทั้งเพื่อการติดต่อ การสร้างสัมพันธภาพ หรือการปฏิเสธ ที่ชักจูงไปในทางที่ไม่ดี 4) ทักษะในการควบคุมตนเอง เช่น ควบคุมอารมณ์ ควบคุมจิตใจให้มีความมั่นคงปราศจากความเครียด ความกดดัน 5) การสร้างค่านิยมที่ดีงามและเป็นประโยชน์ต่อชีวิตและสังคม เช่นเดียวกับกรมวิชาการ (2544) ได้กล่าวถึง กิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดว่า การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในวันสำคัญ กิจกรรมฝึกอาชีพเสริม จัดกิจกรรมกลุ่มสนใจ จัดตลาดนัดชุมชน กิจกรรมจัดตั้งชมรมต่าง ๆ เช่น ชมรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ชมรมกีฬา คนตรีนาฏศิลป์ กิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน เช่น กิจกรรมลานกีฬา การเข้าค่ายเยาวชนในฤดูร้อน กิจกรรมทำงานหารายได้พิเศษ กิจกรรมเข้าวัดพัฒนาใจ กิจกรรมรุ่นพี่สอนรุ่นน้อง จัดกิจกรรมสัปดาห์ส่งเสริมสุขภาพ เช่น บริการตรวจสุขภาพ ให้การแนะนำเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพให้แข็งแรง ประกวดสุขภาพ การประกวดคำขวัญและเรียงความ

กล่าวโดยสรุปได้ว่ากลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านร่างกายประกอบด้วยโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โครงการโรงเรียนจัดการเรียนร่วม โครงการกายบริหารร่างกาย โครงการจัดการความรู้เรื่องน้ำดื่ม น้ำใช้ในโรงเรียน โครงการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนน้ำหนักเกินมาตรฐาน กิจกรรมโฮมรูม การจัดโปรแกรมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (IEP) โครงการอาหารกลางวัน โครงการอาหารเสริม(นม)โรงเรียน โครงการป้องกันแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติด กิจกรรมทู บี นัมเบอร์วัน กิจกรรมลานกีฬาต้านยาเสพติด คลินิกวัยใส โครงการแข่งขันกีฬาภายใน โครงการพัฒนาหลักสูตร โครงการพัฒนาอนามัยและสิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนาภูมิทัศน์และแหล่งเรียนรู้

2) ด้านสติปัญญา

2.1) ความหมาย

มีนักการศึกษา นักวิชาการ และนักจิตวิทยาได้ให้แนวคิด ตลอดจน ให้คำจำกัดความของ สติปัญญา (intelligence) หรือเชาว์ปัญญาไว้ ดังนี้ Good (1973) ได้ให้ความหมายของสติปัญญาไว้ว่า หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวของบุคคลให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลเนื่องจากความสามารถทางสมองที่เก็บรวบรวมประสบการณ์ต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน ในขณะที่ Wechsler (1958 อ้างถึงใน ฉันทนา กล่อมจิตและคณะ, 2549) ได้ให้ความหมายว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการคิดหาเหตุผล และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ นิตยา คชภักดี (2543) ให้ความหมายว่า หมายถึงการเปลี่ยนแปลงความสามารถด้านความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งรอบตัว และความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับปรากฏการณ์และสิ่งต่าง ๆ ซึ่งทำให้บุคคลสามารถปรับตัว สร้างทักษะใหม่เพิ่มขึ้นจากความเข้าใจและทักษะเดิมมาใช้ในการแก้ปัญหาได้ ในขณะเดียวกัน ลักษณะ สริวัฒน์ (2544) กล่าวว่า สติปัญญา หมายถึง ความสามารถในการแก้ปัญหา โดยมีสมองเป็นองค์ประกอบสำคัญ และความเจริญเติบโตทางสติปัญญาของบุคคลมักจะแสดงออกให้เห็นได้ในลักษณะของความสามารถในการคิดด้วยเหตุผลอันก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ ส่วน จิราภา เต็งไตรรัตน์ (2549) ได้กล่าวถึงลักษณะเด่นทางปัญญา (the mentally gifted) ซึ่งมี I.Q. ตั้งแต่ 130 ขึ้นไป ส่วนใหญ่จะมีลักษณะนิสัยดังต่อไปนี้ 1) มีประสาทการรับรู้อันว่องไวเป็นพิเศษ (heightened perceptual skill) 2) มีความอยากรู้อยากเห็นอย่างเข้มข้น (intense curiosity) 3) มีความสามารถแก้ปัญหาและมีความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ในระดับสูง (advanced problem solving ability and conceptualization) 4) มีแรงผลักดันและวิริยะพากเพียร (motivation and perseverance) 5) มีแรงผลักดันที่จะประกอบกิจดำเนินงานให้สมบูรณ์ ปราศจากที่ติ (a drive to organize and perfect) 6) ชอบแสวงหาสิ่งที่ท้าทายความคิดอ่าน (search for challenge) 7) มีความคิดแปลกไม่เหมือนใคร และมีอารมณ์ขัน (originality and humor) 8) เป็นคนเจ้าความคิด มีอิสระเสรีในการคิด และการกระทำ (resourcefulness)

and independence) 9) สนใจในรายละเอียดต่าง ๆ (fondness for elaboration) 10) มีความรู้สึกละเอียดถี่ถ้วนและว่องไว (acute sensitivity)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าความหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสติปัญญาหมายถึงความสามารถในการปรับตัวของบุคคลให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลเนื่องจากความสามารถทางสมอง ที่เก็บรวบรวมประสบการณ์ต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกันและสามารถแสดงออกในการปรับตัว การคิดหาเหตุผล การแก้ปัญหา การตัดสินใจ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเพื่อให้สามารถยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสติปัญญาได้ครอบคลุมสำหรับการวิจัยครั้งนี้จึงสรุปได้ว่า การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสติปัญญาหมายถึง การพัฒนาที่มีผลต่อความสามารถของบุคคลที่แสดงออก ในการปรับตัว การคิดหาเหตุผล การแก้ปัญหา และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2.2) เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสติปัญญา

เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสติปัญญามีนักวิชาการ นักการศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ กล่าวไว้ดังนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2551ข) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายด้านสติปัญญา เพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ มีความรู้ อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิตเช่นเดียวกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2544) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพจึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านสติปัญญา ประกอบด้วย 1) มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า 2) มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะ และศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์ 3) มีทักษะและกระบวนการโดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต คล้ายคลึงกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550ข) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนด้านสติปัญญา โดยกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษา มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ ซึ่งมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีความสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบ และมีการ

คิดแบบองค์รวม สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการตัดสินใจได้ ประเมินและเลือกทางแนวทางการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี และมีจินตนาการ มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร โดยมีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์ มีผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์ สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีต่าง ๆ สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และมาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการฟัง รู้จัก ตั้งคำถาม เพื่อหาเหตุผล สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ รอบตัว ใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่าง ๆ รอบตัว ใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่าง ๆ ได้ทั้งในและนอกสถานศึกษา มีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นได้ สนุกกับการเรียนรู้ และชอบมาโรงเรียน และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2550ข) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนด้านสติปัญญาโดยกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้จากการอ่าน และเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการแสวงหาข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความคิดเห็น จินตนาการ ฯลฯ ที่บันทึกไว้ในเอกสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์ แผ่นสไลด์ ไบรอน ป้ายโฆษณา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ โดยการอ่าน การดู การฟัง และการเขียน ตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับผู้อื่นทั้งในและนอกสถานศึกษาโดยผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา โดยผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริง และมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในกิจกรรมนั้น ซึ่งสามารถร่วมกิจกรรมได้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 ผู้เรียนมีความสามารถด้านการคิด โดยผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดเป็นระบบที่นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจและแก้ปัญหาของตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน คือ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อยู่ในระดับดี โดยร้อยละของผู้เรียนที่ได้คะแนนผลการทดสอบของสถาบันทางการทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) (O-NET) มากกว่าขีดจำกัดล่างของค่าเฉลี่ยผลการทดสอบในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6 นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนด้านสติปัญญา ประกอบด้วย 1) นักเรียนมีความรู้พื้นฐานตามระดับการศึกษา 2) นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาและความสามารถทางคณิตศาสตร์ 3) นักเรียนมีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหา 4) นักเรียนมีความสามารถในการแสวงหา

ความรู้และนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน 5) นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงานในอาชีพประจำวัน งานอาชีพ และสามารถใช้เทคโนโลยีในการดำรงชีวิต ในขณะที่จุฬาลักษณ์ สุนทรวิภาค (2540) ได้กล่าวถึงเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนด้านสติปัญญา ประกอบด้วย 1) การได้มีโอกาสแสดงความสามารถ เพื่อให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ มีโอกาสคิดอย่างมีอิสระ และมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมตามที่ตนชอบหรือถนัด ให้เด็กได้พูด ได้ทำมากขึ้น 2) การสอน ครูต้องสอนอย่างแจ่มแจ้ง มีอุปกรณ์การสอนหรือสื่อการสอนที่ดึงดูดใจ 3) การได้อยู่ในบรรยากาศที่เป็นวิชาการ ไม่ว่าจะป็นภายในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน และนิพนธ์ ภูคงคา (2546) ได้ศึกษาเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหนองงูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านสติปัญญา ประกอบด้วย 1) มีทักษะในการสื่อสารและใช้ภาษาไทย เช่น ฟัง พูด อ่าน เขียน 2) ใฝ่รู้ใฝ่เรียน 3) มีทักษะการคิดคำนวณ การจัดการ และการแก้ปัญหา 4) ได้ใช้คอมพิวเตอร์ในการแสวงหาความรู้หรือสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

กล่าวโดยสรุปได้ว่าเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสติปัญญา ประกอบด้วย มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะ และศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง มีวิจารณ์ญาณ และมีวิสัยทัศน์ มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์ มีผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์ สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีต่าง ๆ สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับผู้อื่นทั้งในและนอกสถานศึกษา

2.3) แนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสติปัญญา

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2544) ได้กล่าวถึงปัจจัยพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาสติปัญญาของบุคคล 2 ประการ คือ ปัจจัยทางพันธุกรรม ได้แก่ ประสาทสัมผัส กล้ามเนื้อ สมอง และระบบประสาทส่วนกลาง ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม ได้แก่ 1) ครอบครัวยุคกับการอบรมเลี้ยงดู 2) โรงเรียน อันเป็นสถาบันการศึกษาที่รวมถึงหลักสูตรและการสอน ได้แก่ 2.1) โรงเรียนจะต้องตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตามวัยต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม 2.2) ครูในโรงเรียนจะต้องเรียนรู้และเข้าใจลักษณะธรรมชาติของเด็กภายใต้ความรับผิดชอบของตน 2.3) เนื้อหา

ในหลักสูตรและวิธีการสอนหรือการถ่ายทอดเนื้อหาควรสอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติของเด็ก

2.4) โรงเรียนต้องถือเป็นหน้าที่สำคัญในการจัดประสบการณ์ที่มีความหมายแก่เด็ก ส่วน ทิศนา
 แจมมณี และคณะ (2536) กล่าวถึง การพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ได้แก่ เป็นผู้มีความใฝ่รู้
 สามารถคิด กล้าคิด กล้าถาม กล้าพูด กล้าทำ รู้จักแสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเอง
 สามารถแก้ปัญหาและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คล้ายคลึงกับ อารี รังสินันท์ (2540) ที่กล่าวว่า
 ลักษณะความต้องการทางสติปัญญาของเด็กในวัยเรียน คือ การใช้สมองคิดและแก้ปัญหา การใช้
 เหตุผล ความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ความอยากรู้อยากเห็น ตลอดจนความต้องการ
 ที่จะช่วยเหลือตนเอง ดังนั้น ครูและผู้ปกครอง ควรจะสนองความต้องการทางด้านสติปัญญาของเด็ก
 ดังนี้ 1) จัดกิจกรรมที่จะกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ ให้คำชมเมื่อ
 เด็กทำดี จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เด็กมีโอกาสประสบความสำเร็จ 2) เด็กชอบพูดมากกว่าเขียน
 แย่งกันพูด ครูต้องเรียกให้พูดทีละคน เด็กจะได้พูดต่อกันเมื่อครูให้พูดต่อเท่านั้น สิ่งสำคัญคือ
 เด็กทุกคนจะต้องมีโอกาสได้พูดตอบ ถึงแม้คำตอบนั้นจะผิดหรือถูกก็ตาม 3) อธิบายให้เด็กทราบ
 เกี่ยวกับคำหยาบหรือคำไม่สุภาพ 4) จัดกิจกรรมให้เด็กได้มีโอกาสอภิปรายและให้เด็กยอมรับ
 หลักการของเพื่อนส่วนใหญ่ 5) จัดให้มีการอ่าน เขียน และคิดคำนวณ จากประสบการณ์ตรง
 หาคำอุปมาอุปไมยและให้โอกาสเด็กได้เรียนด้วยตนเองให้มากที่สุด 6) จัดสถานการณ์ให้เด็กได้มีการ
 ปะทะสัมพันธ์กับสังคม เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จัดให้เด็กเก่งอยู่ในกลุ่ม
 เดียวกับเด็กอ่อน 7) ให้มีความสำคัญว่าภาษาเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความคิดสอนให้เกิดความเข้าใจ
 คำต่าง ๆ ในบรรยากาศที่ผ่อนคลายมีอิสระ 8) ควรจัดกิจกรรมให้เด็กทำหลายอย่าง แล้วให้เขาเลือกเอง
 ว่าชอบกิจกรรมใดมากที่สุด กระตุ้นให้หาคำตอบด้วยตนเอง 9) สนับสนุนให้เด็กแต่ละคนทำ
 กิจกรรมให้ได้ดีที่สุด ให้ฝึกทำจากง่ายไปหายาก และ 10) ครูต้องพยายามเข้าใจเด็กให้มากที่สุดว่า
 เด็กต้องการอิสระ ขณะเดียวกันก็ต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนและการแนะแนวทาง ส่วน
 Cheaney (2005) ได้ศึกษาการเรียนรู้โดยวิธีแก้ปัญหา เป็นฐาน โดยใช้หลักสูตร เทคโนโลยีชีวภาพ
 ด้วยระบบออนไลน์ พบว่า การเรียนรู้โดยวิธีการแก้ปัญหาเป็นฐานนั้นเป็นนวัตกรรมทางการสอนที่
 มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการวิเคราะห์ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่อย่าง
 มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเป็นคนมีเหตุผล เกิดทักษะในการแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ ในขณะที่
 สุมาลี ชัยเจริญ, อิศรา ก้านจักร และวรกิต วัชชาวลาม (2551) ได้วิจัยการสังเคราะห์โมเดล
 นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมศักยภาพ การเรียนรู้ทางสมองของผู้เรียนโดยใช้ Brain-
 Based Learning และเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง ดังนี้ 1) การ
 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในการเรียนรู้จะมีการผนวกความรู้กับอารมณ์ควบคู่กันเสมอ 2) การ
 ออกแบบเนื้อหาที่มีการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของผู้เรียนจะรับรู้ได้ง่าย 3) การจัดการเรียนรู้ ควร
 เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ และควบคุมการเรียนรู้และได้ลงมือกระทำการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4) การออกกำลังกายหรือการเคลื่อนไหวร่างกาย จะช่วยลดความเครียดของสมองและทำให้เกิดความสุขได้ 5) สมองจะพัฒนาได้ดีเมื่อมีการโต้ตอบกัน พุดคุยกัน แลกเปลี่ยนความรู้กัน ซึ่งคล้ายคลึงกับ กัญญิกา พรหมณัพพิทักษ์ (2551) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง ควรดำเนินการดังนี้ 1) ใช้ยุทธวิธีการสอนที่หลากหลาย ทำท่ายให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติสัมพันธ์ร่วมกับกลุ่ม 2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กระตุ้นความสนใจและมีความหมายเชื่อมโยงเข้ากับชีวิตจริง 3) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาและสร้างวิธีการเรียนรู้ของตนเอง 4) จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนใช้ประสาทสัมผัสแบบต่าง ๆ คือ การฟัง การเห็นภาพ การเคลื่อนไหวทางกายภาพอย่างเหมาะสม 5) ให้เวลาผู้เรียนได้มีโอกาสคิดสร้างสรรค์และสะท้อนกลับ ยึดหยุ่นให้เวลาผู้เรียนมีเวลาเท่าที่เขาต้องการ มีอิสระที่จะใช้เวลาคิดได้ตามใจชอบโดยไม่เครียด ส่วน Howard Gardner (1993 อ้างถึงใน กรมวิชาการ, 2546) เสนอว่า แนวทางในการพัฒนาสติปัญญาหรือความสามารถพิเศษของมนุษย์ ควรจะพัฒนา 7 ด้าน คือ 1) ด้านภาษา (linguistic intelligence) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำ 2) ด้านตรรกะ-คณิตศาสตร์ (logical intelligence) เป็นปัญญาความสามารถทางด้านจำนวนตัวเลขและเหตุผล 3) ด้านมิติ (spatial intelligence) เป็นความสามารถทางด้านคิดเป็นรูปภาพ 4) ด้านดนตรี (musical intelligence) เป็นคนที่มีความสามารถและชื่นชมในเสียง ทำนองจังหวะ และสามารถผลิตเสียงทำนอง จังหวะได้ดี 5) ด้านร่างกาย-การเคลื่อนไหว (bodily-kinesthetic intelligence) เป็นความสามารถพิเศษในการเคลื่อนไหวร่างกายและในการใช้มือเพื่อจัดกระทำกับสิ่งของ 6) ด้านมนุษยสัมพันธ์ (interpersonal intelligence) เป็นความสามารถพิเศษในการทำงานกับผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น สามารถจะสังเกตรับรู้อารมณ์ ความคิดความปรารถนาของผู้อื่น 7) ด้านความเก่งในการรู้จักใจของตนเอง (intrapersonal intelligence)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านสติปัญญา ควรมีแนวทางดังนี้ 1) โรงเรียนมีหลักสูตรและกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญา 2) การจัดกิจกรรมตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตามวัยต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม 3) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในการเรียนรู้ให้มีการผนวกความรู้กับอารมณ์ควบคู่กันเสมอ 4) การออกแบบเนื้อหาที่มีการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของผู้เรียน 5) การจัดการเรียนรู้ ที่เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้และได้ลงมือกระทำการเรียนรู้ด้วยตนเอง 6) การจัดกิจกรรมออกกำลังกายหรือการเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อลดความเครียดของสมองและทำให้เกิดความสุข 7) การจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีการโต้ตอบกัน พุดคุยกัน แลกเปลี่ยนความรู้กัน เพื่อให้สมองพัฒนาได้ดี 8) การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักเรียนด้านภาษา 9) การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักเรียนด้านตรรกะ-คณิตศาสตร์ 10) การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักเรียนด้านมิติ 11) การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักเรียนด้านดนตรี

2.4) กลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสติปัญญา
 กลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสติปัญญา
 มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้เสนอไว้หลายท่านดังนี้ อุษณีย์ อนุรุทธ์วงศ์ (โพธิสุข) (2545ก),
 (2545ข) กล่าวว่า กลยุทธ์ในการพัฒนาเด็กให้มีสติปัญญาเป็นเลิศจะต้องบำรุงสมองโดยใช้กิจกรรม
 ศิลปะและดนตรี กิจกรรมฝึกทักษะการอ่าน กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมนักประดิษฐ์
 นักวิทยาศาสตร์ เกม กิจกรรมกระตุ้นด้วยคำถาม กิจกรรมสร้างอารมณ์ขัน สอดคล้องกับ อารี
 พันธุ์มณี (2540) กล่าวว่า กลยุทธ์ในการพัฒนาเด็กให้มีสติปัญญาที่โรงเรียนควรจัดให้เด็ก เป็นต้น
 ว่าในกิจกรรมด้านศิลปะ การวาดภาพระบายสี กิจกรรมเคลื่อนไหว กิจกรรมด้านดนตรี การร้องเพลง
 การเล่นเกมดนตรีทุกชนิด งานปั้น กิจกรรมทางภาษาไทย ทั้งในการพูด การเขียน การแต่งโคลง ฉันท์
 กาพย์ กลอน การแต่งเรียงความ การย่อความ การเขียนโฆษณา เขียนนิทาน กิจกรรมทาง
 วิทยาศาสตร์ การทดลองค้นคว้า การผลิตสิ่งแปลกใหม่ การคิดค้นพบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ กิจกรรม
 ทางคณิตศาสตร์ การคิดสร้างสมการแก้โจทย์ปัญหา กิจกรรมการเล่น ทั้งการเล่นเกมในร่มและ
 กีฬากลางแจ้ง ในขณะที่ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545) กล่าวถึง กิจกรรมที่ส่งผลต่อการ
 พัฒนานักเรียนด้านสติปัญญา ประกอบด้วย เทคนิคการหาความคิดใหม่ที่หลากหลายด้วยการระดม
 สมอง (brainstorming) เช่น การคิดสร้างสรรค์ 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนกำหนดเป้าหมายการคิด
 2) ขั้นตอนแสวงหาแนวคิดใหม่ 3) ขั้นตอนประเมินความคิด และสุวิทย์ มูลคำ (2547) กล่าวถึง
 กิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนด้านสติปัญญา ประกอบด้วย โครงการส่งเสริมการพัฒนาคณิต
 โครงการส่งเสริมการใช้คำถามเพื่อการคิด โครงการส่งเสริมการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ โครงการ
 ฝึกใช้เทคนิคระดมสมองเพื่อการคิดวิเคราะห์ การจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย การจัดการเรียนรู้แบบ
 โครงงาน และการจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถาม กิจกรรมเล่านิทาน เช่นเดียวกันกับ สำนักงาน
 คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสติปัญญาผู้
 ความเป็นเลิศทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ 1) การจัดห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ 2) การจัดแหล่ง
 เรียนรู้วิทยาศาสตร์ 3) การเขียนคำขวัญหรือปณิธานทางวิทยาศาสตร์ 4) การจัดสภาพแวดล้อมทาง
 วิชาการในสถานศึกษา นอกจากนั้นยังได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทาง
 วิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย 1) การฝึกโดยใช้คำถาม 2) การจัดประกวดสิ่งประดิษฐ์ 3) การใช้
 ภาพปริศนา 4) การระดมพลังสมอง 5) การใช้ปริศนาคำทาย 6) การแตงนิยายวิทยาศาสตร์จาก
 ภาพที่กำหนดให้ 7) การออกแบบต่อภาพตามความคิดอย่างอิสระ 8) การศึกษานอกสถานที่ ส่วน
 สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2550) ได้กล่าวถึง กลไกในการพัฒนานักเรียนด้านสติปัญญา
 ประกอบด้วย โครงการสอนซ่อมเสริม โครงการพัฒนาการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์ โครงการ
 พัฒนาห้องสมุดโรงเรียน โครงการแข่งขันทักษะทางวิชาการ โครงการค่ายเสริมสร้างศักยภาพนักเรียน

โครงการส่งเสริมความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ โครงการวิจัยในชั้นเรียน กิจกรรมค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ด้านการเรียน กิจกรรมการให้คำปรึกษาเบื้องต้น กิจกรรมโฮมรูม สอดคล้องกับโรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 3 (2553) โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย (2553) โรงเรียนชุมแพศึกษา (2553) ได้กล่าวถึง กลไกในการพัฒนานักเรียนด้านสติปัญญา ประกอบด้วย โครงการพัฒนาการอ่าน คิดวิเคราะห์ เขียน โครงการการเรียนรู้แบบโครงงาน โครงการแข่งขันทักษะทางวิชาการ โครงการเข้าค่ายทางวิชาการ โครงการพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ โครงการติวเข้ม โครงการเตรียมความพร้อมนักเรียนในการสอบระดับชาติ โครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ แต่สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553ก) ได้กล่าวถึง ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในทุกด้าน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการนิเทศติดตามที่เป็นระบบ พัฒนาบุคลากรด้านสื่อและเทคโนโลยี จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เช่น การประกวดโครงงานกิจกรรมการเรียนรู้ หรือจัดประชุมสัมมนานำเสนอผลงานทางวิชาการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เช่นเดียวกันกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 (2552ข) กล่าวถึง การพัฒนาเด็กให้มีความสามารถพิเศษโดยการพัฒนาหลักสูตรไว้ 4 วิธี คือ 1) วิธีเพิ่มพูนประสบการณ์ (enrichment) 2) วิธีขยายหลักสูตร (extension) 3) วิธีลดระยะเวลาเรียน (acceleration) 4) วิธีการใช้ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ เป็นผู้ให้คำปรึกษาดูแล (mentoring) นอกจากนั้นยังได้กล่าวถึงกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมสิ่งที่เด็กสนใจ พัฒนาทักษะกระบวนการคิดระดับสูง ประกอบด้วย กระบวนการด้านคณิตศาสตร์ เช่น กิจกรรมสนุกกับจำนวน กิจกรรมนิทานคณิตศาสตร์ กิจกรรมการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมทักษะการคิดคำนวณ กิจกรรมโครงงานคณิตศาสตร์ กิจกรรมเข้าค่ายคณิตศาสตร์ การฝึกคิดสู่ทักษะกระบวนการด้านวิทยาศาสตร์ เช่น กิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์ กิจกรรมศูนย์วิทยาศาสตร์ กิจกรรมเข้าค่ายวิทยาศาสตร์ กิจกรรมทัศนศึกษา การฝึกคิดสู่ทักษะกระบวนการด้านภาษาไทย เช่น กิจกรรมเล่านิทาน กิจกรรมเจรจาพาที กิจกรรมปริศนาคำทาย กิจกรรมแสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมเล่าเรื่องตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ กิจกรรมการอ่านออกเสียงร้อยแก้วร้อยกรอง กิจกรรมเขียนคำศัพท์ใหม่ กิจกรรมบันทึกเหตุการณ์ประจำวัน กิจกรรมเขียนวิเคราะห์วิจารณ์ข่าว กิจกรรมโครงงาน การฝึกทักษะด้านศิลปะ เช่น กิจกรรมเขียนภาพด้วยสัมผัส กิจกรรมปั้นจากจินตนาการ กิจกรรมเขียนภาพประกอบนิทาน กิจกรรมโครงงานศิลปะ การฝึกทักษะด้านดนตรี เช่น กิจกรรมสนุกกับจังหวะ กิจกรรมประตูดนตรี กิจกรรมเรียนรู้ด้วยเกม กิจกรรมหนึ่งในดวงใจ กิจกรรมรู้ซึ่งถึงดนตรี (ไต่วาที) กิจกรรมโครงงานดนตรี กิจกรรมเข้าค่ายดนตรี กิจกรรมชุมนุมดนตรี สอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553ง) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของนักเรียน ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้ การจัดสภาพแวดล้อม

และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการคิด กิจกรรมฝึกทักษะการคิด นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) กล่าวถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาสติปัญญา ประกอบด้วยกิจกรรมการฝึกทักษะ 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 กิจกรรมเพื่อฝึกทักษะ listening ตอนที่ 2 กิจกรรมเพื่อฝึกทักษะ speaking ตอนที่ 3 กิจกรรมเพื่อฝึกทักษะ reading ตอนที่ 4 กิจกรรมเพื่อฝึกทักษะ writing

กล่าวโดยสรุปได้ว่ากลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสติปัญญาประกอบด้วย โครงการแนะแนวการศึกษา โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โครงการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ โครงการภาษาไทยภาษาอังกฤษวันละคำ โครงการเรียนรู้ด้าน ICT โครงการแข่งขันทักษะทางวิชาการ โครงการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ โครงการส่งเสริมการรักการอ่าน โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โครงการเข้าค่ายวิชาการ โครงการติวเข้ม โครงการสอนซ่อมเสริม เกมการศึกษา โครงการส่งเสริมการพัฒนาการคิด โครงการส่งเสริมการใช้คำถามเพื่อการคิด โครงการส่งเสริมการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ โครงการฝึกใช้เทคนิคระดมสมองเพื่อการคิดวิเคราะห์ การจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน และการจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถาม กิจกรรมเล่านิทาน โครงการพัฒนา การเรียนการสอนคอมพิวเตอร์ โครงการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน โครงการค่ายเสริมสร้างศักยภาพนักเรียน โครงการส่งเสริมความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ โครงการวิจัยในชั้นเรียน กิจกรรมค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านการเรียน โครงการติวเข้ม กิจกรรมการฝึกทักษะ เป็นต้น

3) ด้านอารมณ์

3.1) ความหมาย

โยชิน ศันสนยุทธ (2533) ให้ความหมายว่าอารมณ์ คือกระบวนการหรือสภาวะด้านความรู้สึกที่ถูกทำให้หวั่นไหว ซึ่งแสดงออกมาโดยการเปลี่ยนแปลงของร่างกายในกล้ามเนื้อเรียบ (smooth muscles) ต่อมต่างๆ และพฤติกรรมโดยรวม (gross behavior) แต่ กรมวิชาการ (2545ก) ให้ความหมายของวุฒิภาวะทางอารมณ์ (emotional quotient) ว่าเป็นความสามารถในการตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น มีสติรู้เท่าทันอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามความรู้สึกนึกคิด สามารถประเมิน แยกแยะอารมณ์ ขอมรับและแสดงอารมณ์ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะ และตรงตามความเป็นจริง สามารถควบคุมอารมณ์และจัดการกับอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น โดยใช้ปัญญาในการดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนอารี เพชรสุด และคณะ (2545) และ สุปราณี สนธิรัตน์ และคณะ (2547) ได้กล่าวถึงอารมณ์ไว้สอดคล้องกันว่า คือเป็นภาวะที่อินทรีย์ (organism) ถูกเร้าทำให้เกิดการตอบสนองที่เรียกว่าผลกระทบจากสิ่งเร้าไม่ว่าผลกระทบอันนั้นจะหนักหรือเบา ก็ตามก็จะทำให้เกิดปฏิกิริยาขึ้นได้ แต่ สุปราณี สนธิรัตน์ และคณะ กล่าวเพิ่มเติมว่า มีการแสดง

ออกมา 3 อย่าง คือ 1) แบบที่เกิดขึ้นทันที (emotional experience) 2) พฤติกรรมที่เป็นผลต่อเนื่อง (emotional behavior) 3) เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย (physical changes) ซึ่งสอดคล้องกับ นันทนา กล่อมจิตและคณะ (2549) ที่กล่าวว่าอารมณ์เป็นเหตุการณ์ที่ซับซ้อนทางจิตวิทยาที่มักจะเชื่อมโยงกับการหยั่งรู้ (intuition) และแนวทางของพฤติกรรม โดยทั่วไปแล้วอารมณ์จะประกอบด้วย 1) ปฏิกริยาทางสรีระวิทยา เช่น ความตื่นเต้น 2) ปฏิกริยาที่แสดงออก เช่น การแสดงออกทางสีหน้า 3) ประสบการณ์ที่เป็นอัตนัย เช่น ความรู้สึกโดยรู้ตัว สุข หรือเศร้า นอกจากนี้ยังเห็นว่าอารมณ์มีส่วนคล้ายคลึงกับแรงจูงใจในแง่ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมตามมา แต่อารมณ์จะมีความแตกต่างไปจากแรงขับทางสรีระ (physiological drives) อยู่บ้าง เช่น ความหิว ความกระหาย ทั้งนี้เพราะแรงขับทางสรีระดังกล่าวเกิดจากความต้องการทางสรีระ (physiological need) แต่อารมณ์ประเภทต่าง ๆ จะขึ้นอยู่กับความรู้สึก การรับรู้ และการคิดของบุคคล ขณะที่ จิราภา เต็งไตรรัตน์ (2549) กล่าวว่า คำว่า emotion มีรากศัพท์มาจากภาษาลาตินที่มีความหมายว่า “การเคลื่อนที่” (movement) แต่นันทนา กล่อมจิต และคณะ (2549) ได้ให้ความหมายของอารมณ์หรือ emotion มาจากภาษาลาตินว่า emovere มีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษว่า to stir up, agitate or excite ซึ่งหมายถึง สภาวะที่ร่างกายถูกกระตุ้น ทำให้ปั่นป่วนหรือตื่นเต้น ซึ่งคล้ายคลึงกับ นิตย์ บุนงามงคล (2546) ที่ให้ความหมายไว้ว่าอารมณ์ หมายถึง สภาวะที่ร่างกายถูกกระตุ้น ทำให้ปั่นป่วนหรือตื่นเต้น และสอดคล้องกับ พีรพล เทพประสิทธิ์และคณะ (2549) กล่าวว่าอารมณ์คือความวุ่นใจ ความปั่นป่วน เป็นสภาวะที่บุคคลสูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง เป็นความรู้สึกส่วนตัวภายในของบุคคลนั้น ๆ

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านอารมณ์ หมายถึง กระบวนการหรือสภาวะด้านความรู้สึกที่ถูกทำให้หวั่นไหว ซึ่งแสดงออกมาโดยการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและพฤติกรรมโดยรวมให้สามารถควบคุมการตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของตนเอง การตระหนักรู้ถึงอารมณ์ผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ และการแสดงออกทางอารมณ์ และเพื่อให้สามารถกำหนดกรอบเป้าหมายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านอารมณ์ได้ง่าย ชัดเจน สะดวก สำหรับการวิจัยครั้งนี้จึง สรุปได้ว่า การยกระดับคุณภาพ การเรียนรู้ของนักเรียนด้านอารมณ์ หมายถึง กระบวนการพัฒนาที่สามารถควบคุมการตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของตนเอง การตระหนักรู้ถึงอารมณ์ผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ และการแสดงออกทางอารมณ์

3.2) เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านอารมณ์

เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านอารมณ์มีนักวิชาการ นักการศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ กล่าวไว้ดังนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2551 ข) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนด

เป็นจุดหมายด้านอารมณ์ เพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข เช่นเดียวกันกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2544) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนานักเรียน ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพจึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านอารมณ์ คือ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คล้ายคลึงกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550ข) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ด้านอารมณ์โดยกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษา มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา ตัวบ่งชี้ที่ 1 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านศิลปะ ตัวบ่งชี้ที่ 2 ชื่นชมร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านดนตรี/นาฏศิลป์ ตัวบ่งชี้ที่ 3 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านกีฬา/นันทนาการ นอกจากนี้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2550ข) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนด้านอารมณ์โดยกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ หมายถึง ผู้เรียนมีความซาบซึ้งในคุณค่า อารมณ์ ความรู้สึกในสิ่งที่ดีงาม ไพเราะ น่ารื่นรมย์ พัฒนา ฝึกฝน และซึมซับจนเป็นลักษณะนิสัยและรสนิยม โดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและนอกหลักสูตร เช่น กิจกรรมศิลปะ ดนตรี/นาฏศิลป์ วรรณศิลป์ และนันทนาการ เป็นต้น และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนด้านอารมณ์ ประกอบด้วย 1) นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงานในอาชีพประจำวัน งานอาชีพ และสามารถใช้เทคโนโลยีในการดำรงชีวิต 2) นักเรียนเห็นคุณค่า อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม และภูมิใจในความเป็นไทย ในขณะนี้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2540) ได้กล่าวถึง เป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนด้านอารมณ์ ประกอบด้วย 1) การได้รับความรัก ความใกล้ชิด ดูแลเอาใจใส่จากครู 2) การได้รับรางวัลและกำลังใจ หรือคำชมเชย 3) การได้รับการลงโทษที่ยุติธรรม สมเหตุสมผล และอธิบายถึงสาเหตุการลงโทษ 4) การแสดงกิริยาท่าทางด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส สนุกสนาน หัวเราะร่าเริง ไม่ง่วงนอน ไม่เก็บ

ตัวอยู่คนเดียว มีปฏิภิกิริยาโต้ตอบ มีความกระตือรือร้น และนิพนธ์ ภูคองคา (2546) ได้ศึกษาเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านอารมณ์ประกอบด้วย 1) นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยความสุข 2) มีความสนุกสนานกับเพื่อน ๆ 3) ตระหนักรู้และเข้าใจในการควบคุมอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น 4) ควบคุมอารมณ์และแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

กล่าวโดยสรุปได้ว่าเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านอารมณ์มีดังนี้ มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ให้เกียรติผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครูและผู้อื่น ผู้เรียนมีความซาบซึ้งในคุณค่า อารมณ์ ความรู้สึกในสิ่งที่ดีงาม ไพเราะ น่ารักที่พัฒนา ฝึกฝน และซึมซับจนเป็นลักษณะนิสัยและรสนิยมมีการแสดงกิริยาท่าทางด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส สนุกสนาน หัวเราะร่าเริง ไม่ง่วงนอน ไม่เก็บตัวอยู่คนเดียว มีปฏิภิกิริยาโต้ตอบ มีความกระตือรือร้น ตระหนักรู้และเข้าใจในการควบคุมอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ควบคุมอารมณ์และแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

3.3) แนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านอารมณ์

การพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์เป็นกระบวนการพัฒนาที่ต้องทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงการนำทฤษฎี หลักการทางจิตวิทยาพัฒนาการ และการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ อย่างเหมาะสม ดังที่กรมวิชาการ (2545ก) ได้เสนอองค์ประกอบพื้นฐานดังนี้ 1) จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ภายใต้อารมณ์ที่ผ่อนคลายและอบอุ่น 2) เด็กสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ในชีวิตประจำวัน 3) เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 4) จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัย 5) จัดกิจกรรมให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการ 6) ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศิลธรรม และจริยธรรม 7) มีการประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย 8) จัดบริการให้คำปรึกษาและประสานกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเพื่อให้ความช่วยเหลือกรณีที่เกิดปัญหารุนแรงในเด็ก 9) จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ภายใต้อารมณ์ที่ผ่อนคลายและอบอุ่น ซึ่งคล้ายคลึงกับกระทรวงศึกษาธิการ (2546ค) ที่เสนอวิธีการเสริมสร้างทักษะทางอารมณ์และทางสังคมของเด็ก ดังนี้ 1) การเยี่ยมบ้าน 2) การโทรแจ้งข่าวดีและส่งจดหมายไปทางบ้าน 3) การเชิญผู้ปกครองมาเข้าร่วมกิจกรรม 4) การแสดงให้เห็นว่าเราใส่ใจ 5) การใช้บทสนทนาประจำวันและการทักทายอย่างสม่ำเสมอ 6) การส่งข่าวสารความสุข 7) การฟังนักเรียนพูด 8) การจัดเวลาเข้ากลุ่มวงกลมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ 9) การแสดงให้เห็นว่าเราไว้วางใจเขา 9) การยินยอมให้นักเรียนได้เลือก 10) การเสริมสร้าง การพูดกับตนเองทางบวกสำหรับนักเรียนที่ขาดความมั่นใจในความสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์ 11) การเล่าเรื่องบางอย่างเกี่ยวกับตัวเรา และสอดคล้องกับ

จุฬาลักษณ์ สุนทรวิภาต (2540) ที่สรุปประเด็นชีวิตคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนด้านอารมณ์ และจิตใจดังนี้ 1) การได้รับความรัก ความอบอุ่น ความใกล้ชิด ดูแลเอาใจใส่จากครู 2) การได้รับรางวัลและกำลังใจ หรือคำชมเชย 3) การได้รับการลงโทษที่ยุติธรรม สมเหตุสมผลและควรอธิบายถึงสาเหตุของการลงโทษ 4) การมีคุณธรรมจริยธรรม 5) การแสดงกิริยาท่าทางด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส มีอารมณ์สนุกสนาน หัวเราะ ร่าเริง ขณะที่นั่งเรียน ไม่เซื่องซึม หรือง่วงนอน ไม่เก็บตัวอยู่คนเดียวส่วน กรมสุขภาพจิต (2543) ได้เสนอวิธีการพัฒนาอารมณ์ 5 ประการ ดังนี้ 1) การรู้จักอารมณ์ตนเอง เป็นองค์ประกอบสำคัญเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การควบคุมอารมณ์และการแสดงออกที่เหมาะสมต่อไป ขั้นตอนของการรู้จักอารมณ์ของตนเอง เริ่มจากการรู้ตัวหรือการมีสติ แนวทางการพัฒนาการรู้จักอารมณ์ตนเอง ทำได้ดังนี้คือ 1.1) ให้เวลาทบทวนอารมณ์ของตนเอง 1.2) ฝึกให้เกิดการรู้ตัวเสมอและมีสติอยู่กับการรู้ตัว โดยให้รู้ว่าขณะนี้กำลังรู้สึกอย่างไรกับตนเองหรือสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว 2) การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์และแสดงออกทางอารมณ์ทั้งดีและไม่ดีได้อย่างเหมาะสมกับบุคคล สถานที่ เวลาและสถานการณ์ แนวทางการพัฒนาการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ได้แก่ 2.1) ทบทวนว่ามีอะไรบ้างที่ทาลงไปเพื่อตอบสนองอารมณ์ที่เกิดขึ้นและคิดว่าผลที่ตามมาเป็นเช่นไร 2.2) เตรียมการในการแสดงอารมณ์ 2.3) ฝึกการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว หรือที่เราต้องการเกี่ยวข้องในด้านดี มองฟังสิ่งดี สร้างอารมณ์ให้แจ่มใส เกิดความสบายใจ 2.4) ฝึกการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ผู้อื่นและสิ่งอื่นที่อยู่รอบตัว 2.5) ฝึกการมองหาประโยชน์หรือโอกาสจากอุปสรรค โดยการเปลี่ยนมุมมองในแง่ดีคิดว่า เป็นสิ่งท้าทาย 2.6) ฝึกการผ่อนคลายความเครียดที่เกิดจากอารมณ์ไม่ดีโดยเลือกวิธีที่เหมาะสมกับตัวเอง 3) การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง เป็นการมอง แง่ดีของสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองและสร้างความเชื่อมั่นว่าเราสามารถอยู่กับสิ่งนั้นได้ แนวทางการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง คือ 3.1) ทบทวนว่าสิ่งสำคัญในชีวิตเรามีอะไรบ้าง 3.2) นำความต้องการที่เป็นไปได้และเกิดประโยชน์มาตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนให้แก่ตนเอง 3.3) ลดความสมบูรณ์แบบในตัวเราลง 3.4) ฝึกการมองหาประโยชน์จากอุปสรรคเพื่อสร้างความรู้สึที่ดี ๆ 3.5) ฝึกสร้างทัศนคติที่ดี หามุมมองที่ดีในเรื่องที่เราไม่พอใจ 3.6) หมั่นสร้างความหมายในชีวิตให้แก่ตนเอง 3.7) ให้กำลังใจตนเองคิดว่าเราทำได้ 4) การรู้จักอารมณ์ของผู้อื่นโดย 4.1) การให้ความสนใจการแสดงออกของผู้อื่น 4.2) การอ่านอารมณ์ของผู้อื่น 4.3) การเอาใจเขามาใส่ใจเรา 5) การรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เป็นความสามารถในการอยู่ร่วมกันทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน แนวทางการพัฒนาการรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน คือ 5.1) สร้างอารมณ์ที่ดีต่อกัน 5.2) ฝึกการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สร้างความเข้าใจที่ตรงกัน ชัดเจน ฝึกการเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี 5.3) ฝึกการแสดงน้ำใจ เอื้อเฟื้อ รู้จักการให้ การรับ การแลกเปลี่ยนให้เกิดคุณค่า 5.4) ฝึกการให้เกียรติผู้อื่นอย่างจริงจัง 5.5) ฝึกการแสดงความชื่นชอบ ชื่นชม

และให้กำลังใจซึ่งกันและกันตามวาระที่เหมาะสมและได้เสนอแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในสถานศึกษาดังนี้ 1) ผู้บริหาร ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ของโรงเรียนและนักเรียนถือเป็นหน้าที่ร่วมกันในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในระดับบุคคล ระดับกลุ่มและระดับองค์กรไปพร้อม ๆ กัน ครูอาจารย์ต้องเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นประชาธิปไตย ให้ความเคารพ และการรับฟัง ส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาเห็นว่าความคิด ความรู้สึกของตนเองได้รับการยอมรับ มีความสำคัญและมีความหมาย 2) หน้าที่ของครูอาจารย์ในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ ช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้เข้าใจความรู้สึก อารมณ์ของตน สามารถใช้คำศัพท์เกี่ยวกับสภาวะอารมณ์ได้ มีการแสดงออกอย่างเหมาะสม ฝึกฝนการให้ความเอื้ออาทรกับผู้อื่นมากกว่ามุ่งกำกับ ควบคุม ครูอาจารย์ต้องเรียนรู้เข้าใจอารมณ์ของตนเองด้วยและต้องปฏิบัติตามสิ่งที่ตนพร่ำสอน ในขณะที่ ฟีรพล เทพประสิทธิ์ และคณะ (2549) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ดังนี้ 1) ฝึกการรู้จักคุณค่าในตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง ตระหนักและชื่นชมตนเองในแง่ดี 2) ฝึกการแยกแยะถึงลักษณะของอารมณ์ชนิดต่าง ๆ ทั้งที่เป็นอารมณ์ที่พึงปรารถนา และไม่พึงปรารถนา แล้วหาทางเลือกแสดงออกของพฤติกรรมทางอารมณ์ที่เหมาะสม 3) เรียนรู้การปฏิบัติตามกรอบกติกาของสังคม 4) รู้จักฝึกและเข้าใจธรรมชาติอารมณ์ของตน 5) ซื่อตรงต่อการแสดงออกทางอารมณ์ทั้งคำพูด การกระทำ และความคิด 6) ฝึกการยับยั้ง ควบคุม และระบายนามณ์ที่ไม่เหมาะสม รู้จักที่จะไตร่ตรองก่อนจะแสดงออกในทุกครั้ง 7) ฝึกความอดทน และรอจังหวะที่จะแสดงออกของพฤติกรรมทางอารมณ์ที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2546ค) ที่ได้สรุปการพัฒนาทางด้านอารมณ์ได้แก่ความต้องการให้นักเรียนเป็นคนที่มีจิตควบคุมอารมณ์ มีความยับยั้งชั่งใจ อดทน อดกลั้น ไม่โกรธง่าย และภูมิใจในตนเอง

กล่าวโดยสรุปได้ว่าแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านอารมณ์ควรมีแนวทางดังนี้ 1) การจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการเด็กภายใต้บรรยากาศที่ผ่อนคลายและอบอุ่น 2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 3) การเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพทางอารมณ์ 4) การจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักอารมณ์ตนเอง รู้จักคุณค่าในตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง ตระหนักและชื่นชมตนเองในแง่ดี 5) การจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง 6) การจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง 7) การจัดกิจกรรมการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน 8) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นประชาธิปไตย 9) การจัดกิจกรรมที่พัฒนาทางอารมณ์อย่างหลากหลาย เช่น การเยี่ยมบ้าน การโทรแจ้งข่าวดี ฯลฯ 10) การได้รับรางวัล กำลังใจ หรือคำชมเชย และการลงโทษที่ยุติธรรม สมเหตุสมผล

3.4) กลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านอารมณ์
 กลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านอารมณ์ มี
 นักวิชาการและนักการศึกษาได้เสนอไว้หลายท่าน ดังนี้ มาลีณี จุฑาปะมา (2549) กล่าวถึง กิจกรรม
 ที่ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนด้านอารมณ์ ประกอบด้วย โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 โครงการแนะแนว กิจกรรมให้คำปรึกษา กิจกรรมศึกษาเด็กเป็นรายกรณี กิจกรรมการยกย่องชมเชย
 กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน กิจกรรมแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์
 เขต 2 (2552ข) กล่าวถึง กิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียน ด้านอารมณ์ ประกอบด้วย การฝึก
 ทักษะด้านศิลปะ เช่น กิจกรรมเขียนภาพด้วยสัมผัส กิจกรรมปั้นจากจินตนาการ กิจกรรมเขียน
 ภาพประกอบนิทาน กิจกรรมโครงงานศิลปะ การฝึกทักษะด้านดนตรี เช่น กิจกรรมสนุกกับจังหวะ
 กิจกรรมประตูดนตรี กิจกรรมเรียนรู้ด้วยเกม กิจกรรมหนึ่งในดวงใจ กิจกรรมรู้ซึ่งถึงดนตรี (ไต่วาที)
 กิจกรรมโครงงานดนตรี กิจกรรมเข้าค่ายดนตรี กิจกรรมชุมนุมดนตรี และสำนักวิชาการและ
 มาตรฐานการศึกษา (2553ข) กล่าวถึง กลไกในการพัฒนานักเรียนด้านอารมณ์ ประกอบด้วยกิจกรรม
 ดังต่อไปนี้ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยูวภาษา
 กิจกรรมผู้นำเพื่อประโยชน์ กิจกรรมชุมนุม/ชมรม และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์
 เช่นเดียวกันกับ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2550) กล่าวถึง กลไกในการพัฒนานักเรียน
 ด้านอารมณ์ ประกอบด้วย โครงการโรงเรียนอบอุ่น โครงการครอบครัวอบอุ่น กิจกรรมโฮมรูม
 กิจกรรมการสร้างความเข้มแข็งทางใจ กิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต กิจกรรมการสร้าง
 รักและเห็นคุณค่าในตนเอง กิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โครงการเยี่ยมบ้าน โครงการ
 ประชุมผู้ปกครองนักเรียน โครงการรุ่นพี่ที่บ่มเพาะ โครงการจัดกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมทู บี นัมเบอร์วัน
 นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2546ค) กล่าวถึง กิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนด้านอารมณ์
 ประกอบด้วย 1) การสร้างความร่วมมือและสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ได้แก่ การส่งบันทึก
 และโทรศัพท์แจ้งข่าวดีไปที่บ้าน การออกจดหมายข่าวของห้องเรียนประจำสัปดาห์ การนำอาหาร
 กลางวันมารับประทานพร้อมกัน การไปเยี่ยมบ้าน การจัดกลุ่มพ่อแม่ศึกษา 2) การสร้างความสัมพันธ์
 ทางบวกกับนักเรียน ได้แก่ การทำความรู้จักกับนักเรียนเป็นรายบุคคล การไปเยี่ยมบ้าน การโทร
 แจ้งข่าวดีและส่งจดหมายไปทางบ้าน การเชิญผู้ปกครองมาร่วม การใช้บันทึก บทสนทนาประจำวัน
 และการทักทายอย่างสม่ำเสมอ การแจก “ข่าวสารความสุข” การฟังนักเรียนพูด การจัดเวลาเข้า
 กลุ่มวงกลมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ การยินยอมให้นักเรียนได้เลือก การส่งเสริมการพูดกับตนเอง
 ทางบวกสำหรับนักเรียนที่ขาดความมั่นใจในความสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์ การเล่าเรื่อง
 ส่วนตัวบางอย่างเกี่ยวกับตัวเอง การเล่นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 3) ครูเชิงรุก ได้แก่ การจัด
 สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและคาดเดาได้ การใช้วิธีที่สร้างสรรค์ในการดึงและคงความ

สนใจของเด็ก การกำหนดข้อจำกัดที่มีประสิทธิภาพและการให้แนวทางใหม่ 4) การส่งเสริมพฤติกรรมทางบวกเช่นการเอาใจใส่การให้กำลังใจและการยกย่องชมเชย ได้แก่ การให้ความชมเชย การให้กำลังใจ 5) การใช้สิ่งล่อใจเพื่อจูงใจนักเรียน ได้แก่ การสร้างการเรียนรู้ให้เป็นรูปธรรม การใช้คำถาม การเลือกสิ่งล่อใจที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด การประกาศเกียรติคุณและการฉลอง การใช้สิ่งล่อใจในลักษณะเป็นทีม เป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล 6) การจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การเมินเฉยและชี้แนะแนวทางแก้ไข 7) การจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเช่นผลที่ตามมาตามธรรมชาติและตามตรรกะ 8) การจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเช่นการให้เวลานอก ได้แก่ การกำหนดเวลานอกหรือเวลาสงบสติอารมณ์ การใช้เวลานอก การสร้างวินัย การพัฒนาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนเฉพาะรายที่มีปัญหา การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในแผนการสร้างวินัย 9) การสอนนักเรียนให้แก้ปัญหา ได้แก่ การศึกษาทดลองที่ว่าด้วยวิธีการต่างๆ ในการแก้ปัญหาคือ แบบอย่าง การสอนขั้นตอนการแก้ปัญหาโดยใช้เกม หุ่นกระบอก และสถานการณ์ปัญหาสมมุติ 10) ปัญหาในการคบเพื่อนและทักษะการสร้างมิตรภาพ เช่น การสอนให้เด็กริเริ่มปฏิสัมพันธ์และเข้ากลุ่มเพื่อน การสอนเด็กให้รู้จักคบเพื่อน การใช้บทบาทสมมุติเพื่อแก้ปัญหามิตรภาพที่มักเกิดขึ้น การสอนนักเรียนให้แก้ปัญหา/แก้ไขความขัดแย้ง การร่วมมือกับผู้ปกครอง 11) การช่วยนักเรียนให้เรียนรู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ของตน ได้แก่ การควบคุมอารมณ์ การใช้เกมและกิจกรรมส่งเสริมการใช้ภาษาที่แสดงความรู้สึก การใช้เกมและกิจกรรมส่งเสริมการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การสอนกลยุทธ์การผ่อนคลายและปลอบใจตัวเอง การแก้ปัญหาและการจัดการกับความโกรธ การร่วมมือกับผู้ปกครอง ในขณะที่กรมวิชาการ (2545) กล่าวถึง กิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนด้านอารมณ์ ประกอบด้วย กิจกรรมไว้วางใจ เช่น จูงคนตาบอด จับคนตาบอด กิจกรรมแสดงความรู้สึก ได้แก่ เล่าสู่กันฟังเรื่องความกลัว ความหวัง และความปรารถนา นั่งล้อมวง การเคาอารมณ์ นึกถึงช่วงเวลาที่มีความสุข กิจกรรมผลย้อนกลับเชิงบวก ได้แก่ ชมโดยไม่เอ่ยชื่อ ชมเชยในที่สาธารณะ จดหมายลับ กิจกรรมการลงเสียง ได้แก่ แสดงบทบาทผู้เชี่ยวชาญ แสดงบทบาทวีรบุรุษ/วีรสตรี ฝึกพูดในกลุ่ม พูดบอกตัวเองให้มั่นใจและ ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร (2543) กล่าวถึง กิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนด้านอารมณ์ ประกอบด้วย การใช้บทบาทของผู้นำ การใช้การสื่อสารแบบรวมศูนย์ การใช้กระบวนการศึกษาเรียนรู้ การใช้บทบาทของสื่อมวลชน การใช้ตัวอย่างที่ดีในสังคม นอกจากนี้ในการพัฒนาด้านอารมณ์ให้กับเด็กและเยาวชนยังมีวิธีการต่างๆ ได้แก่ การใช้บทบาทสมมุติกับตัวแบบ การใช้สถานการณ์จำลองผสานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม การเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูน การใช้ชีวิตทัศนละครหุ่นเชิดเป็นตัวแบบ เช่นเดียวกับกับ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552) กล่าวถึง กิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนด้านอารมณ์ ประกอบด้วย การ

จัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ การจัดการเรียนรู้โดยใช้สัญญาการเรียน การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก และการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ และ ทิศนา แจมมณี (2546) กล่าวถึง กิจกรรม ที่ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนด้านอารมณ์ ประกอบด้วย การเล่านิทาน การเล่นเกม การใช้กรณีตัวอย่าง การใช้บทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง

กล่าวโดยสรุปได้ว่ากลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพนักเรียนด้านอารมณ์ ประกอบด้วย โครงการพัฒนาหลักสูตร โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โครงการสร้างสัมพันธ์ภาพชุมชน โครงการยกย่องคนดี โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โครงการแนะแนวการศึกษา โครงการเข้าค่ายศิลปะ ดนตรี กีฬา โครงการโฮมรูม โครงการโรงเรียนอบอุ่น โครงการครอบครัวอบอุ่น กิจกรรมการสร้างความเข้มแข็งทางใจ กิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต กิจกรรมการสร้างรักและเห็นคุณค่าในตนเอง กิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โครงการเยี่ยมบ้าน โครงการประชุมผู้ปกครองนักเรียน โครงการรุ่นพี่พบน้อง กิจกรรมทู บี นัมเบอร์วัน การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ

4) ด้านสังคม

4.1) ความหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาด้านสังคมไว้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงความสามารถในด้านความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น และการดำรงตนในสังคม ซึ่งเป็นการสร้างบุคลิกภาพตลอดจนการสร้าง ความมั่นใจ ศรัทธาทั้งต่อตนเองและผู้เกี่ยวข้อง มีคุณลักษณะประจำตัวเฉพาะของบุคคลที่พึงประสงค์และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เมื่อต้องอยู่ร่วมกัน เล่นร่วมกัน และทำงานร่วมกันของเด็ก ซึ่งมีลำดับพัฒนาการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) การปฏิบัติเพื่อตนเองตามคำสั่ง 2) การเลือกปฏิบัติเพื่อตนเอง 3) การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบของกลุ่ม 4) การเลือกปฏิบัติเพื่อผลงานของกลุ่ม 5) การปฏิบัติตามกฎและระเบียบของสังคม 6) การเลือกปฏิบัติเพื่อผลดี ของสังคม ส่วน นิตยา คชภักดี (2543) ได้ให้คำจำกัดความว่า พัฒนาการด้านสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงความสามารถในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น และการดำรงตนในสังคม พัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดโดยสังคมและวัฒนธรรมที่อยู่รอบตัวเด็กจะเป็นตัวกำหนดว่าเด็กควรจะถูกเลี้ยงดูและอบรมอย่างไรและลักษณะใดคือเป็น “ปกติ” หรือเป็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของชุมชนหรือครอบครัวนั้น พัฒนาการด้านสังคมยังครอบคลุมไปถึงความสามารถในการช่วยตนเอง การรู้ผิดชอบชั่วดี คุณธรรมและการปรับตัว ในสังคม และสุวีร์ ศิวะแพทย์ (2549) กล่าวถึงพฤติกรรมทางสังคม หมายถึง การแสดงออกหรือการกระทำซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น อาจเป็นบุคคลกลุ่มเดียวหรือกลุ่มชนหลาย ๆ กลุ่ม และอาจจะเป็นตัวบุคคลจริง ๆ ที่มองเห็นได้หรือเป็นภาพลักษณะของ

บุคคลซึ่งเป็นนามธรรมอยู่ในความทรงจำหรือความนึกคิดก็ได้ ซึ่งคล้ายคลึงกับ ประดิพันธ์ อุปรมัย (2531) ที่ใช้คำว่าบุคลิกภาพทางสังคม หมายถึงพฤติกรรมต่างๆที่บุคคลแสดงออกในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ การปรับตัวให้เข้ากับบุคคล หรือสภาพแวดล้อม และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำหรือผู้ตาม และปลุก พรมรัตน์ (2545) ให้ความหมายในเชิงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนด้านสังคมว่า การได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม ได้สร้างความสัมพันธ์กับคนที่อยู่รอบ ๆ ตัวเด็ก และได้รับความช่วยเหลือจากสังคมในขณะที่ จารุวรรณ นิพนานันท์ (2543) กล่าวว่าเป็นการพัฒนาความสามารถของบุคคลที่แสดงออกในหมู่คนหรือระหว่างคน ที่เรียกว่า เก่งคน (social ability) ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า ความสามารถในการเข้าสังคม มีความสำคัญ และบันดาลให้คนประสบความสำเร็จแตกต่างกันไป และมักจะเกี่ยวข้องกับคำว่า AQ (accessory quotient) ซึ่งหมายถึงความสามารถทางสังคมของบุคคล AQ สามารถสร้างเสริมได้จากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว เด็กที่ขาด AQ จะทำอะไรไม่เป็น ไม่ต้องการฝ่าฟันปัญหาอุปสรรค แต่ต้องการให้อุปสรรคหายไปเองอย่างรวดเร็ว มีความรู้สิ่งพ่ายแพ้ไม่มั่นใจตนเอง มักซึมเศร้าและมีโอกาส ฆ่าตัวตาย ส่วนเด็กที่มี AQ สูง จะเป็นเด็กที่มีความมุ่งมั่น มีกำลังใจมีความมั่นใจในตัวเอง มีแรงจูงใจของตัวเอง รู้จักเปลี่ยนอุปสรรคให้เป็น โอกาสได้ มีความสามารถดึงให้คนมาทำงานร่วมกันได้ ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงความสามารถด้านความสัมพันธ์ระหว่างตัวเองและผู้อื่น มีบุคลิกภาพทางสังคม มีความสามารถทางสังคม และเพื่อให้สามารถกำหนดกรอบการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสังคมได้ง่าย เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จึงสรุปได้ว่า การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนทางด้านสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงความสามารถในด้านความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและผู้อื่น และการดำรงตนในสังคม

4.2) เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสังคม

เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสังคมมีนักวิชาการ นักการศึกษา และและหน่วยงานต่าง ๆ กล่าวไว้ดังนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2551ข) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายด้านสังคม เพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม

และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2544) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทยมีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพจึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านสังคม ประกอบด้วย 1) เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดียึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม คล้ายคลึงกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550ข) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนด้านสังคมโดยกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษา มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียน มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ตัวบ่งชี้ที่ 4 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น ในขณะที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2550ข) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนด้านสังคมโดยกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ย่อยที่ 3 ผู้เรียนมีการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม หมายถึง ผู้เรียนให้การช่วยเหลือผู้อื่นหรือส่วนร่วม ที่แสดงถึงความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของสังคม โดยการบำเพ็ญประโยชน์ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธีตามกาลอันควร และควรปฏิบัติอยู่ตลอดเวลาจนเป็นนิสัย เช่น การช่วยเหลืองานโรงเรียน ช่วยทำความสะอาดสถานที่ที่เป็นของส่วนรวม เป็นต้น ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น ตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 ผู้เรียนมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคม หมายถึง ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ความสามารถในการแก้ปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นสมรรถนะในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การทำงานและการอยู่ร่วมกัน ในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น และเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนด้านอารมณ์ คือ นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีประชาธิปไตย เช่นเดียวกับกับจุฬาลักษณ์ สุนทรวิภาค (2540) ได้กล่าวถึง เป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ด้านสังคม ประกอบด้วย 1) การได้เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น 2) ปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น เช่น กิจกรรมการจัดไปทัศนศึกษานอกสถานที่ กิจกรรมการเข้าค่ายลูกเสือ

3) การได้มีโอกาสทำงานร่วมกับเพื่อน ทั้งในห้องเดียวกันหรือต่างห้องในโรงเรียนเดียวกัน 4) การได้รับความไว้วางใจ จากครูและเพื่อน 5) การมีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกับเพื่อน เช่น การได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน 6) การได้อยู่ในโรงเรียนที่มีความเป็นประชาธิปไตย คือ เปิดโอกาสให้คิดอย่างเป็นอิสระ และนิพนธ์ กุญจกา (2546) ได้ศึกษาเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านสังคม ประกอบด้วย 1) ปรับตัวเองเข้ากับเพื่อน 2) มีสัมพันธภาพที่ดีกับคนอื่น 3) มีส่วนร่วมอนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อมและรู้จักรักษาประโยชน์ของส่วนรวม 4) เคารพสิทธิ หน้าที่และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 5) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 6) เห็นคุณค่า ภาควิชาจิตในศิลปะและวัฒนธรรมที่ดั่งงามของไทย

กล่าวโดยสรุปได้ว่าเป้าหมายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสังคม มีดังนี้ มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครูและผู้อื่น มีความสามารถในการปรับตัว เข้ากับสังคม รู้บทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคม และเคารพสิทธิ หน้าที่และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

4.3) แนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสังคม

การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสังคมเป็นกระบวนการสร้างสัมพันธภาพระหว่างตัวบุคคลอื่น ตั้งแต่วัยเด็กถึงวัยผู้ใหญ่เกิดขึ้นในแวดวงเล็ก ๆ รอบตัวคือเด็กกับมารดา เด็กกับมารดา บิดา ขยายไปในครอบครัว เครือญาติ เพื่อนบ้านชุมชน และสังคมส่วนรวม ดังที่ อารี รังสินันท์ (2540) ได้เสนอแนวทางพัฒนาและสนองความต้องการสำหรับเด็กในวัยเรียน สำหรับครูไว้ 10 ประการคือ 1) จากการที่เด็กรู้จักการเลือกคบเพื่อน ครูอาจใช้วิธีสำรวจเกี่ยวกับการคบเพื่อนของเด็ก เพื่อศึกษาถึงสัมพันธภาพของเด็กภายในชั้นเรียน และเพื่อช่วยเด็กที่มีปัญหาในการคบเพื่อน 2) การร่างกฎระเบียบหรือข้อตกลงต่าง ๆ ควรให้เด็กได้ช่วยกันมีส่วนร่วมในการร่าง เพราะเขาจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เหล่านี้ได้ดีกว่าการที่ครูหรือผู้ใหญ่จะเป็นผู้บอก 3) การชี้แจงให้เข้าใจเกี่ยวกับการทะเลาะเบาะแว้ง เพื่อป้องกันปัญหาให้ลุกลามใหญ่โตต่อไป 4) สนับสนุนให้เด็กแข่งขันกับตนเองแทนการแข่งขันกับผู้อื่น หรือสนับสนุนให้เด็กเป็นนักกีฬาที่รู้จักทั้งการแพ้และการชนะ 5) เด็กชายและเด็กหญิง มีความสนใจแตกต่างกัน จึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกเล่นเลือกทำงาน ตลอดจนเลือกที่นั่งของตนเอง ได้ตามความพอใจ หลีกเลี่ยงการแข่งขันระหว่างเพศ

6) เมื่อพบว่าเด็กต้องการโต้แย้ง ควรคิดเสมอว่าเขาอยู่ในวัยที่ต้องการอิสระ ควรเข้าใจมากกว่าลงโทษ

7) ควรให้เด็กมีการเล่นกีฬาร่วมกัน มีกีฬาแปลกใหม่ และจัดกีฬาที่ไม่มีการเล่นสมาชิกในกลุ่มบ่อยนัก

8) การที่เด็กนิยมคนเก่งหรือติดใจในคนบางคน ครูไม่ควรทำเป็นตลกเพราะเด็กจริงจังมาก

9) จัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้บทบาททางสังคมที่เหมาะสมกับเพศของตน และ 10) จัดสถานการณ์ให้เด็กได้มีโอกาสปะทะสัมพันธ์กับสังคม เพื่อให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ส่วน ทิศนา ขัมมณี และคณะ (2536) ได้กล่าวถึงการพัฒนาทางด้านสังคมดังนี้ เป็นผู้มีความสามารถเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รู้จักเคารพในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ รู้จักแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี รักษาดี ศาสนา พระมหากษัตริย์ เห็นคุณค่าในศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ รู้จักรักษาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ จุฬาลักษณ์ สุนทรวิภาต (2540) ได้สรุปประเด็นชีวิตคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนด้านสังคมดังนี้ 1) การได้เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น 2) การได้มีโอกาสทำงานกับเพื่อนทั้งในห้องเดียวกัน หรือเพื่อนต่างห้องในโรงเรียนเดียวกัน 3) การมีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกับเพื่อน 4) การได้รับความไว้วางใจจากครู และเพื่อน 5) การได้อยู่ในโรงเรียนที่มีความเป็นประชาธิปไตย 6) การมีความรับผิดชอบต่อสังคมโรงเรียน ในขณะที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ได้สรุปแนวทางการพัฒนาทางด้านสังคมไว้ว่าจะต้องให้ผู้เรียนฝึกการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น การอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย มารยาทและประเพณี ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตาม (leadership) การพึ่งพาอาศัยกัน สามัคคีและร่วมรับผิดชอบร่วมกัน รู้จักวางตนเมื่อเป็นผู้แพ้หรือชนะ มีพฤติกรรมแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม และความมีน้ำใจ ซึ่งคล้ายคลึงกับ Bushlem (2005) ที่ได้ศึกษาการเป็นผู้นำของนักเรียนโดยใช้รูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยใช้ภาวะผู้นำ ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีพัฒนาการทางสังคมด้านภาวะผู้นำ ทั้งเพศหญิงและเพศชาย ได้แก่ ด้านการกำหนดในหน้าที่ด้านความเหมาะสม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความตั้งใจ ด้านการให้ความร่วมมือ ด้านการเป็นสมาชิกที่ดี และการมองโลกในเชิงบวก และ ปลุก พรมรัตน์ (2545) ที่ได้สรุปประเด็นชีวิต การพัฒนานักเรียนด้านสังคมไว้ 4 ประการ ดังนี้ 1) การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ คือ การสร้างความสัมพันธ์ การปรับตัว และการทำงานร่วมกัน 2) การได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนและครู ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ คือ ความรับผิดชอบ และสามารถทำงานได้ดี 3) ความเป็นประชาธิปไตย ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ คือ เปิดโอกาสให้คิดอิสระ เลือกรายอย่างมีเหตุผล และการมีส่วนร่วม 4) การมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ คือ ดูแลรักษาความเป็นสมบัติของโรงเรียน และมีวินัย ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน ไม่ก่อปัญหา

กล่าวโดยสรุปได้ว่าความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง บุคคลใกล้ชิด รวมถึงบุคคลอื่นในสังคม ซึ่งการที่ได้จะมีพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับกรอบมโนทัศน์ ถึงแนวคิด และวัฒนธรรมที่อยู่รอบตัวเด็กเป็นสำคัญ และมีแนวทางในการพัฒนาดังนี้ 1) โรงเรียนมีกระบวนการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่าง ตัวบุคคล 2) การส่งเสริมการได้เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น 3) การส่งเสริมให้ได้มีโอกาสร่วมทำงานกับเพื่อนทั้งในห้องเดียวกัน หรือเพื่อนต่างห้องในโรงเรียนเดียวกัน 4) การส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกับเพื่อน 5) โรงเรียนสร้างบรรยากาศการได้รับความไว้วางใจจากครู และเพื่อน 6) โรงเรียนมีความเป็นประชาธิปไตย 7) การปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคมโรงเรียน 8) การสร้างความเป็นผู้นำของนักเรียนโดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย

4.4) กลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านสังคม

กลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านสังคมมี นักวิชาการและนักการศึกษาได้เสนอไว้หลายท่าน ดังนี้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553) กล่าวถึง กลไกในการพัฒนานักเรียนด้านสังคม ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี ยุวกาชาด กิจกรรมผู้นำเพื่อประโยชน์ กิจกรรมชุมนุม/ชมรม และกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณะประโยชน์ และสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านสังคม ประกอบด้วย กิจกรรมการเผชิญสถานการณ์และการแก้ปัญหา กิจกรรมพัฒนาทักษะนิสัย เช่น การใช้กิจกรรมเพลง เกม นิทาน บทบาทสมมุติ การอภิปราย การระดมสมอง การจัดบรรยากาศ ครูเป็นแบบอย่างที่ดี เช่นเดียวกันกับสำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา (2550) กล่าวถึง กลไกในการพัฒนานักเรียน ด้านสังคม ประกอบด้วย โครงการแข่งขันกีฬาภายใน โครงการโครงการโรงเรียนอบอุ่น โครงการครอบครัวอบอุ่น โครงการโรงเรียนจัดการเรียนร่วม โครงการจัดกิจกรรมแนะแนว โครงการเข้าค่ายลูกเสือ – เนตรนารี กิจกรรมโฮมรูม โครงการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต โครงการส่งเสริมหารายได้ระหว่างเรียน โครงการเยี่ยมบ้าน โครงการประชุมผู้ปกครองนักเรียน โครงการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด โครงการวิถีพุทธกัลยาณมิตร โครงการจัดหาทุนการศึกษา โครงการเพื่อนที่ปรึกษา (young counselors: YC) ในโรงเรียน นอกจากนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551ข; 2551ค; 2551ง) กล่าวถึง การพัฒนาผู้เรียนในด้านสังคม การพัฒนาบุคลิกภาพ และปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่มกิจกรรม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 กิจกรรมการรู้จัก เข้าใจและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 เช่น กิจกรรมหนูทำเพราะอะไร กิจกรรมความต้องการของฉัน กิจกรรมคุณค่าของชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 เช่น กิจกรรมรู้จักและเข้าใจตนเอง กิจกรรมเอกลักษณ์

ของฉันทน์ กิจกรรมมนุษยสัมพันธ์ กิจกรรมฝึกฝนสำรวจนิสัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 เช่น กิจกรรมนี้หรือธรรมชาติวัยรุ่น กิจกรรมทางไปสู่ดวงดาว กิจกรรมฉันทน์เป็นคนเก่งและคนดี กิจกรรมทำอะไรฉันทน์จะเรียนได้ดี กลุ่มที่ 2 กิจกรรมการแสวงหา และใช้ข้อมูลสารสนเทศ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 เช่น กิจกรรมนักแสวงหา กิจกรรมข่าวสาร ข้อมูล : อาหารสมอง กิจกรรมเลือกอย่างไร กิจกรรมเลือกอย่างไร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 เช่น กิจกรรมลับสมอง กิจกรรมไม่ประมาท สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 เช่น กิจกรรมเชื่อหรือไม่ กิจกรรมหาไว้เก็บดี ใช้สะดวก กลุ่มที่ 3 กิจกรรมการตัดสินใจและแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 เช่น กิจกรรมฉันทน์ทำได้ กิจกรรมทำอะไรฉันทน์จะเรียนได้ดี กิจกรรมคิดทั้งที่คิดทำได้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 เช่น กิจกรรมตัดสินใจดี คดีคลายปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 เช่น กิจกรรมพิชิตปัญหาอย่างมีคุณภาพ กลุ่มที่ 4 กิจกรรมการปรับตัวและการดำรงชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 เช่น กิจกรรมน้ำเอชน้ำใจ กิจกรรมงามอย่างไทย กิจกรรมเธอคือคนสำคัญ กิจกรรมใช้ปัญญาพัฒนา อารมณ์ กิจกรรมผู้นำ ผู้ตามสำคัญไฉน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 เช่น กิจกรรมข้างหลังภาพ กิจกรรมเปลี่ยนมุมมอง กิจกรรมปรับตัวดี มีสุข กิจกรรมร่วมด้วยช่วยกัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 เช่น กิจกรรมภาษาใจ กิจกรรมเปิดใจสักนิด ชีวิตมีความหมาย กิจกรรมอารมณ์ของฉันทน์ กิจกรรมคิด คิด คิดดูให้ดู กิจกรรมล่าฆาตกร สอดคล้องกับศูนย์แนะแนว การศึกษาและอาชีพ (2542ข) กล่าวถึง กลไกเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดว่า ถ้าพึงการ สอนปกติตามหลักสูตร ยังไม่ได้ผล สมควรที่จะปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ มากยิ่งขึ้น และควรจะมีการจัดกิจกรรมแนะแนวเสริมที่เรียกว่า ทักษะชีวิต เพื่อใช้คุ้มครองป้องกัน ให้นักเรียนนักศึกษา มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ คือ รู้วิธีคิด วิธีแก้ปัญหา และวิธีช่วยตนเองให้พ้นจาก ความกดดัน หรือการถูกชักจูงให้ใช้สารเสพติด ซึ่งทักษะชีวิต คือ ทักษะหรือยุทธวิธีที่บุคคลใช้ ในการดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จ สามารถป้องกันตนเองจากภัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะภัย ของสารเสพติด เอดส์ การประพฤติดนไปในทางที่ก่อให้เกิดความทุกข์ความเดือนร้อนต่าง ๆ ทักษะดังกล่าวได้แก่ 1) ทักษะในการคิดและการแก้ปัญหา 2) ทักษะในการจัดการ เช่น จัดการกับ เวลา เงินทองให้มีประโยชน์อย่างคุ้มค่า 3) ทักษะในการสื่อสาร ทั้งเพื่อการติดต่อ การสร้าง สัมพันธภาพ หรือการปฏิเสธที่ชักจูงไปในทางที่ไม่ดี 4) ทักษะในการควบคุมตนเอง เช่น ควบคุม อารมณ์ ควบคุมจิตใจให้มีความมั่นคงปราศจากความเครียด ความกดดัน 5) การสร้างค่านิยมที่ดี งามและเป็นประโยชน์ต่อชีวิตและสังคม

กล่าวโดยสรุปได้ว่ากลไกเชิงนโยบายในการพัฒนานักเรียนด้านสังคมประกอบด้วย โครงการโฮมรูม โครงการหารายได้ระหว่างเรียน กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี

ยูวาทชาด กิจกรรมผู้นำเพื่อประโยชน์ กิจกรรมชุมนุม/ชมรม กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โครงการแข่งขันกีฬาภายใน โครงการโครงการโรงเรียนอบอุ่น โครงการครอบครัวอบอุ่น โครงการโรงเรียนจัดการเรียนร่วม โครงการเยี่ยมบ้าน โครงการประชุมผู้ปกครองนักเรียน โครงการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด โครงการวิถีพุทธกัลยาณมิตร โครงการจัดหาทุนการศึกษา และโครงการเพื่อนที่ปรึกษา (young counselors : YC) ในโรงเรียน เป็นต้น

5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม

5.1 ความหมาย

คุณธรรม (merit) มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้ ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายว่า สภาพคุณงามความดี ส่วน ลิขิต ธีรเวคิน (2548) ให้ความหมายว่า จิตวิญญาณของปัจเจกบุคคล ศาสนา และอุดมการณ์ เป็นดวงวิญญาณของปัจเจกบุคคลและสังคม ด้วยปัจเจกบุคคลต้องมีวิญญาณ สังคมต้องมีวิญญาณ คุณธรรมของปัจเจกบุคคลอยู่ที่การกล่อมเกลาการเรียนรู้อยู่โดยพ่อแม่ สถาบันการศึกษา ศาสนา พรรคการเมืองและองค์กรของรัฐ ในขณะที่คณะกรรมการการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา (2548) เห็นว่า หมายถึง สภาพของจิตใจที่ถูกฝังแน่นด้วยคุณงามความดีทั้งหลาย ที่ควรปลูกฝังในตัวบุคคล สอดคล้องกับ จำเริญรัตน์ เจือจันทร์ (2548) ที่กล่าวว่า คุณธรรมเป็นเสมือนบัพผุญญิตของความดี และความงามของจิตใจที่ส่งผลให้บุคคลประพฤติดีประพฤติชอบ คุณธรรมจึงเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญ ต่อการประกอบกรในวิชาชีพของบุคคล ในทุกสาขาอาชีพ เป็นการปลูกฝังจิตใจคนให้สูงขึ้น ไม่เห็นแก่ตัวฝ่ายเดียว แสดงออกโดยการไม่เบียดเบียน มีความเมตตากรุณา มุ่งช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์

คุณธรรม จึงหมายความว่า สภาพคุณงามความดีที่เกิดขึ้น ภายในจิตใจของบุคคล ถือเป็นแนวทางในการประพฤติตนในสิ่งที่ดี และเป็นที่ยอมรับของบุคคลหรือสังคม

จริยธรรม (ethics) มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้ ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายว่า ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติศีลธรรม ดังนั้นจริยธรรมจึงเป็นข้อควรปฏิบัติ หรือกริยาที่ควรประพฤติที่สอดคล้องกับหลักธรรมชาติหรือสอดคล้องกับความถูกต้องคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา (2548) เห็นว่า หมายถึง ธรรมที่แสดงออกด้านความประพฤติ กริยา ท่วงทีวาจา ที่เกิดจากการสะสมคุณธรรม ซึ่งคล้ายคลึงกับสำนักผู้ตรวจราชการ ประจำเขตตรวจราชการที่ 3 (2550) ที่กล่าวว่า จริยธรรมหมายถึง หลักของการประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นเป็นไปตามค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมนั้นๆ และ ธวัช ด้สโต (2546) ที่กล่าวว่า จริยธรรมหมายถึง ประมวลเกณฑ์ความประพฤติ หรือปทัสถานแห่งความประพฤติ ทั้งที่ควรและไม่ควรในการประพฤติปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อความสงบสุข ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมของประชาชน และประเทศชาติ

จริยธรรม จึงหมายความว่า หลักการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามที่ถูกต้องตามหลักคุณธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคม เพื่อความถูกต้องเป็นที่ยอมรับของสังคม ความสันติสุขแห่งตนเอง ความสงบเรียบร้อยของส่วนรวม และประเทศชาติ

จะเห็นได้ว่า คุณธรรมกับจริยธรรมแตกต่างกันกล่าวคือ คุณธรรม ค่อนไปทางนามธรรม ส่วนจริยธรรมค่อนไปทางรูปธรรม แต่ทั้ง 2 อย่างเสริมให้มนุษย์มีคุณสมบัติ ที่ดีงาม สง่างาม น่ารัก มีเสน่ห์ในตัวเอง

กล่าวโดยสรุปได้ว่าคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดีที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของบุคคล ถือเป็นแนวทางในการประพฤติตนในสิ่งที่ดี และเป็นที่ยอมรับของบุคคลหรือสังคมและหลักการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามที่ถูกต้องตามหลักคุณธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคม เพื่อความถูกต้องเป็นที่ยอมรับของสังคม ความสันติสุข แห่งตนเอง ความสงบเรียบร้อยของส่วนรวม และประเทศชาติ และเพื่อให้สามารถกำหนดเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างเหมาะสมกับสภาพสังคมไทย สำหรับการวิจัยครั้งนี้จึงเลือกกำหนดกรอบความหมายโดยสรุปได้ว่าการยกระดับคุณภาพ การเรียนรู้ของนักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง สภาพการเปลี่ยนแปลงคุณงามความดีที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ การประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้องตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน และการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้องเป็นที่ยอมรับของสังคม

5.2) เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม

เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมมี นักวิชาการ นักการศึกษา และและหน่วยงานต่าง ๆ กล่าวไว้ดังนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คล้ายคลึงกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2544) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม คือ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550ข) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมโดยกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้ ดังนี้ มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความซื่อสัตย์สุจริต ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความกตัญญูกตเวที ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม ตัวบ่งชี้ที่ 5 ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า ตัวบ่งชี้ที่ 6 ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย เช่นเดียวกับกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2550ข) ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมโดยกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 ผู้เรียนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ผู้ปกครอง หมายถึง คุณลักษณะของการเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ผู้ปกครองตามประเด็นดังนี้ 1) บำรุง ดูแล กตัญญู สร้างความสุข ความสบายใจให้พ่อแม่ ผู้ปกครองตามอัธยาศัย เช่น หุงข้าว ทำอาหาร เสิร์ฟอาหาร มีการดอวยพร ดอกไม้ ของขวัญให้ตามเทศกาล เป็นต้น 2) ช่วยทำกิจธุระ การงาน เช่น ช่วยทำความสะอาดบ้านหรืองานบ้าน ช่วยซื้อของ ช่วยกิจธุระ การงาน ที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ขอให้ช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ เป็นต้น 3) สืบทอด รักษาวงศ์สกุล เช่น การไม่เสเพลสิ่งเสพติด ไม่ดื่มสุรา ไม่เล่นการพนัน ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง สร้างชื่อเสียงให้แก่ครอบครัว เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน เป็นต้น 4) ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นลูกที่ดี เช่น เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ปฏิบัติตนในโอวาทของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ไหว้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ก่อนไปและกลับจากโรงเรียน เป็นต้น ตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 ผู้เรียนเป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน หมายถึง ผู้เรียนที่ไม่ขาดเรียน ไม่มาสาย ไม่ออกจากการศึกษากลางคัน และไม่มีปัญหาด้านการปกครอง รวมทั้งมีคุณลักษณะของการเป็นผู้เรียนที่ดี ได้แก่ สุภาพ นอบน้อม โอบอ้อมอารี ช่วยเหลือผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ซื่อสัตย์สุจริต มุ่งมานะในการเรียน ดูแลรักษาสถานที่และสิ่งของทั้งส่วนรวมและส่วนตัว อยู่อย่างพอเพียง รักชาติ ศาสนา กษัตริย์ รักความเป็นไทย และยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตัวบ่งชี้ย่อยที่ 3 ผู้เรียนมีการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม หมายถึง ผู้เรียนให้การช่วยเหลือผู้อื่นหรือส่วนรวม ที่แสดงความรับผิดชอบ ในฐานะสมาชิกของสังคม โดยการบำเพ็ญประโยชน์ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธีตามโอกาสอันควร และควรปฏิบัติ อยู่ตลอดเวลาจนเป็นนิสัย เช่น การช่วยเหลืองานโรงเรียน ช่วยทำความสะอาดสถานที่ที่เป็นของส่วนรวม เป็นต้นและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541)

ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนคุณธรรม จริยธรรม คือ นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่ดี และฝึกฝนตนเองจนเป็นนิสัย ในขณะที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สุนทรวิภาค (2540) ได้กล่าวถึง เป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย

- 1) การได้รับความรัก ความใกล้ชิด ดูแล เอาใจใส่จากครู
- 2) การมีคุณธรรมจริยธรรม เช่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ขยัน ประหยัด เสียสละ ซื่อสัตย์ รู้จักให้ความช่วยเหลือ รู้จักการให้อภัย มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน การได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อโรงเรียนครู เพื่อน
- 3) การมีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกับเพื่อน เช่น การได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน
- 4) การได้อยู่ในโรงเรียนที่มีความเป็นประชาธิปไตย และนิพนธ์ ภูงคภา (2546) ได้ศึกษาเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหนองกงบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย

- 1) มีความรับผิดชอบ ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ ประหยัดและอดออม
- 2) มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา
- 3) มีระเบียบวินัย
- 4) กตัญญูกตเวทิตี
- 5) การตรงต่อเวลา

กล่าวโดยสรุปได้ว่าเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูกตเวทิตี มีเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม ประหยัด และประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้องเป็นที่ยอมรับของสังคม

5.3) แนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้าน คุณธรรมจริยธรรม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548 ก) ได้สังเคราะห์ และเสนอแนะแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช โดยฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้มีคุณธรรม ยึดหลักคุณธรรม คือการคิดด้วยจิตใจเป็นกลางมี 7 ประการ คือ ความมีศรัทธาที่ถูกต้อง ความอดสาหะพากเพียร ความระลึกรู้เท่าทัน ความตั้งใจมั่นคง ปัญญาความรู้ชัด ความตั้งใจจริงที่จะทำให้งานสำเร็จ และความมีสติรอบคอบ ส่วนอานันท์ ปันยารชุน (2546) เห็นว่าควรให้เด็กฝึกฝน และฝึกปฏิบัติ เรียนรู้จากตัวอย่างที่ดี โดยมีวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม คือ

- 1) เรียนรู้วิธีการปฏิบัติตนให้เหมาะสม สอดคล้องกับวัฒนธรรม เช่น มีสัมมาคารวะ มีกิริยามารยาทเรียบร้อย มีความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย รักและเทิดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- 2) เรียนรู้หลักปฏิบัติทางศาสนา หรือสิ่งอันควรเคารพในศาสนา
- 3) เรียนรู้เพื่อปลูกฝังลักษณะสำคัญบางอย่าง เช่น ความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัดอดออม มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา รับผิดชอบ ตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 4) ต้องเรียนรู้การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม รู้จักหลัก

คุณธรรมความถูกต้อง ความพอดี การทำดีได้ดี การทำชั่วได้ชั่ว การควบคุมอารมณ์ และความสามารถอดใจรอสิ่งที่ต้องการได้ ซึ่งคล้ายคลึงกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานสำคัญในประเทศที่กำลังพัฒนาหรือประเทศที่พัฒนาแล้วคือ ความขยัน อดทน ซื่อสัตย์ มีวินัยเคร่งในระเบียบ ความรับผิดชอบรู้หน้าที่ และประหยัด (เจ็จันท์ จงสถิตอยู่ และรุ่งเรือง สุขากิรมย์, 2551) ในขณะที่ ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ (2548) เห็นว่าการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ควรจัดกิจกรรมการเรียนหลายวิธีโดยแบ่งเป็นกลุ่มได้ 4 กลุ่ม คือ 1) การสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม หรือการเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจ 2) การเรียน การสอนโดยใช้สื่อการสอนเช่นการใช้ข่าว การใช้ของจำลอง 3) การให้นักเรียนกระทำกิจกรรมเช่นการวาดภาพ การเล่านิทาน 4) การกระทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม อย่างไรก็ตามอัญชลี พุกชาญคำ (2547) ได้ศึกษารูปแบบ และวิธีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การให้การอบรมตอนเช้าก่อนเข้าเรียนและมีการบูรณาการคุณธรรมจริยธรรม ในกิจกรรมปฏิบัติตามวาระ โอกาสต่าง ๆ เน้นการปฏิบัติจริงโดยครูปฏิบัติด้วยจิตสำนึกรับผิดชอบ กอปรกับการส่งเสริมและสนับสนุนของผู้ปกครอง โดยกระทำอย่างต่อเนื่อง นักเรียนจะมีคุณธรรม และจริยธรรมสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูชาติ ชัยศรี และคณะ (2548) และที่สำคัญพบว่ากิจกรรมที่โรงเรียนจำนวนมากดำเนินการได้ผลดีที่สุดคือ โครงการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม (สำนักผู้ตรวจราชการ ประจำเขตตรวจราชการที่ 3, 2550) ส่วน สากล เกตุทอง (2545) ได้พัฒนารูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา 5 องค์ประกอบ คือ ด้านบริหาร ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการสอนและการนิเทศ ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน และด้านการประเมินผลทางจริยธรรม ขณะที่ นงลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตังจิตระจริญกุล (2551) พบว่า บทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมระดับบุคคล ได้แก่ การอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ การอบรมสั่งสอนจากโรงเรียน การเลียนแบบบุคคลสำคัญที่มีคุณธรรม แต่ รุ่งทิวา จันท์วัฒนวงษ์ (2549) กลับมองในด้านบทบาทของครูว่า ครูต้องสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในทุกสาระการเรียนรู้ที่ตนเองสอน ครูต้องแสดงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และครูต้องสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในขณะที่ คณะกรรมการการศึกษา ศาสนา ศิลปะและ วัฒนธรรม วุฒิสภา (2548) ได้เสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาและสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนดังนี้ 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีแผนงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมอย่างเป็นทางการมีการควบคุมกำกับให้เป็นไปตามแผน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เข้ามาร่วมมือแก้ปัญหาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง 2) บุคคลในครอบครัว ชุมชนและสังคมต้องประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี 3) การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมต้องเริ่มตั้งแต่เยาว์วัย ผู้ปกครองต้องเอาใจใส่ มีโครงการ มีกิจกรรม มีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดย

ใช้ยุทธศาสตร์ บ้าน วัดหรือองค์กรศาสนา และโรงเรียนร่วมกัน 4) สื่อมวลชนร่วมกันเสนอข่าว ความรู้ และพฤติกรรมการแสดงออกที่เป็นแบบอย่างที่ดีในเชิงสร้างสรรค์ 5) มีการฟื้นฟูสืบสาน วัฒนธรรมที่ดึกดำบรรพ์ ภูมิปัญญาไทย 6) ส่งเสริมให้โรงเรียนและครูจัดกิจกรรมการสอนที่บูรณาการ คุณธรรม และจริยธรรม ในทุกกลุ่มสาระ 7) รื้อฟื้นวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม เพื่อให้ความรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติ 8) มีเป้าหมายในการลดกระแสบริโภคนิยมและสร้างค่านิยมที่ดีในการ บริโภค ตลอดจนปลูกฝังวิจารณ์ญาณในการรับวัฒนธรรมจากต่างชาติ และ 9) ต้องมีโครงการหรือ กิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจให้แก่เยาวชน หรือบุคคลที่มีคุณธรรมและจริยธรรมดีเด่น

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรมจะต้องปลูกฝังให้มีการคิดด้วยจิตใจเป็นกลาง การปฏิบัติตนให้เหมาะสมสอดคล้องกับ วัฒนธรรม รู้หลักปฏิบัติทางศาสนา มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งมีแนวทางดังนี้ 1) ให้เด็ก ฝึกฝนและฝึกปฏิบัติ เรียนรู้จากตัวอย่างที่ดี โดยมีวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม 2) มีแผนงานส่งเสริม คุณธรรมและจริยธรรมอย่างเป็นรูปธรรมมีการควบคุมกำกับให้เป็นไปตามแผน 3) มีรูปแบบการ ส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน 5 องค์ประกอบคือ ด้านบริหาร ด้านการ จัดสภาพแวดล้อม ด้าน การสอนและการนิเทศ ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน และด้านการประเมินผลทางจริยธรรม 4) บุคคล ในครอบครัวชุมชนและสังคมต้องประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี มีส่วนร่วมโดยใช้ยุทธศาสตร์ บ้าน วัดหรือองค์กรศาสนา และโรงเรียนร่วมกัน 5) ครูต้องสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในทุก สาระการเรียนรู้ที่ตนเองสอน แสดงตนเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วย ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน 6) มีโครงการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมและ กิจกรรมปฏิบัติตามวาระโอกาสต่าง ๆ

5.4) กลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้าน คุณธรรม จริยธรรม

กลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรมมีนักวิชาการและนักการศึกษาได้เสนอไว้หลายท่านดังนี้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2550) กล่าวถึง กลไกในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย โครงการแข่งขัน กีฬาภายใน โครงการโรงเรียนอบอุ่น โครงการครอบครัวอบอุ่น โครงการโรงเรียนจัดการเรียนร่วม โครงการจัดกิจกรรมแนะแนว โครงการเข้าค่ายลูกเสือ – เนตรนารี กิจกรรมโฮมรูม โครงการ เสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต โครงการส่งเสริมหารายได้ระหว่างเรียน โครงการเยี่ยมบ้าน โครงการ ประชุมผู้ปกครองนักเรียน โครงการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด โครงการวิถีพุทธกัลยาณมิตร โครงการค่ายพุทธธรรม กิจกรรมการสร้าง ความเข้มแข็งทางใจ โครงการเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553) กล่าวถึง กลไกในการพัฒนานักเรียน

ด้านคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย กิจกรรมร่วมด้วยช่วยกันสร้างสรรค์ความดี โครงการส่งเสริมคุณธรรมสร้างระเบียบวินัยภายในห้องเรียน โครงการจิตสาธารณะมีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น พี่สอนน้อง เก็บขยะในชุมชน ทำความสะอาดวัด อาสาจราจร ปลูกต้นไม้ปลูกป่า อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โครงการโลกกว้างการเรียนรู้ โครงการมุ่งสู่นักเรียนคุณภาพ กิจกรรมเช่น ฐานไฟการเรียนรู้ กิจกรรมฐานรักความเป็นไทย กิจกรรมฐานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน กิจกรรมฐานตามรอยพ่อ พ่อเพียงพ่ออยู่พ่อกิน กิจกรรมฐานเพื่อนสัมพันธ์ โครงการสถานักเรียน โครงการกิจกรรมตามกลุ่มสี และสำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา (2553ข; 2553ง) กล่าวถึง กลไกในการพัฒนานักเรียน

ด้านคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้ คือ 1) กิจกรรมแนะแนว 2) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี ยุวกาชาด ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมสุขภาพ กิจกรรมสัมพันธ์ภาพและความเข้าใจอันดี กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ 3) กิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมชุมนุม/ชมรม และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ คล้ายคลึงกับ มาลีณี จุฑาปะมา (2549) กล่าวถึง กิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โครงการแนะแนว กิจกรรมให้คำปรึกษา กิจกรรมศึกษาเด็กเป็นรายกรณี กิจกรรมการยกย่องชมเชย กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน กิจกรรมแบบอย่างที่ดี นอกจากนี้ทีศนา เขมมณี (2546) กล่าวถึง กิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนด้าน คุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย การเล่านิทาน การเล่นเกม การใช้กรณีตัวอย่าง การใช้บทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง และชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552) กล่าวถึง กิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนด้าน คุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้ แบบอริยสัจ การจัดการเรียนรู้ โดยใช้สัญญาการเรียน การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ การจัด การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก และการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ เช่นเดียวกันกับไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร (2543) กล่าวถึง กิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย การใช้บทบาทของผู้นำ การใช้การสื่อสารแบบรวมศูนย์ การใช้กระบวนการศึกษาเรียนรู้ การใช้บทบาทของสื่อมวลชน การใช้ตัวอย่างที่ดีในสังคม นอกจากนี้ในการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้กับเด็กและเยาวชนยังมีวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การใช้บทบาทสมมุติกับตัวแบบ การใช้สถานการณ์จำลองผสมกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียน เล่มเล็กเชิงวรรณกรรม การเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูน การใช้วีดิทัศน์ละครหุ่นเชิดเป็นตัวแบบ

กล่าวโดยสรุปได้ว่ากลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพ การเรียนรู้ของนักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย โครงการแข่งขันกีฬาภายในโครงการ โรงเรียนอบอุ่น โครงการครอบครัวอบอุ่น โครงการโรงเรียนจัดการเรียนร่วม โครงการ จัดกิจกรรมแนะแนว โครงการเข้าค่ายลูกเสือ – เนตรนารี กิจกรรมโฮมรูม โครงการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต

โครงการส่งเสริมหารายได้ระหว่างเรียน โครงการเยี่ยมบ้าน โครงการประชุมผู้ปกครองนักเรียน
โครงการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติด โครงการวิถีพุทธกัลยาณมิตร โครงการค่ายพุทธธรรม กิจกรรม
การสร้างเสริมเข้มแข็งทางใจ โครงการเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรม ร่วมด้วยช่วยกันสร้างสรรค์ความดี
โครงการส่งเสริมคุณธรรมสร้างระเบียบวินัยภายในห้องเรียน โครงการจิตสาธารณะ การจัดการ
เรียนรู้แบบอริยสัจ การจัดการเรียนรู้โดยใช้สัญญาณการเรียน การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ การ
จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก และการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน คือด้านร่างกาย ด้าน
สติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม จึงนำเสนอเป้าหมายแนวทางและ
กลไกเชิงนโยบายในแต่ละองค์ประกอบ รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เป้าหมาย แนวทางและกลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรม จริยธรรม

เป้าหมาย	แนวทาง	กลไกเชิงนโยบาย
ด้านร่างกาย		
1. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	1. การจัดบรรยากาศในสถานศึกษาที่ผ่อนคลาย อบอุ่น สะอาด และปลอดภัย	1. โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
2. มีสุขนิสัยออกกำลังกายสม่ำเสมอ รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี	2. การได้อยู่ในที่ที่แสงสว่างส่องถึงหรือส่องผ่านไปได้ ได้รับอากาศที่บริสุทธิ์ ไม่กลิ่นเหม็น ปราศจาก สารพิษต่าง ๆ	2. โครงการโรงเรียนจัดการเรียนร่วม
3. มีน้ำหนัก ส่วนสูง และสมรรถภาพทางกาย ตามเกณฑ์	3. การได้ยินเสียงที่ไม่เป็นอันตราย	3. โครงการกายบริหารร่างกาย
4. ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษ	4. การเอาใจใส่ดูแลเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย และภาวะโภชนาการ	4. โครงการจัดการความรู้เรื่องน้ำดื่ม น้ำใช้ในโรงเรียน
5. หลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัยอุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ	5. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็ก มีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี และเจริญเติบโตสมวัย	5. โครงการแก้ไขปัญหา นักเรียนน้ำหนักเกินมาตรฐาน
6. ได้รับประทานอาหารกลางวัน เพียงพอ กับความต้องการของร่างกาย	6. การสร้างภูมิคุ้มกันโรค	6. โครงการกิจกรรมโฮมรูม
7. ร่างกายปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ	7. การมีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้าน ร่างกาย	7. การจัดโปรแกรมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (IEP)
	8. การรับประทานอาหารกลางวัน ใน ปริมาณที่เพียงพอ กับความต้องการของร่างกาย	8. โครงการอาหารกลางวัน
	9. การได้ดื่มน้ำสะอาดไม่มีสี และมีน้ำใช้	9. โครงการอาหารเสริม(นม) โรงเรียน
		10. โครงการป้องกันแก้ไข ปัญหา ยาเสพติด
		11. กิจกรรมทู ปี่ นัมเบอร์ วัน
		12. กิจกรรมลานกีฬาต้าน ยาเสพติด คลินิกวัยใส
		13. โครงการแข่งขันกีฬาภายใน
		14. โครงการพัฒนาหลักสูตร
		15. โครงการพัฒนาอนามัย และสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 3 เป้าหมาย แนวทางและกลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรม จริยธรรม (ต่อ)

เป้าหมาย	แนวทาง	กลไกเชิงนโยบาย
	10. การออกกำลังกาย	16. โครงการพัฒนาภูมิทัศน์ และแหล่งเรียนรู้
ด้านสติปัญญา 1. มีความรู้อันเป็นสากล และมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต 2. ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ 3. มีทักษะ และศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และการใช้ เทคโนโลยี ปรับวิธีคิด วิธีการ ทำงาน ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ 4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิดการสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต	1. โรงเรียนมีหลักสูตรและกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญา 2. การจัดกิจกรรมตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตาม วัยต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม 3. การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้มีการผนวกความรู้กับอารมณ์ควบคู่กันเสมอ 4. การออกแบบเนื้อหาที่มีการเชื่อมโยง ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน 5. การจัดการเรียนรู้ ที่เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ และได้ลงมือ กระทำการเรียนรู้ด้วยตนเอง 6. การจัดกิจกรรมออกกำลังกาย หรือการเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อลดความเครียดของสมอง และทำให้เกิด ความสุข	1. โครงการแนวทางการศึกษา 2. โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 3. โครงการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ 4. โครงการภาษาไทย ภาษาอังกฤษวันละคำ 5. โครงการเรียนรู้ด้าน ICT 6. โครงการแข่งขันทักษะทางวิชาการ 7. โครงการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ 8. โครงการส่งเสริมการรักการอ่าน 9. โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 10. โครงการเข้าค่ายวิชาการ 11. โครงการดิ้นข้าม 12. โครงการสอนซ่อมเสริม 13. เกมการศึกษา 14. โครงการส่งเสริมการพัฒนาการคิด

ตารางที่ 3 เป้าหมาย แนวทางและกลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรม จริยธรรม (ต่อ)

เป้าหมาย	แนวทาง	กลไกเชิงนโยบาย
5. มีความสามารถ ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ ไตร่ตรองวิจารณ์ญาณ และมีวิสัยทัศน์	7. การจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีการโต้ตอบกัน พุดคุยกัน แลกเปลี่ยน ความรู้กันเพื่อให้สมองพัฒนาได้ดี	15. โครงการส่งเสริมการใช้คำถามเพื่อการคิด
6. มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร	8. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักเรียน ด้านภาษา	16. โครงการส่งเสริมการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์
7. มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์	9. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักเรียน ด้านตรรกะ-คณิตศาสตร์	17. โครงการฝึกใช้เทคนิคระดมสมองเพื่อการคิดวิเคราะห์
8. มีผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์	10. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักเรียนด้านมิติ	18. การจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย
9. สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียนหรือนำเสนอด้วย วิธีต่าง ๆ สามารถใช้ภาษาเพื่อ การสื่อสารได้ ทั้ง ภาษาไทย และ ภาษาต่างประเทศ	11. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักเรียน ด้านดนตรี	19. การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ และการจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถาม
10. สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับผู้อื่น		20. กิจกรรมเล่านิทาน
		21. โครงการพัฒนาการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์
		22. โครงการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน
		23. โครงการค่ายเสริมสร้างศักยภาพนักเรียน
		24. โครงการส่งเสริมความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ
		25. โครงการวิจัยในชั้นเรียน
		26. กิจกรรมค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านการเรียน
		27. โครงการติวเข้ม
		28. กิจกรรม การฝึกทักษะ

ตารางที่ 3 เป้าหมาย แนวทางและกลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรม จริยธรรม (ต่อ)

เป้าหมาย	แนวทาง	กลไกเชิงนโยบาย
ด้านอารมณ์		
1. มีความมั่นใจ กล้าแสดงออก อย่างเหมาะสม ให้เกียรติผู้อื่น	1. การจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ภายใต้อบรมอบุณ ที่ผ่อนคลายและอบอุ่น	1. โครงการพัฒนาหลักสูตร
2. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครูและผู้อื่น ผู้เรียน	2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	2. โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
3. มีความซาบซึ้งในคุณค่า อารมณ์ ความรู้สึกในสิ่งที่ดีงาม ไพเราะ น่าชื่นชม พัฒนา ฝึกฝน และซึมซับจนเป็นลักษณะนิสัยและรสนิยม	3. การเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาวุฒิภาวะทาง อารมณ์	3. โครงการสร้างสัมพันธ์ภาพชุมชน
4. มีการแสดงกิริยาท่าทาง ด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส สนุกสนาน หัวเราะร่าเริง ไม่ง่วงนอน ไม่เก็บตัวอยู่คนเดียว	4. การจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จัก อารมณ์ตนเอง รู้จักคุณค่าในตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง ตระหนัก และชื่นชมตนเองในแง่ดี	3. โครงการยกย่องคนดี
5. มีปฏิกริยาโต้ตอบ มีความกระตือรือร้น ตระหนักรู้ และเข้าใจในการควบคุม อารมณ์ ของตนเองและผู้อื่น	5. การจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง	4. โครงการระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน
	6. การจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จัก การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	5. โครงการแนะแนวการศึกษา
		6. โครงการเข้าค่ายศิลปะ ดนตรี กีฬา
		7. โครงการโฮมรูม
		8. โครงการโรงเรียนอบอุ่น
		9. โครงการครอบครัวอบอุ่น
		10. กิจกรรมการสร้างความเข้มแข็งทางใจ
		11. กิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต
		12. กิจกรรมการสร้างรักและเห็นคุณค่าในตนเอง
		13. กิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์
		14. โครงการเยี่ยมบ้าน
		15. โครงการประชุมผู้ปกครองนักเรียน

ตารางที่ 3 เป้าหมาย แนวทางและกลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรม จริยธรรม (ต่อ)

เป้าหมาย	แนวทาง	กลไกเชิงนโยบาย
6. ควบคุมอารมณ์ และแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม	7. การจัดกิจกรรมการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน 8. การจัดกิจกรรมเสริมสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ที่เป็นประชาธิปไตย 9. การจัดกิจกรรมที่พัฒนาทางอารมณ์ อย่างหลากหลาย เช่น การเยี่ยมบ้าน การโทรแจ้งข่าวดี ฯลฯ 10. การได้รับรางวัล กำลังใจ หรือคำชมเชย และการลงโทษที่ยุติธรรม สมเหตุสมผล	16. โครงการรันทันทีบบน้อง 17. กิจกรรมทู บี นัมเบอร์วัน 18. การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ 19. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก 20. การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ
ด้านสังคม 1. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก 2. ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 3. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อม	1. โรงเรียนมีกระบวนการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างตัวบุคคล 2. การส่งเสริมการได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ โรงเรียนจัดขึ้น 3. การส่งเสริมให้ได้มีโอกาสทำงานกับเพื่อนทั้งในห้องเดียวกัน หรือเพื่อนต่างห้องในโรงเรียนเดียวกัน 4. การส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกับเพื่อน	1. โครงการโฮมรูม 2. โครงการหารายได้ระหว่างเรียน 3. กิจกรรมแนะแนว 4. กิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี ยุวกาชาด 5. กิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ 6. กิจกรรมชุมนุม/ชมรม 7. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ 8. โครงการแข่งขันกีฬาภายใน 9. โครงการโรงเรียนอบอุ่น

ตารางที่ 3 เป้าหมาย แนวทางและกลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรม จริยธรรม (ต่อ)

เป้าหมาย	แนวทาง	กลไกเชิงนโยบาย
<p>4. มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข สามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้</p> <p>5. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต</p> <p>6. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครูและผู้อื่น</p> <p>7. มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคม รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง ต่อสังคม และเคารพสิทธิหน้าที่และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์</p>	<p>5. โรงเรียนสร้างบรรยากาศการได้รับความไว้วางใจจากครูและเพื่อน</p> <p>6. โรงเรียนมีความเป็นประชาธิปไตย</p> <p>7. การปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคมโรงเรียน</p> <p>8. การสร้างความเป็นผู้นำของนักเรียนโดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย</p>	<p>9. โครงการโรงเรียนอบอุ่น</p> <p>10. โครงการครอบครัวอบอุ่น</p> <p>11. โครงการโรงเรียนจัดการเรียนร่วม</p> <p>12. โครงการเยี่ยมบ้าน</p> <p>13. โครงการประชุมผู้ปกครองนักเรียน</p> <p>14. โครงการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด</p> <p>15. โครงการวิถีพุทธ กัลยาณมิตร</p> <p>16. โครงการจัดหาทุนการศึกษา</p> <p>17. โครงการเพื่อนที่ปรึกษา (young counselors : YC) ในโรงเรียน</p>
<p>ด้านคุณธรรม</p> <p>1. มีคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมที่พึงประสงค์</p> <p>2. เห็นคุณค่าของตนเอง</p> <p>3. มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>1. เด็กฝึกฝนและฝึกปฏิบัติ เรียนรู้ จาก ตัวอย่างที่ดี โดยมีวิธีการ เรียนรู้ที่เหมาะสม</p> <p>2. มีแผนงานส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมอย่างเป็นรูปธรรมมีการ ควบคุมกำกับให้เป็นไปตามแผน</p>	<p>1. โครงการแข่งขันกีฬาภายใน</p> <p>2. โครงการโรงเรียนอบอุ่น</p> <p>3. โครงการครอบครัวอบอุ่น</p> <p>4. โครงการโรงเรียนจัดการเรียนร่วม</p> <p>5. โครงการจัดกิจกรรมแนะแนว</p> <p>6. โครงการเข้าค่ายลูกเสือ – เนตรนารี</p>

ตารางที่ 3 เป้าหมาย แนวทางและกลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรม จริยธรรม (ต่อ)

เป้าหมาย	แนวทาง	กลไกเชิงนโยบาย
4. มีความซื่อสัตย์สุจริต 5. มีความกตัญญูกตเวที 6. มีเมตตากรุณา 7. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ เสียสละเพื่อส่วนรวม 8. ประหยัด 9. ประพฤติ ปฏิบัติตนในสิ่ง ที่ดีงามถูกต้องเป็นที่ ยอมรับของสังคม	3. มีรูปแบบการส่งเสริม จริยธรรม ของนักเรียน 5 องค์ประกอบคือ ด้านบริหาร ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการสอนและการนิเทศ ด้านการจัดกิจกรรม นักเรียน และด้านการประเมินผล ทางจริยธรรม 4. บุคคลในครอบครัว ชุมชน และสังคม ต้องประพฤติ ปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี มี ส่วนร่วม โดยใช้ยุทธศาสตร์ บ้าน วัดหรือองค์กรศาสนา และโรงเรียนร่วมกัน 5. ครูต้องสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในทุกสาระการ เรียนรู้ที่ตนเองสอนแสดงตน เป็นแบบอย่างที่ดี สร้าง บรรยากาศและสิ่งแวดลอม เพื่อช่วยในการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรมแก่ นักเรียน	7. กิจกรรมโฮมรูม 8. โครงการเสริมสร้างทักษะ 9. โครงการส่งเสริมหารายได้ ระหว่างเรียน 10. โครงการเยี่ยมบ้าน 11. โครงการประชุมผู้ปกครอง นักเรียน 13. โครงการป้องกันแก้ไข ปัญหาเสพติด 14. โครงการวิถีพุทธ กัลยาณมิตร 15. โครงการค่ายพุทธธรรม 16. กิจกรรมการสร้างความ เข้มแข็งทางใจ 17. โครงการเศรษฐกิจพอเพียง 18. กิจกรรมร่วมด้วยช่วยกัน สร้างสรรค์ความดี 19. โครงการส่งเสริมคุณธรรม สร้างระเบียบวินัยภายใน ห้องเรียน 20. โครงการจิตสาธารณะ 21. การจัดการเรียนรู้แบบ อริยสัจ 22. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ สัญญาการเรียน 23. การจัดการเรียนรู้แบบ โครงการ

ตารางที่ 3 เป้าหมาย แนวทางและกลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรม จริยธรรม (ต่อ)

เป้าหมาย	แนวทาง	กลไกเชิงนโยบาย
	6. มีโครงการเข้าค่ายอบรม คุณธรรม จริยธรรมและ กิจกรรมปฏิบัติตามวาระ โอกาสต่าง ๆ	24. โครงการการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก 25. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ เทคนิคหมวกหกใบ

4. บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 33 ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มีอำนาจหน้าที่ดังนี้คือ 1) อำนาจหน้าที่ในการบริหารและการจัดการศึกษา และพัฒนาสาระของหลักสูตร การศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) อำนาจหน้าที่ในการพัฒนางานด้านวิชาการ และจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาร่วมกับสถานศึกษา 3) รับผิดชอบในการพิจารณาแบ่งส่วนราชการ ภายในสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ 4) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546ข) และมีบริบทที่สำคัญดังต่อไปนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์เขต 2 , 2552)

4.1 สภาพทั่วไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบด้วย 5 อำเภอได้แก่ อำเภอ ขาดตลาด อำเภอห้วยเม็ก อำเภอท่าคันโท อำเภอหนองกุงศรี อำเภอฆ้องชัย การปกครอง ประชาชนในเขตพื้นที่บริการ มีความรู้ ความเข้าใจและรับรู้ข่าวสารทางการเมืองการปกครอง อย่างทั่วถึงทางสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ฯ ทำให้เกิดความสงบสุข ไม่เกิดความเดือดร้อน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ปลูกอ้อย เลี้ยงสัตว์ และประกอบธุรกิจ ขนาดย่อม มีความเป็นอยู่ที่ดี ไม่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจมากนัก ประชากรส่วนใหญ่นับถือ ศาสนาพุทธ

ลักษณะภูมิประเทศติดกับจังหวัดใกล้เคียง คือ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุดรธานี จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด ทำให้ประชากรในเขตพื้นที่มีหลายเชื้อชาติ จึงทำให้สภาพสังคม และวัฒนธรรมแตกต่างกัน ประกอบด้วย ไทยกลาง ไทยเชื้อสายจีน ญ้อ ภูไท เขมรและส่วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา มีจำนวนสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 207 แห่ง จำนวนครุรวมทั้งสิ้น 2,452 คน จำนวนนักเรียนรวมทั้งสิ้น 38,020 คน

4.2 การขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ

วิสัยทัศน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นหน่วยงานหลักในการจัดและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานการศึกษาโดยเน้นคุณธรรมนำความรู้ พัฒนาครูและบุคลากรให้มีคุณภาพ นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารจัดการศึกษา โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

พันธกิจ ขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชากรวัยเรียนทุกคนในเขตพื้นที่บริการ ได้รับการพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา

เป้าประสงค์ 1) ประชากรทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ตามสิทธิอย่างเท่าเทียม ทัวถึง และตรงตามศักยภาพ 2) ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง 3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการศึกษา 4) การศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลยุทธ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปี 2552 ข้อ.1 คุณธรรมนำความรู้ น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ข้อ.2 ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชากรวัยเรียนอย่างกว้างขวางและทั่วถึง ข้อ.3 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ข้อ.4 กระจายอำนาจและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ข้อ.5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและท้องถิ่น

4.3 สภาพการจัดการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สถานศึกษาและอัตรากำลังมีจำนวนสถานศึกษาของภาครัฐ จำนวน 191 โรงเรียน เอกชน 14 โรงเรียน ปรียัติธรรม 2 แห่ง (ปีการศึกษา 2551) มีสภาพการจัดการศึกษาดังนี้

ผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ได้นำนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวทางในการบริหารจัดการ และการปฏิบัติงาน โดยการวิเคราะห์หา SWOT เพื่อหาศักยภาพในการวางแผนเพื่อการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ จากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เร่งรัดการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดทุกด้าน ได้ดำเนินการตามโครงการและกิจกรรมสนับสนุนเพื่อให้ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ดังนี้

1. ด้านสิทธิและโอกาสทางการศึกษา

1.1 ส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สนับสนุนสถานศึกษาให้เปิดรับนักเรียนระดับชั้นปฐมวัยตามศักยภาพที่สามารถดำเนินการได้ ซึ่งในปีการศึกษา 2551 สามารถจัดการศึกษาให้เด็กระดับก่อนประถมศึกษา อนุบาล 1- 2 จำนวนทั้งสิ้น 5,498 คน นอกจากนี้ได้ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาภาค เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาปฐมวัย 4 - 6 ขวบ และต่ำกว่า 4 ปี โดยเน้นให้ความช่วยเหลือในด้านวิชาการ อาคาร สถานที่ และทรัพยากรที่จำเป็นตามศักยภาพ

1.2 จัดการศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับพ.ศ. 2545 ให้เด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 7 จนถึงอายุย่างเข้าปีที่ 16 ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี อย่างทั่วถึง จำนวน 28,438 คน

1.3 จัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับประชากร วัยเรียน อายุ 16-18 ปี ได้เข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 3,978 คน และประกาศการจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบ และเลือกที่จะเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาตามความต้องการและตามศักยภาพ รวมทั้งได้ส่งเสริมการเปิดขยายชั้นเรียนในสถานศึกษาเอกชนที่มีความพร้อม ร่วมกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ สถาบันอาชีวศึกษา

1.4 จัดการศึกษาในระดับ ปวช. สำหรับประชากรเพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาในระดับนี้ จำนวน 106 คน

1.5 ยกระดับคุณภาพความรู้พื้นฐานของเด็กเยาวชนให้สูงขึ้น โดยการเพิ่มโอกาส และสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา เช่น การกำหนดแผนที่เขตบริการ การสำรวจสำมะโนประชากรวัยเรียน การวางแผนการรับนักเรียน การมีส่วนร่วมจากองค์กร บุคคล ชุมชนในการติดตามเด็กที่ยังไม่เข้าเรียนได้เข้าเรียน จัดระบบการส่งต่อนักเรียนของสถานศึกษา การติดตามควบคุมกำกับสถานศึกษาให้ดำเนินการเฝ้าระวังเด็กออกกลางคัน

1.6 ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ โดยการสำรวจจำนวนเด็กในทุกระดับชั้นเพื่อให้การช่วยเหลือการส่งต่อเด็กพิการเด็กด้อยโอกาสที่อยู่ในภาวะรุนแรงเข้ารับการศึกษาก่อนที่จัดการศึกษาเฉพาะสนับสนุน โดยการจัดอบรมครูในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน

2. ด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้

2.1 จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาเด็กอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ช่วงชั้นที่ 1 - 2 จำนวน 90 โรงเรียน

2.2 พัฒนาคุณภาพโดยใช้ระบบ Training Center Based โดยการจัดตั้งศูนย์ TCB จัดอบรมสัมมนาบุคลากรประจำศูนย์เครือข่าย

2.3 ขยายเครือข่ายการพัฒนาคุณภาพเชิงระบบ เพื่อให้สอดคล้องมาตรฐานและตัวบ่งชี้ จำนวน 12 โรงเรียน

2.4 พัฒนาระบบการเรียนรู้กลุ่มสาระที่จำเป็น เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ให้กับครูผู้สอนโดยการอบรมปฏิบัติการ

2.5 ส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มเครือข่าย จำนวน 22 กลุ่ม เพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในกลุ่มโดยความร่วมมือกันทุกฝ่าย

2.6 พัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 79 โรงเรียน

2.7 ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนในโครงการวิถีพุทธ

2.8 ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ลูกเสือ – เนตรนารี

3. การพัฒนาด้านบุคลากร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ได้ให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาบุคลากรในสังกัดทุกฝ่าย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ ปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยดำเนินการดังนี้

3.1 จัดให้มีการประชุมสัมมนาระดับผู้บริหารเป็นประจำทุกเดือน เพื่อทำความเข้าใจในภารกิจที่ต้องดำเนินการตามนโยบาย และความจำเป็นเร่งด่วนในรอบเดือน/ปี

3.2 ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ความรู้ด้านการวิจัย เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน

3.3 พัฒนาบุคลากรในการจัดทำระบบการเงินการบัญชีของหน่วยงานในสังกัด

3.4 พัฒนาครูและบุคลากรก่อนและเลื่อนให้มีวิทยฐานะ

3.5 พัฒนาระบบวินัย คุณธรรม จริยธรรมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.6 พัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสังกัดอย่างต่อเนื่อง

4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชน ชุมชนและท้องถิ่น ในการจัดการศึกษา

5. กระจายอำนาจการบริหารจัดการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ได้ดำเนินการขยายผลความรู้ ความเข้าใจให้กับสถานศึกษาในสังกัด จัดตั้งเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ร้อยละ 100 และ อบรบสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียนเครือข่ายประเภทที่ 1 และ 2 เพื่อความรู้ ความเข้าใจในแนวทางการบริหารจัดการของโรงเรียนเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ

ผลการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

จากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกและรอบสองของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า ในรอบแรกมีโรงเรียนเข้ารับการประเมิน 192 โรงเรียน อยู่ในระดับ ปรับปรุงร้อยละ 1.04 พอใช้ร้อยละ 63.54 ดีร้อยละ 35.42 มีผลการผ่านมาตรฐาน 68 โรงเรียน ไม่ผ่าน 124 โรงเรียน ในรอบสองมีโรงเรียนเข้ารับการประเมิน 123 โรงเรียน อยู่ในระดับ พอใช้ร้อยละ 26.02 ดีร้อยละ 72.36 ดีมากร้อยละ 1.63 มีผลการผ่านการรับรองร้อยละ 66.67 ไม่ผ่านการรับรองร้อยละ 33.33 (กลุ่มพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2, 2550ค, 2551, 2552)

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2549

1.1 คะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2549 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 47.46 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 40.46 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 37.80

1.2 คะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2549 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 42.74 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 40.46 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.87 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 34.51

1.3 คะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2549 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 43.94 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 31.15 กลุ่มสาระการเรียนรู้

วิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 39.34 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 41.69 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 30.85

1.4 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-Net) คะแนนเฉลี่ย
ร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2549 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์
เขต 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.41 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 23.94 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 28.24 กลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 30.55 กลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 25.94

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2550

2.1 คะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2550
ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ
49.33 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 45.47

2.2 คะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2550
ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ
47.55 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 49.57 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 36.58 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.67

2.3 คะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2550
ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ
44.40 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 32.57 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 33.13 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คะแนนเฉลี่ย
ร้อยละ 38.19 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 28.02

2.4 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-Net) คะแนนเฉลี่ย
ร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2550 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์
เขต 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.41 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 23.94 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 28.24 กลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 30.55 กลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 25.94

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2551

3.1 คะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2551 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 57.35 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 55.08 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 51.59

3.2 คะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2551 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 42.02 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 52.52 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 42.02

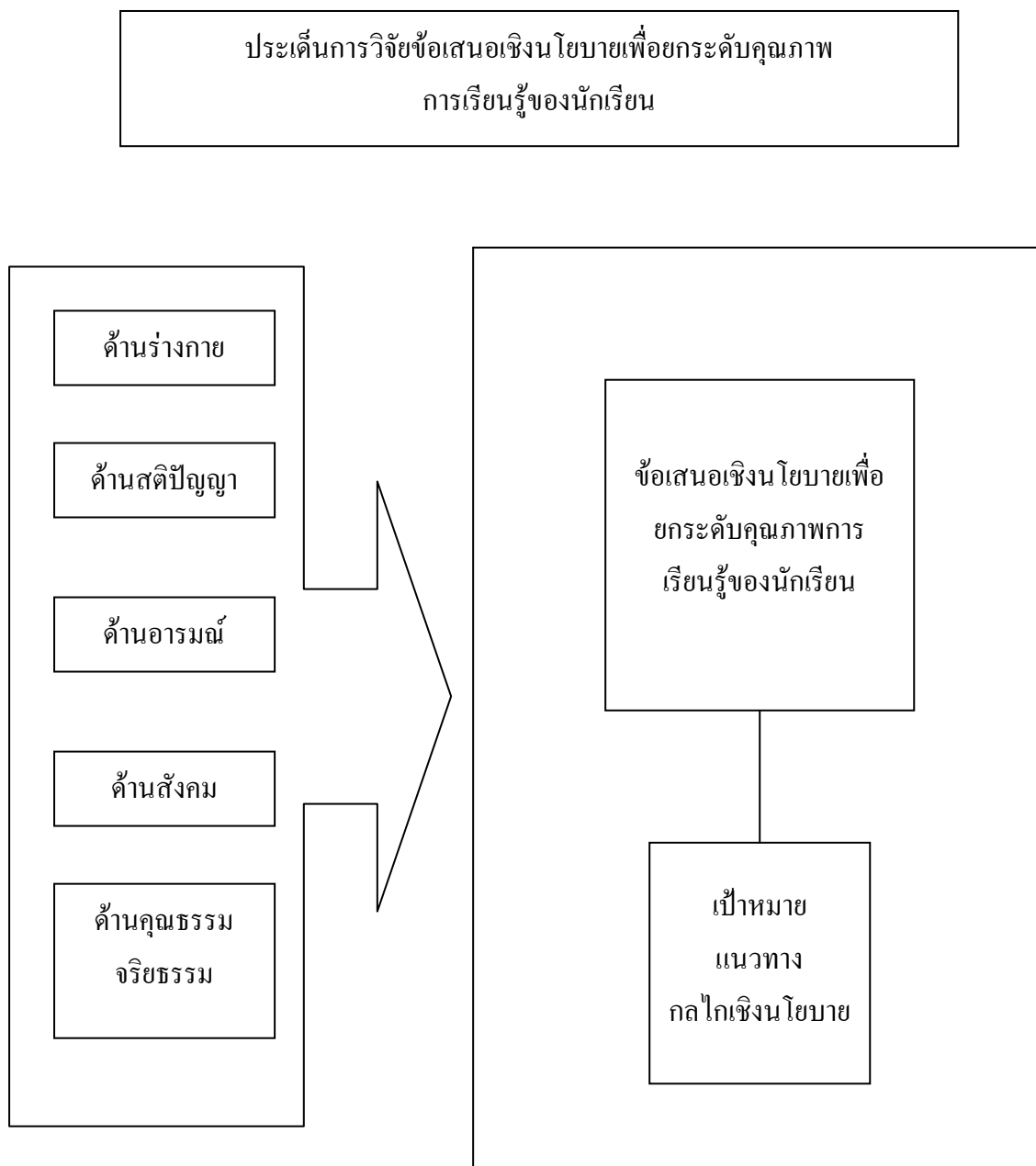
3.3 คะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2551 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 39.81 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 32.43 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 37.48 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.73 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 31.30

3.4 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-Net) คะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2551 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.41 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 23.94 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 28.24 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 30.55 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 25.94

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและการจัดการศึกษา และพัฒนาสาระของหลักสูตรการศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนางานด้านวิชาการ และจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนใน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอยางตลาด อำเภอห้วยเม็ก อำเภอท่าคันโท อำเภอหนองกุงศรี และอำเภอมัญจาคีรี ซึ่งมีการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยคำนึงถึง วัตถุประสงค์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 แต่จากสภาพการจัดการศึกษา ในรอบปีที่ผ่านมา ปรากฏว่าผลการประเมินคุณภาพมาตรฐานของโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ และจำเป็นต้องยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเร่งด่วนต่อไป

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอวิจัยเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 สามารถสังเคราะห์และเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (conceptual framework) ได้ดังภาพที่ 3



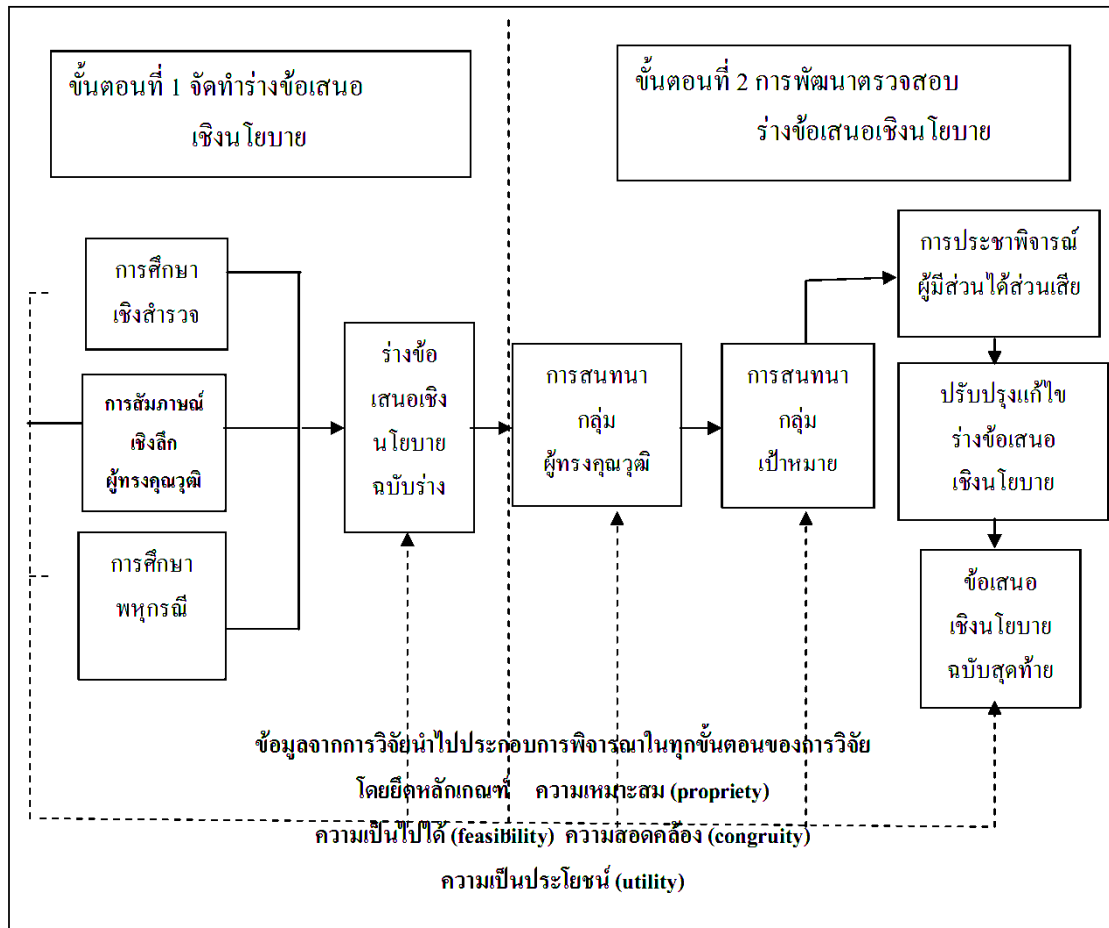
ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย (conceptual framework)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยในบทที่ 3 นี้ ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 มาใช้เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัย หรือเพื่อการสร้างเครื่องมือ หรือเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งเพื่อการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยแบบผสม (mixed methodology) เน้นการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบาย (policy research) ตามแนวทางของ Majchrzak (1984) และวิโรจน์ สารรัตนะ (2552) ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือ 1) เป็นพหุมิติ (multidimensional) มองปัญหาที่หลากหลายแง่มุม 2) เฉพาะกรณี และเชิงประจักษ์ (empirics-inductive approach) ในลักษณะการวิจัยฐานราก (grounded theory) ไม่กำหนดเหตุและผลของปัญหาตามทฤษฎีไว้ล่วงหน้าเพื่อทดสอบสมมติฐาน 3) ให้ความสำคัญทั้งอดีต ปัจจุบัน อนาคต ไม่กำหนดกรอบตัวแปรไว้อย่างตายตัว แต่เปิดกว้างต่ออิทธิพลและตัวแปรแทรกซ้อนต่าง ๆ 4) ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ผลงานวิจัยหรือแหล่งทุนสนับสนุน และ 5) แสดงค่านิยม (หรือแนวคิด) ให้เห็นชัดเจนในนิยามของปัญหา ปัญหาการวิจัย การพัฒนาข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย และการเผยแพร่ผลการวิจัย แต่อย่างไรก็ตามการวิจัยในที่ต่าง ๆ กัน อาจจะผันแปรไปตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) แหล่งทุนที่เป็นผู้ให้หรือไม่ใช้ประโยชน์จากการวิจัย หากเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย การเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องก็จะมามาก 2) จุดเน้นของการวิจัยอยู่ที่การหา นิยามของปัญหาหรือหาทางแก้ปัญหา ซึ่งแม้จุดมุ่งหมายหลักของการวิจัยเชิงนโยบายจะอยู่ที่การหาทางแก้ปัญหา แต่บางกรณีก็จำเป็นต้องศึกษาหา นิยามของปัญหาให้ชัดเจนเสียก่อน 3) ความเป็นผู้วิจัยภายในหรือภายนอกองค์กร หากเป็นผู้วิจัยภายใน องค์กรอาจจะพบอุปสรรคปัญหาความเป็นระบบราชการ และการมีวิสัยทัศน์ในปัญหาที่วิจัย ผู้วิจัยภายนอกอาจจะมีความเป็นอิสระในการที่จะวิพากษ์วิจารณ์ได้มากกว่า แต่ขณะเดียวกัน ผู้วิจัยภายในอาจจะมีความเข้าใจบริบททางการเมืองและอุปสรรคขององค์กรที่จะมีผลต่อการนำ ข้อเสนอจากผลการวิจัยไปใช้ได้ดีกว่า 4) หลักการทางวิชาการของผู้วิจัย ซึ่งหากต้องการแก้ไข ปัญหาความลำเอียงเชิงวิชาการ และป้องกันการมีมุมมองเฉพาะด้าน ก็จะมีการวิจัยเชิงบูรณาการ ระหว่างศาสตร์สาขาต่าง ๆ ขึ้น

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายและการวิจัยเชิงนโยบาย ผู้วิจัยจึงกำหนดขั้นตอนการวิจัย เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังภาพที่ 4



ภาพที่ 4 ขั้นตอนการวิจัย

1. ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อให้ได้ร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในระดับพื้นที่หรือระดับปฏิบัติที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ยึดหลักการใช้ระเบียบวิธีวิจัยประเภทต่าง ๆ เพื่อให้มีแหล่งข้อมูลที่หลากหลายตามหลักการสามเส้า (triangulation approach) และตามแนวคิดวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม (mixed methodology)

โดยมีการศึกษาบริบท 3 วิธี คือ การศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิ (in-depth interview of expert) และการศึกษาพหุกรณี (multi-case study) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายในการวิจัยครั้งนี้ต่อไป ดังต่อไปนี้

1.1 การศึกษาเชิงสำรวจ การศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย การบริหารจัดการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ดังนี้

1.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

1) ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 รวม 37,517 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ค่าความเชื่อมั่น .95 โดยใช้ตาราง Krejcie R.V. & Morgan D.W. (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,492 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จากประชากรผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน (วาริ เฟิงส์วัสดี, 2551) มีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1) ชั้นที่ 1 นำโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอยางตลาด อำเภอฆ้องชัย อำเภอห้วยเม็ก อำเภอหนองกุงศรี อำเภอท่าคันโท มาจำแนกเป็นช่วงชั้นในการจัดการศึกษา ได้แก่ ช่วงชั้นที่ 1-2 ช่วงชั้นที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 3-4 เป็นหน่วยสุ่ม

2.2) ชั้นที่ 2 สุ่มโดยใช้ตัวแทนอำเภอ ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มโรงเรียนมาร้อยละ 50 ของแต่ละอำเภอ จากทั้งหมด 191 โรงเรียน ผลปรากฏว่าได้โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 จำนวน 64 โรงเรียน โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 จำนวน 22 โรงเรียน โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 จำนวน 10 โรงเรียน รวม 96 โรงเรียน

2.3) ชั้นที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารเลือกมาทั้งหมดจากโรงเรียนที่สุ่มในชั้นที่ 2 ส่วนครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จากโรงเรียนที่ผู้บริหารโดนสุ่ม โดยจำแนกจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มตามสัดส่วนจำนวนประชากร

จนได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวนที่ต้องการ ได้กลุ่มตัวอย่างดังแสดงในตารางที่ 4-5

ตารางที่ 4 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	กลุ่ม	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	ผู้บริหาร	191	96
2	ครูผู้สอน	1,995	322
3	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	1,911	322
4	ผู้ปกครองนักเรียน	16,710	376
5	นักเรียน	16,710	376
รวม		37,517	1,492

ตารางที่ 5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 แยกตามสัดส่วน

ลำดับที่	อำเภอ	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ผู้ปกครองนักเรียน	นักเรียน	รวม
		ประชากร กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร กลุ่มตัวอย่าง
1	ฆ้องชัย	10	125	90	910	910	2,045
		10	32	30	31	31	134
2	ยางตลาด	32	447	318	3,692	3,692	8181
		32	118	107	124	124	505
3	ห้วยเม็ก	19	230	204	2,209	2,209	4871
		19	61	68	72	72	292
4	หนองกุงศรี	23	268	222	2,854	2,854	6221
		23	72	75	96	96	362
5	ท่าคันโท	12	148	126	1607	1607	3550
		12	39	42	53	53	199
รวมทั้งสิ้น		96	1,218	960	11,272	11,272	24,818
		96	322	322	376	376	1,492

1.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่นำเสนอในบทที่ 2 ทั้งในส่วนที่เป็นหลักการ แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งหลังจากที่ได้จัดทำเป็นเครื่องมือแล้ว ได้มีการนำไปพัฒนาคุณภาพด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และตรวจสอบความเที่ยง (reliability) ของเครื่องมือ ดังนี้

1) โครงสร้างของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ สถานภาพผู้ตอบ ประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการ วุฒิการศึกษามีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับเป้าหมายและแนวทาง การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ภายใต้กรอบ 5 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านสติปัญญา 3) ด้านอารมณ์ 4) ด้านสังคม และ 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีลักษณะเฉพาะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะกลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (opened-end)

2) การพัฒนาคุณภาพแบบสอบถาม นำแบบสอบถามไปพัฒนาคุณภาพโดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยง ดังนี้

2.1) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ใช้เทคนิค IOC (item objective congruence index) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (วาโร เฟิงส์วาศดี, 2551; สุวิมล ติรกันันท์, 2548) โดยอาศัยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของถ้อยคำภาษาที่ใช้และให้คะแนนความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและองค์ประกอบที่ศึกษา

2.2) การตรวจสอบความเที่ยง (reliability) เป็นผลสืบเนื่องจากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยจะปรับปรุงถ้อยคำภาษาของข้อคำถามตามที่ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว จัดทำเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำนวน 150 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง โดยใช้

สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาร์ค (Cronbach's alpha coefficient) (วาโร เฟิงส์วัสดี, 2551) จำแนกรายของค์ประกอบดังนี้

- ก. ด้านร่างกายมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.9276
- ข. ด้านสติปัญญามีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.9206
- ค. ด้านอารมณ์มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.9201
- ง. ด้านสังคมมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.9074
- จ. ด้านคุณธรรมมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.9141
- ฉ. ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.9765

1.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน พร้อมหนังสือ ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยระบุระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามส่งกลับคืน

1.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย การวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลความหมาย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจะใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากคำถามปลายเปิดใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ในกรณีการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้เกณฑ์การแปลความหมายของ Likert Scaling (Center for Social Research Methods, 2009) ดังนี้

4.51 – 5.00	แปลความว่า	เป้าหมาย/แนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	แปลความว่า	เป้าหมาย/แนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	แปลความว่า	เป้าหมาย/แนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	แปลความว่า	เป้าหมาย/แนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	แปลความว่า	เป้าหมาย/แนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ (in-depth interview of expert) มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 8 คน เพื่อพิจารณาเสนอแนะเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ใน 5 ด้าน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 2 คน ได้แก่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนการสอน และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนิเทศการศึกษา โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อดังนี้ 1) ทำงานด้านการศึกษา และ/หรือ 2) มีประสบการณ์ในการทำงานในด้านที่เชี่ยวชาญ อย่างน้อย 5 ปี และ/หรือ 3) มีเอกสารหรือผลงานวิจัยเกี่ยวกับด้านที่เชี่ยวชาญ อย่างน้อย 1 เรื่อง

1.2.2 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนใน 5 ด้าน เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม

1.2.3 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยแจ้งให้ผู้ทรงคุณวุฒิทราบล่วงหน้า 3 วัน การสัมภาษณ์ใช้เวลาประมาณ 30 นาที และขออนุญาตบันทึกเทปสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ

1.2.4 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำข้อมูลที่ได้ไปปรับตัวแบบเชิงสมมติฐานเบื้องต้น นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไข และนำไปตรวจสอบความตรงของข้อมูล

1.3 การศึกษาพหุกรณี การศึกษาพหุกรณี (multi-case study) เป็นการศึกษาสถานศึกษาด้านแบบ การบริหารจัดการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน มีวิธีการวิจัย ดังนี้

1.3.1 การกำหนดสถานศึกษาเป้าหมาย การกำหนดสถานศึกษาเป้าหมายเป็นกรณีศึกษา ซึ่งการเลือกสถานศึกษาด้านแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีคุณภาพ เป็นการเลือกศึกษาด้านแบบที่ใช้การเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) บนพื้นฐานของทฤษฎี (operational construct sampling) (นิตยา เงินประเสริฐศรี, 2543) โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่กำหนด คือ เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีกระบวนการบริหารจัดการเป็นที่ยอมรับ มีความโดดเด่นและมีกระบวนการจัดประสบการณ์ที่เน้นการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กโดยองค์รวมเหมาะสมตามแนวคิดทฤษฎี ทำให้ได้ข้อสรุปเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์การพิจารณาสถานศึกษา จำนวน 3 แห่ง โดยใช้ข้อมูลจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 คือโรงเรียนอนุบาลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 คือ โรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างขึ้น อำเภอรณณรงค์ จังหวัดนครพนม โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 คือ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ หลังจากนั้นผู้วิจัยจะทำการศึกษาข้อมูลสถานศึกษาและตรวจสอบคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาจากการสังเกต สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้บริหาร ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชนในละแวก ที่สถานศึกษาตั้งอยู่ และศึกษาเอกสารของสถานศึกษาเป้าหมาย

1.3.2 การสร้างแนวคำถาม การสร้างแนวคำถาม หลังการเลือกสถานศึกษาต้นแบบ ทั้ง 3 แห่ง ผู้วิจัยจะสร้างแนวคำถาม สำหรับการสัมภาษณ์ และสร้างแบบวิเคราะห์เอกสารตามกรอบแนวคิด การวิจัยเชิงนโยบายเป็นแนวทางในการกำหนดคำถามเพื่อให้ครอบคลุมแนวทางการจัดทำร่าง ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม ภายใต้อำนาจของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำแนวคำถามที่สร้างขึ้น ไปทดลองใช้กับครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 10 ราย เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามว่าตรงประเด็นหรือไม่ สามารถสื่อความหมายให้กับผู้ให้ข้อมูลหลักได้เข้าใจตรงกันหรือไม่ ความต่อเนื่องของประเด็นคำถามและคำตอบเป็นอย่างไร จากนั้นนำมาปรับปรุงข้อบกพร่อง และปรับปรุงแนวคำถามให้สมบูรณ์และเหมาะสมก่อนนำไปใช้

1.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ในระหว่างสัมภาษณ์จะมีการบันทึกเสียงเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและคำถามวิจัยผู้วิจัยจะใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธี คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in - depth interview) การสังเกตและจดบันทึก (observation and field - note) และการวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis) โดย การสัมภาษณ์เจาะลึกจะมีแนวคำถามซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิดใช้เป็นแนวทางการพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารฝ่ายต่าง ๆ และครูผู้สอน ส่วนการสังเกตและจดบันทึก ผู้วิจัยจะศึกษาสังเกตสภาพบริบทของสถานศึกษาทั้งสภาพแวดล้อม ทั้งภายในภายนอกห้องเรียน ทรัพยากรบุคคลและสิ่งอำนวยความสะดวกของครูและนักเรียน การเรียนการสอนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามกรอบการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับการวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตร แผนการจัดประสบการณ์ ธรรมเนียมสถานศึกษา การรายงานผลการดำเนินงาน รายงานผลการประเมินมาตรฐานสถานศึกษา แผนการนิเทศติดตามผล เอกสารประเภทแผนพับ แผ่นปลิว เอกสารความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ผู้ปกครอง ตามกรอบการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อตรวจสอบยืนยัน

สภาพการบริหารจัดการศึกษาและนำมาเป็นข้อมูลในการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ต่อไป

1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาพหุกรณี การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาพหุกรณีครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) เป็นหลัก กล่าวคือ การวิเคราะห์เอกสารจะเป็นการอ่านจับใจความและบันทึกลงในแบบบันทึกข้อมูล เนื้อหาส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับบริบทของสถานศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการของสถานศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา และการวิเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์จะเป็นการอ่านจากบันทึกภาคสนามและการถอดเทปหลังการสัมภาษณ์ สำหรับข้อมูลบางส่วนเป็นการยกข้อความ ที่เป็นตอนสำคัญที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงเพื่อเป็นการสนับสนุนสาระสำคัญของการวิเคราะห์ ทั้งนี้ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การบริหารจัดการศึกษาระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในองค์ประกอบการบริหารงานด้านต่าง ๆ ที่ศึกษา

จากผลการศึกษาบริบทด้วยวิธีดำเนินการวิจัย 3 วิธีดังกล่าว คือ การศึกษาเชิงสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และการศึกษาพหุกรณีสถานศึกษาต้นแบบ ผู้วิจัยจะได้นำมาสังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางและจัดทำเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตรวจสอบในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

2. ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

การพัฒนาตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยนำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 นำไปสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เป้าหมาย และการประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (public hearing of stakeholders) แล้วทำการพัฒนาตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ดังนี้

2.1 การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันพิจารณาให้ข้อเสนอแนะต่อร่างและตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ตามองค์ประกอบที่กำหนดไว้ คือ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ของการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ภายใต้กรอบการพัฒนา ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติตามข้อ 2.1 ในขั้นตอนที่ 1 และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่ซ้ำกับขั้นตอนที่ 1

2.2 การสนทนากลุ่มเป้าหมาย การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เป้าหมาย มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมกันพิจารณาให้ข้อเสนอแนะต่อร่างและตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ตามองค์ประกอบที่กำหนดไว้คือ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ของการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ภายใต้กรอบการพัฒนา 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) บุคลากรภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร และครูผู้สอน 2) กลุ่มบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ 3) กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น คือ คณะกรรมการสถานศึกษา พ่อแม่ และผู้ปกครอง รวมทั้งหมด 27 คน

2.3 การประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (public hearing of stakeholders) เพื่อร่วมกันพิจารณาให้ข้อเสนอแนะต่อร่าง และตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายตามองค์ประกอบที่กำหนดไว้ คือ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ของการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ภายใต้กรอบการพัฒนา ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์ ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) บุคลากรภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร และครูผู้สอน 2) กลุ่มบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ และบุคลากรทางการศึกษาอื่น 3) กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น คือ คณะกรรมการสถานศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้นำชุมชน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งไม่ใช่บุคคลเดิมตามข้อ 2 ในขั้นตอนที่ 2 รวมทั้งหมด 60 คน ในการประชาพิจารณ์ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลโดยใช้ power point พร้อมทั้งเอกสารประกอบการประชาพิจารณ์เกี่ยวกับความเป็นมาของโครงการ ขั้นตอนและกระบวนการวิจัยเชิงนโยบาย และผลการวิจัยจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และการศึกษาพหุกรณีในขั้นตอนที่ 1 ประกอบกับ ผลการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิตามข้อ 1 และผลการสนทนากลุ่มเป้าหมาย ตามข้อ 2 ในขั้นตอนที่ 2 เพื่อให้ผู้ร่วมประชาพิจารณ์จะได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและพิจารณาเสนอแนะสำหรับการพัฒนาร่างและตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายในลำดับต่อไป

ในการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และการประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในขั้นตอนที่ 2 ใช้เกณฑ์การพิจารณา ตามหลักของ Guskey (2000) ซึ่งพิจารณา

จากด้านความเหมาะสม (propriety) ด้านความเป็นไปได้ (feasibility) ด้านความสอดคล้อง (congruity) และด้านประโยชน์ (utility) จำแนกตามองค์ประกอบ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ของการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ภายใต้กรอบการยกระดับคุณภาพนักเรียน 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม

2.4 การปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย การนำความคิดเห็น และข้อเสนอ จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และการประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในกิจกรรมที่ 1--3 ของขั้นตอนที่ 2 นี้ เพื่อปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อให้เกิดความ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นผลลัพธ์สุดท้าย ซึ่งพิจารณาตามหลักของ Guskey (2000) ประกอบด้วยเกณฑ์ 4 ด้าน คือ 1) ด้านความเหมาะสม (propriety) พิจารณาจากกระบวนการที่ได้มา ความครอบคลุมพันธกิจ การใช้ถ้อยคำสำนวน การจัดกลุ่มหรือลำดับและมีจุดเด่น 2) ด้านความเป็นไปได้ (feasibility) พิจารณาจากความสามารถนำไปปฏิบัติการ มีทรัพยากรเพียงพอที่จะปฏิบัติได้ ภาวะความเสี่ยงที่จะ เกิดขึ้น และการมีระเบียบข้อบังคับ กฎหมายที่เอื้อให้ปฏิบัติได้ 3) ด้านความสอดคล้อง (congruity) พิจารณาจากความสอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ บริบทสังคม และความสอดคล้องภายใน องค์ประกอบ ได้แก่ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ของการจัดการศึกษา เพื่อ ยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ภายใต้กรอบการยกระดับคุณภาพนักเรียน 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยมีกระบวนการ ตรวจสอบอย่างมีขั้นตอน คือ 1) มีองค์ประกอบ คือ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ที่มีความสอดคล้องกัน 2) ผ่านการยืนยันข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยการประชาพิจารณ์จาก ผู้บริหาร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน บุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้องอื่น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ได้ดำเนินการจัดระบบข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ตอน และนำเสนอประเด็นสำคัญเกี่ยวกับข้อเสนอเชิงนโยบายที่ผู้วิจัยค้นพบตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. การศึกษาเชิงสำรวจ
2. การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ
3. การศึกษาพหุกรณี
4. การสังเคราะห์ข้อค้นพบ
5. ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการพัฒนาตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ
2. การสนทนากลุ่มเป้าหมาย
3. การประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

1. ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอตามประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องคือผลการศึกษาเชิงสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ การศึกษาพหุกรณี การสังเคราะห์ข้อค้นพบ และร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามลำดับดังนี้

1.1 การศึกษาเชิงสำรวจ

ผลการศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) การศึกษาเป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาพลันธุ์ เขต 2 สรุปผลการศึกษาดังนี้

1.1.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,492 คน มีผู้ตอบแบบสอบถามที่เก็บคืนได้จำนวน 1,492 คน คิดเป็นร้อยละ 100 รายละเอียดปรากฏผลดังตารางที่ 6-11

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

สถานภาพ	จำนวน (n=1,492)	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา	96	6.43
1.2 ครู	322	21.58
1.3 นักเรียน	376	25.20
1.4 ผู้ปกครอง	376	25.20
1.5 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	322	21.58
2. เพศ		
2.1 ชาย	722	48.39
2.2 หญิง	770	51.61
3. วุฒิการศึกษา		
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	834	55.90
3.2 ปริญญาตรี	437	29.29
3.3 สูงกว่าปริญญาตรี	221	14.81

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองและนักเรียน ร้อยละ 25.20 เท่ากัน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.61 มีวุฒิทางการศึกษิต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 55.90

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้อำนวยการสถานศึกษา

สถานภาพ	จำนวน (n=96)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	68	86.46
1.2 หญิง	28	13.54
2. อายุ		
2.1 30 ปี ลงมา	-	-
2.2 31 – 40 ปี	15	15.63
2.3 41 – 50 ปี	44	45.83
2.4 50 ปี ขึ้นไป	37	38.54
3. วุฒิการศึกษา		
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	0	0
3.2 ปริญญาตรี	39	40.63
3.3 ปริญญาโท	57	59.37
4. อายุราชการ		
4.1 น้อยกว่า 5 ปี	3	3.13
4.2 5 – 10 ปี	-	-
4.3 11 – 15 ปี	25	26.04
4.4 16 ปีขึ้นไป	68	70.83
5. ระดับการจัดการศึกษา		
5.1 โรงเรียนจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1 - 2	70	72.92
5.2 โรงเรียนจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1 - 3	18	18.75
5.3 โรงเรียนจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 - 4	8	8.33

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นชาย ร้อยละ 86.46 อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 45.83 วุฒิการศึกษาปริญญาโท ร้อยละ 59.38 อายุราชการ 16 ปีขึ้นไป ร้อยละ 70.83 อยู่โรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1 - 2 ร้อยละ 72.92

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ครู

สถานภาพ	จำนวน (n=322)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	145	45.03
1.2 หญิง	177	54.97
2. อายุ		
2.1 30 ปีลงมา	51	15.84
2.2- 31 – 40 ปี	66	20.50
2.3 41 – 50 ปี	103	31.99
2.4 50 ปีขึ้นไป	102	31.68
3. วุฒิการศึกษา		
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	2	0.62
3.2 ปริญญาตรี	225	69.88
3.3 สูงกว่าปริญญาตรี	95	29.50
4. อายุราชการ		
4.1 น้อยกว่า 5 ปี	56	17.39
4.2 5 – 10 ปี	45	13.98
4.3 11 – 15 ปี	65	20.19
4.4 16 ปีขึ้นไป	156	48.45
5. ระดับการจัดการศึกษา		
5.1 โรงเรียนจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1 - 2	158	49.07
5.2 โรงเรียนจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1 - 3	83	25.78
5.3 โรงเรียนจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 - 4	81	25.16

จากตารางที่ 8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาย ร้อยละ 45.03 อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 31.99 วุฒิการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 69.88 มีอายุราชการ 16 ปีขึ้นไป ร้อยละ 48.45 อยู่โรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1 - 2 ร้อยละ 49.07

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นักเรียน

สถานภาพ	จำนวน (n=376)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	156	41.49
1.2 หญิง	220	58.51
2. อายุ		
2.1 12 ปี	145	38.56
2.2 15 ปี	132	35.11
2.3 18 ปี	99	26.33
3. กำลังศึกษาในระดับ		
3.1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	145	38.56
3.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	132	35.11
3.3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	99	26.33

จากตารางที่ 9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 58.51 อายุ 12 ปี ร้อยละ 38.56 กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 38.56

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ปกครอง นักเรียน

สถานภาพ	จำนวน (n=376)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	139	36.97
1.2 หญิง	237	63.03
2. อายุ		
2.1 30 ปีลงมา	67	17.82
2.2 31 – 40 ปี	128	34.04
2.3 41 – 50 ปี	115	30.59
2.4 50 ปีขึ้นไป	66	17.55
3. วุฒิการศึกษา		
3.1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	114	30.32
3.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	64	17.02
3.3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	86	22.87
3.4 ปริญญาตรี	75	19.95
3.5 สูงกว่าปริญญาตรี	37	9.84
4. ผู้ปกครองนักเรียนชั้น		
4.1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	129	34.31
4.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	56	14.89
4.3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	24	6.38

จากตารางที่ 10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.03 อายุ 31 – 40 ปี ร้อยละ 34.04 วุฒิการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 30.32 ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 34.31

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานภาพ	จำนวน (n=322)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	199	61.80
1.2 หญิง	123	38.20
2. อายุ		
2.1 30 ปีลงมา	34	10.56
2.2 31 – 40 ปี	56	17.39
2.3 41 – 50 ปี	122	37.89
2.4 50 ปีขึ้นไป	110	34.16
3. วุฒิการศึกษา		
3.1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	76	23.60
3.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	46	14.29
3.3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	52	16.15
3.4 ปริญญาตรี	116	36.02
3.5 สูงกว่าปริญญาตรี	32	9.94
4. ระดับการจัดการศึกษา		
4.1 โรงเรียนจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1 - 2	145	45.03
4.2 โรงเรียนจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1 - 3	105	32.61
4.3 โรงเรียนจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 - 4	72	22.36

จากตารางที่ 11 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาย ร้อยละ 61.80 อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 37.89 วุฒิการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 36.02 อยู่โรงเรียนจัดการศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 – 2 ร้อยละ 45.03

1.1.2 ความเหมาะสมของเป้าหมายและแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้
ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมของเป้าหมายและแนวทางการยกระดับ
คุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใน
5 ด้าน รายละเอียดดังตารางที่ 12 – 22

ตารางที่ 12 เป้าหมายและแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ภาพรวม 5 ด้าน

ข้อที่	เป้าหมายและแนวทางการยกระดับคุณภาพ การเรียนรู้ของนักเรียน	ระดับความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ด้านร่างกาย	4.15	0.71	มาก
2	ด้านสติปัญญา	4.03	0.70	มาก
3	ด้านอารมณ์	4.03	0.73	มาก
4	ด้านสังคม	4.17	0.68	มาก
5	ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.17	0.70	มาก
รวม		4.11	0.70	มาก

จากตารางที่ 12 พบว่า ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง
นักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อเป้าหมายและแนวทางยกระดับคุณภาพ
การเรียนรู้ของนักเรียน ภาพรวม 5 ด้าน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$)
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย
ดังนี้ ด้านสังคมและด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 4.17$) ด้านร่างกาย ($\bar{X} = 4.15$) ด้านสติปัญญา
และด้านอารมณ์ ($\bar{X} = 4.03$)

ตารางที่ 13 เป้าหมายและแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านร่างกาย

ข้อที่	ด้านร่างกาย	ระดับความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ก. เป้าหมาย มีน้ำหนักตามเกณฑ์มาตรฐาน เช่น นักเรียนชาย – หญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมือน้ำหนัก 29 กิโลกรัม และ 32 กิโลกรัม นักเรียนชาย-หญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้อง มีน้ำหนัก 46 กิโลกรัม และ 44 กิโลกรัม	4.09	.72	มาก
2	ส่วนสูงตามเกณฑ์มีส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน เช่น นักเรียน ชาย-หญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมีส่วนสูง 140 เซนติเมตร และ 143 เซนติเมตร นักเรียนชาย-หญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้องมีส่วนสูง 163 เซนติเมตร และ 154 เซนติเมตร	4.08	.67	มาก
3	มีสุขภาพอนามัยแข็งแรงและออกกำลังกายสม่ำเสมอ	4.24	.69	มาก
4	การแต่งกายสะอาดเป็นระเบียบและถูกต้องตามกาลเทศะ	4.19	.73	มาก
5	เห็นคุณค่าและความสำคัญของการออกกำลังกาย	4.22	.73	มาก
6	เห็นคุณค่าและความสำคัญของการเลือกรับประทานอาหาร ที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย	4.12	.77	มาก
7	การมีความรู้และเข้าใจหลักการในการพัฒนาด้านร่างกาย	4.03	.70	มาก
รวม		4.15	.71	มาก

ตารางที่ 13 เป้าหมายและแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านร่างกาย (ต่อ)

ข้อที่	ด้านร่างกาย	ระดับความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ข. แนวทาง การมีหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนา ทางร่างกาย	4.03	0.66	มาก
2	การจัดบรรยากาศในสถานศึกษาที่ผ่อนคลาย สะอาด ถูกสุขลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.09	0.71	มาก
3	การเอาใจใส่ดูแลเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัย และภาวะ โภชนาการของนักเรียน	4.21	0.70	มาก
4	การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี และเจริญเติบโต สมวัย	4.25	0.66	มาก
5	การเอาใจใส่ดูแลเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัย และภาวะ โภชนาการของนักเรียน	4.10	0.70	มาก
6	การส่งเสริมการพัฒนาการทางสุขภาพและพัฒนาการ ทางการเคลื่อนไหว	4.09	0.72	มาก
7	การสร้างภูมิคุ้มกันโรค	4.12	0.73	มาก
8	ส่งเสริมการรับประทานอาหารกลางวันที่มีสารอาหารครบหมู่ และในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของร่างกาย	4.24	0.72	มาก
9	การอยู่ในโรงเรียนที่สะอาด มีความปลอดภัยและไม่มีเสียง รบกวน	4.22	0.71	มาก
10	การได้อยู่ในที่ที่แสงสว่างส่องถึงหรือส่องผ่านไปได้ การ ได้รับอากาศที่บริสุทธิ์ ไม่มีกลิ่นเหม็นปราศจากสารพิษต่าง ๆ	4.28	0.72	มาก
11	การได้ดื่มน้ำสะอาด และมีน้ำใช้เพียงพอ	4.23	0.75	มาก
รวม		4.17	0.71	มาก

จากตารางที่ 13 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโดยรวม ด้านร่างกายมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) ส่วนแนวทางมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ การได้อยู่ในที่ที่แสงสว่างส่องถึงหรือส่องผ่านไปได้ การได้รับอากาศที่บริสุทธิ์ ไม่มีกลิ่นเหม็นปราศจากสารพิษต่าง ๆ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี และเจริญเติบโตสมวัย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) ส่งเสริมการรับประทานอาหาร กลางวันที่มีสารอาหารครบหมู่และในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของร่างกาย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับต่ำสุดคือ การมีหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาทางร่างกาย และการมีความรู้และเข้าใจหลักการในการพัฒนาด้านร่างกาย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เท่ากัน ($\bar{X} = 4.03$)

ตารางที่ 14 เป้าหมายและแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านสติปัญญา

ข้อที่	ด้านสติปัญญา	ระดับความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ก. เป้าหมาย การพูด สื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้ชัดเจน น่าสนใจ และ เนื้อหา สาระถูกต้อง	4.10	0.68	มาก
2	สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	4.10	0.65	มาก
3	มีความสามารถในการคิดหาเหตุผล คิดวิเคราะห์และมีความ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.95	0.74	มาก
4	ความสามารถในการตัดสินใจและเลือกแนวทางการแก้ปัญหา	3.91	0.73	มาก
5	มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้	4.01	0.70	มาก
รวม		4.01	0.70	มาก
1	ข. แนวทาง โรงเรียนมีครูเข้าใจลักษณะธรรมชาติ ของเด็กภายใต้ความ รับผิดชอบของตน และมีข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.08	0.69	มาก
2	โรงเรียนจัดกิจกรรมตอบสนองความต้องการและความสนใจ ของเด็กตามวัยต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม	4.04	0.70	มาก
3	โรงเรียนจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ภายใต้บรรยากาศที่ผ่อนคลายและอบอุ่น	4.06	0.70	มาก
4	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน จัดกิจกรรมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	4.02	0.72	มาก
5	โรงเรียนจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัย ของนักเรียน	4.08	0.69	มาก
6	การเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนา วุฒิภาวะทางสติปัญญา	4.04	0.72	มาก
7	โรงเรียนมีกิจกรรม/หลักสูตรที่ฝึกการสร้างความรู้สึกที่ดี ต่อตนเองและผู้อื่นที่อยู่รอบตัว	4.03	0.69	มาก
รวม		4.05	0.70	มาก

จากตารางที่ 14 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อเป้าหมายและแนวทางยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสติปัญญาโดยรวม เป้าหมาย มีความเหมาะสม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.01$) ส่วนแนวทางมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีความเหมาะสมสูงสุด คือ การพูด สื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้ชัดเจน น่าสนใจ เนื้อหาสาระถูกต้องและสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเท่ากัน ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมาคือ โรงเรียนมีครูเข้าใจลักษณะธรรมชาติของเด็กภายใต้ความรับผิดชอบของตน และมีข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยของนักเรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเท่ากัน ($\bar{X} = 4.08$) โรงเรียนจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ภายใต้บรรยากาศที่ผ่อนคลาย และอบอุ่น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับต่ำสุด คือ ความสามารถในการตัดสินใจและเลือกแนวทางการแก้ปัญหา มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$)

ตารางที่ 15 เป้าหมายและแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านอารมณ์

ข้อที่	ด้านอารมณ์	ระดับความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
ก. เป้าหมาย				
1	การตระหนักรู้การควบคุมอารมณ์ของตนเอง	3.97	0.71	มาก
2	การตระหนักรู้และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น	3.92	0.74	มาก
3	การควบคุมอารมณ์	3.94	0.77	มาก
4	แสดงออกทางอารมณ์	3.96	0.74	มาก
รวม		3.94	0.74	มาก
ข. แนวทาง				
1	โรงเรียนมีกิจกรรม/หลักสูตรที่สร้างแรงจูงใจให้ตนเองมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองในแง่ดี และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้นได้	4.01	0.69	มาก
2	โรงเรียนมีกิจกรรมการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน เป็นความสามารถในการอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.09	0.66	มาก
3	ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ถือเป็นหน้าที่ร่วมกันในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในระดับบุคคล ระดับกลุ่มและระดับองค์กร	4.13	0.71	มาก

ตารางที่ 15 เป้าหมายและแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านอารมณ์ (ต่อ)

ข้อที่	ด้านอารมณ์	ระดับความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
4	โรงเรียนเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นประชาธิปไตย ให้ความเคารพและการรับฟัง	4.17	0.71	มาก
5	ครูช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้เข้าใจความรู้สึก อารมณ์ของตน	4.13	0.71	มาก
6	โรงเรียนมีกิจกรรมที่พัฒนาทางอารมณ์อย่างหลากหลาย เช่น การเยี่ยมบ้าน การโทรศัพท์แจ้งข่าวดีและส่งจดหมายไปทางบ้าน การเชิญผู้ปกครองมาเข้าร่วมกิจกรรม การใช้บทสนทนาประจำวันและการทักทายอย่างสม่ำเสมอ การส่งข่าวสารความสุข การฟังนักเรียนพูด และการสนับสนุนให้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ	4.16	0.71	มาก
7	การจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักคุณค่าในตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง ตระหนักและชื่นชมตนเองในแง่ดี	4.11	0.70	มาก
8	การให้แรงเสริมโดยครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น การให้รางวัล คำปลอบใจ หรือคำชมเชย	4.19	0.69	มาก
9	การลงโทษที่ยุติธรรม สมเหตุสมผลและสมควร	4.10	0.77	มาก
10	การเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์	4.17	0.72	มาก
รวม		4.13	0.71	มาก

จากตารางที่ 15 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อเป้าหมายและแนวทางยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านอารมณ์โดยรวม เป้าหมายมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) ส่วนแนวทางมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) และเมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ ข้อที่มีความเหมาะสมสูงสุด คือ การให้แรงเสริมโดยครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น การให้รางวัล คำปลอบใจ หรือคำชมเชยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) รองลงมาคือโรงเรียนเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นประชาธิปไตย ให้ความเคารพและการรับฟัง และการเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เท่ากัน ($\bar{X} = 4.17$) และโรงเรียนมี

กิจกรรมที่พัฒนาทางอารมณ์อย่างหลากหลาย เช่น การเยี่ยมบ้าน การโทรศัพท์แจ้งข่าวดี และส่งจดหมายไปทางบ้าน การเชิญผู้ปกครองมาเข้าร่วมกิจกรรม การใช้บทสนทนาประจำวันและการทักทายอย่างสม่ำเสมอ การส่งข่าวสารความสุข การฟังนักเรียนพูด และการสนับสนุนให้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับต่ำสุด คือ การตระหนักรู้และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$)

ตารางที่ 16 เป้าหมายและแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านสังคม

ข้อที่	ด้านสังคม	ระดับความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ก. เป้าหมาย			
	มีความสามารถด้านความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น	4.11	0.68	มาก
2	รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคมและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข	4.12	0.67	มาก
	รวม	4.12	0.68	มาก
1	ข. แนวทาง			
	โรงเรียนมีกระบวนการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างตัวบุคคล	4.05	0.68	มาก
2	โรงเรียนส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น	4.16	0.66	มาก
3	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสร่วมทำงานกับเพื่อน ทั้งในห้องเดียวกัน หรือเพื่อนต่างห้องในโรงเรียนเดียวกัน	4.20	0.67	มาก
4	การส่งเสริมให้นักเรียนอยู่ร่วมกับเพื่อนอย่างมีความสุข	4.28	0.68	มาก
5	โรงเรียนสร้างบรรยากาศการได้รับความไว้วางใจจากครู และเพื่อน	4.24	0.68	มาก
6	โรงเรียนมีความเป็นประชาธิปไตย	4.30	0.68	มาก
7	การปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม	4.28	0.68	มาก
8	การสร้างความเป็นผู้นำของนักเรียนโดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย	4.22	0.70	มาก
	รวม	4.22	0.68	มาก

จากตารางที่ 16 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อเป้าหมายและแนวทางยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสังคม โดยรวม เป้าหมาย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) ส่วนแนวทางมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.22$) และเมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ โรงเรียนมีความเป็นประชาธิปไตย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมาคือ การส่งเสริมให้นักเรียนอยู่ร่วมกับเพื่อนอย่างมีความสุข และการปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ ต่อส่วนรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) และโรงเรียนสร้างบรรยากาศการได้รับความไว้วางใจจากครูและเพื่อน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับต่ำสุดคือ โรงเรียนมีกระบวนการสร้างสัมพันธภาพระหว่างตัวบุคคล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$)

ตารางที่ 17 เป้าหมายและแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรม

ข้อที่	ด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระดับความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ก. เป้าหมาย			
	การประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้องตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน	4.21	0.72	มาก
	การประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้อง เป็นที่ยอมรับของสังคม	4.04	0.70	มาก
รวม		4.13	0.71	มาก
1	ข. แนวทาง			
	โรงเรียนมีโครงการในด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.28	0.67	มาก
	โรงเรียนมีกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจากตัวอย่างที่ดี	4.24	0.66	มาก
	โรงเรียนมีกิจกรรมปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์	4.25	0.69	มาก
	มีกิจกรรมการพัฒนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	4.16	0.71	มาก
	โรงเรียนจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย	4.22	0.72	มาก
	โรงเรียนมีเครือข่ายบิดา มารดา ผู้ปกครอง ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม	4.07	0.75	มาก
	การมีส่วนร่วมของบ้าน วัด และโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรม	4.24	0.73	มาก
	การมีโครงการหรือกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเห็นความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม	4.25	0.70	มาก
รวม		4.20	0.70	มาก

จากตารางที่ 17 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อเป้าหมายและแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยรวม เป้าหมาย มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) ส่วนแนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีความเหมาะสมสูงสุด คือ โรงเรียนมีโครงการในด้านคุณธรรมจริยธรรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมาคือ การมีโครงการหรือกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจให้นักเรียน

เห็นความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=4.25$) และโรงเรียนมีกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจากตัวอย่างที่ดี การมีส่วนร่วมของบ้าน วัด และโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.24$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับต่ำสุดคือ การประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่สังคมถูกต้อง เป็นที่ยอมรับของสังคม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$)

1.1.3 กลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล กลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 รายละเอียดปรากฏผลดังตารางที่ 18-22

ตารางที่ 18 กลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านร่างกาย

ข้อที่	กิจกรรม	ร้อยละ
1	การแข่งขันกีฬาภายใน/ภายนอกสถานศึกษา	55.41
2	การส่งเสริมสุขภาพนักเรียน	23.65
3	กิจกรรมกายบริหารตอนเช้า/การออกกำลังกาย	23.65
4	โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ/การส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ	20.27
5	โครงการอาหารกลางวันยั่งยืน/และส่งเสริมโภชนาการ	18.24
6	การพัฒนาอนามัยโรงเรียนและสิ่งแวดล้อม	12.16
7	การแปร่งฟันหลังอาหาร	2.70

จากตารางที่ 18 พบว่า กลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านร่างกาย เรียงจากมาก ไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ คือ การแข่งขันกีฬาภายใน/ภายนอกสถานศึกษา ร้อยละ 55.41 การส่งเสริมสุขภาพนักเรียน ร้อยละ 23.65 และกิจกรรมกายบริหารตอนเช้า/การออกกำลังกาย ร้อยละ 23.65

ตารางที่ 19 กลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านสติปัญญา

ข้อที่	กิจกรรม	ร้อยละ
1	การแข่งขันทักษะด้านวิชาการ	25.00
2	การพัฒนาการคิด-วิเคราะห์	20.95
3	ส่งเสริมรักการอ่าน	19.59
4	อ่านคล่อง-เขียนคล่อง	14.86
5	กิจกรรมแนะแนวการศึกษา/การสอนเสริม	12.84
6	การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	12.84
7	กิจกรรมทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้	10.82
8	การเข้าค่ายวิทยาศาสตร์/ค่ายวิชาการ	8.78
9	มหกรรมวิชาการ	8.78
10	การตอบปัญหาวิชาการ	6.08
11	ภาษาไทยวันละคำ	4.73
12	การสอนแบบ โครงงาน/การยกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	4.05
13	ภาษาอังกฤษวันละคำ	3.38

จากตารางที่ 19 พบว่า กลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านสติปัญญา เรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับมีดังนี้ คือ การแข่งขันทักษะด้านวิชาการ ร้อยละ 25.00 การพัฒนา การคิด-วิเคราะห์ ร้อยละ 20.95 และส่งเสริมรักการอ่าน ร้อยละ 19.59

ตารางที่ 20 กลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านอารมณ์

ข้อที่	กิจกรรม	ร้อยละ
1	ส่งเสริมศิลปะดนตรี/กีฬา	27.70
2	ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	14.19
3	การเข้าค่ายคุณธรรม	12.84
4	ปรับปรุงภูมิทัศน์	9.46
5	ส่งเสริมการมีวินัยในโรงเรียน	8.78
6	กิจกรรมโฮมรูม	5.41
7	ประชาธิปไตยในโรงเรียน	4.05
8	ทัศนศึกษา	2.70

จากตารางที่ 20 พบว่า กลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านอารมณ์ เรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับมีดังนี้ คือ ส่งเสริมศิลปะดนตรี/กีฬา ร้อยละ 27.40 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ร้อยละ 14.19 และการเข้าค่ายคุณธรรม ร้อยละ 12.84

ตารางที่ 21 กลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านสังคม

ข้อที่	กิจกรรม	ร้อยละ
1	การสร้างสัมพันธภาพชุมชน	20.27
2	กิจกรรมประชาธิปไตย	20.27
3	วันสำคัญ	16.22
4	เยาวชนอาสา/จิตสาธารณะ	10.81
5	กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้/แนะแนว	10.14
6	เยี่ยมบ้าน/ระบบดูแล	10.14
7	การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน	8.78
8	ส่งเสริมลูกเสือ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	5.41
9	คนดีศรีสังคม	5.41
10	ประเพณีท้องถิ่น	4.73
11	โรงเรียนสีขาว	3.38
12	เข้าค่ายลูกเสือ	2.02

จากตารางที่ 21 พบว่า กลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านสังคม เรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับมี ดังนี้ คือ การสร้างสัมพันธภาพชุมชน ร้อยละ 20.27 กิจกรรมประชาธิปไตย ร้อยละ 20.27 และวันสำคัญ ร้อยละ 16.22

ตารางที่ 22 กลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ข้อที่	กิจกรรม	ร้อยละ
1	การอบรมจริยธรรม	52.70
2	โรงเรียนวิถีพุทธ	24.32
3	คุณธรรมนำความรู้/เศรษฐกิจพอเพียง	13.51
4	ค่ายพุทธบุตร	12.16
5	การเข้าวัดวันอาทิตย์	7.43
6	สวดมนต์สุดสัปดาห์/วันสำคัญ	6.08
7	กิจกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรม	6.08
8	อบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน	4.73
9	ตอบปัญหาธรรมะ	4.05
10	กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี	1.35

จากตารางที่ 22 พบว่า กลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านคุณธรรมจริยธรรม เรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับมีดังนี้ คือ การอบรมจริยธรรม ร้อยละ 52.70 โรงเรียนวิถีพุทธ ร้อยละ 24.32 และคุณธรรมนำความรู้/เศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 13.51

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้ไปติดต่อสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำความคิดเห็นมาประกอบการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในระหว่างวันที่ 12 - 22 กรกฎาคม 2553 ได้รับคำแนะนำในประเด็นต่าง ๆ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1.2.1 ด้านร่างกาย

1) เป้าหมาย

เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

นักเรียนมีพละนาถัยสมบรูณ์ น้ำหนักและส่วนสูงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน เห็นคุณค่าและความสำคัญของการออกกำลังกาย มีนิสัยชอบออกกำลังกาย การเลือกรับประทาน

อาหารที่ถูกสุขลักษณะ มีวัฒนธรรมการรับประทานอาหาร ดังคำกล่าวของ วราภรณ์ สวรูป (19 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “... เป้าหมาย นักเรียนต้องมีน้ำหนัก ตามเกณฑ์มาตรฐาน เห็นคุณค่าและความสำคัญของการออกกำลังกาย การเลือกรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ การสร้างภูมิคุ้มกันให้ปลอดภัยจากสิ่งเสพติด และอื่น ๆ การแต่งกายสะอาด เป็นระเบียบและถูกต้อง สอดคล้องกับ สมศักดิ์ สันวิลาส (13 กรกฎาคม 2553) ที่กล่าวว่า “...มีพลานามัยสมบูรณ์ น้ำหนักและส่วนสูง เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน สะอาดกายสะอาดจิต...” และชุมพล ภูโอบ (14 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...ควรจะเน้นให้นักเรียนมีสุขอนามัย เลือกบริโภคอาหารที่สะอาดปลอดภัย...” และ สอดคล้องกับ โนนทัย อุดมบุญญาภาพ (20 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...ด้านร่างกาย ควรเพิ่มเป้าหมายให้มีทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เช่น ด้านร่างกาย เพิ่มจำนวนปริมาณเด็กนักเรียนที่มี น้ำหนักส่วนสูงเพิ่มขึ้น เน้นวัฒนธรรมการกิน การพลศึกษา ให้มีนิสัยชอบออกกำลังกายในต่างประเทศ เน้นเรื่องกายนี้สูงมาก คบคนป่วยเป็นมิตรเขาจะไม่คบเลย...”

การสร้างภูมิคุ้มกันให้ปลอดภัยจากสิ่งเสพติด หลีกเลี่ยงโรคภัยไข้เจ็บ ดังคำกล่าวของ กวินทร์เกียรติ นนธ์พละ (22 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...สุขภาพอนามัย ถ้าสำเร็จการศึกษาแล้ว เด็กควรหลีกเลี่ยงโรคภัยไข้เจ็บ (ที่ป้องกันได้ เช่น เอชส์ อุบัติเหตุ) เพื่อให้ร่างกายแข็งแรง ส่วนสุขภาพจิตจะไปเชื่อมโยงกับอารมณ์ และคุณธรรม...”

การแต่งกายสะอาด เป็นระเบียบและถูกต้อง มีวินัยในการสร้างสุขภาวะ เป็นคนรักสุขภาพ รักตนเอง ดังคำกล่าวของ สมบัติ คุ้มครอง (16 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...จะต้องให้นักเรียนมีวินัยในการสร้างสุขภาวะ เราเน้นการกินคืออยู่ดี การฝึกให้เด็กมีสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ และความรับผิดชอบ โดยเราจะจัดตั้งเวรประจำวัน ยึดเอารุ่นพี่ ม.6 ก่อนเพื่อเป็นตัวอย่างของน้อง ๆ ทุกห้องเวียนกันไป ถ้าห้องไหนเป็นเวรจะได้คู่มือรับประทานอาหารฟรี 15 บาท และได้เลิกก่อนเที่ยง 15 นาที นี่ก็คือ มีสิทธิ มีเสรีภาพในการเลือกรับประทานอาหารร้านไหนก็ได้ ก่อนเพื่อนห้องอื่นที่จะเลิกมา แต่ก็มีความที่คือ จะต้องไปเก็บงาน ล้างจาน และทำความสะอาด เพราะเมื่อถึงเวลาเวรตนเองจะต้องรีบมาดำเนินการ นี่ก็คือความรับผิดชอบ...” และ ชีระวุฒิ เจริญราษฎร์ (21 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...เราต้องมีจิตสำนึกก่อนว่าด้านร่างกาย จะมีผลกระทบกับด้านอื่น ๆ ด้วย ถ้าสุขภาพกายดีอย่างอื่นก็จะดีด้วย นักเรียนจะต้องเป็นคนรักสุขภาพ จะต้องรักตนเอง รักครอบครัว รักประเทศ และรักโลก...”

สรุปได้ว่า เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านร่างกาย คือ นักเรียนต้องมี น้ำหนักและส่วนสูงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานเห็นคุณค่าและความสำคัญของการออกกำลังกาย การเลือกรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ การสร้างภูมิคุ้มกันโรคและปลอดภัยจากสิ่งเสพติด

2) แนวทาง

แนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

การจัดให้เด็กได้รับประทานอาหารให้เพียงพอเหมาะสมกับวัย ส่งเสริมการรับประทานอาหารกลางวัน จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักการเลือกบริโภค การรู้จักบริโภคอาหารที่มีคุณค่า คุณประโยชน์ครบถ้วน แก่กินสัปดาห์บริโภค การจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักและเอาใจใส่ดูแลเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและภาวะโภชนาการของนักเรียนดังกล่าวของ สมศักดิ์ สันวิลาส (13 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...แนวทางควรจัดให้เด็กได้รับประทานอาหารให้เพียงพอเหมาะสมกับวัย ส่งเสริมการรับประทานอาหารกลางวัน หลีกเลียงอาหารบางประเภท...” สอดคล้องกับ กวินทร์เกียรติ นนธ์พละ (20 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักการเลือกบริโภค (แล้วแต่ถนัด และชอบ) การรู้จักบริโภคอาหารที่มีคุณค่า คุณประโยชน์ครบถ้วน ต้องกินสัปดาห์บริโภค (ต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็กๆ) การจัดกิจกรรมต้องมีความต่อเนื่อง ตามนโยบายระดับชาติ ระดับกระทรวง ระดับสำนักงานเขตพื้นที่ ระดับโรงเรียนต้องชัดเจน อย่าเปลี่ยนแปลง เช่น ให้เด็กกายบริหารทุกเช้า ก็ต้องทำตลอด และ ตัวชี้วัดในการจัดกิจกรรมแต่ละด้านไม่ควรเยอะ เอาที่เป็นแก่น ๆ เพราะจะทำให้ยาก...”

การสร้างภูมิคุ้มกันให้ปลอดภัยจากสิ่งเสพติดภัยอื่น ๆ รอบด้าน มีกิจกรรมที่หลากหลายและต่อเนื่องทุกปี ดังกล่าวของ ชีระวุฒิ เจริญราษฎร์ (21 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องมองว่า โลกคือห้องเรียนขนาดใหญ่ ทุก ๆ คนมีส่วนสำคัญในการพัฒนานักเรียนด้านร่างกาย ครอบครัวยุคนี้ต้องเน้นมากกว่าอยู่โรงเรียน เข้าถึง หัวใจนักเรียนว่า นักเรียนคิดอะไร ผู้ปกครองคิดอะไร ครูคิดอะไร สังคมคิดอะไร จะต้องคิดให้เข้มข้นขึ้นไปเรื่อย ๆ ครูจะต้องรักเด็กเท่าลูกหลาน ต้องคุยให้เด็กเข้าใจในด้านนี้ ครูจะต้องคิดก่อนเสมอว่า การจะทำอะไรจะต้องคุยกับนักเรียนก่อน แล้วบอกวิธีการ คุยกันเป็นระยะ ครูกำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง โดยสร้างภูมิคุ้มกันให้ปลอดภัยจากยาเสพติด และอันตรายต่าง ๆ ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย...”

การปลูกฝังการแต่งกายที่สะอาด เป็นระเบียบและถูกต้อง ดังกล่าวของ วราภรณ์ สวายุรูป (19 กรกฎาคม 2553) เกษร ทองแสน (12 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...การจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักและเอาใจใส่ดูแลเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและภาวะโภชนาการของนักเรียน การสร้างภูมิคุ้มกันให้ปลอดภัยจากสิ่งเสพติดภัยอื่น ๆ รอบด้าน ปลูกฝังการแต่งกายที่สะอาด เป็นระเบียบและถูกต้องกิจกรรม (ต่อเนื่องทุกปี) แข่งขันกีฬาภายใน ภายนอก กิจกรรมแอโรบิคเพื่อสุขภาพ กิจกรรม อาสาสมัครเยาวชนสาธารณสุขคุ้มครองผู้บริโภค กิจกรรมอนามัยห่วงใยสุขภาพ กิจกรรมดาวพิเศษ กิจกรรมเพิ่มพื้นที่ดี ลดพื้นที่เสี่ยง กิจกรรมกินดี อยู่ดี มีน้ำใจ นำวิถีไทยสู่

ประชาธิปไตยแบบยั่งยืน กิจกรรมรณรงค์ป้องกันโรคติดต่อ โรคระบาด กิจกรรมโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพ กิจกรรมลูกเสือจราจร กิจกรรมเพื่อนใจวัยรุ่น...”

สรุปได้ว่าแนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านร่างกายคือ การส่งเสริมให้เด็กได้รับประทานอาหารให้เพียงพอ การจัดกิจกรรมที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้เด็ก รู้จักการเลือกบริโภคอาหารที่มีคุณค่า และสร้างภูมิคุ้มกันให้ปลอดภัยจากสิ่งเสพติด และจาก อันตรายต่าง ๆ

3) กลไกเชิงนโยบาย

กลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ ของนักเรียนคือ

มีแผนงานหรือ โครงการตรวจสอบสุขภาพ โครงการส่งเสริม ด้านสุขภาพ การออกกำลังกาย มีการกำกับติดตามอย่างสม่ำเสมอจากทุกฝ่าย กำหนดช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมให้ชัดเจน การนิเทศ ควบคุม กำกับ ตามตัวชี้วัด ดังคำกล่าวของ สมบัติ คุ่มครอง (16 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...กลไกเชิงนโยบายที่นำไปสู่ความสำเร็จคือ การจัดกิจกรรมต้องกำหนดช่วงเวลาให้ชัดเจน ที่ผ่าน มาไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากพวกเราทำเป็นฤดูกาล จึงไม่ยั่งยืน แต่ถ้าทำเป็นวิถีชีวิตจะเกิดความ ยั่งยืน ที่สำคัญภารกิจของสถานศึกษาจะคล้ายคลึงกันแต่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละโรงเรียน การนิเทศ กำกับ และสนับสนุนงบประมาณเป็นความจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องจัดหาให้ และรู้จัก บูรณาการกิจกรรมให้สามารถครอบคลุมหลาย ๆ ด้าน...” และสอดคล้องกับ ธีระวุฒิ เจริญราษฎร์ (21 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...กลไกเชิงนโยบายคือ ผู้บริหาร ครู จะต้อง มีแผนงานหรือ โครงการตรวจสอบสุขภาพ โครงการส่งเสริมด้านสุขภาพ มีการกำกับติดตามอย่างสม่ำเสมอ ครูทุกคน ต้องมีข้อมูลน้ำหนักส่วนสูงของนักเรียนดูว่าบกพร่องอย่างไร การจัดสรรงบประมาณ ไม่ควรจัดเท่ากัน จะต้องจัดตามความขาดแคลนและตามบริบทของโรงเรียน และสิ่งสำคัญในปัจจุบันคือ เราไม่ให้ความสำคัญกับวิชาสุขศึกษา ทำอย่างไรเราจะโชว์ความเด่นของนักเรียนได้ เช่น วันนี้ใครแต่งกาย สะอาดที่สุด วันนี้ใครแปรงฟันสะอาดที่สุด บางครั้งผู้อำนวยการโรงเรียนอาจต้องลงไปตรวจตุ่มน้ำ ของหมู่บ้าน ช่วยกันซักมุ้ง ล้างลิ้นถึงความเป็นอยู่ของผู้ปกครองนักเรียน โดยอาจให้ นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ไปตรวจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไป ตรวจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นต้น และที่สำคัญจะต้องประสานเครือข่ายกับผู้เกี่ยวข้อง ในหน่วยงาน เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น...” และสอดคล้องกับ ชุมพล ภูโอบ (14 กรกฎาคม 2553) ที่กล่าวว่า “...ผู้ที่มีหน้าที่ส่งเสริมการรักษาสุขภาพให้กับนักเรียน คือทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน ฯลฯ...”

มีนโยบายที่มีความต่อเนื่องสอดคล้องกับนโยบายทุกระดับ ให้มีหน่วยงานควบคุมหลักสูตร มีนโยบายในการสร้างพื้นที่คุณภาพ สื่อคุณภาพ ครอบครัวยุคคุณภาพ สังคมคุณภาพ มาตรการควบคุมความเสี่ยง การประสานงานกับองค์กรเครือข่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ดังคำกล่าวของ สมศักดิ์ สันวิลาส (13 กรกฎาคม 2553) ที่กล่าวว่า “...กลไกเชิงนโยบายคือ จัดทำแผนงาน มอบหมายโรงเรียนเน้นการออกกำลังกายให้เพียงพอ ส่งเสริมงบประมาณสนับสนุนอาหารกลางวันให้เพียงพอ...” กวินทร์เกียรติ นนธ์พละ (20 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...ความต่อเนื่อง ของ นโยบายระดับชาติ ระดับกระทรวง ระดับสำนักงานเขตพื้นที่ ระดับโรงเรียนต้องชัดเจนอย่าเปลี่ยนแปลงและการควบคุมกำกับตามตัวชี้วัดในแต่ละด้านจะต้องไม่เยอะเอาที่เป็นแก่น ๆ เพราะทำได้ยาก...”

การสนับสนุนงบประมาณ อัตราส่วนในการจัดงบประมาณให้โรงเรียนที่ขาดแคลนจะต้องมากกว่าโรงเรียนทั่วไป ดังคำกล่าวของ โนทัย อุดมบุญญาภาพ (20 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...กลไกเชิงนโยบาย ต้องกำหนดมาตรการโครงการ แผนงาน งบประมาณ กลยุทธ์ที่ชัดเจนหลักสูตรให้มีหน่วยงานที่ควบคุม มีมาตรการว่า อัตราส่วนในการจัดงบประมาณให้โรงเรียนที่ขาดแคลนจะต้องมากกว่าโรงเรียนทั่วไป จะต้องมีการติดตามความสำเร็จ ที่สำคัญ จะต้องมีนโยบายในการสร้างพื้นที่คุณภาพ สื่อคุณภาพ ครอบครัวยุคคุณภาพ สังคมคุณภาพ มาตรการควบคุมความเสี่ยง การประสานงานกับองค์กรเครือข่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง...”

สรุปได้ว่ากลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน คือ มีโครงการด้านสุขภาพ การจัดกิจกรรมให้ชัดเจน การนิเทศ ควบคุม กำกับติดตาม การสนับสนุนงบประมาณ มีนโยบายที่ชัดเจน การประสานงานกับองค์กรเครือข่ายต่าง ๆ

1.2.2 ด้านสติปัญญา

1) เป้าหมาย

เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

เด็กมีความรู้และมีวิธีเรียนรู้ มีความสามารถในการอ่าน เขียน คิดวิเคราะห์ มีความเป็นเลิศด้านวิชาการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน ดังคำกล่าวของ ชุมพล ภูโอบ (14 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...ด้านสติปัญญา เป้าหมายควรส่งเสริม ให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการคิด เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง และสังคมได้ อย่างเหมาะสม...” ชีระวุฒิ เจริญราษฎร์ (21 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “ด้านสติปัญญา เราต้องมองว่า คนทุกคนเป็นทรัพยากรที่มีค่า สติปัญญาอาจไม่เท่ากัน เพียงแต่มีประสบการณ์ต่างกัน จึงสามารถพัฒนาได้ ขึ้นอยู่กับการศึกษา ทำอย่างไรจะให้เด็กมี

ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพราะที่ผ่านมามีปัญหา ก็คือ เด็กทำตามเพื่อน ไม่มีความเป็นผู้นำ...” เป้าหมายประการต่อมาคือมีความสามารถในการคิดเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง และสังคมได้อย่างเหมาะสม มีเหตุผล คิดวิเคราะห์ มีวิจารณญาณ ตัดสินใจแก้ปัญหา ปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ได้ดังคำกล่าวของสมศักดิ์ สันติลาศ (13 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...ด้านสติปัญญา ใช้ภาษาไทย ให้ถูกต้อง เป็นคนมีเหตุผล คิดวิเคราะห์ มีวิจารณญาณ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้...”

มีทักษะกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ มีทักษะการจัดการ อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ ดังคำกล่าวของ วราภรณ์ สวรูป (19 กรกฎาคม 2553) ที่กล่าวว่า “...นักเรียนมีความสามารถในการอ่าน เขียน คิด วิเคราะห์ มีความเป็นเลิศด้านวิชาการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน ปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ มีทักษะการทำงานอย่างเป็นระบบ...” และ กวินทร์เกียรติ นนธ์พละ (20 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...เด็กต้องมีความรู้และมีวิธีเรียนรู้ เด็กจะต้องมีความสามารถ (เอาความรู้ที่มีไปใช้ได้ใช้เป็น)...”

สรุปได้ว่าเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสติปัญญาคือมีความสามารถในการอ่าน เขียน คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานการสร้างองค์ความรู้เพื่อการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม มีเหตุผลมีวิจารณญาณ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ ปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2) แนวทาง

แนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

การบูรณาการหลักสูตรให้สอดคล้องกันโดยไม่แยกส่วน จัดกระบวนการหลักสูตรใหม่ เรียนรวมก่อนแล้วค่อยขยาย เรียนภาษาไทย เด็กอ่านได้ คิดเลขเป็น เน้นความรู้ ความจำ ความเข้าใจ ทำได้ ไม่บังคับครูสอนแบบเดียวกันทั่วประเทศ มีการทดสอบเพื่อจัดกลุ่มเด็ก และนำไปปรับฐานเพื่อโยงไปสู่แผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการที่แตกต่างกัน ดังคำกล่าวของสมบัติ กุ่มครอง (16 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...จะต้องบูรณาการ โดยบูรณาการหลักสูตรให้ได้ โดยเฉพาะโครงสร้างของหลักสูตร สารงานวิชาการ จะประกอบด้วย แผนการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 8 ประการ จะต้องนำมาล้อกันกับหลักสูตร จะโยงไปว่า จะทำอย่างไรเกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนทั้ง 5 ด้าน คำตอบก็คือ ต้องจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกัน โดยไม่แยกส่วน โครงสร้างเป็นหลักสูตรสถานศึกษาเขตวิเทศวิทยาการ แยกเป็นหลักสูตรสถานศึกษาแบบแยกอาชีพ เด็กจะต้องมีเป้าหมายในชีวิตว่า จะเป็นอะไร มาทำไม ซึ่งมีอยู่ 5 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มอาชีพครู 2. กลุ่มอาชีพแพทย์พยาบาล สาธารณสุข 3. กลุ่มช่างวิศวกร 4. กลุ่มนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ ตำรวจ

ทหาร 5. กลุ่มธุรกิจ พาณิชยกรรม การค้า บริการ เมื่อทราบเป้าหมายแล้วจะต้องจัดวิชาเสริมเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับกลุ่มอาชีพ เช่น วิชาเคมี กลุ่มแพทย์ และวิศวกร จะต้องเรียนต่างกัน กลุ่มวิศวกรอาจไม่จำเป็นต้องเน้นวิชาชีววิทยา และการจัดกิจกรรมจะต้องเชื่อมโยงกับคุณลักษณะของกลุ่มอาชีพที่สำคัญโรงเรียนต้องจัดเวลาให้ชัดเจน ทั้งหลายทั้งปวงเกิดจากการวางระบบ ซึ่งสามารถบูรณาการในการพัฒนาทั้ง 5 ด้าน ด้านสติปัญญา เราต้องดูเป้าหมายของเด็ก แล้วแบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่มคือ ระดับบน คือ เด็กเก่ง ระดับกลาง คือ เด็กปานกลาง ซึ่งจะเป็นเด็กกลุ่มใหญ่ที่สุด ระดับล่างคือ เด็กอ่อน การเข้าเรียน ม. 1 และ ม. 4 มีการทดสอบเพื่อจัดกลุ่มเด็ก เสร็จแล้วนำไปปรับฐานเพื่อโยงไปสู่แผนการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นกระบวนการที่แตกต่างกัน ถ้าเราดึงเด็กระดับอ่อนได้คะแนน การพัฒนาที่จะกระตือรือร้นมาก แต่กลไกที่สำคัญก็คือ เน้นช่วงเวลากิจกรรมให้ยั่งยืนให้ชัดเจน ถ้าเราเน้นคุณธรรมกับเด็กก่อนจะได้เด็กกลุ่มใหญ่ เขาจะเก่งเอง จริง ๆ แล้วเด็กเก่งอยู่แล้ว เพียงแต่ว่าเรายังไม่สามารถส่งเสริมเขาตามความต้องการ ความถนัด เพราะเด็กเกิดมาจะได้ของขวัญคนละชิ้น คือความสามารถพิเศษของเขา ที่สำคัญชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต้องเน้นให้เด็กปรับตัวได้ รู้จักตนเอง การจัดกิจกรรมต้องเป็นความต้องการของนักเรียน ครู ชุมชน และวัฒนธรรมของโรงเรียน...” และ โฉมทิพย์ อุดมบุญญานุภาพ (20 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...ด้านสติปัญญา หลักสูตร 8 สารการเรียนรู้มากเกินไป จะต้องมีการและบูรณาการ ดังนี้ ครูต้องเก่ง ครูต้องดี นักเรียนจะดี มาตรการเกี่ยวกับสมรรถนะนักเรียน learning style ให้มีความสำคัญกับวิธีเรียนของนักเรียน ให้ความตระหนักว่า นักเรียนมีวิธีเรียนแบบใด เช่น แบบฟังพา แบบอิสระแบบเลียนแบบ มาตรการสนับสนุนห้องเรียน ให้ลดปริมาณเด็กค้อยโอกาส ทำไม อย่างไรสนับสนุนด้านการลงทุน...” สอดคล้องกับ กวินทร์เกียรติ นนธ์พละ (2553) กล่าวว่า “...ด้านสติปัญญา 1) จัดกระบวนการหลักสูตรใหม่ เรียนรวมก่อนแล้วค่อยขยาย เราไม่ควรทำหลักสูตร ป.1. ให้เหมือน ป.6 ป.1 ถึง ป.3 50% ของเวลาเรียน ต้องเรียนภาษาไทย (จะทางตรงหรือบูรณาการก็ได้) ให้เด็กได้อ่านได้เห็น ได้คิดเลข ป.4 ถึง ป.6 ต้องแตกเพิ่มไป 2) ถ้าทำให้อ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ จะทำให้เรียนวิชาอื่นก็ได้ บางวิชาโตแล้วค่อยเรียนก็ได้ (ค่อยให้รู้ถึงแก่น) 3) เน้นความรู้ ความจำ ความเข้าใจ ทำได้ของ บลูม 4) อยู่บังคับครูสอนแบบเดียวกันทั่วประเทศ (ถ้ามีวิธีสอนที่ดีควรทำแล้วสำเร็จก่อนค่อยขยายผล)...”

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการคิด เช่น กิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิชาการกิจกรรมแก้ปัญหานักเรียนที่อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ มีกิจกรรมฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา เป็นต้น การทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ มีห้องสมุดที่ดี ครูใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ จิตวิทยาเด็ก จิตวิทยาพัฒนาการ และเชื่อว่าเด็กสามารถเรียนรู้ได้ ดังคำกล่าวของ ชุมพล ภูโอบ (14 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...แนวทางในการพัฒนาด้านสติปัญญา มีความเหมาะสมเนื่องจาก

ตอบสนองต่อความต้องการและการพัฒนาของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรม ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิด เช่น การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และการคิดเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ มีความเหมาะสม...” และคล้ายคลึงกับ ชีระวุฒิ เจริญราษฎร์ (21 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...แนวทางการพัฒนา ต้องใช้กิจกรรมเน้นความหลากหลาย ใช้ความพยายามที่มากกว่า ครูใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ จิตวิทยาเด็ก จิตวิทยาพัฒนาการ และที่สำคัญ ครูต้องแก้ไขความคิดของคนที่มีมองว่าเด็กไม่สามารถเรียนรู้ได้ ในขณะที่ สมศักดิ์ สันวิลาส กล่าวว่า แนวทาง โรงเรียนจัดกิจกรรมสนับสนุนการแข่งขันเด็กกล้าแสดงออก มีห้องสมุดที่ดี แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ...”

การจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิชาการ ดังคำกล่าวของ วราภรณ์ สวรูป (19 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...แนวทาง จัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิชาการ กิจกรรมแก้ปัญหาให้นักเรียนที่อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ กิจกรรมฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างมนุษย์สัมพันธ์เพื่อการปรับตัวให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข กลไกเชิงนโยบาย สนับสนุนกำกับ ติดตาม การจัดกิจกรรมส่งเสริม ความเป็นเลิศด้านวิชาการ กิจกรรม ฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และนิเทศการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้นับผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนนิเทศการจัดบรรยากาศห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ กิจกรรม แข่งขันทักษะด้านวิชาการ ทักษะศึกษาแหล่งเรียนรู้ เข้าค่ายวิชาการ เข้าค่ายภาษาต่างประเทศ โครงการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ หอมภาษา สอนเสริมคณิตศาสตร์ ดิวเข้มทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน...”

สรุปได้ว่าแนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสติปัญญาคือการมีหลักสูตรที่เหมาะสม กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการคิด กิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิชาการ กิจกรรมแก้ปัญหาให้นักเรียนที่อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ มีกิจกรรมฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์ ครูใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ จิตวิทยาเด็ก จิตวิทยาพัฒนาการ และเชื่อว่าเด็กสามารถเรียนรู้ได้

3) กลไกเชิงนโยบาย

กลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีนโยบายกว้างๆ ดูแลนักเรียนกลุ่มกลาง ๆ และท้าย ๆ มากที่สุดและสนับสนุนงบประมาณให้เป็นพิเศษ ดังคำกล่าวของสมบัติ คุ่มครอง (16 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...กลไกที่สำคัญก็คือ เน้นช่วงเวลากิจกรรม ให้อยู่ยืนให้ชัดเจน ถ้าเราเน้นคุณธรรมกับเด็กก่อนจะได้เด็กกลุ่มใหญ่ เขาจะเก่งเอง จริง ๆ แล้วเด็กเก่งอยู่แล้วเพียงแต่เรายังไม่สามารถส่งเสริมเขาตามความต้องการ ความถนัด เพราะเด็กเกิดมาจะได้ของขวัญคนละชิ้น คือความสามารถพิเศษของเขา ที่สำคัญ ม. 1 ถึง ม. 3 ต้องเน้นให้เด็กปรับตัวได้ รู้จักตนเอง การจัดกิจกรรมต้องเป็น

ความต้องการของนักเรียน ครู ชุมชน และวัฒนธรรมของโรงเรียน ส่วนชุมพล ภูโอบ (14 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการส่งเสริมความสามารถในการคิดของผู้เรียน...” ชีระวุฒิ เจริญราษฎร์ (21 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...กลไกเชิงนโยบายจะต้องดูที่บริบทของเด็กแต่ละคน โดยผู้อำนวยการโรงเรียนจะต้องให้นโยบายกว้าง ๆ ว่า ต้องดูนักเรียนกลุ่มกลาง ๆ และท้าย ๆ มากที่สุด สนับสนุนให้งบประมาณกลุ่มนี้มากๆ...” และ โฉมทัย อุดมบุญญาภาพ (20 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...ด้านสติปัญญา มาตรการสนับสนุนห้องเรียนให้ลดปริมาณเด็กด้อยโอกาส ทำไม อย่างไรและสนับสนุนด้านการลงทุน

การนิเทศ ติดตามผล ส่งเสริมสนับสนุนให้ทั่วถึงทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยการนิเทศทางไกล นิเทศการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นิเทศการจัดบรรยากาศห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ดังกล่าวของ เกษร ทองแสน (12 กรกฎาคม 2553) และ สมศักดิ์ สันวิลาส (13 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...กลไกเชิงนโยบายด้านนี้ศึกษานิเทศก์ประจำเขตพื้นที่การศึกษาต้องนิเทศ ติดตามผล ส่งเสริมสนับสนุนให้ทั่วถึงทุกกลุ่มสาระ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง และควรนิเทศทางไกลเพิ่มเติมด้วย

การจัดกิจกรรมแข่งขันทักษะในด้านวิชาการ จัดกิจกรรมทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ เข้าค่ายวิชาการ เข้าค่ายภาษาต่างประเทศ จัดการเรียนรู้ด้วยโครงการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมหมอบภาษาสอนเสริมคณิตศาสตร์ กิจกรรมติวเข้มทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน มีมาตรการสนับสนุนห้องเรียนให้ลดปริมาณเด็กด้อยโอกาส สนับสนุนด้านการลงทุน การจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิชาการ กิจกรรมฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ให้เป็น ไปอย่างต่อเนื่อง เน้นช่วงเวลาดังกิจกรรมให้ยั่งยืนให้ชัดเจน ส่งเสริมนักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัด เน้นให้เด็กปรับตัวได้ รู้จักตนเอง การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ครู ชุมชน และวัฒนธรรมของโรงเรียน โดย การมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ดังคำกล่าวของ และ วราภรณ์ สวयरูป (19 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...กลไกเชิงนโยบาย สนับสนุน กำกับ ติดตาม การจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิชาการ กิจกรรมฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์การแก้ปัญหาและการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ให้เป็น ไปอย่างต่อเนื่อง นิเทศการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นิเทศการจัดบรรยากาศห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมแข่งขันทักษะ ด้านวิชาการ ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ เข้าค่ายวิชาการ เข้าค่ายภาษาต่างประเทศ โครงการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ หมอบภาษา สอนเสริมคณิตศาสตร์ ติวเข้มทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน...”

สรุปได้ว่ากลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสติปัญญา คือผู้บริหารโรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการและ

ความถนัดของนักเรียน เช่น จัดบรรยากาศห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมแข่งขันทักษะ ด้านวิชาการ ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ เข้าค่ายวิชาการ เข้าค่ายภาษาต่างประเทศ โครงการงาน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ หมอภาษา สอนเสริมคณิตศาสตร์ ติวเข้ม ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน มีการนิเทศ กำกับติดตาม

1.2.3 ด้านอารมณ์

1) เป้าหมาย

เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

การพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง อารมณ์ดี จิตใจดี มีวุฒิภาวะไม่ก้าวร้าว มีเหตุผล มีสติ รู้จักคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ กล้าแสดงออก ดังคำกล่าวของ ชุมพล ภูโอบ (14 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข...” ส่วน ชีระวุฒิ เจริญราษฎร์ (21 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...ด้านอารมณ์ ปัญหาด้านอารมณ์พบว่า คนไทยอารมณ์เก็บกด เพราะไม่ค่อยแสดงออกเนื่องจากวัฒนธรรมเก่า ๆ ที่ครอบคลุมอยู่ เช่น กลัวเขาวัว กลัวไม่เท่าเทียม เป็นต้น ดังนั้นจึงควรเน้นให้นักเรียนเป็นคนกล้าแสดงออก อารมณ์ดี ปรับอารมณ์เข้ากับสภาวะแวดล้อมได้...” คล้ายคลึงกับ สมศักดิ์ สันวิลาส (13 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...นักเรียนต้องแสดงออกไม่ก้าวร้าวด้วยวาจาและท่าทางพฤติกรรมต่าง ๆ ควบคุมอารมณ์ได้...” กวินทร์เกียรติ นนธ์พละ (20 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...เด็กจะต้องมีความดีทั้งคำพูดและการกระทำ เพราะจิตใจมันอยู่ข้างใน ดีในคือ คุณธรรม อารมณ์จิตใจ วุฒิภาวะดีนอก คือ การพูด การกระทำ หน้าที่ ภาวะผู้นำ...”

การปรับอารมณ์เข้ากับสภาวะแวดล้อมได้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีสุนทรียภาพทางศิลปะและดนตรี ดังคำกล่าวของวราภรณ์ สวยรูป (19 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “นักเรียนเป็นคนมีเหตุผล รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง ไม่ก้าวร้าว มีสติ รู้จักคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ และมีสุนทรียภาพทางศิลปะและดนตรี...” และ เกษร ทองแสน (12 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความกล้าในการแสดงออก และมีความกล้าในการตัดสินใจ...”

สรุปได้ว่าเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านอารมณ์คือ การพัฒนา นักเรียนให้รู้จักควบคุมตนเองและการปรับอารมณ์เข้ากับสภาวะแวดล้อมได้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีสุนทรียภาพทางศิลปะและดนตรี

2) แนวทาง

แนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

การจัดหลักสูตรและกิจกรรมที่เน้นการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียน เช่น ละคร การใช้ข้อมูลเป็นเหตุผล การใช้ข้อมูลจากการค้นคว้า การโต้แย้งด้วยความคิดเน้นการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีจิตสาธารณะ ดังคำกล่าวของ วราภรณ์ สวयरูป (19 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...แนวทางจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมส่งเสริมการแสดงออกทางอารมณ์ ฝึกการมีสติ โดยการนั่งสมาธิ สวดมนต์ทุกเช้า และจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา...”

จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้แสดงออก ครูและผู้บริหารต้องเป็นตัวอย่างทางด้านอารมณ์ จัดกิจกรรมเน้นประชาธิปไตย จัดกิจกรรมและแนะแนว กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมให้เด็กเกิดความอดทน รอคอย อดกลั้น เช่น การนั่งสมาธิ สวดมนต์ทุกเช้า ไม่ประจานนักเรียนต่อหน้าบุคคลอื่น และจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา ดังคำกล่าวของ ชุมพล ภูโอบ (14 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...แนวทางควรมีการจัดกิจกรรมที่เน้น การแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียน เช่น ละคร การใช้ข้อมูลเป็นเหตุผล การใช้ข้อมูลจาก การค้นคว้า โต้แย้งด้วยความคิด สนับสนุนเห็นด้วย และความคิดขัดแย้งไม่เห็นด้วย เน้นการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีจิตสาธารณะ...” ธีระวุฒิ เจริญราษฎร์ (21 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...แนวทางคือ จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้แสดงออก หรือเวลานักเรียนอยากร้องไห้ ก็ต้องให้เขาร้องไห้ ครูและผู้บริหารต้องเป็นตัวอย่างทางด้านอารมณ์ เพราะเด็กจะเลียนแบบครู เพราะครูอารมณ์ดีนักเรียนก็จะอารมณ์ดีด้วย...” คล้ายกับ สมศักดิ์ สันวิลาส (13 กรกฎาคม 2553) ที่กล่าวว่า “...แนวทาง ครูเป็นแบบอย่างที่ดีจัดกิจกรรมเน้นประชาธิปไตย จัดกิจกรรมและแนะแนว กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์...” ในขณะที่กวินทร์เกียรติ นนธ์พละ (22 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...ด้านอารมณ์ถ้าอยากให้เด็กมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ควรจะหากิจกรรมให้เด็กเกิดความอดทน รอคอย อดกลั้น เช่น การนั่งสมาธิ ที่สำคัญอย่าตำ หรือประจานนักเรียนต่อหน้าคนอื่น เพราะเด็กจะจำและแค้น จนฝังจิตใจจนโต...”

สรุปได้ว่าแนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านอารมณ์คือ มีหลักสูตรและกิจกรรมที่เน้นการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียน โดยมีกิจกรรมที่หลากหลาย และการเป็นตัวอย่างที่ดี

3) กลไกเชิงนโยบาย

กลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

มีแผนพัฒนาด้านอารมณ์ การจัดภูมิทัศน์ที่ดี และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมศิลปะและดนตรีจัด มีแผนงาน โครงการเกี่ยวกับการปรับอารมณ์นักเรียนกับสภาพแวดล้อม ดังคำกล่าวของดังคำกล่าวของ สมบัติ คุ้มครอง (16 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...จะกำหนดในแผนแต่จริง ๆ แล้ว ที่ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะโรงเรียนไม่กำหนดช่วงเวลาให้ชัดเจนเนื่องจากพวกเขาทำเป็นฤดูกาล จึงไม่ยั่งยืน แต่ถ้าทำเป็นวิถีชีวิตจะเกิดความยั่งยืน...” และ ชุมพล ภูโอบ (14 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...กลไกเชิงนโยบายเน้นการจัดภูมิทัศน์ที่ดี และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในด้านการจัดกิจกรรมศิลปะและดนตรี

การปลูกสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบ จัดโครงการเข้าค่ายเรียนรู้ต่าง ๆ ในระดับเขตพื้นที่ให้โรงเรียน ตลอดจนนโยบายให้โรงเรียนจัดการเรียนรู้การเข้าค่าย การพัฒนาสาระณะจัดระบบประเมิน สนับสนุน ส่งเสริม ดังคำกล่าวของ ชีระวุฒิ เจริญราษฎร์ (21 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...กลไกเชิงนโยบายจะต้องจัดแผนงาน โครงการเกี่ยวกับการปรับอารมณ์นักเรียนกับสภาพแวดล้อม การปลูกสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบ...” และสมศักดิ์ สันวิลาส (13 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...กลไกเชิงนโยบาย จัดโครงการเข้าค่ายเรียนรู้ต่าง ๆ ในระดับเขตพื้นที่ให้โรงเรียนส่งตัวแทนเข้าร่วม ตลอดจนนโยบายให้โรงเรียนจัดการเรียนรู้การเข้าค่าย การพัฒนาสาระณะ และวารภรณ์ สวยรูป (19 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...กลไกเชิงนโยบาย จัดระบบประเมิน สนับสนุน ส่งเสริม และนิเทศการจัดทำหลักสูตรการจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงออกทางอารมณ์ การออกเยี่ยมบ้าน การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมโฮมรูม การจัดเข้าค่ายอบรมคุณธรรม การจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา และการจัดทัศนศึกษา...”

การนิเทศการจัดทำหลักสูตรการจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงออกทางอารมณ์ การออกเยี่ยมบ้าน การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมโฮมรูม การจัดเข้าค่ายอบรมคุณธรรม การจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา และการจัดทัศนศึกษา มีคู่มือการติดตามนิเทศ ตรวจสอบกิจกรรมและโครงการ มีตัวชี้วัด กำกับแต่ละประเด็น มีนโยบายโรงเรียนคุณภาพ ดังคำกล่าวของ กวินทร์เกียรติ นนธ์พละ (20 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...ควรจะมีกลไกคือ คนจะเป็นนักศึกษาควรตรวจสอบสภาพจิต ควรมีความนิ่งทางอารมณ์สูง เพราะจะทำให้ทนต่อภาวะทางอารมณ์ของเด็ก ควรให้คะแนนความสำคัญในด้านนี้มาก เน้นอารมณ์ดี เพราะถ้าเขาขาดวุฒิภาวะ จิตสับสนทางเพศควรให้ทำงานอย่างอื่น...” โฉมทัย อุดมบุญญาภาพ (2553) กล่าวว่า “...กลไกเชิงนโยบาย มาตรการ 5 กลยุทธ์ อะไรที่เป็นมาตรการ การติดตามนิเทศ ตรวจสอบกิจกรรมและโครงการ ให้มีคู่มือการติดตามเป็นเปอร์เซ็นต์ เน้นการติดตามให้มากขึ้น

ให้มีตัวชี้วัด กำกับแต่ละประเด็น มีนโยบายโรงเรียนคุณภาพ กลไกเชิงสังคมจะต้องเน้นสังคมคุณภาพ ครอบครัวยุ่ง ครอบครัวยุ่งคุณภาพ มีอะไรที่จะทำเพื่อสังคมหลังจากจบวิชาเรียน ให้ทำกับชุมชนและมีผู้รับรอง...”

สรุปได้ว่ากลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านอารมณ์ คือมีแผนงานโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาด้านอารมณ์ การจัดภูมิทัศน์ที่ดี โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมศิลปะและดนตรี จัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงออกทางอารมณ์ การออกเยี่ยมบ้าน การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมโฮมรูม การจัดเข้าค่ายอบรมคุณธรรม การจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา และการจัดทัศนศึกษา

1.2.4 ด้านสังคม

1) เป้าหมาย

เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

ให้นักเรียนเข้าใจบทบาทการอยู่ในสังคม เป็นคนสำคัญของสังคม รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เข้ากับคนอื่นได้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข รู้จักแบ่งปัน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ดังคำกล่าวของ ชุมพล ภูโอบ (14 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...ด้านสังคม เป้าหมายมีความเหมาะสม เนื่องจากเน้นให้ผู้เรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข รู้จักแบ่งปัน มีความสามารถในการแก้ปัญหาและมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต...” สมศักดิ์ สันวิลาส (13 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...เป้าหมาย นักเรียนเข้าใจบทบาทการอยู่ในสังคม เป็นคนสำคัญของสังคม เข้ากับคนอื่นได้ กวินทร์เกียรติ นนธ์พละ (20 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...บุคลิกภาพที่ดี คือ การพูดจา การแต่งกาย ให้ดูดี มีสง่า เป็นสุภาพบุรุษ สุภาพสตรี ซึ่งถือว่าเป็นด้านสังคม และวราภรณ์ สวายุ (19 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีจิตสาธารณะ รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และสามารถนำหลักการประชาธิปไตยมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นนักประชาธิปไตย และสามารถนำหลักการประชาธิปไตยมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีบุคลิกภาพที่ดี เช่น การพูดจา การแต่งกายให้ดูดีมีสง่า เป็นสุภาพบุรุษ สุภาพสตรี เป็นต้น และมีจิตสาธารณะ ดังคำกล่าวของ โฉมทัย อุดมบุญญานภาพ (20 กรกฎาคม 2553) ที่กล่าวว่า “...นักเรียนควรได้รับการพัฒนาให้เป็นคนไทยยุคใหม่ มีจิตสาธารณะ สามารถทำงานเป็นกลุ่มได้ มีความภูมิใจในความเป็นไทย...” และธีระวุฒิ เจริญราษฎร์ (21 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...ปัญหาในปัจจุบันคือสังคมเน้นระบบอุปถัมภ์ เป็นสังคมมิชนชั้น เน้นความรวย ดังนั้น การพัฒนานักเรียนจะต้องมีเป้าหมาย เพื่อสร้างเสริม สร้างนักประชาธิปไตย...”

สรุปได้ว่าเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสังคม คือ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข รู้จักแบ่งปัน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีทักษะชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย

2) แนวทาง

แนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

การบูรณาการหลักสูตรให้สอดคล้องกันโดยไม่แยกส่วน จัดเวลาให้ชัดเจน จัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย เช่น การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ประเด็นเหตุการณ์ การจัดกิจกรรมโดยการสนทนากันในปัญหาที่เป็นรากฐานของการเรียนรู้ กิจกรรมให้นักเรียนออกนอกกรอบไปนอกสังคมไทยเช่น ดูงานต่างประเทศ เป็นต้น เน้นกระบวนการกลุ่ม การสอนโดยโครงงาน การทำงานกับคนอื่นอย่างมีเป้าหมาย เน้นวิชาปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี จัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักวิธีการทำมากกว่าท่องจำ ดังคำกล่าวของ สมบัติ คุ้มครอง (16 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...จะต้องบูรณาการหลักสูตรให้ได้ โดยเฉพาะโครงสร้างของหลักสูตร สารงานวิชาการ จะประกอบด้วย แผนการเรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 8 ประการ จะต้องนำมาล้อกันกับหลักสูตร จะโยงไปว่า จะทำอย่างไร เกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนทั้ง 5 ด้าน คำตอบก็คือ ต้องจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกัน โดยไม่แยกส่วน ที่สำคัญโรงเรียนต้องจัดเวลาให้ชัดเจน เช่น การพัฒนานักเรียนด้านสังคม เกี่ยวกับความรักชาติ ศาสตร์กษัตริย์ การจัดกิจกรรมหน้าเสาธงจะชัดเจนในการเข้าแถวตอนเช้า นั่งสมาธิ 5 นาที เน้นช่วงเช้า กิจกรรมที่ยั่งยืน กลไกเชิงนโยบาย การจัดต้องกำหนดช่วงเวลาให้ชัดเจน ให้เป็นกระบวนการกล่อมเกล่า ให้ทำไปในลักษณะไฟสุ่มขอน ทำเรื่อย ๆ ไป ซึมไปเรื่อย ๆ จนเขาเกิดความเคยชิน และ ชีระวุฒิ เจริญราษฎร์ (21 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...แนวทางการพัฒนาคือ จัดกิจกรรมให้นักเรียนออกนอกกรอบออกไปนอกสังคมไทยให้ได้ออกไปดูงานต่างประเทศ และ สมศักดิ์ สันวิลาส กล่าวว่า แนวทาง โรงเรียนส่งเสริมการเรียนรู้ เน้นกระบวนการกลุ่ม การสอนโดยโครงงาน การทำงานกับคนอื่นอย่างมีเป้าหมาย...”

การจัดกิจกรรมให้รู้จักวัฒนธรรมประเพณีของไทยและของต่างประเทศ เลือกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม จัดกิจกรรมให้เด็กได้เผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ มีน้ำใจต่อกัน ดังคำกล่าวของ กวินทร์เกียรติ นนธ์พละ (20 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...สังคมต้องเป็นวิชาปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี เป้าหมาย เด็กต้องรู้จักวัฒนธรรม ประเพณี ของไทย และของเทศ เลือกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม เช่น ถ้าอยู่ในท้องถิ่นก็ใช้วัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ถ้าอยู่ต่างเมืองหรือนานาประเทศ ก็สามารถปรับตัวเข้าเขาได้ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนจะต้องมีอารมณ์ คุณธรรม จริยธรรม แล้วจะแสดงออกมาเป็นบุคลิกภาพ จัดกิจกรรมให้เด็กได้เผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น เวลาไปงานศพควรทำอย่างไร ไปในวัดในโบสถ์ ควรทำอย่างไร ไปเที่ยวควรทำอย่างไร ใช้วิธีการทำมากกว่าท่องจำ...”

การปลูกฝังการเป็นคนมีจิตสาธารณะ ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี จัดตั้งคณะกรรมการสภาโรงเรียน โดยจำลองระบบการปกครองระดับประเทศมาใช้ในโรงเรียน กิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพกับชุมชน ออกเยี่ยมบ้าน ติดตามระบบดูแล การเข้าค่ายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การสรรหาคณบดีศรีสังฆมัตถ์คำกล่าวของ ชุมพล ภูโอบ (14 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...แนวทางควรมีการจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย เช่น การจัดการเรียน การสอนโดยใช้ประเด็นเหตุการณ์ มีการจัดกิจกรรมโดยการสนทนากันในปัญหาที่เป็นรากฐานของการเรียนรู้...” และ วราภรณ์ สวयरูป (19 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...จัดกิจกรรมเสริม ให้นักเรียนฝึกการทำงานร่วมกัน มีน้ำใจต่อกัน ปลูกฝังการเป็นคนมีจิตสาธารณะ ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี จัดตั้งคณะกรรมการสภาโรงเรียน โดยจำลองระบบการปกครองระดับประเทศมาใช้ใน โรงเรียน กิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพกับชุมชน ออกเยี่ยมบ้าน ติดตามระบบดูแล การเข้าค่ายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การสรรหาคณบดีศรีสังฆมัตถ์...”

สรุปได้ว่าแนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสังคมคือการมีหลักสูตรที่ความเหมาะสม จัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้มีความหลากหลาย ปลูกฝังการเป็นคนมีจิตสาธารณะ ฝึกการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี

3) กลไกเชิงนโยบาย

กลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

การจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการกลุ่มเกลตาทางจิตใจ จัดอย่างต่อเนื่องและเกิดเป็นนิสัย ดังคำกล่าวของ สมบัติ คุ้มครอง (16 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...กลไกเชิงนโยบายการจัดต้องกำหนดช่วงเวลาให้ชัดเจน ให้เป็นกระบวนการกลุ่มเกลตา ให้ทำไปในลักษณะไฟสุ่มขอนทำเรื่อย ๆ ไป ซึมไปเรื่อย ๆ จนเขาเกิดความเคยชิน ส่วนชุมพล ภูโอบ (14 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า กลไกเชิงนโยบายมีความเหมาะสมเนื่องจากส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์คือ รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น มีทักษะการคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ ปลูกฝัง และสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข...”

มีแผนส่งเสริมให้นักเรียนรักความเป็นไทย ปลูกฝัง และสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ปรับตัวให้อยู่ในสังคม ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เน้นการพัฒนาจิตสาธารณะ และ ธีระวุฒิ เจริญราษฎร์ (21 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...กลไกเชิงนโยบายควรเน้นการพัฒนาจิตสาธารณะของคน...”

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีโครงการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเข้าค่ายเรียนรู้ต่าง ๆ มีมาตรการการนิเทศติดตามกิจกรรมและโครงการ มีคู่มือการติดตาม มีตัวชี้วัดกำกับแต่ละประเด็นของกิจกรรม กลไกเชิงสังคมจะต้องเน้นสังคมคุณภาพ ครอบครัวยุบอุ่น ครอบครัว

คุณภาพ ดังคำกล่าวของสมศักดิ์ สันวิลาส (13 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...ระดับเขตพื้นที่มีโครงการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเข้าค่ายเรียนรู้ต่างๆ ตลอดจนการนิเทศติดตามผล ประเมินผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรม...” และสอดคล้องกับคำกล่าวของ กวินทร์เกียรติ นนธ์พละ (20 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...จัดกิจกรรมให้เด็กได้เผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น เวลาไปงานศพควรทำอย่างไร ไปในวัดในโบสถ์ควรทำอย่างไรไปเที่ยวควรทำอย่างไร ใช้วิธีการทำมากกว่าท่องจำ...” และ โฉมทัย อุดมบุญญาภาพ (20 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...มาตรการ 5 กลยุทธ์ อะไรที่เป็นมาตรการ การติดตามนิเทศ ตรวจสอบกิจกรรมและโครงการให้มีคู่มือการติดตาม เป็นเปอร์เซ็นต์ เน้นการติดตามให้มากขึ้น ให้มีตัวชี้วัด กำกับแต่ละประเด็น มีนโยบายโรงเรียนคุณภาพ กลไกเชิงสังคมจะต้องเน้นสังคมคุณภาพ ครอบครัวยุคใหม่ ครอบครัวยุคคุณภาพ มีอะไรที่จะทำเพื่อสังคมหลังจากจบวิชาเรียนให้ทำกับชุมชนและมีผู้รับรอง...”

จัดกิจกรรมให้เด็กได้เผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้วิธีการทำมากกว่าท่องจำ ส่งเสริมกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพในชุมชน และมีจิตสาธารณะ ดังคำกล่าวของ วราภรณ์ สวยรูป (19 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...กลไกเชิงนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุน จัดสรรงบประมาณ กำกับติดตามการดำเนินกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพในชุมชน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะฝึกให้นักเรียนปรับตัวให้อยู่ในสังคม ฝึกการเป็น ผู้นำ ผู้ตามที่ดี ฝึกการเป็นคนมีจิตสาธารณะ และกิจกรรมการเข้าค่ายพัฒนาผู้เรียน

สรุปได้ว่ากลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านสังคม คือการจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการกลุ่มเกลาทางจิตใจ เน้นการพัฒนาจิตสาธารณะ มีโครงการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ มีมาตรการการนิเทศติดตาม มีคู่มือการติดตาม มีตัวชี้วัดกำกับแต่ละประเด็นของกิจกรรม จัดกิจกรรมให้เด็กได้เผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ส่งเสริมกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพในชุมชน

1.2.5 ด้านคุณธรรมจริยธรรม

1) เป้าหมาย

เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ดังคำกล่าวของ ชุมพล ภูโอบ (14 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...มุ่งให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข...” และสอดคล้องกับ วราภรณ์ สวยรูป (19 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 8 ประการ คือ รักชาติ ศาสน์กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ ดำรงชีวิตตามแบบวิถีไทย ปฏิบัติตนโดยยึดหลักธรรมของการดำรงชีวิต ได้แก่ การวัชระธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม...”

และ กวินทร์เกียรติ นนธ์พละ (20 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...เด็กจะต้องมีความดีทั้งคำพูดและการกระทำ เพราะจิตใจมันอยู่ข้างใน ดีในคือ คุณธรรม อารมณ์ จิตใจ วุฒิภาวะ ดีนอก คือ การพูด การกระทำ หน้าที่ ภาวะผู้นำ...”

นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ปฏิบัติตนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 8 ประการ คือ รักชาติศาสน์กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ ดำรงชีวิตตามแบบวิถีไทย ปฏิบัติตนโดยยึดหลักธรรมของการดำรงชีวิตได้แก่ การวระธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ มีความดีทั้งทางกายทางวาจาและทางใจ เคารพสิทธิของผู้อื่น เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ดังคำกล่าวของ สมศักดิ์ สันวิลาส (13 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...นักเรียนต้องประพฤติตนเหมาะสมกับความเป็นไทย รักประเทศไทย พระมหากษัตริย์ นับถือศาสนาด้วยใจ...” และ ชีระวุฒิ เจริญราษฎร์ (21 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...ปัจจุบันปัญหาที่คือ สังคมไทยเป็นสังคมปากว่าตาขยิบ มือถือสาปากถือศีล ดังนั้น เป้าหมายด้านคุณธรรมจริยธรรมจะต้องเอาคุณธรรมพื้นฐานให้ได้ รวมทั้งคำนิยมได้แก่ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อุดมทน อาจไม่ต้องขาวสะอาดร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่จะต้องพัฒนาให้ได้ร้อยเปอร์เซ็นต์...”

สรุปได้ว่า เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมคือมุ่งให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข มีคุณธรรมคุณธรรม ปฏิบัติตนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2) แนวทาง

แนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

การบูรณาการโครงสร้างของหลักสูตรในด้านคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 8 ประการ ให้มีการสอดแทรกคุณธรรมในเนื้อหาทุกกลุ่มสาระ ดังคำกล่าวของ สมบัติ คุ้มครอง (16 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...บูรณาการหลักสูตรให้ได้ โดยเฉพาะโครงสร้างของหลักสูตร สารงานวิชาการ จะประกอบด้วย แผนการเรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 8 ประการ จะต้องนำมาล้อกันกับหลักสูตร จะโยงไปว่า จะทำอย่างไรเกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม...” สอดคล้องกับคำกล่าวของกับ ชุมพล ภูโอบ (14 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...มีการสอดแทรกคุณธรรมในเนื้อหาทุกกลุ่มสาระ และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมจนกลายเป็นค่านิยมวัฒนธรรม ที่ถูกต้องดีงาม...”

การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม จนเป็นค่านิยมวัฒนธรรมที่ถูกต้องดีงาม เน้นการฝึกพัฒนาผู้บริหาร ครูเป็นตัวอย่าง ส่งเสริมกิจกรรมการดักบาตร ฟังเทศน์ บำเพ็ญประโยชน์ ธาราคารความดี เริ่มเรียนจากการปฏิบัติก่อน จากเล็ก ๆ ง่าย ๆ แล้วจะ

เชื่อมโยงกับคุณธรรมง่าย ๆ เช่น ตรงต่อเวลา ไม่ลักขโมย รักสะอาด รับผิดชอบ ฝึกหน้าที่เล็ก ๆ น้อย ๆ ฝึกการเข้าแถวฝึก การอดทน จากนั้นค่อยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ สอน โดยยกตัวอย่าง เล่านิทาน กรณีตัวอย่าง ปัจจุบัน ฝึกคิดวิจารณ์ว่า เรื่องนี้คืออะไร ซึมเข้าไปทีละเล็กทีละน้อย กรณีตัวอย่างง่าย ๆ ไปหากรณี โดยสอนสอดแทรกทุกรายวิชา ดังคำกล่าวของ กวินทร์เกียรติ นนธ์พละ (20 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “... ต้องสั่งสอนแบบธรรมดา สอนภาษาบาลีกับเด็ก เริ่มเรียนจากการปฏิบัติก่อน จากเล็ก ๆ ง่าย ๆ แล้วจะเชื่อมโยง เอาแค่ ตรงต่อเวลาไม่ลักขโมย รักสะอาด รับผิดชอบ ฝึกหน้าที่เล็ก ๆ น้อย ๆ ฝึกการเข้าแถวฝึกการอดทน จากนั้นค่อยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ สอน โดยยกตัวอย่าง เล่านิทาน กรณีตัวอย่างปัจจุบัน ฝึกคิดวิจารณ์ว่า เรื่องนี้คืออะไร ซึมเข้าไปทีละเล็กทีละน้อย กรณีตัวอย่างง่าย ๆ ไปหากรณีใหญ่ๆ...”

จัดกิจกรรมส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม จัดอบรมเข้าค่ายพุทธบุตร จัดกิจกรรม อบรมคุณธรรมประจำ ทุกสัปดาห์ ทำจิตให้สงบโดยนั่งสมาธิพร้อมกันหน้าเสาธงทุกเช้า วันละ 5 นาที จัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ตอบปัญหาธรรมะ โรงเรียนวิถิพุทธ ดังคำกล่าวของ ชีระวุฒิ เจริญราษฎร์ (21 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...แนวทางการพัฒนาจะต้องเน้นการฝึก พัฒนาผู้บริหาร ครู ให้มีคุณธรรมจริยธรรมก่อน ทำให้เป็นตัวอย่าง พุฒแล้วต้องทำ ปฏิบัติมีค่ากว่าการสอน คนส่วนใหญ่ จะทำแยกส่วน ซึ่งจริง ๆ แล้วไม่ใช่ การพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมจะต้องบูรณาการ เน้นการ เปลี่ยนแปลงให้ชัดเจน จะต้องดูว่าบริบทขณะนั้น ในสังคมเราควรเน้นคุณธรรมอะไร และอย่างไร จะต้องอดุดุด้อยและปล่อยจุดเด่นให้ได้ จะต้องทำความเข้าใจให้ได้ว่า การเปลี่ยนแปลงไม่มีอะไร ที่ไม่ขัดแย้ง ทำอะไรจะต้องมองให้รอบด้าน เช่น การสอนกฏจราจร ครูด้วยกันเรื่องกฏจราจร มีความรู้ดีมาก พอออกจากโรงเรียนครูก็โดนตำรวจจับ ยังไม่มีความสำนึกว่าตนเองผิด แต่กลับนึก ถึงผู้กำกับ และทำให้ไม่ต้องถูกจับได้ ซึ่งเป็นมุมมองที่ไม่ถูก เป็นต้น และสมศักดิ์ สันวิลาส (13 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “โรงเรียนควรส่งเสริมกิจกรรมการตัดบาตร ฟังเทศน์ บำเพ็ญประโยชน์ ธารณาการความดี...” สอดคล้องกับคำกล่าวของ วราภรณ์ สวयरูป (19 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...ต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยสอดแทรกทุกรายวิชา จัดกิจกรรมส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม จัดอบรมเข้าค่ายพุทธบุตร จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมประจำทุกสัปดาห์ ทำจิตให้สงบ โดยนั่งสมาธิพร้อมกันหน้าเสาธงทุกเช้าวันละ 5 นาที จัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา วันกัตัญญดา สถาบัน ตอบปัญหาธรรมะ เข้าร่วมโครงการปลูกต้นกล้าผู้นำแห่งความดี อุบาสิกาแก้วหน่ออ่อน โรงเรียนวิถิพุทธ บรรพชาพระภิกษุ 100,000 รูป

สรุปได้ว่าแนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมคือการบูรณาการด้านคุณธรรมจริยธรรมในหลักสูตรและการสอดแทรกในกิจกรรมการ

เรียนการสอน การจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง การปฏิบัติกิจกรรมจากแบบอย่างที่ดี

3) กลไกเชิงนโยบาย

กลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

มีแผนในการกำหนดช่วงเวลาจัดกิจกรรมให้ชัดเจน จัดกิจกรรมที่เป็นกระบวนการ กล่อมเกลาคิดใจ จัดต่อเนื่อง ดังคำกล่าวของ สมบัติ คุ้มครอง (16 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...การจัดกิจกรรมตามแผนต้องกำหนดช่วงเวลาให้ชัดเจน ให้เป็นกระบวนการกล่อมเกลาคิดใจ ทำไปเรื่อยๆ ซึมไปเรื่อยๆ จนเขาเกิดความเคยชิน คล้ายคลึงกับ กวินทร์เกียรติ นนธ์พละ ที่กล่าวว่า ที่สำคัญนโยบายต้องต่อเนื่อง ชัดเจน ตัวชี้วัดเลือกเอาพฤติกรรมหลักๆ ไม่มาก เช่น เอื้อเพื่อเอื้อแก่ ควรพูดตอนโตแล้ว เพราะถ้าเด็กยังไม่อิม มันไม่มีทางเอื้อเพื่อหรือ แต่การแบ่งปันสามารถพูดได้ ปรับใช้คำให้ง่ายๆ เช่น คุณธรรมว่าเสียสละ ปรับเป็น แบ่งปัน เมตตา กรุณา ปรับเป็นไม่รังแกเพื่อน เป็นต้น สอดคล้องกับ สมศักดิ์ สันวิลาศ (13 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...ต้องมีโครงการคุณธรรมนำปัญญา สนับสนุนโรงเรียน นิเทศติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง...”

การจัดกิจกรรมนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ ส่งเสริม สนับสนุน กำกับติดตาม และจัดสรรงบประมาณ เพื่อดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่หลากหลาย ทุกกิจกรรมมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ดังคำกล่าวของ วราภรณ์ สวายุรูป (19 กรกฎาคม 2553) และ เกสร ทองแสน (12 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...ส่งเสริม สนับสนุน กำกับติดตาม และจัดสรรงบประมาณ เพื่อดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่หลากหลาย ทุกกิจกรรมมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กิจกรรมบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ...”

การเน้นอุดมการณ์ของครูให้ปลูกฝังเป็นอุดมการณ์ของชาติ ให้สังคมรับรองผล ด้านคุณธรรมจริยธรรม พัฒนาครอบครัวคุณภาพ สื่อคุณภาพ และพื้นที่คุณภาพ ให้มีมาตรการที่ร่วมประสานงานกับองค์กรเครือข่าย ขยายองค์กรตัวอย่างของชุมชน คนดีของชุมชนทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ ดังคำกล่าวของ ชุมพล ภูโอบ (14 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...มีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่ดีให้กับนักเรียน มุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี ตามหลักคุณธรรมจริยธรรม...” สอดคล้องกับ ชีระวุฒิ เจริญราษฎร์ (21 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...จะต้องยืนหยัดในความพอเพียง เน้นอุดมการณ์ของครูให้ปลูกฝังอุดมการณ์ของชาติ โดยมองว่าคุณภาพของนักเรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู คุณภาพของครูขึ้นอยู่กับคุณภาพผู้บริหาร คุณภาพผู้บริหารขึ้นอยู่กับคุณภาพผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ คุณภาพผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ขึ้นอยู่กับคุณภาพเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คุณภาพเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐานขึ้นอยู่กับคุณภาพรัฐมนตรี คุณภาพรัฐมนตรีขึ้นอยู่กับคุณภาพนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชาชน...”

การจัดกิจกรรมที่หลากหลายในรูปแบบการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในด้านคุณธรรม ดังคำกล่าวของ โทมัส อุดมบุญญานภาพ (20 กรกฎาคม 2553) กล่าวว่า “...ด้านคุณธรรมจริยธรรม ต้องให้สังคมรับรองผลด้านคุณธรรมจริยธรรม ครอบครัวคุณภาพ สื่อคุณภาพ พื้นที่คุณภาพ ให้มีมาตรการที่ร่วมประสานงานกับองค์กร เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตำรวจ องค์กรบริหารส่วนตำบล ขกย่องกรณีตัวอย่างของชุมชน คนดีของชุมชนทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ ให้มีชุดติดตาม นิเทศ ตรวจสอบว่า คุณธรรมอะไรจะเป็นวิถีชีวิตได้ ซึ่งจะเป็นความยั่งยืน...กิจกรรมโครงการคุณธรรม กิจกรรมคลินิกคุณธรรม ”

สรุปได้ว่ากลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมคือ มีแผนการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน มีโครงการที่หลากหลายและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่หลากหลาย โครงการยกย่องกรณีตัวอย่างของชุมชน กิจกรรมโครงการคุณธรรม กิจกรรมคลินิกคุณธรรม กิจกรรมการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

1.3 การศึกษาพหุกรณี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาพหุกรณี (multi-case study) จากการศึกษาโรงเรียนต้นแบบ 3 แห่ง คือ โรงเรียนอนุบาลขอนแก่น ระหว่างวันที่ 15 - 17 มีนาคม 2553 โรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างซัน ระหว่างวันที่ 18 - 22 มีนาคม 2553 และโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ ระหว่างวันที่ 9 - 12 มีนาคม 2553 เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 สรุปได้ดังต่อไปนี้

1.3.1 การศึกษาสภาพทั่วไป

- 1) กรณีศึกษาที่ 1 โรงเรียนอนุบาลขอนแก่น (โรงเรียนอนุบาลขอนแก่น, 2552)
ประวัติการจัดตั้งโรงเรียน

โรงเรียนอนุบาลขอนแก่น ตั้งอยู่เลขที่ 34/1 ถนนประชาสโมสร ตำบลในเมือง อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่ 7 ไร่ 2 งาน 94 ตารางวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2497 โดยได้รับงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการ ทำการก่อสร้างขึ้นในบริเวณของสโมสรข้าราชการเก่าและในขณะที่ทำการก่อสร้างยังไม่เสร็จเรียบร้อย

ได้ใช้ห้องประชุมของโรงเรียนสนามบินเป็นที่เรียนก่อนรับนักเรียน ครั้งแรกเปิดสอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีนักเรียนจำนวน 20 คน นักเรียนส่วนมากเป็นบุตรหลานของข้าราชการในจังหวัดขอนแก่น นางเรณู ภาวะฉิทธิ ดำรงตำแหน่งครูใหญ่เป็นคนแรก และในเดือนธันวาคม พ.ศ.2497 ได้ย้ายจากโรงเรียนสนามบินมาทำการสอนที่โรงเรียนแห่งใหม่ ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงเรียนในปัจจุบัน ปัจจุบัน นายฉลวย หล่องบุศรี ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน

การแบ่งกลุ่มงาน

โรงเรียนอนุบาลขอนแก่นมีการแบ่งงานในการบริหารงานคือ 1) กลุ่มงานวิชาการ 2) กลุ่มงานบริหารงานบุคคล 3) กลุ่มงานแผนงานและงบประมาณ 4) กลุ่มงานอำนวยการ 5) กลุ่มงานกิจการนักเรียน

ข้อมูลหลักสูตร

โรงเรียนจัดการศึกษาเป็น 2 ระดับ คือ ระดับปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 4-5 ปี ระดับประถมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนกำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ 1 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีชมรม 5 ชมรม คือ ชมรมรักการอ่าน ชมรมส่งเสริมศักยภาพทางวิชาการ ชมรมคอมพิวเตอร์ ชมรมศิลปะ และชมรมพลศึกษา และมีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ เป็นภาษาอังกฤษ (English Program)

ข้อมูลบุคลากร นักเรียน

โรงเรียนเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 78 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้น 3,281 คน ครู 138 คน พนักงานราชการ 1 คน เจ้าพนักงานการเงิน และบัญชี จำนวน 1 คน เจ้าพนักงานพัสดุ 1 คน ลูกจ้างประจำ จำนวน 3 คน

ผลการศึกษาเอกสารด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์

วิสัยทัศน์

ภายในปี 2557 โรงเรียนอนุบาลขอนแก่น เป็นองค์กรจัดการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการคิด เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการสู่สากล บนพื้นฐานของความเป็นไทย ใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาไทย เทคโนโลยีที่ทันสมัย บริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ และพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติ

พันธกิจ

(1) พัฒนาผู้เรียนให้ได้มาตรฐานตามที่หลักสูตรกำหนด โดยมุ่งพัฒนาทักษะกระบวนการคิด ผู้ความเป็นเลิศทางวิชาการให้สามารถแข่งขันทั้งระดับประเทศและสากล

(2) ปลุกฝังลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดในตัวผู้เรียน เน้นความเป็นไทย สืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น

(3) บริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนให้มีประสิทธิภาพ ภายใต้การบริหารจัดการที่ดี

(4) พัฒนาครูและบุคลากรให้มีคุณภาพ

เป้าประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามความต้องการอย่างเต็มศักยภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีความรู้อันเป็นสากล มีทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนดี มีภูมิปัญญา สามารถดำรงชีวิตแบบวิถีไทย อยู่ในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างมีความสุข

ยุทธศาสตร์

(1) การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐาน

(2) การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ

(3) การประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่นเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ผู้ความเป็นเลิศ

2) กรณีศึกษาที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างซัน (โรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างซัน, 2552)

ประวัติการจัดตั้ง

โรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างซัน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่บนถนนตุน้อย-นาเหนือ เลขที่ 65 หมู่ที่ 4 บ้านโนนสะอาด ตำบลย่างซัน อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม ก่อตั้งเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2476 ครั้งแรกตั้งมีชื่อว่า โรงเรียนประชาบาลตำบลโพนทองวัดสระพังทอง ต่อมาปี พ.ศ.2501 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนสระพังทองวิทยาคาร และเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า โรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างซัน ในปี พ.ศ.2518 มีเขตบริการคือ หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 7 หมู่ที่ 8 ตำบลย่างซัน อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม เปิดสอนในระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การแบ่งกลุ่มงาน

โรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างฉ่ำ มีการแบ่งโครงสร้างการบริหารออกเป็น 4 งานหลักคือ 1) งานวิชาการ 2) งาน ชุรการ การเงินและพัสดุ 3) งานบริหารงานบุคคล 4) งานบริหารทั่วไป

ข้อมูลหลักสูตร

โรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างฉ่ำ จัดการศึกษาเป็น 3 ระดับ คือ ระดับปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 4-5 ปี ระดับประถมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.- 3 โรงเรียนกำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ 1 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ข้อมูลบุคลากร นักเรียน

โรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างฉ่ำ มีนักเรียน 385 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา 25 คน

ผลการศึกษาด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์

วิสัยทัศน์

โรงเรียนนำอยู่ ผู้เรียนมีสุขภาพดี มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต จิตเปี่ยมคุณธรรม นำ ICT มาใช้ ให้ชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ครัวมืออาชีพ

พันธกิจ

- (1) จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้
- (2) ส่งเสริม/พัฒนา ให้ผู้เรียนเป็นผู้มีสุขภาพดี มีคุณธรรม/จริยธรรม และร่วม

อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

- (3) จัดการศึกษาให้ทั่วถึงในกลุ่มเด็กวัยเรียนอย่างมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน
- (4) จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะทางด้านอาชีพและการเรียนรู้

ตลอดชีวิต

- (5) พัฒนาศักยภาพใช้ ICT เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ
- (6) พัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษา การเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี และ

นวัตกรรมใหม่ ๆ

- (7) ส่งเสริมและแสวงความช่วยเหลือ ความร่วมมือจากชุมชนและองค์กร อื่น ๆ

(8) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นครูมืออาชีพ
เป้าประสงค์

- (1) โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ที่ดีมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน
- (2) นักเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน
- (3) นักเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 มีคุณธรรม/จริยธรรม
- (4) โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการ โดยใช้ ICT เพื่อส่งเสริมสนับสนุนในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา วิชาการ และกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (5) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีศักยภาพ มีความสามารถ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวัฒนธรรมในการปฏิบัติงานร่วมกัน ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาโดยใช้ ICT เป็นเครื่องมือ
- (6) ชุมชนและทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา
- (7) บุคลากรในโรงเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีสุขภาพดี นักเรียน มีสมรรถภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

ยุทธศาสตร์

- (1) จัดสถานที่และสิ่งแวดลอมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน
- (2) ส่งเสริมบุคลากรในโรงเรียนมีศักยภาพ และประสานประโยชน์ร่วมกัน
- (3) ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองเพื่อก้าวไปสู่ครูมืออาชีพ
- (4) ส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร การสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
- (5) ให้ประชากรในวัยเรียนได้รับการศึกษาทั้งในระบบ และนอกระบบ ทุกคนตามอัตราศัย
- (6) ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดส่งเสริมสุขภาพ

3) กรณีศึกษาที่ 3 โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ (โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์, 2552)
ประวัติการจัดตั้ง

โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ ตั้งอยู่เลขที่ 66 ถนนอรุณเปศล ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2446 โดยเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวิระวงศ์ (อ้วน ดิสโส) เป็นผู้ก่อตั้ง ในปีแรกที่เปิดสอน มีครู 3 คน เปิดสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนจำนวน 50 คน พ.ศ.2456 ย้ายไปเรียนที่วัดใต้โพธิ์คำ พ.ศ.2460 ย้ายไปเรียนที่เรือนจำเก่า พ.ศ.2462 ย้ายไปเรียนที่สโมสรเสือป่า พ.ศ.2472 ย้ายไปเรียนที่วัดหอไตรปฏิภนการาม พ.ศ.2471 ย้ายไปเรียนที่ศาลากลางจังหวัดกาฬสินธุ์ เพราะโรงเรียนถูกไฟไหม้

พ.ศ.2474 ย้ายมาเรียนในพื้นที่ปัจจุบัน และสร้างอาคารเรียนหลังแรกและบ้านพักครู พ.ศ.2484 เปิดสอนเฉพาะระดับมัธยมศึกษา

การแบ่งกลุ่มงาน

โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ มีการแบ่งกลุ่มงานดังนี้ 1) กลุ่มอำนวยการ 2) กลุ่มบริหารงานวิชาการ 3) กลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน 4) กลุ่มบริหารงานทั่วไป

ข้อมูลหลักสูตร

โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ จัดการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ 1 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีหลักสูตรการเรียนการสอนพิเศษ ได้แก่ โครงการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ (English Program) โครงการส่งเสริมความเป็นเลิศทางภาษา (Talented Students in Languages : TSL)

ข้อมูลบุคลากร นักเรียน

โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 78 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้น 4,318 คน ครู 182 คน ครูอัตราจ้าง 16 คน ลูกจ้างประจำ จำนวน 12 คน ลูกจ้างชั่วคราว 11 คน ลูกจ้างประจำ จำนวน 3 คน ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 11 คน

ผลการศึกษาเอกสารด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์

วิสัยทัศน์

เป็นผู้นำทางวิชาการ มีคุณธรรม นำเทคโนโลยี ดำรงตนบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและมีคุณภาพตามมาตรฐาน

พันธกิจ

(1) จัดหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ ตามความถนัดความสามารถ ความสนใจมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ

(2) จัดส่งเสริม สนับสนุนและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานทางราชการ ชุมชน และท้องถิ่นที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม

(3) จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ด้านการคิดวิเคราะห์ มีวิสัยทัศน์

(4) จัดส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและดำรงตนแบบเศรษฐกิจพอเพียง

(5) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตและบุคลิกที่ดี ปลอดภัย จากโรคและสิ่งเสพติดดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

เป้าประสงค์

(1) ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาและเรียนรู้ตามความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง

(2) ผู้เรียนเป็นคนดีมีคุณธรรม

(3) ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ด้านการคิดวิเคราะห์และมีวิสัยทัศน์

(4) ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ในการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและดำรงตนแบบเศรษฐกิจพอเพียง

(5) ผู้เรียนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตและบุคลิกที่ดี ปลอดภัยจากโรคและสิ่งเสพติดดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ยุทธศาสตร์

(1) ปฏิรูปการเรียนรู้

(2) สร้างความเสมอภาคและเพิ่มโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(3) ระดมและจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

(4) เพิ่มศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

(5) พัฒนาการศึกษให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษา

ปรัชญา

การศึกษาคือชีวิต

1.3.2 ผลการศึกษาการพัฒนาคุณภาพนักเรียน

จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์บุคลากรในโรงเรียนต้นแบบ การพัฒนาคุณภาพนักเรียนด้านด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ทั้ง 3 กรณี ปรากฏผลดังนี้

1) ด้านร่างกาย

เป้าหมาย

เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

นักเรียนมีสมรรถภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน สอดคล้องกับการศึกษาเอกสารของโรงเรียนอนุบาลขอนแก่น (2552) มีเป้าหมายให้นักเรียนมีสมรรถภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน

กล่าวคือนักเรียนชาย-หญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมีน้ำหนัก 29 กิโลกรัม และ 32 กิโลกรัม นักเรียนชาย-หญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมีส่วนสูง 140 เซนติเมตร และ 143 เซนติเมตร และสอดคล้องกับการศึกษาเอกสารของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างชั้น (2552) มีเป้าหมายให้นักเรียนมีสมรรถภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรง มีพละนามัยสมบูรณ์ สุขภาพจิตและบุคลิกที่ดี สอดคล้องกับคำกล่าวของ ฉลวย หล่องบุศรี (2553) กล่าวว่า “...ด้านร่างกาย เป็นกลุ่มสาระพลศึกษา และสุขศึกษา มีเป้าหมายคือการทำให้นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรง มีพละนามัยสมบูรณ์...” และสอดคล้องกับการศึกษาเอกสารของโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ (โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์, 2552) มีเป้าหมายให้นักเรียน มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตและบุคลิกที่ดี ปลอดภัยจากโรคและสิ่งเสพติด ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข สิทธิชัย โภคาทรัพย์ (2553) ปราณิต ฉายจิตร (2553) จิรายุทธ เวียงอินทร์ (2553) และดาวรณ์ พลดี (2553) กล่าวสอดคล้องกันว่า “...มีการส่งเสริมการออกกำลังกาย มีนักกีฬาระดับเหรียญทองระดับเยาวชนแห่งชาติ...”

นักเรียนปลอดภัยจากโรคและสิ่งเสพติด ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข รู้จักเลือกบริโภคอาหาร ดังคำกล่าวของเสน่ห์ คำสมหมาย (2553) กล่าวว่า “...เห็นด้วยกับการมองทั้ง 5 กรอบนี้ เพราะที่ผ่านมาเราไปตามมิติของฝรั่ง ซึ่งเป้าหมายไปพูดถึงที่สูงเกินไปแล้วสื่อไม่เข้าใจ ในปัจจุบันโรงเรียนเราได้ดำเนินการทางด้านร่างกาย เรามีความเชื่อว่าสติปัญญาที่ปราดเปรื่องต้องอยู่บนร่างกายที่สมบูรณ์ ในส่วนนี้เราจะมองตั้งแต่ อาหาร น้ำดื่ม เราจัดบริการโรงอาหารที่มีคุณภาพ เครื่องอุปโภคบริโภคทุก ๆ อย่างที่เข้าสู่ตัวเด็กนอกจากนี้เรื่องการออกกำลังกายให้เหมาะสม และให้ความรู้เรื่องเลือกบริโภค การรู้เรื่องการออกกำลังกาย ส่งเสริมเรื่องการออกกำลังกาย เป้าหมายนักเรียนทุกคนต้องได้รับการดูแลด้านสุขภาพ มีอาหารที่เพียงพอ โรงเรียนเรานักเรียนสามารถรับประทานอาหารเช้าได้ตลอดเวลาเมื่อหิว เปิด 7.00 น. ปิด 14.00 น. นักเรียนไม่มีหิว เพราะที่ผ่านมาให้เด็กทานข้าวเฉพาะพักเที่ยง จึงมีเด็กป็นริ้วออกไป สอบถามว่าหิว จึงไปรับประทานอาหารเช้าเราก็เลยพยายามแก้ไขปัญหาค่าเด็ก ได้ดื่ม ได้ทาน ได้ดื่ม ก่อนที่จะเข้าเรียน ได้มีทักษะการออกกำลังกาย...” ศุภวิช ศรีมุงคุณ (2553) และสอดคล้องกับ พิระพัฒน์ ทุ่นศิริ (2553) และสมพร แสนผล (2553) กล่าวสอดคล้องกันว่า “...โรงเรียนมีเป้าหมายให้นักเรียนต้องมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดและอบายมุข และที่สำคัญนักเรียนส่วนหนึ่งที่มีความรู้ความสามารถจะต้องมีความเป็นเลิศในด้านกีฬา...”

สรุปได้ว่าการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านร่างกาย มีเป้าหมายมุ่งเรื่องการมีสุขภาพที่ดี มีความปลอดภัย ร่างกายและสุขภาพอนามัยที่แข็งแรง ปลอดภัยจากสารเสพติด และโรคเอดส์ มีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน เห็นคุณค่าการออกกำลังกาย และรู้จักเลือกบริโภคอาหารและเข้าใจในการพัฒนาร่างกาย

แนวทาง

แนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

การส่งเสริมสุขภาพและสมรรถภาพ การส่งเสริมการออกกำลังกาย สอดคล้องกับการศึกษาเอกสาร โรงเรียนอนุบาลขอนแก่น (โรงเรียนอนุบาลขอนแก่น, 2552) มีแนวทางการพัฒนาโดยมีกิจกรรมการประกันอุบัติเหตุแก่นักเรียน กิจกรรมกีฬาภายใน กิจกรรมอาหารกลางวัน และศิริลักษณ์ พิมพ์พงษ์ (2553) กล่าวว่า “...1) ต้องมองภาพว่า 8 กลุ่มสาระ และ 1 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ถ้าถามว่าด้านร่างกายเราใช้ การศึกษาโดยเข้าใจสมองเข้ามา กิจกรรมหน้าเสาธง 5 กิจกรรม รำไทย ท่องสูตรคูณประกอบการเดิน กิจกรรม 5 ส. (เพลงคุณลำไย) มวยไทย เอาหลักการศึกษามาโดยเข้าใจสมองมาจัดเพื่อเป็นการกระตุ้นให้สมองทำงานก่อนจะเริ่มเข้าเรียน โดยทำทุกวัน 2) โครงสร้างในชั่วโมงพลศึกษาก็จะมีกิจกรรมการศึกษาตามหลักสูตร 3) กีฬาแข่งปีละ 1 ครั้ง 4 สี ทุกคนเข้าร่วม 4) อาหารกลางวันร้อยละ 100 รับประทานอาหารอย่างมีคุณค่า มีครูดูแลโดยตรง...”

ส่งเสริมความเป็นเลิศทางด้านกีฬาตามความถนัดของนักเรียน มีสุขภาพกาย มีบุคลิกภาพที่ดี และมีคุณภาพชีวิตที่ดี คำกล่าวของ ฉลวย หล่องบุศรี (2553) กล่าวเพิ่มเติมว่า “...ด้านร่างกาย เป็นกลุ่มสาระพลศึกษาและสุขศึกษา โดยพยายามจัดบุคลากรให้สอดคล้องกับความสามารถ ยกตัวอย่าง ครูที่จบเอกพลศึกษามีไม่พอ ต้องจ้างบุคลากรภายนอกมาเสริม การทำให้เด็กมีสุขภาพแข็งแรง มีพละนามัยสมบุรณ์นั้น ขอเรียนว่าชั่วโมงนี้จะมีสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ให้เด็กได้เรียนพลศึกษาเพราะเด็กนักเรียนชอบ ได้เน้นให้เด็กพัฒนา ตอนเช้าทุกเช้า มีกิจกรรมหน้าเสาธง ทุกเช้าให้นักเรียนออกกำลังกาย ยกเว้นวันอากาศไม่ดี ครูก็ทำด้วย ครูฝรั่ง ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ สลับเพลง เรื่องของการแข่งขันกีฬาแม้ว่าโรงเรียนเราจะเน้นด้านการเรียนแต่การกีฬา ก็ไม่ได้ลืม เช่น เราส่งนักกีฬาไปร่วม ชนะหรือแพ้ไม่ถือว่าสำคัญ แต่ถือว่าให้เด็กได้เข้าร่วม รู้จักแพ้ รู้จักชนะ รู้จักให้อภัย อีกส่วนหนึ่งมีนักเรียนที่ผู้ปกครองพร้อม เช่น ดีกอล์ฟ วัยน้ำ ชนะเลิศระดับชาติ หากชนะได้เด็กที่ชนะเราก็จะชื่นชมในวันอังคาร เรียกว่าวันเกียรติยศ หน้าเสาธง และทำป้ายหน้าโรงเรียน...” สอดคล้องกับ และการศึกษาเอกสารของ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ (โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์, 2552) พบว่า มีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านร่างกาย โดยจัดกิจกรรมการพัฒนาสุขภาพอนามัย การพัฒนาสุขภาพอนามัยจากกิจกรรมตรวจสอบคุณภาพอาหาร กิจกรรมรณรงค์ในวันงดสูบบุหรี่โลก กิจกรรมสารเสพติดและโรคเอดส์

มีหลักสูตรและกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาร่างกาย ส่งเสริมการรับประทานอาหารเช้าให้ครบห้าหมู่ การจัดสิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของเสนห์ คำสมหมาย (2553) กล่าวว่า “...แนวทาง เรามีแผนงานโดยจะมอบให้กลุ่มสาระพลศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องการออกกำลังกาย ส่วนด้านโภชนาการมอบให้ฝ่ายบริหารทั่วไปเป็นผู้ดูแล รายละเอียดอยู่ในแผน...” และ

สอดคล้องกับอุดม กัสมัง (2553) ที่กล่าวว่า “...ด้านร่างกาย เรามีโครงการที่บรรจุในแผนอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะ 8 กลุ่มสาระต่างเน้นการพัฒนาร่างกาย โดยเฉพาะกิจกรรมกลุ่มสาระพลศึกษา สุขศึกษา ได้ดำเนินการในส่วนนี้นอกจากทฤษฎี ด้านการปฏิบัติด้านกีฬา กรีฑา ทุกประเภท โรงเรียนก็ได้ส่งเสริมพัฒนานักเรียนด้านร่างกายอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการเรียนการสอนของครู การจัดแข่งขันกีฬาภายใน การแข่งขันกีฬาเขต จังหวัด ภูมิภาค ประเทศ โดยเฉพาะในระดับประเทศ ในช่วง 2-3 ปี ที่ผ่านมา นักเรียนเราได้สร้างชื่อเสียงให้จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยเฉพาะวอลเลย์บอลชายหาดรองชนะเลิศ ฟุตบอลแชมป์ไค้กัฟ บาสเกตบอลแชมป์จังหวัด เป็นตัวแทนเขต...” และจากการศึกษาเอกสารของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างซัน (2552) มีแนวทางในการพัฒนาสุขภาพพลานามัยที่แข็งแรงโดยการจัดบริการให้คัมมฟรี อาหารกลางวัน ตรวจสุขภาพภาคเรียนละ 1 ครั้ง จัดทำสถิติรายงานน้ำหนัก ส่วนสูงของนักเรียน จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและป้องกันการติดยาเสพติด ให้คำแนะนำด้านการส่งเสริมสุขภาพและสมรรถภาพ มีชมรมส่งเสริมด้านการออกกำลังกาย ส่งเสริมความเป็นเลิศทางด้านกีฬาตามความถนัดของนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับ สุภวิช ศรีมุงคุณ (2553) ที่กล่าวว่า “...แนวทางจะมีโครงการส่งเสริมกีฬาทุกประเภท มีชมรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับด้านกีฬาให้เด็กมีผลกำลัง เพราะว่ามันเป็นสัญลักษณ์ว่าถ้าร่างกายดีสุขภาพ ก็ดีด้วยเพราะฉะนั้นเราจึงส่งนักเรียนไปแข่งขันในระดับภาค ในด้านผู้เรียน ขณะนี้เราส่งเสริม แอโรบิก ทุกวันศุกร์ตอนเย็นมีการเดินแอโรบิกเป็นประจำและที่สำคัญมีการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทด้วย โดยมาเป็นวิทยากร และเข้าร่วมกับนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป...”

สรุปได้ว่าแนวทางในการพัฒนานักเรียนด้านร่างกายคือการส่งเสริมสุขภาพและสมรรถภาพ การส่งเสริมการออกกำลังกายและความเป็นเลิศทางด้านกีฬาตามความถนัดของนักเรียน มีสุขภาพกาย มีบุคลิกภาพที่ดี และมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีหลักสูตรและกิจกรรม ที่ส่งเสริมการพัฒนา ร่างกาย ส่งเสริมการรับประทานอาหารให้ครบห้าหมู่ จัดสิ่งแวดล้อมที่ดี

กลไกเชิงนโยบาย

กลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ การจัดกิจกรรมพัฒนาร่างกายโดยใช้กิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนมีสุขภาพกาย และบุคลิกที่ดี ปลอดภัยจากโรค และสิ่งเสพติด สอดคล้องกับการศึกษาเอกสารของโรงเรียนอนุบาลขอนแก่น (2552) ได้เสนอกลไกเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านร่างกาย คือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ร่างกายได้มีการพัฒนาตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย จัดให้มีชมรมพลศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาเอกสารของโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ (2552) ได้เสนอกลไกเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านร่างกาย คือจัดกิจกรรมหลากหลายให้ผู้เรียนมีสุขภาพกาย และบุคลิกที่ดี ปลอดภัยจากโรค และสิ่งเสพติด

จัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาร่างกาย ดังคำกล่าวของ เสน่ห์ คำสมหมาย (2553) กล่าวว่า “...กลไกเชิงนโยบาย ยึดถือไว้ว่าทุกกิจกรรมที่จัดขึ้นในชั้นเรียนและโรงเรียนต้องตอบได้ว่านักเรียนได้อะไรจากกิจกรรม กลยุทธ์ ทำแล้วต้องเกิดการเปลี่ยนแปลง มีกลยุทธ์ที่ส่งเสริมในการจัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาร่างกาย...”

การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพ สอดคล้องกับการศึกษาเอกสารของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างชั้น (2552) ได้เสนอกฎเกณฑ์นโยบายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านร่างกาย คือ ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดส่งเสริมสุขภาพ จัดกิจกรรมโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาร่างกาย ซึ่งศุภวิช ศรีมุงคุณ (2553) ได้กล่าวว่า “...ให้ข้อคิดเกี่ยวกับกลไกเชิงนโยบายด้านร่างกายสอดคล้องกันว่า โรงเรียนของเราอาจเห็นอยู่อย่างหนึ่งคือ ไม่มีครูกีฬา แต่ใช้วิธีการจ้างครูที่จบมา และมีความสามารถด้านกีฬามาเป็น จ้างโดยใช้งบประมาณเงินรายหัวของนักเรียน 2 คน และใช้วิทยากรในท้องถิ่นเข้ามาช่วย เขาดำเนินการจนประสบความสำเร็จเพราะว่าเด็กเข้าแข่งขันในระดับภาคได้ ก็ถือว่าประสบความสำเร็จในด้านนี้...”

สรุปได้ว่ากลไกเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านร่างกาย คือผู้บริหาร ส่งเสริม สนับสนุน ควบคุม กำกับติดตาม มีกลยุทธ์ที่ดี โดยจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย ให้ผู้เรียนมีสุขภาพกาย และบุคลิกภาพที่ดี ปลอดภัยจากโรคและสิ่งเสพติด ทำแล้วต้องเกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กิจกรรมเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพ

2) ด้านสติปัญญา

เป้าหมาย

เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีความรู้ ด้านการคิดวิเคราะห์และมีวิสัยทัศน์ สอดคล้องกับการศึกษาเอกสารของโรงเรียนอนุบาลขอนแก่น (2552) มีเป้าหมายให้นักเรียนมีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีความรู้อันเป็นสากล สอดคล้องกับคำกล่าวของ ฉลวย หล่องบุศรี (2553) สุนันทา โยทองยศ (2553) ธนิยะ บุญบุตร (2553) และพรณรงค์ ศรีตระกูล (2553) กล่าวสอดคล้องกันว่า “...ด้านสติปัญญา โรงเรียนมีความพร้อมทุกด้าน ผู้ปกครองให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง โดยผู้ปกครองสมัครใจที่จะส่งเสริมเรื่องสติปัญญา ให้เด็กได้เรียนอย่างมีความสุข ปีนี้ตั้งเป้าให้สอบเข้าโรงเรียนขอนแก่นวิทยายน แก่นนครวิทยาลัย และสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ให้มากกว่าเดิม ปีนี้เราวางแผนไว้เรียบร้อยแล้วว่าจะทำอย่างไร เพราะผู้ปกครองที่นำเด็กมาเข้าเรียนที่นี้ก็หวังคุณภาพที่จะให้ลูกไปเรียนโรงเรียนดัง ๆ เราจึงเน้นคุณภาพ สอดคล้องกับคำกล่าวของ เสน่ห์ คำสมหมาย (2553) ที่ว่าเป้าหมายด้านสติปัญญา เมื่อร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์แล้ว เราก็ต้องการให้นักเรียนของเรามีสติปัญญาเป็นเลิศ มีการพัฒนาทักษะ การคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ โดยเฉพาะพบว่าปัญหาพลเมือง

ของชาติเดี๋ยวนี้ คือ ทักษะคิดวิเคราะห์ที่ต่ำมาก เราจึงคัดเลือกนักเรียนโดยการสอบ ในปีนี้เน้นการคิดวิเคราะห์มากกว่าการท่องจำ เป็นการคิดวิเคราะห์การทดสอบ โครงการมากขึ้นและจากการศึกษาเอกสารของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างซี้ (2552) พบว่ามีเป้าหมายให้นักเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

มีความรู้ความสามารถ ในการนำเทคโนโลยี และดำรงตนแบบเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับการศึกษาเอกสารของโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ (2552) มีเป้าหมายให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ ด้านการคิดวิเคราะห์และมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถ ในการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และดำรงตนแบบเศรษฐกิจพอเพียง และศุภวิช ศรีมุงคุณ (2553) และไมตรี บางศิริ (2553) กล่าวสอดคล้องกันว่า “...ด้านสติปัญญา มันเป็นความต้องการของโรงเรียน และเป้าหมายของโรงเรียนที่ได้ตั้งเอาไว้ นักเรียนของเราต้องเป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม และที่สำคัญจะต้องเป็นนักเรียนที่สามารถเข้าแข่งขันในระดับต่าง ๆ ได้ เพราะฉะนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเราจะส่งเสริมกิจกรรมด้านสติปัญญาเป็นอย่างมากเลย และที่สำคัญ ผมตั้งเป้าไว้ วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ อังกฤษ ต้องร้อยละ 65 ขึ้นไป เพราะถ้าอย่างนั้นคงจะลดน้อยลงไปเรื่อย จะทำให้ลำบาก...”

สรุปได้ว่าการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านสติปัญญา มีเป้าหมายให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ มีสติปัญญา มุ่งส่งเสริมความเป็นเลิศด้านภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ส่งเสริมพัฒนาทักษะการคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหา ส่งเสริมรักการอ่าน ความเป็นเลิศด้านวิชาการ มีความรู้อันเป็นสากล การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และมีวิสัยทัศน์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา

แนวทาง

แนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเป็นเลิศ จัดให้สอดคล้องกับการพัฒนาสมอง สอดคล้องกับการศึกษาเอกสารของโรงเรียนอนุบาลขอนแก่น (2552) พบว่า มีแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านสติปัญญา โดยมีการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจัดการศึกษาโดยเข้าใจสมอง ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ จัดการเรียนรู้เพิ่มเติมเสริมความรู้ให้นักเรียนการจัดหาสื่อ หนังสือ อุปกรณ์การเรียน และสอดคล้องกับคำกล่าวของ ศิริลักษณ์ พิมพ์พงษ์ (2553) กล่าวเพิ่มเติมว่า “...ด้านสติปัญญา เราเข้าร่วมโครงการทุกอย่างเพื่อพัฒนา I.Q. เด็ก เริ่มจากอนุบาลร่วมกับสถาบันส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณิตศาสตร์ศึกษา วิทยาศาสตร์ศึกษา คิดวิเคราะห์ การจัดการศึกษาโดยเข้าใจสมอง เข้าร่วมประชุมการจัดการศึกษาโดยเข้าใจสมอง

Lesson study open approach กับมหาวิทยาลัยขอนแก่น กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถาบันส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ คณิต และเปิดห้อง Gifted วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึง ประถมศึกษาปีที่ 6 เนื่องจากเรามองว่าเด็กเราที่ไปสอบเข้า gifted ของโรงเรียนขอนแก่นวิทยายน สอบติด 18 คน แก่นนครวิทยาลัย สอบติด 17 คน เด็กเราได้เป็นจำนวนมาก ก่อนเด็กไปสอบมีการติวเข้ม ก่อนเข้าโครงการไหนก็ตามเราก็ดิวเข้ม ถามว่าในเวลาปกติเราก็สอนเต็มที่ แต่เมื่อมีการแข่งขันสูง เราก็ดิวเข้ม โดยไม่เก็บเงินผู้ปกครอง เวลา 17.00 – 19.00 ทุกวันก่อนสอบเป็นเดือน ในทุกกิจกรรม ก็คิดประมาณ 30 คน จัดครูที่เก่งในสาระ การเรียนรู้ที่เข้มแข็ง เช่น สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรามีประมาณ 20 คน จัดคนละเวลาเรียนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ แต่ครูเราถ้าถามว่าเหนื่อยมั้ย เหนื่อยแต่ผลงานออกมาน่าภูมิใจ เราสอนเต็มที่ เต็มหลักสูตร ถามว่าแค่นี้หลักสูตรพอมั๊ย ไม่พอค่ะ ต้องเสริม ดิวเข้ม เตรียมสอบเสาร์อาทิตย์ และอุดม กัสมัง (2553) ที่กล่าวว่า “...ด้านสติปัญญา เนื่องจากว่าโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์เป็นโรงเรียนยอดเยี่ยมที่ผู้ปกครองนักเรียนให้ความไว้วางใจเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งได้สนับสนุนส่งเสริมให้ลูกหลานมาเข้าเรียนต่อที่นี่เป็นจำนวนมากจนโรงเรียนต้องสอบคัดเลือกทุกปีการศึกษาในการจัดกระบวนการเรียน การสอนก็ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านสติปัญญา...”

การจัดการเรียนรู้เพิ่มเติมเสริมความรู้ให้นักเรียน สอดคล้องกับการศึกษาเอกสารของโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ (2552) พบว่ามีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านสติปัญญา โดยมีกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาทักษะการคิด การส่งเสริมรักการอ่าน ความเป็นเลิศ ด้านวิชาการ การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้มุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การบันทึกรักการอ่าน จัดทำห้องศูนย์ภาษาไทย กิจกรรมซ่อมเสริมให้นักเรียน กิจกรรมประกวดโครงงาน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีเหตุผล และใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และมีทักษะทางเทคโนโลยี

การจัดหาสื่อ หนังสือ อุปกรณ์การเรียนและแหล่งเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเอกสารของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างฉ่ำ (2552) มีแนวทางในการพัฒนาด้านสติปัญญาโดยจัดกิจกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมแข่งขัน ทางวิชาการ จัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจรรณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์โดยการจัดทำโครงการพัฒนาเทคนิคการสอน มีการประเมินอย่างหลากหลาย การสอนซ่อมเสริม และสอดคล้องกับศุภวิช ศรีมุงคุณ (2553) กล่าวว่า “...การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเราจะส่งเสริมกิจกรรมด้านสติปัญญาเป็นอย่างมากเลย โดยผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จะพาเด็กไปศึกษานอกสถานที่ แล้วก็ให้ปฏิบัติจริง เช่น การฝีมือ เราชนะเลิศในส่วนเขตการศึกษานี้มากมาย

ถือว่าเราส่งเสริมด้านนี้ และมีแนวทาง คือ อันดับแรกจะให้ครูเข้าอบรม ในโรงเรียนผมขาดเอก
ภาษาอังกฤษไม่มีเลย ผมก็เลยใช้วิธีการประสานงานกับโครงการระดับประเทศ ไทยและเยอรมัน
ไทยและอังกฤษ ตอนนี้ผมมีครูภาษาอังกฤษที่เป็นคนเยอรมัน 1 คน มาสอนเทอมต่อไปประมาณ
4 คน เป็นการแก้ปัญหาในการพัฒนาผู้เรียนในด้านภาษาอังกฤษ และเราจัดค่ายวิชาการทุกปี
ในช่วงเดือน เมษายน ไปจนถึงวันที่ 10 พฤษภาคม ของทุกปี ไปจ้างครูที่มีความรู้ความสามารถ
จากที่อื่นมาดำเนินการโดยใช้งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล ปีละ 100,000 บาท จัด
ตั้งแต่ช่วงชั้นที่ 2 เป็นต้นไป แทนที่เด็กจะไปที่อื่นก็มาเรียนวิชา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา
อังกฤษ...”

สรุปได้ว่าแนวทางในการพัฒนานักเรียนด้านสติปัญญา คือ มีแนวทางในการ
พัฒนาโดยการจัดหลักสูตรและกิจกรรมที่สนองความต้องการและพัฒนาการของนักเรียน จัดการเรียนรู้
ตามหลักการจัดการศึกษาโดยเข้าใจสมอง ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านภาษาไทย คณิตศาสตร์
วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ จัดการเรียนรู้เพิ่มเติมเสริมความรู้นักเรียน การจัดหาสื่อ หนังสือ
อุปกรณ์การเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ เช่น การจัดทำโครงการ
กิจกรรมค่ายวิชาการ กิจกรรมความเป็นเลิศทางวิชาการ ฯลฯ การส่งเสริมความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ
เพื่อพัฒนาคุณภาพทางสติปัญญา กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาทักษะการคิด การส่งเสริมรักการอ่าน
การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้มุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การบันทึกการอ่าน จัดทำห้อง
ศูนย์ภาษาไทย กิจกรรมซ่อมเสริมให้นักเรียน กิจกรรมประกวดโครงการงาน

กลไกเชิงนโยบาย

มีกลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

มีนโยบายในการพัฒนาคุณภาพ มีกิจกรรมส่งเสริมช่วยเหลือ มีหลักสูตรที่ดี ดังเอกสาร
ของโรงเรียนอนุบาลขอนแก่น (2552) พบว่า มีกลไกเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้าน
สติปัญญา โดยมีชมรม 5 ชมรม ได้แก่ ชมรมรักการอ่าน ชมรมส่งเสริมศักยภาพทางวิชาการ
ชมรมคอมพิวเตอร์ ชมรมศิลปะ และชมรมพลศึกษา และมีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร
กระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program) สอดคล้องกับคำกล่าวของ ศิริลักษณ์
พิมพ์พงษ์ (2553) กล่าวว่า “...มีการติวเข้ม มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ โดยผู้อำนวยการ
รองผู้อำนวยการทั้ง 4 ท่าน และหัวหน้าสาระการเรียนรู้ หัวหน้าสาย กิจกรรมจากสถาบัน
ส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี Lesson study มีการสะท้อนผล รวมกลุ่มทุกวันพฤหัสบดี
วิเคราะห์แผน โดยให้เพื่อนเติมเต็มว่า การนำเข้าสู่บทเรียน เนื้อหา สื่อ สมบูรณ์หรือยัง แล้วแก้ไข
แล้วนำไปสอนเพื่อน นั่งดูหลังห้อง จบแล้วมีการสะท้อนผล ซึ่งอาจจะเป็นผลจากกิจกรรมเหล่านี้
ทำให้ครูเราเคยชิน เพราะปกติการนิเทศภายใน คือ ยางม ครูไม่ค่อยอยากให้ผู้บริหารไปดู แต่พอ

เราเอาโครงการของสถาบันส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามา อาจารย์จากกรุงเทพมหานคร มาทำเหมือนกัน ครูเราเคยชิน ทำให้เกิดผลพวง ครูทุกคนเก่ง แต่ทุกคนก็มีจุดอ่อน เราก็ช่วยกัน แก้จุดอ่อน ปีนี้เด็กเราทะเล่เป้า เช่น การแข่งขันศิลปหัตถกรรมนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2552 เราได้ 38 กิจกรรม จาก 40 กิจกรรม ไปแข่งที่จังหวัดอุบลราชธานี...” และ อุดม กัสมัน (2553) กล่าวว่า “...โรงเรียนยังมีโครงการเสริมพิเศษ 3-4 โครงการ เช่น โครงการ ส่งเสริมความรู้ความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ มีห้องเรียนวิทยาศาสตร์ โครงการ ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านต่างประเทศ มีภาษาจีน เกาหลี ภาษาอังกฤษ จัดเป็นห้องเรียนพิเศษขึ้น ต่างหาก เพื่อให้นักเรียนมีความเป็นเลิศและตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี...”

มีกิจกรรมมีกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตร การจัดสถานที่ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อ ต่อการพัฒนาเห็นได้จากการศึกษาของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างซัน (2552) พบว่า มีกลไกเชิง นโยบายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านสติปัญญา ด้วยการจัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อ การจัดการเรียนการสอน พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองเพื่อก้าวไปสู่ครูมืออาชีพ และตั้งคำถามสนับสนุนของ ศุภวิช ศรีมุงคุณ (2553) กล่าวว่า “...เราพยายามที่จะจัดหาสิ่ง ที่โรงเรียนขาด เช่น ครูที่เราไม่มีอย่างเช่น ภาษาอังกฤษ พลศึกษา ดนตรี คอมพิวเตอร์ เนื่องจาก ครูของผมส่วนมากจะเป็นเอกภาษาไทย คณิตศาสตร์...”

สรุปได้ว่ากลไกเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านสติปัญญา คือผู้บริหาร ส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศภายในให้เป็นระบบ การจัดการตัวเข้มเช่น โครงการฝากลูกไว้กับครู การจัดหลักสูตรพิเศษ มีโครงการเสริมพิเศษ เช่น โครงการส่งเสริมความรู้ความสามารถพิเศษด้าน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ มีห้องเรียนวิทยาศาสตร์ โครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้าน ต่างประเทศ มีภาษาจีน เกาหลี ภาษาอังกฤษ จัดเป็นห้องเรียนพิเศษขึ้นต่างหาก จัดสถานที่และ สิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเอง เพื่อก้าวไปสู่ครูมืออาชีพ

3) ด้านอารมณ์

เป้าหมาย

เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

นักเรียนเป็นคนดี มีเหตุผล เห็นได้จากการศึกษาเอกสารของโรงเรียนอนุบาล ขอนแก่น (2552) มีเป้าหมายให้นักเรียนเป็นคนดี มีเหตุผลและตั้งคำถามของ ฉลวย หล่องบุศรี (2553) กล่าวว่า “...ด้านอารมณ์ เนื่องจากมีนักเรียนอนุบาล ถึง ประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นสิ่งที่ ลำบากใจสำหรับเราอย่างยิ่ง เพราะเด็กอนุบาล 1-2 อยู่กับครอบครัว มาอยู่แล้วมีปัญหา

ผู้ปกครองตามมาป้อนข้าวที่โรงเรียน โดยเป็น อนุบาล 1-2 ประถมศึกษาปีที่ 1-2 ได้นิเทศครูให้พยายามอย่าใช้อารมณ์กับนักเรียน พยายามใช้ความเป็นครูเป็นพ่อแม่ ให้นักเรียนมีเหตุผล

นักเรียนมีสุขภาพจิตที่ดี สามารถควบคุมอารมณ์ได้ มีทักษะด้านอารมณ์ มีทักษะชีวิต มีสุนทรียภาพ เห็นได้จากการศึกษาเอกสารของโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ (โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์, 2552) พบว่า มีเป้าหมายให้นักเรียนมีสุขภาพจิตที่ดี สามารถควบคุมอารมณ์ได้ มีทักษะด้านอารมณ์ มีทักษะชีวิต มีสุนทรียภาพ และสอดคล้องกับเส้นที่ คำสมหมาย (2553) กล่าวว่า “...ด้านอารมณ์ คนเราถึงจะมีสติปัญญา แต่ถ้าไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ การที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้นเป็นไปได้ยาก ดังนั้น ในส่วนนี้เราจึงพยายามให้นักเรียนของเราได้พัฒนาทักษะด้านอารมณ์ โดยใช้กิจกรรมที่เป็นกิจกรรมกลุ่ม ทักษะที่เป็นทักษะชีวิตเกี่ยวกับการดำรงชีวิตเข้ามาให้นักเรียนได้ร่วมกับเพื่อน ร่วมกับคนอื่น ให้นักเรียนได้เผชิญกับสภาพปัญหาเพื่อช่วยการแก้ปัญหา มีทักษะในการบริหารอารมณ์ตนเองไว้ใช้ในชีวิตประจำวัน...”

นักเรียนมีสุนทรียภาพทางด้านอารมณ์ เห็นได้จากการศึกษาเอกสารของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างซัน (2552) ที่มีเป้าหมายให้นักเรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยเฉพาะการควบคุมอารมณ์และการมีสุนทรียภาพทางดนตรี และดังคำกล่าวของ สุภวิษ ศรีมุงคุณ (2553) กล่าวถึงเป้าหมายด้านอารมณ์ว่า “...เด็กแตกต่างกันตามระดับช่วงชั้นแต่เราจะทำให้เด็กมีอารมณ์สุนทรีย์ด้านดนตรี อย่างไรในห้องเรียน นอกจากนี้ยังได้เสริมเรื่องดนตรี สร้างสุนทรียภาพให้นักเรียน...”

สรุปได้ว่าการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านอารมณ์ มีเป้าหมายมุ่งพัฒนาให้นักเรียนเป็นคนดี มีเหตุผลรู้จักควบคุมอารมณ์ มีการแสดงออกทางอารมณ์ได้ มีทักษะด้านอารมณ์ มีทักษะชีวิต มีสุนทรียภาพทางศิลปะและดนตรี

แนวทาง

แนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักเรียน ผู้ความเป็นเลิศด้านศิลปะ กิจกรรมที่จะพัฒนา EQ ดังศึกษาเอกสารของโรงเรียนอนุบาลขอนแก่น (2552) มีแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านอารมณ์ โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักเรียน ผู้ความเป็นเลิศด้านศิลปะ และสอดคล้องกับคำกล่าวของ ศิริลักษณ์ พิมพ์พงษ์ (2553) กล่าวว่า “...ด้านอารมณ์ EQ กิจกรรมที่จะพัฒนา EQ เด็ก คือการจัดการศึกษาโดยเข้าใจสมอง มีดนตรีสากล จากสยามกลการดนตรีนั้นเนื่องจากครูต้องการจัดทำให้เด็กเราไปชนะเลิศโดยเฉพาะเด็ก English Program หลายคนมาเป็นนักจับแอม (นางเกาะ นางเคาะ) ของวงพื้นเมือง กลางวันมีจุดให้เด็กได้ผ่อนคลาย โดยมี TV ไว้ทุกอาคาร ห้องโสตจะเปิดการ์ตูนที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ มีห้อง ICT ห้องสมุดที่เกี่ยวกับ E-Learning

ให้เด็กได้เข้าไปใช้เรากล้าพูดว่าเด็กกล้าแสดงออกเพราะบอกครูว่าห้ามคุณเด็กเพราะจะทำให้หลังสารที่สกัดความจำ ดังนั้น จึงห้ามคุณเด็ก แต่จริง ๆ ก็มีคนชอบว่าเด็ก ๆ ครู 2 คนต่อ 1 ห้อง มีการอบรมให้หลังตารางเลย จึงไม่กระทบการเรียนการสอน...”

สนับสนุนให้นักเรียน ได้มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ด้านศิลปะดนตรี และกีฬา ดังเอกสารของโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ (2552) พบว่า มีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านอารมณ์ โดยจัดกิจกรรมประกวดการวาดภาพ การประกวดดนตรีพื้นเมืองอีสาน และโรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างชื้น (2552) มีแนวทางในการพัฒนาด้านอารมณ์ โดยส่งเสริมให้นักเรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ด้านศิลปะดนตรี และกีฬา การปรับปรุงภูมิทัศน์ การสร้างแหล่งเรียนรู้ อบรมคุณธรรมจริยธรรมหน้าเสาธง เสริมสร้างกิจกรรมกลุ่มในรูปแบบชมรมหรือชุมนุม โดยเฉพาะการพัฒนาอารมณ์ และ อุดม กัสมัง (2553) กล่าวว่า “...ด้านอารมณ์ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ เป็นโรงเรียนประจำจังหวัด และจังหวัดของเราก็ได้ชื่อว่าเป็นแหล่งโปงลาง ในการสนับสนุนให้นักเรียน ได้มีสุนทรียภาพ มีการก่อตั้งวงโปงลาง 14 – 15 ปี และมีการพัฒนาให้มีชื่อเสียงทั้งประเทศ ได้รับรางวัลแชมป์ประเทศไทยครั้งล่าสุดได้ไปแสดงที่ประเทศอังกฤษ เมื่อเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา 3 – 4 วัน ก็ได้รับรางวัลถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพฯ ในงานมหกรรมโปงลางแพรวา และงานประกวด จังหวัดกาฬสินธุ์ ปี 2553 ประเภท ก. นักเรียนสามารถรำ ฟ้อน เล่นดนตรีพื้นบ้านได้นอกจากนี้ มีดนตรีสากลมีวงโยชวาทิต สตริงคอมโบ ซึ่งถือว่าครอบคลุม ดนตรีนอกจากส่งเสริมด้านสติปัญญาแล้วยังส่งเสริมให้นักเรียนมีความละมุนละม่อม แล้วอารมณ์เป็นสิ่งสำคัญ...”

การสร้างแหล่งเรียนรู้และการปรับปรุงภูมิทัศน์ ดังคำกล่าวของ ศุภวิช ศรีมุงคุณ (2553) กล่าวว่า “...แนวทางใช้พระมาสอน เชิญพระ 4 รูป มาอบรมจริยธรรมและดูแลดูแลภาวะส่วนใหญ่ นักเรียนตั้งแต่มีพระมาสอนจะอารมณ์ดีไม่ค่อยพูดคำต่อกันและเราจะมีกิจกรรมค่ายพุทธบุตร โครงการการใช้วินัยจราจร จะมีเด็กแต่งชุดจราจรไปหน้าโรงเรียน เอาเด็กไปฝึกจริง เวลา 7.30 – 8.30 น. เพื่อเป็นการฝึกอารมณ์ว่าเป็นอย่างไรบ้าง รวมทั้งมีแหล่งเรียนรู้และปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เอื้อ...”

สรุปได้ว่าแนวทางในการพัฒนานักเรียนด้านอารมณ์คือ มีหลักสูตรและกิจกรรมในการส่งเสริมทางด้านอารมณ์อย่างหลากหลาย ส่งเสริมให้นักเรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ด้านศิลปะดนตรี กีฬา จัดภูมิทัศน์และแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม จัดอบรมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อกล่อมเกลานักเรียน มีสุขภาพจิตที่ดี จัดบรรยากาศในโรงเรียนเป็นประชาธิปไตย ขอมรับการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และพัฒนาศักยภาพนักเรียนสู่ความเป็นเลิศ ด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา

กลไกเชิงนโยบาย

กลไกในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และเป็นคนดี จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตที่ดี ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เห็นได้จากการศึกษาเอกสารของโรงเรียนอนุบาลขอนแก่น (2552) พบว่า มีกลไกเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คือจัดกิจกรรมหลากหลายที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และเป็น และโรงเรียนชุมชนบ้านหนอง่างซิ่น (2552) มีกลไกเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คือ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย จัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาด้านอารมณ์ของนักเรียน และโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ (2552) มีกลไกเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คือจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตที่ดี ปลอดภัยจากโรคและสิ่งเสพติด ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และเสน่ห์ คำสมหมาย (2553) กล่าวว่า “...ด้านอารมณ์ เรามีกลไกสำคัญคือกระบวนการปรับพื้นฐาน เราวัดด้านอารมณ์ด้วยว่ามีสภาพอารมณ์อย่างไร ถ้าใครที่คิดว่าจะมีปัญหาเราจัดเก็บข้อมูลแล้วส่งต่อไปให้ครูที่ปรึกษา ซึ่งครูที่ปรึกษาจะเอาข้อมูลส่วนนี้ไปดูแลนักเรียนในส่วนที่มีปัญหาอย่างใกล้ชิด ส่วนปกติก็พัฒนาและต่อยอด...”

จัดกิจกรรมนิเทศกิจกรรมของนักเรียน ดังคำกล่าวของฉลวย หล่องบุศรี (2553) กล่าวว่า “...ผู้บริหารโรงเรียนนิเทศครูให้พยายามอย่าใช้อารมณ์กับนักเรียน พยายามใช้ความเป็นครูเป็นพ่อแม่ ให้นักเรียนมีเหตุผล ประถมศึกษาปีที่ 5-6 ไม่มีปัญหาการสอนเราใช้เครื่องช่วยสอนเนื่องจากแออัด ไม่มีปัญหาถ้าเด็กไม่ยอมเข้าห้องนี้ก็ย้ายห้องให้ โดยคุยกับครูให้เข้าใจ และ ศุภวิช ศรีมุงคุณ (2553) กล่าวว่า “...ในด้านอารมณ์ของผู้เรียน เราจะนิเทศภายในโดยการจัดกลไกเกี่ยวกับการใช้อารมณ์ของผู้เรียน ระหว่างนักเรียนและครูกิจกรรม นักเรียนกับชุมชน จะฝึกกันที่หน้าเสาธงทุกวันโดยจะมีนักเรียนส่วนหนึ่งที่เป็นกรรมการนักเรียนมาวิพากษ์วิจารณ์ การทำความสะอาดของนักเรียนแต่ละห้อง แล้วนักเรียนในห้องนั้นก็ออกมาพูดว่าหลังจากถูกวิจารณ์ว่าบริเวณของเราไม่สะอาดแล้ว มีอารมณ์อย่างไร เราจะได้สังเกตด้วย โดยครูมีการจดบันทึกไว้ด้วย โดยเราจะฝึกตั้งแต่หน้าเสาธง และจะดำเนินไปตลอด...”

สรุปได้ว่ากลไกเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านอารมณ์คือผู้บริหารมี การนิเทศภายในให้เป็นระบบ สนับสนุนงบประมาณในโครงการที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนรู้จักควบคุมอารมณ์ การแสดงออกทางอารมณ์ กระบวนการปรับพื้นฐาน ด้านอารมณ์ หลักสูตรและกิจกรรมในการส่งเสริมทางด้านอารมณ์อย่างหลากหลาย เช่นด้านศิลปะดนตรี กีฬา การจัดภูมิทัศน์และแหล่งเรียนรู้ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

4) ด้านสังคม

เป้าหมาย

เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

นักเรียนดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นคนดี มีความเอื้ออาทร ดังเอกสารของโรงเรียนอนุบาลขอนแก่น (2552) มีเป้าหมายให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตแบบวิถีไทย อยู่ในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างมีความสุข มีความเอื้ออาทรต่อกันและกัน ที่สำคัญต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม และเอกสารของส่วนโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ (2552) มีเป้าหมายให้นักเรียนดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ส่วนฉลวย หล่องบุศรี (2553) กล่าวว่า “...ด้านสังคม ครูเรา โรงเรียนเราเป็นโรงเรียนยอดนิคม โรงเรียนประจำจังหวัด เราต้องเป็นแบบอย่าง สังคมต้องให้เขาประทับใจเรา นักเรียนพยายามให้เขารู้จักสังคม เด็กห้องละ 50 คน ต้องเอื้ออาทรต่อกันและกัน และ ศิริลักษณ์ พิมพ์พงษ์ (2553) ที่กล่าวว่า “...ด้านสังคม มองภาพว่าหลายคนจากอำเภอไกล ๆ เช่น ชุมแพ โดยสารรถตู้มาส่งเด็กแล้วรอรับกลับ (เหมามา) เขาอยากได้สังคมเมือง พุดไทย เธอ ฉันทน์ คุณ สิ่งแวดล้อม อยากให้ลูกเขาเป็นผู้ดี มีสังคมที่ดี มีเพื่อนที่ดี เด็กที่มาจากรอบนอกก็จะปรับตัวเข้าหา ตอนแรกก็เกร็ง คือตามวัย เด็กบ้านนอกคือ (มีน) เด็กก็จะปรับตัว ผ้าสีขาวก็ขาวจริง ๆ ไม่มียาเสพติดแม้แต่ตัวเดียว 90% มาจากความครอบครัวข้าราชการ คหบดี ผู้มีอันจะกิน แต่พอมีกลุ่มเล็ก ๆ ที่มาแหล่งเขตบริการ เช่น เขตเทพารักษ์ มาอยู่ในกลุ่มที่เขาดี ในกลุ่มใหญ่ก็เลยปรับสภาพเป็นเด็กดีตามเขา เพราะดีมากกว่าคนชั่ว ผู้ปกครองก็ปรับสภาพตามกันหมด...” และดังคำกล่าวของ ศุภวิช ศรีมุงคุณ (2553) กล่าวว่า “...ในด้านสังคม เป้าหมาย เราต้องการให้เด็กอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ทำอย่างไรจะให้เด็กได้มีความสุข และที่สำคัญจะให้สังคมยอมรับเด็กของเราว่า ถ้าออกไปจากโรงเรียนนี้ ขอให้ไม่มีการเกรง เป้าหมายเราอาจจะสูงไปบ้าง แต่เราก็ต้องทำเต็มที่

นักเรียนเป็นพลเมืองดี รู้จักคิดวิเคราะห์ ดังคำกล่าวของ เสน่ห์ คำสมหมาย (2553) กล่าวว่า “...ด้านสังคม เป้าหมาย ให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีของชาติ และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นเด็กดี มีทักษะการดำรงตนในสังคม และทำงานร่วมกับคนอื่น การคิดวิเคราะห์ การรับรู้ข่าวสารเพื่อการวิเคราะห์ ไตร่ตรอง ไม่ใช่เพราะการเชื่ออย่างมกมาย สิ่งเหล่านี้สามารถจัดให้นักเรียนของเราได้มีทักษะเบื้องต้นในการดำรงตน...”

นักเรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน เห็นได้จากเอกสารของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองอ่างซัน (2552) มีเป้าหมายให้นักเรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

สรุปได้ว่าการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านสังคม มีเป้าหมายมุ่งพัฒนาให้นักเรียนเป็นเด็กดี มีทักษะการดำรงตนในสังคม ทำงานร่วมกับคนอื่นได้ มีการคิดวิเคราะห์ การรับรู้ข่าวสารเพื่อการวิเคราะห์ไตร่ตรอง ดำรงชีวิตแบบวิถีไทย ดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียง อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

มีความเป็นประชาธิปไตยและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม มีทักษะการทำงานด้วยกระบวนการกลุ่ม มีความเอื้ออาทรต่อกันและกัน เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม เป็นพลเมืองดีของชาติ สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างมีความสุข และมีมาตรฐาน

แนวทาง

แนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านสังคม มีกิจกรรมที่หลากหลาย ดังจะเห็นได้จากการศึกษาเอกสารของโรงเรียนอนุบาลขอนแก่น (2552) มีแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านสังคม โดยจัดกิจกรรมการเข้าค่ายลูกเสือ-ยุวกาชาด กิจกรรมนำชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรม 5 ส และโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ (2552) มีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านสังคม โดยมีกิจกรรมวันสิ่งแวดล้อมโลก กิจกรรมพัฒนาทักษะสู่การดำรงชีวิตประจำวัน กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ฝึกทักษะการทำงานด้วยกระบวนการกลุ่ม

การจัดปัจจัยและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา ดังคำกล่าวของ ฉลวย หล่องบุศรี (2553) กล่าวว่า “...ด้านสังคม ได้รับความร่วมมือและใช้บริการสังคมอย่างดียิ่ง จึงพยายามจัดห้องที่让孩子ได้มีที่นั่งเล่น เตะฟุตบอล ออกกำลังกาย ได้พักผ่อน ครูต้องกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด ผู้ปกครองให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง

จัดกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการพัฒนา ดังคำกล่าวของเสนห์ คำสมหมาย (2553) กล่าวว่า “...ด้านสังคม เรามองว่าการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนั้น คนที่มีสติปัญญาที่เก่ง ส่วนหนึ่งมักมีคติที่เป็นโลกของตนเอง โรงเรียนของเราจึงให้ความสำคัญกับคตินี้มาก เพื่อให้ให้นักเรียนเหล่านี้ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม คณะกรรมการบริหารโรงเรียน เรามีสภาพองค์กรนักเรียนที่จะเป็นต้นแบบในการทำงานร่วมกัน ต้นแบบในการดำรงตน ในสังคม ต้นแบบในการรับผิดชอบต่อสังคม...” และสอดคล้องกับคำกล่าวของ อุดม กัสมัง (2553) ที่กล่าวว่า “...ด้านสังคม เรามีชมรม 120 ชมรม นอกจากกิจกรรมประจำแล้วให้นักเรียนได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น การทำงานกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ทักษะด้านสังคมในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ถ้านักเรียนอยู่กับคนอื่นแล้วไม่รู้จักหน้าที่ ไม่รู้จักบทบาทตนเอง แล้วก็คงจะยากที่จะให้เขาไปอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การรู้จักสังคม การรู้จักขอบคุณ ขอโทษ ให้อภัย เสียสละ ความรับผิดชอบสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่โรงเรียนได้สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนได้มีทักษะทางสังคมและทักษะชีวิต ได้เช่นเดียวกัน...”

ส่งเสริมให้อยู่ร่วมและการมีส่วนร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังจะเห็นได้จากการศึกษาเอกสารของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างซัน (2552) พบว่ามีแนวทางในการพัฒนาด้านสังคม โดยมีกิจกรรมเสริมสร้างให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข กิจกรรมเข้าร่วมกับชุมชน การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น การอบรมคุณธรรมจริยธรรม และ ศุภวิช ศรีมุงคุณ (2553) กล่าวว่า “...ด้านสังคม เราเน้นหนักมาก คือจะให้นักเรียนเข้าไปร่วมกิจกรรมในหมู่บ้านที่สังคมจัดขึ้น พยายามให้เด็กไปสัมผัสของจริง เช่น งานประเพณี งานบุญต่าง ๆ ให้เด็กไปสัมผัสชาวบ้าน ช่วยเหลือชาวบ้านให้ความรู้ชาวบ้าน คือ ช่วงแรกให้ความรู้ ช่วง 2 ช่วยเรื่องการประดับตกแต่ง ตัวอย่างเช่น งานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ได้มอบทองคำ จะเป็นฝีมือของนักเรียนส่วนมาก ไม่ว่าจะเป็ประเพณีในหมู่บ้านที่จัดขึ้น โดยเฉพาะเราจะไปเป็นผู้นำในด้านการให้ความรู้ เช่น การสอนพานบายศรี โดยนักเรียนเป็นวิทยากรให้ชาวบ้านเข้าร่วมเป็นผู้เรียนรู้ การผูกผ้าต่าง ๆ ซึ่งทำให้เราได้จากชุมชนมาก...”

สรุปได้ว่าการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านสังคม มีแนวทางด้วยการจัดหลักสูตรและกิจกรรมที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จัดบรรยากาศในโรงเรียนให้นักเรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จัดกิจกรรมที่หลากหลาย ปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี มีการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนและองค์กรอื่น จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้รู้จักสืบสานประเพณี การดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ปลูกฝังคุณลักษณะที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

กลไกเชิงนโยบาย

กลไกในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

มีหลักสูตรที่ส่งเสริมการพัฒนาในด้านการดำรงชีวิต จะเห็นได้จากการศึกษาเอกสารของโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ (2552) ได้เสนอกฎกลไกเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนคือ จัดกิจกรรมและหลักสูตรพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิตประจำวันและดำรงตนแบบเศรษฐกิจพอเพียง และจากการศึกษาเอกสารของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างซัน (2552) ได้เสนอกฎกลไกเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คือ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะทางด้านอาชีพและมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จัดกิจกรรมที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความเป็นไทย สืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นดำรงชีวิตแบบวิถีไทย อยู่ในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างมีความสุข จะเห็นได้จากการศึกษาเอกสารของโรงเรียนอนุบาลขอนแก่น (2552) ได้เสนอกฎกลไกเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คือ จัดกิจกรรมที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความเป็นไทย สืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้านและ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นดำรงชีวิตแบบวิถีไทย อยู่ในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างมีความสุข โดยการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น

จัดกิจกรรมให้มีปัจจัยที่ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาคุณภาพด้านสังคม ดังคำกล่าวของ ฉลวย หล่องบุศรี (2553) กล่าวว่า “...ด้านสังคม ส่งเสริมให้ได้รับความร่วมมือและใช้บริการสังคมอย่างดียิ่ง ยกตัวอย่าง เช่น ห้องบัวเหนือน้ำ ทุกหน่วยงานมาใช้ ครูเรา โรงเรียนเราเป็นโรงเรียนยอดนิยม โรงเรียนประจำจังหวัด เราต้องเป็นแบบอย่าง สังคมต้องให้เขาประทับใจเรานักเรียนพยายามให้เขารู้จักสังคม เด็กห้องละ 50 คน ต้องเอื้ออาทรต่อกันและกัน เพราะมันเป็นสังคมที่ใหญ่มาก จึงพยายามจัดห้องที่ให้เด็กได้มีที่นั่งเล่น ตะมุตะบอล ออกกำลังกาย ได้พักผ่อนครูต้องกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด ผู้ปกครองให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง...” สอดคล้องกับ สุภวิษ ตรีมุงคุณ (2553) กล่าวว่า กลไกเชิงนโยบาย เราใช้วิธีการในการให้เด็กได้พบกับตัวเอง ค้นพบตัวเองว่าทำอะไรถ้าเราเป็นผู้ใหญ่ในสังคม เราถึงจะอยู่ในสังคมได้อย่างดี อย่างแรกจะให้นักเรียนตั้งแต่ช่วงชั้นที่ 2 ขึ้นไป เขียนประวัติของครอบครัว ปัญหาของครอบครัว จากนั้นให้เด็กได้นำเสนอวิธีการแก้ไขแล้ววิพากษ์วิจารณ์กันขึ้น แล้วได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และจากการศึกษาเอกสารของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างชิ้น (2552) ได้เสนอกลไกเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คือจัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สรุปได้ว่ากลไกเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านสังคม ดำเนินการโดยจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความเป็นไทย สืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นดำรงชีวิตแบบวิถีไทย อยู่ในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างมีความสุข โดยการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น จัดกิจกรรมและหลักสูตรพัฒนาผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ในการดำรงชีวิตประจำวัน และดำรงตนแบบเศรษฐกิจพอเพียง จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะทางด้านอาชีพและการเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

5) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

เป้าหมาย

เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนดี ประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงาม ถูกต้อง ตามหลักคุณธรรม ดังจะเห็นได้จากการศึกษาเอกสารของโรงเรียนอนุบาลขอนแก่น (2552) มีเป้าหมายให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนดี ประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้องตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน และดังคำกล่าวของ ฉลวย หล่องบุศรี (2553) กล่าวว่า “...ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีโครงการ SP2 ให้นักเรียนทุกชั้นไปแหล่งเรียนรู้ เช่น วัดเวฬุวัน วันแสงอรุณ เป็นต้น การไปนี้ผมให้ไปกับรถทัวร์ ทำให้คุณธรรมจริยธรรมเด็กดีมาก ยกตัวอย่าง ผมเดินตามเด็กคน

หนึ่งยกมือไหว้แล้วสวัสดีครับผู้อำนวยการ เป็นต้น ถ้าเราดีกับเขา เขาก็ดีด้วยเรา ไม่มีเด็กหนีเรียน อยู่โรงเรียนบางครั้งถึง 3 ทุ่ม ผู้ปกครองถึงมารับโทรศัพท์บอกว่าคุณครูเหนื่อยแล้ว ยังไม่เลิกงานเลย ผมจึงเอาโทรศัพท์นั้นมาเพื่อให้เด็กครู หรือผู้ปกครอง ครูเราก็ไปวัด นุ่งขาว ห่มขาว เป็นตัวอย่าง และ สอดคล้องกับ ศิริลักษณ์ พิมพ์พงษ์ (2553) กล่าวว่า ด้านคุณธรรมจริยธรรม เด็กเราจะมีพระมาพูด มาช่วยสอนประมาณ 6-7 รูป มาเป็นชั่วโมง แต่ส่วนมากจะพาเด็กไปที่วัด เช่น วัดเวฬุวัน ทุกๆ ราว 1-2 วัน หนึ่งไปเช้า-เย็นกลับ เสริมในชั่วโมงที่มีวิทยากรภายนอก...” และจากการศึกษาเอกสาร โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ (2552) มีเป้าหมายให้นักเรียนเป็นคนดีมีคุณธรรม ดังคำกล่าวของ เสน่ห์ คำสมหมาย (2553) ที่ว่า “...ด้านคุณธรรมจริยธรรม เราเป็นโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เริ่มตั้งแต่ความรับผิดชอบต่อตนเอง นักเรียนทุกคน ต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว มีความรับผิดชอบต่อสังคม และ ทำใจทุกคนต้องรับผิดชอบต่อชาติบ้านเมือง และ โรงเรียนบ้านหนองย่างชัน (2552) มีเป้าหมายให้นักเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 มีคุณธรรม/จริยธรรม

นักเรียนเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักคุณธรรมและนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน เช่น ความกตัญญูต่เวที มีเมตตา กรุณา ดังคำกล่าวของ สุภาวิช ศรีมุงคุณ (2553) กล่าวว่า “..ด้านคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนของเราเน้นในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมสูงมาก เพราะ เราได้รับเกียรติบัตรระดับประเทศ ทางวิธีพุทธดีเด่น สร้างห้องจริยธรรมในโบสถ์ โรงเรียนมี กิจกรรมภาพฝาผนังแสดงให้รู้ว่าบาปบุญคุณโทษเป็นอย่างไร โดยจะเป็นแหล่งเรียนรู้ไปในตัวที่สำคัญ กิจกรรมฝาผนังเราจะไม่เขียนตัวหนังสือ เราจะให้เด็กได้ศึกษา สอบถาม แล้วไปศึกษาค้นคว้าเอา ว่าเรื่องนั้นมันเป็นอย่างไรมา นักเรียนตั้งแต่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต้อง ผ่านห้องนี้ เราจึงจัดตารางเรียนไว้เลยว่า วันไหน ห้องไหนเข้าเรียน เข้ามานั่งสมาธิ - เรียนรู้ นอกจากนี้ยังส่งเสริมวัฒนธรรมในการเคารพ น้อมไหว้ที่ พี่ไหว้น้อง โดยเฉพาะตอนเข้าก่อนขึ้น ห้องเรียน ทุกคนเจอกันต้องไหว้กัน ไหว้ทุกรุ่นเป็นคุณธรรม ที่สำคัญที่ปลูกฝังให้เด็กนำไปใช้ที่ บ้านด้วย

สรุปได้ว่าการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม มีเป้าหมายให้นักเรียน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงาม ถูกต้อง ตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน และเป็นที่ยอมรับของสังคม

แนวทาง

แนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

การจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมที่หลากหลายโดยใช้ประสบการณ์จริงในชุมชน ดังจะเห็นได้จากการศึกษาเอกสารของโรงเรียนอนุบาลขอนแก่น (2552) พบว่า มีแนวทางการ

พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยมีกิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมคุณธรรมปัญญา กิจกรรมโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ กิจกรรมอ้อมทรัพย์เพื่อพ่อ และดั่งคำกล่าวของ อดวย หล่องบุศรี (2553) กล่าวว่า “...ทางโรงเรียนพยายามให้เด็กไปสัมผัสของจริง เช่น งานประเพณี งานบุญ ต่างๆ ให้เด็กไปสัมผัสชาวบ้าน ช่วยเหลือชาวบ้านให้ความรู้ชาวบ้าน คือ ช่วงแรกให้ความรู้ ช่วง 2 ช่วยเรื่องการประดับตกแต่ง...” และจากการศึกษาเอกสารของโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ (2552) พบว่ามีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยจัดโครงการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและค่านิยมที่ถูกต้อง และเสน่ห์ คำสมหมาย (2553) กล่าวว่า “...นักเรียนทุกคนต้องรับผิดชอบตนเอง ต่อครอบครัว ต่อสถาบัน ต่อชุมชน ต่อชาติ เรามีกิจกรรมอย่างมากมายที่จะส่งเสริมเขาไม่ว่าจะเป็น พาเข้าค่าย การจัดค่ายโครงการสถานักเรียน จัดโครงการคนดีศรีกาฬสินธุ์ นักเรียนที่ทำความดีที่เก็บของได้จะได้รับการยกย่อง เชิดชู ชื่นชม ชมเชยที่หน้าเสาธง เพื่อให้เด็กนักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม...” และสอดคล้องกับ อุดม กัสมัง (2553) ที่กล่าวว่า “...ด้านคุณธรรมจริยธรรม ได้ตระหนักถึงความสำคัญของด้านคุณธรรมจริยธรรม จำเป็นอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันเพราะ โลกไร้พรมแดนกระแสไหลบ่าของโลกตะวันตกเข้ามาอย่างไม่ขาดสาย ดังนั้นการที่นักเรียนของเราจะมีเฉพาะสติปัญญา ICT อย่างเดียวก็น่าจะไม่มีความสุข ดังนั้น ในฐานะประเทศไทย นับถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติเราจึงพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม มีจริยธรรม มีความประพฤติที่ดีงามไม่ทิ้งแบบอย่างความเป็นไทย พยายามให้นักเรียนได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตัวเอง ยกตัวอย่างเช่น ในแต่ละวันนักเรียนโดยสถานักเรียน เขาจะเป็นผู้ออกแบบการจัดกิจกรรมหน้าเสาธง โดยคณะนักเรียนเขาเอง เป็นผู้เป็นพิธีกร ประชาสัมพันธ์ว่ามีกิจกรรมอะไร สารอะไร มีการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมอย่างประจำปีโดย และอีกส่วนหนึ่งคือเราได้ดูแลไปยังโรงเรียนอื่น ๆ ที่เขาขาดแคลนนั่นก็คือตั้งแต่ ผู้อำนวยการเสน่ห์ คำสมหมาย มาดำรงตำแหน่งเรามีโครงการโรงเรียนพี่โรงเรียนน้องซึ่งเป็นโครงการของสมเด็จพระเทพฯ โครงการพระราชดำริ ที่เรียกว่า School twining มีโรงเรียนน้อง 2 โรงเรียนที่จังหวัดอุบลราชธานี โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านปากลาน และบ้านแก่งเสือโลก ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาเราสนับสนุนทางวิชาการ คนตรีพื้นบ้านโปงลาง งบประมาณ เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ยารักษาโรคให้เขา หลังจากนั้นให้โรงเรียนน้องมาเยี่ยมโรงเรียนพี่ ซึ่งงบประมาณมาจากโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ ทั้งหมด ครั้งละ 2 หมื่น พาไปดูพิพิธภัณฑ์สิรินธรเพื่อเปิดโลกทัศน์ และในปีนี้น่าท่าน ผู้อำนวยการและนักเรียนก็ได้ไปเยี่ยม และรับเสด็จสมเด็จพระเทพฯด้วยเหมือนกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเราในฐานะที่เป็นโรงเรียนที่มีบุคลากร งบประมาณพร้อม ก็ไม่ทอดทิ้งโรงเรียนน้องที่ขาดโอกาส จะดูแลในระดับหนึ่ง นอกจากนี้การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนก็พยายามที่จะอบรมนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีความเมตตา โอบอ้อมอารี อย่างสม่ำเสมอ ระเบียบวินัย การแต่งกาย การเคารพ ผู้หลักผู้ใหญ่

หรือแขกที่มาเยือน เราพยายามอบรมให้นักเรียนมีสิ่งเหล่านี้ติดตัวไปตลอดชีวิต เพราะเราเรียนรู้จากนักเรียนที่มีความเข้มแข็งด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียวไม่สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงต้องให้เขามีคุณธรรมจริยธรรมด้วย...”

การสอดแทรกคุณธรรมในกระบวนการจัดการเรียนรู้และในวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันในโรงเรียน ดังจะเห็นได้จากการศึกษาเอกสารของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างชิ้น (2552) พบว่า มีแนวทางในการพัฒนา ด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยจัดการเรียนการสอนที่แทรกคุณธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมแข่งขันทำความดี การเข้าค่ายพุทธบุตร-พุทธธรรม กิจกรรมไหว้กันหน้าเสาธง และสอดคล้องกับคำกล่าวของ ศุภวิช ศรีมุงคุณ (2553) กล่าวไว้ว่า “...ทางโรงเรียนได้นิมนต์พระมาสวดเป็นประจำทุกปี 3 ปีแล้ว โดยขอความร่วมมือไปยังจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วัดพระธาตุพนม โรงเรียนเราเป็นโรงเรียนเครือข่ายของมหาวิทยาลัย เราจัดโครงการเข้าค่ายคุณธรรมต่าง ๆ โดยจะให้พระวิทยากรที่นิมนต์มา ที่มีวิธีการอบรมทั้งเชิงบวกและเชิงลบ โดยพระจะใช้วิธีเชิญพ่อแม่ ผู้ปกครองมาแล้วคำครูและผู้ปกครองนักเรียนก็จะส่งสารครูและผู้ปกครอง แต่บางครั้งผู้ปกครอง นักเรียนก็รับไม่ได้ (บางวิธีการ) บางคณะที่มาสอนแบบเดินจงกรม แบบทั่วไป เปรียบเทียบกัน...”

สรุปได้ว่าการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม มีแนวทางดังนี้คือ ส่งเสริมการมีกิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมคุณธรรมปัญญา กิจกรรมโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ กิจกรรมออมทรัพย์เพื่อพ่อ จัดโครงการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม วัฒนธรรมและค่านิยมที่ถูกต้อง จัดการเรียนการสอนที่แทรกคุณธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมแข่งขันทำความดี การเข้าค่ายพุทธบุตร-พุทธธรรม กิจกรรมไหว้กันหน้าเสาธง

กลไกเชิงนโยบาย

กลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนคือ

จัดกิจกรรมยกระดับคุณภาพในการปลูกฝังลักษณะที่พึงประสงค์ให้ผู้เรียนเป็นคนดีอย่างหลากหลาย โดยมีการร่วมมือกับหลาย ๆ ฝ่าย เช่น โครงการงานคุณธรรม ดังจะเห็นได้จากการศึกษาเอกสารของโรงเรียนอนุบาลขอนแก่น (2552) ได้เสนอกฎกลไกเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนี้ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่หลากหลายในการปลูกฝังลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดในตัวผู้เรียน และผู้เรียนเป็นคนดี รวมทั้งการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่นเพื่อพัฒนาผู้เรียน ส่วนโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ (2552) ได้เสนอกฎกลไกเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนี้ ส่งเสริม สนับสนุนและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานทางราชการ ชุมชนและท้องถิ่นที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีคุณธรรม จัดกิจกรรมที่หลากหลาย และ โรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างชิ้น (2552) ได้เสนอกฎกลไกเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนคือ ส่งเสริม/พัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้มี

คุณธรรมจริยธรรม และร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ส่งเสริมและแสวงหาความช่วยเหลือ ความร่วมมือจากชุมชนและองค์กรอื่น ๆ ในการพัฒนาด้านคุณธรรม และศุภวิช ศรีมิ่งคุณ (2553) กล่าวว่า “...ได้ส่งเสริมให้มีวิทยากรภายนอก โดยนิมนต์พระมาเป็นหลัก วันหยุดสุดสัปดาห์ วันพฤหัสบดี ช่วงชั้น ที่ 1-2 วันศุกร์ช่วงชั้นที่ 3-4 และมีชมศึกษา เพราะไม่มีหอประชุม ทุกครั้งจะต้องมีครูเฝ้า นิตานคุณธรรม มีหลักฐานเอกสาร บางครั้งก็แต่งนิตานเอง.และมีกิจกรรมโครงการคุณธรรม...”

จัดกิจกรรมนิตานติดตามอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องดังคำกล่าวของ ฉลวย หล่องบุศรี (2553) กล่าวว่า “...ได้นิตาน ติดตามกำกับ โดยมีส่วนร่วมและจัดทำแผนอย่างเป็นระบบ...” และเสน่ห์ คำสมหมาย (2553) กล่าวว่า “...จัดให้มีการนิตานติดตามที่เป็นระบบ มีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ที่มีส่วนได้เสีย...”

สรุปได้ว่าการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม มุ่งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม และค่านิยมที่ถูกต้อง การทำความดี การปฏิบัติตามหลักธรรม เป็นคนดี สามารถดำรงชีวิตแบบวิถีไทย อยู่ในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างมีความสุข มีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพด้วย การมีกิจกรรมที่หลากหลายในการส่งเสริมด้านคุณธรรม เช่น การออมทรัพย์ โครงการด้านคุณธรรมจริยธรรม ฯลฯ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน การสร้างแรงจูงใจ ในทำความดี มีแผนการนิตาน ติดตามที่เป็นระบบ

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาคุณภาพนักเรียนด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านคุณธรรมและจริยธรรมของสถานศึกษาแต่ละแห่งมุ่งเน้นพัฒนา ให้นักเรียนมีคุณภาพที่สมดุลทุกส่วน โดยส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรง มีน้ำหนักร่างกายสูงตามเกณฑ์มาตรฐานมีบุคลิกภาพที่ดี ปลอดจากสารเสพติดและโรคเอดส์ มีทักษะการคิด รักการอ่าน มีความเป็นเลิศด้านวิชาการ รู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ รู้จักคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ มีเหตุผล และใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ดำรงชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียง อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความเป็นประชาธิปไตยและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข มีคุณธรรมจริยธรรม รู้จักการออม และมีค่านิยมที่ถูกต้อง มีการทำความดีและการปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา

1.4 ผลการสังเคราะห์ข้อค้นพบ

จากการศึกษาเชิงสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และการศึกษาพหุกรณี ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญ เพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพ การเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 รายละเอียดดัง ตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

ข้อ ที่	ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็น ร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูล		
		การศึกษา เชิงสำรวจ	การสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ	การศึกษา พหุกรณี
ด้านร่างกาย				
ก. เป้าหมาย				
1	มีน้ำหนักตามเกณฑ์มาตรฐาน เช่น นักเรียนชาย-หญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมือน้ำหนัก 29 กิโลกรัม และ 32 กิโลกรัม นักเรียนชาย-หญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้องมือน้ำหนัก 46 กิโลกรัม และ 44 กิโลกรัม	✓	✓	✓
2	มีส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน เช่น นักเรียนชาย-หญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมีส่วนสูง 140 เซนติเมตร และ 143 เซนติเมตร นักเรียนชาย-หญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้องมีส่วนสูง 163 เซนติเมตร และ 154 เซนติเมตร	✓	✓	✓
3	มีสุขภาพอนามัยแข็งแรงและออกกำลังกายสม่ำเสมอ	✓	✓	✓
4	การแต่งกายสะอาดเป็นระเบียบและถูกต้องตามกาลเทศะ	✓	✓	✓
5	เห็นคุณค่าและความสำคัญของการออกกำลังกาย	✓	✓	✓
6	เห็นคุณค่าและความสำคัญของการการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย	✓	✓	✓
7	การมีความรู้และเข้าใจหลักการในการพัฒนาด้านร่างกาย	✓	✓	✓

ตารางที่ 23 ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อ ที่	ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็น ร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูล		
		การศึกษา เชิงสำรวจ	การสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ	การศึกษา พหุกรณี
ด้านร่างกาย				
ข. แนวทาง				
1	การมีหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาทางร่างกาย	✓	✓	✓
2	การจัดบรรยากาศในสถานศึกษาที่ผ่อนคลาย สะอาดถูกสุขลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้	✓	✓	✓
3	การเอาใจใส่ดูแลเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัย และภาวะโภชนาการของนักเรียน	✓	✓	✓
4	การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี และเจริญเติบโต สมวัย	✓	✓	✓
5	การจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมด้านร่างกายให้ถูกต้องตามหลักการออกกำลังกาย	✓	✓	✓
6	การส่งเสริมการพัฒนาการทางสุขภาพและพัฒนาการทางการเคลื่อนไหว	✓	✓	✓
7	การสร้างภูมิคุ้มกันโรค	✓	✓	✓
8	ส่งเสริมการรับประทานอาหารกลางวันที่มีสารอาหารครบหมู่และในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของร่างกาย	✓	✓	✓
9	การอยู่ในโรงเรียนที่สะอาด มีความปลอดภัยและไม่มีเสียงรบกวน	✓	✓	✓
10	การได้อยู่ในที่ที่แสงสว่างส่องถึงหรือส่องผ่านไป การได้รับอากาศที่บริสุทธิ์ ไม่มีกลิ่นเหม็น ปราศจากสารพิษต่าง ๆ	✓	✓	✓
11	การได้ดื่มน้ำสะอาด และมีน้ำใช้เพียงพอ	✓	✓	✓

ตารางที่ 23 ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อ ที่	ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็น ร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูล		
		การศึกษา เชิงสำรวจ	การสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ	การศึกษา พหุกรณี
ด้านร่างกาย				
ค. กลไกเชิงนโยบาย				
1	การแข่งขันกีฬาภายใน/ภายนอกสถานศึกษา	✓	✓	✓
2	การส่งเสริมสุขภาพนักเรียน	✓	✓	✓
3	กิจกรรมการบริหารตอนเช้า/การออกกำลังกาย	✓	✓	✓
4	โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ/การส่งเสริมความรู้ด้าน สุขภาพ	✓	✓	✓
5	โครงการอาหารกลางวันยั่งยืน/และส่งเสริมโภชนาการ	✓		✓
6	การพัฒนาอนามัยโรงเรียนและสิ่งแวดล้อม	✓		✓
7	การแปร่งฟันหลังอาหาร	✓		✓
8	โครงการนิเทศภายใน		✓	✓
9	โครงการพัฒนาครูคู่มืออาชีพ		✓	✓
10	โครงการเครือข่ายส่งเสริมสุขภาพ		✓	✓
ด้านสติปัญญา				
ก. เป้าหมาย				
1	การพูด สื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้ชัดเจน น่าสนใจ และเนื้อหาสาระถูกต้อง	✓	✓	✓
2	สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสร้างความสัมพันธ์ ที่ดีกับผู้อื่น	✓	✓	✓
3	มีความสามารถในการคิดหาเหตุผล คิดวิเคราะห์ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	✓	✓	✓
4	ความสามารถในการตัดสินใจและเลือกแนวทางการ แก้ปัญหา	✓	✓	✓
5	มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์ที่โรงเรียน กำหนดไว้	✓	✓	✓

ตารางที่ 23 ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อ ที่	ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็น ร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูล		
		การศึกษา เชิงสำรวจ	การสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ	การศึกษา พหุกรณี
ด้านสติปัญญา				
ข. แนวทาง				
1	โรงเรียนมีครูเข้าใจลักษณะธรรมชาติของเด็กภายใต้ ความรับผิดชอบของตน และมีข้อมูลนักเรียนเป็น รายบุคคล	✓	✓	✓
2	โรงเรียนจัดกิจกรรมตอบสนองความต้องการและ ความสนใจของเด็กตามวัยต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุม และเหมาะสม	✓	✓	✓
3	โรงเรียนจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ภายใต้บรรยากาศที่ผ่อนคลายและอบอุ่น	✓	✓	✓
4	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการ วางแผนจัดกิจกรรมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	✓	✓	✓
5	โรงเรียนจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการตาม วัยของนักเรียน	✓	✓	✓
6	การเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนา วุฒิภาวะทางสติปัญญา	✓	✓	✓
7	โรงเรียนมีกิจกรรม/หลักสูตรที่ฝึกการสร้างความรู้สึ ที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นที่อยู่รอบตัว	✓	✓	✓
ค. กลไกเชิงนโยบาย				
1	การแข่งขันทักษะด้านวิชาการ	✓	✓	✓
2	การพัฒนาการคิด-วิเคราะห์	✓	✓	✓
3	ส่งเสริมรักการอ่าน	✓	✓	
4	อ่านคล่อง-เขียนคล่อง	✓		
5	กิจกรรมทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้	✓	✓	✓
6	การเข้าค่ายวิทยาศาสตร์/ค่ายวิชาการ	✓	✓	✓
7	มหกรรมวิชาการ	✓	✓	
8	การตอบปัญหาวิชาการ	✓	✓	
9	ภาษาไทยวันละคำ	✓		
10	การสอนแบบโครงงาน/การยกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	✓	✓	

ตารางที่ 23 ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อ ที่	ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็น ร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูล		
		การศึกษา เชิงสำรวจ	การสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ	การศึกษา พหุกรณี
ด้านสติปัญญา				
ค. กลไกเชิงนโยบาย				
11	ภาษาอังกฤษวันละคำ	✓	✓	✓
12	โครงการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ		✓	✓
ด้านอารมณ์				
ก. เป้าหมาย				
1	การตระหนักรู้การควบคุมอารมณ์ของตนเอง	✓	✓	✓
2	การตระหนักรู้และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น	✓	✓	✓
3	การควบคุมอารมณ์	✓	✓	✓
4	การแสดงออกทางอารมณ์	✓	✓	✓
ข. แนวทาง				
1	โรงเรียนมีกิจกรรม/หลักสูตรที่สร้างแรงจูงใจให้ตนเองมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองในแง่ดี และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้นได้	✓	✓	✓
2	โรงเรียนมีกิจกรรมการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน เป็นความสามารถในการอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกับผู้อื่น	✓	✓	✓
3	ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ถือเป็นหน้าที่ร่วมกันในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในระดับบุคคล ระดับกลุ่มและระดับองค์กร	✓	✓	✓
4	โรงเรียนเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นประชาธิปไตย ให้ความเคารพและการรับฟัง	✓	✓	✓
5	ครูช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้เข้าใจความรู้สึก อารมณ์ของตนเอง	✓	✓	✓
6	โรงเรียนมีกิจกรรมที่พัฒนาทางอารมณ์อย่างหลากหลาย เช่น การเยี่ยมบ้าน การโทรศัพท์แจ้งข่าวดีและส่งจดหมายไปทางบ้าน การเชิญผู้ปกครองมาเข้าร่วมกิจกรรม การใช้บทสนทนาประจำวันและการทักทายอย่างสม่ำเสมอ การส่งข่าวสารความสุข การฟังนักเรียนพูด และการสนับสนุนให้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ	✓	✓	✓

ตารางที่ 23 ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อ ที่	ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็น ร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูล		
		การศึกษา เชิงสำรวจ	การสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ	การศึกษา พหุกรณี
ด้านอารมณ์				
ข. แนวทาง				
7	การจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักคุณค่าในตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง ตระหนักและชื่นชมตนเองในแง่ดี	✓	✓	✓
8	การให้แรงเสริมโดยครูและผู้เกี่ยวข้อง เช่น การให้รางวัล กำลั้งใจ หรือคำชมเชย	✓	✓	✓
9	การลงโทษที่ยุติธรรม สมเหตุสมผลและสมควร	✓	✓	✓
10	การเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนา วุฒิภาวะทางอารมณ์	✓	✓	✓
11	ส่งเสริมศิลปะดนตรี/กีฬา	✓	✓	✓
12	ส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	✓	✓	✓
13	สนับสนุนการเข้าค่ายคุณธรรม	✓	✓	✓
14	จัดปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สะอาดสวยงาม	✓	✓	✓
15	ส่งเสริมการมีวินัยในโรงเรียน	✓	✓	✓
16	ส่งเสริมกิจกรรมโฮมรูม	✓		
17	ส่งเสริมการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน	✓	✓	✓
18	ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมทัศนศึกษา	✓	✓	✓
ค. กลไกเชิงนโยบาย				
1	โครงการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ		✓	✓
2	โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้		✓	✓
3	โครงการปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบ		✓	✓

ตารางที่ 23 ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อ ที่	ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็น ร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูล		
		การศึกษา เชิงสำรวจ	การสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ	การศึกษา พหุกรณี
ด้านสังคม				
ก. เป้าหมาย				
1	มีความสามารถด้านความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น	✓	✓	✓
2.	รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคมและใช้ชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข	✓	✓	✓
ข. แนวทาง				
1	โรงเรียนมีกระบวนการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่าง ตัวบุคคล	✓	✓	✓
2	โรงเรียนส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น	✓	✓	✓
3	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสร่วมทำงานกับ เพื่อนทั้งในห้องเดียวกัน หรือเพื่อนต่างห้องใน โรงเรียนเดียวกัน	✓	✓	✓
4	การส่งเสริมให้นักเรียนอยู่ร่วมกับเพื่อนอย่างมี ความสุข	✓	✓	✓
5	โรงเรียนสร้างบรรยากาศการได้รับความไว้วางใจ จากครูและเพื่อน	✓	✓	✓
6	โรงเรียนมีความเป็นประชาธิปไตย	✓	✓	✓
ค. กลไกเชิงนโยบาย				
1	การสร้างสัมพันธ์ภาพชุมชน	✓	✓	
2	กิจกรรมประชาธิปไตย	✓	✓	✓
3	วันสำคัญ	✓	✓	
4	เยาวชนอาสา/จิตสาธารณะ	✓	✓	✓
5	กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้/แนะแนว	✓	✓	
6	เยี่ยมบ้าน/ระบบดูแล	✓	✓	
7	การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน	✓	✓	✓
8	ส่งเสริมลูกเสือ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	✓	✓	
9	คนดีศรีสังคม	✓	✓	
10	ประเพณีท้องถิ่น	✓	✓	✓

ตารางที่ 23 ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อ ที่	ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็น ร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูล		
		การศึกษา เชิงสำรวจ	การสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ	การศึกษา พหุกรณี
ด้านสังคม				
ค. กลไกเชิงนโยบาย				
11	โรงเรียนสีขาว	✓	✓	
12	เข้าค่ายลูกเสือ	✓	✓	
13	โครงการนิเทศภายใน		✓	✓
14	กิจกรรมสร้างสัมพันธภาพในชุมชน		✓	✓
15	โครงการเครือข่ายสังคม		✓	✓
ด้านคุณธรรม จริยธรรม				
ก. เป้าหมาย				
1	การประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ตาม หลักคุณธรรมพื้นฐาน	✓	✓	✓
2	การประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้อง เป็นที่ ยอมรับของสังคม	✓	✓	✓
ข. แนวทาง				
1	โรงเรียนมีโครงการในด้านคุณธรรมจริยธรรม	✓	✓	✓
2	โรงเรียนมีกิจกรรมให้นักเรียน ได้ฝึกปฏิบัติจาก ตัวอย่างที่ดี	✓	✓	✓
3	โรงเรียนมีกิจกรรมปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์	✓	✓	✓
4	มีกิจกรรมการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	✓	✓	✓
5	โรงเรียนจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย	✓	✓	✓
6	โรงเรียนมีเครือข่ายบิดา มารดา ผู้ปกครอง ในการ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม	✓	✓	✓
7	การมีส่วนร่วมของบ้าน วัด และ โรงเรียนในการ พัฒนาคุณธรรม	✓	✓	✓
8	การมีโครงการหรือกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจให้นักเรียน เห็นความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม	✓	✓	✓

ตารางที่ 23 ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ต่อ)

ข้อ ที่	ข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อพัฒนาเป็น ร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย	แหล่งข้อมูล		
		การศึกษา เชิงสำรวจ	การสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ	การศึกษา พหุกรณี
ด้านคุณธรรม จริยธรรม				
ค. กลไกเชิงนโยบาย				
1	การอบรมจริยธรรม	✓	✓	✓
2	โรงเรียนวิถีพุทธ	✓	✓	✓
3	คุณธรรมนำความรู้/เศรษฐกิจพอเพียง	✓	✓	✓
4	ค่ายพุทธบุตร	✓	✓	✓
5	การเข้าวัดวันอาทิตย์	✓	✓	✓
6	สวดมนต์สุดสัปดาห์/วันสำคัญ	✓	✓	✓
7	กิจกรรมประชาธิปไตยด้านการละธรรม	✓	✓	✓
8	อบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน	✓	✓	✓
9	ตอบปัญหาธรรมะ	✓	✓	✓
10	กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี	✓		
11	โครงการการมีส่วนร่วม บ้าน วัด โรงเรียน		✓	✓
12	โครงการนิเทศอย่างมีระบบ		✓	✓
13	โครงการจัดทำแผนพัฒนาคุณธรรม		✓	✓
14	โครงการยกย่องคนดี ศรีสังคม		✓	✓
15	โครงการจัดทำแผนพัฒนาคุณธรรม		✓	✓

1.5 ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

จากการสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิ และการศึกษาพหุกรณี ผู้วิจัยนำมาจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 (ร่าง 1) ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบายตามองค์ประกอบของการยกระดับคุณภาพ

การเรียนรู้ของนักเรียน 5 ด้านคือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม รายละเอียดดังนี้

1.5.1 ด้านร่างกาย

การพัฒนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่ดีขึ้นในด้าน น้ำหนัก ส่วนสูง สุขภาพอนามัย

1) เป้าหมาย

1.1) มีน้ำหนักตามเกณฑ์มาตรฐานเช่นนักเรียนชาย-หญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมือน้ำหนัก 29 กิโลกรัม และ 32 กิโลกรัม นักเรียนชาย-หญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้องมือน้ำหนัก 46 กิโลกรัม และ 44 กิโลกรัม

1.2) มีส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน เช่น นักเรียนชาย-หญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมีส่วนสูง 140 เซนติเมตร และ 143 เซนติเมตร นักเรียนชาย-หญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้องมีส่วนสูง 163 เซนติเมตร และ 154 เซนติเมตร

1.3) มีสุขภาพอนามัยแข็งแรงและออกกำลังกายสม่ำเสมอ

1.4) การแต่งกายสะอาดเป็นระเบียบและถูกต้องตามกาลเทศะ

1.5) เห็นคุณค่าและความสำคัญของการออกกำลังกาย

1.6) เห็นคุณค่าและความสำคัญของการเลือกรับประทานอาหารที่มี

ประโยชน์ต่อร่างกาย

1.7) การมีความรู้และเข้าใจหลักการในการพัฒนาด้านร่างกาย

2) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 1

2.1) แนวทาง

การมีหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาทางร่างกาย

2.2) กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการแข่งขันกีฬาภายในและภายนอกสถานศึกษา

(2) โครงการส่งเสริมสุขภาพนักเรียน

(3) โครงการกายบริหารตอนเช้า/การออกกำลังกาย

(4) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ/การส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ

3) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 2

3.1) แนวทาง

การจัดบรรยากาศในสถานศึกษาที่ผ่อนคลาย สะอาดถูกสุขลักษณะที่เอื้อ

ต่อการเรียนรู้

- 3.2) กลไกเชิงนโยบาย
- (1) โครงการพัฒนาอนามัยโรงเรียนและสิ่งแวดล้อม
 - (2) โครงการส่งเสริมสุขภาพนักเรียน
 - (3) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ/การส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ
- 4) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 3
- 4.1) แนวทาง
- การเอาใจใส่ดูแลเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย และภาวะโภชนาการของนักเรียน
- 4.2) กลไกเชิงนโยบาย
- (1) โครงการพัฒนาอนามัยโรงเรียนและสิ่งแวดล้อม
 - (2) โครงการส่งเสริมสุขภาพนักเรียน
 - (3) โครงการแปรงฟันหลังอาหาร
 - (4) โครงการอาหารกลางวันยั่งยืน/และส่งเสริมโภชนาการ
 - (5) โครงการกายบริหารตอนเช้า/การออกกำลังกาย
 - (6) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ/การส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ
- 5) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 4
- 5.1) แนวทาง
- การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี และเจริญเติบโต สมวัย
- 5.2) กลไกเชิงนโยบาย
- (1) โครงการแข่งขันกีฬาภายในภายนอกสถานศึกษา
 - (2) โครงการแปรงฟันหลังอาหาร
 - (3) โครงการอาหารกลางวันยั่งยืน/และส่งเสริมโภชนาการ
 - (4) โครงการกายบริหารตอนเช้า /การออกกำลังกาย
 - (5) โครงการนิเทศภายใน
- 6) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 5
- 6.1) แนวทาง
- การจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมด้านร่างกายให้ถูกต้องตามหลักการออกกำลังกาย
- 6.2) กลไกเชิงนโยบาย
- (1) โครงการกายบริหารตอนเช้า/การออกกำลังกาย
 - (2) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ/การส่งเสริมความรู้ ด้านสุขภาพ

7) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 6

7.1) แนวทาง

การส่งเสริมการพัฒนาการทางสุขภาพและพัฒนาการทางการเคลื่อนไหว

7.2) กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการพัฒนาอนามัยโรงเรียนและสิ่งแวดล้อม
- (2) โครงการส่งเสริมสุขภาพนักเรียน
- (3) โครงการแปรงฟันหลังอาหาร
- (4) โครงการอาหารกลางวันยั่งยืน/และส่งเสริมโภชนาการ
- (5) โครงการกายบริหารตอนเช้า/การออกกำลังกาย
- (6) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ/การส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ

8) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 7

8.1) แนวทาง

การสร้างภูมิคุ้มกันโรค

8.2) กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการพัฒนาอนามัยโรงเรียนและสิ่งแวดล้อม
- (2) โครงการส่งเสริมสุขภาพนักเรียน
- (3) โครงการแปรงฟันหลังอาหาร
- (4) โครงการอาหารกลางวันยั่งยืน/และส่งเสริมโภชนาการ
- (5) โครงการกายบริหารตอนเช้า/การออกกำลังกาย
- (6) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ/การส่งเสริมความรู้ ด้านสุขภาพ

9) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 8

9.1) แนวทาง

ส่งเสริมการรับประทานอาหารกลางวันที่มีสารอาหารครบหมู่และในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของร่างกาย

9.2) กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการส่งเสริมสุขภาพนักเรียน
- (2) โครงการอาหารกลางวันยั่งยืน/และส่งเสริมโภชนาการ
- (3) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ/การส่งเสริมความรู้ ด้านสุขภาพ

10) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 9

10.1) แนวทาง

การได้อยู่ในที่ที่แสงสว่างส่องถึงหรือส่องผ่านไปได้ การได้รับอากาศที่บริสุทธิ์ ไม่มีกลิ่นเหม็น ปราศจากสารพิษต่าง ๆ

10.2) กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการพัฒนาอนามัยโรงเรียนและสิ่งแวดล้อม
- (2) โครงการส่งเสริมสุขภาพนักเรียน
- (3) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ/การส่งเสริมความรู้ ด้านสุขภาพ

11) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 10

11.1) แนวทาง

การได้ดื่มน้ำสะอาด และมีน้ำใช้เพียงพอ

11.2) กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการพัฒนาอนามัยโรงเรียนและสิ่งแวดล้อม
- (2) โครงการส่งเสริมสุขภาพนักเรียน
- (3) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ/การส่งเสริมความรู้ ด้านสุขภาพ

1.5.2 ด้านสติปัญญา

การพัฒนาที่มีผลต่อ ความสามารถของบุคคลที่แสดงออกในการปรับตัว การคิดหาเหตุผล การแก้ปัญหา และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

1) เป้าหมาย

- 1.1) การพูด สื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้ชัดเจน น่าสนใจ และเนื้อหาสาระถูกต้อง
- 1.2) สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น
- 1.3) มีความสามารถในการคิดหาเหตุผล คิดวิเคราะห์และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 1.4) ความสามารถในการตัดสินใจและเลือกแนวทางการแก้ปัญหา
- 1.5) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้

2) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 1

2.1) แนวทาง

โรงเรียนมีครูเข้าใจลักษณะธรรมชาติของเด็กภายใต้ความรับผิดชอบของตน และมีข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

2.2) กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการแนะแนวการศึกษา/การสอนเสริม
- (2) โครงการการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

3) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 2

3.1) แนวทาง

โรงเรียนจัดกิจกรรมตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตามวัย
ต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม

3.2) กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการแข่งขันทักษะด้านวิชาการ
- (2) โครงการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้
- (3) โครงการเข้าค่ายวิทยาศาสตร์/ค่ายวิชาการ
- (4) โครงการแนะแนวการศึกษา/การสอนเสริม
- (5) โครงการภาษาไทยวันละคำ
- (6) โครงการตอบปัญหาวิชาการ
- (7) โครงการภาษาอังกฤษวันละคำ
- (8) โครงการมหกรรมวิชาการ
- (9) โครงการสอนแบบโครงงาน/การยกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- (10) โครงการอ่านคล่อง-เขียนคล่อง
- (11) โครงการส่งเสริมรักการอ่าน
- (12) โครงการพัฒนาการคิด-วิเคราะห์

4) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 3

4.1) แนวทาง

โรงเรียนจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ภายใต้บรรยากาศที่
ผ่อนคลายและอบอุ่น

4.2) กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้
- (2) โครงการเข้าค่ายวิทยาศาสตร์/ค่ายวิชาการ
- (3) โครงการแนะแนวการศึกษา/การสอนเสริม
- (4) โครงการส่งเสริมรักการอ่าน
- (5) โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- (6) โครงการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ

1.5.3 ด้านอารมณ์

กระบวนการพัฒนาที่สามารถควบคุมการตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของตนเอง การตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ และการแสดงออกทางอารมณ์

1) เป้าหมาย

- 1.1) การตระหนักรู้การควบคุมอารมณ์ของตนเอง
- 1.2) การตระหนักรู้และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น
- 1.3) การควบคุมอารมณ์
- 1.4) การแสดงออกทางอารมณ์

2) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 1

2.1) แนวทาง

โรงเรียนมีกิจกรรม/หลักสูตรที่สร้างแรงจูงใจให้ตนเองมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองในแง่ดี และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้นได้

2.2) กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการเข้าค่ายลูกเสือ
- (2) โครงการโรงเรียนสีขาว
- (3) โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้/แนะแนว
- (4) โครงการสร้างสัมพันธ์ภาพชุมชน
- (5) โครงการเยี่ยมบ้าน/ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- (6) โครงการส่งเสริมลูกเสือ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- (7) โครงการคนดีศรีสังคม
- (8) โครงการเยาวชนอาสา/จิตสาธารณะ
- (9) โครงการนิเทศภายในอย่างเป็นทางการ

3) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 2

3.1) แนวทาง

โรงเรียนมีกิจกรรมการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันเป็นความสามารถในการอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกับผู้อื่น ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ถือเป็นหน้าที่ร่วมกันในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในระดับบุคคล ระดับกลุ่มและระดับองค์กร

3.2) กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการเข้าค่ายลูกเสือ
- (2) โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้/แนะแนว

- (3) โครงการสร้างสัมพันธภาพชุมชน
- (4) โครงการเยี่ยมบ้าน/ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- (5) โครงการส่งเสริมลูกเสือ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- (6) โครงการคนดีศรีสังคม
- (7) โครงการเยาวชนอาสา/จิตสาธารณะ
- (8) โครงการกิจกรรมประชาธิปไตย

4) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 3

4.1) แนวทาง

โรงเรียนเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นประชาธิปไตย ให้ความเคารพ

และการรับฟัง

4.2) กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการกิจกรรมประชาธิปไตย
- (2) โครงการส่งเสริมลูกเสือ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- (3) โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- (4) โครงการปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบ

5) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 4

5.1) แนวทาง

ครูช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้เข้าใจความรู้สึก อารมณ์ของตน

5.2) กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้/แนะแนว
- (2) โครงการเยี่ยมบ้าน/ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- (3) โครงการส่งเสริมลูกเสือ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- (4) โครงการคนดีศรีสังคม
- (5) โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน
- (6) โครงการเยาวชนอาสา/จิตสาธารณะ

6) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 5

6.1) แนวทาง

โรงเรียนมีกิจกรรมที่พัฒนาทางอารมณ์อย่างหลากหลาย เช่น การเยี่ยมบ้าน การโทรศัพท์แจ้งข่าวดีและส่งจดหมายไปทางบ้าน การเชิญผู้ปกครองมาเข้าร่วมกิจกรรม การใช้บทสนทนาประจำวันและการทักทายอย่างสม่ำเสมอ การส่งข่าวสารความสุข การฟังนักเรียนพูด และการสนับสนุนให้ผู้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ

6.2) กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้/แนะแนว
- (2) โครงการสร้างสัมพันธภาพชุมชน
- (3) โครงการเยี่ยมบ้าน/ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- (4) โครงการวันสำคัญ
- (5) โครงการประเพณีท้องถิ่น
- (6) โครงการส่งเสริมลูกเสือ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- (7) โครงการคนดีศรีสังคม
- (8) โครงการเยาวชนอาสา/จิตสาธารณะ
- (9) โครงการกิจกรรมประชาธิปไตย

7) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 6

7.1) แนวทาง

การจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักคุณค่าในตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง
ตระหนักและชื่นชมตนเองในแง่ดี

7.2) กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการเข้าค่ายลูกเสือ
- (2) โครงการเยี่ยมบ้าน/ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- (3) โครงการส่งเสริมลูกเสือ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- (4) โครงการเยาวชนอาสา/จิตสาธารณะ

8) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 7

8.1) แนวทาง

การให้แรงเสริมโดยครูและผู้เกี่ยวข้อง เช่น การให้รางวัล คำปลอบใจ หรือ
คำชมเชย

8.2) กลไกเชิงนโยบาย

โครงการคนดีศรีสังคม

9) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 8

9.1) แนวทาง

การลงโทษที่ยุติธรรม สมเหตุสมผลและสมควร

9.2) กลไกเชิงนโยบาย

โครงการเยี่ยมบ้าน/ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

10) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 9

10.1) แนวทาง

การเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์

10.2) กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการสร้างสัมพันธภาพชุมชน
- (2) โครงการเยี่ยมบ้าน/ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- (3) โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน

1.5.4 ด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงความสามารถในด้านความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและผู้อื่นและการดำรงตนในสังคม

1) เป้าหมาย

- 1.1) มีความสามารถด้านความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น
- 1.2) รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคมและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ความสุข

2) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 1

2.1) แนวทาง

โรงเรียนมีกระบวนการสร้างสัมพันธภาพระหว่างตัวบุคคล

2.2) กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการกิจกรรมโฮมรูม
- (2) โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- (3) โครงการกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน
- (4) โครงการส่งเสริมการมีวินัยในโรงเรียน
- (5) โครงการเข้าค่ายคุณธรรม
- (6) โครงการส่งเสริมศิลปะดนตรี/กีฬาปรับปรุงภูมิทัศน์
- (7) โครงการทัศนศึกษา
- (8) โครงการนิเทศภายใน

3) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 2

3.1) แนวทาง

โรงเรียนส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น

- 3.2) กลไกเชิงนโยบาย
 - (1) โครงการกิจกรรมโฮมรูม
 - (2) โครงการส่งเสริมการมีวินัยในโรงเรียน
- 4) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 3
 - 4.1) แนวทาง

โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสร่วมทำงานกับเพื่อนทั้งในห้องเดียวกัน หรือเพื่อนต่างห้องในโรงเรียนเดียวกัน
 - 4.2) กลไกเชิงนโยบาย
 - (1) โครงการกิจกรรมโฮมรูม
 - (2) โครงการกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน
 - (3) โครงการส่งเสริมศิลปะดนตรี/กีฬาปรับปรุงภูมิทัศน์
 - (4) โครงการทัศนศึกษา
- 5) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 4
 - 5.1) แนวทาง

การส่งเสริมให้นักเรียนอยู่ร่วมกับเพื่อนอย่างมีความสุข
 - 5.2) กลไกเชิงนโยบาย
 - (1) โครงการกิจกรรมโฮมรูม
 - (2) โครงการกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน
 - (3) โครงการเข้าค่ายคุณธรรม
 - (4) โครงการส่งเสริมศิลปะดนตรี/กีฬา/ปรับปรุงภูมิทัศน์
 - (5) โครงการทัศนศึกษา
- 6) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 5
 - 6.1) แนวทาง

โรงเรียนสร้างบรรยากาศการได้รับความไว้วางใจจากครูและเพื่อน
 - 6.2) กลไกเชิงนโยบาย
 - (1) โครงการกิจกรรมโฮมรูม
 - (2) โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - (3) โครงการกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน
 - (4) โครงการส่งเสริมศิลปะดนตรี/กีฬาปรับปรุงภูมิทัศน์

- 7) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 6
 - 7.1) แนวทาง
 - โรงเรียนมีความเป็นประชาธิปไตย
 - 7.2) กลไกเชิงนโยบาย
 - โครงการกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน
- 8) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 7
 - 8.1) แนวทาง
 - การปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
 - 8.2) กลไกเชิงนโยบาย
 - (1) โครงการกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน
 - (2) โครงการส่งเสริมการมีวินัยในโรงเรียน
 - (3) โครงการเข้าค่ายคุณธรรม
- 9) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 8
 - 9.1) แนวทาง
 - การสร้างความเป็นผู้นำของนักเรียนโดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย
 - 9.2) กลไกเชิงนโยบาย
 - (1) โครงการกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน
 - (2) โครงการส่งเสริมการมีวินัยในโรงเรียน
 - (3) โครงการเข้าค่ายคุณธรรม
 - (4) โครงการส่งเสริมศิลปะดนตรี/กีฬา/ปรับปรุงภูมิทัศน์
 - (5) โครงการทัศนศึกษา
 - (6) กิจกรรมสร้างสัมพันธภาพในชุมชน
 - (7) โครงการเครือข่ายสังคม

1.5.5 ด้านคุณธรรม จริยธรรม

สภาพการเปลี่ยนแปลงคุณงามความดีที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ การประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้องตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน และการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้องเป็นที่ยอมรับของสังคม

- 1) เป้าหมาย
 - 1.1) การประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้องตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน
 - 1.2) การประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้อง เป็นที่ยอมรับของสังคม

- 2) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 1
 - 2.1) แนวทาง
โรงเรียนมีโครงการในด้านคุณธรรมจริยธรรม
 - 2.2) กลไกเชิงนโยบาย
 - (1) โครงการอบรมจริยธรรม
 - (2) โครงการค่ายพุทธบุตร
 - (3) โครงการสวดมนต์สุดสัปดาห์/วันสำคัญ
 - (4) โครงการเข้าวัดวันอาทิตย์
 - (5) โครงการอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน
 - (6) โครงการประชาธิปไตยด้านการละเมิด
 - (7) โครงการคุณธรรมนำความรู้/เศรษฐกิจพอเพียง
 - (8) โครงการตอบปัญหาธรรมะ
 - (9) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
 - (10) โครงการจัดทำแผนพัฒนาคุณธรรม
- 3) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 2
 - 3.1) แนวทาง
โรงเรียนมีกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจากตัวอย่างที่ดี
 - 3.2) กลไกเชิงนโยบาย
 - (1) โครงการค่ายพุทธบุตร
 - (2) โครงการอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน
 - (3) โครงการประชาธิปไตยด้านการละเมิด
 - (4) โครงการคุณธรรมนำความรู้/เศรษฐกิจพอเพียง
 - (5) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
- 4) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 3
 - 4.1) แนวทาง
โรงเรียนมีกิจกรรมปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 - 4.2) กลไกเชิงนโยบาย
 - (1) โครงการอบรมจริยธรรม
 - (2) โครงการค่ายพุทธบุตร
 - (3) โครงการสวดมนต์สุดสัปดาห์/วันสำคัญ

- (4) โครงการเข้าวัดวันอาทิตย์
 - (5) โครงการอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน
 - (6) โครงการประชาธิปไตยด้านการวัฒนธรรม
 - (7) โครงการคุณธรรมนำความรู้/เศรษฐกิจพอเพียง
 - (8) โครงการตอบปัญหาธรรมะ
 - (9) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
 - (10) โครงการนิเทศอย่างเป็นระบบ
- 5) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 4
- 5.1) แนวทาง
 - มีกิจกรรมการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
 - 5.2) กลไกเชิงนโยบาย
 - (1) โครงการคุณธรรมนำความรู้/เศรษฐกิจพอเพียง
 - (2) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
- 6) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 5
- 6.1) แนวทาง
 - โรงเรียนจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้กิจกรรมที่
- หลากหลาย
- 6.2) กลไกเชิงนโยบาย
 - (1) โครงการอบรมจริยธรรม
 - (2) โครงการค่ายพุทธบุตร
 - (3) โครงการสวดมนต์สุดสัปดาห์/วันสำคัญ
 - (4) โครงการเข้าวัดวันอาทิตย์
 - (5) โครงการอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน
 - (6) โครงการประชาธิปไตยด้านการวัฒนธรรม
 - (7) โครงการคุณธรรมนำความรู้/เศรษฐกิจพอเพียง
 - (8) โครงการตอบปัญหาธรรมะ
 - (9) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
- 7) แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย 6
- 7.1) แนวทาง
 - โรงเรียนมีเครือข่ายบิดา มารดา ผู้ปกครอง ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

7.2) กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการคุณธรรมนำความรู้/เศรษฐกิจพอเพียง
- (2) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
- (3) โครงการยกย่องคนดีศรีสังคม
- (4) โครงการการมีส่วนร่วม บ้าน วัด โรงเรียน

2. ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการพัฒนาตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

จากร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 (ร่างที่ 1) ผู้วิจัยได้นำเสนอต่อการสนทนากลุ่ม (focus groups discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2553 ณ ห้อง 1412 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเสร็จแล้วปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ร่างที่ 2) ต่อการสนทนากลุ่ม (focus groups discussion) เป้าหมาย เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2553 ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 ปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ร่างที่ 3) ต่อการประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2553 ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามลำดับในการพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากการตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะทั้ง 3 ครั้งนั้น ได้ใช้หลักในการพิจารณาในการคาดคะเนโอกาสความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของข้อเสนอเชิงนโยบาย ใช้เกณฑ์ความเหมาะสม (propriety) ความเป็นไปได้ (feasibility) ความสอดคล้อง (congruity) ประโยชน์ (utility) และการยอมรับ (acceptable) ดังจะนำเสนอผลจากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และการประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียดังต่อไปนี้

2.1 การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการตรวจสอบและเสนอแนะร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ร่างที่ 1) จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2553 ณ ห้อง 1412 คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 ท่าน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนิเทศการศึกษา 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนการสอน 2 ท่านผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย 2 ท่าน จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิได้ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จ ดังต่อไปนี้

2.1.1 ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเงินโยบาย

1) ควรนำเสนอ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเงินโยบาย ให้เรียง ลำดับก่อนหลัง ตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ตามผลการศึกษาเชิงสำรวจ

2) เป้าหมายแต่ละข้อ ควรแยกแนวทางที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายอย่างชัดเจน และแนวทางแต่ละข้อมีกลไกเงินโยบายแต่ละโครงการอะไรบ้าง ให้ชัดเจนทีละข้อให้เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเงินโยบายสอดคล้องกัน

3) ด้านร่างกายควรเพิ่มโครงการวิจัย โครงการพัฒนาหลักสูตร และงานวิชาการ โครงการพัฒนาภูมิทัศน์และแหล่งเรียนรู้

4) ควรตัดเรื่องการพุดอก และย้ายไปอยู่ด้านสังคม

5) กลไกเงินโยบาย ข้อ 1+2 ไม่สอดคล้องกับแนวทางข้อ 1

6) ควรหลอมโครงการที่ใกล้เคียงกันเข้าด้วยกัน เรียงลำดับใหม่ เลือเฉพาะโครงการที่มีวัตถุประสงค์หลักสอดคล้องกับเป้าหมายเท่านั้น ส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงเช่น โครงการนิเทศภายใน ควรตัดออก

7) ด้านสติปัญญาควรเพิ่มเติมโครงการที่แปลกใหม่ทันสมัย เช่น โครงการพัฒนาครู คู่มืออาชีพ โครงการ ICT – Computer โครงการสอนภาษา เวียดนาม จีนและอินเดีย โครงการสร้างเครือข่ายเชิงคุณภาพ โรงเรียนขนาดเล็ก โครงการติวเข้ม

8) ด้านอารมณ์ ควรเพิ่มโครงการพัฒนาผู้บริหารและงานวิชาการ โครงการปรองดอง สมานฉันท์ โครงการและแนวทางการศึกษา

9) ด้านอารมณ์ แนวทาง ข้อ 3 ไม่เกี่ยวกับคำอธิบาย ควรเพิ่มเป้าหมาย แนวทาง และกลไกเงินโยบายเกี่ยวกับ การมีสุนทรียภาพทางอารมณ์

10) ด้านสังคม ควรมีเรื่องเกี่ยวกับการมีวัฒนธรรม ทักษะชีวิตการเงิน ส่วนบุคคล

11) ควรปรับสำนวนให้ครอบคลุมถึงการปรับตัวเกี่ยวกับตนเอง ผู้อื่น ทักษะชีวิต การแก้ปัญหา ประเพณี สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลง

12) ด้านสังคม ควรเพิ่มโครงการหารายได้ระหว่างเรียน (เพื่อฝึกให้เด็กกล้าแสดงออก)

13) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ควรมีเรื่องเกี่ยวกับการสร้างเจตคติของผู้เรียน โครงการ ซ้ำซ้อนกันควรปรับ

14) การเขียนเป้าหมาย แนวทาง และกลไกเงินโยบาย ควรบีบให้ลึก แคบ ชัดชัดได้ ควรเป็นแนวเดียวกันจะขึ้นต้นด้วยคำนาม หรือ คำกริยา ให้ดูตัวอย่างการเขียนตามการเขียนเกณฑ์ มาตรฐาน ส่วนโครงการควรระบุกิจกรรมด้วย แต่ไม่ควรมีโครงการและกิจกรรมมากเกินไป

2.1.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จ

1) เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ตามกรอบ 5 ด้านนั้นครอบคลุมแล้วแต่การนำไปปฏิบัติให้เกิดผลนั้นจะต้องมีการควบคุม กำกับ ติดตามการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ต่อเนื่องเป็นระบบ

2) เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ตามกรอบ 5 ด้านจะสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมนั้น โรงเรียนจะต้องวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและสิ่งคุกคาม และกำหนดกรอบในการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

2.2 ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 (ร่างที่ 2)

ผลการตรวจสอบจากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2553 นั้น ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 (เป็นร่างที่ 2) ดังต่อไปนี้

2.2.1 ด้านร่างกาย

การพัฒนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่ดีขึ้น ในด้านน้ำหนัก ส่วนสูง สุขภาพอนามัย

1) เป้าหมาย 1

สุขภาพอนามัยแข็งแรงออกกำลังกายสม่ำเสมอและเห็นคุณค่าความสำคัญของการออกกำลังกาย

1.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

จัดบรรยากาศในสถานศึกษาที่ผ่อนคลาย สะอาดถูกสุขลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

กิจกรรมกายบริหาร

(2) โครงการพัฒนาอนามัยโรงเรียนและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมพัฒนาสภาพแวดล้อม

1.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี

และเจริญเติบโตสมวัย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการพัฒนาอนามัยโรงเรียนและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมพัฒนาสภาพแวดล้อม

(2) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

กิจกรรมกายบริหาร

1.3) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 3

แนวทาง

ส่งเสริมพัฒนาการทางสุขภาพและพัฒนาการทางการเคลื่อนไหว

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

กิจกรรมกายบริหาร

1.4) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 4

แนวทาง

สร้างภูมิคุ้มกันโรค

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

กิจกรรมแปร่งฟันหลังอาหาร

1.5) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 5

แนวทาง

อยู่ในที่ที่แสงสว่างส่องถึงหรือส่องผ่านไปได้ ได้รับอากาศที่บริสุทธิ์

ไม่มีกลิ่นเหม็น ปราศจากสารพิษต่าง ๆ

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการอนามัยโรงเรียนและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมสวมสุขสันต์

(2) โครงการพัฒนาภูมิทัศน์และแหล่งเรียนรู้

กิจกรรมพัฒนาภูมิทัศน์และแหล่งเรียนรู้

1.6) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 6

แนวทาง

มีน้ำดื่มสะอาด และมีน้ำใช้เพียงพอ

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

กิจกรรมจัดหาน้ำดื่มน้ำใช้

2) เป้าหมาย 2

รู้คุณค่าและความสำคัญของการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย

2.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

ส่งเสริมการรับประทานอาหารกลางวันที่มีสารอาหารครบหมู่และในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการ

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการพัฒนาหลักสูตรและงานวิชาการ

กิจกรรมพัฒนาสื่อการเรียนรู้

(2) โครงการอาหารกลางวัน

กิจกรรมอาสาสมัครเยาวชนสาธารณสุขคุ้มครองผู้บริโภค

3) เป้าหมาย 3

น้ำหนัก ตามเกณฑ์มาตรฐาน (นักเรียนชาย-หญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมีน้ำหนัก 29 กิโลกรัมและ 32 กิโลกรัม นักเรียนชาย-หญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้องมีน้ำหนัก 46 กิโลกรัม และ 44 กิโลกรัม)

3.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

มีหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาทางร่างกาย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการพัฒนาหลักสูตร

กิจกรรมพัฒนาหลักสูตร

3.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

เอาใจใส่ดูแลเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัยและภาวะโภชนาการของนักเรียน

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพนักเรียน

กิจกรรมแปร่งฟันหลังอาหาร

4) เป้าหมาย 4

ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน(นักเรียนชาย-หญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมี ส่วนสูง 140 เซนติเมตร และ 143 เซนติเมตร นักเรียนชาย-หญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้องมี ส่วนสูง 163 เซนติเมตร และ 154 เซนติเมตร)

4.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

มีหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาทางร่างกาย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการพัฒนาหลักสูตร

กิจกรรมพัฒนาหลักสูตร

4.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

เอาใจใส่ดูแลเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัย และภาวะโภชนาการของนักเรียน

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพนักเรียน

กิจกรรมกายบริหารตอนเช้า

5) เป้าหมาย 5

รู้และเข้าใจหลักการในการพัฒนาด้านร่างกาย

5.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

มีหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาทางร่างกาย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการพัฒนาหลักสูตร

กิจกรรมจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

5.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

จัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมด้านร่างกายให้ถูกต้องตามหลักการออกกำลังกาย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพนักเรียน

กิจกรรมการบริหารตอนเช้า

2.2.2 ด้านสติปัญญา

นาที่มีผลต่อ ความสามารถของบุคคลที่แสดงออกในการปรับตัว การคิดหาเหตุผล การแก้ปัญหา และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

1) เป้าหมาย 1

สามารถสื่อความคิด ผ่านการพูดเขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีการ ต่าง ๆ

1.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

จัดกิจกรรมตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็ก ตามวัยต่าง ๆ

ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการแนะแนวการศึกษา

กิจกรรมชุมนุม/ชมรม

1.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ภายใต้อาคารที่ผ่อนคลาย

และอบอุ่น

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการแข่งขันทักษะวิชาการ

กิจกรรมตอบปัญหาวิชาการ

(2) โครงการพัฒนาการคิดวิเคราะห์

กิจกรรมการสอนแบบโครงงาน

(3) โครงการส่งเสริมรักการอ่าน

กิจกรรมยอคนักอ่าน

2) เป้าหมาย 2

ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์

2.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

ครูเข้าใจลักษณะธรรมชาติของเด็ก และมีข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการแนะแนว

กิจกรรมแนะแนว

2.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

จัดกิจกรรมตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็ก ตามวัยต่าง ๆ

ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการเข้าค่ายวิชาการ

กิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

(2) โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

กิจกรรมพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตและห้องคอมพิวเตอร์

(3) โครงการติวเข้ม

กิจกรรมติวเข้ม

3) เป้าหมาย 3

ความสามารถในการคิดหาเหตุผล คิดวิเคราะห์และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

ครูเข้าใจลักษณะธรรมชาติของเด็ก และมีข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการเยี่ยมบ้าน

กิจกรรมสัปดาห์เยี่ยมบ้าน

3.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

จัดกิจกรรมตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตามวัยต่าง ๆ

ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการส่งเสริมรักการอ่าน

กิจกรรมพัฒนาห้องสมุดและมุมหนังสือ

(2) โครงการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้

กิจกรรมศึกษาแหล่งเรียนรู้

- (3) โครงการพัฒนาการคิดวิเคราะห์
กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน

4) เป้าหมาย 4

ความสามารถในการตัดสินใจและเลือกแนวทางการแก้ปัญหา

4.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

ครูเข้าใจลักษณะธรรมชาติของเด็ก และมีข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล
กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการแนะแนว

กิจกรรมสัปดาห์เยี่ยมบ้าน

4.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

จัดกิจกรรมตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตามวัยต่าง ๆ

ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการแข่งขันทักษะทางวิชาการ

กิจกรรมแข่งขันทักษะทางวิชาการ

(2) โครงการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้

กิจกรรมศึกษาแหล่งเรียนรู้

(3) โครงการพัฒนาการคิดวิเคราะห์

กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน

(4) โครงการส่งเสริมรักการอ่าน

กิจกรรมนักอ่านน้อย

2.2.3 ด้านอารมณ์

กระบวนการพัฒนาที่สามารถควบคุมการตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของตนเอง การตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ และการแสดงออกทางอารมณ์

1) เป้าหมาย 1

การตระหนักรู้การควบคุมอารมณ์ของตนเอง

1.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

มีหลักสูตร/กิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจให้ตนเองมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองในแง่ดี และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้นได้

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการพัฒนาหลักสูตรและงานวิชาการ
กิจกรรมพัฒนาหลักสูตร
- (2) โครงการโรงเรียนสีขาว
กิจกรรมป้องกันปัญหายาเสพติดและสิ่งลามก
- (3) โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
กิจกรรมตลาดนัดวิชาการ
- (4) โครงการสร้างสัมพันธ์ภาพชุมชน
กิจกรรมเยาวชนจิตอาสา
- (5) โครงการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ

1.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

จัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักคุณค่าในตนเอง รับผิดชอบต่อตนเองตระหนักและชื่นชมตนเองในแง่ดี

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการโรงเรียนสีขาว
กิจกรรมป้องกันปัญหายาเสพติดและสิ่งลามก
- (2) โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
กิจกรรมตลาดนัดวิชาการ
- (3) โครงการสร้างสัมพันธ์ภาพชุมชน
กิจกรรมเยาวชนจิตอาสา
- (4) โครงการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ

2) เป้าหมาย 2

การควบคุมและการแสดงออกทางอารมณ์

2.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง
 เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นประชาธิปไตย ให้ความเคารพและ
 การรับฟัง

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน
 กิจกรรมสถานักเรียน

2.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

เสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาคุณภาพทางอารมณ์
 กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการสร้างสัมพันธภาพชุมชน
 กิจกรรมเครือข่ายผู้ปกครอง
- (2) โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 กิจกรรมสัปดาห์เยี่ยมบ้าน

2.3) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 3

แนวทาง

จัดกิจกรรมที่พัฒนาทางอารมณ์อย่างหลากหลาย เช่น การเยี่ยมบ้าน การ
 โทรศัพท์แจ้งข่าวดี และส่งจดหมายไปทางบ้าน การเชิญผู้ปกครองมาเข้าร่วมกิจกรรม การใช้บท
 สนทนาประจำวันและการทักทายอย่างสม่ำเสมอ การส่งข่าวสารความสุข การฟังนักเรียนพูด และ
 การสนับสนุนให้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 กิจกรรมเยาวชนอาสา
- (2) โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน
 กิจกรรมสถานักเรียน

2.4) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 4

แนวทาง

ให้แรงเสริมโดยครูและผู้เกี่ยวข้อง เช่น การให้รางวัล คำปลื้มใจ หรือคำชมเชย
 กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการคนดีศรีสังคม
 กิจกรรมมอบรางวัลเยาวชนจิตอาสา

3) เป้าหมาย 3

การตระหนักรู้และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น

3.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

จัดกิจกรรมการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน สามารถอยู่ร่วมกัน และ

ทำงานร่วมกับผู้อื่น

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน

กิจกรรมสถานักเรียน

3.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

จัดกิจกรรมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม

และระดับองค์กร

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน

กิจกรรมสถานักเรียน

3.3) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 3

แนวทาง

ครูช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้เข้าใจความรู้สึก อารมณ์ของตน

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการแนะแนวการศึกษา

กิจกรรมโฮมรูม

3.4) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 4

แนวทาง

เสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาวิถีภาวะทางอารมณ์

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการสร้างสัมพันธ์ภาพชุมชน

กิจกรรมเครือข่ายผู้ปกครอง

(2) โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กิจกรรมเครือข่ายผู้ปกครอง

4) เป้าหมาย 4

มีสุนทรียภาพทางอารมณ์

4.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

จัดกิจกรรมด้านศิลปะดนตรี/นาฏศิลป์/กีฬา และนันทนาการ

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการเข้าค่าย

กิจกรรมเข้าค่ายศิลปะ/ดนตรี/นาฏศิลป์/กีฬาและนันทนาการ

(2) โครงการแนะแนวการศึกษา

กิจกรรมแนะแนว

2.2.4 ด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงความสามารถในด้านความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง และผู้อื่น และการดำรงตนในสังคม

1) เป้าหมาย 1

มีความสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

1.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

จัดกระบวนการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างตัวบุคคล

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการแนะแนว

กิจกรรมโฮมรูม

(2) โครงการประเพณีท้องถิ่น

กิจกรรมวันสำคัญ

1.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

ส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสร่วมทำงานกับเพื่อน ทั้งในห้องเดียวกันหรือเพื่อนต่างห้องในโรงเรียนเดียวกัน

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการแนะแนว

กิจกรรมโฮมรูม

(2) โครงการหารายได้ระหว่างเรียน

กิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ

1.3) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 3

แนวทาง

ส่งเสริมให้นักเรียนอยู่ร่วมกับเพื่อนอย่างมีความสุข

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน

กิจกรรมสถานักเรียน

2) เป้าหมาย 2

รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคมและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

ปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการส่งเสริมการมีวินัยในโรงเรียน

กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม

2.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

สร้างความเป็นผู้นำของนักเรียน โดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน

กิจกรรมสถานักเรียน

(2) โครงการ TOBE NUMBER ONE

กิจกรรมพัฒนาผู้นำนักเรียน

2.3) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 3

แนวทาง

สร้างบรรยากาศการได้รับความไว้วางใจจากครูและเพื่อน

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการ TOBE NUMBER ONE

กิจกรรมเด็กไทย ไกลจากยาเสพติด

2.4) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 4

แนวทาง

มีบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน

กิจกรรมสถานักเรียน

3) เป้าหมาย 3

มีทักษะชีวิต

3.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

สร้างบรรยากาศการได้รับความไว้วางใจจากครูและเพื่อน

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการส่งเสริมการมีวินัยในโรงเรียน

กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม

(2) โครงการเครือข่ายสังคม

กิจกรรมผู้นำนักเรียน

3.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

สถานศึกษามีบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน

กิจกรรมสถานักเรียน

3.3) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 3

แนวทาง

ปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการการเงินส่วนบุคคล

กิจกรรมออมทรัพย์

(2) โครงการเข้าค่ายคุณธรรม

กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม

2.2.5 ด้านคุณธรรมจริยธรรม

สภาพการเปลี่ยนแปลงคุณงามความดีที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ การประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้องตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน และการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้องเป็นที่ยอมรับของสังคม

1) เป้าหมาย 1

ประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน

1.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

จัดกิจกรรมในด้านคุณธรรมจริยธรรม

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

กิจกรรมอบรมจริยธรรม

1.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจากตัวอย่างที่ดี

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

กิจกรรมจิตอาสา

1.3) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 3

แนวทาง

จัดกิจกรรมการพัฒนา การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการประชาธิปไตยด้านคุณธรรม

กิจกรรมไหว้กันวันละครั้ง

(2) โครงการคุณธรรมนำความรู้/เศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมวิถีพอเพียง

1.4) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 4

แนวทาง

จัดการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

กิจกรรมจิตอาสา

- (2) โครงการอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน
กิจกรรมอบรมเยาวชน

1.5) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 5

แนวทาง

ส่งเสริมการมีเครือข่ายบิดา มารดา ผู้ปกครอง ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
กิจกรรมจิตอาสา

2) เป้าหมาย 2

ประพศติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้อง เป็นที่ยอมรับของสังคม

2.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

จัดกิจกรรมปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์
กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการอบรมจริยธรรม
กิจกรรมค่ายคุณธรรม
- (2) โครงการเข้าวัดวันอาทิตย์
กิจกรรมเรียนธรรมะวันอาทิตย์
- (3) โครงการอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน
กิจกรรมค่ายเยาวชน
- (4) โครงการออมทรัพย์การเงินส่วนบุคคล
กิจกรรมออมทรัพย์

2.3 การสนทนากลุ่มเป้าหมาย

การนำเสนอร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ร่างที่ 2) จากการสนทนากลุ่มเป้าหมาย
ดำเนินการเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2553 ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนา ดังนี้ 1) บุคลากรภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร และครูผู้สอน
จำนวน 9 คน 2) กลุ่มบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ จำนวน 9 คน 3) กลุ่มผู้ที่

มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น คือ คณะกรรมการสถานศึกษา พ่อแม่ และผู้ปกครอง จำนวน 9 คน รวมทั้งทั้งหมด 27 คน

ผลการตรวจสอบจากกลุ่มเป้าหมายนั้นผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงร่าง ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 (ร่างที่ 3) ดังต่อไปนี้

2.3.1 ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

1) กลุ่มบุคลากรภายในโรงเรียน

1.1) ควรเพิ่ม กิจกรรมกลุ่มสรีรบำบัดขอการทำงานในโรงเรียน กิจกรรมจิตอาสาในกลไกเชิงนโยบาย 1 ตามแนวทางข้อ 1 ของเป้าหมายที่ 1 ด้านร่างกาย โครงการปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ

1.2) โครงการส่งเสริมสุขภาพควรรวมเข้าด้วยกัน แต่เพิ่มในส่วนกิจกรรม

1.3) คำว่า พัฒนาการ ในแนวทางข้อ 3 ของเป้าหมายที่ 1 ด้านร่างกายกว้างเกินไป ควรปรับใหม่ เพิ่มกิจกรรมอาหารกลางวัน อาหารเสริมนม ในกลไกเชิงนโยบาย

1.4) ควรเพิ่มกิจกรรมจัดหาน้ำดื่ม น้ำใช้ให้เพียงพอ จัดหาเครื่องกรองน้ำ จัดหาภาชนะกรองน้ำในกลไกเชิงนโยบาย 1 แนวทาง 6 ของเป้าหมายที่ 1 ด้านร่างกาย

1.5) ควรเพิ่มกิจกรรมอาหารกลางวัน อาหารเสริมนม กายบริหารในกลไกเชิงนโยบาย 1 แนวทาง 1 และในกลไกเชิงนโยบาย 3 แนวทาง 2 ของเป้าหมายที่ 4 ด้านร่างกาย

1.6) ควรเพิ่มกิจกรรมแข่งขันกีฬา อาสาสมัครเยาวชนสาธารณสุขคุ้มครองผู้บริโภค แอโรบิกในกลไกเชิงนโยบาย 1 แนวทาง 1 และกิจกรรมการฝึกสมาธิในกลไกเชิงนโยบาย 1 แนวทาง 2 ของเป้าหมายที่ 5 ด้านร่างกาย

1.7) ควรเพิ่มกิจกรรมเข้าค่ายวิชาการในกลไกเชิงนโยบาย 1 แนวทาง 1 กิจกรรมดนตรี กีฬา นาฏศิลป์ กิจกรรมตลาดนัดวิชาการในกลไกเชิงนโยบาย 1 แนวทาง 2 กิจกรรมการสืบค้นข้อมูลในกลไกเชิงนโยบาย 2 แนวทาง 2 และกิจกรรมทำหนังสือเล่มเล็ก กิจกรรมห้องสมุดมีชีวิต ต้นไม้พูดได้ ในกลไกเชิงนโยบาย 3 แนวทาง 2 ของเป้าหมายที่ 1 ด้านสติปัญญา

1.8) ควรเพิ่มกิจกรรมการสอน โครงงาน กิจกรรมส่งเสริมเด็กปัญญาเลิศในกิจกรรมหนังสือเล่มเล็ก ขอดนังก่อ่าน ขอดนักรู้จัก กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมดีเจน้อยในกลไกเชิงนโยบาย 3 กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมพี่ช่วยน้อง เพื่อนช่วยเพื่อนในกลไกเชิงนโยบาย 2 แนวทาง 2 ของเป้าหมายที่ 3 ด้านสติปัญญา

1.9) ด้านอารมณ์ เป้าหมายที่ 3 ควรเพิ่มกิจกรรมประชาธิปไตย ในโรงเรียน กิจกรรมสถานักเรียน ในโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง กิจกรรมครู

เครือข่าย ในโครงการสร้างสัมพันธ์ภาพชุมชน กิจกรรมเยี่ยมบ้าน กิจกรรมพ่อครูแม่ครู ในโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกิจกรรมเยาวชนอาสา กิจกรรมจิตสาธารณะ ในโครงการพัฒนาผู้เรียน

1.10) ด้านสังคม เป้าหมายที่ 2 ควรเพิ่มกิจกรรมกลุ่มสี่รับผิชอบในโครงการส่งเสริมการมีวินัยในโรงเรียน กิจกรรมสถานักเรียน กีฬาสีในโครงการประชาธิปไตย ในโรงเรียน กิจกรรมประกวดร้องเพลง กิจกรรมรณรงค์ยาเสพติด ในโครงการ TOBE NUMBER ONE

1.11) ด้านสังคม เป้าหมายที่ 3 ควรเพิ่มกิจกรรมวันสำคัญในโครงการส่งเสริมการมีวินัยในโรงเรียน กิจกรรมจิตอาสาในโครงการเครือข่ายสังคม กิจกรรมธนาคาร สหกรณ์ ในโครงการการเงินส่วนบุคคล

1.12) ด้านคุณธรรมจริยธรรม เป้าหมายที่ 1 แนวทาง 3 ควรเพิ่มกิจกรรมไหว้กันวันละครั้ง น่องไหว้พี่ ในโครงการประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม กิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว กิจกรรมธนาคารความดี กิจกรรมธนาคารขยะ ขยะรีไซเคิล ปุ๋ยหมักชีวภาพ ออมทรัพย์ เข้าวัดวันพระ ในโครงการคุณธรรมนำความรู้/เศรษฐกิจพอเพียง

2) กลุ่มบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.1) ด้านร่างกาย แนวทางข้อ 1 ของเป้าหมาย 1 ควรตัดคำว่าในออก และควรเพิ่มแนวทางเกี่ยวกับการจัดประกวดกิจกรรมระหว่างสถานศึกษา และเพิ่มกิจกรรมจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านสุขภาพผู้เรียน ในกลไกเชิงนโยบาย 1

2.2) ด้านร่างกายควรปรับเป้าหมาย 3 เกี่ยวกับน้ำหนัก ไปรวมกับเป้าหมาย 4 ส่วนสูง ปรับ จากคำว่ามีแผนงาน โครงการ กิจกรรม แทนคำว่า มีหลักสูตร ปรับคำว่าเอาใจใส่ เป็นจัดระบบ ในทุกแนวทาง และเพิ่มคำว่า เฝ้าระวัง ก่อนคำว่าภาวะโภชนาการของนักเรียน

2.3) ควรเพิ่มกิจกรรมดีเจน้อยเพื่อสุขภาพ กิจกรรมแอโรบิก และกิจกรรม 5ส กิจกรรมเฝ้าระวังและป้องกันรักษาโรคในกลไกเชิงนโยบาย 2 ตามแนวทางข้อ 1 ของเป้าหมายที่ 1 ด้านร่างกาย

2.4) ควรเพิ่มกิจกรรมทดสอบสมรรถภาพทางกาย แอโรบิกเพื่อสุขภาพในกลไกเชิงนโยบาย 1 แนวทาง 1 และกิจกรรมตรวจสุขภาพนักเรียนในกลไกเชิงนโยบาย 1 แนวทาง 2 ของเป้าหมายที่ 3 ด้านร่างกาย

2.5) ควรเพิ่มกิจกรรม อาสาสมัครเยาวชนสาธารณสุขคุ้มครองผู้บริโภคปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ เลี้ยงไก่ ปลา ในกลไกเชิงนโยบาย 2 แนวทาง 1 ของเป้าหมายที่ 2 ด้านร่างกาย

2.6) ด้านที่สติปัญญา แนวทาง 1 ควรปรับจากคำว่าจัดกิจกรรม เป็นมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เป้าหมายที่ 2 ด้านสติปัญญา แนวทาง 1 ควรปรับจากครูเข้าใจลักษณะธรรมชาติของเด็ก เป็นวิเคราะห์ผู้เรียนและจัดระบบข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรปรับโครงการแนะแนวเป็น

โครงการจัดระบบข้อมูลนักเรียน เพราะจะสอดคล้องกับกิจกรรมที่กำหนด และควรเพิ่มกิจกรรมเยี่ยมบ้าน ในโครงการส่งเสริมรักการอ่าน กิจกรรมเข้าค่ายวิทยาศาสตร์ กิจกรรมเข้าค่ายในทุกกลุ่มสาระในโครงการเข้าค่ายวิชาการ กิจกรรมห้องสมุดมีชีวิตในโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และกิจกรรมติวเข้มกลุ่มสาระวิชาหลักในโครงการติวเข้ม

2.7) ควรเพิ่มกิจกรรมเยี่ยมบ้าน กิจกรรมศึกษาเด็กเป็นรายกรณี ในกลไกเชิงนโยบาย 1 แนวทาง 1 และ กิจกรรมเข้าค่ายวิชาการ กิจกรรมชมรม ในกลไกเชิงนโยบาย 1 แนวทาง 2 กิจกรรมโครงงาน กิจกรรมบูรณาการ ในกลไกเชิงนโยบาย 3 แนวทาง 2 กิจกรรมพัฒนาการสอนที่เน้นกระบวนการคิด ในกลไกเชิงนโยบาย 3 แนวทาง 2 กิจกรรมเล่านิทาน กิจกรรมวางทุกงานอ่านทุกคน กิจกรรมหนังสือเล่มเล็ก ในกลไกเชิงนโยบาย 4 แนวทาง 2 ของเป้าหมายที่ 4 ด้านสติปัญญา

2.8) ด้านอารมณ์ ควรเพิ่มกิจกรรม 3D ในโครงการโรงเรียนสีขาว กิจกรรมการไต่เวที การสนทนาวิชาการในโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมกีฬา กิจกรรมเยี่ยมบ้าน กิจกรรมวันสำคัญในชุมชน ในโครงการสร้างสัมพันธ์ภาพชุมชน

2.9) ด้านอารมณ์ เป้าหมาย 1 แนวทาง 2 ควรเพิ่มโครงการยกย่องคนดี กิจกรรมค้นหาคนดี ในกลไกเชิงนโยบายเป้าหมายที่ 3 ควรเพิ่มกิจกรรมรณรงค์การเลือกตั้ง กิจกรรมสถานักเรียน ในโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน กิจกรรมทุนการศึกษา กิจกรรมเยี่ยมบ้าน เพื่อนช่วยเพื่อนในโครงการแนะแนวการศึกษา กิจกรรมเข้าวัดทุกวันพระ กิจกรรมเยี่ยมบ้านในโครงการสร้างสัมพันธ์ภาพชุมชน กิจกรรมเยี่ยมบ้าน กิจกรรมคัดกรองนักเรียนในโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.10) ด้านสังคม เป้าหมายที่ 1 ควรเพิ่มกิจกรรมสวดมนต์สุดสัปดาห์ กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมพี่ช่วยน้อง ในโครงการโฮมรูม กิจกรรมสถานักเรียน เพื่อนช่วยเพื่อนในโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน

2.11) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ควรเพิ่มกิจกรรมครูพระในโรงเรียน ในกลไกเชิงนโยบายของเป้าหมาย 1 แนวทาง 1 ควรเพิ่มกิจกรรมโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำในกลไกเชิงนโยบายของเป้าหมาย 1 แนวทาง 4 ควรปรับกิจกรรมผู้ใหญ่บ้านนักเรียนออกเพราะไม่สอดคล้องกับแนวทางแล้วเพิ่มกิจกรรมสายสัมพันธ์แม่ลูก ในกลไกเชิงนโยบายของเป้าหมาย 2 แนวทาง 5

2.12) การเขียนเป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ควรเขียนให้ชัดเจนให้ผู้อ่านสามารถนำไปปฏิบัติได้ เช่น แนวทาง ควรขึ้นต้นด้วยคำว่า สร้าง ส่งเสริม สนับสนุน เป็นต้น

3) กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น

3.1) ด้านร่างกาย โครงการพัฒนาอนามัยโรงเรียน และสิ่งแวดล้อมควรเน้นกิจกรรมล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ส่งเสริมการออกกำลังกาย

3.2) ด้านร่างกาย แนวทางข้อ 3 ของเป้าหมายที่ 1 ควรตัดคำว่า พัฒนาการทางการเคลื่อนไหวออก และปรับมาใช้คำว่า ให้เจริญเติบโตสมวัยอย่างเหมาะสม 1 และเพิ่มกิจกรรมรำมวยไทย แอโรบิค กิจกรรมเข้าจังหวะ ในโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

3.3) ควรเพิ่มกิจกรรมติดตามนักเรียนที่เป็นโรคมุมิแพ้ ดูแลถึงบ้านกิจกรรมล้างมือล้างเท้าก่อนเข้าห้องเรียนในกลไกเชิงนโยบาย ตามแนวทางข้อ 4 ของเป้าหมายที่ 1 ด้านร่างกาย

3.4) ควรเพิ่มกิจกรรมจัดหาเครื่องกรองน้ำดื่ม ดึงเก็บน้ำฝนขนาดใหญ่ในกลไกเชิงนโยบาย ตามแนวทางข้อ 6 ของเป้าหมายที่ 1 ด้านร่างกาย

3.5) ควรเพิ่มกิจกรรมเลี้ยงสัตว์ ปลูกผักปลอดสารพิษ อาหารกลางวัน 100 เปอร์เซนต์ ในกลไกเชิงนโยบาย ตามแนวทาง 1 ของเป้าหมายที่ 2 ด้านร่างกาย

3.6) ควรเพิ่มกิจกรรมให้นักเรียนน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์รับประทานอาหารกลางวันมากเป็นพิเศษ กิจกรรมรณรงค์ให้ผู้ปกครองจัดอาหารกลางวันครบ 5 หมู่ ในกลไกเชิงนโยบาย 2 ตามแนวทาง 2 ของเป้าหมายที่ 3 ด้านร่างกาย

3.7) ควรเพิ่มกิจกรรมแม่ไม้มวยไทย แอโรบิค ในกลไกเชิงนโยบาย 1 ตามแนวทาง 2 ของเป้าหมายที่ 5 ด้านร่างกาย

3.8) ควรเพิ่มกิจกรรมพ่อครูแม่ครู ประกวดร้องเพลง แข่งขันฟ้อนรำในกลไกเชิงนโยบาย 1 ตามแนวทาง 2 ของเป้าหมายที่ 1 ด้านสติปัญญา

3.9) ควรเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้ไอซีที ในกลไกเชิงนโยบาย 1 ตามแนวทาง 1 และ 2 ของเป้าหมายที่ 3 และกิจกรรมฝึกสมาธิ ในกลไกเชิงนโยบาย 3 ตามแนวทาง 2 ของเป้าหมายที่ 3 ด้านสติปัญญา

3.10) ควรเพิ่มกิจกรรมการเข้าวัด กิจกรรมอบรมคุณธรรมนำชีวิต ในกลไกเชิงนโยบาย 2 กิจกรรมอบรมเด็กต่างโรงเรียน ในกลไกเชิงนโยบาย 3 และกิจกรรมดนตรีกีฬา ในกลไกเชิงนโยบาย 5 ตามแนวทาง 1 ของเป้าหมายที่ 1 ด้านอารมณ์

3.11) ควรเพิ่มกิจกรรมประชาธิปไตยในครัวเรือน ในกลไกเชิงนโยบาย 1 ตามแนวทาง 1 และ กิจกรรมเยี่ยมบ้านกิจกรรมวันสำคัญ และกิจกรรมเข้าร่วมประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน ในกลไกเชิงนโยบาย 1 ตามแนวทาง 2 ของเป้าหมายที่ 1 ด้านอารมณ์

3.12) ควรเพิ่มกิจกรรมจิตสาธารณะในวันสำคัญ ในกลไกเชิงนโยบาย 1 ตามแนวทาง 1 ของเป้าหมายที่ 2 ด้านสังคม

3.13) ควรเพิ่มกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว ทำปุ๋ยหมัก เลี้ยงสัตว์ ทำบัญชีรายรับรายจ่าย ในกลไกเชิงนโยบาย 3 ตามแนวทาง 3 ของเป้าหมายที่ 1 ด้านคุณธรรมจริยธรรมจาก

ข้อเสนอแนะของทั้ง 3 กลุ่ม สรุปเป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเชิงนโยบายดังนี้

- (1) ควรนำเสนอ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบายให้ชัดเจน
- (2) เป้าหมายด้านน้ำหนักและส่วนสูงควรเขียนกลไกเชิงนโยบายให้ชัดเจน ควรเพิ่มกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้การขับเคลื่อนมีประสิทธิภาพ
- (3) ด้านร่างกายควรเพิ่มกิจกรรมที่เกี่ยวกับการผ่อนคลาย การปลูกสวนป่า ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ สวนสมุนไพร
- (4) แนวทางข้อที่ 2 ของเป้าหมายข้อที่ 2 ควรใช้ข้อความว่า “จัดระบบ” น่าจะเหมาะสมกว่าคำว่า “เอาใจใส่”
- (5) กลไกเชิงนโยบาย ข้อ 3 (2.2) ไม่สอดคล้องควรตัดออก
- (6) แนวทางข้อที่ 5 ด้านร่างกาย “อยู่ในที่ที่แสงสว่างส่องถึงหรือส่องผ่านไป ได้ รับอากาศที่บริสุทธิ์ ไม่มีกลิ่นเหม็น ปราศจากสารพิษต่าง ๆ” ควรเปลี่ยนเป็น “สร้างอาคารเรียน อาคารประกอบในที่ที่เหมาะสมและเป็นระบบ”
- (7) แนวของเป้าหมายข้อที่ 2 ควรตัดคำว่า “อาหารกลางวันออก”
- (8) ควรหลอมโครงการที่ใกล้เคียงกันเข้าด้วยกัน เรียงลำดับใหม่ เลือกลเฉพาะโครงการที่มีวัตถุประสงค์หลักสอดคล้องกับเป้าหมายเท่านั้น ส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น โครงการนันทนาการ ควรตัดออก
- (9) ด้านสติปัญญาควรเพิ่มเติมกิจกรรมอีก
- (10) ด้านอารมณ์ ควรเพิ่มกิจกรรมอีก
- (11) ด้านสังคม ควรเพิ่มกิจกรรมอีก
- (12) การเขียนเป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ควรเขียนให้ชัดเจนให้ผู้อ่านสามารถนำไปปฏิบัติได้

2.2.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จ

- 1) เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ตามกรอบ 5 ด้านนั้นครอบคลุมดีแล้ว ควรมีคู่มือการนำไปสู่การปฏิบัติให้ชัดเจน
- 2) เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ตามกรอบ 5 ด้านจะสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมนั้น โรงเรียนจะต้องสร้างความเข้าใจให้ตรงกันและสร้างความร่วมมือกับทุกฝ่าย

2.2.3 ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 (ร่างที่ 3)

ผลการตรวจสอบจากการสนทนากลุ่มเป้าหมาย เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2553 นั้น ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 (เป็นร่างที่ 3) ดังต่อไปนี้

1) ด้านร่างกาย

การพัฒนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่ดีขึ้น ในด้านน้ำหนัก ส่วนสูง สุขภาพอนามัย

1.1) เป้าหมาย 1

สุขภาพอนามัยแข็งแรงออกกำลังกายสม่ำเสมอและเห็นคุณค่าความสำคัญของการออกกำลังกาย

ก. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

สร้างบรรยากาศในสถานศึกษาที่ผ่อนคลาย สะอาดถูกสุขลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

(1.1) กิจกรรมกายบริหาร

(1.2) กิจกรรมแปร่งฟันหลังอาหาร

(1.3) กิจกรรมลานกีฬา

(2) โครงการพัฒนาอนามัยโรงเรียนและสิ่งแวดล้อม

(2.1) กิจกรรมประกวดแข่งขันด้านอนามัย และสิ่งแวดล้อม

(2.2) กิจกรรมโรงเรียนน่าอยู่ น่าดู น่าชม

(2.3) กิจกรรม 5 ส

ข. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

ส่งเสริมให้นักเรียนมีร่างกายแข็งแรงมีสุขภาพอนามัยดีและเจริญเติบโตสมวัย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการพัฒนาอนามัยโรงเรียนและสิ่งแวดล้อม

(1.1) กิจกรรมพัฒนาสภาพแวดล้อม

(1.2) กิจกรรมลานพละกายบริหาร

(1.3) กิจกรรมการแข่งขันกีฬา

- (2) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
 - (2.1) กิจกรรมการบริหาร
 - (2.2) กิจกรรมแปรงฟันหลังอาหาร
 - (2.3) กิจกรรมเฝ้าระวังและป้องกันรักษาโรค

ค. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 3

แนวทาง

ส่งเสริมพัฒนาการทางสุขภาพและพัฒนาการทางการเคลื่อนไหว

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
 - (1.1) กิจกรรมการบริหาร
 - (1.2) กิจกรรมกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหาร
 - (1.3) กิจกรรมอาหารกลางวันยั่งยืน

ง. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 4

แนวทาง

สร้างภูมิคุ้มกันโรค

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
 - (1.1) กิจกรรมการบริหาร
 - (1.2) กิจกรรมแปรงฟันหลังอาหาร
 - (1.3) กิจกรรมสมุดบันทึกสุขภาพ

จ. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 5

แนวทาง

สร้างอาคารเรียน อาคารประกอบในเนื้อที่เหมาะสม และมีระบบ

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการอนามัยโรงเรียนและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
 - (1.1) กิจกรรมสวมสุขสันต์
 - (1.2) กิจกรรมดูแลรักษันส์กนิต ชีวิตท่านจะยืนยาว
 - (1.3) กิจกรรมกำจัดขยะมูลฝอย
- (2) โครงการพัฒนาภูมิทัศน์และแหล่งเรียนรู้
 - (2.1) กิจกรรมปลูกไม้ดอกไม้ประดับ
 - (2.2) กิจกรรมพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ฉ. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 6

แนวทาง

มีน้ำดื่มสะอาด และมีน้ำใช้เพียงพอ

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

(1.1) กิจกรรมกิจกรรมจัดหาน้ำดื่ม น้ำใช้เพียงพอ

(1.2) กิจกรรมจัดหาเครื่องกรองน้ำ

(1.3) กิจกรรมจัดหาภาชนะเก็บน้ำ

1.2) เป้าหมาย 2

รู้คุณค่าและความสำคัญของการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อ

ร่างกาย

ก. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

ส่งเสริมการรับประทานอาหารที่มีสารอาหารครบหมู่และในปริมาณที่

เพียงพอกับความต้องการ

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการพัฒนาหลักสูตรและงานวิชาการ

(1.1) กิจกรรมอาสาสมัครเยาวชนสาธารณสุขคุ้มครองผู้บริโภคร

(1.2) กิจกรรมปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ

(1.3) กิจกรรมเลี้ยงไก่/เลี้ยงปลา

(2) โครงการอาหารกลางวัน

(2.1) กิจกรรมอาสาสมัครเยาวชนสาธารณสุขคุ้มครองผู้บริโภคร

(2.2) กิจกรรมปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ

(2.3) กิจกรรมเลี้ยงไก่/เลี้ยงปลา

1.3) เป้าหมาย 3

น้ำหนัก ตามเกณฑ์มาตรฐาน (นักเรียนชาย-หญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมีน้ำหนัก 29 กิโลกรัมและ 32 กิโลกรัม นักเรียนชาย-หญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้องมีน้ำหนัก 46 กิโลกรัม และ 44 กิโลกรัม)

ก. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาทางร่างกาย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการพัฒนาหลักสูตร

(1.1) กิจกรรมทดสอบสมรรถภาพทางกาย

(1.2) กิจกรรมแอโรบิกเพื่อสุขภาพ

(1.3) กิจกรรมการเรียนรู้บริโภคอาหารที่มีคุณค่า

ข. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

ส่งเสริมระบบดูแลเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัยและภาวะโภชนาการของนักเรียน

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพนักเรียน

(1.1) กิจกรรมกายบริหารตอนเช้า

(1.2) กิจกรรมแปรงฟันหลังอาหาร

(1.3) กิจกรรมตรวจสุขภาพนักเรียน

1.4) เป้าหมาย 4

ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน (นักเรียนชาย-หญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมีส่วนสูง 140 เซนติเมตร และ 143 เซนติเมตร นักเรียนชาย-หญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้องมีส่วนสูง 163 เซนติเมตร และ 154 เซนติเมตร)

ก. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาทางร่างกาย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการพัฒนาหลักสูตร

(1.1) กิจกรรมกายบริหาร

(1.2) กิจกรรมอาหารกลางวัน/อาหารเสริมนม

(1.3) กิจกรรมพัฒนาหลักสูตร

ข. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

จัดระบบดูแลเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัย และภาวะโภชนาการของนักเรียน
กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพนักเรียน

(1.1) กิจกรรมการบริหารตอนเช้า

(1.2) กิจกรรมแปรงฟันหลังอาหาร

(1.3) กิจกรรมอาหารกลางวัน

1.5) เป้าหมาย 5

รู้และเข้าใจหลักการในการพัฒนาด้านร่างกาย

ก. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

มีหลักสูตร/แผนงาน/โครงการ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่
ส่งเสริมพัฒนาทางร่างกาย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการพัฒนาหลักสูตร

(1.1) กิจกรรมพัฒนาหลักสูตร

(1.2) กิจกรรมอาสาสมัครเยาวชนสาธารณสุขคุ้มครองผู้บริโภค

(1.3) กิจกรรมประกวดมาตรฐานเด็กไทย

ข. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

ส่งเสริมกิจกรรมเตรียมความพร้อมด้านร่างกายให้ถูกต้อง
ตามหลักการออกกำลังกาย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพนักเรียน

(1.1) กิจกรรมการบริหารตอนเช้า

(1.2) กิจกรรมฝึกสมาธิ

(1.3) กิจกรรมเฝ้าระวังสุขภาพ

2) ด้านสติปัญญา

การพัฒนาที่มีผลต่อ ความสามารถของบุคคลที่แสดงออกในการปรับตัว การคิดหาเหตุผล การแก้ปัญหา และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2.1) เป้าหมาย 1

สามารถสื่อความคิด ผ่านการพูดเขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีการต่าง ๆ

ก. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

ส่งเสริมกิจกรรมตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตามวัยต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการแนะแนวการศึกษา

(1.1) กิจกรรมให้คำปรึกษา

(1.2) กิจกรรมแนะแนวอาชีพ

(2) โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

(2.1) กิจกรรมพัฒนาแหล่งเรียนรู้

(2.2) กิจกรรมแหล่งเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่น

(3) โครงการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้

(3.1) กิจกรรมทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้

(3.2) กิจกรรมศึกษาแหล่งเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่น

(4) โครงการภาษาไทยและภาษาอังกฤษละคำ

(4.1) กิจกรรมภาษาไทยวันละคำ

(4.2) กิจกรรมภาษาอังกฤษวันละคำ

(5) โครงการโรงเรียน 3 ภาษา (ภาษาไทย เวียดนาม จีน)

กิจกรรมการเรียนการสอน 3 ภาษา (ภาษาไทย เวียดนาม จีน)

(6) โครงการเรียนรู้ด้วย ICT

(6.1) กิจกรรมภาษาไทยวันละคำ

(6.2) กิจกรรมภาษาอังกฤษละคำ

ผู้อ่านและผู้อ่าน

ข. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ภายใต้บรรยากาศที่

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการแข่งขันทักษะวิชาการ

(1.1) กิจกรรมตอบปัญหาวิชาการ

(1.2) กิจกรรมดนตรี/กีฬา/นาฏศิลป์/ชุมนุมตามความสนใจ

(1.3) กิจกรรมจัดนิทรรศการวิชาการ/ตลาดนัดวิชาการ

(2) โครงการพัฒนาการคิดวิเคราะห์

(2.1) กิจกรรมเข้าค่ายวิทยาศาสตร์

(2.2) กิจกรรมการสอนแบบโครงงาน

(2.3) กิจกรรมโต้วาที

(3) โครงการส่งเสริมรักการอ่าน

(3.1) กิจกรรมยอดนักอ่าน

(3.2) กิจกรรมยอดนักเล่านิทาน

(3.3) กิจกรรมประกวดคำขวัญ

2.2) เป้าหมาย 2

ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์

ก. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

วิเคราะห์ผู้เรียนและจัดระบบข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการจัดระบบข้อมูลนักเรียน

(1.1) กิจกรรมเยี่ยมบ้าน

(1.2) กิจกรรมศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี

(1.3) กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือแก่นักเรียน

ข. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

ส่งเสริมกิจกรรมตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตามวัยต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการเข้าค่ายวิชาการ

(1.1) กิจกรรมค่ายวิทยาศาสตร์

(1.2) กิจกรรมเข้าค่ายตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

(2) โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

(2.1) กิจกรรมห้องสมุดมีชีวิต

(2.2) กิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น

(2.3) กิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น

(3) โครงการติวเข้ม

(3.1) กิจกรรมติวเข้มกลุ่มสาระวิชาหลัก

(3.2) กิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น

(3.3) กิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3) เป้าหมาย 3

ความสามารถในการคิดหาเหตุผล คิดวิเคราะห์และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ก. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

วิเคราะห์ผู้เรียนและจัดระบบข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการสอนเสริม

(1.1) กิจกรรมจัดระบบข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

(1.2) กิจกรรมการสอนโครงการ

(1.3) กิจกรรมส่งเสริมเด็กปัญญาเลิศ

ข. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

ส่งเสริมกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตามวัยต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม

- (1) โครงการส่งเสริมรักการอ่าน
 - (1.1) กิจกรรมจัดทำหนังสือเล่มเล็ก
 - (1.2) กิจกรรมยอคนักอ่าน
 - (1.3) กิจกรรมยอคนักพูด
- (2) โครงการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้
 - (2.1) กิจกรรมจัดทำหนังสือเล่มเล็ก
 - (2.2) กิจกรรมยอคนักอ่าน
 - (2.3) กิจกรรมยอคนักพูด
- (3) โครงการพัฒนาการคิดวิเคราะห์
 - (3.1) กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน
 - (3.2) กิจกรรมวันสำคัญ
 - (3.3) กิจกรรมนักจัดรายการเสียงตามสายน้อย
- (4) โครงการส่งเสริมรักการอ่าน
 - (4.1) กิจกรรมวันสำคัญ
 - (4.2) กิจกรรมพี่ช่วยน้อง
 - (4.3) กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน/กิจกรรมพี่สอนน้อง

2.4) เป้าหมาย 4

ความสามารถในการตัดสินใจและเลือกแนวทางการแก้ปัญหา

ก. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

วิเคราะห์ผู้เรียนและจัดระบบข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการจัดระบบข้อมูลนักเรียน

(1.1) กิจกรรมเยี่ยมบ้าน

(1.2) กิจกรรมศึกษาเด็กเป็นรายกรณี

ข. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

จัดกิจกรรมตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตามวัย

ต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการแข่งขันทักษะทางวิชาการ
 - (1.1) กิจกรรมเข้าค่ายวิชาการ
 - (1.2) กิจกรรมชุมนุมวิชาการ
 - (1.3) กิจกรรมชมรมวิชาการ
- (2) โครงการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้
 - (2.1) กิจกรรมทัศนศึกษา
 - (2.2) กิจกรรมศึกษาแหล่งเรียนรู้
- (3) โครงการพัฒนาการคิดวิเคราะห์
 - (3.1) กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน
 - (3.2) กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะ
 - (3.3) กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
 - (3.4) กิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ
 - (3.5) กิจกรรมพัฒนาการสอนที่เน้นกระบวนการคิด
- (4) โครงการส่งเสริมรักการอ่าน
 - (4.1) กิจกรรมยอดนักอ่าน
 - (4.2) กิจกรรมวางทุกงาน อ่านทุกคน
 - (4.3) กิจกรรมหนังสือเล่มเล็ก

3) ด้านอารมณ์

กระบวนการพัฒนาที่สามารถควบคุมการตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของตนเอง การตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ และการแสดงออกทางอารมณ์

3.1) เป้าหมาย 1

การตระหนักรู้การควบคุมอารมณ์ของตนเอง

ก. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

มีหลักสูตร/กิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจให้ตนเองมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองในแง่ดี และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้นได้

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการพัฒนาหลักสูตรและงานวิชาการ
 - (1.1) กิจกรรมพัฒนาหลักสูตร

- (1.2) กิจกรรมเฝ้าระวังยาเสพติดและสิ่งลามก
- (2) โครงการโรงเรียนสีขาว
 - (2.1) กิจกรรม 3 D
 - (2.2) กิจกรรมเฝ้าระวังยาเสพติดและสิ่งลามก
- (3) โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 - (3.1) กิจกรรมการไต่เวที
 - (3.2) กิจกรรมสนทนาวิชาการ
- (4) โครงการสร้างสัมพันธ์ภาพชุมชน
 - (4.1) กิจกรรมการแข่งขันกีฬา
 - (4.2) กิจกรรมเยี่ยมบ้าน
 - (4.3) กิจกรรมวันสำคัญในชุมชน
- (5) โครงการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - (5.1) กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ
 - (5.2) กิจกรรมโฮมรูม
 - (5.3) กิจกรรมห้องเรียนนี้ไม่ใช่อารมณ์

ข. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

จัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักคุณค่าในตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง
ตระหนักและชื่นชมตนเองในแง่ดี

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการโรงเรียนสีขาว
 - (1.1) กิจกรรม 3 D
 - (1.2) กิจกรรมชุมนุม/ชมรม
- (2) โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 - (2.1) กิจกรรมไต่เวที
 - (2.2) กิจกรรมตลาดนัดวิชาการ
- (3) โครงการสร้างสัมพันธ์ภาพชุมชน
 - (3.1) กิจกรรมประเพณีท้องถิ่น
 - (3.2) กิจกรรมวันสำคัญ
 - (3.3) กิจกรรมวันสำคัญ

- (4) โครงการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - (4.1) กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ/กิจกรรมชุมนุม/กิจกรรมโฮมรูม
 - (4.2) กิจกรรมห้องเรียนนี้ไม่ใช่อารมณ์
 - (4.3) กิจกรรมเข้าค่ายพุทธศาสตร์
- (5) โครงการยกย่องคนดี
 - กิจกรรมค้นหาคนดี

3.2) เป้าหมาย 2

การควบคุมและการแสดงออกทางอารมณ์

ก. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นประชาธิปไตย ให้ความเคารพ

และการรับฟัง

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน
 - (1.1) กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน
 - (1.2) กิจกรรมสถานักเรียน

ข. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

เสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาวิถีภาวะทางอารมณ์

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการสร้างสัมพันธ์ภาพชุมชน
 - (1.1) กิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียน
 - (1.2) กิจกรรมครูเครือข่าย
 - (1.3) กิจกรรมครูภูมิปัญญาท้องถิ่น
- (2) โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - (2.1) กิจกรรมเยี่ยมบ้าน
 - (2.2) กิจกรรมวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล
 - (2.3) กิจกรรมพ่อครู แม่ครู

ค. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 3

แนวทาง

ส่งเสริมกิจกรรมที่พัฒนาทางอารมณ์อย่างหลากหลาย เช่น การเยี่ยมบ้าน การโทรศัพท์แจ้งข่าวดี และส่งจดหมายไปทางบ้าน การเชิญผู้ปกครองมาเข้าร่วมกิจกรรม การใช้บทสนทนาประจำวันและการทักทายอย่างสม่ำเสมอ การส่งข่าวสารความสุข การฟังนักเรียนพูด และการสนับสนุนให้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - (1.1) กิจกรรมลูกเสือ
 - (1.2) กิจกรรมเยาวชนอาสา
 - (1.3) กิจกรรมจิตสาธารณะ
- (2) โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน
 - (2.1) กิจกรรมสภานักเรียน
 - (2.2) กิจกรรมผู้ใหญ่บ้านนักเรียน

ง. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 4

แนวทาง

ให้แรงเสริมโดยครูและผู้เกี่ยวข้อง เช่น การให้รางวัล กำลังใจ หรือ

คำชมเชย

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการคนดีศรีสังคม
 - (1.1) กิจกรรมมอบรางวัลเยาวชนจิตอาสา
 - (1.2) กิจกรรมทุนการศึกษา

3.3) เป้าหมาย 3

การตระหนักรู้และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น

ก. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

สร้างกิจกรรมการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันความสามารถในการอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกับผู้อื่น

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน

(1.1) กิจกรรมสภานักเรียน

(1.2) กิจกรรมรณรงค์การเลือกตั้ง

(1.3) กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ

ข. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

ส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในระดับบุคคล

ระดับกลุ่มและระดับองค์กร

กลไกเชิงนโยบาย.

(1) โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน

(1.1) กิจกรรมสภานักเรียน

(1.2) กิจกรรมรณรงค์การเลือกตั้ง

ค. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 3

แนวทาง

ส่งเสริมครูให้ช่วยเหลือผู้เรียนได้เข้าใจความรู้สึก อารมณ์ของตน

กลไกเชิงนโยบาย.

(1) โครงการแนะแนวการศึกษา

(1.1) กิจกรรมทุนการศึกษา

(1.2) กิจกรรมเยี่ยมบ้าน

(1.3) กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน

ง. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 4

แนวทาง

เสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาวิถีภาวะทางอารมณ์

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการสร้างสัมพันธ์ภาพชุมชน

(1.1) กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน

(1.2) กิจกรรมเข้าวัดทุกวันพระ

(2) โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

(2.1) กิจกรรมคัดกรองนักเรียน

(2.2) กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน

3.4) เป้าหมาย 4

มีสุนทรียภาพทางอารมณ์

ก. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

ส่งเสริมกิจกรรมด้านศิลปะดนตรี/นาฏศิลป์/กีฬา และนันทนาการ

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการเข้าค่าย

(1.1) กิจกรรมเข้าค่ายศิลปะ

(1.2) กิจกรรมเข้าค่ายดนตรีและนาฏศิลป์

(1.3) กิจกรรมเข้าค่ายกีฬาและนันทนาการ

4) ด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงความสามารถในด้านความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและผู้อื่น
และการดำรงตนในสังคม

4.1) เป้าหมาย 1

มีความสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

ก. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

เสริมสร้างกระบวนการสร้างสัมพันธภาพระหว่างตัวบุคคล

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโฮมรูม

(1.1) กิจกรรมสวดมนต์สุดสัปดาห์

(1.2) กิจกรรมคนเก่งประจำสัปดาห์

(1.3) กิจกรรมพี่ช่วยน้อง

(2) โครงการประเพณีท้องถิ่น

(2.1) กิจกรรมศึกษาประเพณีท้องถิ่น

(2.2) กิจกรรมวันสำคัญ

(2.3) กิจกรรมเยาวชนอาสา

ข. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

ส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสร่วมทำงานกับเพื่อน ทั้งในห้องเดียวกัน หรือเพื่อนต่างห้องในโรงเรียนเดียวกัน

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโฮมรูม

- (1.1) กิจกรรมจิตอาสา
- (1.2) กิจกรรมกลุ่มสันทนาการ
- (1.3) กิจกรรมกีฬา

(2) โครงการหารายได้ระหว่างเรียน

- (2.1) กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน
- (2.2) กิจกรรมฝึกทักษะอาชีพ
- (2.3) กิจกรรมปลูกผัก/เลี้ยงสัตว์

ค. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 3

แนวทาง

ส่งเสริมให้นักเรียนอยู่ร่วมกับเพื่อนอย่างมีความสุข

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน

- (1.1) กิจกรรมสภานักเรียน
- (1.2) กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน
- (1.3) กิจกรรมพี่ช่วยน้อง

4.2) เป้าหมาย 2

รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคมและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมี

ความสุข

ก. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

ปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการส่งเสริมการมีวินัยในโรงเรียน

- (1.1) กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม
- (1.2) กิจกรรมวันสำคัญ

(1.3) กิจกรรมจิตอาสา

ข. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

สร้างความเป็นผู้นำของนักเรียน โดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน

(1.1) กิจกรรมสถานนักเรียน

(1.2) กิจกรรมกีฬา

(2) โครงการ TOBE NUMBER ONE

(2.1) กิจกรรมประกวดร้องเพลง/แดนเซอร์

(2.2) กิจกรรมรณรงค์ป้องกันยาเสพติดและสิ่งลามก

ค. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 3

แนวทาง

สร้างบรรยากาศการได้รับความไว้วางใจจากครูและเพื่อน

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการ TOBE NUMBER ONE

(1.1) กิจกรรมชมรมเด็กไทยรุ่นใหม่ ห่างไกลยาเสพติด

(1.2) กิจกรรมชุมนุมเชียร์กีฬา

ง. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 4

แนวทาง

สถานศึกษาสร้างบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน

(1.1) กิจกรรมสถานนักเรียน

(1.2) กิจกรรมกลุ่มสนใจ /ชุมนุม/ชมรม

4.3) เป้าหมาย 3

มีทักษะชีวิต

ก. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

สร้างบรรยากาศการได้รับความไว้วางใจจากครูและเพื่อน

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการส่งเสริมการมีวินัยในโรงเรียน

- (1.1) กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม
- (1.2) กิจกรรมวันสำคัญ

(2) โครงการเครือข่ายสังคม

- (2.1) กิจกรรมจิตอาสา
- (2.2) กิจกรรมเครือข่ายผู้ปกครอง

ข. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

สถานศึกษาสร้างบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน

- (1.1) กิจกรรมสถานักเรียน
- (1.2) กิจกรรมกลุ่มสนใจ/ชุมนุม/ชมรม

ค. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 3

แนวทาง

ปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการการเงินส่วนบุคคล

- (1.1) กิจกรรมออมทรัพย์ / กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน
- (1.2) กิจกรรมออมทรัพย์
- (1.3) กิจกรรมธนาคาร

(2) โครงการเข้าค่ายคุณธรรม

- (2.1) กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ
- (2.2) กิจกรรมอบรมคุณธรรม

5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม

สภาพการเปลี่ยนแปลงคุณงามความดีที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ การประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้องตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน และการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้องเป็นที่ยอมรับของสังคม

5.1) เป้าหมาย 1

ประพฤติกปฏิบัติตนในสิ่งที่พึงามถูกต้อง ตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน

ก. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

ส่งเสริมการจัดกิจกรรมในด้านคุณธรรมจริยธรรม

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ

- (1.1) กิจกรรมอบรมจริยธรรม
- (1.2) กิจกรรมสวดมนต์สุดสัปดาห์
- (1.3) กิจกรรมครูพระในโรงเรียน

ข. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจากตัวอย่างที่ดี

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ

- (1.1) กิจกรรมจิตอาสา
- (1.2) กิจกรรมผู้ใหญ่นักเรียน

ค. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 3

แนวทาง

ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการพัฒนา การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการประชาธิปไตยด้านคุณธรรม

- (1.1) กิจกรรมไหว้กันวันละครั้ง
- (1.2) กิจกรรมน้องไหว้พี่

(2) โครงการคุณธรรมนำความรู้/เศรษฐกิจพอเพียง

- (2.1) กิจกรรมปลูกผักสวนครัว
- (2.2) กิจกรรมขยะรีไซเคิล
- (2.3) กิจกรรมออมทรัพย์/ กิจกรรมธนาคารความดี

ง. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 4

แนวทาง

เสริมสร้างการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรมที่

หลากหลาย

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
 - (1.1) กิจกรรมจิตอาสา
 - (1.2) กิจกรรมโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ
 - (1.3) กิจกรรมนิทานธรรมะ
- (2) โครงการอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน
 - (2.1) กิจกรรมจิตอาสา
 - (2.2) กิจกรรมค่ายธรรมะ

จ. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 5

แนวทาง

ส่งเสริมการมีเครือข่ายบิดา มารดา ผู้ปกครอง ในการพัฒนาคุณธรรม

จริยธรรม

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
 - (1.1) กิจกรรมจิตอาสา
 - (1.2) กิจกรรมสายสัมพันธ์แม่ลูก
 - (1.3) กิจกรรมเครือข่ายธรรมะ

5.2) เป้าหมาย 2

ประพฤติกปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้อง เป็นที่ยอมรับของสังคม

ก. แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

ส่งเสริมกิจกรรมปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการอบรมจริยธรรม
 - (1.1) กิจกรรมค่ายคุณธรรมจริยธรรม
 - (1.2) กิจกรรมมอบรางวัล
- (2) โครงการเข้าวัดวันอาทิตย์
 - กิจกรรมเรียนธรรมะวันอาทิตย์
- (3) โครงการอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน
 - (3.1) กิจกรรมค่ายเยาวชน

- (3.2) กิจกรรมเยาวชนจิตอาสา
- (4) โครงการออมทรัพย์การเงินส่วนบุคคล
 - (4.1) กิจกรรมออมทรัพย์
 - (4.2) กิจกรรมสมุดบันทึกรายรับ รายจ่าย

2.3 การประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การนำเสนอร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ร่างที่ 3) จากการประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดำเนินการเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2553 ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนี้ 1) บุคลากรภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร และครูผู้สอน จำนวน 28 คน 2) กลุ่มบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคือ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศึกษานิเทศก์ และบุคลากรอื่น จำนวน 9 คน 3) กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น คือ คณะกรรมการสถานศึกษา พ่อแม่ และผู้ปกครอง จำนวน 23 คน รวมทั้งหมด 60 คน

ผลการตรวจสอบจากการประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้นผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ดังต่อไปนี้

2.3.1 ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

- 1) ควรเพิ่ม และการออกกำลังกายในแนวทางข้อ 1 ของเป้าหมายที่ 1 ด้านร่างกาย และใช้ “เหมาะสมกับวัย” “แทนสมวัย” ในแนวทางข้อ 2
- 2) ควรเพิ่มโครงการสร้างความตระหนักการส่งเสริมสุขภาพ และกิจกรรมการอบรม กิจกรรมกรรมอาสาสมัครเยาวชนสาธารณสุขคุ้มครองผู้บริโภคในแนวทางที่ 4 กลไกเชิงนโยบาย 2
- 3) ควรเพิ่ม “และสิ่งปลูกสร้าง” ในแนวทางข้อ 5 กลไกเชิงนโยบาย 1.3 ของเป้าหมายที่ 1 ควรเพิ่ม “และไม่ยั่งยืน” กลไกเชิงนโยบาย 2.1
- 4) โครงการพัฒนาหลักสูตรและงานวิชาการ กิจกรรมย่อยควรตัดออก เพราะไม่สอดคล้องกัน ควรเพิ่มกิจกรรมพัฒนาหลักสูตร กิจกรรมพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ใน กลไกเชิงนโยบาย 1 แนวทาง 1 ของเป้าหมายที่ 2 โครงการอาหารกลางวัน ควรตัดกิจกรรมอาสาสมัครเยาวชนสาธารณสุขคุ้มครองผู้บริโภคออก เพราะไม่สอดคล้อง แล้วเปลี่ยนเป็นกิจกรรมอาหารกลางวันแบบยั่งยืน 100 % และ 2.3 กิจกรรมเลี้ยงไก่เลี้ยง/ปลาเปลี่ยนเป็นเกษตรพอเพียง เพราะความหมายจะครอบคลุมกว่าในกลไกเชิงนโยบาย 2 แนวทาง 1 ของเป้าหมายที่ 2 ด้านร่างกาย

5) ด้านสติปัญญา ควรเพิ่มกิจกรรมแนะแนวศึกษาต่อในกลไกเชิงนโยบาย 1 แนวทาง 1 เป้าหมาย 1 กิจกรรมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ปรับเป็นกิจกรรมพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ในกลไกเชิงนโยบาย 2 แนวทาง 1 ควรเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ ในกลไกเชิงนโยบาย 6 แนวทาง 1 และโครงการส่งเสริมรักการอ่าน ปรับเป็นโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพราะมีกิจกรรมมากและครอบคลุม ควรปรับโครงการแนะแนวออกและปรับเป็นโครงการจัดระบบดูแลนักเรียน เพราะสอดคล้องและเหมาะสม และกิจกรรม 1.3 กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกิจกรรมแนะแนว ในกลไกเชิงนโยบาย 1 แนวทาง 1 เป้าหมายที่ 1 ควรตัดภาษาอังกฤษ และปรับเป็นภาษาอังกฤษ เพราะสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในกลไกเชิงนโยบาย 5 แนวทาง 1 เป้าหมายที่ 1

6) ด้านอารมณ์ เป้าหมายที่ 1 แนวทาง 1 กลไกเชิงนโยบาย 1.2 กิจกรรมเฝ้าระวังยาเสพติดและสิ่งลามก ปรับเป็นกิจกรรมเฝ้าระวังยาเสพติดและสื่อลามกอนาจารควรปรับกิจกรรม 3 D เป็นกิจกรรมสถานศึกษาคุณธรรม ประชาธิปไตย และปลอดภัยยาเสพติดในแนวทาง 2 กลไกเชิงนโยบาย 1.1

7) ด้านคุณธรรมจริยธรรม เป้าหมายที่ 1 แนวทาง 5 ควรเพิ่ม/สแกนนักเรียน ในโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

2.3.2 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมอื่น

1) การจัดประชาพิจารณ์ครั้งนี้มีประโยชน์มาก ผู้มีส่วนได้เสียได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางและได้รับรู้ในการมีส่วนร่วมเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

2) เป้าหมาย แนวทาง กลไกเชิงนโยบาย แต่ละรายการมีความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความเป็นไปได้ ประโยชน์ และได้รับการยอมรับ

3) ข้อเสนอเชิงนโยบายเป็นวิจัยที่ดีมาก ถ้าปฏิบัติได้จะทำให้การพัฒนายกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนมีประสิทธิภาพ ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

2.4 ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 (ผลลัพธ์สุดท้าย)

ผลการตรวจสอบจากการประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2553 นั้น ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 ดังต่อไปนี้

2.4.1 ด้านร่างกาย

การพัฒนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่ดีขึ้น ในด้านน้ำหนัก ส่วนสูง สุขภาพอนามัย

1) เป้าหมาย 1

สุขภาพอนามัยแข็งแรงออกกำลังกายสม่ำเสมอและเห็นคุณค่าความสำคัญของการออกกำลังกาย

1.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

สร้างบรรยากาศในสถานศึกษาที่ผ่อนคลาย สะอาดถูกสุขลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการออกกำลังกาย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

(1.1) กิจกรรมกายบริหาร

(1.2) กิจกรรมแปร่งฟันหลังอาหาร

(1.3) กิจกรรมลานกีฬา

(2) โครงการพัฒนาอนามัยโรงเรียนและสิ่งแวดล้อม

(2.1) กิจกรรมประกวดแข่งขันด้านอนามัย และสิ่งแวดล้อม

(2.2) กิจกรรมโรงเรียนน่าอยู่ น่าดู น่าชม

(2.3) กิจกรรม 5 ส

1.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

ส่งเสริมให้นักเรียนมีร่างกายแข็งแรงมีสุขภาพอนามัยดี และเจริญเติบโตเหมาะสมกับวัย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการพัฒนาอนามัยโรงเรียนและสิ่งแวดล้อม

(1.1) กิจกรรมพัฒนาสภาพแวดล้อม

(1.2) กิจกรรมลานพละนกายบริหาร

(1.3) กิจกรรมการแข่งขันกีฬา

(2) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

(2.1) กิจกรรมกายบริหาร

(2.2) กิจกรรมแปร่งฟันหลังอาหาร

(2.3) กิจกรรมเฝ้าระวังและป้องกันรักษาโรค

1.3) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 3

แนวทาง

ส่งเสริมพัฒนาการทางสุขภาพและพัฒนาการทางการเคลื่อนไหว

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

(1.1) กิจกรรมกายบริหาร

(1.2) กิจกรรมกิจกรรมแปร่งฟันหลังอาหาร

(1.3) กิจกรรมอาหารกลางวันยั่งยืน

1.4) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 4

แนวทาง

สร้างภูมิคุ้มกันโรค

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

(1.1) กิจกรรมกายบริหาร

(1.2) กิจกรรมแปร่งฟันหลังอาหาร

(1.3) กิจกรรมสมุดบันทึกสุขภาพ

(2) โครงการสร้างความตระหนัก

(2.1) กิจกรรมการบอชม

(2.2) กิจกรรมอาสาสมัครเยาวชนสาธารณสุขคุ้มครองผู้บริโภคร

1.5) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 5

แนวทาง

สร้างอาคารเรียน อาคารประกอบในเนื้อที่ที่เหมาะสมและมีระบบ

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการอนามัยโรงเรียนและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

(1.1) กิจกรรมสวมสุขสันต์

(1.2) กิจกรรมดูแลรักษันักนิต ชีวิตท่านจะยืนยาว

(1.3) กิจกรรมกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

- (2) โครงการพัฒนาภูมิทัศน์และแหล่งเรียนรู้
 - (2.1) กิจกรรมปลูกไม้ดอกไม้ประดับและไม้ยืนต้น
 - (2.2) กิจกรรมพัฒนาแหล่งเรียนรู้

1.6) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 6

แนวทาง

มีน้ำดื่มสะอาด และมีน้ำใช้เพียงพอ

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
 - (1.1) กิจกรรมกิจกรรมจัดหาน้ำดื่มน้ำใช้เพียงพอ
 - (1.2) กิจกรรมจัดหาเครื่องกรองน้ำ
 - (1.3) กิจกรรมจัดหาภาชนะเก็บน้ำ

2) เป้าหมาย 2

รู้คุณค่าและความสำคัญของการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย

2.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

ส่งเสริมการรับประทานอาหารครบหมู่และในปริมาณที่เพียงพอ

กับความต้องการ

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการพัฒนาหลักสูตรและงานวิชาการ
 - (1.1) กิจกรรมพัฒนาหลักสูตร
 - (1.2) กิจกรรมพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้
- (2) โครงการอาหารกลางวัน
 - (2.1) กิจกรรมอาหารกลางวันแบบยั่งยืน 100 %
 - (2.2) กิจกรรมปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ
 - (2.3) กิจกรรมเกษตรพอเพียง

3) เป้าหมาย 3

น้ำหนัก ตามเกณฑ์มาตรฐาน (นักเรียนชาย-หญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมีน้ำหนัก 29 กิโลกรัมและ 32 กิโลกรัม นักเรียนชาย-หญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้องมีน้ำหนัก 46 กิโลกรัม และ 44 กิโลกรัม)

3.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

มีหลักสูตร/แผนงาน/กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาทางร่างกาย
กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการพัฒนาหลักสูตร

- (1.1) กิจกรรมทดสอบสมรรถภาพทางกาย
- (1.2) กิจกรรมแอโรบิกเพื่อสุขภาพ
- (1.3) กิจกรรมการเรียนรู้บริโภคอาหารที่มีคุณค่า

3.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

ส่งเสริมระบบดูแลเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัยและภาวะโภชนาการของนักเรียน
กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพนักเรียน

- (1.1) กิจกรรมกายบริหารตอนเช้า
- (1.2) กิจกรรมแปรงฟันหลังอาหาร
- (1.3) กิจกรรมตรวจสุขภาพนักเรียน

4) เป้าหมาย 4

ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน (นักเรียนชาย-หญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมีส่วนสูง 140 เซนติเมตร และ 143 เซนติเมตร นักเรียนชาย-หญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้องมีส่วนสูง 163 เซนติเมตร และ 154 เซนติเมตร)

4.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

มีหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาทางร่างกาย
กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการพัฒนาหลักสูตร

- (1.1) กิจกรรมกายบริหาร
- (1.2) กิจกรรมอาหารกลางวัน/อาหารเสริมนม
- (1.3) กิจกรรมพัฒนาหลักสูตร

4.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

จัดระบบดูแลเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัย และภาวะโภชนาการของนักเรียน

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพนักเรียน

- (1.1) กิจกรรมกายบริหารตอนเช้า
- (1.2) กิจกรรมแปรงฟันหลังอาหาร
- (1.3) กิจกรรมอาหารกลางวัน

5) เป้าหมาย 5

รู้และเข้าใจหลักการในการพัฒนาด้านร่างกาย

5.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

มีหลักสูตร/แผนงาน/โครงการ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนา

ทางร่างกาย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการพัฒนาหลักสูตร

- (1.1) กิจกรรมพัฒนาหลักสูตร
- (1.2) กิจกรรมอาสาสมัครเยาวชนสาธารณสุขคุ่มครองผู้บริโภคร
- (1.3) กิจกรรมประกวดมาตรฐานเด็กไทย

5.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

ส่งเสริมกิจกรรมเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย ให้ถูกต้องตามหลักการ

ออกกำลังกาย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพนักเรียน

- (1.1) กิจกรรมกายบริหารตอนเช้า
- (1.2) กิจกรรมฝึกสมาธิ
- (1.3) กิจกรรมเฝ้าระวังสุขภาพ

2.4.2 ด้านสติปัญญา

การพัฒนาที่มีผลต่อความสามารถของบุคคลที่แสดงออกในการปรับตัวการคิดหาเหตุผล การแก้ปัญหา และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

1) เป้าหมาย 1

สามารถสื่อความคิด ผ่านการพูดเขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีการต่าง ๆ

1.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

ส่งเสริมกิจกรรมตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตามวัย
ต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการแนะแนวการศึกษา
 - (1.1) กิจกรรมให้คำปรึกษา
 - (1.2) กิจกรรมแนะแนวอาชีพ
 - (1.3) กิจกรรมแนะแนวศึกษาต่อ
- (2) โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
 - (2.1) กิจกรรมพัฒนาห้องสมุดแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา
 - (2.2) กิจกรรมแหล่งเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่น
- (3) โครงการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้
 - (3.1) กิจกรรมทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้
 - (3.2) กิจกรรมศึกษาแหล่งเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่น
- (4) โครงการภาษาไทยและภาษาอังกฤษวันละคำ
 - (4.1) กิจกรรมภาษาไทยวันละคำ
 - (4.2) กิจกรรมภาษาอังกฤษวันละคำ
- (5) โครงการโรงเรียน 3 ภาษา (ภาษาไทย เวียดนาม ภาษาอังกฤษ)
กิจกรรมการเรียนการสอน 3 ภาษา (ภาษาไทย เวียดนาม ภาษาอังกฤษ)
- (6) โครงการเรียนรู้ด้วย ICT
 - (6.1) กิจกรรมภาษาไทยวันละคำ
 - (6.2) กิจกรรมภาษาอังกฤษวันละคำ

1.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ภายใต้บรรยากาศที่
ผ่อนคลายและอบอุ่น

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการแข่งขันทักษะวิชาการ
 - (1.1) กิจกรรมตอบปัญหาวิชาการ
 - (1.2) กิจกรรมดนตรี/กีฬา/นาฏศิลป์/ชุมนุมตามความสนใจ

- (1.3) กิจกรรมจัดนิทรรศการวิชาการ
- (2) โครงการพัฒนาการคิดวิเคราะห์
 - (2.1) กิจกรรมเข้าค่ายวิทยาศาสตร์
 - (2.2) กิจกรรมการสอนแบบโครงงาน
 - (2.3) กิจกรรมโต้วาที
- (3) โครงการส่งเสริมรักการอ่าน
 - (3.1) กิจกรรมยอดนักอ่าน
 - (3.2) กิจกรรมยอดนักเล่านิทาน
 - (3.3) กิจกรรมประกวดคำขวัญ

2) เป้าหมาย 2

ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์

2.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

ส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์ผู้เรียนและจัดระบบข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล
กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการจัดระบบดูแลนักเรียน
 - (1.1) กิจกรรมเยี่ยมบ้าน
 - (1.2) กิจกรรมศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี
 - (1.3) กิจกรรมแนะแนว

2.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

ส่งเสริมกิจกรรมตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตามวัย

ต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการเข้าค่ายวิชาการ
 - (1.1) กิจกรรมค่ายวิทยาศาสตร์
 - (1.2) กิจกรรมเข้าค่ายตามกลุ่มสาระการเรียนรู้
- (2) โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
 - (2.1) กิจกรรมห้องสมุดมีชีวิต
 - (2.2) กิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น

(3) โครงการติวเข้ม

กิจกรรมติวเข้มกลุ่มสาระวิชาหลัก

3) เป้าหมาย 3

ความสามารถในการคิดหาเหตุผล คิดวิเคราะห์และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

วิเคราะห์ผู้เรียนและจัดระบบข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการสอนเสริม

(1.1) กิจกรรมจัดระบบข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

(1.2) กิจกรรมการสอนโครงการ

(1.3) กิจกรรมส่งเสริมเด็กปัญญาเลิศ

3.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

ส่งเสริมกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตาม

วัยต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการส่งเสริมรักการอ่าน

(1.1) กิจกรรมจัดทำหนังสือเล่มเล็ก

(1.2) กิจกรรมยอดนักอ่าน

(1.3) กิจกรรมยอดนักพูด

(2) โครงการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้

(2.1) กิจกรรมจัดทำหนังสือเล่มเล็ก

(2.2) กิจกรรมยอดนักอ่าน

(2.3) กิจกรรมยอดนักพูด

(3) โครงการพัฒนาการคิดวิเคราะห์

(3.1) กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

(3.2) กิจกรรมวันสำคัญ

(3.3) กิจกรรมนักจัดรายการเสียงตามสายน้อย

- (4) โครงการส่งเสริมรักการอ่าน
 - (4.1) กิจกรรมวันสำคัญ
 - (4.2) กิจกรรมพี่ช่วยน้อง
 - (4.3) กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน/กิจกรรมพี่สอนน้อง

4) เป้าหมาย 4

ความสามารถในการตัดสินใจและเลือกแนวทางการแก้ปัญหา

4.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

วิเคราะห์ผู้เรียนและจัดระบบข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการจัดระบบข้อมูลนักเรียน
 - (1.1) กิจกรรมเยี่ยมบ้าน
 - (1.2) กิจกรรมศึกษาเด็กเป็นรายกรณี

4.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

จัดกิจกรรมตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตามวัยต่าง ๆ

ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการแข่งขันทักษะทางวิชาการ
 - (1.1) กิจกรรมเข้าค่ายวิชาการ
 - (1.2) กิจกรรมชุมนุมวิชาการ
 - (1.3) กิจกรรมชมรมวิชาการ
- (2) โครงการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้
 - (2.1) กิจกรรมทัศนศึกษา
 - (2.2) กิจกรรมศึกษาแหล่งเรียนรู้
- (3) โครงการพัฒนาการคิดวิเคราะห์
 - (3.1) กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน
 - (3.2) กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะ
 - (3.3) กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
 - (3.4) กิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ
 - (3.5) กิจกรรมพัฒนาการสอนที่เน้นกระบวนการคิด

- (4) โครงการส่งเสริมรักการอ่าน
 - (4.1) กิจกรรมยอคนักอ่าน
 - (4.2) กิจกรรมวางทุกงาน อ่านทุกคน
 - (4.3) กิจกรรมหนังสือเล่มเล็ก

2.4.3 ด้านอารมณ์

กระบวนการพัฒนาที่สามารถควบคุมการตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของตนเองการตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ และการแสดงออกทางอารมณ์

1) เป้าหมาย 1

การตระหนักรู้การควบคุมอารมณ์ของตนเอง

1.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

มีหลักสูตร/กิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจให้ตนเองมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองในแง่ดี และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้นได้

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการพัฒนาหลักสูตรและงานวิชาการ
 - (1.1) กิจกรรมพัฒนาหลักสูตร
 - (1.2) กิจกรรมเฝ้าระวังยาเสพติดและสื่อลามกอนาจาร
- (2) โครงการโรงเรียนสีขาว
 - (2.1) กิจกรรมสถานศึกษามีคุณธรรม ประชาธิปไตย และปลอดภัยเสพติด
 - (2.2) กิจกรรมเฝ้าระวังยาเสพติดและสื่อลามกอนาจาร
- (3) โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 - (3.1) กิจกรรมการไต่เวที
 - (3.2) กิจกรรมสนทนาวิชาการ
- (4) โครงการสร้างสัมพันธ์ภาพชุมชน
 - (4.1) กิจกรรมการแข่งขันกีฬา
 - (4.2) กิจกรรมเยี่ยมบ้าน
 - (4.3) กิจกรรมวันสำคัญในชุมชน
- (5) โครงการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - (5.1) กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ
 - (5.2) กิจกรรมโฮมรูม
 - (5.3) กิจกรรมห้องเรียนนี้ไม่ใช่อารมณ์

1.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

จัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักคุณค่าในตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง ตระหนักและชื่นชมตนเองในแง่ดี

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนสีขาว

(1.1) กิจกรรมสถานศึกษามีคุณธรรม ประชาธิปไตย และปลอดภัยเสพติด

(1.2) กิจกรรมชุมนุม/ชมรม

(2) โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2.1) กิจกรรมไต่เวที

(2.2) กิจกรรมตลาดนัดวิชาการ

(3) โครงการสร้างสัมพันธ์ภาพชุมชน

(3.1) กิจกรรมประเพณีท้องถิ่น

(3.2) กิจกรรมวันสำคัญ

(3.3) กิจกรรมวันสำคัญ

(4) โครงการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

(4.1) กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ/กิจกรรมชุมนุม/กิจกรรมโฮมรูม

(4.2) กิจกรรมห้องเรียนนี้ไม่ใช่อารมณ์

(4.3) กิจกรรมเข้าค่ายพุทธศาสตร์

(5) โครงการยกย่องคนดี

กิจกรรมค้นหาคนดี

2) เป้าหมาย 2

การควบคุมและการแสดงออกทางอารมณ์

2.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นประชาธิปไตย ให้ความเคารพและการรับฟัง

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน

(1.1) กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน

(1.2) กิจกรรมสถานักเรียน

2.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

เสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาวิถีภาวะทางอารมณ์

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการสร้างสัมพันธภาพชุมชน
 - (1.1) กิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียน
 - (1.2) กิจกรรมครูเครือข่าย
 - (1.3) กิจกรรมครูภูมิปัญญาท้องถิ่น
- (2) โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - (2.1) กิจกรรมเยี่ยมบ้าน
 - (2.2) กิจกรรมวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล
 - (2.3) กิจกรรมพ่อครู แม่ครู

2.3) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 3

แนวทาง

ส่งเสริมกิจกรรมที่พัฒนาทางอารมณ์อย่างหลากหลาย เช่น การเยี่ยมบ้าน การโทรศัพท์แจ้งข่าวดี และส่งจดหมายไปทางบ้าน การเชิญผู้ปกครองมาเข้าร่วมกิจกรรม การใช้บทสนทนาประจำวันและการทักทายอย่างสม่ำเสมอ การส่งข่าวสารความสุข การฟังนักเรียนพูด และการสนับสนุนให้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - (1.1) กิจกรรมลูกเสือ
 - (1.2) กิจกรรมเยาวชนอาสา
 - (1.3) กิจกรรมจิตสาธารณะ
- (2) โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน
 - (2.1) กิจกรรมสภานักเรียน
 - (2.2) กิจกรรมผู้ใหญ่บ้านนักเรียน

2.4) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 4

แนวทาง

ให้แรงเสริมโดยครูและผู้เกี่ยวข้อง เช่น การให้รางวัล กำลังใจ หรือ คำชมเชย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการคนดีศรีสังคม

(1.1) กิจกรรมมอบรางวัลเยาวชนจิตอาสา

(1.2) กิจกรรมทุนการศึกษา

3) เป้าหมาย 3

การตระหนักรู้และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น

3.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

สร้างกิจกรรมการรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกันความสามารถในการอยู่
ร่วมกัน ทำงานร่วมกับผู้อื่น

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน

(1.1) กิจกรรมสถานักเรียน

(1.2) กิจกรรมรณรงค์การเลือกตั้ง

(1.3) กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ

3.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

ส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในระดับบุคคล ระดับ
กลุ่มและระดับองค์กร

กลไกเชิงนโยบาย.

(1) โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน

(1.1) กิจกรรมสถานักเรียน

(1.2) กิจกรรมรณรงค์การเลือกตั้ง

3.3) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 3

แนวทาง

ส่งเสริมครูให้ช่วยเหลือผู้เรียนได้เข้าใจความรู้สึก อารมณ์ของตน

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการแนะแนวการศึกษา

(1.1) กิจกรรมทุนการศึกษา

(1.2) กิจกรรมเยี่ยมบ้าน

(1.3) กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน

3.4) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 4

แนวทาง

เสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาวิถีทางอารมณ์

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการสร้างสัมพันธภาพชุมชน

(1.1) กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน

(1.2) กิจกรรมเข้าวัดทุกวันพระ

(2) โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

(2.1) กิจกรรมคัดกรองนักเรียน

(2.2) กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน

4) เป้าหมาย 4

มีสุนทรียภาพทางอารมณ์

4.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

ส่งเสริมกิจกรรมด้านศิลปะดนตรี/นาฏศิลป์/กีฬา และนันทนาการ

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการเข้าค่าย

(1.1) กิจกรรมเข้าค่ายศิลปะ

(1.2) กิจกรรมเข้าค่ายดนตรีและนาฏศิลป์

(1.3) กิจกรรมเข้าค่ายกีฬาและนันทนาการ

2.4.4 ด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงความสามารถในด้านความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและผู้อื่นและการ

ดำรงตนในสังคม

1) เป้าหมาย 1

มีความสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดี กับผู้อื่น

1.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

เสริมสร้างกระบวนการสร้างสัมพันธภาพระหว่างตัวบุคคล

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโฮมรูม

- (1.1) กิจกรรมสวดมนต์สุดสัปดาห์
- (1.2) กิจกรรมคนเก่งประจำสัปดาห์
- (1.3) กิจกรรมพี่ช่วยน้อง
- (2) โครงการประเพณีท้องถิ่น
 - (2.1) กิจกรรมศึกษาประเพณีท้องถิ่น
 - (2.2) กิจกรรมวันสำคัญ
 - (2.3) กิจกรรมเยาวชนอาสา

1.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

ส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสร่วมทำงานกับเพื่อน ทั้งในห้องเดียวกันหรือเพื่อนต่างห้องในโรงเรียนเดียวกัน

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการโฮมรูม
 - (1.1) กิจกรรมจิตอาสา
 - (1.2) กิจกรรมกลุ่มสีทำกิจกรรม
 - (1.3) กิจกรรมกีฬา
- (1) โครงการหารายได้ระหว่างเรียน
 - (1.1) กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน
 - (1.2) กิจกรรมฝึกทักษะอาชีพ
 - (1.3) กิจกรรมปลูกผัก/เลี้ยงสัตว์

1.3) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 3

แนวทาง

ส่งเสริมให้นักเรียนอยู่ร่วมกับเพื่อนอย่างมีความสุข

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน
 - (1.1) กิจกรรมสถานักเรียน
 - (1.2) กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน
 - (1.3) กิจกรรมพี่ช่วยน้อง

2) เป้าหมาย 2

รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคมและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

ปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการส่งเสริมการมีวินัยในโรงเรียน

(1.1) กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม

(1.2) กิจกรรมวันสำคัญ

(1.3) กิจกรรมจิตอาสา

2.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

สร้างความเป็นผู้นำของนักเรียน โดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน

(1.1) กิจกรรมสภานักเรียน

(1.2) กิจกรรมกีฬา

(1) โครงการ TOBE NUMBER ONE

(1.1) กิจกรรมประกวดร้องเพลง/แดนเซอร์

(1.2) กิจกรรมรณรงค์ป้องกันยาเสพติดและสื่อลามกอนาจาร

2.3) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 3

แนวทาง

สร้างบรรยากาศการได้รับความไว้วางใจจากครูและเพื่อน

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการ TOBE NUMBER ONE

(1.1) กิจกรรมชมรมเด็กไทยรุ่นใหม่ ห่างไกลยาเสพติด

(1.2) กิจกรรมชุมนุมเชียร์กีฬา

2.4) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 4

แนวทาง

สถานศึกษาสร้างบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน

(1.1) กิจกรรมสถานักเรียน

(1.2) กิจกรรมกลุ่มสนใจ /ชุมนุม/ชมรม

3) เป้าหมาย 3

มีทักษะชีวิต

3.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

สร้างบรรยากาศการได้รับความไว้วางใจจากครูและเพื่อน
กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการส่งเสริมการมีวินัยในโรงเรียน

(1.1) กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม

(1.2) กิจกรรมวันสำคัญ

(2) โครงการเครือข่ายสังคม

(2.1) กิจกรรมจิตอาสา

(2.2) กิจกรรมเครือข่ายผู้ปกครอง

3.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

สถานศึกษาสร้างบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตย
กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน

(1.1) กิจกรรมสถานักเรียน

(1.2) กิจกรรมกลุ่มสนใจ/ชุมนุม/ชมรม

3.3) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 3

แนวทาง

ปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง
กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการการเงินส่วนบุคคล

(1.1) กิจกรรมออมทรัพย์ / กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน

(1.2) กิจกรรมออมทรัพย์

(1.3) กิจกรรมธนาคาร

(2) โครงการเข้าค่ายคุณธรรม

(2.1) กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ

(2.2) กิจกรรมอบรมคุณธรรม

2.4.5 ด้านคุณธรรมจริยธรรม

สภาพการเปลี่ยนแปลงคุณงามความดีที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ การประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่พึงามถูกต้องตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน และการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่พึงามถูกต้องเป็นที่ยอมรับของสังคม

1) เป้าหมาย 1

ประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่พึงามถูกต้อง ตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน

1.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

ส่งเสริมการจัดกิจกรรมในด้านคุณธรรมจริยธรรม

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

(1.1) กิจกรรมอบรมจริยธรรม

(1.2) กิจกรรมสวดมนต์สุดสัปดาห์

(1.3) กิจกรรมครูพระในโรงเรียน

1.2) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 2

แนวทาง

ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจากตัวอย่างที่ดี

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

(1.1) กิจกรรมจิตอาสา

(1.2) กิจกรรมผู้ใหญ่นักเรียน/สภานักเรียน

1.3) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 3

แนวทาง

ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการพัฒนา การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการประชาธิปไตยด้านการละเว้น

(1.1) กิจกรรมไหว้กันวันละครั้ง

(1.2) กิจกรรมน้องไหว้พี่

(2) โครงการคุณธรรมนำความรู้/เศรษฐกิจพอเพียง

(2.1) กิจกรรมปลูกผักสวนครัว

(2.2) กิจกรรมขยะรีไซเคิล

(2.3) กิจกรรมออมทรัพย์/ กิจกรรมธนาคารความดี

1.4) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 4

แนวทาง

เสริมสร้างการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรมที่

หลากหลาย

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

(1.1) กิจกรรมจิตอาสา

(1.2) กิจกรรมผู้ใหญ่นักเรียน

(1.3) กิจกรรมนิทานธรรมะ

(2) โครงการอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน

(2.1) กิจกรรมจิตอาสา

(2.2) กิจกรรมค่ายธรรมะ

1.5) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 5

แนวทาง

ส่งเสริมการมีเครือข่ายบิดา มารดา ผู้ปกครอง ในการพัฒนาคุณธรรม

จริยธรรม

กลไกเชิงนโยบาย

(1) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

(1.1) กิจกรรมจิตอาสา

(1.2) กิจกรรมสายสัมพันธ์แม่ลูก

(1.3) กิจกรรมเครือข่ายธรรมะ

2) เป้าหมาย 2

ประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้อง เป็นที่ยอมรับของสังคม

2.1) แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย 1

แนวทาง

ส่งเสริมกิจกรรมปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์

กลไกเชิงนโยบาย

- (1) โครงการอบรมจริยธรรม
 - (1.1) กิจกรรมค่ายคุณธรรมจริยธรรม
 - (1.2) กิจกรรมมอบรางวัล
- (2) โครงการเข้าวัดวันอาทิตย์
กิจกรรมเรียนธรรมะวันอาทิตย์
- (3) โครงการอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน
 - (3.1) กิจกรรมค่ายเยาวชน
 - (3.2) กิจกรรมเยาวชนจิตอาสา
- (4) โครงการออมทรัพย์การเงินส่วนบุคคล
 - (4.1) กิจกรรมออมทรัพย์
 - (4.2) กิจกรรมสมุดบันทึกรายรับ รายจ่าย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม ในองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participatory policy research) ซึ่งมีกระบวนการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา 3 วิธี ดังต่อไปนี้

1.1 การศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย การบริหารจัดการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จากประชากรในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 รวม 37,517 คน กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง Krejcie R.V. & Morgan D.W. (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,492 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จากประชากร ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่เป็นหลักการ แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งหลังจากที่ได้จัดทำเป็นเครื่องมือแล้วได้มีการนำไปพัฒนาคุณภาพด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน และตรวจสอบความเที่ยง (reliability) ของเครื่องมือโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ของแบบสอบถามมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.9765 การเก็บรวบรวมข้อมูล จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถาม ไปให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามส่งกลับคืนระหว่างวันที่ 16 พฤศจิกายน ถึงวันที่ 11 ธันวาคม 2552 ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืน 1,492 ฉบับ

คิดเป็นร้อยละ 100 วิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากคำถามปลายเปิดใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ (in-depth interview of expert) เพื่อพิจารณาเสนอแนะเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ใน 5 ด้าน ดำเนินการระหว่างวันที่ 12 - 22 กรกฎาคม 2553 โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 8 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 2 คน ได้แก่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนการสอน และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนิเทศการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำข้อมูลที่ได้ออกไปปรับรูปแบบเชิงสมมติฐานเบื้องต้น นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไข และนำไปตรวจสอบความตรงของข้อมูล

1.3 การศึกษาพหุกรณี (multi-case study) ผู้วิจัยได้กำหนดสถานศึกษาเป้าหมายเป็นกรณีศึกษา ซึ่งการเลือกสถานศึกษาต้นแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีคุณภาพ เป็นการเลือกสถานศึกษาต้นแบบที่ใช้กระบวนการสุ่มตัวอย่างบนพื้นฐานของทฤษฎี (operational construct sampling) โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่กำหนด คือ เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีกระบวนการบริหารจัดการเป็นที่ยอมรับ มีความโดดเด่น และมีกระบวนการจัดประสบการณ์ที่เน้นการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของเด็ก โดยองค์รวมเหมาะสมตามแนวคิดทฤษฎี ทำให้ได้ข้อสรุปเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์การพิจารณาสถานศึกษา จำนวน 3 แห่ง โดยใช้ข้อมูลจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 คือ โรงเรียนอนุบาลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 คือ โรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างขึ้น อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 คือ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินงานเก็บข้อมูลด้วยตนเองในเดือนมีนาคม 2553 ผู้วิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธี คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in - depth interview) การสังเกตและจดบันทึก (observation and field - note) และการวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาพหุกรณีครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) เป็นหลัก กล่าวคือ การวิเคราะห์เอกสารจะเป็นการอ่านจับใจความและบันทึกลงในแบบบันทึกข้อมูล เนื้อหาส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับบริบทของสถานศึกษาและ โครงสร้างการบริหารจัดการของสถานศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา และการวิเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์จะเป็นการอ่านจากบันทึกภาคสนามและการถอดเทปหลังการสัมภาษณ์ สำหรับข้อมูลบางส่วนเป็นการยกข้อความที่เป็นตอนสำคัญที่ผู้ให้

สัมภาษณ์กล่าวถึงเพื่อเป็นการสนับสนุนสาระสำคัญของการวิเคราะห์ ทั้งนี้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ การบริหารจัดการศึกษาการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในองค์ประกอบการบริหารงาน ด้านต่าง ๆ ที่ศึกษา

2. ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ ของนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา 3 วิธี ดังนี้

2.1 การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (focus group discussion) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมกันพิจารณาให้ข้อเสนอแนะต่อร่างและตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ตามองค์ประกอบที่กำหนดไว้ คือ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ของการจัดการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ภายใต้กรอบการพัฒนา ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ซึ่งดำเนินการเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2553 ณ ห้อง 1412 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2.2 การสนทนากลุ่มเป้าหมาย (focus group discussion) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมกันพิจารณาให้ข้อเสนอแนะต่อร่างและตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบาย ตามองค์ประกอบที่กำหนดไว้คือ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบายของการจัดการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ภายใต้กรอบการพัฒนา 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยผู้ที่มี ส่วนได้เสียทุกภาคส่วน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) บุคลากรภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร และครูผู้สอน 2) กลุ่มบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ 3) กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ ส่วนเสียอื่น คือ คณะกรรมการสถานศึกษา พ่อแม่ และผู้ปกครอง รวมทั้งหมด 27 คน ซึ่งดำเนินการ เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2553 ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

2.3 การประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (public hearing of stakeholders) มีจุดมุ่งหมาย เพื่อร่วมกันพิจารณาให้ข้อเสนอแนะต่อร่างและตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายตามองค์ประกอบ ที่กำหนดไว้ คือ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ของการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับ คุณภาพการเรียนรู้ภายใต้กรอบการพัฒนาทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วยผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุก

ภาคส่วน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) บุคลากรภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร และครูผู้สอน 2) กลุ่มบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาอื่น 3) กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น คือ คณะกรรมการสถานศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป ซึ่งไม่ใช่บุคคลเดิมตาม ข้อ 2 ในขั้นตอนที่ 2 รวมทั้งหมด 60 คน ในการประชาพิจารณ์ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลโดยใช้ power point พร้อมทั้งเอกสารประกอบการประชาพิจารณ์เกี่ยวกับความเป็นมาของโครงการ ขั้นตอนและกระบวนการวิจัยเชิงนโยบาย และผลการวิจัยจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิ และการศึกษาพหุกรณีในขั้นตอนที่ 1 ประกอบกับ ผลการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ตามข้อ 1 และผลการสนทนากลุ่มเป้าหมาย ตามข้อ 2 ในขั้นตอนที่ 2 เพื่อให้ผู้ร่วมประชาพิจารณ์จะได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและพิจารณาเสนอแนะสำหรับการพัฒนาร่างและตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายในการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย การประชาพิจารณ์ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในขั้นตอนที่ 2 ใช้เกณฑ์การพิจารณา ตามหลักของ Guskey (2000) ซึ่งพิจารณาจากด้านความเหมาะสม (propriety) ด้านความเป็นไปได้ (feasibility) ด้านความสอดคล้อง (congruity) และด้านประโยชน์ (utility) จำแนกตามองค์ประกอบ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบายของการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ภายใต้กรอบการยกระดับคุณภาพนักเรียน 5 ด้าน

3. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ประกอบด้วย 5 เป้าหมาย 13 แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย ด้านสติปัญญา ประกอบด้วย 4 เป้าหมาย 8 แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย ด้านอารมณ์ ประกอบด้วย 4 เป้าหมาย 11 แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย ด้านสังคม ประกอบด้วย 3 เป้าหมาย 10 แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย และด้านคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย 2 เป้าหมาย 6 แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย ดังนี้

3.1 เป้าหมาย

มีเป้าหมาย 18 ประการ ได้แก่ 1) สุขภาพอนามัยแข็งแรงออกกำลังกายสม่ำเสมอและเห็นคุณค่าความสำคัญของการออกกำลังกาย 2) รู้คุณค่าและความสำคัญของการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย 3) น้ำหนัก ตามเกณฑ์มาตรฐาน (นักเรียนชาย-หญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมีน้ำหนัก 29 กิโลกรัมและ 32 กิโลกรัม นักเรียนชาย-หญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้องมีน้ำหนัก 46 กิโลกรัม และ 44 กิโลกรัม) 4) ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน (นักเรียนชาย-หญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมีส่วนสูง 140 เซนติเมตร และ 143 เซนติเมตร นักเรียนชาย-หญิง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้องมีส่วนสูง 163 เซนติเมตร และ 154 เซนติเมตร) 5) รู้และเข้าใจหลักการในการพัฒนาด้านร่างกาย 6) สามารถสื่อความคิด ผ่านการพูดเขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีการต่าง ๆ 7) ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์ 8) ความสามารถในการคิดหาเหตุผล คิดวิเคราะห์และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 9) ความสามารถในการตัดสินใจและเลือกแนวทางการแก้ปัญหา 10) การตระหนักรู้การควบคุมอารมณ์ของตนเอง 11) การควบคุมและการแสดงออกทางอารมณ์ 12) การตระหนักรู้และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น 13) มีสุนทรียภาพทางอารมณ์ 14) มีความสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น 15) รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคมและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 16) มีทักษะชีวิต 17) ประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้องตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน 18) ประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้องเป็นที่ยอมรับของสังคม

3.2 แนวทาง

มีแนวทาง 48 ประการ คือ 1) สร้างบรรยากาศในสถานศึกษาที่ผ่อนคลาย สะอาด ถูกสุขลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการออกกำลังกาย 2) ส่งเสริมให้นักเรียนมีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดีและเจริญเติบโตเหมาะสมกับวัย 3) ส่งเสริมพัฒนาการทางสุขภาพและพัฒนาการทางการเคลื่อนไหว 4) สร้างภูมิคุ้มกันโรค 5) สร้างอาคารเรียน อาคารประกอบในเนื้อที่ที่เหมาะสม และมีระบบ 6) มีน้ำดื่มสะอาด และมีน้ำใช้เพียงพอ 7) ส่งเสริมการรับประทานอาหารครบหมู่ และในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการ 8) มีหลักสูตร/แผนงาน/กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาทางร่างกาย 9) ส่งเสริมระบบดูแลเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัยและภาวะโภชนาการของนักเรียน 10) มีหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาทางร่างกาย 11) จัดระบบดูแลเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัย และภาวะโภชนาการของนักเรียน 12) มีหลักสูตร/แผนงาน/โครงการและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาทางร่างกาย 13) ส่งเสริมกิจกรรมเตรียมความพร้อมด้านร่างกายให้ถูกต้องตามหลักการออกกำลังกาย 14) ส่งเสริมกิจกรรมตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตามวัยต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม 15) จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ภายใต้บรรยากาศที่ผ่อนคลายและอบอุ่น 16) ส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์ผู้เรียนและจัดระบบข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล 17) ส่งเสริมกิจกรรมตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตามวัยต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม 18) วิเคราะห์ผู้เรียนและจัดระบบข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล 19) ส่งเสริมกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตามวัยต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม 20) วิเคราะห์ผู้เรียนและจัดระบบข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล 21) จัดกิจกรรมตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตามวัยต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม

22) มีหลักสูตร/กิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจให้ตนเองมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองในแง่ดี และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้นได้ 23) จัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักคุณค่าในตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง ตระหนักและชื่นชมตนเองในแง่ดี 24) เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นประชาธิปไตย ให้ความสำคัญและการรับฟัง 25) เสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาคุณภาพทางอารมณ์ 26) ส่งเสริมกิจกรรมที่พัฒนาทางอารมณ์อย่างหลากหลาย เช่น การเยี่ยมบ้าน การโทรศัพท์แจ้งข่าวดี และส่งจดหมายไปทางบ้าน การเชิญผู้ปกครองมาเข้าร่วมกิจกรรม การใช้ บทสนทนาประจำวัน และการทักทายอย่างสม่ำเสมอ การส่งข่าวสารความสุข การฟังนักเรียนพูด และการสนับสนุนให้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ 27) ให้แรงเสริมโดยครูและผู้เกี่ยวข้อง เช่น การให้รางวัล กำลังใจ หรือ คำชมเชย 28) สร้างกิจกรรมการรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกันความสามารถในการอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกับผู้อื่น 29) ส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในระดับบุคคล ระดับกลุ่มและระดับองค์กร 30) ส่งเสริมครูให้ช่วยเหลือผู้เรียนได้เข้าใจความรู้สึก อารมณ์ของตน 31) เสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาคุณภาพทางอารมณ์ 32) ส่งเสริมกิจกรรมด้านศิลปะดนตรี/นาฏศิลป์/กีฬาและนันทนาการ 33) เสริมสร้างกระบวนการสร้างสัมพันธภาพระหว่างตัวบุคคล 34) ส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสร่วมทำงานกับเพื่อน ทั้งในห้องเดียวกันหรือ เพื่อนต่างห้องในโรงเรียนเดียวกัน 35) ส่งเสริมให้นักเรียนอยู่ร่วมกับเพื่อนอย่างมีความสุข 36) ปลุกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม 37) สร้างความเป็นผู้นำของนักเรียนโดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย 38) สร้างบรรยากาศการได้รับความไว้วางใจจากครูและเพื่อน 39) สถานศึกษาสร้างบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตย 40) สร้างบรรยากาศการได้รับความไว้วางใจจากครูและเพื่อน 41) สถานศึกษาสร้างบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตย 42) ปลุกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง 43) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมในด้านคุณธรรมจริยธรรม 44) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจากตัวอย่างที่ดี 45) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการพัฒนา การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 46) เสริมสร้างการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย 47) ส่งเสริมการมีเครือข่ายบิดามารดา ผู้ปกครอง ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 48) ส่งเสริมกิจกรรมปลุกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3.3 กลไกเชิงนโยบาย

มีกลไกเชิงนโยบาย ดังนี้ โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โครงการพัฒนาอนามัยโรงเรียนและสิ่งแวดล้อม โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โครงการสร้างความตระหนัก โครงการพัฒนาภูมิทัศน์และแหล่งเรียนรู้ โครงการพัฒนาหลักสูตรและงานวิชาการ โครงการอาหารกลางวัน โครงการแนะแนวการศึกษา โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โครงการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ โครงการ

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษวันละคำ โครงการโรงเรียน 3 ภาษา (ภาษาไทย เวียดนาม ภาษาอังกฤษ) โครงการเรียนรู้ด้วย ICT โครงการแข่งขันทักษะวิชาการ โครงการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ โครงการส่งเสริมรักการอ่าน โครงการจัดระบบดูแลนักเรียน โครงการเข้าค่ายวิชาการ โครงการติวเข้ม โครงการสอนเสริม โครงการโรงเรียนสีเขียว โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โครงการสร้างสัมพันธภาพชุมชน โครงการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการยกย่องคนดี โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โครงการแนะแนวการศึกษา โครงการเข้าค่าย โครงการโฮมรูม โครงการประเพณีท้องถิ่น โครงการหารายได้ระหว่างเรียน โครงการส่งเสริมการมีวินัยในโรงเรียน โครงการ TOBE NUMBER ONE โครงการเครือข่ายสังคม โครงการการเงินส่วนบุคคล โครงการเข้าค่ายคุณธรรม โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โครงการประชาธิปไตยด้านภาวะธรรม โครงการคุณธรรมนำความรู้/เศรษฐกิจพอเพียง โครงการอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน โครงการอบรมจริยธรรม โครงการเข้าวัดวันอาทิตย์ โครงการอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน โครงการออมทรัพย์การเงินส่วนบุคคล

4. การอภิปรายผล

จากการวิจัยที่เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการอภิปรายผล 2 ประเด็น คือ 1) ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย และ 2) ประเด็นเกี่ยวกับข้อเสนอเชิงนโยบาย ดังนี้

4.1 ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย

กระบวนการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดหลักการสำคัญ 3 ประการคือ 1) หลักการวิจัยแบบผสม (mixed methodology) เพื่อให้ได้ข้อมูลในการร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากหลากหลายแหล่งตามหลักสามเส้า (triangulation) ในการศึกษาบริบทในขั้นต้นแรก 2) หลักการมีส่วนร่วม (participation) จากบุคคลระดับฐานราก (grounded or grass root) ตามระเบียบวิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (participatory policy research : PPR) เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ ในขั้นตอนการพัฒนาและตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบาย 3) หลักการกำหนดนโยบายตามลักษณะของนโยบายที่ดี คือ (1) มีเป้าหมายที่ส่งผลประโยชน์แก่องค์กรหรือประชาชนในส่วนรวมมากที่สุด (2) ได้มาจากการถกเถียงถึงความสำคัญของปัญหาหรือความต้องการ และ (3) ครอบคลุมภารกิจทุกด้าน มีความสอดคล้องสนับสนุนซึ่งกันและกัน (4) มีเป้าหมาย แนวทาง กลวิธีที่ดี ดำเนินการได้เร็วที่สุดและเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด (5) มีเนื้อหาหลักในการทำงานและเนื้อหาอื่น ควรจะเป็นหลักในการประเมินความสำเร็จได้ด้วยดีที่คำนึงถึงทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ และ (6) เป็นข้อความ

ที่ชัดเจน ถ่ายทอดไปสู่ผู้ปฏิบัติได้โดยง่ายและมีความเข้าใจตรงกัน ตามทัศนะของ วิโรจน์ สารรัตนะ (2553ก)

ยึดหลักการวิจัยแบบผสม (mixed methodology) เพื่อให้ได้ข้อมูลในการยกร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากหลากหลายแหล่ง ตามหลักสามเส้า (triangulation) เป็นการเก็บข้อมูลเชิงประมาณและเชิงคุณภาพในเวลาเดียวกันในขั้นตอนของการวิจัย ซึ่งจะเห็นได้จากการศึกษาบริบทในขั้นตอนแรกนั้น ได้ดำเนินการวิจัย 3 วิธีการเพื่อศึกษาบริบทการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ การศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) การสนทนากลุ่มเป้าหมาย (focus group discussion) และการศึกษาพหุกรณี (multi-case study) สถานศึกษาต้นแบบ 3 แห่ง ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยทั้งสามวิธีดังกล่าวทำให้มั่นใจได้ว่า ทำให้ได้ข้อมูลมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเป็นไปอย่างครอบคลุม มีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหา ตลอดจนมีความเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ตลอดจนจะเป็นที่ยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายด้วย

ในกรณียึดหลักการมีส่วนร่วม (participation) ตามระเบียบวิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (participatory policy research: PPR) ตามทัศนะของวิโรจน์ สารรัตนะ (2553ก) ที่ใช้หลักการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มาร่วมกันคิด ร่วมกันวิเคราะห์ และร่วมกันให้ข้อเสนอแนะ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนแรกมาใช้ประกอบการพิจารณาเสมือนเป็นการวิเคราะห์อิทธิพลและทำที่การสนับสนุนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไปด้วยในตัว ขณะเดียวกันก็พิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของข้อเสนอเชิงนโยบายไปด้วย จากเกณฑ์ความเป็นไปได้ (feasible) และเกณฑ์การยอมรับ (acceptable) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีตามหลักการมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดความมีพันธะผูกพันต่อการนำไปปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ และกระบวนการวิจัยยังได้อาศัยแนวคิดรูปแบบการกำหนดนโยบายตามทัศนะของ Razik & Swanson (2001 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2533ก) ที่กำหนดไว้ในหลายรูปแบบคือ รูปแบบกลุ่ม (group model) ที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมและการหาจุดร่วมระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ โดยอาศัยหลักการเสียงข้างมาก การประนีประนอมหรือการเจรจาต่อรอง รูปแบบระบบ (system model) ยึดแนวคิดที่ว่านโยบายเป็นปัจจัยป้อนออก (output) ที่เกิดจากปัจจัยป้อนเข้า (input) ของปัญหา ความต้องการหรือข้อเรียกร้องจากกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ในองค์กรหรือสังคม แล้วมีกระบวนการ (process) ของโครงสร้างองค์กรหรือสังคมที่กำหนดเป็นนโยบายออกมา รูปแบบกระบวนการ (process model) การยึดหลักการมีส่วนร่วม (participation) จากบุคคลในระดับฐานราก (grounded or grass root) เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ความเหมาะสม ความสอดคล้อง มีประโยชน์ และความเป็นไปได้และการยอมรับ ในขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งเป็น

ขั้นตอนการตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งจะเห็นได้จากผู้วิจัยได้จัดให้มีการสนทนากลุ่มเป้าหมาย โดยผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วยผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) บุคลากรภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร และครูผู้สอน 2) กลุ่มบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศึกษานิเทศก์ 3) กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น คือ คณะกรรมการสถานศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง นักเรียน เพื่อเข้าร่วมการตรวจสอบและพัฒนา จำนวน 27 คน เพื่อร่วมกันตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งกระบวนการวิจัยในแต่ละขั้นตอนดังกล่าว ใช้หลักการมีส่วนร่วมและการพัฒนาจากบุคคลระดับฐานรากที่สอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการต่าง ๆ เช่น หลักการบริหารตามทฤษฎีเชิงระบบ (system theory) การบริหารงานแบบเน้นวัตถุประสงค์ (management by objective: MBO) หลักการบริหารโดยรวม (total quality management : TQM) หลักการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school – based management) หลักธรรมาภิบาล (good governance) หลักการบริหารแบบ CEO (chief executive office) หลักการบริหารแบบร่วมมือ (collaborative management) หลักการบริหารแบบบูรณาการ (integrated management) หลักการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม (shared decision making) หลักการจัดการแบบล่างสู่บน (bottom-up approach) หลักการจัดการความรู้ (knowledge management: KM) ซึ่งหลักการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นหลักการที่จะก่อให้เกิดการร่วมกันคิด ร่วมกันวิเคราะห์ และร่วมกันให้ข้อเสนอแนะที่จะนำเอาสิ่งที่ร่วมกันกำหนดนั้นไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลได้ดีกว่า

ยึดหลักการกำหนดนโยบายตามลักษณะของนโยบายที่ดี ตามทัศนะของ วิโรจน์ สารรัตนะ (2553ก) คือ 1) นโยบายที่ดีต้องมีเป้าหมาย ที่ส่งผลประโยชน์แก่องค์กรหรือประชาชน โดยส่วนรวมมากที่สุด 2) นโยบายที่ดีควรได้มาจากการถ่วงถ่วงถึงความสำคัญของปัญหาหรือความต้องการ 3) นโยบายที่ดีควรครอบคลุมภารกิจทุกด้านและควรมีความสอดคล้อง สนับสนุนซึ่งกันและกัน ไม่ขัดแย้งกัน 4) นโยบายที่ดีควรประกอบด้วย เป้าหมาย แนวทาง และกลวิธีที่ดี ดำเนินการได้เร็วที่สุด และเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด 5) นโยบายที่ดีนอกจากจะมีเนื้อหาเป็นหลักในการทำงานแล้ว เนื้อหาดังกล่าวควรจะเป็นหลักในการประเมินความสำเร็จทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ 6) นโยบายที่ดีจะเป็นข้อความที่ชัดเจน ถ่ายทอดไปสู่ผู้ปฏิบัติโดยง่ายและมีความเข้าใจตรงกัน ซึ่งคล้ายคลึงกับ สมคิด พรหมจ้อย (2550) กล่าวว่า การกำหนดนโยบายเพื่อให้ได้นโยบายที่ดีมีเกณฑ์ที่สำคัญ 7 ประการคือ 1) นโยบายจะต้องแสดงทิศทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนว่าจะให้ทำอะไร อย่างไร 2) แสดงจุดเน้นและกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ 3) เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน 4) มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ทั้ง

ทางกายภาพ ทางเทคนิค และสามารถบริหารงานได้ 5) ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการในการพัฒนาอย่างแท้จริง 6) สอดคล้องกับนโยบายระดับสูงหรือนโยบายที่เกี่ยวข้อง 7) เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการกิจของหน่วยงานอย่างแท้จริงหรือโดยตรง ส่วนทวีป ศิริริศมี (2544) ได้กล่าวถึงลักษณะของนโยบายที่ดีไว้ 9 ประการ คือ 1) นโยบายที่ดีจะต้องกำหนดขึ้นจากข้อมูลที่เป็นจริง มิใช่ความคิดเห็นส่วนตัวของผู้กำหนดนโยบาย แต่ทั้งนี้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะหรือปฏิกริยาต่าง ๆ จากภายนอกก็ควรนำมาพิจารณาในการกำหนดนโยบายด้วยเช่นเดียวกัน 2) นโยบายที่ดีจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน และสามารถที่จะช่วยให้การดำเนินงานบรรลุถึงเป้าประสงค์ได้ 3) นโยบายที่ดีจะต้องได้รับการกำหนดขึ้นก่อนที่จะมีการดำเนินงาน โดยการกำหนดกลวิธีในการปฏิบัติไว้กว้าง ๆ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถตีความแล้วนำไปปฏิบัติตามความสามารถ สอดคล้องกับสถานการณ์นั้น ๆ และเหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่ 4) นโยบายที่ดีจะต้องมุ่งสนองประโยชน์ให้กับบุคคลโดยรวม และจัดลำดับตามความสำคัญและความจำเป็นก่อน-หลังในการปฏิบัติ 5) นโยบายที่ดีจะต้องเป็นถ้อยคำหรือข้อความที่กะทัดรัด ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและแถลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้สมาชิกทุกคนและทุกระดับชั้นในหน่วยงานสามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจน 6) นโยบายที่ดีจะต้องอยู่ภายในขอบเขตของวัตถุประสงค์และมีความยืดหยุ่น สามารถที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อเหตุการณ์ใหม่ ๆ เสมอ 7) นโยบายที่ดีจะต้องเป็นจุดรวมหรือศูนย์ประสานสัมพันธ์ของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์กร กล่าวคือ หน่วยงานต่างๆสามารถใช้นโยบายเป็นหลักการในการปฏิบัติภารกิจของตน และใช้เป็นแนวทางในการประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ซึ่งมีการกิจที่แตกต่างกันออกไปได้ในขณะเดียวกัน 8) นโยบายที่ดีจะต้องครอบคลุมไปถึงสถานการณ์ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย 9) นโยบายที่ดีจะต้องสอดคล้องกับปัจจัยภายนอกองค์กร กล่าวคือ จะต้องสอดคล้องกับระเบียบกฎหมาย ดังจะเห็นได้จากผลการตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากการสนทนากลุ่มเป้าหมายในวันที่ 10 กันยายน 2553 ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และจากการประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดำเนินการเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2553 ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 การประชุมทั้งสองครั้งมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายที่ดี มีความสอดคล้อง มีความเหมาะสม มีประโยชน์ มีความเป็นไปได้ และเป็นที่ยอมรับ และมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในบางประเด็น เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่ดี สามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีและก่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

หลักการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในขั้นตอนการตรวจสอบความเป็นไปได้ ซึ่งก่อให้เกิดความมีพันธะผูกพันต่อการนำข้อเสนอเชิงนโยบายเกิดผลสำเร็จในการปฏิบัติ โดยได้รับคำยืนยันจากคำกล่าวตอนหนึ่งในกระบวนการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายของผู้เข้าร่วมประชุมที่กล่าวไว้ว่า

“...ผมรู้สึกดีใจและภูมิใจมากที่มีส่วนได้เสนอร่างข้อเสนอเชิงนโยบายฉบับนี้เป็นข้อเสนอที่ดีนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังผมคิดว่าการยกระดับคุณภาพของนักเรียนจะเป็นผลเชิงประจักษ์แน่นอน...” (ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเป้าหมาย, 10 กันยายน 2553)

“...ดิฉันดีใจมากที่ท่านเห็นความสำคัญของนักเรียน และเปิดโอกาสให้พวกของดิฉันได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในครั้งนี้ ซึ่งผลจะเกิดขึ้นกับพวกเราทุกคน...” (ผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์, 21 ตุลาคม 2553)

ดังนั้น จากกระบวนการวิจัยที่ยึดหลักการสำคัญข้างต้นดังกล่าว เป็นกระบวนการที่เชื่อมั่นได้ว่า ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่เป็นผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อเสนอที่ดีมีความสอดคล้อง มีความเหมาะสม มีประโยชน์ มีความเป็นไปได้และเป็นที่ยอมรับกับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

4.2 ประเด็นเกี่ยวกับข้อเสนอเชิงนโยบาย

จากสรุปผลการวิจัยที่ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่เชื่อมั่นได้ว่ามีความเหมาะสม มีประโยชน์ มีความเป็นไปได้กับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัย ได้นำมาอภิปรายผล ใน 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม ขององค์ประกอบในภาพรวม 3 ด้าน ดังนี้

4.2.1 ด้านความครอบคลุมขององค์ประกอบ

ข้อเสนอเชิงนโยบายจากการวิจัยในครั้งนี้ ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยภาพรวมในด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม ถือว่ามีความครอบคลุมการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มีความมุ่งหมายและหลักการเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในการพัฒนาลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559) ที่กำหนดวัตถุประสงค์ ในการพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนา และกระทรวงศึกษาธิการ(2551)มีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ เร่งรัดปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบัน

ทางศาสนา และสถาบันการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ ในการจัดและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรวัยเรียนอย่างทั่วถึง มีคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และมีคุณภาพตามมาตรฐาน

ใน ส่วนที่เป็นเป้าหมาย แนวทาง กลไกเชิงนโยบาย มีความเจาะจงมากขึ้น ดังเห็นได้ว่าข้อเสนอเชิงนโยบายในครั้งนี้ ได้กำหนดเป้าหมาย ขององค์ประกอบ 5 ด้าน คือด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม และเมื่อพิจารณาในแต่ละเป้าหมายได้กำหนดแนวทาง กลไกเชิงนโยบาย อย่างชัดเจน เมื่อพิจารณาเป้าหมาย แนวทาง กลไกเชิงนโยบาย ในแต่ละด้านพบว่า เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีความสอดคล้อง เหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีประโยชน์ต่อสถานศึกษาที่จะนำไปใช้ เป็นที่ยอมรับจากการประชาพิจารณ์ นอกจากนี้ยังเป็นกลไกเชิงนโยบายที่เป็นรูปธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ กิ่งพร ทองใบ (2547) กล่าวว่า เป้าหมายเป็นผลลัพธ์สุดท้ายที่องค์การต้องการให้เกิดขึ้น เป็นผลลัพธ์ที่เจาะจง สามารถแสดงเป็นข้อมูลเชิงปริมาณสามารถวัดได้ และมีระยะเวลาที่แน่นอน การกำหนดเป้าหมายต้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์และพันธกิจขององค์การ และวิโรจน์ สารรัตนะ (2552) กล่าวว่า วิธีการสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลในเป้าหมาย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) กล่าวว่า การกำหนดแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงานคือการนำเอาเป้าหมายที่มีลักษณะเป็นความคิดเชิงนามธรรม มาทำให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ โดยคิดโครงการหรือกิจกรรมที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ รวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จหรือตัวบ่งชี้ให้มีความชัดเจนด้วย และวิโรจน์ สารรัตนะ (2546, 2552) ที่กล่าวว่า กลไกเชิงนโยบายคือสิ่งที่ต้องการใช้ในการสนับสนุนวิธีการหลักเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และได้เสนอยุทธศาสตร์ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ 13 ยุทธศาสตร์คือ 1)วิเคราะห์และ ส่งต่อนโยบาย 2) เรียนรู้ปัญหาเพื่อแก้ไขและป้องกัน 3) ใช้ผลการวิจัยให้เป็นประโยชน์ 4)นำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ 5)พัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อนโยบาย 6)ติดตาม ประเมินและวิจัยเพื่อพัฒนา 7)มุ่งชนะสิ่งต่อต้านการเปลี่ยนแปลง 8) มุ่งเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 9) ศึกษาอนาคตเพื่อวิสัยทัศน์ ริเริ่มและสร้างสรรค์ 10) ทบทวนข้อวิจารณ์ต่อการศึกษา 11) ทบทวนข้อเสนอเพื่อปฏิรูปการศึกษา 12) ทบทวนเพื่อเข้าใจนโยบาย 13) พัฒนาตัวแบบกระบวนการนโยบายของหน่วยงาน และยังได้กล่าวถึงกลไกคู่ การปฏิบัติงานว่าในการออกแบบโครงสร้างขององค์การต้องกำหนดกลไกการประสานงานในแนวตั้งขึ้น (vertical co-ordination) เพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมของผู้บริหารระดับสูงเข้ากับกิจกรรมของผู้บริหารระดับกลางและระดับล่างตามลำดับ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดหมายขององค์การ ซึ่งการที่จะให้ มีกลไกดังกล่าวมีประสิทธิภาพจะต้องคำนึงถึงหลักการต่างๆ ดังนี้ การทำให้เป็นทางการ ความเป็นเอกภาพในการบังคับบัญชา หลักการยกเว้น หลักการมีสายบังคับบัญชา ขนาดการบริหารหรือขนาด

การควบคุม การรวมอำนาจและกระจายอำนาจ การมอบอำนาจหน้าที่ และการปฏิบัติการและตำแหน่งที่ปรึกษา นอกจากนี้ ควรสร้างกลไกประสานงานในแนวนอน (horizontal co-ordination) โดยพิจารณาถึงการสร้างกิจกรรมเชื่อมโยง (linking) ระหว่างแผนกต่าง ๆ ที่อยู่ระดับเดียวกัน โดยเฉพาะกระบวนการข้อมูลสารสนเทศและที่สำคัญ คือ ต้องอาศัยตัวบุคคลเป็นกลไก การประสานงาน กลไกผู้ปฏิบัติการซึ่งประกอบด้วย แผนงาน โครงการ และงบประมาณ ส่วน ประชุมรอดประเสริฐ (2535) เรียกกลไกเชิงนโยบายว่า ปัจจัย (resources) สนับสนุนการกำหนดนโยบาย ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการคือ 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการ ในการกำหนดนโยบาย หากขาดปัจจัยภายในแม้เพียงอย่างเดียว นโยบายก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม หรือแม้แต่สภาพดินฟ้าอากาศ ซึ่งมีผลกระทบต่อ การกำหนดนโยบายเป็นอย่างมาก หากสภาพแวดล้อมด้านใดด้านหนึ่งมีผลกระทบอย่างรุนแรง นโยบายอาจไม่เป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่อาจกำหนดขึ้นมาได้

4.2.2 ด้านความสอดคล้องกับบริบท

การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในครั้งนี้เกิดขึ้นจากสภาพความเป็นจริงจากบริบทการบริหารจัดการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผ่านกระบวนการการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (focus group discussion) เพื่อตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายตามองค์ประกอบที่กำหนดไว้ คือ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย ของการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ภายใต้กรอบการพัฒนา ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมจริยธรรม ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน และกลุ่มเป้าหมาย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมกันพิจารณาให้ข้อเสนอแนะต่อร่าง และตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบาย ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยผู้ที่มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) บุคลากรภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร และครูผู้สอน 2) กลุ่มบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศิษยานุศิษย์ 3) กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น คือ คณะกรรมการสถานศึกษา พ่อแม่ และผู้ปกครอง รวมทั้งหมด 27 คน และผ่านการยืนยันข้อเสนอเชิงนโยบายจากการประชุมประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามองค์ประกอบที่กำหนดไว้ คือ เป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบายของการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ภายใต้กรอบการพัฒนา ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วยผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) บุคลากรภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร และครูผู้สอน 2) กลุ่มบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ศึกษานิเทศก์และบุคลากรทางการศึกษาอื่น 3) กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น คือ คณะกรรมการสถานศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง นักเรียน โดยยึดแนวคิดของ Guskey (2000) คือพิจารณาจากด้านความเหมาะสม (propriety) พิจารณาจากกระบวนการได้มา การใช้ถ้อยคำสำนวน การจัดกลุ่ม การจัดลำดับ และการมีจุดเด่น ด้านความเป็นไปได้ (feasibility) ด้านความสอดคล้อง (congruity) พิจารณาจากความสอดคล้องกับนโยบายชาติ บริบทของสังคม ความสอดคล้องภายในองค์ประกอบ ได้แก่ เป้าหมาย แนวทาง กลไกเชิงนโยบาย ด้านประโยชน์ (utility) พิจารณาผลดีที่จะเกิดขึ้นกับองค์กร หน่วยงาน ผู้รับบริการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ความเป็นไปได้ (feasibility) พิจารณาจากความสามารถนำไปปฏิบัติ การมีทรัพยากรเพียงพอที่จะปฏิบัติได้ ภาวะความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น การมีระเบียบข้อบังคับ หรือกฎหมายที่เอื้อให้ปฏิบัติได้

4.2.3 ด้านเป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย

จากการวิจัยครั้งนี้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับเป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบายในแต่ละด้าน ดังนี้

1) ด้านร่างกาย

1.1) เป้าหมาย 5 ข้อ คือ (1) สุขภาพอนามัยแข็งแรงออกกำลังกายสม่ำเสมอและเห็นคุณค่าความสำคัญของการออกกำลังกาย (2) รู้คุณค่าและความสำคัญของการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย (3) น้ำหนัก ตามเกณฑ์มาตรฐาน (นักเรียนชาย-หญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมือน้ำหนัก 29 กิโลกรัมและ 32 กิโลกรัม นักเรียนชาย-หญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้องมือน้ำหนัก 46 กิโลกรัม และ 44 กิโลกรัม) (4) ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน (นักเรียนชาย-หญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมีส่วนสูง 140 เซนติเมตร และ 143 เซนติเมตร นักเรียนชาย-หญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้องมีส่วนสูง 163 เซนติเมตร และ 154 เซนติเมตร) และ (5) รู้และเข้าใจหลักการในการพัฒนาด้านร่างกาย ผลที่ปรากฏเช่นนี้เพราะการมีร่างกายสมบูรณ์ มีสุขภาพแข็งแรง มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์ เข้าใจหลักการในการพัฒนา ด้านร่างกาย การออกกำลังกาย สม่ำเสมอ รู้คุณค่าและการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย จะส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Bloom (1985) กล่าวว่า การเรียนรู้ในแต่ละครั้งจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น 3 ประการ จึงกล่าวว่าเป็นการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ คือ 1) การเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ความคิดความเข้าใจ (cognitive domain) 2) การเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์ความรู้สึก (affective domain) 3) การเปลี่ยนแปลงด้านความเคลื่อนไหวของร่างกายหรือทักษะ (psychomotor domain) และทฤษฎีกลุ่ม Gestalt Theories ได้สรุปแนวคิดของกลุ่มไว้ว่า การรับรู้ (perception) เป็นการแปลความหมายจากการสัมผัสด้วยอวัยวะ รับสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ หู ตา จมูก ลิ้นและผิวหนัง การรับรู้ที่มากที่สุด คือ ทางสายตา จะประมาณ ร้อยละ 75 ของการรับรู้ทั้งหมด เช่นเดียวกับ พรทิพย์

คำพ้อ (2542) ได้สรุปคุณลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์ในอนาคตไว้ดังนี้ 1) มีร่างกายสมบูรณ์ และเจริญเติบโตสมวัย อารุง จันทวานิช (2542) ที่กล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบาย และแนวทางปฏิรูปการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ สร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่ง การเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น และมุ่งหวังที่จะให้ผู้ผ่านการศึกษา แต่ละคนมี ความสามารถ และมีคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญคือ มีสุขภาพพลานามัยที่ดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และวราภรณ์ รักวิชัย (2535) กล่าวว่าไว้ว่า การเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกายที่ถูกต้องให้กับเด็กนั้น จะทำให้เด็กมีพัฒนาการดังนี้ 1) มีน้ำหนัก ส่วนสูง ถูกส่วนหรือใกล้เคียงกับเกณฑ์มาตรฐาน 2) การทำงานของประสาทสัมผัส ประสานสัมพันธ์กันคือ ตา หู มือและ เท้า 3) มีสุขภาพอนามัย สภาพร่างกายดี

1.2) แนวทาง 8 ข้อ คือ (1) สร้างบรรยากาศในสถานศึกษาที่ผ่อนคลาย สะอาดถูกสุขลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการออกกำลังกาย (2) ส่งเสริมให้นักเรียนมีร่างกาย แข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดีและเจริญเติบโตเหมาะสมกับวัย (3) ส่งเสริมพัฒนาการทางสุขภาพและ พัฒนาการทางการเคลื่อนไหว สร้างภูมิคุ้มกันโรค (4) สร้างอาคารเรียน อาคารประกอบในเนื้อที่ เหมาะสมและมีระบบ มีน้ำดื่มสะอาด และมีน้ำใช้เพียงพอ (5) ส่งเสริมการรับประทานอาหารที่มี สารอาหารครบหมู่และในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการ (6) มีหลักสูตร/แผนงาน/กิจกรรมการ เรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาทางร่างกาย (7) ส่งเสริมระบบดูแลเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัยและภาวะ โภชนาการของนักเรียนและ (8) มีหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาทางร่างกาย ผลที่ปรากฏเช่นนี้เพราะการปฏิบัติที่จะทำให้การยกระดับคุณภาพผู้เรียนในด้านร่างกายจำเป็นต้องมี หลักสูตรที่ส่งเสริมพัฒนาทางด้านร่างกาย มีบรรยากาศในสถานศึกษาที่ดี มีอาคารเรียน อาคารประกอบ ที่เหมาะสม มีน้ำดื่มสะอาดเพียงพอ ส่งเสริมการรับประทานอาหารครบห้าหมู่และเพียงพอ มีระบบ ดูแลสุขภาพอนามัยของนักเรียน สอดคล้องกับ แนวคิดของทฤษฎีความต้องการของ Maslow (Maslow hierarchy needs theory) เขาอธิบายว่ามนุษย์มีความต้องการทางกายภาพ คนเรายังจะ ต้องการทางร่างกายซึ่งเป็นการต้องการเบื้องต้น แล้วจึงจะสนองความต้องการทางจิตใจเขาแบ่งเป็น 5 ชั้น คือ ความต้องการทางกายภาพ ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ การนอนหลับ พักผ่อน จุฬาลักษณ์ สุนทรวิภาต (2540) ที่ได้สรุปประเด็นชีวิตคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียน ด้านร่างกาย ดังนี้ 1) การได้รับประทานอาหารกลางวันในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของ ร่างกาย 2) การมีสุขภาพแข็งแรง 3) การได้ออกกำลังกาย 4) การได้อยู่ในโรงเรียนที่สะอาด 5) การได้อยู่ ในที่ที่แสงสว่าง ส่องถึงหรือส่องผ่านไปได้ 6) การได้รับอากาศที่บริสุทธิ์ ไม่มีกลิ่นเหม็น ปราศจาก สารพิษต่าง ๆ 7) การได้ดื่มน้ำสะอาด ไม่มีสี และมีน้ำใช้ 8) การได้ยินเสียงที่ไม่เป็นอันตราย 9) การได้รับการตรวจสุขภาพอนามัยโดยเจ้าหน้าที่อนามัยหรือครู เพื่อตรวจเช็คความผิดปกติของ

ร่างกาย 10) การได้ออยู่ในโรงเรียนที่มีความปลอดภัย และ อารี รังสินันท์ (2540) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนในการส่งเสริมและพัฒนาการเด็กในด้านพัฒนาการทางกาย โรงเรียนควรให้อาใจใส่ดูแลเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัย และภาวะโภชนาการของเด็ก และจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี และเจริญเติบโตสมวัย

1.3) กลไกเชิงนโยบาย ได้แก่ โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โครงการพัฒนาภูมิทัศน์และแหล่งเรียนรู้ และโครงการอาหารกลางวัน ผลที่ปรากฏเช่นนี้เพราะการส่งเสริมสุขภาพ จะทำให้มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ มีสุขภาพดี ส่วนการพัฒนาภูมิทัศน์และแหล่งเรียนรู้ทำให้บรรยากาศภายในสถานศึกษาเอื้อต่อการพัฒนาในด้านร่างกาย รวมทั้งการได้รับประทานอาหารกลางวันทุกวันสอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (2543) ได้เสนอการปฏิบัติต่อพฤติกรรมสุขภาพ ดังนี้ 1) ดูแลรักษาร่างกายและและของใช้ให้สะอาด 2) รักษาฟันให้แข็งแรงและแปรงฟันทุกวันอย่างถูกต้อง 3) ล้างมือให้สะอาดก่อนกินอาหารและหลังการขับถ่าย 4) กินอาหารสุก ปราศจากอันตรายและหลีกเลี่ยงอาหารรสจัด สีฉูดฉาด 5) งดบุหรี่สารเสพติดการพนันและการสำส่อนทางเพศ 6) สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้อบอุ่น 7) ป้องกันอุบัติเหตุด้วยการไม่ประมาท 8) ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอและตรวจสุขภาพประจำปี 9) ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ

2) ด้านสติปัญญา

2.1) เป้าหมาย 4 ข้อ คือ (1) สามารถสื่อความคิด ผ่านการพูดเขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีการต่าง ๆ (2) ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์ (3) ความสามารถในการคิดหาเหตุผล คิดวิเคราะห์และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ (4) ความสามารถในการตัดสินใจและเลือกแนวทางการแก้ปัญหา ผลที่ปรากฏเช่นนี้เพราะการคิด การพูด การเขียน การคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ การตัดสินใจแก้ปัญหา เป็นองค์ประกอบของการเรียนรู้ด้านสติปัญญาหากนักเรียนมีทักษะในการพูด การเขียน การคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะในการตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมั่งคั่งบ่งบอกถึงเป็นผู้มีสติปัญญา สอดคล้องกับแนวคิดของ Vygotsky และ Piaget ที่อธิบายว่าพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของบุคคลมีการปรับตัวผ่านทางกระบวนการซึมซับหรือดูดซึม (assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (accommodation) พัฒนาการเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับและซึมซับข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม หากไม่สามารถสัมพันธ์กันได้จะเกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น (disequilibrium) บุคคลจะพยายามปรับสภาวะให้อยู่ในสภาวะที่สมดุล (equilibrium) โดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (accommodation) โดยเชื่อว่าคนเราจะมีพัฒนาการทางปัญญาเป็นไปตามลำดับขั้นจากการมีปฏิสัมพันธ์และมีประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการคิดเชิงตรรกะและคณิตศาสตร์ (logical mathematical experience) รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ทางสังคม

(social transmission) วุฒิภาวะ (maturity) และกระบวนการพัฒนาวัฒนธรรมและสังคม อย่างมาก เช่นเดียวกับ ทิศนา แคมมณี และคณะ (2536) กล่าวถึงเป้าหมายการพัฒนาทางด้านสติปัญญา ได้แก่ เป็นผู้มีความใฝ่รู้สามารถคิด กล้าคิด กล้าถาม กล้าพูด กล้าทำ รู้จักแสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถแก้ปัญหาและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และอารี รังสินันท์ (2540) กล่าวว่า ลักษณะความต้องการทางสติปัญญาของเด็กในวัยเรียน คือ การใช้สมองคิดและแก้ปัญหา การใช้เหตุผล ความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ความอยากรู้อยากเห็น ตลอดจนความต้องการ ที่จะช่วยเหลือตนเอง

2.2) แนวทาง 8 ข้อ คือ (1) ส่งเสริมกิจกรรมตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตามวัยต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม (2) จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ภายใต้อบรมวิชาการที่ผ่อนคลายและอบอุ่น (3) ส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์ผู้เรียนและจัดระบบข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล (4) ส่งเสริมกิจกรรมตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตามวัยต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม (5) วิเคราะห์ผู้เรียนและจัดระบบข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล (6) ส่งเสริมกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตามวัยต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม (7) วิเคราะห์ผู้เรียนและจัดระบบข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และ (8) จัดกิจกรรมตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตามวัยต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม ผลที่ปรากฏเช่นนี้เพราะการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการที่เหมาะสมกับวัยในบรรยากาศที่ดี มีกิจกรรมที่หลากหลาย มีข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลและคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก จะส่งผลให้มีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา สอดคล้องกับ กัญญิกา พรหมณ์พิทักษ์ (2551) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการ ทางสมอง ควรดำเนินการดังนี้ (1) ใช้ยุทธวิธีการสอนที่หลากหลาย ทำทนายให้ผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์ร่วมกับกลุ่ม (2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กระตุ้นความสนใจและมีความหมายเชื่อมโยงเข้ากับชีวิตจริง (3) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาและสร้างวิธีการเรียนรู้ของตนเอง (4) จัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนใช้ประสาทสัมผัสแบบต่าง ๆ (5) ให้เวลาผู้เรียนได้มีโอกาสคิดสร้างสรรค์และสะท้อนกลับ ยืดหยุ่น ให้เวลาผู้เรียนมี

2.3) กลไกเชิงนโยบาย ได้แก่ โครงการแนะแนว โครงการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ โครงการส่งเสริมรักการอ่าน โครงการจัดระบบดูแลนักเรียน โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และโครงการเรียนรู้ด้วย ICT ผลที่ปรากฏเช่นนี้เพราะการแนะแนว เป็นการช่วยให้นักเรียนได้รู้จักศักยภาพของตนเอง ส่วนการศึกษาแหล่งเรียนรู้ทำให้นักเรียนได้สัมผัสประสบการณ์ตรงซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนได้เกิดความคิดสร้างสรรค์จากแหล่งเรียนรู้ ส่วนการเรียนรู้ด้วย ICT จะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่กว้างไกลไม่มีขีดจำกัดในการแสวงหาความรู้ของนักเรียน รวมทั้งการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของ

นักเรียนจะทำให้ให้นักเรียนมีทักษะทางทางการคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Ulrich Neisser ได้ให้คำนิยามของกระบวนการรู้คิด (cognition) ว่าเป็นกระบวนการทางสมองในการปรับเปลี่ยน ลด ตัดทอน ขยาย จัดเก็บและใช้ข้อมูลต่าง ๆ ที่รับเข้ามาทางประสาทสัมผัส ซึ่งอาจจะเกิดหรือไม่เกิดจากการกระตุ้นของสิ่งเร้าภายนอกก็ได้ ดังนั้นการรู้สีก การรับรู้ จินตนาการ การระลึกได้ การจำ การคงอยู่ การแก้ปัญหา การคิดและอื่น ๆ อีกมาก จึงถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ ส่วน สุมาลี ชัยเจริญ, อิศรา ก้านจักร และวรกิต วัตข้าวหลาม (2551) ได้วิจัยการสังเคราะห์โมเดล นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ทางสมองของผู้เรียน โดยใช้ Brain-Based Learning และเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง ดังนี้ 1) การสร้าง บรรยากาศการเรียนรู้ในการเรียนรู้จะมีการผนวกความรู้กับอารมณ์ควบคู่กันเสมอ 2) การออกแบบ เนื้อหาที่มีการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของผู้เรียนจะรับรู้ได้ง่าย 3) การจัดการเรียนรู้ ควรเน้นให้ ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ และควบคุมการเรียนรู้และได้ลงมือกระทำการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) การ ออกกำลังกายหรือการเคลื่อนไหวร่างกาย จะช่วยลดความเครียดของสมอง และทำให้เกิดความสุขได้ 5) สมองจะพัฒนาได้ดีเมื่อมีการโต้ตอบกัน พุดคุยกัน แลกเปลี่ยนความรู้กัน

3) ด้านอารมณ์

3.1) เป้าหมาย 4 ข้อ คือ (1) การตระหนักรู้การควบคุมอารมณ์ของตนเอง (2) การควบคุมและการแสดงออกทางอารมณ์ (3) การตระหนักรู้และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น และ (4) มีสุนทรียภาพทางอารมณ์ ผลที่ปรากฏเช่นนี้เพราะการควบคุมอารมณ์ การแสดงออกทางอารมณ์ ของตนเองและผู้อื่น และมีอารมณ์ที่ดีจะทำให้ให้นักเรียนเป็นคนดีเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สอดคล้องกับ ทฤษฎีของ Combs ที่เชื่อว่า การให้คุณค่าความเป็นมนุษย์กับผู้เรียน โดยเฉพาะความรู้สึก อารมณ์ และสภาพจิตใจ ครูมีบทบาทเป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยตนเองโดยเน้นการให้นักเรียน เป็นศูนย์กลาง และสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2546ค) ได้สรุปการพัฒนาทางด้านอารมณ์ ได้แก่ ความต้องการให้นักเรียนเป็นคนที่มีรู้จักควบคุมอารมณ์ มีความยับยั้งชั่งใจ อดทน อดกลั้น ไม่โกรธง่าย และภูมิใจในตนเอง

3.2) แนวทาง 11 ข้อ คือ (1) มีหลักสูตร/กิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจให้ตนเอง มองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองในแง่ดี และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้นได้ (2) จัดกิจกรรมให้ นักเรียนรู้จักคุณค่าในตนเอง รับรู้ตัวตนของตนเอง ตระหนักและชื่นชมตนเองในแง่ดี (3) เสริมสร้าง บรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นประชาธิปไตย ให้ความเคารพและการรับฟัง (4) เสริมสร้างความร่วมมือกับ ผู้ปกครองเพื่อพัฒนาวิถีทางอารมณ์ (5) ส่งเสริมกิจกรรมที่พัฒนาทางอารมณ์อย่างหลากหลาย เช่น การเยี่ยมบ้านการโทรศัพท์แจ้งข่าวดี และส่งจดหมายไปทางบ้าน การเชิญผู้ปกครองมาเข้าร่วม กิจกรรม การใช้บทสนทนาประจำวันและการทักทายอย่างสม่ำเสมอ การส่งข่าวสารความสุข

การฟังนักเรียนพูด และการสนับสนุนให้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ (6) ให้แรงเสริมโดยครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น การให้รางวัล กำลังใจ หรือคำชมเชย (7) สร้างกิจกรรมการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ความสามารถในการอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกับผู้อื่น (8) ส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในระดับบุคคล ระดับกลุ่มและระดับองค์กร (9) ส่งเสริมครูให้ช่วยเหลือผู้เรียนได้เข้าใจความรู้สึก อารมณ์ของตน (10) เสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ และ (11) ส่งเสริมกิจกรรมด้านศิลปะดนตรี/นาฏศิลป์/กีฬาและนันทนาการ ผลที่ปรากฏเช่นนี้ เพราะหลักสูตรหรือกิจกรรมที่พัฒนาด้านอารมณ์ให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น การสร้างบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย มีกิจกรรมที่หลากหลายโดยทุกฝ่ายร่วมมือในการพัฒนา การเสริมแรงทางบวก ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน และใช้กิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา จะส่งผลให้นักเรียนมีจิตใจที่ดีงามและสามารถควบคุมตนเองได้ สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2545ก) ได้เสนอแนวทางพื้นฐานในการพัฒนาอารมณ์ดังนี้ 1) จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ภายใต้อบรมที่ผ่อนคลายและอบอุ่น 2) เด็กสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ในชีวิตประจำวัน 3) เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 4) จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัย 5) จัดกิจกรรมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยเน้นกระบวนการ 6) ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศิลธรรม และจริยธรรม 7) มีการประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย 8) จัดบริการ ให้คำปรึกษาและประสานกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเพื่อให้ความช่วยเหลือกรณีที่เกิดปัญหารุนแรงในเด็ก 9) จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ภายใต้อบรมที่ผ่อนคลายและอบอุ่น และ ฟีรพล เทพประสิทธิ์ และคณะ (2549) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ดังนี้ 1) ฝึกการรู้จักคุณค่าในตนเอง รับรู้ตัวตนของตนเอง ตระหนักและชื่นชมตนเองในแง่ดี 2) ฝึกการแยกแยะถึงลักษณะของอารมณ์ชนิดต่าง ๆ ทั้งที่เป็นอารมณ์ที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนา แล้วหาทางเลือกแสดงออกของพฤติกรรมทางอารมณ์ที่เหมาะสม 3) เรียนรู้การปฏิบัติตามกรอบกติกาของสังคม 4) รู้จักฝึกและเข้าใจธรรมชาติอารมณ์ของตน 5) ชื่อตรงต่อการแสดงออกทางอารมณ์ ทั้งคำพูด การกระทำ และความคิด 6) ฝึกการยับยั้ง ควบคุม และระบายนอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม รู้จักที่จะไตร่ตรองก่อนจะแสดงออกในทุกครั้ง 7) ฝึกความอดทน และรอจังหวะที่จะแสดงออกของพฤติกรรมทางอารมณ์ที่เหมาะสม

3.3) กลไกเชิงนโยบายได้แก่โครงการพัฒนาหลักสูตรและงานวิชาการ โครงการโรงเรียนสีขาว โครงการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการยกย่องคนดี โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน และโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลที่ปรากฏเช่นนี้เพราะหลักสูตรและงานวิชาการที่สถานศึกษาจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่นการยกย่องคนดีในสังคม รวมทั้งการแนะแนวการศึกษาและการเข้าค่ายพัฒนาด้านอารมณ์

จะช่วยพัฒนาการควบคุมอารมณ์ของตนเองการแสดงออกทางอารมณ์ การเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น และมีสุนทรียภาพทางอารมณ์ ส่วนการป้องกันสิ่งเสพติดและสื่อลามกในสถานศึกษาจะช่วยทำให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตที่ดี สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2546ค) ที่เสนอวิธีการเสริมสร้างทักษะทางอารมณ์และทางสังคมของเด็กดังนี้ 1) การเยี่ยมบ้าน 2) การโทรแจ้งข่าวดี และส่งจดหมายไปทางบ้าน 3) การเชิญผู้ปกครองมาเข้าร่วมกิจกรรม 4) การแสดงให้เห็นว่าเราใส่ใจ 4) การใช้บทสนทนาประจำวันและการทักทายอย่างสม่ำเสมอ 5) การส่งข่าวสารความสุข 6) การฟังนักเรียนพูด 7) การจัดเวลาเข้ากลุ่มวงกลมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ 8) การแสดงให้เห็นนักเรียนเห็นว่าเราไว้วางใจเขา 9) การยินยอมให้นักเรียนได้เลือก 10) การเสริมสร้าง การพูดกับตนเอง ทางบวกสำหรับนักเรียนที่ขาดความมั่นใจในความสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์ 11) การเล่าเรื่องบางอย่างเกี่ยวกับตัวเรา

4) ด้านสังคม

4.1) เป้าหมาย 3 ข้อ คือ (1) มีความสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น (2) รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคมและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และ (3) มีทักษะชีวิต ผลที่ปรากฏเช่นนี้เพราะต้องการให้นักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองในสังคม มีทักษะชีวิตและสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ จารุวรรณ นิพนานันท์ (2543) กล่าวว่า ความสามารถในการเข้าสังคมมีความสำคัญ และบันดลให้คนประสบความสำเร็จ ความสามารถทางสังคมของบุคคล สามารถสร้างเสริมได้จากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว เด็กที่ขาด AQ จะทำอะไรไม่เป็น ไม่ต้องการฝ่าฟันปัญหาอุปสรรค แต่ต้องการให้อุปสรรคหายไปเองอย่างรวดเร็ว มีความรู้สึกพ่ายแพ้ไม่มั่นใจตนเอง มักซึมเศร้าและมีโอกาส ฆ่าตัวตาย ส่วนเด็กที่มี AQ สูง จะเป็นเด็กที่มีความมุ่งมั่น มีกำลังใจ มีความมั่นใจในตัวเอง มีแรงจูงใจของตัวเอง รู้จักเปลี่ยนอุปสรรคให้เป็นโอกาสได้ มีความสามารถดึงให้คนมาทำงานร่วมกันได้ ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะได้ และ นิตยา คชภักดี (2543) กล่าวว่า ีว่า พัฒนาการด้านสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงความสามารถในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น

4.2) แนวทาง 9 ข้อ คือ (1) เสริมสร้างกระบวนการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างตัวบุคคล (2) ส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสทำงานกับเพื่อน ทั้งในห้องเดียวกันหรือเพื่อนต่างห้องในโรงเรียนเดียวกัน (3) ส่งเสริมให้นักเรียนอยู่ร่วมกับเพื่อนอย่างมีความสุข (4) ปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม (5) สร้างความเป็นผู้นำของนักเรียน โดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย (6) สร้างบรรยากาศการได้รับความไว้วางใจจากครูและเพื่อน (7) สถานศึกษาสร้างบรรยากาศ ความเป็นประชาธิปไตย (8) สร้างบรรยากาศการได้รับความไว้วางใจจากครูและเพื่อน และ (9) ปลูกฝังให้

นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ผลที่ปรากฏเช่นนี้เพราะการสร้างกระบวนการ ให้นักเรียนอยู่ร่วมกัน การสร้างเจตคติความรับผิดชอบต่อสังคมและต่อตนเอง การจัดบรรยากาศที่มีความไว้วางใจกับทุกคน จะทำให้นักเรียนมีความสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้ดี นักเรียน รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคมและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข และมีทักษะชีวิต สอดคล้องกับทิสนา เขมมณี และคณะ (2536) ได้กล่าวถึง การพัฒนาทางด้านสังคมดังนี้ เป็นผู้มี ความสามารถเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รู้จักเคารพในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติ ตามกฎระเบียบของสังคม กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ รู้จักแก้ปัญหาความขัดแย้ง อย่างสันติวิธี รักษาดี ศาสนา พระมหากษัตริย์ เห็นคุณค่าในศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ รู้จัก รักษาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับจุฬาลักษณ์ สุนทรวิภาต (2540) ได้สรุปประเด็นชีวิตคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนด้านสังคม ดังนี้ (1) การได้เข้าร่วม กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น (2) การได้มีโอกาสร่วมทำงานกับเพื่อน ทั้งในห้องเดียวกัน หรือเพื่อน ต่างห้องในโรงเรียนเดียวกัน (3) การมีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกับเพื่อน (4) การได้รับความ ไว้วางใจจากครู และเพื่อน (5) การได้อยู่ในโรงเรียนที่มีความเป็นประชาธิปไตย (6) การมีความ รับผิดชอบต่อสังคมโรงเรียน ในขณะที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ได้สรุปแนวทาง การพัฒนา ด้านสังคมไว้ว่าจะต้องให้ผู้เรียนฝึกการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น การอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย มารยาทและประเพณี ฝึกการเป็นผู้นำ และผู้ตาม (leadership) การพึ่งพาอาศัยกัน สามัคคีและ ร่วมรับผิดชอบร่วมกัน รู้จักวางตนเมื่อเป็นผู้แพ้หรือชนะ มีพฤติกรรมการแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับ คุณธรรม และความมีน้ำใจ

4.3) กลไกเชิงนโยบาย ได้แก่ โครงการกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน โครงการส่งเสริมการมีวินัยในโรงเรียน โครงการ TOBE NUMBER ONE โครงการเครือข่ายสังคม และโครงการเข้าค่ายคุณธรรม ผลที่ปรากฏเช่นนี้เพราะการส่งเสริมการมีวินัยในด้านต่าง ๆ การ เป็นผู้นำ การหารายได้ระหว่างเรียน การออมเงิน กิจกรรมประชาธิปไตย การป้องกันยาเสพติด และสื่อลามก การเข้าค่ายคุณธรรมจะทำให้นักเรียนมีความสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดี กับผู้อื่น รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคมและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมี ความสุข และมีทักษะชีวิต สอดคล้องกับ Bushlem (2005) ที่ได้ศึกษาการเป็นผู้นำของนักเรียน โดย ใช้รูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยใช้ภาวะผู้นำ ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีพัฒนาการ ทางสังคมด้านภาวะผู้นำทั้งเพศหญิงและเพศชาย ได้แก่ ด้านการกำหนดในหน้าที่ด้านความเหมาะสม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความตั้งใจ ด้านการให้ความร่วมมือ ด้านการเป็นสมาชิกที่ดี และการ มองโลกในเชิงบวก และ ปลุก พรมรัตน์ (2545) ที่ได้สรุปประเด็นชีวิตการพัฒนานักเรียนด้านสังคม ไว้ 4 ประการ ดังนี้ (1) การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ คือ การ

สร้างความสัมพันธ์ การปรับตัว และการทำงานร่วมกัน (2) การได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนและครู ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ คือ ความรับผิดชอบ และสามารถทำงานได้ดี (3) ความเป็นประชาธิปไตย ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ คือ เปิดโอกาสให้คิดอิสระ เลือกรายอย่างมีเหตุผล และการมีส่วนร่วม (4) การมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ คือ ดูแลรักษาความเป็นสมบัติของโรงเรียน และมีวินัย ปฏิบัติตามกฎหมายของโรงเรียน ไม่ก่อปัญหา

5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม

5.1) เป้าหมาย 2 ข้อ คือ (1) ประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้องตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน และ (2) ประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้อง เป็นที่ยอมรับของสังคม ผลที่ปรากฏเช่นนี้เพราะการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน เป็นที่ยอมรับของสังคมจะทำให้นักเรียนเป็นคนดี ไม่เบียดเบียนคนอื่น และส่งผลให้เกิดสันติสุขในสังคม สอดคล้องกับลิจิต ซีรเวคิน (2548) กล่าวว่า ปัจเจกบุคคลต้องมีวิญญาณ สังคมต้องมีวิญญาณ คุณธรรมของปัจเจกบุคคลอยู่ที่การเกลี้ยกล่อมการเรียนรู้ โดยพ่อแม่ สถาบันการศึกษา ศาสนา พรรคการเมืองและองค์กรของรัฐ และสอดคล้องกับคณะกรรมาธิการการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา (2548) เห็นว่า คุณงามความดีทั้งหลายควรปลูกฝังในตัวบุคคล สอดคล้องกับ จำเริญรัตน์ เจือจันทร์ (2548) ที่กล่าวว่า คุณธรรมเป็นเสมือนบัพญญูติของความดี และความงามของจิตใจที่ส่งผลให้บุคคลประพฤติดีประพฤติชอบ คุณธรรมจึงเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการประกอบการในวิชาชีพของบุคคล ในทุกสาขาอาชีพ เป็นการปลูกฝังจิตใจคน ให้สูงขึ้น ไม่เห็นแก่ตัวฝ่ายเดียว แสดงออกโดยการไม่เบียดเบียน มีความเมตตากรุณา มุ่งช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์

5.2) แนวทาง 6 ข้อ คือ (1) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมในด้านคุณธรรมจริยธรรม (2) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจากตัวอย่างที่ดี (3) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการพัฒนา การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (4) เสริมสร้างการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย (5) ส่งเสริมการมีเครือข่ายบิดา มารดา ผู้ปกครอง ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และ (6) ส่งเสริมกิจกรรมปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผลที่ปรากฏเช่นนี้ เพราะการส่งเสริมการจัดกิจกรรมในด้านคุณธรรมจริยธรรม การมีตัวอย่างที่ดี มีกิจกรรมที่หลากหลาย และมีเครือข่ายในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับอนันท์ ปันยารชุน (2546) เห็นว่า ควรให้เด็กฝึกฝนและฝึกปฏิบัติ เรียนรู้จากตัวอย่างที่ดี โดยมีวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม คือ 1) เรียนรู้วิธีการปฏิบัติตนให้เหมาะสม สอดคล้องกับวัฒนธรรม เช่น มีสัมมาคารวะ มีกิริยามารยาทเรียบร้อย มีความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย รักและเทิดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2) เรียนรู้หลัก

ปฏิบัติทางศาสนา หรือสิ่งอันควรเคารพในศาสนา 3) เรียนรู้เพื่อปลูกฝังลักษณะสำคัญบางอย่าง เช่น ความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัดอดออม มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา รับผิดชอบ ตระหนักในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ต้องเรียนรู้การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม รู้จักหลัก คุณธรรมความถูกต้อง ความพอดี การทำดีได้ดี การทำชั่วได้ชั่ว การควบคุมอารมณ์ และ ความสามารถอดใจรอสิ่งที่ต้องการได้ ซึ่งคล้ายคลึงกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานสำคัญ ในประเทศที่กำลังพัฒนาหรือประเทศที่พัฒนาแล้วคือ ความขยัน อดทน ซื่อสัตย์ มีวินัยเคร่งในระเบียบ ความรับผิดชอบรู้หน้าที่และประหยัด และสอดคล้องกับคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม วุฒิสภา (2548) ได้เสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาและส่งเสริมคุณธรรมและ จริยธรรมของนักเรียนดังนี้ 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีแผนงานส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม อย่างเป็นรูปธรรมมีการควบคุมกำกับให้เป็นไปตามแผน หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนเข้ามามีส่วน ร่วมแก้ปัญหาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง 2) บุคคลในครอบครัว ชุมชนและสังคมต้องประพฤติปฏิบัติเป็น แบบอย่างที่ดี 3) การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมต้องเริ่มตั้งแต่เยาว์วัย ผู้ปกครองต้องเอาใจใส่ มีโครงการ มีกิจกรรม มีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยใช้ยุทธศาสตร์ บ้าน วัดหรือองค์กรศาสนา และโรงเรียนร่วมกัน 4) สื่อมวลชนร่วมกันเสนอข่าว ความรู้ และพฤติกรรม การแสดงออกที่เป็น แบบอย่างที่ดีในเชิงสร้างสรรค์ 5) มีการฟื้นฟูสืบสานวัฒนธรรมที่ดีงาม กฎมณียาไทย 6) ส่งเสริม ให้โรงเรียนและครูจัดกิจกรรมการสอนที่บูรณาการคุณธรรม และจริยธรรม ในทุกกลุ่มสาระ 7) รื้อฟื้น วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม เพื่อให้ความรู้และนำไปสู่การปฏิบัติ 8) มีเป้าหมายในการลด กระแสบริโภคนิยมและสร้างค่านิยมที่ดีในการบริโภค ตลอดจนปลูกฝังวิจารณ์ญาณในการรับวัฒนธรรม จากต่างชาติ และ 9) ต้องมีโครงการหรือกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจให้แก่เยาวชน หรือบุคคลที่มี คุณธรรมและจริยธรรมดีเด่น และสอดคล้องกับและรุ่งทิวา จันทรวิธานวงศ์ (2549) กล่าวว่าบทบาท ต้องสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในทุกสาระการเรียนรู้ที่ตนเองสอน ครูต้องแสดงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และครูต้องสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน

5.3) กลไกเชิงนโยบาย ได้แก่ โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โครงการประชาธิปไตย ด้านการะธรรม โครงการคุณธรรมนำความรู้/เศรษฐกิจพอเพียง ผลที่ปรากฏเช่นนี้เพราะการ ปลูกฝังให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติในวิถีชีวิตประจำวันของโรงเรียนวิถีพุทธจะส่งผลให้นักเรียนเกิด คุณธรรมอย่างแท้จริง ส่วนโครงการเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้นักเรียนเป็นคน มีเหตุผล รู้จักประมาณตนเอง สอดคล้องกับ สักดิ์ชัย นิรัญทิว (2548) เห็นว่าการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นักเรียน ควรจัดกิจกรรมการเรียนหลายวิธีโดยแบ่งเป็นกลุ่มได้ 4 กลุ่ม คือ (1) การสอนโดยใช้ กิจกรรมกลุ่ม หรือการเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจ (2) การเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอน เช่น การใช้ข่าว การใช้ของจำลอง (3) การให้นักเรียนกระทำกิจกรรมเช่นการวาดภาพ การเล่านิทาน

(4) การกระทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และสอดคล้องกับอัญชลี พุกชาญคำ (2547) ได้ศึกษารูปแบบและวิธีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การให้การอบรมตอนเข้าก่อนเข้าเรียนและมีการบูรณาการคุณธรรมจริยธรรม ในกิจกรรมปฏิบัติตามวาระ โอกาสต่าง ๆ เน้นการปฏิบัติจริง โดยครูปฏิบัติด้วยจิตสำนึกรับผิดชอบ กอปรกับการส่งเสริมและสนับสนุนของผู้ปกครอง โดยกระทำอย่างต่อเนื่อง นักเรียนจะมีคุณธรรม และจริยธรรมสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูชาติ ชัยศรี และคณะ (2548) และที่สำคัญพบว่า กิจกรรมที่โรงเรียนจำนวนมากดำเนินการได้ผลดีที่สุด คือ โครงการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม และสากล เกตุทอง (2545) ได้พัฒนารูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา 5 องค์ประกอบ คือ ด้านบริหาร ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการสอนและการนิเทศ ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน และด้านการประเมินผลทางจริยธรรม และสอดคล้องกับนงลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตั้งจิตเรณูกุล (2551) พบว่า บทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมระดับบุคคล ได้แก่ การอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ การอบรมสั่งสอนจากโรงเรียน การเลียนแบบบุคคลสำคัญที่มีคุณธรรม

ดังนั้น เป้าหมาย แนวทาง และกลไกที่กำหนดในข้อเสนอเชิงนโยบายจากการวิจัยครั้งนี้ สามารถบ่งบอกถึงความต้องการที่ชัดเจน และสามารถเป็นกรอบแนวคิดในการยกระดับคุณภาพของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

จากลักษณะของข้อเสนอเชิงนโยบายที่เป็นผลจากการวิจัยดังกล่าวทั้ง 3 ประเด็น สรุปได้ว่าผลการวิจัยข้อเสนอเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในครั้งนี้ เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่ดี มีความสอดคล้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีประโยชน์และเป็นที่ยอมรับจากสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และระดับจังหวัดกาฬสินธุ์

องค์ประกอบสำคัญของข้อเสนอเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 สามารถแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ตามแผนผังความคิด สรุปได้ดังภาพที่ 5-7



ภาพที่ 5 แผนผังความคิดองค์ประกอบสำคัญของข้อเสนอเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้นักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

■ หมายถึง เป้าหมาย ■ หมายถึง แนวทาง ■ หมายถึง กลไกเชิงนโยบาย



ภาพที่ 6 แผนผังความคิดองค์ประกอบสำคัญของข้อเสนอเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านอารมณ์ และด้านสังคม

■ หมายถึง เป้าหมาย ■ หมายถึง แนวทาง ■ หมายถึง กลไกเชิงนโยบาย



ภาพที่ 7 แผนผังความคิดองค์ประกอบสำคัญของข้อเสนอเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรมจริยธรรม

■ หมายถึง เป้าหมาย ■ หมายถึง แนวทาง ■ หมายถึง กลไกเชิงนโยบาย

5. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยที่เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคพื้น เขต 2 ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะใน 2 กรณี คือ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ครั้งต่อไป

5.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

5.1.1 ด้านร่างกาย มีเป้าหมายที่ชัดเจน ในการพัฒนาสุขภาพอนามัยแข็งแรง ควรส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการตามโครงการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมให้เป็นเลิศ ส่วนการรู้และเข้าใจหลักการในการพัฒนาด้านร่างกาย สถานศึกษาควรเร่งรัดให้มีการจัดกิจกรรมการอบรมให้ความรู้หรือการเข้าค่ายที่ทำให้นักเรียนเข้าใจหลักการในการพัฒนาด้านร่างกาย

5.1.2 ด้านสติปัญญา มีเป้าหมายที่ชัดเจน ในการพัฒนาความสามารถในการสื่อความคิดวิเคราะห์ และระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์ ดังนั้น จึงควรสนับสนุนให้ดำเนินการตามโครงการที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อความคิดวิเคราะห์ และระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ต่อเนื่องและยั่งยืน ส่วนความสามารถในการตัดสินใจ และเลือกแนวทางการแก้ปัญหา สถานศึกษาควรเร่งรัดให้มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการตัดสินใจ และเลือกแนวทางแก้ปัญหา เช่นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นต้น

5.1.3 ด้านอารมณ์มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาการตระหนักรู้การควบคุมอารมณ์ของตนเอง สถานศึกษาจึงควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมการพัฒนาการตระหนักรู้การควบคุมอารมณ์ของตนเอง ด้วยกิจกรรมที่หลากหลายและต่อเนื่อง ส่วนการมีสุนทรียภาพทางอารมณ์ สถานศึกษาควรเร่งรัดการดำเนินการจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดสุนทรียภาพทางอารมณ์ โดยจัดกิจกรรม อย่างหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน เช่น ค่ายศิลปะ ค่ายดนตรี ชมรมกีฬาและนันทนาการ เป็นต้น

5.1.4 ด้านสังคมมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาการให้มีความสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ดังนั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนในการจัดกิจกรรมการพัฒนาการให้มีความสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่น และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ส่วนการมีทักษะชีวิต สถานศึกษาควรเร่งรัดให้มีการดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะชีวิต เช่น กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน ค่ายอาสาจิตสาธารณะ ชมรมเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด และกิจกรรม แนะแนว เป็นต้น

5.1.5 ด้านคุณธรรมจริยธรรมมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้องตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน ดังนั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการพัฒนาการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้องตามหลักคุณธรรมพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง

ส่วนการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้อง เป็นที่ยอมรับของสังคม สถานศึกษาควรเร่งรัดให้มีการดำเนินการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเน้นกิจกรรมที่ศึกษาจากตัวอย่างที่ดี และส่งเสริมให้เครือข่ายในสังคมมีส่วนร่วมในการเป็นแบบอย่างที่ดี

5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 หน่วยงานต้นสังกัดและหรือสถานศึกษาแต่ละแห่งควรจัดทำวิจัยเชิงนโยบายของตนเอง โดยประยุกต์ใช้รูปแบบวิธีวิจัยของผู้วิจัยในครั้งนี้ แล้วนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบกับผลวิจัยในครั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายในระดับหน่วยงานหรือระดับสถานศึกษาที่จะนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

5.2.2 ควรใช้รูปแบบการวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้ (Indicator development) หรือรูปแบบการวิจัยการประเมินเชิงระบบและรวมพลัง (systematic and collaborative evaluation: SCE) เกี่ยวกับการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนใน 5 ด้าน เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินหรือพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหรือหน่วยงานต้นสังกัด

5.2.3 ควรใช้รูปแบบการวิจัยเพื่อและพัฒนา (Research development: R&D) เกี่ยวกับการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนใน 5 ด้าน เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหรือหน่วยงานต้นสังกัดให้ดีขึ้น

บรรณานุกรม

- กนกอร สมปราชญ์. (2548). **การพัฒนาองค์การ**. ขอนแก่น: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กษมา วรวรรณ ณ อรุณา. (2545). **ปฐมกถา**. ในคณะอนุกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้. **ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด**. (หน้า ๗). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- กวิทร์เกียรติ นนธ์พละ. (22 กรกฎาคม 2553). **สัมภาษณ์**. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1.
- กัญนิกา พราหมณ์พิทักษ์. (2551). **รูปแบบหรือแนวการจัดการเรียนรู้ ที่เสริมสร้างคุณลักษณะดี เก่ง มีสุข ระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- กันยา สุวรรณแสง. (2538). **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ: รวมสาส์นการพิมพ์.
- กรมวิชาการ. (2544). **จุดประกายด้านภัยสารเสพติด : คู่มือผู้นำชุมชน**. กระทรวงศึกษาธิการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- _____. (2545ก). **โรงเรียนดีมีคุณภาพ การบริหารจัดการนักเรียนแบบไม่บังคับ**. กรุงเทพฯ: สถาบันการแปลหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2545ข). **เสริมสร้างการรู้ค่าตน...ในห้องเรียน**. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2545ค). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 สาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา**. กรุงเทพฯ: องค์การค่าและพัสดุกัญท์. (ร.ส.พ.).
- _____. (2546ก). **ความเก่ง 7 ชนิด**. กรุงเทพฯ: สถาบันการแปลหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2546ข). **เรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ: สถาบันการแปลหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2546ค). **วิธีเสริมสร้างทักษะทางอารมณ์และสังคมของเด็ก**. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมสุขภาพจิต. (2543). **อีคิว : ความฉลาดทางอารมณ์**. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **แนวทางการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุกัญท์ (ร.ส.พ.).

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546ก). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

_____. (2546ข). พระราชบัญญัติบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการ. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย.

_____. (2546ค). วิธีเสริมสร้างทักษะทางอารมณ์และสังคมของเด็ก. กรุงเทพฯ: สถาบัน แปล หนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2551ก). แผนปฏิบัติการเพื่อรองรับนโยบายรัฐบาล ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550-2551. ค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2551, จาก [http://gotoknow/file/kade66/plan 2007.pdf](http://gotoknow/file/kade66/plan%202007.pdf)

_____. (2551ข). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กล้า ทองขาว. (2548). การนำนโยบายและแผนการศึกษาไปปฏิบัติ แนวคิด ทฤษฎี และแนวการ ดำเนินงาน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

กิ่งพร ทองใบ. (2547). กลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

กิ่งฟ้า สินธุวงษ์. (2550). การสอนเพื่อพัฒนาการคิดและการเรียนรู้. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เกษร ทองแสน. (12 กรกฎาคม 2553). สัมภาษณ์. ศึกษาพิเศษที่เชี่ยวชาญ ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่ม นิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2545). การคิดเชิงสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ชัคเชส มีเดีย.

_____. (2551). เรียนให้รู้ใช้ข้อมูลอย่างผู้ชนะ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชัคเชส มีเดีย.

กองวิจัยทางการศึกษา. (2546). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน: กรณีศึกษาโรงเรียน ประถมศึกษา. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.

กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา. (2552). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

กลุ่มพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). สรุปผลการประเมินคุณภาพ ภายนอก รอบสอง (พ.ศ.2549-2553) จากข้อมูลผลการประเมินของ สมศ. ระหว่างปีการศึกษา 2549-2551 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (เอกสารอัด ล้ำเนา).

- คมสันท์ ขจรปัญญาไพศาล. (2552). **ข้อเสนอแผนที่ยุทธศาสตร์สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ ภายใต้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- คณะกรรมการการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา. (2548). **รายงานการศึกษา เรื่อง การสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน**. สำนักงานกรรมการ 3 สำนักงาน เลขาธิการวุฒิสภา. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.].
- คณิง สายแก้ว. (2549). **ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. (2550). **รายงานการพัฒนาคณะของประเทศไทย ปี 2550 เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคน**. กรุงเทพฯ: [ม.ป.พ.].
- จรัส สุวรรณมาลา. (2535). **หน่วยที่ 1 นโยบายและการกำหนดนโยบายใน เอกสารการสอนชุดวิชา นโยบาย โครงการ และการบริหารโครงการ**. (หน้า 1-61). พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จารุวรรณ นิพนานันท์. (2543). **พฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมสุขภาพในงานสาธารณสุข**. ภาควิชา สุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. กรุงเทพฯ: คราฟแมนเพรส.
- จิระ งอกศิลป์. (2551). **คู่มือเตรียมสอบผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สพฐ เล่ม 1**. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.].
- จิราภา เต็งไตรรัตน์. (2549). **จิตวิทยาทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิรายุทธ เวียงอินทร์. (10 มีนาคม 2553). **สัมภาษณ์**. สัมภาษณ์นักเรียน โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1.
- จินตนา บุญบงการ, & ณิชฐพันธ์ เขจรนันท์. (2548). **การจัดการเชิงกลยุทธ์ Strategic Management**. กรุงเทพฯ: เม็ดทรายพริ้นติ้ง.
- จรินทร์ ลักษณะวิศิษฎ์. (2552). **นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ: ชุมชน สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จุฬาลักษณ์ สุนทรวิภาต. (2540). **การพัฒนาคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียน**. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่, & รุ่งเรือง สุขาภิรมย์. (2551). รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยคุณลักษณะของกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่าง ๆ. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- จำเริญรัตน์ เจือจันทร์. (2548). จริยศาสตร์ ทฤษฎีจริยธรรมสำหรับนักบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ฉลวย หล่องบุศรี. (15 มีนาคม 2553). **สัมภาษณ์.** ผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนอนุบาลขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1.
- ฉันทนา กล่อมจิต และคณะ. (2549). **จิตวิทยาทั่วไป.** ขอนแก่น: แอนนาออฟเซต.
- ชัยยุทธ์ ศิริสุทธี. (2548). เอกสารประกอบการสอนวิชา 0501816 การประกันคุณภาพการศึกษา **Educational Quality Assurance.** มหาสารคาม: ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- _____. (2552). การประกันคุณภาพการศึกษา. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนากลุ่มเครือข่ายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้. กาศสินธุ์: โรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). **สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ.** กรุงเทพฯ: วีพรีนท์ (1991).
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2546). **ความคิดสร้างสรรค์.** กรุงเทพฯ: สุขาการพิมพ์.
- ชุมพล ภูโอบ. (14 กรกฎาคม 2553). **สัมภาษณ์.** ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสัย. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1.
- ชูชาติ ชัยศรีและคณะ. (2548). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยการศึกษารูปแบบกระบวนการเรียนรู้ตามแนววิถีพุทธเพื่อพัฒนาคุณธรรมนักเรียน. โรงเรียนบ้านสันตะเก็ดสันจี้เหล็ก หัวฝ้าพัฒนา ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย. [ม.ป.ท. : ม.ป.พ.].
- ไชยา ภาวะบุตร. (2549). ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดาวรณ์ พลดี. (10 มีนาคม 2553). **สัมภาษณ์.** นักเรียนโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1.
- ทวีป ศิริรัศมี. (2544). การวางแผนพัฒนาและประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).

- ทักษิณ เชื้อสูง. (2552). รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีการศึกษา 2551. ขอนแก่น:
โรงเรียนบ้านทรายทองวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.
- ทักษิณ นาคคุณทรง. (2546). การจัดการศึกษาระดับบริหาร. มหาสารคาม: คณะครุศาสตร์ สถาบัน
ราชภัฏมหาสารคาม.
- ทิสนา แยมมณี. (2545). รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2546). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม: ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ:
เมธีทีปส์.
- _____. (2551). **ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.**
พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิสนา แยมมณี และคณะ. (2536). **หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย.**
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2540). **กลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ: การศึกษานโยบายและกลยุทธ์การบริหารของ
นักธุรกิจ.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธวัช ตัสโต. (2546). **ความคิดเห็นของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรม
เชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร.**
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ธนิตะ บุญบุตร. (15 มีนาคม 2553). **สัมภาษณ์.** นักเรียนโรงเรียนอนุบาลขอนแก่น สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1.
- ธีระวุฒิ เจริญราษฎร์. (21 กรกฎาคม 2553). **สัมภาษณ์.** ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1.
- ไฉนชัย อุดมบุญญาภาพ. (20 กรกฎาคม 2553). **สัมภาษณ์.** ข้าราชการบำนาญ อดีตศึกษานิเทศก์
เชี่ยวชาญ หัวหน้ากลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา. สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1.
- นงลักษณ์ วิรัชชัยและรุ่งนภา ตังจิตรเจริญกุล. (2551). **การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง
คุณธรรมจริยธรรมของคนไทย.** ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงาน
บริการและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.

- นภค พลสวัสดิ์. (2551). **ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิพนธ์ ภูคองคา. (2546). **การพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหนองกงศรีจังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิตย์ บุษงามงคล. (2546). **จิตวิทยา**. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.
- นิตยา ชขภักดี. (2543). **สุขภาพและพัฒนาการของเด็กไทย Child Health & Development Perspectives from National Health Examination Survey 1996-7**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ ประเทศไทย.
- นิตยา เงินประเสริฐศรี. (2543). ความสัมพันธ์ของ; กรณีศึกษา กลุ่มตัวอย่าง และเทคนิคการเก็บข้อมูลจากปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มในงานวิจัยเชิงคุณภาพ. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**, 26 (กรกฎาคม-ธันวาคม), 25-30.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2538). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเลิศ คงคาเย็น และคณะ. (2547). **การจัดการเชิงกลยุทธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: BK การพิมพ์.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2535). **นโยบายและการวางแผน: หลักการและทฤษฎี**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.
- ประดิษฐ์ อุปรมย์. (2531). **การเสริมสร้างบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ในเด็ก**. เอกสารการสอนชุดวิชา พัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดู. (หน้า 775-808). พิมพ์ครั้งที่ 6. สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ: ประชาชน.
- ประเทือง เลื่อมใส. (2548). **ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ประเวศ วะสี. (2545). **ปฐมกถา**. ใน ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. (หน้า ก). คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ประสาธ อิศรปริดา. (2547). **สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา**. โครงการตำรา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. พิมพ์ครั้งที่ 4. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.
- ปราณีต ฉายจิต. (10 มีนาคม 2553). **สัมภาษณ์**. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1.

- ปิยวรรณ เลิศพานิช. (2547). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาชาวอัครมณเฑาะว์แบบผสมผสาน. วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียา เกตุทัต. (2531). การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนเรียน. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการเด็ก
และการเลี้ยงดู หน่วย 1-7. (หน้า 237-304). พิมพ์ครั้งที่ 6. สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ: ประชาชน.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ปลุก พรมรัตน์. (2545). คุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตจังหวัด
กาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระราชวรมณี. (2545). ขอบฟ้าแห่งความรู้. ใน กิ่งฟ้า สันฐวงษ์ และคณะ(บรรณาธิการ). ปฏิรูปการ
เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง: หลักการสู่ปฏิบัติ. (หน้า 1-28). ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พรรณี ช.เจนจิต. (2545). จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: เมธิทิปส์.
- พสุ เตชะรินทร์. (2546). Balance Scorecard รู้ลึกในการปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พสุ เตชะรินทร์, & ชัยวัฒน์ หลุทัยพันธ์. (2553). การวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิธาน พันทอง. (2548). ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียง
เหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (2548). การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โครงพระราชดำริเพื่อพัฒนาทักษะ
ภาษาไทย ทักษะคณิตศาสตร์ และทักษะการทำงาน: กรณีศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
บ้านห้วยฆ้อง. ใน ประมวลองค์ความรู้และงานวิจัยหลักสูตรและการเรียนรู้. (หน้า 32-50).
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: แอนนา ออฟเซต.
- พีระพัฒน์ ทุ่นศิริ. (18 มีนาคม 2553). สัมภาษณ์. นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านหนองอ่างข่าง. สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1.
- พีรพล เทพประสิทธิ์ และคณะ. (2549). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ลกรุ๊ป.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2543). ปฏิรูปการศึกษา แนวคิดและหลักการตามพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

- ไพฑูริย์ ดิณลาวัฒน์และคณะ. (2550). รายงานการวิจัยรูปแบบของระบบการบริหารจัดการศึกษา
แบบบูรณาการสำหรับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจกร. (2543). สำนักไทยที่พึงปรารถนา. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ
บูรณะชนบทแห่งประเทศไทย.
- พรณรงค์ ศรีตระกูล. (15 มีนาคม 2553). **สัมภาษณ์.** นักเรียนโรงเรียนอนุบาลขอนแก่น สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1.
- พรทิพย์ คำพอ. (2542). **สุขภาพเด็ก.** กรุงเทพฯ: อักษรสยามการพิมพ์.
- ภัทรา สุวรรณบัตร. (2551). พัฒนาการทางสมองกับการเรียนรู้มุมมองที่สำคัญ. **วารสารวิชาการ,**
11(1), 69.
- ภาวิช ทองโรจน์. (2552. 8 พฤศจิกายน). 10 อาการน่าเป็นห่วง. **มติชน.** หน้า 22.
- มานะ ดินธุฆยานนท์. (2550). **วารสารศึกษาศาสตร์, 18(2), 115.**
- มาลี จูทา. (2544). **การประยุกต์จิตวิทยาเพื่อการเรียนรู้.** กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- มาลีณี จุโฑปะมา. (2549). เอกสารคำสอนรายวิชาจิตวิทยาการแนะแนวเด็กวัยรุ่น. **บุรีรัมย์:**
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ไมตรี บางศิริ. (18 มีนาคม 2553). **สัมภาษณ์.** กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนชุมชนบ้าน
หนองอ่างซิ่น. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1.
- โยธิน ศันสนยุทธ. (2533). **จิตวิทยา.** กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2549). **การวัดผลและการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). **การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- รัชณี ยมศรีเคน. (2551). **การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ตามมาตรฐาน**
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลกันทรวิชัย สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. เล่มที่ 124 ตอนที่ 47 ก ลงวันที่ 24**
สิงหาคม 2550.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542.** กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชั่นส์.

- รุ่งทิวา จันทน์วัฒนวงษ์.(2549). การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะการสอนสอดแทรก
จริยธรรมของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รุ่งฟ้า ล้อมในเมือง และคณะ. (2549). พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. กภาพสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
โรงเรียนกภาพสินธุ์พิทยาสรรพ์. (2552). แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2552. กภาพสินธุ์:
โรงเรียนกภาพสินธุ์พิทยาสรรพ์. (เอกสารอัดสำเนา).
- _____. (2552). รายงานการพัฒนาคณาการศึกษาระดับประถมศึกษา 2552. กภาพสินธุ์:
โรงเรียนกภาพสินธุ์พิทยาสรรพ์. (เอกสารอัดสำเนา).
- โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย. (2553). แบบสรุปรายงานโครงการส่งเสริมการยกระดับผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน. ค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2553, จาก <http://www.kksec.go.th/sitelsmlreport./knw.pdf>
- โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 3. (2553). แบบสรุปรายงานโครงการส่งเสริมการยกระดับผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน. ค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2553, จาก <http://www.kksec.go.th/sitelsmlreport./cps.pdf>
- โรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างฉี่น. (2552). แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2552. กภาพสินธุ์:
โรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างฉี่น. (เอกสารอัดสำเนา).
- _____. (2552). แผนกลยุทธ์สถานศึกษา เส้นทางการพัฒนาองค์กรสู่คุณภาพตามมาตรฐาน
การศึกษาขั้นพื้นฐาน. กภาพสินธุ์: โรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างฉี่น. (เอกสารอัดสำเนา).
- โรงเรียนชุมชนบึงบา. (2553). โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร. ค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2553,
จาก <http://www.bungba.ac.th>
- โรงเรียนชุมแพศึกษา. (2553). แบบสรุปรายงานโครงการส่งเสริมการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.
ค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2553, จาก <http://www.kksec.go.th/sitelsmlreport./cps.pdf>
- โรงเรียนอนุบาลขอนแก่น. (2552). แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2552. ขอนแก่น: โรงเรียน
อนุบาลขอนแก่น. (เอกสารอัดสำเนา).
- _____. (2552). รายงานการพัฒนาคณาการศึกษาระดับประถมศึกษา 2552. ขอนแก่น:
โรงเรียนอนุบาลขอนแก่น. (เอกสารอัดสำเนา).
- ละมุด ตีรนานนท์. (2545). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสุขภาพกับพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง
ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือนครราชสีมา.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ลักษณะ สรวิวัฒน์. (2544). **จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน**. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮ้าส์.
- ลิจิต ธีรเวคิน. (2548). **คนไทยในอุดมคติ**. กรุงเทพฯ: แมค.
- เลขา ปิยะอัจฉริยะ. (2545). **สภาพการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนนำร่อง: บทเรียนและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- วรเดช จันทรศร. (2551). **จากนโยบายสู่การปฏิบัติ : องค์ความรู้ ตัวแบบทางทฤษฎี และการประเมินความสำเร็จ ความล้มเหลว**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- วรารักษ์ รักวิชัย. (2535). **การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: ต้นอ่อน.
- วรารักษ์ สวรูป. (19 กรกฎาคม 2553). **สัมภาษณ์**. ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิจิตร ศรีสะอาด. (2552, 19 พฤษภาคม). **วิจิตร'แนะปฏิรูปรอบ 2**. มติชน. หน้า 23.
- วิจิตร ศรีสะอาด, & ทองอินทร์ วงศ์โสธร. (2544). หน่วยที่ 1 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับนโยบาย. ใน **ประมวลสาระชุดวิชานโยบายและการวางแผนการศึกษา**. (หน้า 1-73). พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิชัย ต้นศิริ. (2539). **โฉมหน้าการศึกษาไทยในอนาคต: แนวคิดและบทวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิต กำมันตะคุณ. (2552). **ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิณี ชิดเชิดวงศ์. (2537). **การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะนิสัยในการบริโภคและการเจริญเติบโตของเด็กวัยก่อนเรียนที่มาจากสภาพครอบครัวต่างกันในจังหวัดนราธิวาส**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิทยากร เชียงกูล. (2549). **รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2547/2548 รากเหง้าของปัญหาและแนวทางแก้ไข**. สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น.
- _____. (2550). **สภาวะการศึกษาไทยปี 2549/2550 การแก้ปัญหาและปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นระบบองค์รวม**. กรุงเทพฯ: วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2546). **การบริหารการศึกษา นโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อการบรรลุผล**. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์.

- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2550). การวิจัยเชิงนโยบาย. เอกสารประกอบการศึกษาโครงการปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (เอกสารอัดสำเนา).
- _____. (2552). การบริหารการศึกษา หลักการและวิวัฒนาการของทฤษฎีทางการบริหารหน้าที่ ทางการบริหาร ประเด็นทางการบริหาร ข้อเสนอกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัย. ค้นเมื่อ 13 มิถุนายน 2552, จาก [www.http://stdmail.kku.ac.th/src/ Webmail.php](http://stdmail.kku.ac.th/src/Webmail.php).
- _____. (2553). การวิจัยทางการบริหารการศึกษา : แนวคิดและกรณีศึกษา. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทิว. (2548). รายงานการวิจัยเอกสารการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2542). รายงานสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สร้างสมองให้เด็กฉลาดอย่างไร. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ศิริรัตน์ วงศ์ประภรณ์กุล. (2552). การยกระดับและพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ. ค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2552, จาก [ww.http://champa.kku.ac.th/QA/doc/shair/pmqa/PMQA.ดรศิริรัตน์.pdf](http://champa.kku.ac.th/QA/doc/shair/pmqa/PMQA.ดรศิริรัตน์.pdf)
- ศิริลักษณ์ พิมพ์พงษ์. (15 มีนาคม 2553). สัมภาษณ์. รองผู้อำนวยการโรงเรียน. โรงเรียนอนุบาลขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1.
- ศุภวิทย์ ศรีมุงคุณ. (18 มีนาคม 2553). สัมภาษณ์. ผู้อำนวยการโรงเรียน. โรงเรียนชุมชนบ้านหนองอ่างซัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1.
- ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ. (2542ก). คู่มือการปฏิบัติงาน : การใช้กระบวนการแนะแนวเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- _____. (2542ข). คู่มือการบริหาร : การใช้กระบวนการแนะแนวเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- สมพร แสนผล. (18 มีนาคม 2553). สัมภาษณ์. ผู้ปกครองนักเรียน. โรงเรียนชุมชนบ้านหนองอ่างซัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2531). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์.
- เสนาะ ดิยาว. (2546). การบริหารกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สวัสดิ์ เวียงอินทร์. (2552). รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีการศึกษา 2551. กาศสินธุ์: โรงเรียนหนองกุงศรีวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาศสินธุ์ เขต 2.
- เสน่ห์ คำสมหมาย. (10 มีนาคม 2553). สัมภาษณ์. ผู้อำนวยการโรงเรียน. โรงเรียนกาศสินธุ์พิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาศสินธุ์ เขต 1.

- สันติสุข ภูศรีโสม. (2551). กระบวนการสร้างคุณธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. กาฬสินธุ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2549). ปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน : การพัฒนาและการตรวจสอบความตรงของตัวแบบ. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 4(1), 45.
- สากล เกตุทอง. (2545). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 7. วิทยานิพนธ์
ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สิทธิชัย โภคาทรัพย์. (10 มีนาคม 2553). **สัมภาษณ์**. กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. โรงเรียน
กาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1.
- สุนันทา โยทองยศ. (15 มีนาคม 2553). **สัมภาษณ์**. กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. โรงเรียน
อนุบาลขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1.
- สุปราณี สนธิรัตน์ และคณะ. (2547). **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุพานี สฤกษ์วานิช. (2549). **พฤติกรรมองค์กรสมัยใหม่ : แนวคิดและทฤษฎี**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- สุภาพค์ จันทวานิช และวิศนี ศิลตระกูล. (2541). **แนวคิดและเครื่องมือชี้วัดสังคมและคุณภาพชีวิต
ในต่างประเทศ การพัฒนาเครื่องมือชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2533). **สมบัติทิพย์ของการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมาลัย วงศ์เกษม และคณะ. (2549). **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน**. กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สุมาลี ชัยเจริญ, อิศรา ก้านจักร, & วรกิต วัชชาวลาม. (2551). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การ
สังเคราะห์โมเดลนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ทางสมองของผู้เรียน
โดยใช้ **Brain-Based Learning**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุรางค์ โฉวตระกูล. (2544). **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- สุวรรี สีวะแพทย์. (2549). **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2547). **กลยุทธ์การสอนคิดสังเคราะห์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุวิมล ดิรกานนท์. (2548). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุนทร เชื้อวานิช. (2552, 22 มิถุนายน). สร้างผู้นำกุลสตรี ฝ่าวิกฤตกระแสสังคมยุคใหม่. **มติชน**.
หน้า 22.

สมเกียรติ ชอบผล. (2552, 17 มิถุนายน). เพยเด็ก 3.อ่อนค่านวม 1.5 แสนคน สพฐ.ให้ครูเร่งแก้ปัญหา
รายบุคคล. **มติชน**. หน้า 23.

สมคิด พรหมจ้อย. (2550). **เทคนิคการประเมินโครงการ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. นนทบุรี: จตุพร ดีไซน์.

สมบัติ คุ่มครอง. (16 กรกฎาคม 2553). **สัมภาษณ์**. ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร.
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2540). **การวิจัยเชิงนโยบาย**. ใน ทิศนา แจมมณี และสร้อยสน สกลรักษ์
(บรรณาธิการ). **แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา**. (หน้า 69-78). กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมศักดิ์ สันนิลาศ. (13 กรกฎาคม 2553). **สัมภาษณ์**. ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนบ้านม่วงกุล. สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. (2550ก). ผลการประเมินคุณภาพการศึกษารายชั้นพื้นฐาน
เพื่อการประกันคุณภาพของผู้เรียนปีการศึกษา 2550 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3. กาฬสินธุ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. (เอกสารอัดสำเนา).

_____. (2550ข). รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ปีการศึกษา 2550. กาฬสินธุ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. (เอกสารอัดสำเนา).

_____. (2550ค). แผนปฏิบัติราชการประจำปี 2550. กาฬสินธุ์: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. (เอกสารอัดสำเนา).

_____. (2551). แผนปฏิบัติราชการประจำปี 2551. กาฬสินธุ์: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. (เอกสารอัดสำเนา).

_____. (2552ก). แผนปฏิบัติราชการประจำปี 2552. กาฬสินธุ์: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. (เอกสารอัดสำเนา).

_____. (2552ข). เอกสารประกอบการนิเทศ โรงเรียนจะพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษได้
อย่างไร. เอกสารหมายเลข 5/2552 กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.
กาฬสินธุ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน. (เอกสารอัดสำเนา).

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). **แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา**
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: คูรุสภาลาดพร้าว.

- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). รายงานการประเมินพัฒนาการ นักเรียน
ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2543. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- _____. (2545). การวัดและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา. กรุงเทพฯ:
คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2546). การจัดการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550ก). คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: วุเนน.
- _____. (2550ข). แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2551ก). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2551. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- _____. (2551จ). แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6. กระทรวงศึกษาธิการ.
กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2551ค). แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3. กระทรวงศึกษาธิการ.
กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2551ง). แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6. กระทรวงศึกษาธิการ.
กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา:
เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- _____. (2545). แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม แห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2549): ฉบับสรุป.
กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2548). รวมกฎหมายบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 3. (2550). รายงานการวิจัยการจัดกิจกรรมส่งเสริม
คุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2550
เขตตรวจราชการที่ 5. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.].
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2550ก). หลักเกณฑ์
และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานรอบปีที่สอง
(พ.ศ.2549-2553). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฑาทอง.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2550ข). มาตรฐานตัวปั้งซี และหลักเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: [ม.ป.พ.].

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548ก). ในกระแสพระราชดำรัส แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของคนไทย. กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: ดับบลิว เจ พร็อพเพอร์ตี้.

_____. (2548ข). ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาของประเทศต่างๆ. กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.

_____. (2549ก). ระบบการศึกษาของสาธารณรัฐฟินแลนด์. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

_____. (2549ข). ระบบการศึกษาของราชอาณาจักรเดนมาร์ก. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

_____. (2549ค). ระบบการศึกษาของสหพันธรัฐสวิส. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

_____. (2549ง). รายงานการวิจัยเปรียบเทียบการปฏิรูปการศึกษาเพื่อก้าวสู่สังคมฐานความรู้. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

_____. (2550). การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแบบหุ้ปัญญา. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (2551). ระบบการศึกษาของราชอาณาจักรสวีเดน. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.

_____. (2550). การประชุมปฏิบัติการพัฒนาความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4 ภูมิภาค : หลักสูตรครูแนะแนว. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (2553ก) แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (2553ข). แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553ค). แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะ

อันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ:

ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (2553ง). แนวทางการการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553จ). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2542). **รายงานสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สร้างสมองให้เด็กฉลาดอย่างไร**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ศุภวิทย์ ศรีมุงคุณ. (18 มีนาคม 2553). **สัมภาษณ์**. ผู้อำนวยการโรงเรียน. โรงเรียนชุมชนบ้านหนองย่างขึ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1.

อนันต์ เกตุวงศ์. (2541). **หลักและเทคนิคการวางแผน**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
อมรรัตน์ วัฒนาธร. (2552). **กลยุทธ์การพัฒนาและการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนโดยใช้เครือข่ายวิจัยการศึกษา : ภาคเหนือตอนล่าง**. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 11(2), 8.

อัญชลี พุกชาญคำ. (2547). **การศึกษารูปแบบและวิธีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: สำนักผู้อำนวยการ กระทรวงศึกษาธิการ.

อานันท์ ปันยารชุน. (2546). **แนวทางการพัฒนาเด็กไทยและเยาวชนไทย. ในวิถีการเรียนรู้ของคนไทย**. (หน้า 110-115). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.

อารี ตัณฑ์เจริญรัตน์. (2551). **ความจำได้และการลืมสิ่งที่เคยเรียนรู้**. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร, 10(3), 127.

อารี พันธุ์มณี. (2540). **คิดอย่างสร้างสรรค์**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: เลิฟ แอนด์ ลิฟ เพรส.

อารี เพชรมุด และคณะ. (2545). **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

อารี รังสีนันท์. (2540). **โรงเรียนและสังคมกับการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา พฤติกรรมพัฒนาเด็ก หน่วยที่ 1-7**. (หน้า 379-439). พิมพ์ครั้งที่ 9. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อุดม กัสมัง. (9 มีนาคม 2553). **สัมภาษณ์**. รองผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1.

อุบลรัตน์ เฟื่องสถิตย์. (2530). **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ: กิ่งจันทร์การพิมพ์.

อุษณีย์ อนุรุทรวงศ์ (โพธิสุข) (2545ก). **กลยุทธ์สร้างเด็กให้ปัญญาเลิศ**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สดศรี – สฤณีวงศ์.

_____. (2545ข). **ฝึกเด็กให้เป็นนักคิด**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี – สฤณีวงศ์.

- อรพรรณ สุมานัส. (2539). **ปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับอายุครรภ์ พัฒนาการทางกายและสุขภาพของเด็กแรกเกิด.** ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อำนาจ ชนะวงศ์. (2550). **ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลเชิงระบบในการดำเนินงานของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา: กรณีกลุ่มจังหวัด “ร้อยแก่นสาร”.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อำรุง จันทวานิช. (2542). **คำนำ. ใน แนวการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข.** (หน้า ก). กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์ ปันรต มาลากุล ณ อยุธยา และ สุกัญญา ทองนาค. (2553). **การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bloom. (1985). **Developing talent in young people.** New York: Ballantine.
- _____. (1993). **The home environment and social learning.** San Francisco: Jossey – Bass.
- Bushlem, Eric. (2005). **Dissertation of Education Department of Leadership.** Michigan: Central Michigan University.
- Center for Social Research Methods. (2009). **Likert Scaling.** Retrieved August 14, 2009, from <http://www.socialresearchmethods.net/kb/scallik.php>.
- Cheaney, James Daniel. (2005). **Problem-based learning in an on-line biotechnology course.** [Abstract]. Iowa State University. Retrieved June 16,2009, from **ProQuest**, Abstract No.AAT3200407.
- Cigliano, Lee Martin, (2006). **A perceptual study of the impact of athletic programs in selected Community colleges in the state of Tennessee.** [Abstract]. East Tennessee State University. Retrieved June 16,2009, from **ProQuest**, Abstract No.AAT3209096.
- Dye, Thomas R . (1984). **Under standing Public Policy.** Englewood Cliffs, N.J: Prentice Hallhool.
- Gomer, Shan. (2004). **Transitions : A qualitative Study of selected field hockey players making the move from high school student-athlete to college freshman.** [Abstract]. Temple University. Retrieved June 16,2009, from **ProQuest**, Abstract No. AAT 3128535.
- Griswold, Mattew P. (2008). **Collegiate school : A case study of high school student enrolled in college-level courses.** [Abstract]. Arizona State University. Retrieved June 16, 2009, from **ProQuest**, Abstract No. AAT 3304839.
- Good, Carter V. (1973). **Dictionary of Education.** New York: McGraw - Hill Book.
- Guskey, T.R. (2000). **Evaluation professional development.** New York: Sage.

- Jamson, Bruce. (1994). **Social Policy : From theory policy practice**. 2nd ed. Belmont, California: Wadsworth.
- Juran, J. M., & Gryna, F.M. (1993). **Total Quality Management : The Key to Business Improvement**. 3rd ed. London: Chapman & Hall.
- Knezevich, Stephen J. (1969). **Administration of Public Education**. 2nd ed. New York: Harper.
- Kazak, Sibel. (2006). **Investigating elementary school student' reasoning about distributions in various chance events**. [Abstract]. Washington University. Retrieved June 16, 2009, from **ProQuest**, Abstract No. AAT3238656.
- Krejcir, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30(5), 607- 610.
- Majchrzak, M. (1984). **Methods for policy research : Applied social research methods series** vol. 3. Newbury Park: Sage.
- Murphy, Michael C. (2004). **On the metacurriculum: Leveraging the college experience for lifelong success**. [Abstract]. University of Pennsylvania. Retrieved June 16, 2009, from **ProQuest**, Abstract No. AAT3124698.
- Ripley, Randal B. & Franklin, Grace A. (1982). **Bureacracy and Policy Implementation**. Home wood, Illinois: The Dorsey Press.
- Smith, Brain Christopher. (2007). **Factors that positively contribute to and factors that Hinder the academic achievement of Division – one African American male Basketball players**. [Abstract]. The University of New Mexico. Retrieved June 16,2009, from **ProQuest**, Abstract No. AAT3268742.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถาม

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ผู้เชี่ยวชาญด้าน
1	รองศาสตราจารย์ ดร. นิตย์ บุหงามมงคล	อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	จิตวิทยาการศึกษา
2	รองศาสตราจารย์ ดร. อัญชลี สารรัตน์นะ	อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	หลักสูตรและการสอน
3	นายภัณฑรัักษ์ พลดี	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1	บริหารการศึกษา
4	นายอรยัน แสงนิกุล	ผู้อำนวยการ โรงเรียนนาดีหลุมข้าว วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2	บริหารสถานศึกษา
5	นางอนงค์ นาสาท	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2	นิเทศการศึกษา
6	ดร.คารุวรรณ ถวิลการ	ครู โรงเรียนคำม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3	การสอนมัธยมศึกษา
7	นายประสงค์ สุกุลซัง	ครู โรงเรียนบ้านแกวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2	การสอนประถมศึกษา

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

**แบบสอบถามการวิจัย เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
(ผู้อำนวยการโรงเรียน)**

คำชี้แจง:

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อเป้าหมายแนวทางและกลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านสติปัญญา 3) ด้านอารมณ์ 4) ด้านสังคม และ 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม

2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับเป้าหมาย และแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านสติปัญญา 3) ด้านอารมณ์ 4) ด้านสังคม และ 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ตอนที่ 3 สอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับกลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

3. โปรดกรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริง ความคิดเห็นของท่านผู้วิจัยจะเสนอเป็นภาพรวม โดยจะไม่กระทบกระเทือนต่อตัวของท่านแต่ประการใด ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

สันติสุข ภูศรีโสม

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รุ่น 6

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่กำหนดให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านและกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

1. เพศ

- () ชาย
- () หญิง

2. อายุ

- () 30 ปี ลงมา
- () 31 - 40 ปี
- () 41 - 50 ปี
- () 50 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษา

- () ต่ำกว่าปริญญาตรี
- () ปริญญาตรี
- () สูงกว่าปริญญาตรี

4. อายุราชการ

- () น้อยกว่า 5 ปี
- () 5 - 10 ปี
- () 11 - 15 ปี
- () 16 ปีขึ้นไป

5. ระดับการจัดการศึกษา

- () โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2
- () โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3
- () โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4

**แบบสอบถามการวิจัย เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2**

(ครู)

คำชี้แจง:

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อเป้าหมาย แนวทางและกลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านสติปัญญา 3) ด้านอารมณ์ 4) ด้านสังคม และ 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม

2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับเป้าหมาย และแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านสติปัญญา 3) ด้านอารมณ์ 4) ด้านสังคม และ 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ตอนที่ 3 สอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับกลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

3. โปรดกรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริง ความคิดเห็นของท่านผู้วิจัยจะเสนอเป็นภาพรวม โดยจะไม่กระทบกระเทือนต่อตัวของท่านแต่ประการใด ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

สันติสุข ภูศรีโสม

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รุ่น 6

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่กำหนดให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านและกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

1. เพศ

- () ชาย
- () หญิง

2. อายุ

- () 30 ปี ลงมา
- () 31 - 40 ปี
- () 41 - 50 ปี
- () 50 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษา

- () ต่ำกว่าปริญญาตรี
- () ปริญญาตรี
- () สูงกว่าปริญญาตรี

4. อายุราชการ

- () น้อยกว่า 5 ปี
- () 5 - 10 ปี
- () 11 - 15 ปี
- () 16 ปีขึ้นไป

5. ระดับการจัดการศึกษา

- () โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2
- () โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3
- () โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4

**แบบสอบถามการวิจัย เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
(คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน)**

คำชี้แจง:

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อเป้าหมายแนวทางและกลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านสติปัญญา 3) ด้านอารมณ์ 4) ด้านสังคม และ 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม

2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับเป้าหมาย และแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านสติปัญญา 3) ด้านอารมณ์ 4) ด้านสังคม และ 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ตอนที่ 3 สอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับกลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

3. โปรดกรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริง ความคิดเห็นของท่านผู้วิจัยจะเสนอเป็นภาพรวม โดยจะไม่กระทบกระเทือนต่อตัวของท่านแต่ประการใด ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

สันติสุข ภูศรีโสม

นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รุ่น 6

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่กำหนดให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านและกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

1. เพศ

- () ชาย
- () หญิง

2. อายุ

- () 30 ปี ลงมา
- () 31 - 40 ปี
- () 41 - 50 ปี
- () 50 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษา

- () ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- () ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
- () ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
- () ปริญญาตรี
- () สูงกว่าปริญญาตรี

4. ระดับการจัดการศึกษา

- () โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2
- () โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3
- () โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4

**แบบสอบถามการวิจัย เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
(ผู้ปกครองนักเรียน)**

คำชี้แจง:

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อเป้าหมาย แนวทางและกลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านสติปัญญา 3) ด้านอารมณ์ 4) ด้านสังคม และ 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม

2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับเป้าหมาย และแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านสติปัญญา 3) ด้านอารมณ์ 4) ด้านสังคม และ 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ตอนที่ 3 สอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับกลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

3. โปรดกรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริง ความคิดเห็นของท่าน ผู้วิจัย จะเสนอเป็นภาพรวม โดยจะไม่กระทบกระเทือนต่อตัวของท่านแต่ประการใด ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

สันติสุข ภูศรีโสม

นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รุ่น 6

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่กำหนดให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านและกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

1. เพศ

- () ชาย
() หญิง

2. อายุ

- () 30 ปี ลงมา
() 31 - 40 ปี
() 41 - 50 ปี
() 50 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษา

- () ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
() ปริญญาตรี
() สูงกว่าปริญญาตรี

4. ผู้ปกครองนักเรียนชั้น

.....

.....

นักเรียน

แบบสอบถามการวิจัย เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

คำชี้แจง:

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อเป้าหมายแนวทางและกลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านสติปัญญา 3) ด้านอารมณ์ 4) ด้านสังคม และ 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม

2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับเป้าหมาย และแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านสติปัญญา 3) ด้านอารมณ์ 4) ด้านสังคม และ 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ตอนที่ 3 สอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับกลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

3. โปรดกรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริง ความคิดเห็นของท่าน ผู้วิจัยจะเสนอเป็นภาพรวม โดยจะไม่กระทบกระเทือนต่อตัวของท่านแต่ประการใด ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

สันติสุข ภูศรีโสม

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รุ่น 6

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่กำหนดให้ตรงกับความเป็นจริง
เกี่ยวกับตัวท่านและกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุ.....ปี

3. กำลังศึกษาในระดับ

() ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ตอนที่ 2

ความคิดเห็นที่มีต่อเป้าหมายและแนวทางการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านสติปัญญา 3) ด้านอารมณ์ 4) ด้านสังคม

และ 5) คุณธรรมและจริยธรรม

คำชี้แจง: โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ระดับความเหมาะสมที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน
กำหนดเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

5	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับ	มากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับ	มาก
3	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับ	ปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับ	น้อย
1	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับ	น้อยที่สุด

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านร่างกาย						
ก. เป้าหมาย						
1	มีน้ำหนักตามเกณฑ์มาตรฐาน เช่น นักเรียนชาย – หญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมน้ำหนัก 29 กิโลกรัม และ 32 กิโลกรัม นักเรียนชาย-หญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้องมน้ำหนัก 46 กิโลกรัม และ 44 กิโลกรัม					
2	มีส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน เช่น นักเรียนชาย-หญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมีส่วนสูง 140 เซนติเมตร และ 143 เซนติเมตร นักเรียนชาย-หญิง ชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 3 จะต้องมีส่วนสูง 163 เซนติเมตร และ 154 เซนติเมตร					
3	มีสุขภาพอนามัยแข็งแรงและออกกำลังกายสม่ำเสมอ					
4	การแต่งกายสะอาดเป็นระเบียบและถูกต้องตามกาลเทศะ					
5	เห็นคุณค่าและความสำคัญของการออกกำลังกาย					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
6	เห็นคุณค่าและความสำคัญของการการเลือกรับประทานอาหาร ที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย					
7	การมีความรู้และเข้าใจหลักการในการพัฒนาด้านร่างกาย					
ข. แนวทาง						
8	การมีหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาทางร่างกาย					
9	การจัดบรรยากาศในสถานศึกษาที่ผ่อนคลาย สะอาด ถูกสุขลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้					
10	การเอาใจใส่ดูแลเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัย และภาวะโภชนาการของนักเรียน					
11	การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี และเจริญเติบโต สมวัย					
12	การจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมด้านร่างกายให้ถูกต้องตามหลักการออกกำลังกาย					
13	การส่งเสริมการพัฒนาการทางสุขภาพและพัฒนาการทางการเคลื่อนไหว					
14	การสร้างภูมิคุ้มกันโรค					
15	ส่งเสริมการรับประทานอาหารกลางวันที่มีสารอาหารครบหมู่และในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของร่างกาย					
16	การอยู่ในโรงเรียนที่สะอาด มีความปลอดภัยและไม่มีเสียงรบกวน					
17	การได้อยู่ในที่ที่แสงสว่างส่องถึงหรือส่องผ่านไปได้ การได้รับอากาศที่บริสุทธิ์ ไม่มีกลิ่นเหม็น ปราศจากสารพิษต่าง ๆ					
18	การได้ดื่มน้ำสะอาด และมีน้ำใช้เพียงพอ					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านสติปัญญา						
ก. เป้าหมาย						
19	การพูด สื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้ชัดเจน น่าสนใจ และ เนื้อหาสาระถูกต้อง					
20	สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น					
21	มีความสามารถในการคิดหาเหตุผล คิดวิเคราะห์และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
22	ความสามารถในการตัดสินใจและเลือกแนวทางการแก้ปัญหา					
23	มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้					
ข. แนวทาง						
24	โรงเรียนมีครูเข้าใจลักษณะธรรมชาติของเด็กภายใต้ ความรับผิดชอบของตน และมีข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล					
25	โรงเรียนจัดกิจกรรมตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กตามวัยต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม					
26	โรงเรียนจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการเด็กภายใต้บรรยากาศที่ผ่อนคลายและอบอุ่น					
27	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น					
28	โรงเรียนจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยของนักเรียน					
29	การเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาวุฒิภาวะทางสติปัญญา					
30	โรงเรียนมีกิจกรรม/หลักสูตรที่ฝึกการสร้างความรู้สึที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นที่อยู่รอบตัว					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
ด้านอารมณ์						
ก. เป้าหมาย						
31	การตระหนักรู้การควบคุมอารมณ์ของตนเอง					
32	การตระหนักรู้และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น					
33	การควบคุมอารมณ์					
34	การแสดงออกทางอารมณ์					
ข. แนวทาง						
35	โรงเรียนมีกิจกรรม/หลักสูตรที่สร้างแรงจูงใจให้ตนเองมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองในแง่ดี และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้นได้					
36	โรงเรียนมีกิจกรรมการรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกันเป็นความสามารถในการอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกับผู้อื่น					
37	ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ถือเป็นหน้าที่ร่วมกันในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กร					
38	โรงเรียนเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นประชาธิปไตย ให้ความเคารพและการรับฟัง					
39	ครูช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้เข้าใจความรู้สึก อารมณ์ของตน					
40	โรงเรียนมีกิจกรรมที่พัฒนาทางอารมณ์อย่างหลากหลาย เช่น การเยี่ยมบ้าน การโทรศัพท์แจ้งข่าวดีและส่งจดหมายไปทางบ้าน การเชิญผู้ปกครองมาเข้าร่วมกิจกรรม การใช้บทสนทนาประจำวันและการทักทายอย่างสม่ำเสมอ การส่งข่าวสารความสุข การฟังนักเรียนพูด และการสนับสนุนให้ผู้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ					
41	การจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักคุณค่าในตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง ตระหนักและชื่นชมตนเองในแง่ดี					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
42	การให้แรงเสริมโดยครูและผู้เกี่ยวข้อง เช่น การให้รางวัล คำปลอบใจ หรือคำชมเชย					
43	การลงโทษที่ยุติธรรม สมเหตุสมผลและสมควร					
44	การเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาคุณภาพทางอารมณ์					
ด้านสังคม						
ก. เป้าหมาย						
45	มีความสามารถด้านความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น					
46	รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อสังคมและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข					
ข. แนวทาง						
47	โรงเรียนมีกระบวนการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างตัวบุคคล					
48	โรงเรียนส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น					
49	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสร่วมทำงานกับเพื่อนทั้งในห้องเดียวกัน หรือเพื่อนต่างห้องในโรงเรียนเดียวกัน					
50	การส่งเสริมให้นักเรียนอยู่ร่วมกับเพื่อนอย่างมีความสุข					
51	โรงเรียนสร้างบรรยากาศการได้รับความไว้วางใจจากครูและเพื่อน					
52	โรงเรียนมีความเป็นประชาธิปไตย					
53	การปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม					
54	การสร้างความเป็นผู้นำของนักเรียน โดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย					
ด้านคุณธรรมจริยธรรม						
ก. เป้าหมาย						
55	การประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน					
56	การประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามถูกต้อง เป็นที่					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	ยอมรับของสังคม					
ข. แนวทาง						
57	โรงเรียนมีโครงการในด้านคุณธรรมจริยธรรม					
58	โรงเรียนมีกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจากตัวอย่างที่ดี					
59	โรงเรียนมีกิจกรรมปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์					
60	มีกิจกรรมการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม					
61	โรงเรียนจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย					
62	โรงเรียนมีเครือข่ายบิดา มารดา ผู้ปกครอง ในการ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม					
63	การมีส่วนร่วมของบ้าน วัด และโรงเรียนในการพัฒนา คุณธรรม					
64	การมีโครงการหรือกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจให้นักเรียน เห็นความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม					

ตอนที่ 3 กลไกเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 (กลไกเชิงนโยบาย เช่น โครงการที่ต้องใช้ในการสนับสนุนแนวทาง เพื่อให้การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 บรรลุเป้าหมาย)

(ขอความกรุณาแสดงความคิดเห็น เพื่อประโยชน์ของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา)

3.1 ด้านร่างกาย
3.1.1 โครงการ
1) กิจกรรม
2) กิจกรรม
3) กิจกรรม
4) กิจกรรม
3.1.2 โครงการ
1) กิจกรรม
2) กิจกรรม
3) กิจกรรม
4) กิจกรรม
3.2 ด้านสติปัญญา
3.2.1 โครงการ
1) กิจกรรม
2) กิจกรรม
3) กิจกรรม
4) กิจกรรม
3.2.2 โครงการ
1) กิจกรรม
2) กิจกรรม
3) กิจกรรม

4) กิจกรรม
3.3 ด้านสังคม
3.3.1 โครงการ
1) กิจกรรม
2) กิจกรรม
3) กิจกรรม
4) กิจกรรม
3.3.2 โครงการ
1) กิจกรรม
2) กิจกรรม
3) กิจกรรม
4) กิจกรรม
3.4 ด้านอารมณ์
3.4.1 โครงการ
1) กิจกรรม
2) กิจกรรม
3) กิจกรรม
4) กิจกรรม
3.4.2 โครงการ
1) กิจกรรม
2) กิจกรรม
3) กิจกรรม
4) กิจกรรม
3.5 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม
3.5.1 โครงการ
1) กิจกรรม

2) กิจกรรม
3) กิจกรรม
4) กิจกรรม
3.5.2 โครงการ
1) กิจกรรม
2) กิจกรรม
3) กิจกรรม
4) กิจกรรม

ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

สันติสุข ภูศรีโสม

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รุ่น 6

**แบบสัมภาษณ์การดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2**

ผู้สัมภาษณ์.....
 ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ.....นามสกุล.....
 ตำแหน่ง.....
 สถานที่ให้สัมภาษณ์.....
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

คำชี้แจง:

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ

- 1) ด้านร่างกาย
- 2) ด้านสติปัญญา
- 3) ด้านอารมณ์ และ
- 4) ด้านสังคม
- 5) ด้านคุณธรรม จริยธรรม

เพื่อรวบรวมข้อมูลไปสรุปวิเคราะห์ผลการดำเนินการและนำไปพัฒนาปรับปรุงต่อไป

**แบบสัมภาษณ์การดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2**

1. ปัจจุบันโรงเรียนได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนทั้ง 5 ด้าน
อย่างไรบ้าง

1.1 ด้านร่างกาย

.....

.....

.....

1.2 ด้านสติปัญญา

.....

.....

.....

1.3 ด้านอารมณ์

.....

.....

.....

1.4 ด้านสังคม

.....

.....

.....

1.5 ด้านคุณธรรม จริยธรรม

.....

.....

.....

2. โรงเรียนของท่านได้กำหนดเป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบายในการดำเนินงาน
เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนทั้ง 5 ด้านอย่างไรบ้าง

2.1 ด้านร่างกาย

2.1.1 เป้าหมายในการดำเนินงาน

.....
.....
.....

2.1.2 แนวทางในการดำเนินงาน

.....
.....
.....

2.1.3 กลไกเชิงนโยบายในการดำเนินงาน

.....
.....
.....

2.2 ด้านสติปัญญา

2.2.1 เป้าหมายในการดำเนินงาน

.....
.....
.....

2.2.2 แนวทางในการดำเนินงาน

.....
.....
.....

2.2.3 กลไกเชิงนโยบายในการดำเนินงาน

.....
.....
.....

2.3 ด้านอารมณ์

2.3.1 เป้าหมายในการดำเนินงาน

.....
.....
.....

2.3.2 แนวทางในการดำเนินงาน

.....
.....
.....

2.3.3 กลไกเชิงนโยบายในการดำเนินงาน

.....
.....
.....

2.4 ด้านสังคม

2.4.1 เป้าหมายในการดำเนินงาน

.....
.....
.....

2.4.2 แนวทางในการดำเนินงาน

.....
.....
.....

2.4.3 กลไกเชิงนโยบายในการดำเนินงาน

.....
.....
.....

2.5 ด้านคุณธรรม จริยธรรม

2.5.1 เป้าหมายในการดำเนินงาน

.....
.....
.....

2.5.2 แนวทางในการดำเนินงาน

.....
.....
.....

2.5.3 กลไกเชิงนโยบายในการดำเนินงาน

.....
.....
.....

3. ท่านมีเป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบายในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้านอื่น ๆ (นอกเหนือจากทั้ง 5 ด้าน) อย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์
(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลเชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ (in-depth interview)
ต่อเป้าหมาย แนวทางและกลไกเชิงนโยบาย การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านสติปัญญา 3) ด้านอารมณ์ และ 4) ด้านสังคม
5) ด้านคุณธรรม จริยธรรม

ผู้สัมภาษณ์(ผู้วิจัย).....

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ.....นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....

สถานที่ทำงาน.....

- () ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา
 () ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา
 () ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนการสอน
 () ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนิเทศการศึกษา

สถานที่ให้สัมภาษณ์.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

คำชี้แจง:

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบาย การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ

- 1) ด้านร่างกาย
- 2) ด้านสติปัญญา
- 3) ด้านอารมณ์ และ
- 4) ด้านสังคม
- 5) ด้านคุณธรรม จริยธรรม

เพื่อรวบรวมข้อมูลไปสรุปวิเคราะห์ผลการดำเนินการและนำไปพัฒนาปรับปรุงต่อไป

2. ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมาย แนวทางและกลไกเชิงนโยบายในการดำเนินงาน
เกี่ยวกับการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน อย่างไรบ้าง

2.1 ด้านร่างกาย

2.1.1 เป้าหมาย

.....
.....
.....

2.1.2 แนวทาง

.....
.....
.....

2.1.3 กลไกเชิงนโยบาย

.....
.....
.....

2.2 ด้านสติปัญญา

2.2.1 เป้าหมาย

.....
.....
.....

2.2.2 แนวทาง

.....
.....
.....

2.2.3 กลไกเชิงนโยบาย

.....
.....
.....

2.3 ด้านอารมณ์

2.3.1 เป้าหมาย

.....
.....
.....

2.3.2 แนวทาง

.....
.....
.....

2.3.3 กลไกเชิงนโยบาย

.....
.....
.....

2.4 ด้านสังคม

2.4.1 เป้าหมาย

.....
.....
.....

2.4.2 แนวทาง

.....
.....
.....

2.4.3 กลไกเชิงนโยบาย

.....
.....
.....

2.5 ด้านคุณธรรม จริยธรรม

2.5.1 เป้าหมาย

.....
.....
.....

2.5.2 แนวทาง

.....
.....
.....

2.5.3 กลไกเชิงนโยบาย

.....
.....
.....

3. ท่านมีเป้าหมาย แนวทาง และกลไกเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
ด้านอื่น ๆ (นอกเหนือจากทั้ง 5 ด้าน) อย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์
(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ภาคผนวก ค

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์เชิงลึก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมมนาเชิงลึก

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ผู้ทรงคุณวุฒิด้าน
1	นายธีระวุฒิ เจริญราษฎร์	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครพนม เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	บริหารการศึกษา
2	ดร.กวินทร์เกียรติ นนท์พละ	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	บริหารการศึกษา
3	นายสมบัติ คุ้มครอง	ผู้อำนวยการสถานศึกษาเชี่ยวชาญ โรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2	บริหาร สถานศึกษา
4	นายชุมพล ภูโอบ	ผู้อำนวยการสถานศึกษาเชี่ยวชาญ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1	บริหาร สถานศึกษา
5	ดร. โนนทัย อุดมบุญญาภาพ	ข้าราชการบำนาญ อดีตศึกษานิเทศก์ เชี่ยวชาญ หัวหน้ากลุ่มนิเทศ ติดตามและ ประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1	นิเทศการศึกษา
6	ดร.เกษร ทองแสน	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ หัวหน้ากลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2	นิเทศการศึกษา
7	นางวารภรณ์ สวายรูป	ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2	การจัดกิจกรรม การเรียนการสอน
8	นายสมศักดิ์ สันวิลาส	ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนม่วงกุล สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3	การจัดกิจกรรม การเรียนการสอน

ภาคผนวก ง
คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตารางที่ 24 แสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบสอบถามข้อเสนอเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ภาพลันธุ์เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านสติปัญญา 3) ด้านอารมณ์ 4) ด้านสังคม และ 5) คุณธรรมและจริยธรรม (ต่อ)

ข้อ ที่	ระดับความคิดเห็น							เฉลี่ยค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	คนที่ 7	
22	1	1	-	1	-	1	1	0.571
23	1	1	1	1	1	1	1	1.00
24	1	1	1	1	1	1	1	1.00
25	-	1	1	1	1	1	1	0.857
26	1	1	1	1	1	1	1	1.00
27	1	1	1	1	1	1	1	1.00
28	-	1	1	1	1	1	1	0.857
29	1	1	1	1	1	1	1	1.00
30	1	1	-	1	1	-	1	0.714
31	1	1	1	1	1	1	1	1.00
32	1	1	1	1	1	1	1	1.00
33	1	1	1	1	1	1	1	1.00
34	1	1	1	1	1	1	1	1.00
35	1	1	1	1	1	1	1	1.00
36	1	1	1	1	1	1	1	1.00
37	1	1	1	1	1	1	1	1.00
38	-	1	1	1	1	1	1	0.857
39	1	1	1	1	1	1	1	1.00
40	1	1	-	1	-	1	1	0.714
41	1	1	1	1	1	1	1	1.00
42	1	1	1	1	-	1	1	0.857

ตารางที่ 24 แสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบสอบถามข้อเสนอเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านสติปัญญา 3) ด้านอารมณ์ 4) ด้านสังคม และ 5) คุณธรรมและจริยธรรม (ต่อ)

ข้อ ที่	ระดับความคิดเห็น							เฉลี่ย ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	คนที่ 7	
43	1	1	1	1	1	1	1	1.00
44	1	1	1	1	1	1	1	1.00
45	1	-	1	1	1	1	1	0.857
46	1	1	1	1	1	1	1	1.00
47	1	1	1	1	1	1	1	1.00
48	1	1	1	1	1	1	1	1.00
49	1	1	1	1	1	1	1	1.00
50	1	1	1	1	1	1	1	1.00
51	1	1	1	1	1	1	1	1.00
52	1	1	1	1	1	1	1	1.00
53	1	1	1	-	1	1	1	0.857
54	1	1	1	1	1	1	1	1.00
55	1	1	1	1	1	1	1	1.00
56	1	1	-	1	1	1	1	0.857
57	1	1	1	1	1	1	1	1.00
58	1	1	1	1	1	1	1	1.00
59	1	1	1	1	1	1	1	1.00
60	1	1	1	1	1	1	1	1.00
61	1	1	1	1	1	1	1	1.00
62	1	1	1	1	1	1	1	1.00
63	1	1	1	1	1	1	1	1.00
64	1	1	1	1	-	1	1	0.857

ตารางที่ 25 แสดงคุณภาพของแบบสอบถามรายด้าน

ลำดับที่	ด้าน	ค่าสัมประสิทธิ์ Alpha
1	ด้านร่างกาย	0.9276
2	ด้านสติปัญญา	0.9206
3	ด้านอารมณ์	0.9201
4	ด้านสังคม	0.9074
5	ด้านคุณธรรม	0.9141
รวม 5 ด้าน		0.9765

ตารางที่ 26 แสดงคุณภาพของแบบสอบถามข้อเสนอเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้
ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 รายข้อ

ข้อที่	ค่าสัมประสิทธิ์ Alpha
1	0.9256
2	0.9256
3	0.9259
4	0.9249
5	0.9232
6	0.9222
7	0.9215
8	0.9241
9	0.9217
10	0.9227
11	0.9225
12	0.9218
13	0.9229
14	0.9214
15	0.9252
16	0.9258
17	0.9256
18	0.9240
19	0.9151
20	0.9176
21	0.9134
22	0.9136
23	0.9136
24	0.9145
25	0.9100
26	0.9120

ตารางที่ 26 แสดงคุณภาพของแบบสอบถามข้อเสนอเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้
 ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 รายข้อ
 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าสัมประสิทธิ์ Alpha
27	0.9151
28	0.9151
29	0.9152
30	0.9123
31	0.9124
32	0.9143
33	0.9128
34	0.9245
35	0.9139
36	0.9146
37	0.9128
38	0.9131
39	0.9136
40	0.9158
41	0.9112
42	0.9124
43	0.9181
44	0.9132
45	0.9041
46	0.9021
47	0.8957
48	0.8949
49	0.8945
50	0.8945
51	0.8976

ตารางที่ 26 แสดงคุณภาพของแบบสอบถามข้อเสนอเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้
 ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 รายข้อ
 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าสัมประสิทธิ์ Alpha
52	0.9005
53	0.8994
54	0.8981
55	0.9070
56	0.9111
57	0.9062
58	0.9025
59	0.9019
60	0.9014
61	0.9016
62	0.9153
63	0.9051
64	0.9022

ภาคผนวก จ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม
วันที่ 29 สิงหาคม 2553 เวลา 09.00 – 12.00 น.
ณ ห้อง 1412 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ผู้ทรงคุณวุฒิด้าน
1	ดร. พิธาน พันทอง	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	บริหารการศึกษา
2	ดร. ทวีศิลป์ สารแสน	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาขอนแก่น เขต 1 สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	บริหารการศึกษา
3	ดร. สัมฤทธิ์ การเพ็ง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองกุง วิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต 1	บริหารสถานศึกษา
4	ดร. สายสมร สักดิ์คำดวง	ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านสันติสุข สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5	บริหารสถานศึกษา
5	ดร. วิชัย กันหาชน	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ หัวหน้ากลุ่ม นิเทศติดตามและประเมินผลการจัด การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต 2	นิเทศการศึกษา
6	นายสมหวัง พันระดี	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ หัวหน้ากลุ่ม นิเทศติดตามและประเมินผลการจัด การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1	นิเทศการศึกษา
7	นางบุญล้อม ภูขามคม	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนหนองกุงศรี วิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2	ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ผู้ทรงคุณวุฒิด้าน
8	นางนงลักษณ์ ขุนทวี	ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนฟ้าแดดสูงยาง วิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1	ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน
9	ดร. แก้วเวียง นานาผล	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	ด้านการวิจัย
10	รศ.ดร. กนกอร สมปราชญ์	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	ด้านการวิจัย

ภาคผนวก ฉ**รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มเป้าหมาย**

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มเป้าหมาย
วันที่ 10 กันยายน 2553 เวลา 09.00 – 12.00 น.
ณ ห้องประชุม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

1. นายทรงศักดิ์ ไชยชมพู รักษาราชการแทน	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
2. นายประเสริฐ ดันสินนท์	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
3. นายอดุลย์ศักดิ์ บุญอเนก	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
4. นายแสวง ศิริพัฒน์	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
5. นายสุรเชษฐ์ พลละเอ็น	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
6. นายสันติ ภูสงัด	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
7. นายสมพร คำภีรมย์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
8. นายนพดล พลจารย์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
9. นางสุพร จันทร์ประทีภย์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
10. นายอุดร เมืองฮาม	ผู้อำนวยการ โรงเรียน โคกเจริญวิทยา
11. นายสวัสดิ์ เวียงอินทร์	ผู้อำนวยการ โรงเรียนหนองกุงศรีวิทยาคม
12. นายสมหวัง อัครราษฎร์	ผู้อำนวยการ โรงเรียนคำหม้อดแก้วบำเพ็ญวิทยา
13. นายกมลศักดิ์ ภูชมศรี	รองผู้อำนวยการ โรงเรียน โนนสุพิทยาคม
14. นายอานนท์ นันทวง	รองผู้อำนวยการ โรงเรียนท่าคันโทวิทยาคาร
15. นายสาคร คำแสน	รองผู้อำนวยการ โรงเรียนจินดาสินธวานนท์
16. นายอุทัย พันธุ์ตุล	ครู โรงเรียนบ้านหนองแขง
17. นายพิทักษ์ สุจิตตกุล	ครู โรงเรียน โนนแดงราษฎร์ประสิทธิ์
18. นางรัตณี คงน้อย	ครู โรงเรียนห้วยเม็กราษฎร์นุกูล
19. นายประเวศ ภูโสดา	ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
20. นายบุญล้วน ชิมโพธิ์คลัง	ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
21. นายจุน วงศ์สมศรี	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
22. นายบำเพ็ญ แสนบุตร	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
23. นางสมรสิธ ปาริสุทธิ	ผู้ปกครองนักเรียน
24. นายหัด โสภาคำ	ผู้ปกครองนักเรียน
25. นายอุทัย คงบุบผา	ผู้ปกครองนักเรียน
26. นายประพิศ ภูโสดา	ผู้ปกครองนักเรียน
27. นายปิยะ ปาละนิตย์	ผู้ปกครองนักเรียน

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

รายนามผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย
การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1	นายฉลวย เกตุคำ	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
2	นายปริญญา จุฑาสงษ์	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
3	นายประยูร เทียมทะนง	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
4	นายอนันต์ ทิพย์อาสน์	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดงอัครประชาสามัคคี
5	ว่าที่ร้อยตรี เฉลยฤทธิ์ วรรณษา	ผู้อำนวยการโรงเรียนนาสีนวนอุดมเวศม์
6	นายพิจิตร ชินมาตร	ผู้อำนวยการโรงเรียนคำไฮวิทยา
7	นายสุทัศน์ เพียงแก้ว	ศึกษานิเทศก์
8	นายบุญชู ศรีจันท์	ครู โรงเรียนบ้านดงอัครประชาสามัคคี
9	นางยุพา จันทวงศ์	ครู โรงเรียนหนองกุงไทยวิทยาคม
10	นางสุนทร คงสุริยกุล	ครู โรงเรียนบ้านทรายทองวิทยาคม
11	นางสาวจินตนา ช่างมี	ครู โรงเรียนบ้านทรายทองวิทยาคม
12	นายสมหมาย อุ้นทะยา	ครู โรงเรียนคำไฮวิทยา
13	นางอรพิน อุ้นทะยา	ครู โรงเรียนคำไฮวิทยา
14	นางกัลยารัตน์ เมืองชื่น	ครู โรงเรียนหนองกุงไทยวิทยาคม
15	นายจิตติพงษ์ ช่วงสิมมา	ครู โรงเรียนหนองกุงศรีวิทยาคม
16	นายสมควร ภูหัวไร่	ครู โรงเรียนนาสีนวนอุดมเวศม์
17	นายผดุง คอนละคร	ครู โรงเรียนนาสีนวนอุดมเวศม์
18	นายวิญญู มาตรา	ครู โรงเรียนหนองบัววิทยาเสริม
19	นางพูนยศ ภูมาตย์	ครู โรงเรียนบ้านลาดสระบัว
20	นางสำรวย เลื่อมใส	ครู โรงเรียนบ้านลาดสระบัว
21	นายขรรรงค์ ภูขลิบม่วง	ครู โรงเรียนนาดีหลุมข้าววิทยา
22	นายนิวัติ ภูบุตร	ครู โรงเรียนหนองโนวิทยา
23	นางบุญล้อม ภูขามคม	ครู โรงเรียนหนองกุงศรีวิทยาการ

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
24	นายสมศรี เทพา	กรรมการสถานศึกษา
25	นายสมดี ภูวาคเขียน	กรรมการสถานศึกษา
26	นายสะอาด ศรีทอง	กรรมการสถานศึกษา
27	นายจันทร์ สิงห์สุวรรณ	กรรมการสถานศึกษา
28	นายบวร สิงธิมาศ	กรรมการสถานศึกษา
29	นายสวาท ภูเหมือนบุตร	กรรมการสถานศึกษา
30	นายบุญศิลป์ โคตะพัฒน์	กรรมการสถานศึกษา
31	นางอลิสา โคตรสมบัติ	กรรมการสถานศึกษา
32	นางดาวเรือง อุ่นทะยา	กรรมการสถานศึกษา
33	นางสาวกรรณิกา อูราเพ็ญ	กรรมการสถานศึกษา
34	นายปน อาจทอง	กรรมการสถานศึกษา
35	นางบุญเรือง แก้วดิวิจัม	กรรมการสถานศึกษา
36	นายสมควร ภูวงศ์ผา	กรรมการสถานศึกษา
37	นายสุรพล ภูสีเงิน	ผู้ปกครองนักเรียน
38	นางวันเพ็ญ เบ้าวรรณ	ผู้ปกครองนักเรียน
39	นายรักเล่ห์ ภูจิตร	ผู้ปกครองนักเรียน
40	นางสาวน้ำฝน ภูล้อม	นักเรียน
41	นางสาวลลิตดา ชัดิยะวงศ์	นักเรียน
42	นางสาวสุกัญญา อุ่นคำ	นักเรียน
43	นางสาวน้ำอ้อย ชุยภูมิ	นักเรียน
44	นางสาวพนิตา ภูผายาง	นักเรียน
45	นางสาวชไมพร ภูผาเงิน	นักเรียน
46	นายเพทาย ภูมาศ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านลาดสระบัว
47	นายวิสันต์ ไชยพิมพ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองอโศกวิทยา
48	นายสวาท น้อยเสนา	ผู้อำนวยการโรงเรียนนางามวิทยาคม
49	นายมาโนช ภูคงกิ่ง	ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนคอนม่วงงาม

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
50	นายเคน อัจฉวงดี	ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองกุงไทยวิทยาคม
51	นายประเมษฐ์ ใฝ่ฤทธิ	ศึกษานิเทศก์
52	นายประดิษฐ์ สีเล	นักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
53	นางสุพรรณษา หิมะคุณ	เจ้าพนักงานธุรการ
54	นางสาวเบญจวรรณ ภูพลผัน	พนักงานธุรการ
55	นายณัฐพงศ์ โคตรบาล	พนักงานธุรการ
56	นายชุมพล ภูครองตา	ครูโรงเรียนหนองกุงศรีวิทยาการ
57	นางสาวนมลชนก จันทรูปี	ครูโรงเรียนสายปัญญาสมาคม
58	นายบัญชา เสนาคูณ	ผู้อำนวยการโรงเรียนคำถาวรเจริญวิทย์
59	นายพาณิชย์ สีหาเสนา	ผู้อำนวยการโรงเรียนหัวคองวิทยา
60	นายทักษิณ เชื้อสูง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทรายทองวิทยาคม

ภาคผนวก ฅ
ภาพการจัดกิจกรรมการวิจัย



ภาพที่ 8 สภาพแวดล้อมของโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์